

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduskond

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

Annetamise motivatsioon ja tõlgendus annetanute ja mitteannetanute seas

Bakalaureusetöö (4 AP)

Eva Tuulik-Põllu

Juhendaja: Dotsent Triin Vihalemm

Tartu

2006

SISSEJUHATUS

Bakalaureusetöö eesmärgiks on leida, mis motiveerib Eesti individualiseerunud siirdeühiskonna liikmeid osalema heategevuses, konkreetsemalt annetuskampaaniates. Annetamise motiivide analüüsi kaudu soovin leida vastust kahele, teoreetilisele ja praktilisele uurimisprobleemile.

Probleem 1: Kas annetamiskampaania kui sotsiaalse turunduse vormi kaudu on võimalik tugevdada sotsiaalset kapitali või on see pigem uus individualistliku tarbimiskultuuri avaldumisvorm?

Probleem 2: Kuidas peaks annetamist kommunikeerima, et see inimesi osalema motiveeriks?

Käesolev töö koosneb kvantitatiivsest teisesest andmeanalüüsist uuringu „Mina.Maailm.Meedia.2005” andmete baasil ja originaaluuringust – süvaintervjuudest annetanud ja mitteannetanud eestlastega. Kvantitatiivses analüüsis toon ära annetanute rühma sotsiodemograafilise profiili ning olulised seosed ühiskondlike hoiakute ja praktikatega. Süvaintervjuude põhjal saab formuleerida täpsustatud hüpoteesid annetamise motiivide ja sotsiaalse tähenduse kohta Eestis siirdeperioodi teise kümnendi keskel, hüpoteesid, mida tuleks järgnevate uuringute raames kontrollida.

Süvaintervjuudes annetanute ja mitteannetanutega uurin, mis on intervjuueeritavaid ajendanud annetama/mis on takistanud annetamist; kuidas võetakse vastu/tõlgendatakse konkreetsete annetuskampaaniate materjale (annetamisele kutsuvaid reklaame) ning mida arvatakse annetus- ja heategevuslikest üleskutsetest üldisemalt, kuidas annetamist tõlgendatakse laiemas ühiskondlikus kontekstis.

Annetamise tõlgendusi ja motivatsiooni kampaaniates osaleda Eestis varem uuritud ei ole. Seda teemat puudutavad riivamisi Mari-Liis Vahe magistritöö raames tehtud intervjuud, kus ilmnes, et annetamist võidakse interpreteerida kui nõrka kaasaegset, tarbimisühiskonnale iseloomulikku lunastuse vormi. Samuti püstitus nimetatud töö baasil hüpotees, et heategevuslikes kampaaniates on osalus seotud isiku sotsiaalse kapitali ja kollektivistlike väärtustega. Seega võiks heategevuses (annetamises) osalus viidata niihästi tarbimisühiskonnale iseloomulikule praktikale läbi rahalise

tehingu, nõ osta hea-olemist, kui ka sotsiaalse osaluse vormile. Uurin oma bakalaureusetöös neid küsimusi süvendatult.

Bakalaureusetöö koosneb viiest osast. Esimeses osas annan ülevaate töö teoreetilistest ja empiirilistest lähtekohtadest ning avan kesksed mõisted: sotsiaalne kapital, väärtused, motivatsioon ja sotsiaalse turunduse kampaaniad (sh annetamiskampaania).

Bakalaureusetöö teises osas tutvustan töö keskseid probleeme ja esitan uurimisküsimused.

Kolmandas osas annan ülevaate töö meetodite, kvantitatiivse analüüsi andmeallika ja kvalitatiivse analüüsi sihtrühma kohta. Põhjendan süvaintervjuude sihtrühma valikukriteeriume, küsitluskava ning esitan meetodi kriitika.

Neljandas osas esitan empiiriliste tulemuste analüüsid - Tartu Ülikooli ühiskonnauuringu „Mina. Maailm. Meedia. 2005” uuringutulemuste teisese analüüsi ja süvaintervjuude tulemused. Süvaintervjuude analüüsis on uurimistulemusi kirjeldavas tekstis välja toodud olulised otsesitaadid. Respondentide tsiteerimisel olen toonud välja erinevad hinnangud ja püüdnud jälgida arvamuste võimalikult võrdse esindatuse printsiipi.

Töö lõpetab järelduste ja diskussiooni peatükk, kus esitan kokkuvõtlikult analüüsitulemused ja nende tulemuste interpretatsiooni ning vastan uurimisküsimustele. Järgneb töö kokkuvõtte eesti ja inglise keeles ning kasutatud kirjanduse loetelu ja lisad.

Täna südamest bakalaureusetöö juhendajat Triin Vihalemma, kes on olnud väga suureks abiks töö valmimisel. Samuti Tartu Ülikooli Kliinikumi Toetusfondi juhatajat Merike Kaunissaaret, kes andis väärtuslikku taustinformatsiooni toetusfondi poolt annetamise motiveerimise osas ja kõiki intervjuueerituid, kes olid valmis oma aega pühendama. Südamlik tänu ka perekonnale toe eest.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	2
SISUKORD.....	4
1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	6
1.1. Sotsiaalne kapital.....	6
1.1.1. Sotsiaalne kapital Eestis	8
1.1.2. Põhilised trendid Eesti elanike väärtusteadvuse arengus	9
1.2. Heategevuse tähendus kaasaegses ühiskonnas ja Eesti kontekst	11
1.3. Sotsiaalne turundus	14
1.3.1. Sotsiaalse turunduse vastuvõtt Eestis	17
2. PROBLEEMI SEADE JA UURIMISKÜSIMUSED.....	21
2.1. Probleemi seade.....	21
2.2. Uurimisküsimused.....	21
3. METOODIKA.....	23
4. UURIMISTULEMUSED.....	27
4.1. Annetanute sotsiodemograafilise profiili ja hoiakute eripära. Uuringu „Mina. Maailm. Meedia. 2005” tulemuste teisene analüüs	27
4.1.1. Annetamise seos väärtushinnangute, hoiakute ja ühiskondliku aktiivsusega	29
4.2. Annetamise tõlgendus ja motiivid. Süvaintervjuude tulemused	34
4.2.1. Üldised hoiakud heategevuse ja selle eri vormide suhtes annetanute ja mitteannetanute seas	35
4.2.1.1. Annetanute üldised hoiakud heategevuse ja selle eri vormide suhtes.....	35
4.2.1.2. Mitteannetanute üldised hoiakud heategevuse ja selle eri vormide suhtes	38
4.2.1.3. Vahekokkuvõte.....	41
4.2.2. Heategevuse arendamise initsiatiiv ühiskonnas annetanute ja mitteannetanute silmis	42
4.2.2.1. Annetanute hoiakud heategevuse arendamise initsiatiivi.....	42
4.2.2.2. Mitteannetanute hoiakud heategevuse arendamise initsiatiivi	44
4.2.2.3. Vahekokkuvõte.....	45
4.2.3. Heategevuses osalemise “kasu” annetanute ja mitteannetanute silmis	45
4.2.3.1. Heategevuses osalemise „kasu” annetanute silmis	45
4.2.3.2. Heategevuses osalemise „kasu” mitteannetanute silmis	47
4.2.3.3. Vahekokkuvõte.....	49
4.2.4. Annetamist takistavad tegurid	50
4.2.4.1. Annetamist takistavad tegurid annetanute silmis	50
4.2.4.2. Annetamist takistavad tegurid mitteannetanute silmis	51
4.2.4.3. Vahekokkuvõte.....	52
4.2.5. Annetamise meediakajastus annetanute ja mitteannetanute silmis	54
4.2.5.1. Annetamise meediakajastus annetanute silmis	54
4.2.5.2. Annetamise meediakajastus mitteannetanute silmis	55
4.2.6. Suhtumine annetuskampaaniasse: head ja halvad küljed	56

4.2.6.1. Annetanute suhtumine annetuskampaaniasse: head ja halvad küljed	56
4.2.6.2. Mitteannetanute suhtumine annetuskampaaniasse: head ja halvad küljed.....	58
4.2.6.3. Vahekokkuvõte.....	59
4.2.7. Annetuskampaaniate vastuvõtt.....	60
4.2.7.1. Tarbimusliku suunitlusega kampaania	61
4.2.7.2. Püsiannetusele suunav isikustamata kampaania	62
4.2.7.3. Isikustatud šokireklaam.....	63
5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	65
KOKKUVÕTE.....	75
SUMMARY	77
KASUTATUD KIRJANDUS	79

LISAD, TABELID, JOONISED:

Tabel 1. Süvaintervjuude valim	24
Joonis 1. Annetanute rahvus võrreldes Eesti keskmisega	27
Joonis 2. Annetanute hariduslik taust võrreldes Eesti keskmisega	28
Joonis 3. Annetanute sissetulek võrreldes Eesti keskmisega	28
Joonis 4. Annetanute regionaalne jagunemine võrreldes Eesti keskmisega	29
Joonis 5. Annetanute väärtushinnangud võrreldes Eesti keskmisega ja eestlaste keskmisega	30
Joonis 6. Annetanute hoiak tuleviku suhtes ja hinnang heaolule ja tarbimisvõimalustele võrreldes Eesti keskmisega	31
Joonis 7. Annetanute suhtumine inimese ja riigi rolli heaolu tagamisel ning hinnang inimeste usaldusväärsusele võrreldes Eesti keskmisega.....	32
Joonis 8. Annetanute huvi heategevuslike ja puutega inimeste klubide tegevustes osalemisel ning suhtumine inimese rolli ühiskondlikus arengus osalemisel võrreldes Eesti keskmisega.....	33
Joonis 9. Annetanute suhtumine sotsiaalkampaaniasse ja äri sektori sotsiaalseosega kampaaniasse võrreldes Eesti keskmisega	33
LISA 1. Annetanute sotsiaaldemograafilise profiili ja hoiakute eripära. Uuringu „Mina. Maailm. Meedia. 2005” tulemuste teisene analüüs	85
LISA 2. Koondtabel all-teemade lõikes: Annetamise motiivid ja tõlgendus. Süvaintervjuud annetanute ja mitteannetanutega.	90
LISA 3. Intervjuude transkriptsioonid terviktekstina: Annetamise motiivid ja tõlgendus. Süvaintervjuud annetanute ja mitteannetanutega.	113
LISA 4. Süvaintervjuu küsimustik	212
LISA 5. Stiimulmaterjalina kasutatud reklaamid. Väike rahasüst igal kuul.	214
LISA 6. Stiimulmaterjalina kasutatud reklaamid. Selveri kampaania: „Koos on kergem!”	215
LISA 7. Stiimulmaterjalina kasutatud reklaamid. ”Erle kampaania”	216
LISA 8. Stiimulmaterjalina kasutatud artikkel.....	217

1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Annetamise olulised eeldused on sotsiaalne empaatia ja sotsiaalne kapital. Eestis on turumajanduslike reformide käigus avalikkuses valitsenud liberaalne ideoloogia, mis paneb vastutuse oma arengu ja heaolu eest üksikule subjektile (isikule), sealjuures ebaedukust käsitletakse isiklike võimete puudujäägina (Kalmus & Vihalemm 2005). Siirdeperioodil on Eesti ühiskond olnud sotsiaalselt turbulentne – inimeste sotsiaalne staatus on kiiresti muutunud, puudub kindlustunne homse ees, pole selget seost hariduse ja sissetuleku vahel jne. Liberaalse ideoloogia ilmekaks näiteks on Eesti avalikkuses kasutuses olevad terminid (transitsiooni) “võitjad ja kaotajad” ning “esimene ja teine Eesti”. Eesti üleminekuaja individualistlik kultuur on põhjustanud ka madalat inimestevahelist usaldust ja madalat kolmanda sektori osalusmäära (Vihalemm & Masso 2005). Kõik see viitab sotsiaalse kapitali vähesele avalikule väärtustamisele Eesti siirdeühiskonnas. Seetõttu on käesolevas peatükis kesksed mõisted: sotsiaalne kapital, väärtused, motivatsioon ja sotsiaalse turunduse kampaaniad (sh annetamiskampaania).

1.1. Sotsiaalne kapital

Sotsiaalset kapitali mõistetakse kui kapitali kindlat vormi, mis põhineb inimeste jagatud väärtushinnangutel ja tuleneb sotsiaalsetest suhetest, normidest, väärtustest ning kogukonnasisesest koostööst. Laiendatult on see inimestevaheline võrgustik, mis ühendab erinevad inimesed kogukonnaks ning mõjutab piirkondade majanduslikku ja sotsiaalset arengut. Põhimõisteteks on usaldus, suhete võrgustikud, ühiskonnas kehtivad normid, vabatahtlikud organisatsioonid ja koostöö (Kilp 2001). Sotsiaalne kapital on enamasti üldine hüve, mida ei oma üksikindiviid. Kõrge sotsiaalse kapitaliga ühiskond loob hüvesid kõikidele selle ühiskonna liikmetele, sõltumata sellest, kas nad on ühise kapitali loomisesse ise panustanud.

Erinevad teoreetikud on käsitlenud sotsiaalse kapitali mõistet erinevalt, kontseptuaalselt saab eristada kaht domineerivat lähenemist – sotsiaalse kapitali käsitus makrotasandil ja mikrotasandil.

Sotsiaalse kapitali makrotasandi lähenemisviisis käsitletakse sotsiaalset kapitali ühiskonna tasandil. Olulisem teoreetik on Robert Putnam, kelle seisukoha järgi iseloomustavad sotsiaalse kapitali poolest rikast piirkonda elanikkonna aktiivne osalemine ühiskondlikus elus ja sotsiaalsete

probleemide lahendamisel, horisontaalsed võrgustikud, mis on üles ehitatud üksteise abistamise ja toetamise põhimõtetele ning ühiskonnas valitseva usalduse kõrge tase (Putnam 1993, 1995; Hansson 2001, kaudu). Ühiskonnakeskse käsitluse olulisemad teoreetikud on ka James S. Coleman ja Francis Fukuyama.

Teine lähenemisviis käsitleb sotsiaalset kapitali instrumentaal-analüütilisel tasandil, olulisemaks teoreetikuks on Pierre Bourdieu (1986). Käsitluse lähtekohaks on indiviid ja tema võimalused, mis sõltuvad konkreetsest võrgustikust, millesse indiviid kuulub ja mille loomiseks ta on ise ühel või teisel moel kaasa aidanud. Kui makrotasandil saavad sotsiaalsest kapitalist osa kõik ühiskonna liikmed, siis indiviidi tasandil keskendub kasu antud indiviidile või kitsamale võrgustikule, millesse ta kuulub. Bourdieu käsitluse kohaselt on õige päritolu ja sugulased, s.o. sotsiaalne kapital, mis on kaasa saadud sünnimomendil, aga ka õiged sõbrad/tuttavad inimese elutrajektoori kujunemisel oluliseks teguriks. Vastastikune usaldus, kohustused ja normid kehtivad Bourdieu käsitluses peamiselt antud võrgustikku kuuluvate inimeste keskel ehk isiklikus kogukonnas (Wellmann 1990). Indiviidi sotsiaalse kapitali tegusus sõltub võrgustiku ulatuslikkusest, võrgustiku ressurssidest ja sellest, mil määral konkreetne indiviid nendele ressurssidele ligi pääseb. Teised isikukeskse lähenemise olulisemad teoreetikud on Nan Lin, Ronald Burt ja Hendrik D. Flap.

Käesolevas töös lähtun Robert Putnami ja Pierre Bourdieu sotsiaalse kapitali käsitlusest. Putnami sotsiaalse kapitali mõiste hõlmab heategevuse ja annetamise valdkonnaga seotuid komponente: moraalseid kohustusi ja norme, sotsiaalseid väärtusi (usaldust) ja sotsiaalseid võrgustikke (vabatahtlikud organisatsioonid) (Siisiäinen, 2000:1-4). Sotsiaalne kapital on Putnami käsitluses sotsiaalse kokkukuuluvusjõu komponent, mis sisaldab endas sotsiaalset usaldust ja kodanikuosalust. Käsitluses on oluline ka tihe vabatahtlike ühenduste võrgustik, mida saab mobiliseerida tsiviiltegevuseks ja mis on üles ehitatud üksteise abistamise ja toetamise põhimõtetele (Foley & Edwards 1997).

Heategevuses ja annetamiskampaaniates osalemise oluliseks eelduseks on aga ka majandusliku ja sotsiaalse kapitali määra tugevus. Seega on teine oluline teoreetik, kelle käsitlusele töös toetun, Pierre Bourdieu.

1.1.1. Sotsiaalne kapital Eestis

Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna uurimuse „Mina. Maailm. Meedia. 2004” tulemuste analüüs toob välja Eesti sotsiaalse kapitali seotuse pigem kultuurilise kui majandusliku kapitaliga. Kultuurilise kapitali all käsitletakse haridust, kultuurihuve, kultuurivara omamist. Uuringutulemuste põhjal võib välja tuua nii võrgustikulise kapitali (isiklikud kontaktid, kuuluvustunne) kui osaluskapitali (poliitiline osalus, organisatsiooniline liikmelisus, usaldus ühiskondlike institutsioonide vastu) vähese ja nõrga seotuse. Sotsiaalse kandepinna ja tähenduste poolest on mitteformaalsed võrgustikud ja ühiskondlik osalus Eestis vaadeldavad omaette valdkondadena (Pruulmann-Vengerfeldt 2004).

Makrotasandil sotsiaalset kapitali hinnates vaadatakse ühiskondlikku aktiivsust, selle pinnal tekkivate mitteformaalsete võrgustike ja sotsiaalse usalduse põhjal.

Vaadates tagasi Eesti ühiskonna arengus Laulva revolutsiooni ajale, võib välja tuua laiade elanikkonnahulkade kõrge ühiskondliku aktiivsuse. Tänapäevaks on ühiskondliku aktiivsuse tase Eestis oluliselt madalam – mitmed elanikkonnaküsitlused on välja toonud teravate sotsiaalsete probleemide tunnetamise nii eestlaste kui mitteeestlaste seas, kuid nende ühiskonnaliikmete osakaal, kes aktiivselt sekkuda ja probleemidele lahendusi leida püüavad, on madal (nt Inimarengu aruanne 2001). Järsku aktiivsuse langust võib ühelt poolt seletada majandusraskustega (inimeste igapäevaelu kindlustamine), teisalt ühiskonna stabiliseerumisega.

Sotsiaalsest usaldusest võib ühiskonnas rääkida kahel tasandil – horisontaalsel ja vertikaalsel (Fukuyama 1995, Warren 1999). Ühelt poolt – kas elanikkonna ja erinevate sotsiaalsete gruppide vahel valitseb usaldus, teisalt, kas rahvas usaldab poliitilist eliiti ja kas poliitiline eliit usaldab oma rahvast. Eesti sotsiaalse usalduse kahanemisel võib vaadata kahte usalduslõhet, mis alates 1990-ndatest kasvutendentsi näitavad – ühelt poolt valitsuse reitingute langemist, mis näitab usaldamatust poliitilise eliidi ja rahva poolt valitud juhtide vastu. Teisalt tuleb vaadata usalduse madalat taset horisontaalsel tasandil – usalduse puudumist erinevate sotsiaalsete gruppide vahel ja omavahelist vastandumist. Kiire varanduslik kihistumine on kaasa toonud elulaadi põhjal väljakujunenud lõhed. Madala ühiskondliku aktiivsuse kõrval on üldine sotsiaalse usalduse puudumine näide sellest, et sotsiaalne kapital Eestis on väga nõrk (Hansson 2001).

Eesti ühiskonna üleminek postsovjetikust ühiskonnast infoühiskonda, on kaasa toonud kiire ühiskonnakorralduse muudatuse ning seeläbi ka ebavõrdsuse allikate tekke. Üleminekuprotsesside tagajärjel on ühiskonna sotsiaalse kapitali ja sidususe tase nõrgenenud. Inimesed loodavad eelkõige oma lähikondlaste peale, mitte niivõrd riiklikele institutsioonidele või teistele ühiskonnaliikmetele.

Madala sotsiaalse sidususe olulisima põhjusena võib välja tuua majandusliku ebavõrdsuse kõrge taseme. Madala sotsiaalse sidususega kaasneb kapseldumine, võõrandumine teiste ühiskonnaliikmetega suhtlemisest, poliitiline passiivsus ja võimufääridest kõrvalejäämine (Lauristin 2004).

Samuti on omaksvõetud liberaalne ideoloogia jätnud paljud ühiskonna toimimise tasandil olulised valdkonnad sotsiaalsete garantiide osas tähelepanuta – näiteks puudub initsiatiiv ja piisav vahendite eraldamine riigi tervishoiu- ja haridussüsteemi väljatöötamisele. See aga on kaasa toonud olukorra, kus näiteks meditsiini valdkond pöördub abi saamiseks annetuskampaaniate kaudu tavakodanike poole. Nii on kujunemas praktika, kus apelleeritakse indiviidide osalusele ühiskondlikku koordineerimist vajavate probleemide lahendusel. Selles võib aga näha riigi kaugenemist rahvast ja sellega kaasnevat sotsiaalse kapitali langust, kuivõrd ühiskonna sotsiaalse sidususe vähenemise mõjutajana võib vaadata ka usalduse puudumist institutsioonide vastu. Olukorras, kus inimesed on riiklikes institutsioonides pettunud, samuti kus poliitilised otsused on ebavõrdsust tihti vaid suurendavad, on loomulik, et kaasneb sotsiaalse kapitali vähenemine.

1.1.2. Põhilised trendid Eesti elanike väärtusteadvuse arengus

Sotsiaalse kapitali ja indiviidide sotsiaalse empaatia kujunemise taga on oluline vaadata inimeste väärtushinnanguid, nende muutumist ühiskonna arenguprotsesside taustal. Eestis on siirdeperioodil (1991-2003) muutunud inimeste jaoks olulisemaks erinevad nautlemise, lähisuhete ja eneseteostusega seotud väärtused nagu õnn, meeldiv elu, mugav elu, armastus, ühiskondlik tunnustus, võrdsus, tarkus, eneseteostus, kaunis maailm (Kalmus & Vihalemm 2004). Võimalik seletus väärtushinnangute muutustele postmaterialismi poole on sümbolilise keskkonna muutus. Eestis on üle võetud läänelikud sümbolid, elustiil ja tarbimiskultuur. Postmaterialistlike väärtusi suunavad ka mõjukad sotsialiseerijad – reklaam ja meedia (Vahe 2004).

Ühiskonnauuring „Mina. Maailm. Meedia. 2004” toob välja väärtuste individualiseerumise ka põlvkonniti. Nooremad inimesed hindavad kõrgemalt mitmeid individualistlikke väärtusi (nt eneseteostus, huvitav elu, võimu omamine), samas mitmeid kollektivistlikke ja universalistlikke väärtusi (nt rahu maailmas, tervis, riigi julgeolek, harmoonia, võrdsus ja lunastus) hinnati kõrgemalt vanimate, madalamalt aga noorimate respondentide seas (Kalmus & Vihalemm 2004).

Individualistlikke inimesi iseloomustab iseseisvus sotsiaalses käitumises, juhindumine iseenda eelistustest, vajadustest ja õigustest ning isiklike eesmärkide ja väärtuste olulisemaks pidamine grupi omadest. Individualistide jaoks tagavad heaolu enesega rahulolu ning enese rahuldamisele suunatud tegevused ja emotsioonid. Kollektivistlikud inimesed on sõltuvad sotsiaalsetest gruppidest nagu perekond, töökaaslased, rahvus, määratledes end teatud grupi liikmena. Isiklikud vajadused allutatakse grupi omadele ning väärtustatakse grupi saavutusi, turvalisust, koostööd ja emotsionaalset lähedust. Kollektivistlike inimeste käitumist mõjutavad normid, kohustused, hoiakud ja vajadused ning nad juhinduvad pigem sotsiaalse käitumise reeglistikust (Arvist & Heinla 2001).

Olulise hüpoteesina tuuakse „Mina. Maailm. Meedia. 2004” uurimuses välja see, et universalistlikud ja kollektivistlikud väärtused nagu õiglus, ausus, võrdsus on omandanud Eesti siirdekultuuris tugeva sotsiaalse kihistumise ning eduka vs ebaeduka kohanemise kaastähenduse (Kalmus & Vihalemm 2004).

Ka Emori väärtusuuringute (2002) põhjal on annetamisvalmidusega seotud olulised sotsiaalse vastutuse aluseks olevad väärtushinnangud – inimeste soov anda oma panus ühiskonna arengusse, olla solidaarne ning aidata teistel inimestel raskustega toime tulla – omased suhteliselt väikesele osale Eesti inimestest. Sotsiaalse osaluse väärtushinnangut kannavad vaid 22% eestimaalastest, suurem osa neist on naised ja vanemaealised (Alamets 2002).

Annetamisevalmiduse üheks eelduseks on ka indiviidide endi materiaalne turvalisus, samuti sotsiaalse ja majandusliku keskkonna turvalisus ning indiviidi heaolu. Toetudes uuringu „Mina Maailm. Meedia. 2004” tulemustele, on eestlaste väärtusteadvuses olulisel kohal nimetatud materiaalne turvalisus. Kasvavat tendentsi näitab ka enese arenguvõimaluste hindamine. Samuti on Eesti elanike väärtusteadvuses kesksel kohal sotsiaalse ja majandusliku keskkonna turvalisus ning inimeste heaolu (Kalmus & Vihalemm 2004).

Siirdeühiskonnas on valitsevate väärtuste ja reaalse elu kooskõla häiritud, kuivõrd materiaalne ja sotsiaalne keskkond areneb ühtede reeglite järgi, kultuurilised arusaamad ja väärtushinnangud on aga pärit teistsugusest kontekstist (Lauristin & Vihalemm 1998). Siirdeühiskonnas peetakse iseloomulikuks mitme erineva modernismitüübi üheaegset eksisteerimist, kus põimuvad varamodernsusele (ratsionaalsus, endale suunatus), keskmmodernsusele (nt hedonism) ja hilismodernsusele (nt keskkonnasõbralikkuse väärtustamine) iseloomulikud väärtused (Ziólkowski 2003).

Eesti elanikkonna väärtushinnangute mõjutajana võib tuua ka nõukogude ühiskonna pärandi, kus kaasinimeste usaldamise ja tolerantsuse asemel tähtsustatakse majandusliku ja füüsilise turvalisuse küsimusi (Vihalemm & Masso 2003).

Kokkuvõttes võib väita, et Eesti on siirdeühiskonnale omaselt keerulise väärtusstruktuuriga, kuivõrd paralleelselt eksisteerivad nii postmaterialistlikud kui ka materialistlikud väärtused. Võib püstitada küsimuse, kas individualistlikus ja vähese sotsiaalse kapitaliga Eestis saab sotsiaalse turunduse kaudu sotsiaalse kapitali teket soodustada? Või pärsib eestlaste isikliku heaolu väärtustamine sotsiaalse turunduse sõnumite vastuvõttu, tõlgendades sõnumeid individualistlike väärtushinnangute keskselt?

1.2. Heategevuse tähendus kaasaegses ühiskonnas ja Eesti kontekst

Kuivõrd heategevuse aluseks on sotsiaalse kapitali kõrge määr ühiskonnas, on oluline vaadata, kuidas heategevust kaasaegses individualiseerivas ja madala sotsiaalse kapitali määraga ühiskonnas tõlgendatakse. Heategevuse tähenduse käsitlemisel võib välja tuua kaks lähenemist, võtmeautoriteks on Lagerspetz ja Beck.

Kui Lagerspetz jt (2000) käsitlevad kodanikuühiskonda politoloogiliselt ja tõlgendavad ka heategevust poliitiliste ideoloogiate sekundaarse tulemina, siis Lashi, Becki jt sotsiaalteoreetikute kästluse järgi on heategevussektori areng tingitud üldisematest ja komplekssematest (kultuuri) protsessidest.

Becki järgi ei ole osalus kolmandas sektoris enam kollektiivse poliitilise kokkuleppe tulem, vaid siin tuleb vaadata allikana indiviidide väärtusarenguid ja identiteete. Beck toobki individualiseerimise „ängistuse” väljaelamise kanalina osalemise heategevuses (Beck 2002). Tema käsitluses on individualisatsioon saanud uue kuju ning koosneb *de jure* autonoomsuse loomisest. Sotsiaalsete tõekspidamiste kindlaksmääramine on asendunud indiviidide enesemääramise ja -kehtestamisega. Nii on individualisatsioon modernsetes ühiskondades lõhkunud sotsiaalsed eksisteerimise reeglid, kesksed õigused ja kohustused asendades need indiviidi kui uue sotsiaalse struktuuriga. Indiviidi iseenda arendamine, sotsiaalse identiteedi loomine ja tugevamaks muutumine on selges korrelatsioonis altruistlike soovidega teisi aidata ja teiste eest hoolitseda. Kui vanas väärtussüsteemis oli inimese „ego” seotud kollektiivse väärtusmustriga, siis uued orientatsioonid „meie” suunas loovad koostööd või altruistlikku individualismi (Beck 2002, Vene 2005, kaudu).

Bauman (2002) on Becki ideid kommenteerinud, väites, et individualisatsioon on inimese identiteedi muutumise protsess, kus ühiskonna poolt ette kirjutatud käitumine on asendunud enesekehtestamisega. Bauman näeb kollektiivsete identiteetide lagunemises asjaolu, et hilis-modernistlikus ühiskonnas ei eksisteeri enam ühiseid probleemide põhjuseid (Bauman 2004:XVII, Vene 2005, kaudu).

Ühiskondlik areng peab tagama inimeste vahelise sideme, usalduse ja võrgustiku taasloomise. Üha enam vaadatakse kodanikuühiskonda kui ühiskonna sotsiaalsete, majanduslike ja poliitiliste valdkondade sidustajat. Lagerspetz ja Ruutsoo (2000) toovad Eesti kodanikualgatusi analüüsivas artiklis välja kaks mittetulundusühenduste põhilist funktsiooni, milleks on demokratiseerumisprotsessidele kaasaaitamine ja sotsiaalhoolekanne. Riigil ja kohalikel omavalitsustel ei jätku piisavalt ressursse sotsiaalsete probleemide lahendamiseks ühiskonnas. Nii nähaksegi mittetulundusühenduste rollina sotsiaalhoolekande funktsioone valdkondades, kus riigi abi ei ole piisav või soovitatav. Sellise toimimise kriitikana on autorite poolt toodud kodanikuühiskonna depolitiseerumine, kuivõrd tööjaotus riigi ja kodanikuühiskonna vahel jätab võimupositsiooni poliitiliste otsustajate kätte. Eestis on täna siiski sotsiaalhoolekande funktsioonide väljaarendamine riiklikul tasandil, samuti ei soodusta madal sotsiaalne kapital MTÜde raames tehtavat vabatahtlikku tööd (Vene 2005).

Heategevuse tähenduse puhul kaasaegses ühiskonnas on oluline käsitleda heategevuse toimimiskontekstina nii ühiskondlikke muutusi kui ka indiviidide suhestumist ühiskonda. Kui nõukogude ühiskonnas toetus kommunikatsioon ideoloogiale ja turvalisus püsis kindlatel reeglitel, siis täna on endised idabloki riigid paisatud modernsusse (Beck 2002, Kiisel 2005, kaudu). Indiviidide individualiseerumine on toimunud nõ sunduslikult – nagu ka eespool mainitud, on transitsioon lõhkunud eelnevad sotsiaalsed vormid, traditsioonilised biograafiad ja indiviidid on pidanud hakkama järgima uusi nõudeid ja piirdeid (Beck 2002, Kiisel 2005, kaudu). Ka on suurenenud indiviidi enda panus oma elu ja otsuste juhtimisel.

Selline forsseeritud individualiseerumine ja uus ratsionaliseerumine on aga kaasa toonud indiviidide kaugenemise ühiskondlikul tasandil koondumisest. Avalik kommunikatsioon (sh heategevuse- ja annetamisteemaline kommunikatsioon) toimub veel liiga palju ülevalt alla, suunas, mis oli omane nõukogulikule süsteemile. Samuti ollakse heategevuse ja annetamise initsiatiivi suunamisel tänases praktikas pelgalt turundusvõtete kesksed. Inimestele suunatakse plakatlikke lahendusi, oodates taoliste lahenduste kaudu ka hoiakute, arvamuste ja käitumiste muutusi. Selline informatsioonilisuse-keskne loosunglik lähenemine on aga vägivaldne, tekitades indiviidides protesti ja suunates indiviidid seeläbi süsteemiga vastandumisele.

Lääne ühiskondades ühiskondliku koondumise aluseks olev sotsiaalne kapitaliseeritus ei ole forsseeritud individualiseerumise ja ühiskonnamuudatusega Eesti ühiskonnas iseeneslikult kaasnenud. Ülevõetud heategevuse turunduslik vorm ei too endaga kaasa kapitali määra tõusu ühiskonnas. Ka ühiskonna struktuurides ei olda muudatustega kohanetud – mitmed valdkonnad (sh heategevus, sotsiaalsete garantiide tagamine) on alles arengustaadiumis. Samuti on indiviidide tasandil kommunikatsioon puudulik – inimesed on muutunud ettevaatlikumaks, inimeste avatus ja valmisolek muudatustega kaasa minna on vähenenud.

Transitsiooniperioodil toimunud individualiseerumine ei ole andnud võimalusi uue ühiskondliku ratsionaalsuse väljakujunemiseks. Avalike debattide puudumine ja indiviidide vähene kaasamine on takistuseks sotsiaalse kapitali tekkimisel. Becki (2002) hinnangul ei saa lähituleviku kõrgelt individualiseerunud ühiskondi enam koondada – see on võimalik ainult kindlates situatsioonides, kus indiviidide elumaailmadele on esitatud piisavalt motiveeriv väljakutse ja kus indiviididel on täielik ülevaade olukorrast – võimalikest mõjudest ja lahenditest. Tõmmates paralleeli

heategevuse valdkonnaga, on oluline, et inividid tunnetaksid probleemide tagamaid, nende lahendusvõimalusi. Indiviidi motivatsiooni heategevuses osaleda mõjutavad nii individuaalsed väärtused, isiklik kogetu, nõukogude pärand inimeste väärtusteadvuses, üleminekuühiskonna väärtuste vaesus, tarbimiskultuuri pealetung aga samuti ka isiklik toimetulek ja kindlustunde puudumine homse ees.

1.3. Sotsiaalne turundus

Käesolevas töös lähtun Kotleri poolt sõnastatud sotsiaalse turunduse mõistest ning Andreaseni sotsiaalturunduslike programmide elementide jaotusest.

Lääne ühiskondades on püütud läbi sotsiaalse turunduse kujundada inimeste käitumist ja veendumusi nii, et nad tegutseks lisaks isiklike (vahetult kogetavate, tarbitavate) hüvede nimel ka ühiste ühiskondlike hüvede ning kaugema tuleviku kasuks. Sotsiaalne turundus kasutab kommertsturunduse kontseptsioone eesmärgiga ette valmistada, planeerida ja kujundada ühiskonnas sotsiaalseid muutusi. Sotsiaalse turunduse ühe vormina tuleb vaadata ka annetamiskampaaniat. Eestis on sotsiaalse turunduse kontseptsioon kasutusel 1990-ndatest aastatest ja on realiseerunud peamiselt selle reklaamilise vormina, juhtides tähelepanu sotsiaalselt olulistele probleemidele.

Mõiste *sotsiaalne turundus* võeti kasutusele 1971. aastal turundusteoreetikute Philip Kotleri ja Gerald Zaltmani poolt, kes lähtusid arusaamisest, et turundusvõtteid kasutades saab müüa ka ideid, suhtumist ja soovitavaid käitumisviise (Weinreich 1999). Hiljem on esialgset definitsiooni täiendatud ja kaasaegne seletus mõistele sotsiaalne turundus vaatab seda kui turunduspõhimõtete ja -tehnikate kasutamist eesmärgiga mõjutada sihtgruppi vabatahtlikult aktsepteerima, hülgama või muutma käitumisviisi inividide, gruppide või ühiskonna kui terviku heaolu tõstmiseks (Kotler 2002). Andreasen (1994, 2000) ja Goldberg (1995) toovad elanike heaolu tõstmise võimalustena esile selle liikmete füüsilise kui ka vaimse heaolu parandamise.

Sotsiaalset turundust kasutatakse käitumist, hoiakuid ja tarbimist suunava vahendina kõigis majandussektorites: nii esimeses (avalik sektor), teises (kommertssektor) kui ka kolmandas (mittetulundussektor). Kui esimeses ja kolmandas sektoris on tegemist kommertsturunduse võtete rakendamisega sotsiaalselt soovitava käitumise kujundamisel, siis kommertssektori puhul tuleb

eristada erinevaid sotsiaalturundust rakendavaid vorme, näiteks toodete müügitulust osa annetamine, mittetulundussektorilt ostetud litsentsid (nt Roheline Energia), vabatahtlik töö jms.

Sotsiaalse turunduse alla liigituvad ka kolmanda sektori poolt läbi viidavad heategevusele suunavad kampaaniad. Heategevuskampaaniates kasutatakse kommertsturunduse kontseptsioone eesmärgiga tuua esile sotsiaalne muutus – suunata hoiakuid, väärtushinnanguid, käitumist indiviidide tasandil samuti tekitada mõistmist erinevate ühiskonnakihtide vahele.

Andreasen (2001) usub aga, et sotsiaalset turundust saavad ellu viia ainult mittetulundusühingud ja avaliku sektori organisatsioonid. Tema väitel on vaieldav, kas ettevõtted saavad tegeleda sotsiaalse turundusega, kuivõrd ettevõtete poolt läbiviidud sotsiaalsete turundusprogrammide eesmärgiks on ühiskonna kitsaskohtade lahendamise või leevendamise kõrval ka kommertslik või mainekujunduslik eesmärk. Sotsiaalse turunduse eesmärgiks on aga mõjutada sotsiaalset käitumist, mis tooks kasu mitte turundajale, vaid sihtgrupile ja ühiskonnale tervikuna (Weinreich 1996).

Sotsiaalturundus kasutab küll kommertsturunduse meetmestikku kampaaniale püstitatud eesmärkide saavutamiseks, kuid oluline on eristada sotsiaalturunduse eesmäärke kommertsturunduse omadest (Andreasen & Drumwright 2001). Kui kommertsturundus keskendub organisatsiooni edendamisele, siis sotsiaalturundus tegeleb indiviidi või kogu ühiskonna tasandiga, tegeledes ühiskonna sotsiaalsete kitsaskohtade leevendamisega (Weinreich 1999).

Olulise teoreetilise käsitlusena antud töö raames vaatan Andrease (1995) sotsiaalturunduse erinevate lähenemisviiside kirjeldust. Andreasen vaatab, milliseid elemente sotsiaalturunduslikud programmid ja erinevate lähenemisviisidega kampaaniad kasutavad, eristades:

1) harivat lähenemist - see lähenemine eeldab, et inimesed käituvad õigesti, kui nad teavad miks seda vaja on. Selle lähenemise puhul keskendutakse eeskätt riskidest teavitamisele, hoiakute muutmisele;

2) veenmisel põhinevat lähenemist – seda kasutavad eeskätt sotsiaalreklaamid. Eeldatakse, et inimesed käituvad õigesti, kui nad on hästi motiveeritud, st oluline on leida “mõjuvad punktid”. Selle lähenemise miinuseks peetakse seda, et kasutatakse lihtsustavat esitusviisi;

3) käitumise muutmisele orienteeritud lähenemist - see eeldab, et inimesed tegutsevad, kui nad oskavad tegutseda ning leiavad et tulemused tasuvad end ära, st inimesi treenitakse ja premeeritakse;

4) sotsiaalse normi kehtestamist – see lähenemine eeldab, et inimesed käituvad teatud viisil kogukonna ja “tähtsate” teiste, st sotsiaalsete normide mõjul. Selle käsitluse järgi tuleb tulemuse saamiseks muuta sotsiaalseid norme ja kollektiivse käitumise mustreid (Andreasen 1995:9-13).

Annetuskampaaniad sisaldavad domineerivalt just veenmisele orienteeritud sotsiaalreklaami elemente. Annetuskampaaniate tänases praktikas keskendutakse lahendustele, kus sõnumid on lihtsustatud, probleem ja üleskutse esitatud lühendatult, sloganlikult. Samuti rõhutatakse liigselt reklaamitegijate arvates olulistele motivaatoritele, unustatakse inimeste informeerimise ja hoiakute kujundamise vajadus.

Sotsiaalkampaaniad jagunevad lähtuvalt nende tulemusena saadavast heaolust/kasust kaheks: *üldist* ja *isiklikku* kasu tootvateks. Ka annetuskampaaniate puhul on oluline eristada, kas *üldises* heaolus nähakse ka enda võimalikku kasu, kas *oma* kasu käsitletakse ühe osana *üldisest* kasust. Vahe (2004) magistritöös on toodud järeldus, et sotsiaalkampaaniatest osavõtt on seda aktiivsem, mida rohkem siin nähakse *ühise* kasu sees *oma* kasu. Võimaliku isikliku kasu tunnetamine ja indiviidi motivatsioon kampaanias osaleda on omavahel seotud. Motivatsiooni mõiste all vaadatakse positiivseid või negatiivseid vajadusi, eesmäärke, soove ning jõudu, mis ajendab indiviidi kindlaid tegevusi, objekte või tingimusi täitma või neist hoiduma (Bennett 1995). Annetamiskampaaniate puhul siis vastavalt indiviidi eesmäärke, soove, mis suunavad ta annetamiskampaanias osalema, isiklikku otsest kasu saamata.

Käesolevas bakalaureusetöös stiimulmaterjalidena kasutatud annetamiskampaaniate eesmärgiks on taastoota sotsiaalset kapitali ja võrgustikke ning nendest indiviidid otseselt kohe kasu ei saa. Nende puhul on tegemist sotsiaalturunduslike kampaaniatega, mis on suunatud kellegi aitamisele, ilma sellest ise kasu saamata. Selliste kampaaniate puhul on oluline indiviidi võime tajuda

ühiskondlikku probleemi, samuti seostada seda endaga, et tekiks oodatud tagajärg – motivatsioon kampaanias osaleda ja tegutsemine.

Sotsiaalturunduse toimimispraktika taustana tuleks käsitleda ka kampaaniate vastuvõtukeskkonda. Hilismodernsele Lääne ühiskonnale on omane tarbimiskultuur, kus sotsiaalses korralduses peetakse kesksel kohtadel olevaks kaupu ja nende tarbimise erinevaid vorme. Tarbimiskultuuri mõiste võibki lahti sõnastada kui sotsiaalse süsteemi, milles domineerib esemete/tarbimisobjektide tarbimine ja mille puhul kultuuriline reproduktsioon on suures osas mõistetud kui isiklike valikute vaba teostamine igapäevaelu erasfääris (Slater 1997:8).

Ka Eestis on tarbijalikkus ja tarbimiskultuuri poolt kultiveeritud individualistlikud-hedonistlikud tarbijalikkud sõnumid kiiresti laienenud (Keller & Kalmus 2004).

1.3.1. Sotsiaalse turunduse vastuvõtt Eestis

Erinevate autorite varasemad uuringud on käsitlenud sotsiaalse vastutuse ja turunduse interpretatsioone nii meediatekstide kui intervjuude baasil, samuti on uuritud sotsiaalse vastutuse interpretatsiooni potentsiaalsete tarbijate arvamusi kajastavalt. Järgnevalt annan lühikese ülevaate varem sarnasel teemal tehtud empiirilistest uuringutest.

Annetamise motivatsiooni ja tõlgendust puudutavad põgusalt Mari-Liis Vahe magistritöö intervjuud. Töö raamistas sotsiaalturunduslike kommunikatsiooniprogrammide vastuvõtu konteksti Eestis. Magistritöö järel dustena võib välja tuua sotsiaalturunduse tõlgenduse sõltuvuse inimese väärtushinnangutest. Kui individualistlikuma väärtusorientatsiooniga inimesed lähtuvad sotsiaalse turunduse kampaaniate käsitlemisel oma kasust, siis kollektivistlikumate väärtushinnangutega inimesed tõlgendavad sotsiaalset vastutust moraalse kohustusena. Heategevus ja sotsiaalne turundus on paremini vastu võetud kollektivistlikuma väärtussuunitlusega inimeste seas (Vahe 2004). Mari-Liis Vahe magistritöö raames tehtud intervjuudest ilmses, et annetamist võidakse interpreteerida kui nõ kaasaegset, tarbimisühiskonnale iseloomulikku lunastuse vormi. Samuti püstitus nimetatud töö baasil hüpotees, et heategevuslikes kampaaniates on osalus seotud isiku sotsiaalse kapitali ja kollektivistlike väärtustega. Seega võiks heategevuses (annetamises) osalus viidata niihästi tarbimisühiskonnale iseloomulikule parktikale läbi rahalise tehingu, nõ osta hea-olemist, kui ka

sotsiaalse osaluse vormile. Põhjustena, mis heategevuskampaaniates osaletakse, toodi intervjueeritute seas välja hoolivus, missioonitunne, tahe teha head. Teisalt rõhutati aga lunastust, ühiskonna tunnustust ja demonstratiivset annetamist. Samuti mainiti, et sotsiaalse vastuvõtlikkuse puhul on oluline valdkond, mida toetatakse. Kampaanias osalemises peeti oluliseks mõjutamise viisi – valdavalt minnakse kaasa nende kampaaniatega, milles osalemises tuntakse isiklikku kasu. Mitteosalemise põhjustena nähti materiaalsete võimaluste puudumise kõrval hoolimatust ja viitsimatust teemasse süveneda, samuti toodi takistusena välja mugavus (Vahe 2004).

Vahe (2004) uuringu põhjal püstitus ka hüpotees, et just sotsiaalse kapitali loomisele suunatud kampaaniate osas, millest indiviidid otsest kasu ei saa, tunnetavad inimesed kõige suuremaid barjääre – osalemiseks vajaliku motivatsiooni leidmine on siin raskendatud. Kampaaniate taga ei nähtud küll ettevõtete kasu, kuid leiti, et kampaaniatega kaasaminemine on siiski raskendatud. Vahe uurimuses tehtud intervjuude tulemuste põhjal tuli välja ka usaldusväärseuse probleem – potentsiaalsed aitajad ei usalda piisavalt kaaskodanikke, et neile abi pakkuda. Vahe uuringus toodi välja järeldus, et ühiskonna üldine valmisolek teisi omakasu saamata aidata on tänases Eestis veel suhteliselt madal. Inimesed hindavad kampaaniates osalemisel pigem mugavust, lihtsust ning võimalust midagi võita.

Teine oluline empiiriline uurimus on Karin Vene (Vene 2005) bakalaureusetöö, mis käsitles vabatahtlikku tööd siirdeaja Eestis, vabatahtlike kogemust, motivatsiooni ja võrgustikke. Vabatahtlike motivatsiooni kaardistamisel on välja toodud erinevad, tegurid, mis suunavad inimesi vabatahtlikule tööle. Peamisteks vabatahtliku töö tegemist motiveerivateks teguriteks peetakse inimese väärtusi, uskumusi, vajadusi ja suhtumisi. Demograafilised tunnused nagu sissetulek ja haridus on kaudseteks motivaatoriteks. Samuti tuuakse olulise tegurina välja ühiskondlik surve, mis avaldab paljudele inimestele mõju selles valdkonnas tegutsemiseks (Penner 2004). Karin Vene toob oma bakalaureusetöös vabatahtlikke motiveerivate teguritena välja sotsiaalse kapitali kogumise motiivid ja inimeste ebamäärase rahulolematuse tunde seoses tarbimis- ja linnakultuuriga (inimesed tunnetavad palgatöö mõttetust, soovi teha midagi ühiskondlikult kasulikku, võrgustikke loovat). Sotsiaalse kapitaliga seonduvatest motiividest peeti intervjueeritute poolt oluliseks enesearengut, eneseteostust ja huvitavate inimestega tutvumist, samuti emotsionaalset ja hingelist rahuldust. Olulise järeldusena toodi töös välja vabatahtliku töö motivaatorina enesele-suunatud kasu.

Sotsiaalset turundust käsitlevaid uuringuid on Tartu Ülikoolis varem teinud Maie Kiisel (2002), Elo Lilipuu (2001) ja Joonas Jakobson (2001).

Maie Kiiseli (2002) uurimistöö toob välja kogukonnapõhise sotsiaalturunduse võimalused teadliku käitumise kujundamisel (prügisorteerimine korteriühistutes). Kogukonnapõhises sotsiaalturunduses lähtutakse eeldusest, et indiviidi initsiatiivile tuleb leida tuge tema kogukonna toetusest. Eestis on sotsiaalturundus realiseerunud peamiselt selle reklaamilise vormina, mille kaudu juhitakse tähelepanu sotsiaalselt olulistele probleemidele. Sotsiaalreklaami on uurimistöös nimetatud küll edukaks teadvustajaks, kuid reklaami kui sotsiaalse mõjutaja puhul nähakse probleemi selle kestuse lühiajalisuses. Peamise järeldusena toodi välja kogukonnapõhise käitumise arendamise olulisus – seda nähakse efektiivse kanalina nii mitmete ühiskondlike struktuuride integreerimisel kui ka võimuhete ümberkujundamise perspektiivis. Samuti toodi välja järeldus, et ühiselt tajutavate probleemide lahenduste realiseerimine leiab kogukonnasiseselt suuremat toetust. Kogukondlikus sotsiaalturunduses nähti kogukondlike suhete ja indiviidi initsiatiivi arendamist. Uute väärtuste omandamisel toodi olulise vahendina kogemuslike argumentide toomine. Pikaajase motiveerituse tekkimisel on aga oluline ka sotsiaalse turunduse kampaaniate eetikaküsimus. Kiiseli (2002) kogukonnapõhise sotsiaalturunduse uurimuses toodi välja sotsiaalse turunduse eetikaprobleem – oluline, et tajutavad sõnumid ei läheks vastuollu, et invidiidid ei tajuks soovitud käitumise ülevõtmist lühiajalise aktsioonina, vaid teadvustaksid endale ka kommunikaatori vajadusi. Samuti nähti ohuna invidiidide käitumise kujundamist materiaalsel motivatsioonil põhinevana, kuivõrd sellistel alustel motivatsioon võib välistada oodatud pikemaajalised hoiakute ja käitumise muutused.

Joonas Jakobsoni uurimus (2001) vaatles sotsiaalkampaania ülesehitust ja mõju liiklusohutuse kampaania näitel. Olulise erisusena võrreldes kommertsreklaamiga toodi välja sotsiaalturunduslike programmide eesmärgiks seatav käitumise muutmine, probleemina tõstatati invidiidide motiveerimise küsimus ühise kasu nimel. Samuti toodi välja šokireklaami kasutamise mõjud liiklusohutuse sotsiaalkampaaniates – ühest küljest nähti selliste vahendite kasutamisel tähelepanu saavutavat mõju, olulise järeldusena aga toodi välja see, et nii liignegatiivne kui ka -positiivne reklaam on märgiks auditooriumi lubamatust avalikust alahindamisest. Negatiivne emotsioon šokireklaamist kandub vastuvõtja teadvuses üle reklaamiobjektile, takistades seeläbi info vastuvõttu (tekitades tõrjereaktsiooni). Samuti rõhutati töös hoiakute ja käitumise

muutmisele suunatud kampaaniate aeglast mõju – oluliselt lihtsam on suunata inimesi tarbimisele, hoiakute muutmine on aga pikk protsess, mille saavutamiseks tuleb aastaid samas suunas tööd teha, andes inimestele informatsiooni.

Elo Lilipuu (2001) uurimus vaatles sotsiaalse reklaami olemust ja toimetehhanisme rõhutades ühiskondlikku usaldust kampaania eesmärgi saavutamisel. Kuivõrd sotsiaalse turunduse puhul on isikliku kasu saamine vähem tunnetatav, on oluline juhtida tähelepanu probleemi olemusele ühiskondlikust aspektist. Järeldusena rõhutati, et ühiskondlik heakskiit ja kollektiivne kasu võib olla oluliseks stiimuliks oma käitumise muutmisel. Motivatsiooni tekkimisel on oluline, et inimene tunnetaks oma osalust, et temast oleneb millegi paremaks muutmine.

Bakalaureusetöö esimeses peatükis on toodud töö seisukohalt olulised teoreetilised ja empiirilised käsitlused. Annetamisvalmiduse taustana on käsitletud sotsiaalset kapitali, väärtusi, motivatsiooni ja sotsiaalse turunduse kontseptsiooni.

Töö eelduseks on, et annetamisega on seotud kõrgem võrgustikuline ja majanduslik kapital ning ühiskondlikul tasandil sotsiaalse kapitali määr. Eestis pole indiviidide valmidus ühiste eesmärkide nimel koonduda ja tegutseda, ühiseid väärtusi tajuda, kõrge. Uurimistöös püstitub küsimus, kas individualistlikus ja vähese sotsiaalse kapitaliga Eestis saab sotsiaalse turunduse kaudu sotsiaalse kapitali teket soodustada? Või pärsib eestlaste isikliku heaolu väärtustamine sotsiaalse turunduse sõnumite vastuvõttu, tõlgendades sõnumeid individualistlike väärtushinnangute keskselt?

2. PROBLEEMI SEADE JA UURIMISKÜSIMUSED

2.1. Probleemi seade

Eesti ühiskonnakorraldus on muutuste protsessis, kiired muudatused on endaga kaasa toonud inimeste võõrandumise riigist, sotsiaalse kapitali vähenemise ja individualistlike väärtuste esiletõusu. Universalistlikud ja kollektivistlikud väärtused nagu õiglus, ausus, võrdsus on omandanud Eesti siirdekultuuris tugeva sotsiaalse kihistumise ning eduka vs ebaeduka kohanemise kaastähenduse (Kalmus & Vihalemm 2004).

Samuti on eestlaste väärtushinnangute uurimisel välja toodud eestlaste individualistlikkust ja kollektiivsete arenguressursside vähest tähtsustamist (Alamets 2002). Eesti on siirdeühiskonnale omaselt keerulise väärtusstruktuuriga, kuivõrd paralleelselt eksisteerivad nii postmaterialistlikud kui ka materialistlikud väärtused.

Oluline on uurida, mis motiveerib Eesti individualiseerunud siirdeühiskonna liikmeid osalema sotsiaalse kapitali taasloomises läbi heategevuse ning kas annetamise kui sotsiaalse turunduse vormi kaudu on võimalik tugevdada sotsiaalset kapitali või on see pigem uus individualistliku tarbimiskultuuri vorm?

Annetamise tähendust ja selles osalemise motiive ei ole varasemates uurimistöodes käsitletud. Oluline on uurida siirdeühiskonna liikmete annetamise tähenduse tõlgendusi, selgitamaks, kas tõlgendused viitavad pigem Läänest imporditud praktika mehaanilisele reprodutseerimisele või sotsiaalse kapitali tugevnemisele Eesti siirdeühiskonnas.

2.2. Uurimisküsimused

Bakalaureusetöö eesmärgiks on kaardistada võimalikud annetamise motiivid ja annetamise sotsiaalse tähenduse erinevad tõlgendusviisid.

Töö sissejuhatuses on kaks üldküsimust (uurimisprobleemi), mis jagunevad alaküsimusteks.

Probleem 1: Kas annetamiskampaania kui sotsiaalse turunduse vormi kaudu on võimalik tugevdada sotsiaalset kapitali või on annetamine pigem uus individualistliku tarbimiskultuuri avaldumisvorm?

1.1. Kas annetanud erinevad Eesti keskmisega võrreldes rühma sotsiodemograafilise profiili, sotsiaal-poliitiliste hoiakute ja ühiskonnaelus osaluse poolest?

1.2. Kuidas suhtutakse heategevuskampaaniasse? Kas annetanute ja mitteannetanute hoiakutes on erinevusi?

1.3. Kuidas tõlgendatakse annetamist kui tegevust? Kas annetanute ja mitteannetanute hoiakutes on erinevusi?

1.4. Milline on annetanute ja mitteannetanute hoiak riigi rolli suhtes sotsiaalprobleemide lahendamisel?

1.5. Mis on annetamist soodustavad ja takistavad tegurid annetanute ja mitteannetanute silmis?

Probleem 2: Kuidas peaks annetamist kommunikeerima, et see inimesi osalema motiveeriks?

2.1. Kuidas inimesed võtavad vastu/tõlgendavad konkreetsete annetamiskampaaniate materjale?

2.2. Milliseid reaktsioone erinevates kampaanias kasutatavad võtted esile kutsuvad?

3. METOODIKA

Bakalaureusetöö metoodika peatükis annan ülevaate töös kasutatud metodoloogilistest võtetest ja tutvustan uuringu subjekti. Samuti põhjendan süvaintervjuude sihtrühma valikukriteeriume ning arutlen, kuivõrd on uuringutulemused üldistatavad.

Bakalaureusetöö empiiriline osa põhineb kahel uuringul.

Uuringu „Mina. Maailm. Meedia. 2005” andmete teisese kvantitatiivuuringu eesmärgiks antud töö raames oli kaardistada süvaintervjuude valimi aluseks olev annetanute sotsiodemograafiline profiil. Teisese analüüsi materjalivalikul keskendusin kitsalt annetamisega seotud küsitlustulemustele, kõrvutades bakalaureusetöö seisukohast olulisele filterküsimusele *„Kas Te olete viimase aasta jooksul osalenud mõnes kampaanias või projektis, kus kutsutakse üles raha või teoga toetama mõnd (Teile võõrast) isikut või gruppi, looduskeskkonda või ühiskondlikku algatust?”* positiivselt vastanute vastuseid teistele seonduvatele küsimustele ning otsides seoseid annetanute sotsiodemograafilises taustas ja hoiakutes. Filterküsimusele positiivselt vastanuteks loetakse ainult rahalise annetuse tegijaid *„Jah, olen raha annetanud”*.

Töös püstitatud uurimisküsimustele vastamiseks viisin läbi originaaluuringu, süvaintervjuud. Uuringu valimi moodustamisel kasutasin kontrastsete juhtumite strateegiat – küsitlesin annetanuid (6 intervjuueeritavat) ja mitteannetanuid (6 intervjuueeritavat). Valimi koostamisel jälgisin, et vastajate sotsiodemograafiline taust oleks alavalimi (rühma) sees võimalikult heterogeenne (järgiks „Mina.Maailm.Meedia.2005” uuringutulemuses väljajoonistunud annetanute profiili), kuid samas kaks alarühma – annetanud ja mitteannetanud oleksid omavahel võimalikult sarnase sotsiodemograafilise profiiliga.

Heterogeenne sotsiodemograafiline taust on vajalik, kuna bakalaureusetöö eesmärgiks on kaardistada võimalikult erinevad annetamist motiveerivad/demotiveerivad tegurid. Eeldan, et võimalikult laiapõhjalise ja erinevaid hoiakuid sisaldava analüüsitava materjali saamiseks ning erinevate motiivide, takistavate tegurite leidmiseks valimi koostamisel on kontrastsete juhtumite valim oluline, kuivõrd võimaldab saada ülevaate nii juba annetuskampaaniates osalenute kui ka mitteosalenute hoiakutest.

Valimi koostasini põhimõttel, et oleks esindatud erinev haridustase: keskharidus (2), kõrgem haridus (4)); tulutase: (keskmise (2), kõrgem sissetulek (4)) ja valitseks sooline tasakaal. Uuringutulemuste teisese analüüsi tulemusi vaadates ei eristunud annetanute profiilis kindlaid piirkondi, seega ei olnud piirkondlikkus ja üle-eestiline katvus ka käesoleva töö valimi koostamisel olulised tunnused. Võimalikult varieeruva pildi saamiseks koondasini valimisse intervjuueeritavad nii suurlinnast (Tallinn), keskmise suurusega linnast (Tartu) kui ka maapiirkonnast/väikelinnast (Hiiumaa, Kärkla). Vastajad olid vanuses 30-58. Toetudes kindlate sotsiodemograafiliste näitajatega annetanute valimile, valiti võimalikult sarnane valim kontrastsete juhtumite uurimiseks.

Tabel 1. Süvaintervjuude valim

	Keskharidus	Kõrgharidus	Keskmine sissetulek	Kõrgem sissetulek	Tallinn	Tartu	Hiiumaa
A, naine, 30 (M)		X		X	X		
A, naine, 36 (R)		X		X		X	
MA, naine, 30 (S)		X	X			X	
A, mees, 38 (J)	X		X			X	
MA, mees, 50 (R)	X			X		X	
MA, naine, 34 (Ü)		X		X	X		
MA, naine, 39 (H)	X		X				X
A, naine, 42 (A)	X		X				X
A, mees, 40 (A)		X		X	X		
MA, mees, 38 (H)		X		X	X		
MA, mees, 58 (J)		X		X			X
A, mees, 41 (A)		X		X			X

Töös kogutud andmete põhjal ei saa välja tuua arvulisi kokkuvõtteid ega teha analüüsitava materjali põhjal kindlaid, üldistavaid järeldusi, kuivõrd järelduste esitamine kogu teema kohta laiendatult oleks intervjuueeritute piiratud arvu tõttu eksitav. Käesoleva bakalaureusetöö raames läbiviidud pilootuuringu järelduste põhjal saab formuleerida võimalikud hüpoteesid, mida tuleks järgnevate uuringute raames kontrollida.

Intervjuuerimise meetodi valikul lähtusin sellest, et süvaintervjuu võimaldab vastajate arvamused välja tuua isikute enda mõttemaailma kontekstis – vastusevariante ette sõnastamata, seostatuna nende konkreetsete kogemustega ja üldisemate arvamustega (näiteks riigi osa sotsiaalsete probleemide lahendamisel). Informandi intervjuus uurisin vastajate isiklike kogemusi, hoiakuid

nii üldisemalt heategevuse kui ka konkreetsete annetamise kampaaniate kohta. Süvaintervjuudes annetanute ja mitteannetanutega oli aluseks lisas 4 toodud intervjuu küsimustik, kus küsimused jagunevad nelja põhiteema alla: üldine suhtumine annetamisse ja selle eri vormidesse laiemas ühiskondlikus kontekstis; annetamise motivatsioon; annetamist takistavad tegurid; annetuskampaaniate materjalide vastuvõtt/tõlgendamine (annetamisele kutsuvad reklaamid). Annetamise motiivide uurimisel vaatasin eraldi intervjuueeritavate spontaanseid motiive annetamises/kampaaniates osalemiseks ja arvamusi varasemates uuringutes väljatoodud võimalike annetamise motiivide kohta. Etteantud motiivide analüüsimisel olid aluseks Mari-Liis Vahe magistritöö (Vahe 2004) intervjuudes väljatoodud võimalikud annetamise otsust mõjutavad motiivid: lunastus; võiduvõimalus; emotsioon, et oled hea inimene; osalemise lihtsus; elustaatus/kogemus; šokireklaami mõju; egoism.

Selline laiapõhjaline küsitluskava võimaldas saada informatsiooni annetamise erinevate tahkude kohta. Kõigist intervjuudest tegin audiolindistuste põhjal täpsed üleskirjutused. Intervjuude transkriptsioonides on vastajate poolt öeldu jaotatud erinevateks koodideks ja intervjuude analüüs on esitatud sisukategooriate kaupa. Sisukategooriatena esitatud vastused on toodud lisas 2 tabelitena. Intervjuude tulemuste analüüsil on välja toodud arvamuste erinevused nii kahes erinevas grupis kui ka gruppide siseselt. Vastuste analüüsimisel on kasutatud manifest-analüüsi, kus arvesse on võetud intervjuueeritava poolt räägitud otsetekst. Analüüsi toetavad näited intervjuudest on toodud teksti sees väiksemas kümnepunktises kirjas. Vastajad on jagatud kahte gruppi ning vajadusel märgistusega eristatud: annetajad (tähis A) ja mitteannetajad (tähis MA). Koondtabelites ja analüüsi tekstinäidetes on iga vastaja juures oluliste näitajatena toodud tema sugu (mees tähisega M, naine tähisega N), vanus ja elukoht (Tallinn tähisega TLN, Tartu tähisega TARTU, Hiiumaa tähisega HIIU). Terviktekstid intervjuu transkriptsioonidega intervjuude läbiviimise järjekorras on toodud lisas 3 oleval CD-plaadil.

Süvaintervjuudel kasutasin stiimulmaterjalidena kolme Eestis läbiviidud annetuskampaaniat, mida palusin intervjuueeritavatel analüüsida. Kampaanianäidete valikul lähtusin annetuskampaaniate võimalikult erinevate stiilide esindatusest: stiimulmaterjalidena kasutasin ühte tarbimusliku suunitlusega erasektori kampaaniat, ühte püsiannetusele suunavat isikustamata reklaami ja ühte isikustatud šokireklaami. Kampaaniate lühitutvustus ja kujundused on toodud

lisades 5-7. Kampaaniavisuaalide kõrval kasutasin stiimulmaterjalina ka ühte Eesti Päevalehes ilmunud annetuse temaatikat käsitlevat artiklit. Artikli näide on toodud lisas 8.

Heategevusorganisatsiooni poolse nägemuse saamiseks annetamise motiveerimise kohta vestlesin Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefondi juhataja Merike Kaunissaarega (Kaunissaare 2006).

Töö uurimistulemused esitan kirjeldava ülevaatenäite, kus vastused töö uurimisküsimuste kohta on esitatud all-teemade kaupa. Uurimistulemustes väljatoodud intervjuueeritavate suhtumine heategevusse, võimalikud motiivid ja takistavad tegurid ei ole kindlasti üldistatavad laiemale sihtgrupile kuivõrd intervjuueeritavate arv ei ole üldistamiseks representatiivne.

4. UURIMISTULEMUSED

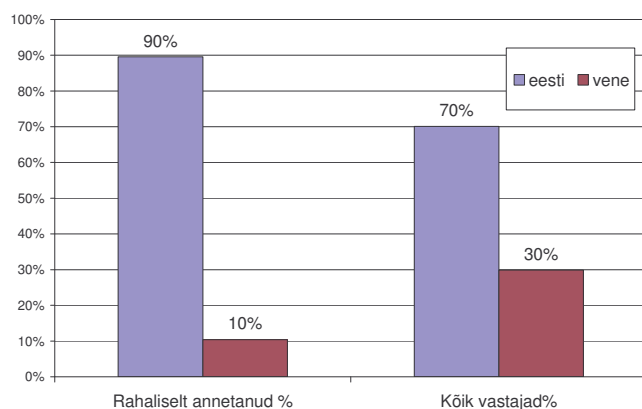
Käesolevas peatükis on esitatud uurimistulemused - Tartu Ülikooli ühiskonnauuringu „Mina. Maailm. Meedia. 2005” uuringutulemuste teisese kvantitatiivse analüüsi tulemused ja bakalaureusetöö raames läbi viidud süvaintervjuude analüüsi tulemused.

4.1. Annetanute sotsiodemograafilise profiili ja hoiakute eripära. Uuringu „Mina. Maailm. Meedia. 2005” tulemuste teisene analüüs

Bakalaureusetöö teisese analüüsi aluseks on Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna ühiskonnauuringu „Mina. Maailm. Meedia. 2005” uurimistulemused.

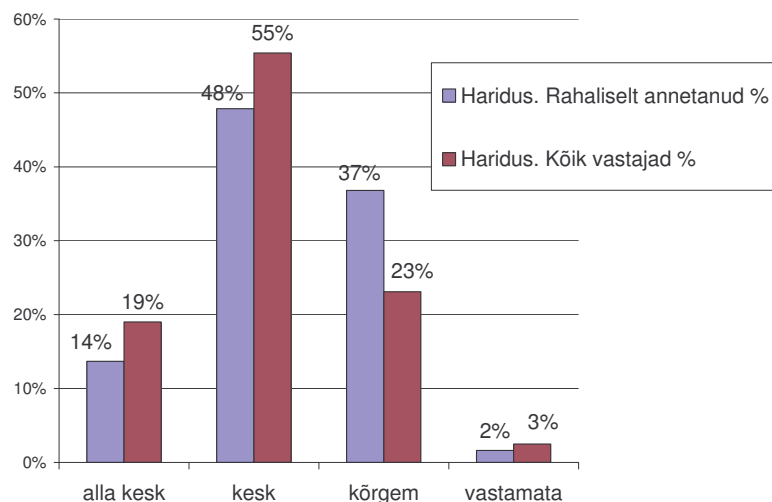
Peatüki eesmärgiks on kaardistada annetanute sihtrühma (alavalimi) sotsiodemograafiline taust ja hoiakud võrreldes Eesti keskmisega ning otsida seoseid annetanute hoiakutes. Analüüsi baasil määratletakse süvaintervjuude valim. Kvantitatiivse analüüsi koondtabel on toodud lisas 1.

Uuringu „Mina. Maailm. Meedia. 2005” tulemuste põhjal võib välja tuua olulisima erinevusena annetajate sotsiaaldemograafilises taustas rahvuse – annetanute seas on võrreldes keskmisega koguni 20% rohkem eestlasi. Eestlaste valmisolek annetada on põhjendatav kindlasti nii venekeelse elanikkonna keelise barjääriga (annetamisele üleskutsuvad kampaaniad on suures osas vaid eestikeelsed) kui ka tõenäoliselt võõrkeelse elanikkonna suurema eraldatusega ning väiksema sotsiaalse sidususe ja ühiskondliku aktiivsusega.

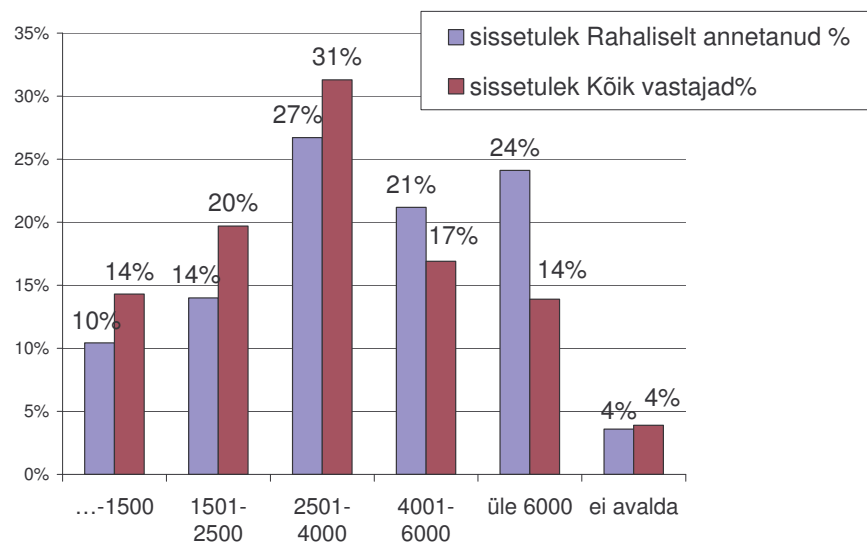
Joonis 1. Annetanute rahvus võrreldes Eesti keskmisega

Olulistest annetajaid esile tõstvatel erisustel võib rahvuse kõrval välja tuua hariduse – kõrgharidusega vastajaid on annetanute seas 14% keskmisest enam. Ka see erinevus on ootuspärane ning seostatav hariduse ja sotsiaalse vastutustunde, sidususe omavahelise korrelatsiooniga.

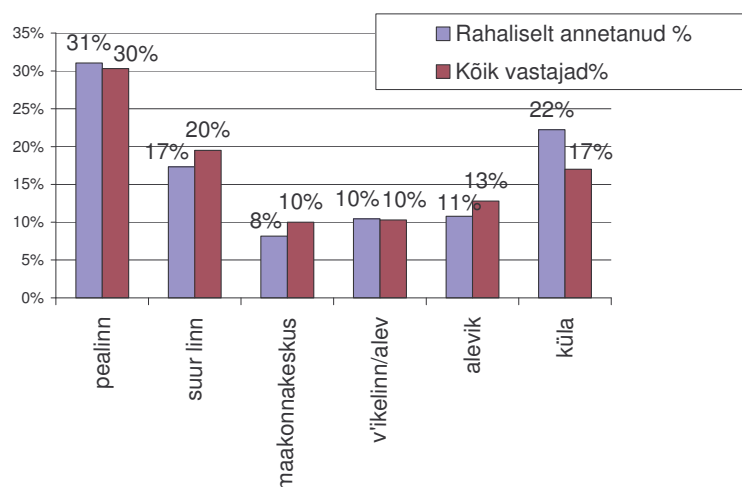
Joonis 2. Annetanute hariduslik taust võrreldes Eesti keskmisega

Ootuspäraselt tuleb välja oluline erinevus sissetuleku osas – vastajate hulgas, kelle sissetulek jääb üle 6000, on annetanuid keskmisega võrreldes 10% enam.

Joonis 3. Annetanute sissetulek võrreldes Eesti keskmisega

Huvitav on vaadata annetajate jagunemist regionaalselt – selgelt tõuseb annetanute seas esile külaelanike suur protsent annetanute seas (22%), olles lähedane ja suurem suurlinnas elavate annetanute protsendile (17%). Samuti on külaelanike seas keskmisega võrreldes annetanute protsent veidi kõrgem, kuid erinevus jääb 5% piiresse ja siin ei saa välja tuua põhjuslikku seost. Võib järeldada, et külaühiskond on avatum ja sotsiaalne sidusus siin suurem. Inimeste omavahelised sotsiaalsed suhted on võrreldes suurlinnade elanike individualismiga lähedasemad, kaasavamad.

Joonis 4. Annetanute regionaalne jagunemine võrreldes Eesti keskmisega

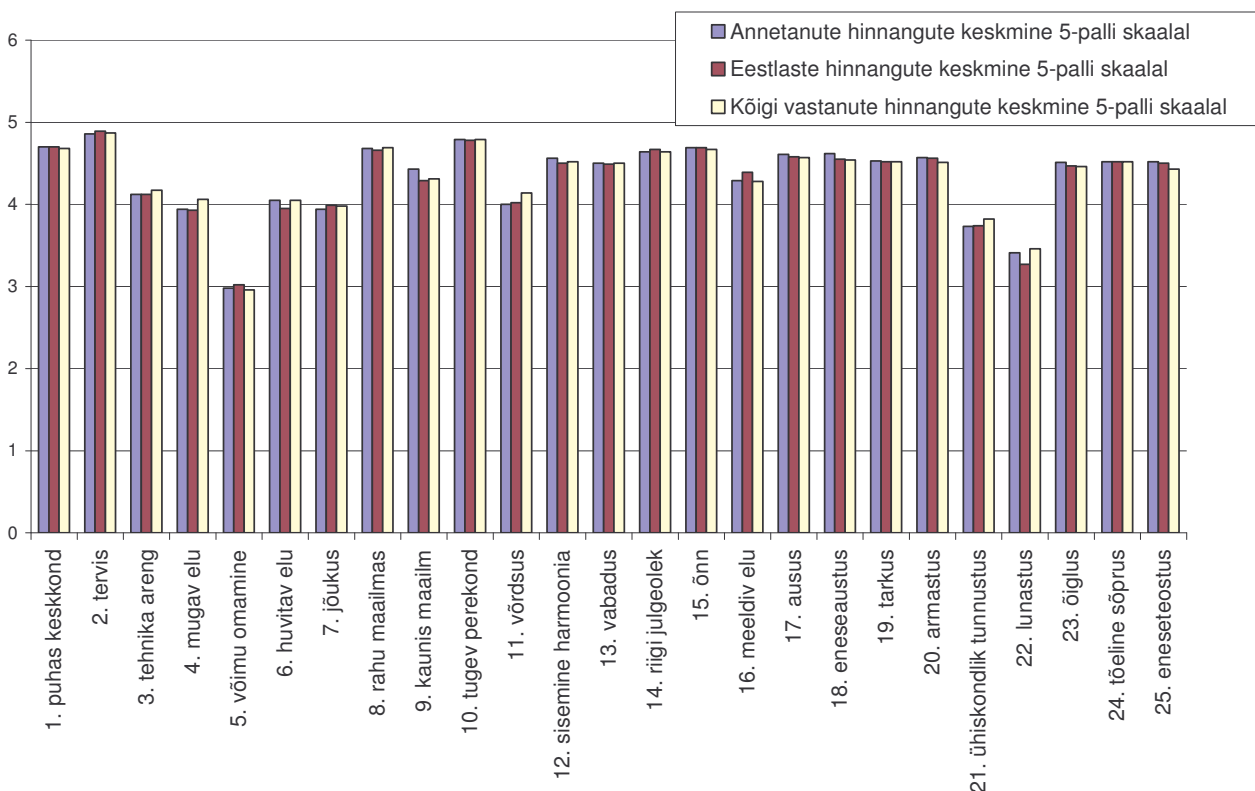
Uuringuandmete analüüsi põhjal võib kokkuvõtvalt välja tuua annetajate sotsiaaldemograafilise tausta identsuse võrreldes uuringus osalenud Eesti keskmise profiiliga. Annetamisvalmiduse seos hariduse ja majandusliku olukorraga on olemas, kuid annetajate geograafilise paiknemise või demograafiliste näitajate baasil ei saa luua olulisi põhjuslikke seoseid. Annetajad on vaadeldavad suhteliselt heterogeense grupina, kelle motivatsiooni ja käitumise mõjutajana ei ole võimalik välja tuua sotsiodemograafilisi erinevusi hariduse, sissetuleku ja keele kõrval.

4.1.1. Annetamise seos väärtushinnangute, hoiakute ja ühiskondliku aktiivsusega

Eelmises alapeatükis tõin uuringuandmete sotsiaaldemograafilise profiili analüüsi põhjal välja tõdemuse, et annetajate profiil ei erine oluliselt Eesti keskmisest. Järgnevalt vaatan uuringus „Mina. Maailm. Meedia. 2005” annetanute poolt antud vastuseid olulistele

annetamisevalmidusega kaudselt seostatavatele küsimustele, võrdlen annetanute vastuste erinevust koguvalimi poolt antud vastustest ning püüan leida olulisi erinevusi, annetajate profiili koondavaid sarnasusi hoiakutes ja ühiskondlikus aktiivsuses. Tabel on toodud lisas 1.

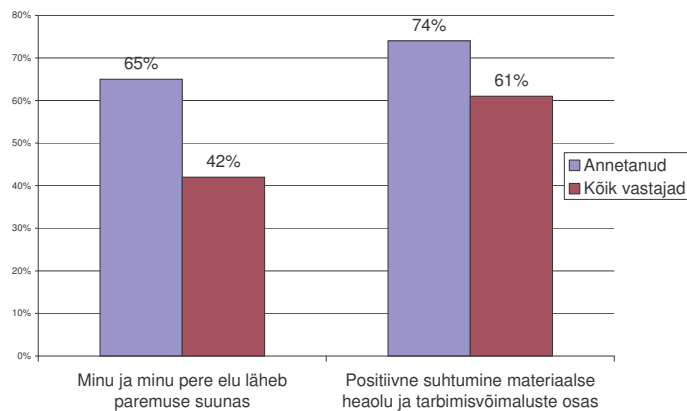
Vaadeldes annetanute väärtushinnanguid ning võrreldes neid uuringu keskmisega ja eestlastest koguvalimi keskmisega, võib välja tuua järelduse, et annetanute väärtushinnangud üksikväärtuste tasandil oluliselt keskmisest ei erine. Siiski võib esile tuua väikesed erinevused annetanute puhul – nii koguvalimi kui eestlastega võrreldes oli annetanute seas kõrgemini väärtustatud kaunis maailm, samuti lunastus, eneseaustus ja sisemine harmoonia.

Joonis 5. Annetanute väärtushinnangud võrreldes Eesti keskmisega ja eestlaste keskmisega

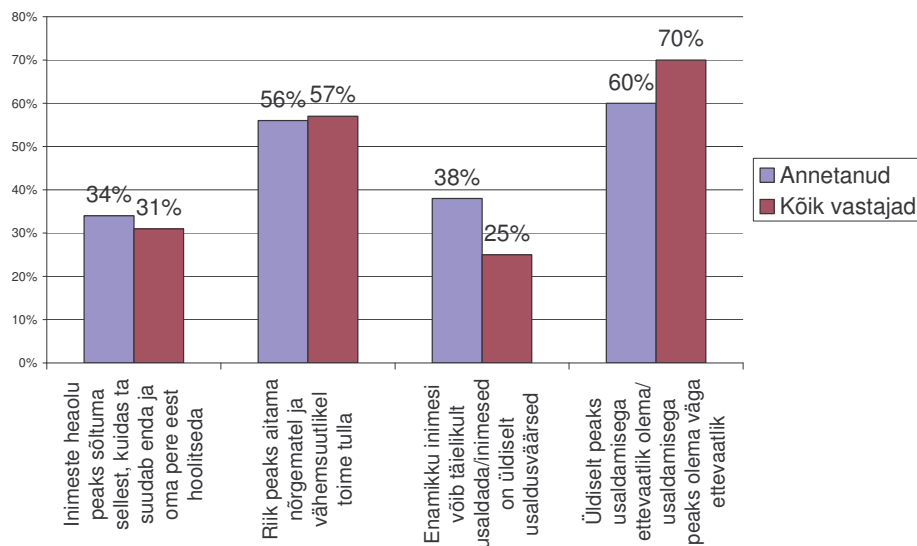
Vaadeldes annetanute hoiakuid, toob üks olulisemat erinevust näidanud küsimus välja annetajate usu, et nende ja nende perekonna elu läheb paremuse poole (võrreldes keskmisega 23% enam). Siit võib järeldada, et annetajad on Eesti keskmisest positiivsema hoiakuga tuleviku suhtes. Ka hindavad annetanud oma materiaalset heaolu ja tarbimisvõimalusi paremaks mitteannetanutest

(13%), mis omakorda taandab annetamisvalmiduse loogiliselt annetamise eelduseks olevatele materiaalsetele võimalustele.

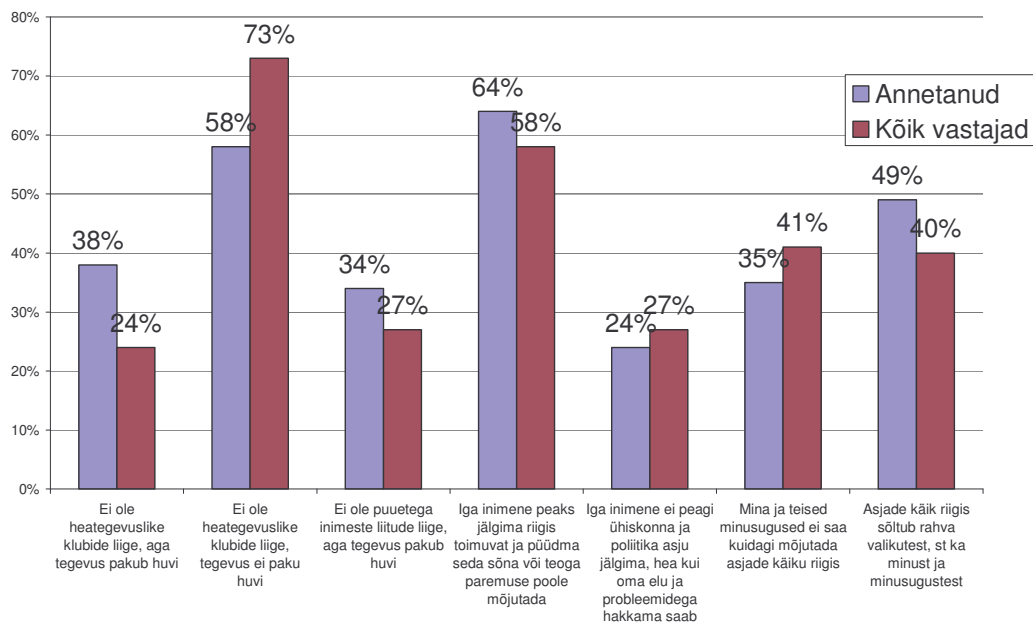
Joonis 6. Annetanute hoiak tuleviku suhtes ja hinnang heaolule ja tarbimisvõimalustele võrreldes Eesti keskmisega

Võrreldes annetanute hinnangut sellele, kas inimeste heaolu peaks sõltuma sellest, kuidas ta suudab enda ja oma perekonna eest hoolitseda või peaks riik aitama nõrgematel ja vähemsuutlikel inimväärselt toime tulla, siis on huvitav, et annetanute suhtumine langeb siin Eesti keskmisega kokku. Annetanute suhtumine abivajajatesse ei ole kaastundlikum, annetanute puhul ei saa välja tuua suuremat sotsiaalset vastutustunnet. Samuti ei saa luua paralleeli annetajate võimaliku eelhoiakuga abivajajatesse – annetanute seas ei esine religioosset maailmavaadet keskmisest enam. Väike erinevus on annetajate suhtumisel inimeste usaldusvärsusesse, annetanud peavad inimesi keskmisest usaldusväärsemaks (13%), samas kui keskmiselt arvatakse, et inimeste usaldamisega peaks olema üldiselt (väga) ettevaatlik.

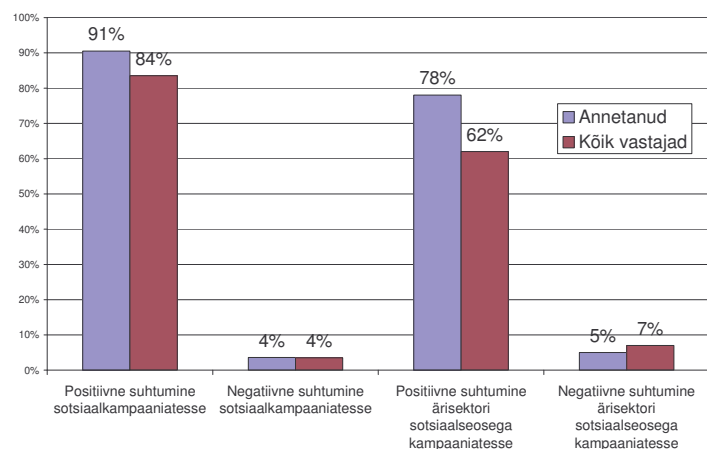
Joonis 7. Annetanute suhtumine inimese ja riigi rolli heaolu tagamisel ning hinnang inimeste usaldusväärsusele võrreldes Eesti keskmisega

Vaadeldes annetanute sotsiaalset ja ühiskondlikku aktiivsust võib samuti välja tuua mõningase erinevuse – annetanute huvi heategevuslikes klubides (14%) ja puuetega inimeste/ haigustega seotud ühendustes (7%) osalemiseks on võrreldes keskmisega suurem. Samas, klubilise kuuluvuse või tegevuses osalemise aktiivsemat trendi ei saa annetanute puhul esile tuua. Keskmisega võrreldes veidi enam on annetajate seas inimesi, kes usuvad, et ühiskonnas toimuv peaks olema iga inimese jaoks oluline ning igapähe on õigus ja kohus seda sõna või teoga paremuse poole mõjutada (6%). Samuti usub annetanu keskmisest enam (9%), et asjade käik riigis sõltub rahva valikust, sealhulgas temast ja temasugustest aktiivsetest inimestest. Suuremat huvi poliitilistes aktsioonides osalemiseks annetanute puhul esile tuua ei saa, samas kiriklikest heategevusüritustest, kontsertidest ja heategevuskorjandustest osavõtt on keskmisest pisut suurem (11%). Samuti on fondides, heategevusaktsioonides ja kodanikeühendustes osalemine annetanute osas veidi kõrgem (14%).

Joonis 8. Annetanute huvi heategevuslike ja puuetega inimeste klubide tegevustes osalemisel ning suhtumine inimese rolli ühiskondlikus arengus osalemisel võrreldes Eesti keskmisega

Vaadates annetanute suhtumist heategevuslikesse ja sotsiaalkampaaniatesse on see keskmisest veidi positiivsem (7%). Kuivõrd annetamine on ühiskonnas suuresti kolmanda sektori poolt suunatav tegevus, siis positiivne eelhoiak taolistesse kampaaniatesse võimaldab annetajal ka kergemini osalemisotsust langetada. Samuti suhtub annetanu keskmisest positiivsemalt (16%) sellesse, kui äriühing kutsub ülesse heategevusele, ühiskondlikke projekte toetama.

Joonis 9. Annetanute suhtumine sotsiaalkampaaniatesse ja äri sektori sotsiaalseosega kampaaniatesse võrreldes Eesti keskmisega

Seost annetanu perekonnaseisu, suuruse ega alaealiste kuulumisega perekonda luua ei saa. Samuti ei ole vastanute tervislik seisund kaastundega või annetamise otsusega seotud – annetanute hinnang oma tervislikule seisundile ei erine keskmisest.

Annetanute hoiak keskkonnahoiu küsimustesse on keskmisega võrreldes pea sama, kuid veidi aktiivsem. Annetanud on võrreldes keskmise vastajaga enam valmis keskkonnasäästliku kauba eest rohkem maksma (9%), samuti maksukoormuse suurenemisega (6%), kui sellest toetataks keskkonnareostuse vähendamist.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et uuringuandmete teisene kvantitatiivne analüüs näitab, et olulist põhjuslikku seost ühiskondlike veendumustega annetanute vastustes välja tuua ei saa. Vastustest ilmnes keskmisest veidi aktiivsem hoiak ühiskonnateemadel kaasarääkimises, osalusaktiivsuses ja valmiduses, kuid olulist seost siin välja tuua ei saa. Annetamise seos majandusliku olukorraga ja perspektiivitunnetusega elustandardi paremuse poole liikumisel on olemas. Samuti tõi analüüs välja mõningaid suhtumiste erinevusi, kuid keskmisega võrreldes ei ole kõikumised märkimisväärsed jäädes enamasti 5-10% piiresse.

Süvaintervjuude valimi koostamisel lähtusin „Mina. Maailm. Meedia. 2005” uuringutulemustest. Kuivõrd annetanute profiil ei eristu kindlate näitajate põhjal, jagunedes erinevate sotsiodemograafiliste gruppide vahel võrdselt, oli ka eelmises, metoodika peatükis, kirjeldatud valimi moodustamisel oluliseks kriteeriumiks heterogeensus, sarnasus uuringutulemustes joonistunud annetajate heterogeensele profiilile.

4.2. Annetamise tõlgendus ja motiivid. Süvaintervjuude tulemused

Bakalaureusetöö raames läbi viidud kvalitatiivuuringu tulemused on esitatud kirjeldava analüüsina. Analüüs tugineb süvaintervjuudel, mis on läbi viidud kahe kontrastse grupiga – annetanud ja mitteannetanud eestlastega. Valimi kirjeldus ja kriitika on toodud töö teises peatükis. Uurimistulemused on esitatud allteemade kaupa andes ülevaate intervjuueeritud annetanute ja mitteannetanute üldistest hoiakutest heategevuse erinevate vormide suhtes, tuues välja suhtumised heategevuse arendamise initsiatiivi ühiskonnas, suhtumised heategevuse meediakajastusse, kaardistades võimalikud heategevuses osalemise kasud ja takistavad tegurid

ning vaadeldes annetanute ja mitteannetanute suhtumisi annetuskampaaniatesse. Intervjuude tulemuste koondtabel, transkriptsioonid ja küsitluskava on toodud lisades 2, 3 ja 4.

4.2.1. Üldised hoiakud heategevuse ja selle eri vormide suhtes annetanute ja mitteannetanute seas

4.2.1.1. Annetanute üldised hoiakud heategevuse ja selle eri vormide suhtes

Kõigi annetanute suhtumises võib välja tuua nõustumise heategevuse kui valdkonna vajalikkusega ühiskonnas. Heategevuse vajalikkust põhjendati ühiskondliku arenguga kaasaskäiva paratamatusena ja selles nähti võimalust ressursside ümberjagamiseks ühiskonnas, tagades seeläbi võrdsemad võimalused kõigile ühiskonnakihtidele.

Tegelikult see on üks mehhanism ühiskonnas, kus oleks võimalik läbi jõumeetodeid kasutamata, läbi loomulikul inimliku tunnetuse nõ vahendeid ümber jagada. (M, 40, TLN)

Heategevuses eristati positiivse tulemi kõrval annetanute poolt aga ka negatiivset külge - heategevuse negatiivse tulemina ühiskonnas nähti abivajajate motivatsiooni ja ise-hakkama-saamise soovi hääbumist. Ka ei peetud õigeks seda, et abivajajaid ei suunata oma olukorra parandamisele ise kaasa aitama, tekitades neis sellise tegevuse tulemusena õpitud abitust.

Siin on ka vana Hiina vanasõna, et kas anda kala või anda õnge, eksole.. heategevusel on nii hea kui halb pool, aga sisuliselt ma arvan, et ta on vajalik. (M, 41, HIIU)

Samuti peeti oluliseks, et valdkonnad ja abivajajad oleks organiseeritud ja tegevus läbimõeldud ning heategevus oleks suunatud õigesti, tagamaks abi süsteemse jõudmise tegelike abivajajateni.

Annetajate poolt toodi välja paralleel, et heategevuse areng ühiskonnas on seotud ühiskonna enda arenguga ja arvamus, et ühiskonna arenedes tugevneb ka sotsiaalbaas. Eesti noore riigi ja areneva ühiskonnana on seni suunanud arengupotentsiaali riiklike struktuuride toimimisse ning väiksema tähelepanu on saanud sotsiaalsfäär. Ühiskonnauurijate poolt (nt Tiit 2002) esile tõstetud kahe Eesti probleem leidis kaudset sõnastamist ka intervjuudes. Samas nähti ühiskondliku ümberjagamise toimimise eeldusena siiski riikliku struktuuri ja erasektori väljaarendamist.

Mida rohkem ühiskond areneb, seda rohkem areneb heategevus ka. Et kui riik tugevneb, siis tugevneb see sotsiaalbaas ka. (N, 42, HIIU)

Heategevuse valdkonnas nähti suure probleemina seda, et riiklikud ettevõtted (haiglad) pöörduvad annetuste saamiseks ja tehnilise aparatuuri soetamiseks tavakodanike poole. Selgelt eristati heategevuse valdkondi, mis peaks olema tagatud riiklike struktuuride poolt. Samuti nähti riiklike struktuuride jaoks lisarahade küsimise taga struktuuri ja töötajate ebakompetentsust. Täna heategevusvaldkonnas toimuvat nähti vääristunud süsteemina, kus abivajajaid on järjest rohkem ja jagamise süsteem ei toimi nii nagu peaks. Riiklik süsteem (haiglad, Sotsiaalministeerium) on küll olemas, kuid ei suuda tagada korrektset toimimist. Probleemina nähti siin ka inimeste/töötajate hingehariduse puudumist, väärtushinnangute devalveerumist ja inimeste suunatust valedele eesmärkidele.

Ja kohati on see tõesti nagu vääristunud, et kas ma tõesti pean kõigeks-kõigeks-kõigeks annetama-annetama-annetama. /---/ tegelikult see jagamise süsteem on ju olemas, haiglate süsteem ja Sotsiaalministeerium ja.. siis ei oleks siia kõrvale vaja veel teist aparati, mis hoiaks selle aparadi töö. Selline poolinvaliidse süsteemi poolvägisi jõus hoidmine ei ole õige. Minu arvates on see pigem motivatsioonisüsteemis ja inimeste sellises hingehariduses, põhimõtetes kinni – et mida inimene peab nagu oluliseks elus. (M, 41, HIIU)

Heategevuse õige toimimise eeldusena nähti inimeste harimise ja teavitamise vajadust – annetajate ja abivajajate vahele mõistmise tekitamist ning abi sihipärase osutamise ja kasutamise tagamist. Samuti peeti vajalikuks selgitustööd abi osutamise tasanditest ja heategevusest arusaamise osas, suunates inimesed mõtlema sellele, et kust jookseb piir humanismi ja inimese abituks tegemise vahel.

Inimesi tuleb harida, neid suunata õigesti tegema, ise abi otsima ja õpetama ka abi vastuvõtmist. /---/ humanism ja inimese abituks tegemine aetakse tihtipeale segi. (M, 41, HIIU)

Olulise probleemina tuli välja heategevuse valdkonna sisuline devalveerumine, selle tänane rakendus tarbimis- ja turunduspraktikana, samuti hirm heategevuse muutumise ees kohustuslikuks.

Seda head teha selle nimel, et kõik mind kiidaksid ja sellest räägiksid.. heategevus peaks olema siiski selline, et siin ei ole mingit peidetud kasu soovi. (N, 42, HIIU)

Annetamine ei tohiks saada minu arvates kohustuseks. (M, 38, TARTU)

Annetanute suhtumine püsiannetuse tegemise valmidusse oli ootamatult negatiivne. Püsiannetuse tegemist peeti rikkamate inimeste pärusmaaks (*need, kes ei pea elatise teenimiseks enam tööl käima*), samuti peeti oluliseks, et püsiannetuse puhul oleks valdkonnaga seotus ja sooviti väga täpselt

teada, kuhu raha läheb. Annetamist peeti siiski pigem ühekordseks hetkeemotsiooni ajel tehtavaks tegevuseks, kuid pikemaks seotuseks mingi probleemiga, sellele toetuse andmisega, ei oldud valmis – selles nähti ebamugava kohustuse tekkimist.

Kindlasti mitte. ma peaks olema sellega rohkem seotud.. või et ma peaks teadma, et seda raha kasutatakse ikkagi õigetest eesmärkidest ja et ma saaks mingit kontrolli selle üle. (N, 36, TARTU)

Samuti toodi püsiannetuse peale mõeldes loogilise eeldusena välja rahaline olukord ja inimese valmidus iga kuu samale teemale annetada. Samas nähti püsiannetuse tegemises ka abivajaja passiivsuse kasvatamist.

Eks see oleneb näiteks rahalisest seisust – et kas sa tahad püsivamaid annetusi teha.. et iga kuu midagi annetada ühele ja samale teemale või mitte. (N, 30, TLN)

Annetanute puhul võib välja tuua valmisoleku teha heategevusena tasuta tööd. Samas, varasem kogemus tasuta töö tegemises viiel vastanul kuuest annetanust puudus. Samuti tuli intervjuudes välja, et respondendid ei olnud erinevatele heategevusvormidele varem mõelnud. Tasuta töö tegemist peeti võimalikuks, kuid takistava tegurina nähti siin laiskust, mugavust, vähest valmisolekut pingutada. Oluliseks peeti ka tasuta töö tegemise oskust, selle suunamist ja õpetamist kodanikele, abiandjatele. Iseenesest mõtte aidata ja teha tasuta tööd võib olla olemas, kuid selle tegevuseni jõudmine eeldab suunamist.

Et minna kellelegi süüa viima ja teha – see on mõte, mis on olemas, aga oskus seda teha, et see mõte, et nüüd ma võtangi kätte, võtan aja maha ja teen seda.. see on nii nagu iga tegevuse jaoks on vaja mingit oskust – ma arvan, et heategevus sellisel inimlikul tasandil, ilma finantsita on tegevus, mida peab oskama teha – keegi peab seda õpetama, suunama. (M, 40, TLN)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et annetanute hoiakutes heategevuse suhtes ilmnes seos sotsiaalse kapitaliga – annetamises osalemist nähti sotsiaalse kapitali taastootmisena. Samuti tõlgendati annetamist ühiskonnas ressursside ümberjagamisenä. Annetamise negatiivse küljena nähti indiviidi abitusele suunamist. Riigi sotsiaalpoliitika suhtes ilmnes kriitiline hoiak, annetamist nähti väärastunud süsteemina, kus abivajajaid on järjest rohkem ja riiklik sotsiaalsüsteem ei suuda toimivust tagada. Heategevuse õige toimimise eeldusena nähti inimeste teavitamise vajadust. Annetanute üldised hoiakud heategevuse ja selle eri vormide osas on välja toodud lisas 2, tabelites 1-3.

4.2.1.2. Mitteannetanute üldised hoiakud heategevuse ja selle eri vormide suhtes

Mitteannetanute suhtumine heategevuse vajalikkusse ei erinenud oluliselt annetanute suhtumisest – heategevus peeti üldiselt vajalikuks. Küll võib aga mitteannetanute puhul tuua välja negatiivsema suhtumise heategevuse tänasesse toimimisse, valdkonna eetilisesse ja riigi passiivsusse. Toodi välja organisatsioonide ja riikliku tasandi tegemata töö, seati küsimuse alla riikliku lastemeditsiini toetamise vajadus kodanike tasandil, heategevuse korras. Tõmmati selge piir selle vahele, et mida võib heategevuse korras paluda mittekindlustatud isik, see ei ole lubatud riigile.

Mulle ongi jäänud arusaamatuks, et miks näiteks lastemeditsiini peab toetama heategevusest – see on ju puhtalt riigi pärusmaa, miks riik midagi ei tee.. see on nagu minu arvamus või ootus riigi suhtes – et tema ei peaks nagu seda raha kerjama. Et mittekindlustatud, nemad võivad seda teha, aga mitte riik. (M, 38, TLN)

Rõhutati ka heategevuse muundumist turunduslikuks vahendiks eesmärgiga tõsta ettevõtete sotsiaalse vastutuse kuvandit.

Heategevus on tõesti nagu.. ma ütlesin, et see nagu äri ülemine kiht, vaht ainult, et teha endale reklaami. /--- / kõigepealt tuleks ikka alustada sellest, et miks üldse on seda heategevust vaja? kõik algab ütleme ikkagi riigist. (M, 50, TARTU)

Toodi välja negatiivne hoiak, et kuni heategevus on abstraktne mõiste, on see vajalik ja positiivne tegevus, samas reaalses elus muutub heategevus paraku kontrollimatuks ja tihti valede alustel toimivaks turunduspraktikaks. Samuti toodi probleemina välja heategevusrahade sihtotstarbelise kasutuse ja kontrollmehhanismi tõhustamise vajadus.

Seni kuni ta on selline abstraktne mõiste – heategevus – seni mulle tundub, et mõte on ilus.. et keegi toetab abivajajat, nõrgemat.. aga reaalses elus, noh laiemas plaanis on heategevus ikkagi tavaliselt seotud mingi kindla projektiga, mingi kindla asja jaoks kogumine... et ma tegelikult ei tea, kas see raha jõuab nagu abivajajani ja et kuidas ta jõuab ja mis sellega pärast tehakse. (N, 34, TLN)

Heategevuse süsteemse toimimise ideaalina nähti seda, et kodanike tasandil heategevust ei oleks otseselt vaja – riik toimiks nii, et oleks tagatud kõik esmavajadused, sotsiaalgarantiid ja kodanike kaasatus heategevusse oleks tasandil, mis ei oleks enam eluliselt oluline. Samuti nähti tänase heategevuse organiseerimisel puudust, et kodanikud ei saa piisavalt tagasisidet, tagasisidestamatuse tõttu tekkivat usaldamatuse probleemi.

Tegelikult võiks kõik asjad panna toimima nii, et nad ise ennast.. nii nagu see kogu meie inimkonna süsteem on tööle pandud, samamoodi võiks kõigile lahendus olla. /---/ Võib-olla tegelikult on ka puudu sellest, et meile ei anta tagasisidet... Võib-olla siis kasvab ka inimeste usaldus. (N, 34, TLN)

Heategevust peeti vajalikuks just sissetulekute tasakaalustajana, ühiskondliku ümberjagamise suunajana. Ühiskonna struktuuris nähti heategevust loomuliku vajadusena – selleks, et areneda ja tõusta, tuleb hüvesid ühiskonnas ümber jagada. Samuti nähti heategevuses riigi poolt tähelepanuta jäänud probleemide alternatiivse rahastamise võimalust.

Heategevus on vajalik, kindlasti vajalik ja heategevus tasakaalustab sissetulekuid. /---/ Tähendab, me ei saa üksi olla rikkad ja õnnelikud, me oleme ühiskonnas – järelkult, ühiskond peab kaasa tulema. (M, 58, HIIU)

Noh, on valdkondi, kus puudub see hool või süsteem, kus vajatakse abi. /---/ see annetamine on siin lahendus.. see on nagu selline alternatiivne rahastamine, et kui riik ei tule toime.. (N, 34, TLN)

Heategevust nähti ka osana ühiskondlikust lepest, kus riik peaks toimima nii, et jõukamad/tugevamad aitavad ühiskonnas nõrgemaid, neid, kes vajavad hakkamasaamiseks mingil põhjusel abi. Oluliseks peeti heategevuse suunamist ja selle toimimist õigetest alustel. Ühiskonna arengut vaadati üksikisiku tasandilt – selleks, et ühiskond areneks, on vaja tagada kõigi ühiskonnakihtide toimimine.

See on nagu sellise, otsapidi selle ühiskondliku leppe teema. Et riik peaks toimima selliselt, et need, kellel on jaksu aitavad neid, kellel ei ole. (N, 30, TARTU)

Probleemina toodi mitteannetanute poolt välja siira heategevuse kadumist ja asendumist omakasuga läbipõimunud heategevusega, mahhinatsioonidega. Samuti nähti rahalise annetuse taga seda, et inimesed ei vaevu kaasa mõtlema – rahalise annetuse tegemist nimetati näiliseks heategevuseks, selle kaudu ei võta inimene tegelikult kohustust probleemi osas, tekitades endale mulje, et ta on teinud heateo, süvenemata sellesse, et milline on see probleem, miks see on tekkinud ja kuidas seda lahendada saaks.

Et sellist siirast heategevust ikkagi ma arvan, et on nagu suhteliselt vähe või kui on, siis sellest ei räägita /--- / ... tegelikult tihti peale sa nagu ikkagi mõtledki ainult sellest, et ma teen nagu head, süvenemata tegelikult sellesse, et mis selle asja taga tegelikult on, et keda sa aidad ja miks ja. (N, 34, TLN)

Olulise probleemina toodi välja see, et riik võib võtta tänast lahendust lõplikuna ning ennast taandada teatud probleemide lahendamisest. Kodanike kaasatust nähti pigem teisejärgulisena ning selles osas, mis jääb pigem vabatahtliku töö tasandile – sellise jaotuse kaudu saaks

kasvatada ühiskonnas tervet arusaamist heategevusest. Tänase kampaania korras suunatud heategevuse kommertslikkus tekitab inimestes vääristunud arusaama heategevusest.

See ei tohiks nagu muutuda lahenduseks neile asjadele, mis peaks tegelikult olema lahendatud teisiti. Põhimõtteliselt mina ikka pooldan seda, et toimiks riik, annetada võiksid need inimesed või rahalisi annetusi peaksid tegema need inimesed, kes tõesti teevad seda täiesti sihtotstarbeliselt ja sellist sorti annetuskampaaniad – need peaksid olema täiesti kolmanda-neljandajärgulised. see võiks olla pigem läbi vabatahtliku töö.. ja et see nagu ka siis inimestes pigem kasvataks seda tervet arusaama heategevusest, mitte kommertslikku. (N, 34, TLN)

Heategevuse tänase ulatusliku vajalikkuse taga nähti ka riigipoolsete sotsiaalsete garantiide puudumist. Samuti toodi välja ebavõrdne tulude jaotus ühiskonnas. Heategevuse, abi jagamise juures nähti ka probleemi, et abi ei jõua tegelike abivajajateni. Heategevust peeti väga tallinna-keskseks ja regionaalset abi ei peetud piisavaks. Heategevuses mitteosalemise põhjusena toodi välja eelkõige usaldamatus ja ka oma pere ja ümbritseva kogukonna vaesus.

Pigem on see sotsiaalsete garantiide puudumine riigi poolt. Minu meelest ikkagi – ega riiki ju keegi ei paranda, üks igal pool võtetakse ja tõmmatakse.. minu meelest saab ladvik liiga palju, kahmab endale ja suurem osa inimestest on kehvuses. /---/ see jagamine võiks olla ikkagi nii, et see abi jõuaks tegeliku abivajajani./---/ Ma kujutan ette, et see ringleb ikka seal Tallinna vahel – see, mis toimub metsa vahel, ei huvita kedagi. (N, 39, HIIU)

Püsiannetusse suhtuti pigem negatiivselt. Vastustes toodi välja probleem, et püsiannetuste puhul ei kontrollita oma väljaminekuid. Samuti rõhutati probleemina ka seda, et puudub kontroll, kas abi jõuab tegeliku abivajajani ja parandab ka mingit konkreetset olukorda.

Kõik need püsisasud ja mis on need noh.. lepingud.. et pangad kutsuvad üles neid tegema, see on minu arvates selline asi, et sa lased võõral lükata käe oma rahakotti või taskusse.. ja pärast ta harjub nii ära, et ta lükkab nii sügavale, kui ise arvab.. tahab. Et sa ei kontrolli seda enam.. (M, 50, TARTU)

Püsiannetust peeti turunduslikuks mehhanismiks lihtsameelsete püüdmisel. Samuti taandati püsiannetus ettevõtja tasandil maksude maksmisele. Ohuna nähti ka seda, et inimesed tänases ühiskonnas ei saa olla kindlad homse päeva suhtes – täna on kõik hästi, aga keegi ei tea, mida homme kaasa toob.

Eesti ettevõtjad ja kõik me maksame makse ja see ongi meie püsiannetus. Täheb, kui me ei viili kõrvale riigimaksude maksmisest.. /---/ selliseid püsilepinguid ma peaksin nagu.. selline püsileping ei ole õige – see on lihtsameelsete inimeste püüdmine, ta võib väga suurtesse makseraskustesse sattuda. Leping on leping ja me ei tea, mis meil 5 aasta pärast juhtub. (M, 58, HIIU)

Tasuta tööd peeti mitteannetanute puhul sümpaatseks väljundiks ja pigem nähti end selles valdkonnas osalemas. Ka mitteannetanute puhul peeti oluliseks tasuta töö tegemise oskust ja

vajadust sellekohase õpetuse, suunamise järele. Oluliseks motivatsiooniks tasuta töö puhul peeti võimalust ise oma tegevust ja selle tulemit kontrollida. Samas peeti tasuta töö tegemise üheks eelduseks seda, et sa tunnend abivajajat, eeldatavalt ei ole altruistlikku käitumist nii palju, et inimesed läheks ja aitaks võõrast.

Ma pean endale aru andma, et ma saan sellega hakkama, et ma oskan seda teha, et mul on selleks aega, ma tahan seda teha.. aga samal ajal ma ei välista seda absoluutselt – pigem ma tunnen sümpaatiat selle väljundi vastu. (N, 30, TARTU)

Vot, mis peaks olema ja millesse ma ka ise usun, on pigem see, et inimene – noh ÜKT, et inimene läheb ja konkreetselt ise aitab mingi tegevusega. seal sa oled ise juures ja sa näed neid tulemusi. (N, 34, TLN)

Kokkuvõtvalt võib mitteannetanute suhtumises heategevusse välja tuua negatiivse hoiaku riigi ja heategevuse tänase toimimise suhtes (riiklike institutsioonide annetamiskampaaniad, skandaalid). Negatiivsena ja heategevuse sisulist tähendust moondavana nähti ka turundusliku vormi kasutamist heategevuses. Mitteannetanute üldised hoiakud heategevuse ja selle eri vormide osas on välja toodud lisas 2, tabelites 1-3.

4.2.1.3. Vahekokkuvõte

Kokkuvõtvalt võib annetanute ja mitteannetanute heategevuse tõlgendustes olulise erinevusena välja tuua mitteannetanute negatiivsema suhtumine annetamisega kaasnevasse usalduseprobleemi, kus usaldusprobleemi tekkimise kanaliks on pigem meedia poolt vahendatud hoiakud kui isiklik kogemus.

Riiklike struktuuride ja süsteemi mittetoimimise suhtes avaldus kriitiline hoiak nii annetanute kui mitteannetanute puhul. Heategevust ei tajutud ühiskonna loomuliku osana, ilmnas veendumus, et sotsiaalse süsteemi ja turvalisuse toimivuse peaks kõigile tagama riik. Mitteannetanute vastustest ilmnas suurem lõhe annetamise ja sotsiaalse kapitali seose osas – pigem tekkis ühe mitteannetanu puhul siin vastupidine seos, kus sotsiaalne kapital ühiskonnas on nii nõrk, et inimene saab loota ainult iseendale.

Samas annetanute hoiakutes avaldus selge apellatsioon sotsiaalsele kapitalile - motivatsioon, kus aidates teisi, loodetakse kogukonna või ühiskonna vastuabile. Heategevust nähti ka üldise

sotsiaalse turvalisuse tekitajana. Heategevuse toimivuse mõtestamisel toetuti osaliselt traditsioonilisele ühiskonnale omasele käsitlusele, kus tugevamad aitavad nõrgemaid, kogukond aitab oma liikmeid. Heategevust nähti ka sotsiaalse kapitali toiteallikana, kus valmidus annetada on seotud isikliku mõistmise ja läbielatuga.

Nii annetanute kui mitteannetanute heategevuse käsitluste põhjal võib välja tuua annetamise tunnetamise pealiskaudse kommertsliku turunduspraktikana, imporditud sotsiaalse normina, mis on kohustuseks kujunemas. Seda hoiakut on mõjutamas nii kampaaniakorras tehtav heategevus, mis on erasektori poolt tihti omakasupüüdlikke eesmärke seadev, kui ka turunduslike võtete kasutamine sotsiaalse suunitlusega heategevuskampaaniates. Mitteannetanud tõid välja ka liigse vahendatuse probleemi, kus kampaania korras tehtava heategevuse tulem ei pruugi jõuda abivajajateni, tunnetuse, et heategevus on muutumas „projektiks”. Kaudseks takistuseks kampaania korras tehtavas heategevuses osalemisel on see, et selles ei tunnetata reaalselt sotsiaalset sidusust tekitavat tegevust, pigem tunnetatakse seda imporditud sotsiaalse vormina.

Ühe annetanu vastustes ilmnes liberalistlik lähenemine, kus heategevuse kaudu õpetatav abitus viib selleni, et abivajajate probleem järjest suureneb – neid ei õpetata toime tulema. Läbi heategevuse suunatakse nad abi küsima, aga indiviid peaks ise toime tulema. Sisuliselt siin annetamise ja sotsiaalse kapitali vahele seost ei teki – pigem veendumus, et riik peab organiseerima indiviidide tegevust, samuti annetamise kui võltsnormi tunnetamine, kus abivajajaid tekib järjest juurde. Samas nähti nii annetanute kui mitteannetanute poolt ohuna seda, kui riik tagaks liigsed sotsiaalgarantiid põhjustades sellega motivatsioonipuudust, ise hakkama saamise unarusse jätmist. Negatiivsete näidetena toodi heaoluühiskonna probleeme – liiga suured sotsiaalgarantiid, mis võimaldavad inimestel ilma ise panustamata mugavalt ära elada.

Annetanute ja mitteannetanute vastused on toodud lisa 2, tabelites 1-3.

4.2.2. Heategevuse arendamise initsiatiiv ühiskonnas annetanute ja mitteannetanute silmis

4.2.2.1. Annetanute hoiakud heategevuse arendamise initsiatiivi

Heategevuse arendamise initsiatiivi nähti nii kolmanda sektori kui ka riigi vastavate institutsioonide vastutusalas. Heategevuse kui valdkonna arengu initsiatiivi jätmisel riigi

vastutusalasse läksid aga intervjueeritavate arvamused lahku – ühelt poolt peeti riigi sekkumist heategevuse valdkonna suunajana valeks, kuivõrd riik peaks oma tegevusega tagama korrektse ümberjaotuse ja selle, et sotsiaalgarantiid oleks tagatud ning heategevusvaldkonda peaks jääma need probleemid, vastutusalad, mis riigi alla ei kuulu.

Heategevus on selline valdkond, mis ei peaks olema riigiga seotud. /---/ Kui me loome riigi poolt heategevuse jaoks mingid piirangud, mingid eesmärgid või reglemendi, siis tegelikult võib-olla rikume selle loomuliku sealt ära, mis seda asja toidab, seda üleval hoiab. (M, 40, TLN)

Teisalt aga nähti valdkonna arendamise initsiatiivi just riigil, tagamaks et heategevuses oleks tagatud kogu süsteemi terviklik toimimine, riiklikud garantiid ja maksusoodustused. Ilmnes selgelt kriitiline suhtumine tänase heategevussüsteemi suhtes ning ootus, et riik peaks tagama sotsiaalsüsteemi toimimise.

Mida rohkem ta on riigi vastutusalal, seda tugevamini ta toimib kindlasti.. et on olemas riigi poolt ka paigas ütleme kõik need sotsiaaltöötajad ja igasugused sellised hooldajad ja sellised hooldekodud ja turvakodud ja kõik sellised asjad. (N, 42, HIIU)

Valdkonna arengu suhtes efektiivseimaks peeti mitme tasandi koostööd, jagades vastutusalad riiklikul tasandil ministeeriumidele ja kohalikele omavalitsustele. Kohalike omavalitsuste kaasamist peeti oluliseks ka probleemi tundmisel, tagamaks, et abi jõuaks tõelise abivajajani.

Ma arvan, et sellega peaks tegelema Sotsiaalministeerium ja kohalikud omavalitsused ja isegi pigem rohkem kohalikud omavalitsused, sest nemad teavad inimesi, kes vajavad abi ja samuti, et milleks nad seda abi kasutavad.. (M, 41, HIIU)

Üks vastanutest tõi välja probleemi, et heategevusel peaks olema suunav, koordineeriv struktuur, mis tagaks heategevuse (annetuskampaaniate) eetilise. Samas nähti ka probleemi, et riiklikult ei ole seda võimalik teha. Kontrollimatu tegevuse tagajärjena nähti suurt ohtu heategevuse maine määrimisel.

Heategevus kui riiklikult suunatav haru – see on siiski üks suur kogum, kui keegi sinna tilga tõrva tilgutab, siis see mõjutab ikka tervikut. Küsimus, et kas keegi võiks heategevust koos hoida – siis keegi võiks ja kontrollida seda asja, mis tagaks selle, et ta on eetiline /---/ Kas seda on võimalik riiklikult teha, ma ei tea. (M, 40, TLN)

Kokkuvõtteks, heategevuse arendamise initsiatiivi nähti nii kolmanda sektori kui riigi vastavate institutsioonide tööna. Samas tunnetati riigi sekkumises ka ohtu – pigem eeldati, et riiklikul tasandil sotsiaalgarantiid oleks riigi vastutusalal. Annetanute hoiakud heategevuse arendamise initsiatiivi on toodud lisa 2, tabelis 4.

4.2.2.2. Mitteenetanute hoiakud heategevuse arendamise initsiatiivi

Mitteenetanud nägid heategevuse initsiatiivi põhiliselt kolmandal sektoril, jäädes riigi suhtes kriitiliseks.

Ma arvan, et ta võiks rohkem nagu mittetulundusühing olla. Sest riigi poolt tegelikult ma ei saaks sellest aru, sest riik kogub makse, eks. Ja nagu tema peaks oma selle maksu eest suutma ära teha, mitte et ta hakkaks veel heategevuseks sinna juurde küsima. (M, 38, TLN)

Arvamustest tuli selgelt esile, et tänased annetamise valdkonnad peaks tegelikkuses suures osas olema tervishoiusüsteemi või riigi asi, tavakodanikud tuleks sellest tekitatud kohustusest taandada, kuivõrd nende panus on maksude näol juba tehtud. Samuti heideti riigile ette maksusoodustuste puudumist heategevuse valdkonnas. Poliitilisel tasandil heategevuse initsiatiivi suunamist peeti valeks tekkiva huvide konflikti tõttu. Samuti peeti heategevuse arendamist ühiskondlikul tasandil oluliseks – siin nähti koordineeriva dokumendina ühiskondliku leppe toimimist.

Inimene, kes maksab sotsiaalmaksu ja kes peab niiõelda riiki üleval, et miks ta peaks nagu veel mingeid tuhandeid ja miljoneid mingitesse masinatesse.. see peaks olema tervishoiusüsteemi või riigi asi. /---/ kui see nagu poliitilisel tasandil liiguks, siis see oleks hästi mäge, sest see on alati seotud poliitilise kapitali korjamisega, odava populaarsuse võitmisega.. /---/ kolmas sektor on kindlasti üks väga oluline siin. Ma ei tea, kaugel see ühiskondliku leppe asi on. Et kas sinna on sisse kirjutatud midagi sellist – noh, teoreetiliselt peaks ju olema. (N, 30, TARTU)

Väga negatiivsena nähti riigi rolli heategevuse initsieerimisel, välja toodi arvamus, et riik ei ole kunagi annetuse teemadel osalenud, pigem nähti riigi rollis omakasupüüdlikkust (riigi esindaja on maksuamet). Mittetulundusühingute osas nähti probleemi nende tänases ebausaldusväärsuses.

Aga riik ei ole kunagi heategevusega tegelenud. Riik on alati ainult küüned oma poole kiskunud ja vaatab viimast, mida saab ära võtta. Riigi esindaja on ju maksuamet, see võtab sul viimase ära kui ta ainult sulle ligi pääseb. Sealt ei ole mingit annetust nagu loota. /---/ kõik mittetulundusühingud, need on jälle omaette probleemsed.. (M, 50, TARTU)

Kokkuvõttena võib välja tuua, et mitteenetanud nägid heategevuse valdkonna initsiatiivi põhiliselt kolmandal sektoril, jäädes riigi suhtes kriitiliseks. Riigile heideti ette sotsiaalpoliitika nõrka korraldust ja indiviidi poolset heategevuses osalemist nendes valdkondades ei peetud õigeks. Mitteenetanute hoiakud heategevuse arendamise initsiatiivi on toodud lisas 2, tabelis 4.

4.2.2.3. Vahekokkuvõte

Kokkuvõtvalt võib öelda, et intervjueeritavate vastustest tuleb välja ootus riigi suuremale panusele ühiskonna sotsiaalpoliitika edendamisel. Seda, et riiklike haiglate aparatuuri jaoks kogutakse raha annetamiskampaaniates, peetakse valeks ja motivatsiooni vähendavaks nii annetanute kui mitteannetanute poolt.

Annetanute poolt nähti heategevuse arendamise initsiatiivi nii kolmanda sektori kui ka riigi vastavate institutsioonide vastutusalas, viidates samas tugevalt probleemile riigi tegematajätmistes. Selgelt tunnetati riigi rolli mittetäitmist – korrektse ümberjaotuse ja sotsiaalarantiide tagamise toimivuse puudulikkust. Mitteannetanud nägid heategevuse initsiatiivi põhiliselt kolmandal sektoril, jäädes riigi suhtes oluliselt kriitilisemaks.

Valdkonna arengu suhtes efektiivseimaks peeti annetanute poolt mitme tasandi koostööd, kus vastutusalad jaguneksid ministeeriumide ja kohalike omavalitsuste vahel. Kohalike omavalitsuste kaasamist peeti oluliseks ka probleemi tundmisel, tagamaks, et abi jõuaks tõelise abivajajani. Annetanute ja mitteannetanute hoiakud heategevuse arendamise initsiatiivi on toodud lisas 2, tabelis 4.

4.2.3. Heategevuses osalemise “kasu” annetanute ja mitteannetanute silmis

Annetamise motivatsiooni kirjeldamise võib jagada kaheks - intervjueeritavate spontaansed motiivid annetamises/kampaaniates osalemiseks ja arvamused varasemates uuringutes väljatoodud võimalike annetamise motiivide kohta. Etteantud motiivide analüüsimisel olid aluseks Mari-Liis Vahe magistritöö (Vahe 2004) intervjuudes väljatoodud võimalikud annetamise otsust mõjutavad motiivid: lunastus; võiduvõimalus; emotsioon, et oled hea inimene; osalemise lihtsus; elustaatus/kogemus; šokireklaami mõju; egoism.

4.2.3.1. Heategevuses osalemise „kasu” annetanute silmis

Uurides annetanute hoiakuid selle suhtes, mida heategevuses osalemine inimesele annab, toodi välja arvamus, et läbi heategevuses osalemise ostetakse endale *hea inimese* emotsiooni, samuti maandatakse oma südametunnistust. Selle kõrval nähti heategevuses osalemises ka nõ tagasimaksmist – inimene, kes on ise taolises olukorras abi vajanud, soovib teisi aidata.

Tunde, et ta on parem inimene. /---/ kui sul endal on olnud kunagi abi vaja, siis see kindlasti on mingis mõttes tagasimaksmine siis selle hea eest kellelegi teisele. (N, 30, TLN)

Heategevuses osalemise „kasu” all toodi välja ka peidetud motiiv, kus eesmärgiks on saada tunnustust, tõsta läbi heategevuse oma imagot.

Ta tahab kellelegi lihtsalt näidata, et see on selline näitlik, demonstratiivne heategevuses – selline žest, et meie tegime seda, teist ja kolmandat. (M, 41, HIIU)

Etteantud võimalike motiivide analüüsimisel nõustuti, et heategevuse kaudne motiiv on lunastus. Inimene ei pruugi seda ise teadvustada, kuid läbi heategevuse püütakse osta endale kiiret lunastust, nähes kellegi aitamises head vahendit heastada oma tegematajätmissi ja valestitegemisi. Samuti nähti heategevuses osalemise motiivina võiduvõimalust ja grupikuuluvuse ostmist, kuid sellistel motiividel tehtud heategu ei peetud siiraks.

Ma ei saa välistada, et ma ise ei annetaks lunastuse saamiseks. Et midagi nagu heastada – see on väga inimlik. /---/ kindlasti on, kelle jaoks annetamine on staatuse küsimus või sotsiaalne, grupi kuulumise küsimus. Sel juhul ei ole tegemist mingitpidi siira annetamisega vaid on muud asjad olulised selle tegevuse juures. (N, 30, TLN)

Intervjueeritavate endi heategevuses osalemise motiivide analüüsimisel toodi välja isiklikkuse aspekt – osalemise eelduseks on see, et inimene on varem taolise probleemiga kokku puutunud, see puudutab teda läbi enda või kogukonna kogemuse. Annetamise eeldusena nimetati ka temaatika südamelähedust ning valdkonna ja probleemidega kursis olemist. Samuti seostati annetamisvalmidust pigem kogukonna probleemide lahenduses osalemisega.

Ilmselt see temaatika südamelähedus või enda kogemuse asi on väga tugev motivaator inimesele. /---/ et tegelikult lähedal on ju samamoodi probleeme ja ma pigem aitan siin toime tulla. (N, 36, TARTU)

Asjad, millega sa oled ise kokku puutunud. sealt tekivad need pidepunktid ja ka teemad, mis jäävad alles sinu jaoks ja need ongi need teemad, millega sa kaasa lähed heategevuskampaaniates. (M, 40, TLN)

Heategevuses osalemise ühe motivaatorina nimetati inimliku õnnetuse tunnetamist – see, mis juhtub kaaskodanikuga (konkreetses isikuga), kutsub esile suuremat kaastunnet kui üldine probleem või aparatuuride ostmine.

Mis kindlasti hästi toimib, on see, et kui kellelgi konkreetselt, inimesel on õnnetus. Heategevuse puhul see nõ aspekt, et ta on mingi isikuga, kellegi looga seotud, toimib. (M, 40, TLN)

Heategevuses osalemise ühe motivatsioonina nähti ka seda, et elu on juhus, see, kes täna on aitaja rollis võib ise sattuda abivajaja rolli. Selgelt toodi välja apellatsioon sotsiaalsele kapitalile -

annetamist vaadati nõ ettemaksuna, iseenda tuleviku kindlustamisena, „mina aitan teisi ja eeldatavalt aidatakse ka mind”.

Ma mõtlen, et elu ei ole veel ju läbi.. võib-olla olen ma ise kunagi hädas ja võib-olla on minul kunagi abi tarvis.. ütleme, et see on niiöelda käsiraha.. ma loodan, et siis mind ka aidatakse, kui minul on abi vaja.. (N, 36, TARTU)

Võimalike valdkondade nimetamisel, kuhu tulevikus oldaks valmis annetama, toodi annetanute poolt samuti eeldusena välja isiklik seotus, kogemus selle valdkonnaga.

Annetan kindlasti.. aga see ei ole kindlas valdkonnas.. kui ikkagi isiklikult puudutab mind, siis kindlasti annetan. /---/ kuna mul endal ei ole abi tarvis läinud, siis minu annetused praegu ja tulevikus on sellised juhuslikud. (N, 36, TARTU)

Üks vastanutest pidas õigemaks tulevikus annetada läbi õpetamise, tema poolt toodud valdkond oli tema hobiga seotud.

Ma olen mõelnud seda, et ma tahaks ideaalis olla seotud just selliste lastega, laste hädadega, aga kas nagu annetada... see on sama küsimus, et kas anda kala või õng, ma tahaks annetada just seda teadmist, suhtumist õpetada. Just seesama noor inimene on hästi vastuvõtlik eeskujudele ja nii heale kui halvale. (M, 41, HIIU)

Annetanute „kasu” käsitus tõi välja individualistlikele väärtushinnangutele viitava „enesega rahulolu”, teisalt aga sotsiaalsele võrgustikule baseeruva nõ tagasimaksmine endale tehtud heateo eest. Samuti tuli välja seos võrgustikulise sotsiaalse kapitali taastootmisega (aidatakse, lootuses saada vastuabi). Heategevuses osalemise eeldusena rõhutati isiklikkuse aspekti – aitamise vajaduse tunnetamine enda poolt läbielatu kaudu. Annetanute vastused on toodud lisas 2, tabelites 5-8.

4.2.3.2. Heategevuses osalemise „kasu” mitteannetanute silmis

Uurides mitteannetanute hoiakuid selle suhtes, mida heategevuses osalemine inimesele võiks anda, nähti intervjuueeritute poolt võimaliku motivatsioonina andmise rõõmu ja tegevuse tulemusel saadavat hingerahu.

See peab nagu paika, et see andmise rõõm – kas raha andmine, asjade andmine, emotsiooni andmine, mingisuguse tegevuse tegemine, kellegi aitamine – et see on nagu kõige suurem rõõm tegelikult vist üldse. (N, 30, TARTU)

Teiselt poolt nähti annetamise kasuna aga ka endast lähtuvat motivatsiooni, ego rahuldamist, kaudset lunastust. Ka võlts-emotsiooni otsimist, enesepettust, kus läbi heategevuse otsitakse õigustust oma tegudele, iseendaga rahulolu.

Egot upitab. See on nagu – ise oled rahul pärast seda.. nagu Tamjärv ütles, et altruism on üks egoismi vorme – ma teen ise head, aga saan ka hea tunde sellest. (M, 38, TLN)

Kui sa muidu ei ole nagu iseendaga rahul, siis sa võidki saada sellise võltstunnustuse endale. Et sa nagu petad ennast, et sa oled nagu kasulik. (N, 34, TLN)

Samuti sotsiaalse kapitali loomist läbi selle, et abivajajaid aidatakse lootuses, et teda ennast aidatakse vastu.

Või siis ka võib-olla hirm.. et kui mina praegu ei aita, siis võib-olla mul on tulevikus abi vaja ja kui keegi mind siis ei aita. (N, 30, TARTU)

Heategevuses osalemise ühe motiivina nähti ka ühiskonna toimimise põhimõtet – selleks, et ühiskond saaks areneda, on vaja terviklikku arengut, ka nõ alumine kiht, need, kes vajavad toimetulekuks abi, peab arenguga kaasa tulema. Samuti toodi välja see, et nõ ülemine kiht on rikastunud kellegi arvelt ja ressursside ümberjaotamine ühiskonnas on vajalik.

Rikkus saab ikkagi tekkida ühiskonnas – järelikult kindlasti kellegi arvelt. Ja teades seda, et ta on kellegi arvelt saadud, siis tuleb seda ka veidike laiali jagada tähendab, neile, kelle arvelt see on saadud. (M, 58, HIIU)

Kaastunnet ja heategevuses osalust tekitavateks peeti ka mitteannetanute poolt juhtumeid, kus on toimunud midagi ootamatut (skandaalset, katastroofilist). Inimesed toetavad parema meelega teist inimest, situatsioonis, kus nad näevad inimlikku õnnetust, probleemi, milles inimene pole ise süüdi. Probleemi anonüümsust peeti heategevuses pigem takistavaks teguriks ja üldisi, isikustamata kampaaniaid pigem laialivalguvateks ja oma eesmärgi mittetäitvaks.

Need kindlasti töötavad, mis on sellised konkreetsed, vaata sellised hästi äärmuslikud juhtumid.. aga kui on mingid imelikud laialivalguvad projektid, nagu noh, et me toetame lihtsalt mingeid lapsi näiteks.. keda ma ei näe ise pildi pealt ja kes ei ole konkreetsed, siis see nagu ikkagi.. ühesõnaga, see on liiga hoomamatu. (N, 34, TLN)

Mitteannetanute isiklike võimalike motiivide hindamisel toodi olulise eeldusena välja seotus valdkonnaga ning isikliku kogemuse ja usalduse olemasolu vajadus.

Kui ikka oma nahal oled midagi ära tundnud, siis sa mõistad seda ikka oluliselt paremini, oskad ennast panna sellesse olukorda. Siit tuleb empaatiavõime. /---/ just see, et kui palju sa tausta tead, kindlasti ka

sellest oleneb.. kui sa suudad otsustada, et kuhu su annetus siis läheb, kas ta läheb õigesse kohta, õigele inimesele. (M, 38, TLN)

Võimalike valdkondadena, kus tulevikus võiks heategevuses osaleda, nimetati tegelemist inimestega (kes ei tule toime elus, noored, narkomaanid) ja haridust. Samas rõhutati, et otsus peab olema spontaanne – pidevat seotust valdkonnaga, kohustuse tekkimist sooviti pigem vältida.

See peab ikka spontaanne asi olema. Ma ei kujuta ette, et ma võtan kavva, et vot järgmisel aastal ma annetan nii ja nii palju.. see peab ikkagi olema see lugu, mis mind puudutab.. et sellel hetkel see haakub või lingib sellega, mis ma ise mõtlen. (N, 30, TARTU)

Mitteannetanute „kasu” käsitus oli individualistlikum – eeldusena nähti seotust valdkonnaga ja isikliku kogemuse olemasolu. Mitteannetanute vastused on toodud lisas 2, tabelites 5-8.

4.2.3.3. Vahekokkuvõte

Annetamiskampaaniates osalemise kasutõlgendused on taandatavad indiviidide väärtushinnangutele. Siin võib luua paralleeli teooria peatükis toodud väärtushinnangute käsitlustega, mille põhjal siirdeühiskonnas on väärtused pigem individualistlikud. Nii on ka sotsiaalse kapitali aluseks olevad väärtushinnangud – inimeste soov anda oma panus ühiskonna arengusse, olla solidaarne ning aidata teistel inimestel raskustega toime tulla – omased suhteliselt väikesele osale Eesti inimestest (Alamets 2002).

Annetanute „kasu” käsitus seostus rohkem sotsiaalse kapitali taasloomisega – siin toodi välja annetamises osalemise motiividenä ühiskondliku turvatunde tagamine (tulevikus ise abi vajades on nõ ettemaks kogukonnale tehtud), samuti see, et läbi heategevuse tasutakse endale osutatud abi eest (nõ tagasimakse ise hädas olles saadud abi eest).

Intervjuudest mitteannetanutega tuli välja seos pigem isikliku kapitaliga, vastanute individualistlikum maailmakäsitus.

Samas apelleeriti nii annetanute kui mitteannetanute poolt üldiste annetamist motiveerivate tegurite väljatoomisel individualistlike väärtushinnangute alla kuuluva eneserahulduse, puhta südametunnistuse, kaudse lunastuse saamisele – annetamises osalemise „kasuna” nähti pigem endast lähtuvat motivatsiooni. Peidetud motiivina käsitleti heategevuses osalemisel samuti

individualistlike väärtushinnangute alla kuuluvat ego tõstmist, läbi heategevuse endale suunatud kasu saamist (kasvõi kaudse lunastuse näol).

Olulise mõjutamisvahendina nähti heategevuse motiveerimisel ühiskonnas meediat, just läbi selle, et inimesi informeerida nii heategevuse vajadusest, probleemide olemasolust ühiskonnas kui ka läbi tagasisidestamise. Motivatsiooni üheks eelduseks on ka informeeritus nii valdkonnast üldiselt kui ka konkreetsest probleemist, selle põhjustest, tagamaadest ja samuti lahendusvõimalustest.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et indiviidide valmidust annetamiskampaaniates osaleda seostati nii annetanute kui mitteannetanute poolt pigem isiklike kogemuste ja läbielatuga, valdkonna südamelähedusega ning osalemise eeldusena nähti ka seda, et inimene on ise taolise probleemiga kokku puutunud.

Uuringutulemustes välja tulnud isiklikule kasule suunatud motivatsioon viitab kaudselt nõrgale võrgustikulise kapitali tunnetusele intervjueeritute seas. Motivatsiooni heategevusega tegeleda seostati enda lähiringiga (kogukonna piires), enda isikust lähtuva motivatsiooniga. Üldisemaid ühiskonna arengut toetavaid väärtusi motivatsioonis esile ei toodud.

Annetanute ja mitteannetanute vastused on toodud lisas 2, tabelites 5-8.

4.2.4. Annetamist takistavad tegurid

4.2.4.1. Annetamist takistavad tegurid annetanute silmis

Annetamist takistavate teguritena nähti nii heategevuse maine kahjustumist läbi erinevate skandaalide, kui ka lihtsalt eelhoiakuna usaldamatust süsteemi vastu, mille kaudu abi peaks jõudma tõeliste abivajajateni.

Võib-olla paljud on jätnud ka oma annetuse tegemata selle pärast, et ta ei ole kindel, kuhu see raha läheb. Pigem on see mõtlemine, et ta on ise oma hädades süüdi ja nii edasi.. Samamoodi ka, ühiskonnas ei räägita sellest piisavalt ja inimesed elavad oma turvalises keskkonnas, nad ei näegi seda, et kusagil on probleeme.. (N, 42, HIIU)

Samuti nimetati võimaliku takistusena teema või valdkonna sobimatust. Oluliseks peeti ka inimese varasemat seotust probleemiga või isiklikku kokkupuudet – takistava tegurina nimetati seda, et inimesed ei pruugi mõista abivajajaid, kui nad ise ei ole midagi taolist läbi elanud.

Kampaaniate puhul – kindlasti, kui see teema mulle ei sobi mingil põhjusel. teema võib olla mulle mingit pidi ebameeldiv, et tahad vältida sellele mõtlemist.. Teine takistav tegur on muidugi see, et kui sul hetkel ei ole annetada. Aja puudus, tähelepanuvõime puudus. (N, 30, TLN)

Olulist motivatsiooni pidurdava vahendina nähti kampaaniate ebamugavust, toodi välja probleem, et annetamine ei ole inimese jaoks mugavaks tehtud.

Annetamine peab mugav olema, sest muidu emotsioon läheb üle ja sul läheb meelest ära ja sa ei viitsi enam ülesse otsida neid asju. (N, 36, TARTU)

Annetamise takistusena toodi ka hingehariduse puudumine, informeerituse vähesus ja kampaaniate puhul tänases praktikas puuduv tagasiside. Oluliseks peeti, et kodanikele suunatud heategevuskampaaniate puhul selgitataks ka, millest probleemid on tekkinud ja miks riik ei suuda garanteerida vajadusi. Samuti toodi probleemina välja inimeste ajanappus, mis takistab teemadesse süvenemist.

Informeeritus, et mingeid asju on vaja ja milleks seda vaja on ja miks seda riik ei suuda tagada või miks peab seda just selle kampaania korras ostma /---/ kiirelt arenev ühiskond ja see kapitalism on ilmselt toonud kaasa lihtsalt selle, et inimestel ei ole aega... Siin tuleb seesama Maslow hierarhia, et kui sul on nagu põhivajadused rahuldatud, siis see heategevus on seal kuskil ülevamal pool.. /---/ siis on veel üks asi, et noh ma annan selle raha ära – see raha on kuidagi anonüümne – ma ei tea, kas selle eest osteti siis midagi või ei ostetud /---/ kohati see annetamine on nagu väärastunud, et kõikideks asjadeks küsitakse raha /---/ Ma ei taha, et mul on kohustus./---/ Takistab ka infopuudus ja hea südame puudus ehk siis hoolimatus. (M, 41, HIIU)

Võimaliku takistusena toodi ka tänase heategevuse motiveerimise vahendi – annetuskampaaniate – rohkus, teema liigne intensiivsus ühiskonnas, mis tekitab mulje küllastatusest.

Kampaania on liiga intensiivne või mõni teema tuleb liiga lühikese perioodi jooksul liiga tihti, või mingi teema on liiga esilelükatud, siis tekib tunne, et see on ülepakkumine ja pigem välistad selle enda jaoks. (N, 30, TLN)

Kokkuvõtvalt võib annetamist takistavate teguritena annetanute puhul nimetada heategevuse kui valdkonna usaldusküsimust, teema sobimatust, isikliku kokkupuute puudumist. Samuti kampaaniate ebamugavust, vähest hingeharidust ühiskonna tasandil ja infopuudust. Annetanute vastused on toodud lisas 2, tabelis 9.

4.2.4.2. Annetamist takistavad tegurid mitteannetanute silmis

Mitteannetanute poolt toodi takistavate teguritena välja usaldamatus süsteemi suhtes ja riigipoolsete garantiide puudumise probleem. Sotsiaalvaldkonda puudutavat peetakse puhtalt riigi vastutusalas olevaks ja annetuskampaaniad selles valdkonnas tekitavad pigem trotsi.

Just nende masinate puhul ma tunnetan kõige rohkem seda survet.. Minus kutsub see esile nagu hoopis teistsuguse emotsiooni – mitte mu süda ei lähe haledaks, vaid minus kerkib küsimus „miks ma peaksin”, et pigem selline trots. see tunne on küll, et mis selle riigi osa siis on? Just sotsiaalvaldkond ja meditsiinivaldkond – miks see peaks tavainimeste õlul seisma? (N, 30, TARTU)

Samuti on demotiveerivaks heategevuse surumine turunduslikku vormi.

Et nii nagu siin on natukene sellist müügi maiku juures, ükskõik siis nagu mis värvides siis see kohe tekitab sellist vastureaktsiooni. (N, 34, TLN)

Probleemina toodi välja, et rahalise annetuse tegemisel ei nähta probleemi tegelikku lahendust.

Kui me igaüks anname sinna mingi summa raha, siis see ei ole lahendus. Et see ei ole mitte nagu, et ei puudu soov nagu aidata, vaid sa näed, et see ei ole lahendus. (N, 34, TLN)

Eeldatava takistava tegurina nimetati majanduslikku toimetulekuprobleemi ja keskendumist pigem oma pere ja kogukonna aitamisele. Samuti nähti probleemina ebakindlust homse suhtes, ühiskonna kiire arenguga kaasnenud ebaturvalisuse tajumist isiklikus toimetulekus.

Miks ma konkreetselt ise pole annetanud, mu oma pere seis on olnud selline.. ma olen püüdnud hoida oma peret ja meie heaolu selliselt, et minu pere ei peaks minema võõrastelt abi paluma, sattuma sellesse, et abi küsida. (N, 39, HIIU)

Et ei pea mõtlema, et okei, täna mul raha on, aga homme võib-olla pole, et ma ei julge ära anda seda. Sul ei ole endalgi homse päeva suhtes täit kindlust, et homme midagi ei juhtu. Elu on siamaani näidanud, et *the only constant is the change*, et kõikkogu aeg muutub, sa ei tea, mis olukord on homme-ülehomme. (M, 38, TLN)

Heategevuses osalemisel nähti probleemina ka kohustuse võtmist – läbi annetuse ei soovita ennast kohustada millekski.

Ma tahan teha seda siis, kui mina tahan seda teha. Kui ma juba kohustuste vankri ette rakendun, siis ma pigem nagu väldin seda. (N, 30, TARTU)

Kokkuvõtvalt võib mitteannetanute puhul takistavate teguritena välja tuua usaldamatuse süsteemi vastu, samuti riigi tegemata tööd sotsiaalpoliitika osas. Mitteannetanute poolt toodi välja ka annetamise turundusliku vormi probleem. Mitteannetanute vastused on toodud lisa 2, tabelis 9.

4.2.4.3. Vahekokkuvõte

Annetamist takistavad tegurid võib jaotada kaheks – välised annetamist takistavad tegurid (näiteks annetamise kanalite ebamugavus, indiviidide majanduslik olukord) ja riigi/ühiskonnaga ning üldisemate hoiakutega seotud heategevust ja annetamiskampaaniates osalemist takistavad

tegurid. Üldised heategevust ja annetamist takistavad tegurid võib seostada indiviidide väärtushinnangutega.

Üldisemate hoiakutega seotud heategevust takistavad tegurid viitavad sotsiaalse kapitali vähesele tähtsustamisele intervjueeritute seas. Annetamist takistavate teguritena tunnetasid nii annetanud kui mitteannetanud usaldamatust valdkonna suhtes (maine kahjustumine läbi erinevate skandaalide), samuti lihtsalt eelhoiakuna usaldamatust süsteemi vastu, mille kaudu abi peaks jõudma tõeliste abivajajateni (usaldamatus kolmanda sektori heategevusorganisatsioonide suhtes).

Oluliseks heategevust demotiveerivaks asjaoluks peeti eriti mitteannetanute puhul riiklikku toimetulematust. Nii annetanud kui mitteannetanud leidsid, et riik peaks tagama sotsiaalsüsteemi toimimise selliselt, et riiklikud institutsioonid ei peaks kampaaniakorras eluliselt vajalikke seadmeid ostma. Heategevust indiviidi tasandil nähti pigem inimliku õnnetuse toetamisel, isikule suunatud heategevusse panustamisel. Sotsiaalvaldkonda puudutavat peetakse aga puhtalt riigi vastutusalas olevaks ja annetuskampaaniad selles valdkonnas tekitavad pigem trotsi.

Annetamise takistusena toodi annetanute poolt välja ka hingehariduse puudumine, informeerituse vähesus ja kampaaniate puhul tänases süsteemis puuduv tagasiside. Oluliseks peeti, et kodanikele suunatud heategevuskampaaniate puhul selgitataks ka, millest probleemid on tekkinud ja miks riik ei suuda garanteerida vajadusi. Samuti toodi probleemina välja inimeste ajanappus, mis takistab teemadesse süvenemist.

Individualistlike väärtushinnangutega võib seostada annetamist takistavad tegurid, mis lähtusid indiviidide kasust. Võimaliku takistusena nimetati teema või valdkonna sobimatust indiviidile. Oluliseks peeti inimese varasemat seotust probleemiga või isiklikku kokkupuudet – takistava tegurina nimetati seda, et inimesed ei pruugi mõista abivajajaid, kui nad ise ei ole midagi taolist läbi elanud. Samuti võib individualistlike väärtushinnangute alla tuua mitteannetanute majandusliku turvatunde vajaduse - takistava tegurina toodi välja majanduslik toimetulekuprobleem ja keskendumine pigem oma pere ja kogukonna aitamisele. Samuti nähti probleemina ebakindlust homse suhtes, ühiskonna kiire arenguga kaasnenud ebaturvalisust isiklikus toimetulekus.

Tehniliste/väliste annetamist takistavate teguritena võib annetanute vastustes välja tuua kampaaniate ebamugavuse – annetamine peaks olema inimese jaoks mugavaks tehtud, et soodustada inimeste osalust.

Annetamist demotiveeriva tegurina toodi välja kampaaniate vorm, samuti annetuskampaaniate rohkus ja intensiivsus.

Annetanute ja mitteannetanute vastused on toodud lisas 2, tabelis 9.

4.2.5. Annetamise meediakajastus annetanute ja mitteannetanute silmis

4.2.5.1. Annetamise meediakajastus annetanute silmis

Annetamise meediakajastust uurides paluti intervjueeritavatel spontaanselt kirjeldada annetuseteemalist meediakajastust ja annetamisest kirjutamise/rääkimise tooni. Seejärel paluti kommenteerida intervjuu stiimulmaterjalina kasutatud annetamiseteemalist artiklit (artikkel on toodud lisas 8)

Spontaanselt intervjueerituile otsesid annetamiseteemalisi artikleid ei meenunud, kuid üldise teemana toodi osade intervjueeritute poolt välja lood kampaaniatest, nende tulemustest ja kirjeldusest.

Konkreetselt artikleid ei meenu.. kirjutava meedia peale mõeldes tuleb kõigepealt meelde.. mingid artiklid ja lood nendest kampaaniatest, nad räägivad mingis mõttes annetamisest, aga nende fookus on selle kampaania hindamisel, kirjeldamisel. (N, 30, TLN)

Samuti nimetati UNICEF temaatikat ja nenditi, et heategevuse tagasihoidlik kajastatus meedias on teisest küljest ka hea – nii ei muututa pealetükkivaks.

No, ma loen ajalehtede pealkirjad läbi, aga mul ei tule ette, et heategevusest oleks eriti räägitud. Igasugust muud juttu küll, aga heategevusest ikka suhteliselt vähe. UNICEF nagu tuleb meelde, Elle Kull – minu arvates nad on asjalikud, ei ole pealetükkivad ja ei räägi sellest jube palju ja kogu aeg – kui rääkida jube palju ja kogu aeg, siis see tüütab ühel hetkel ära. Aga UNICEF on sümpaatne teema, lapsed ja.. (M, 41, HIIU)

Teisalt heideti aga just ette annetamiskampaaniate kokkuvõtete ja tagasiside vähesust meedias. Kampaaniakokkuvõtete edastamist peeti väga oluliseks just usalduse tõstmisel valdkonna ja kampaaniate vastu ning mõistmise loomisel ühiskonnas.

Kunagi tegelikult ei avalikustata (tulemusi), et kui keegi mingi kampaania teeb.. (M, 38, TARTU)

Annetuse ja heategevuseteemalist meediakajastust peeti ühiskonnas suunavaks, informeerivaks kanaliks, mille kaudu oleks võimalik tekitada ühiskonnas mõistmist, arusaamist erinevatest probleemidest.

Kindlasti ütleme ka nagu meid kõiki mõjutab mingil määral ütleme reklaam ja ajakirjandus ja televisioon.. et kui seal on selline soosiv suhtumine sellesse, siis see levib ju ja me võtame need trendid omaks. (N, 42, HIIU)

Artikli kommenteerimisel toodi välja põhimõtteline nõustumine autori väitega, et heategevus on muutunud äriks. Õigeks ei peetud aga suhtumist, heategevus on pelgalt jõuludekeskne. Pigem nähti heategevuse koondumises jõulude ümber inimeste ajanappust muul ajal seda teemat märgata.

Ma ei tea, kas heategevus on nii jõulude keskne, nagu ta siin ütleb, kas ta on nii ühes ajaühikus kinni. Ta on ajas kinni – palju me üldse leiame aega nii mõelda, jõulud on läbi ajaloo olnud see hetk, kus meil on olnud rohkem aega mõelda. (M, 40, TLN)

Samuti toodi välja kriitiline arvamus, et Eesti ühiskonnal puudub traditsioon, mis võimaldaks sellise sotsiaalse kapitali ja inimestevahelise toetuse olemasolu ühiskonnas.

Meil nagu puudub selline pikem traditsioon või juured – me oleme rahvuse või riigina alles niivõrd noored. Et kui 800 aastat minna tagasi, siis inimesed on ise hädas olnud, et üks sõda ja üks okupant vahetab teise.. et kas nüüd see 12 aastat, noh, me muidugi oleme näinud viletsust ka ja eks inimesed tõesti aitavad, kui on vaja ja kui on jõulude ajal, kui on kombeks. (M, 41, HIIU)

Kokkuvõtvalt nähti annetanute poolt meediakajastuses informatiivsete tagasiside-artiklite vähesust. Annetamise kajastamist massimeedias peeti ühiskonnas suunavaks ja ühiskonda harivaks. Annetanute vastused on toodud lisas 2, tabelites 10 ja 11.

4.2.5.2. Annetamise meediakajastus mitteannetanute silmis

Mitteannetanud töid annetamiseteemalise meediakajastuse osas välja ümberjutustavad hinnangut andvad artiklid, samuti viidati *kollase* pressis tavale kajastada äriühingute ja Eesti eliidi poolt tehtavaid annetusi. Taoline üksikisiku tasandil annetuse kajastamine tekitab aga küsimuse heategevuse motiividest, selle eetilisusest.

Minu arvates Eesti meedia räägib sellest väga palju.. viimane, mis mul silma jäi, oli see, et hr Märt Vooglaid annetas järjekordselt sünnitusmajale miljon krooni, kuna tema laps just sündis seal.. ja.. ja sellest

siis räägiti väga palju minu arvates... Kroonikas ja.. igal pool.. kõik kollane press on seda teemat alati väga palju kajastanud.. et siis nagu tekib küsimus motiividest tegelikult. Et kumba tal nüüd rohkem vaja oli – kas nagu ikkagi avalikkuse ees silma paista kui hea inimene ja siis sellega kinni mäsida mingid muud (vabandust, ma ei taha ta isiku kohta midagi halvasti öelda).. või siis ikkagi see siiras soov nagu aidata sünnitusmaja. (N, 34, TLN)

Probleemina toodi välja meedia keskendumine heategevuse valdkonna kajastamisel vaid annetamiskampaaniatele ning inimeste hoiakute muutmise vajaduse tähelepanuta jätmine. Meedial peaks olema valdkonna toimivusel ja indiviidide kaasamisel hariv ja suunav roll.

No kampaaniaid on näha olnud, et neid üleskutseid, et annetada.. aga selle vajaduse genereerimine nagu või noh, et.. ega ma ei oska nüüd nimetada küll, et midagi oleks selles suunas tehtud, et üldse seda vajadust head teha ühiskonnas kasvatada. Sellist süstemaatilist tööd nagu ei ole tehtud.. eks ta kaudselt tuleb igalt poolt välja aga niimoodi otseselt mulle ei meenu küll praegu.. mingit kampaaniat või.. no ja kampaania kokkuvõtteid on ka olnud. (M, 38, TLN)

Artikli kommenteerimisel toodi välja samuti Eesti inimese kultuurilise tausta puudumine ning ühiskonna liikumine individualistlike ja materialistlike väärtuste suunas. Samuti nõustuti aurtori kriitikaga, et heategevus on Eestis muutunud turunduse kaudu kommuniqueeritavaks tarbimispraktikaks – toodi välja heategevuse kui valdkonna muutumine PR-vahendiks, kus eetilisus on asendunud omakasupüüdlikkusega, heategevuses nähakse ettevõtete poolt sotsiaalse turunduse vahendit.

Eesti inimesel sellist kultuurilist bakkraundi ei ole ja tegelikult ega see.. niiöelda kristlik ellusuhtumine, mida väidetakse Eestis olevat domineeriv, on ka vahetunud sellise individualismi ja materialismi vastu.. ta kritiseerib Eestis kampaania korras reklaamitavat heategevust. Just selle najal, et see on silmakirjalik.. see on selline kommertslik trill-trall.. see ei ole ehe, kasusaamatusest, headusest motiveeritud.. vaid see on selline PR-valdkond, mis on välja arenenud Eestis. ma mingites küsimustes täiesti nõustun temaga. kindlasti see ei ole nüüd 100% ainult nii, aga mingi tõetera seal on. (N, 30 TARTU)

Kokkuvõtvalt võib mitteannetanute puhul välja tuua arvamuse, et meedia keskendub vaid annetamiskampaaniatele ning inimeste hoiakute muutmine ja selgitustöö on jäänud tähelepanuta.

4.2.6. Suhtumine annetuskampaaniasse: head ja halvad küljed

4.2.6.1. Annetanute suhtumine annetuskampaaniasse: head ja halvad küljed

Kampaaniate heade külgedena toodi annetanute poolt välja ühiskonnas abivajajate probleemi tõstatamist ja tähelepanu juhtimist, samuti inimeste suunamist abi osutamisele ja mõistmise tekitamist, et me elame kõrvuti abivajajatega.

Nad panevad inimesed mõtlema abivajajate peale, ma arvan.. eks igapäevaelu ongi sageli nii kiire tihti, et sa oled iseendas kinni ja mõtled enda probleemide peale. /---/ Ühiskonnas teema kristalliseerub, avalik arvamus saab mõjutatud. (N, 30, TLN)

Annetuskampaaniate vormi osas toodi ühelt poolt välja läbimõeldus ja turunduslike vahendite kasutamise professionaalsus.

Üldjuhul on heategevuse reklaamid niipalju läbi mõeldud, et nad on kas šokeerivad või nagu hellalt puudutatav või mingitpidi on see konks talle külge pandud, ma näen tänu sellele. /---/ Et elu kiirus sunnib peale ja siit ütleme tuleb ka seesama kommunikatsiooni vahendamine – et seda peabki jõuliselt ja tugevalt vahendama, muidu seda lihtsalt ei panda tähele. (M, 40, TLN)

Teisalt aga leiti, et heategevuse edastamine turunduslike vahenditega, kampaania vormis võib muuta inimeste arusaamist heategevuse sisulisest tähendusest. Ühtse vormi kasutamisel kaob ära piir siira heategevuse ja omakasu eeldava imagokujundamise vahelt.

...kommertslike võtete kasutamine, samuti heategevuse tähenduse muutumine läbi kampaaniate, negatiivse alatoonis lisandumine, kui heategevusega seostatakse petturlusjuhtumeid. (M, 40, TLN)

Annetamiskampaaniate võimaliku negatiivse tagajärjena toodi välja ka üleküllastuse tekkimine – mulje, et heategevust on palju, indiviidi motivatsiooni vähendamine.

Kui neid kampaaniaid on palju, siis võib tekkida mulje, et heategevust on palju, ilma et nad tegelikult mingit tulemit tekitaks. Tekib mõte, et heategevust on nii palju, et minu abi ei ole enam vaja. (M, 40, TLN)

Negatiivse mõjuna nähti ka abituse õppimist ja pea kõik intervjuueeritavad töid välja suurima probleemina selle, et heategevuskampaaniatega kaasas käinud skandaalid rikuvad heategevuse mainet.

Võib-olla ongi nagu mingitpidi abituse õppimine äkki. (N, 30, TLN)

Just ütleme sellised asjad, et kui on teada, et kampaania on tehtud ja tuleb paari aasta pärast välja, et see läks ei tea kuhu, minu jaoks on see küll olnud hästi selline... ääretult negatiivne ja haigettegev moment. (N, 42, HIIU)

Šokireklaami kasutamist peeti pigem halvaks, kuivõrd tihti on kampaaniad läinud üle eetilise piiri. Ka leiti, et inimeste võime taolisi reklaame vastu võtta on piiratud ja inimesed muutuvad immuunseks. Samuti toodi välja kampaania ja oodatud tegevuse vähene sidustatus – kampaanias osalemist ei ole tehtud alati mugavaks.

Šokireklaam peab olema väga täpselt paigas, iga hetk on see, et vint saab üle keeratud ja ma keeran selja ja ei vaata rohkem. reklaamifirma poolt peab see olema tehtud nii, et ta on ehmatav, sa jääd vaatama ja sa teed ka annetuse. Seos peab tekkima impulsi ja tegevuse vahele. (M, 40, TLN)

Kokkuvõtvalt nähti annetanute poolt annetamiskampaaniate hea küljena teema tõstatamist ühiskonnas. Samas heategevuse surumisel turunduslikku vormi nähti pigem negatiivset mõju – just inimeste väärastunud arusaamise kujundamisel. Samuti nähti probleemina erasektori heategevuskampaaniate peidetud eesmärkide imbumist heategevuse valdkonda ja liigset intensiivsust kampaaniate osas. Annetanute vastused on toodud lisas 2, tabelites 13 ja 14.

4.2.6.2. Mitteannetanute suhtumine annetuskampaaniasse: head ja halvad küljed

Ka mitteannetanute poolt toodi annetuskampaaniate heade külgedena välja inimeste suunamine, ühiskonnaprobleemide esiletoomine ja suhtumiste muutmine. Samas nähti kampaaniate tulemina ka seda, et inimesed mõtlevad heategevuskampaaniate vajalikkusele, rohkusele ja pigem suunab see küsimuse tõstatamisele probleemi olemuse kohta, selle põhjuste kohta: „Miks on ühiskonnas nii palju heategevust vajavaid valdkondi?”

Eks nad kutsuvad inimesi välja selle peale mõtlema, et neid abivajajaid on palju, aga muidugi siis hakkab inimene ka selle peale mõtlema, et miks neid abivajajaid on nii palju.. et iga kord tuleb muudkui juurde ja juurde. Aga see võib ka jälle tekitada teistmoodi probleeme – et lõppkokkuvõttes ka kuni inimeste arusaamiseni, et meie see süsteem ei ole õige.. et tuleb valitsussüsteemi muutma hakata, ka sinnani välja võib see asi minna. (M, 50, TARTU)

Nad aitavad probleeme tõstatada, toovad välja need valupunktid ja lasevad ka sul märgata seda, neid abivajajaid. et sa võtad heategu kui normaalset nähtust ja mõtledki rohkem ühiskonna peale, kollektivistlikumalt. (M, 38, TLN)

Samas ei tundunud turunduspraktika rakendamine heategevuse kommunikeerimisel õige vahendina – kampaania korras tehtav loosunglik heategevus ei tundu usutav, jättes rumala mulje. Samuti peeti annetamiskampaaniaid liiga pealetükkivaks.

Kas seda sellise lauskampaania korras või mingi viisaastaku või sellise asjaga nagu kuidagi õhutada või vahule kloppida.. ma ei tea, kas ma usun sellesse väga. selliseid loosunglikke.. kuidas ma ütlen.. nagu kaubastatud selline.. vot sellesse ma väga ei usu.. et hakkame kõik massiliselt head tegema. Et lõppude lõpuks just nimelt see taandub ikkagi nagu inimese vabale tahtele. (N, 30, TARTU)

Annetamiskampaaniate negatiivse tulemina toodi mitteannetanute poolt välja riigi passiivsuse tekitamine.

Eks ühest küljest riigi passiivsust. Et kui see on väga hoogne erasektoris ja kolmandas sektoris, siis riik tegeleb millegi muuga või leiab endale mujal tegevust, noh, et tema abi ei ole vaja. (N, 30, TARTU)

Negatiivse küljena nähti ka liiga suure „mulli” loomist heategevuskampaaniate ümber ja inimestele vale arusaama tekitamist heategevusest – kui inimesi suunatakse lihtsalt 25 krooni SMS-iga saatma, siis see ei ole sisuliselt heategevus. Negatiivse küljena toodi välja ka omakasupüüdlikkuse afišeerimine annetuskampaaniates.

Halb on ta emotsionaalselt siis, kui lihtsalt seda kära on rohkem, kui asi väärt on... või siis ehk ka see ikkagi, et inimesele tekitatakse nagu vale arusaam aitamisest. Võib-olla muidu ta teeks nagu päriselt midagi, aga siis talle tundub, et ta annab oma tõrsu raha ära ja ta ongi nagu teinud.. võib-olla selles mõttes noh, ka suunab inimesi sellise kergema vastupanu teed minema.. et heategevuse tegelik tähendus muutub.. milleks päriselt aidata, ta teeb selle lihtsalt ära. (N, 34, TLN)

Annetuskampaaniate ühe negatiivse tulemina toodi välja pettused, heategevuse maine kahjustamine.

Nüüd on küsimus, et kas ma olen järgmine kord nii loll, et mingisuguse aparadi sildi all annan poliitilistele vallandustoetustele oma raha. (M, 58, HIIU)

Kokkuvõtvalt võib mitteannetanute poolt kampaania heade tulemustena välja tuua inimeste suunamise, ühiskondlike probleemide tõstatamise. Samas nähti seda teiselt poolt ka ohuna (tekitab küsimuse, miks on riigi töö tegemata). Välja toodi ka turundusliku vormi sobimatus annetamiskampaania kommunikeerimisel. Mitteannetanute vastused on toodud lisas 2, tabelites 13 ja 14.

4.2.6.3. Vahekokkuvõte

Kokkuvõtvalt võib välja tuua nii annetanute kui mitteannetanute poolt tõstatatud küsimuse, et kommertssektori turunduspraktika ülevõtmine annetuskampaaniate vormiks pigem rikub heategevuse sisulist tähendust, tekitades mulje annetamisest kui projekti korras tehtavast loosunglikust tegevusest, kus sisuline tähendus ei ole oluline ja kus indiviidi tasandil taandatakse heategevus pelgale rahaülekandele SMSi teel. Heategevuse ja annetamise puhul peeti kampaaniavormi ja plakatlikkust küsitavaks ja vahendina ebausutavaks. Samas ei nähtud probleemide lahendusena raha andmist. Pigem leiti, et tuleks minna süvitsi ja analüüsida, miks on sellised probleemid üldse tekkinud, ehk on võimalik lihtsate vahenditega midagi sisulist ära teha nii, et see probleem ei saaks vaid ajutist kampaanialikku lahendust. Samuti ei suhtunud väga soosivalt šokireklaami, pidades indiviidide liigset raputamist lõpptulemina passiivsuse tekitamiseks.

Erasektori poolt läbiviidud annetuskampaaniaid peeti pigem valdkonnale negatiivselt mõjuvaks, kuivõrd erasektori kampaaniates seotakse ühiskondlik probleem kaudse kasusaamise sooviga ja kampaaniatest jääb kõlama tegelik üleskutse tarbimisele, kasumi suurendamisele.

Kampaaniate positiivse tulemina nähti nii annetanute kui mitteannetanute poolt teema tõstatamist ühiskonnas, probleemidele tähelepanu juhtimist.

Annetanute ja mitteannetanute vastused on toodud lisas 2, tabelites 13 ja 14.

4.2.7. Annetuskampaaniate vastuvõtt

Bakalaureusetöö süvaintervjuudes kasutasin stiimulmaterjalidena kolme erinevat annetamisele kutsuvat kampaaniat. Kampaaniate valim ja põhjendused on käsitletud metoodika peatükis. Kampaaniate valikul lähtusin annetuskampaaniate võimalikult erinevate stiilide esindatusest: stiimulmaterjalidena kasutasin ühte tarbimusliku suunitlusega erasektori reklaami (Selveri „Koos on kergem”), ühte püsiannetusele suunavat isikustamata reklaami („Väike rahasüst igal kuul!”) ja ühte isikustatud šokireklaami („Erle”). Kampaaniate lühitutvustus ja kujundused on toodud lisades 5-7. Koondtabel annetuskampaaniate vastuvõttu käsitlevate vastustega on toodud lisas 2, tabelites 15 -17.

Töö raames vestlesin ka Tartu Ülikooli Kliinikumi juhatajaga, Merike Kaunissaarega, kes tõi oluliste eeldustena kampaaniates osalemiseks välja kampaania lihtsuse, abivajaja isikustatuse ja kampaanias osalemise mugavuse (telefoni- ja pangaannetuse võimalus, suunav reklaam internetipankades). Kaunissaare sõnul on kampaaniad, kus kutsutakse üles annetama erinevate aparaatide ostmiseks, oluliselt vähem edukad võrreldes kampaaniatega, kus rõhutakse inimlikkusele ja eksponeeritakse abivajajana reaalselt isikut - inimesed annetavad inimestele, mitte masinatele. Samuti mõjutab Kaunissaare sõnul kampaaniate edukust kampaanias esitletav teema – inimesed on vastuvõtlikumad fataalsetele probleemidele, kus apelleeritakse inimeste kaastundele (Kaunissaare 2006).

Järgnevalt toon annetanute ja mitteannetanute suhtumised erinevatesse intervjuu stiimulmaterjalidena kasutatud kampaaniatesse.

4.2.7.1. Tarbimusliku suunitlusega kampaania

Erasektori poolt läbiviidud heategevuskampaania puhul (Selveri „Koos on kergem”) domineeris vastajate seas suhtumine, et ettevõtte saab ühiskonda edendavas tegevuses otsest kasu, samuti peeti mõnede vastajate hinnangul õigemaks seda, et ettevõtte ei peaks koguma annetajatelt raha vaid peaks pigem ise oma kasumist annetama. Vastajate hinnangul ei ole Eestis heategevuskampaaniad eraettevõtete poolt filantroopiaa käsitletavad – ettevõtted näevad sotsiaalkampaanias (heategevuskampaanias) otsest võimalust oma ärihuvide teostamiseks, käibe suurendamiseks ja annetamiskampaania tegeliku eesmärgina nähti Selveri kampaania puhul pigem turunduslikku ja suhtekorralduslikku poolt. Kampaanias nähti võimalust maine parandamiseks ja otseseks reklaamiks suunaga tarbimist/käivet suurendada. Erasektori tarbimusliku suunitlusega kampaaniat ei käsitletud heategevus/annetuskampaaniana – seda peeti pigem üheks paljudest Selveri tarbija- või imagokampaaniatest.

Sotsiaalse apellatsiooni kasutamine erasektori kampaanias tekitas intervjuueeritavates pigem trotsi. Samuti tõid kõik vastajad välja selle, et taolise kampaania tegemine erasektori poolt ei suuna inimesi kampaanias osalema. Tarbimusliku üleskutse esitamist „Tule tee oma ostud Selverist” peeti heategevuskampaania puhul kohatuks.

Negatiivse ja motivatsiooni vähendava asjaoluna toodi välja see, et kampaania lubadus oli üldsõnaline – vastajad ei saanud infot, kuhu täpselt annetused lähevad, samuti puudus isiklik aspekt. Üldsõnaline „haiglate toetamine” tekitab pigem trotsi, et miks ei ole see valdkond riigi poolt tagatud, samuti ei motiveeri üldsõnalisus ja probleemi hajusus kampaaniakujunduses inimesi osalema. Negatiivsete külgedena toodi välja ka kampaaniakujunduse segast ülesehitust ja sõnumite küllust.

Üks mitteannetanu tõi välja ka positiivse poolena, et kui ühiskonna ja eraettevõtte huvid kattuvad, siis on see arengu seisukohalt positiivne tulemus.

Kokkuvõtteks võib tuua tarbimusliku suunitlusega erasektori kampaania puhul nõrga küljena tüüpilise kampaanialiku ülesehituse, mis ei suuna inimesi õigele annetuse tähendusele vaid propageerib kampaania korras tehtavat plakatlikku heategevust. Samuti võib välja tuua, et vastajad lähtusid kampaaniavisuaali vastuvõtul üldistest hoiakutest heategevuse suhtes.

Intervjueeritud, kes olid süsteemikriitilised lähtusid ka kampaaniate vastuvõtul oma argumentidest ja küsimustest, miks selline asi üldse on juhtunud, miks riik ei tee? Samuti vastajad, kes tõid välja probleemina heategevuskampaaniate liigse plakatlikkuse, leidsid ka selle visuaali põhjal oma väitele kinnitust.

Annetanute ja mitteannetanute vastused on toodud lisas 2, tabelis 17.

4.2.7.2. Püsiannetusele suunav isikustamata kampaania

Hoiakud püsiannetusele suunava isikustamata kampaania suhtes olid valdavalt negatiivsed. Annetanute ja mitteannetanute vastustes toodi välja nii süsteemikriitilisust (miks ei ole haiglate toetused kaetud riigi poolt), kui ka põhimõttelist vastuseisu püsiannetuste suhtes. Tõmmates paralleeli annetanute ja mitteannetanute suhtumisega püsiannetusse, on välja toodud negatiivne suhtumine kampaaniasse igati ootuspärane. Püsiannetuse tegemisel peeti oluliseks takistuseks ebakindlust homse suhtes, kiireid muutusi ühiskonnas, mis võivad kaasa tuua töö kaotuse.

Samas peeti kampaania ülesehitust annetanute poolt pigem tugevaks. Kriitiliselt suhtuti aga kampaaniaplakatil väljatoodud info esitusse, kus slogan domineeris probleemi üle. Peeti negatiivseks, et kõigepealt küsitakse raha ja selleks, et aimu saada, milleks raha läheb, tuleb ridade vahelt lugeda. Samuti jäi arusaamatuks, et kuhu täpselt raha ikkagi läheb. Kuivõrd selles kampaanias ei olnud konkreetset abisaajat, siis peeti seda motivatsiooni vähendavaks teguriks. Negatiivse küljena toodi ka slogani sõnamäng, mis ei sobi heategevuse retoorikaga kokku (räägime heategevusest ja kasutame väljendit rahasüst). Kampaanialahendust peeti väga kommertslikuks, nii visuaal kui slogan ei kõnele heategevuslikku keelt.

Mitteannetanute poolt toodi samuti välja vajadus, et kampaanial oleks konkreetne abisaaja, probleemi esitus oleks personiseeritud. Samuti viidati visuaalis kasutatud kujundi osas tekkivale seosele narkomaaniaga. Kuivõrd inimestel ei ole aega reklaamidesse süveneda, siis on mitmetähendusliku kuvandi kasutamine kindlasti negatiivne ja motivatsiooni mõjutav.

Annetanute ja mitteannetanute vastused on toodud lisas 2, tabelis 15.

4.2.7.3. Isikustatud šokireklaam

Suhtumised šokireklaami kui turundusliku vahendi kasutamisse annetuskampaaniate puhul olid erinevad – ühelt poolt peeti šokeerivate elementide kasutamist tähelepanu juhtivaks ja vahendit käsitleti pigem motivatsiooni tekitavana, teisalt leiti aga, et liigne šokielementide kasutamine annetuskampaaniates pärsib inimeste vastuvõtuvõimet ja muutub pigem demotiveerivaks. Inimesed harjuvad igapäevase šokeerimisega ja ei pööra selliste vahendite kaudu esitatud abipalvele enam tähelepanu.

Erle kampaaniat peeti samuti ühelt poolt heaks kampaanianäiteks, kus annetamise tegemiseks vajalikud eeldused on kampaaniategijate poolt täidetud – probleem on isikustatud (esitatud läbi inimeste), kujunduslikult esile tõstetud läbi selge kampaaniavisuaali. Teisalt aga peeti probleemi lihtsustatud esitamist negatiivseks ja rumalaks ja leiti, et kujundusega on mindud üle piiri.

Oluliseks motivatsiooni vähendavaks teguriks peeti riikliku probleemi tavakodanike õlule asetamist – lapse raviraha kogumine on probleem, mis peaks olema lahendatud riiklikul tasandil, mitte tavakodanike poole pöördudes. Leiti, et läbi kampaania mängitakse inimeste hingekehtel ja püütakse tekitada kaastunnet, isegi süütunnet – samas on riiklikul tasandil jäetud probleemid teadvustamata, töö on tegemata.

Mitteannetanute poolt toodi samuti negatiivsena esile probleemi visualiseeritud lihtsustamist (kutsutakse üles käsi-jalgu ära andma) ning seda, et ei juhita tähelepanu tegelikele probleemidele. Samuti peeti negatiivseks seda, et situatsioon oli näideldud – arvutitöötlust kasutades olid laste käed-jalad ära võetud. Selle mõistmine tekitas petetud tunde. Leiti, et heategevuskampaaniad peaksid olema ka sisuliselt lõpuni ausad, „lood” peaks olema tegelikud, mitte näideldud.

Annetanute ja mitteannetanute vastused on toodud lisas 2, tabelis 16.

Võrreldes annetanute ja mitteannetanute arvamusi ning Merike Kaunissaare eeldusi võib välja tuua, et konkreetse isikuga seostatud kampaaniad leiavad suuremat osalust, kuivõrd inimlikul tasandil aitamine on indiviididele omasem. Inimesed annetavad inimesele, mitte aparaatidele või laialivalguva probleemi lahendamiseks. Samuti on oluline motivatsiooni suunav aspekt

annetuskampaania teema – inimesed on vastuvõtlikumad fataalsetele probleemidele, kus motivatsioonina rõhutakse inimeste kaastundele.

Intervjueeritud annetanute ja mitteannetanute poolt rõhutati erasektori sotsiaalturunduslike programmidega kaasnevat probleemi – peidetud kasu, kus sotsiaalne probleemi lahenduse kõrval on oluline (olulisem) ettevõtte eesmärgistatud kasu (maine, turunduseesmärk).

Samuti peeti sotsiaalreklaamide (annetuskampaaniate) puhul oluliseks, et probleem oleks ehtne ja isikustatud. Heategevuse valdkonnas tunnetati habrast piiri – heategevus ja selle motiveerimine peaks jääma lõpuni ausaks ja läbipaistvaks.

5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Teoreetilise ja empiirilise osa põhjal saab teha järgmised järeldused. Järeldused on esitatud uurimisküsimuste kaupa.

Kas annetanud erinevad Eesti keskmisega võrreldes rühma sotsiodemograafilise profiili, sotsiaal-poliitiliste hoiakute ja ühiskonnaelus osaluse poolest?

Võrreldes annetanute profiili Eesti keskmisega joonistus olulisima erinevusena välja rahvus – annetanute seas on võrreldes keskmisega rohkem eestlasi. Eestlaste valmisolek annetada on osalt põhjendatav venekeelse elanikkonna keelelise barjääriga - annetuskampaaniad on suures osas vaid eestikeelsed. Samas, nagu kinnitavad paljud varasemad uuringud, on eestlaste kui riigirahvuse sotsiaalne kapital ja ühiskondlik aktiivsus kõrgem kui valdavalt venekeelsetel sisserännanutel ja nende järeltulijatel (Lauristin 2004; Pruulmann-Vengerfeldt 2004; Alamets 2002; Tiit 2002). Samuti võib annetajate profiili vaadates välja tuua erinevuse hariduslikus taustas ja sissetulekutasemes – annetajate seas on keskmisest enam kõrghariduse ja kõrgema sissetulekuga inimesi. Bourdieu kapitalikäsitlusele toetudes on neil suurem kultuuriline ja majanduslik kapital. Siit järeldub, et annetavad sagedamini suurema “kapitaliseerituse” astmega inimesed. See on hüpotees, mida tuleks järgnevate uuringute raames kontrollida.

Külaelanike seas oli annetamine võrreldes suurlinnade vastava näitajaga kõrgem. See on seletatav asjaoluga, et külaühiskonnas on võrgustikuline sotsiaalne kapital suurem, kogukonnapõhised suhted on individualiseerunud suurlinnade elanike omadega võrreldes tugevamad.

Annetanute sotsiodemograafilise profiili võrdlus Eesti keskmisega näitab, et annetanutel on kõrgem majanduslik, kultuuriline või sotsiaalne kapital – seega võib püstitada teesi, et annetamisvalmidus on seotud sotsiaalse kapitali taastootmisega. Ka Mari-Liis Vahe (2004) magistritöö järeldustes toodi välja sama tendents. Samas küsimusele: “Kas inimeste heaolu peaks sõltuma sellest, kuidas ta suudab enda ja pere eest hoolitseda või peaks riik aitama nõrgematel ja vähemsuutlikel inimväärselt toime tulla”, vastates ei eristunud annetanute kaastundlikum suhtumine abivajajatesse. Seega ei saa annetamisvalmidust seostada majanduspoliitiliste hoiakutega (liberaalne vs sotsiaalne suund).

Vaadeldes annetanute sotsiaalset ja ühiskondlikku aktiivsust võib välja tuua veidi suurema huvi osaleda heategevuslikes klubides, samas nende klubilise kuuluvuse puhul ei saa aktiivsemat trendi välja tuua. Vähesel määral eristub annetanute aktiivsem ja optimistlikum ühiskondlik hoiak.

Annetamise seos väärtushinnangutega on küll olemas, aga motivatsiooni tekkimisel on kollektivistlike väärtushinnangute kõrval olulised ka individualistlikud, enese kasule ja enesest lähtuvale argumentatsioonile tuginevad väärtushinnangud. Samuti on annetamine seotud isikliku tasandiga, on situatiivne.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et annetanutel on suurem sotsiaalne kapital ja veidi aktiivsem ühiskondlik hoiak, kuid majanduspoliitilised hoiakud ei eristu - vaateid riigi sotsiaal- ja majanduspoliitikale ei saa annetamisega seostada, annetanud ei ole rohkem sotsiaalse suuna pooldajad. Võib järeldada, et kõrgema sotsiaalse kapitaliga invidiivid osalevad suurema tõenäosusega tegevustes, mis on suunatud sotsiaalse võrgustikulise kapitali suurendamisele.

Kuidas suhtutakse heategevuskampaaniatesse? Kas annetanute ja mitteannetanute hoiakutes on erinevusi?

Nii annetanute kui mitteannetanute hoiakutest tõstatas probleem, et turunduspraktika ülevõtmine annetamiskampaaniate vormiks pigem rikub heategevuse sisulist tähendust, tekitades mulje annetamisest kui projekti korras tehtavast loosunglikust tegevusest. Negatiivseks peeti tänase praktika puhul ka seda, et info andmine on puudulik – kampaaniates keskendutakse raha küsimisele, samas jäetakse selgitamata see pool, miks inimeste annetusi on vaja, millised on vastavate sotsiaalsete probleemide tagamaad ja lahendusvõimalused pikemas ajaperspektiivis.

Heategevuskampaaniaid nähti kohati pigem annetamist takistavatena, kuivõrd kampaania vormi kasutamine heategevusvaldkonna puhul nihutab piiri kommertsturunduse ja sotsiaalturunduse vahel. Samuti toodi välja annetuskampaaniate rohkus, intensiivsus. Šokireklaami kasutamist peeti samuti väga tundlikuks, kuivõrd piir šokeerimise ja ükskõikseks jätmise vahel on habras, pidev šokeerimine muudab inimese immuunseks.

Erasektori kampaaniaid peeti valdkonnale pigem negatiivselt mõjuvateks, kuivõrd erasektori kampaaniates seotakse ühiskondlik lahendust vajav probleem omakasu eesmärgiga ja taolistest kampaaniatest jääb kõlama siiski üleskutse tarbimisele.

Kokkuvõtvalt võib välja tuua, et nii annetanute kui mitteannetanute hoiak annetuse kui sotsiaalse turunduse vormi suhtes oli pigem kriitiline. Samuti eristatakse kampaaniaid annetamisest kui tegevusest üldises tähenduses.

Kuidas tõlgendatakse annetamist kui tegevust? Kas annetanute ja mitteannetanute hoiakutes on erinevusi?

Uurides annetamise tähenduse tõlgendust avaldus annetanute motiivides selge apellatsioon võrgustikulisele sotsiaalsele kapitalile. Annetamises osalemise põhjendusena toodi välja, et aidates teisi loodetakse tulevikus vastuabile. Samuti tõlgendati annetamist sotsiaalse turvalisuse tekitajana ja osalemist heategevuses nähti sotsiaalse kapitali toiteallikana, kus valmidus annetada on tugevalt seotud isikliku empaatiaga vastava sihtrühma või probleemi suhtes. Heategevuse toimivuse mõtestamisel toetuti osaliselt traditsioonilisele ühiskonnale omasele käsitlusele, kus tugevamad aitavad nõrgemaid, kogukond aitab oma liikmeid. Heategevust nähti ka sotsiaalse kapitali toiteallikana, kus valmidus annetada on seotud isikliku mõistmise ja läbielatuga.

Mitteannetanute vastustest ilmnas suurem lõhe annetamise ja sotsiaalse kapitali seose osas – pigem tekkis ühe mitteannetanu puhul siin vastupidine seos, kus sotsiaalne kapital ühiskonnas on nii nõrk, et inimene saab loota ainult iseendale. Mitteannetanute puhul tuli välja ka negatiivsem suhtumine annetamisega kaasnevasse usalduseprobleemi

Nii annetanute kui mitteannetanute heategevuse käsitluste põhjal võib välja tuua annetamise tunnetamise pealiskaudse kommertsliku turunduspraktikana, imporditud sotsiaalse normina, mis on kohustuseks kujunemas. Tajuti annetamise kui pealiskaudse kommertsliku turunduspraktikaga kaasnevaid probleeme, nii erasektori poolt initsieeritud omakasust lähtuvate kampaaniate kaudu annetamise/heategevuse maine kahjustamisel, sisulise tähenduse muundamisel kui ka vormilise küljega kaasnevaid ohtusid, kus annetamise/heategevuse surumine kampaania/turunduspraktika vormi viib annetamise filantroopia käsitlusest kaugemale, levitades

valet arusaamist annetamisest ja heategevusest kui plakatlikest aktsioonidena tehtavatest projektidest.

Toetudes Andreasseni (2001) teoreetilisele käsitlusele on sotsiaalkampaaniate rakendamine erasektori omakasupüüdlike eesmärkide täitmiseks vale kuivõrd siin kaasneb kommertslik või mainekujunduslik külg. Tekkiv vastuolu sotsiaalsete projektide eesmärkide (ühiskonna kitsaskohtade lahendamine, sotsiaalse käitumise mõjutamine) ja erasektori kampaaniate kasule suunatud eesmärkide osas toob kaasa indiviidide vastureaktsiooni, kus osalemist takistavad peidetud eesmärgid, kampaanias ei osaleta, sest heategevust tunnetatakse kampaanialiku normina, turunduspraktikana.

Milline on annetanute ja mitteannetanute hoiak riigi rolli suhtes sotsiaalprobleemide lahendamisel?

Välja tuli selge ootus riigi suuremale panusele ühiskonna sotsiaalpoliitika edendamisel. Riiklike struktuuride sotsiaalgarantiide tagamise tänase toimetulematuse tagajärjeks on usalduse ja sotsiaalse sidususe vähenemine. Annetamiskampaaniad, milles kogutakse raha riiklike struktuuride alla kuuluvate kliinikumide aparatuuride soetamiseks, käsitleti samuti heategevuse ja annetamise motivatsiooni pärssivate ning kaudselt ka sotsiaalset kapitali nõrgestavatena. Taolised riiklike probleemide suunamised tavakodanike õlule toovad kaasa usaldamatust ja trotsi riiklike struktuuride suhtes. Selle tagajärjel aga taandatakse ennast nii heategevuses osalemisest kui ka ühiskondlikust aktiivsusest, soovist ühiselt probleeme lahendada.

Nii annetanud kui mitteannetanud olid veendunud, et sotsiaalse süsteemi ja üldise turvalisuse peaks tagama riik. Kui annetanute hoiakutes ilmnes soov arendada sotsiaalse kapitali nõ riigi nõrkade kohtade kompenseerimiseks, siis mitteannetanute hoiakutes ilmnes skepsis sotsiaalse võrgustikulise kapitali toimimise suhtes, tunnetus, et olukorras, kus riiklikud garantiid puuduvad, ei toimi ka sotsiaalne kapital ja lahendused tuleb leida ise.

Mis on annetamist soodustavad ja takistavad tegurid annetanute ja mitteannetanute silmis?

Teiste uurimistulemustega kooskõlas ilmnes annetanute „kasu” käsitlese suurem seostatus sotsiaalse kapitali taasloomisega – motiividenä toodi välja ühiskondliku turvatunde tagamine, samuti tagasimaksmine selle eest, et annetanut ennast on kunagi aidatud.

Samas mitteannetanute puhul joonistus välja individualistlikum maailmakäsitlus – isiklikku valmisolekut annetamiskampaanias osaleda seostati teemaga kokkupuutega, valdkonna sobivusega. Individualistlikku orientatsiooni näitavad motiivid - eneserahuldus ja hea südametunnistus - annetuse “kasuna” toodi välja nii annetanute kui mitteannetanute poolt.

Takistavate teguritena võib välja tuua kahte tüüpi tegureid. Esimese tüübi moodustavad nõ välised tegurid. Selliste takistavate teguritena toodi annetanute ja mitteannetanute poolt välja kampaaniate ebamugavus (annetamise kanalite ebamugavus), indiviidi majanduslik olukord ja samuti see, et stiimulile peab olema võimalikult kiire reaktsioonivõimalus.

Teise tüübi moodustavad üldised riigi ja ühiskonnaga seotud annetamist takistavad tegurid, mis viitavad madalale sotsiaalsele kapitalile. Nii annetanute kui mitteannetanute poolt toodi takistavate teguritena välja usaldamatus valdkonna vastu (seoses skandaalidega), samuti selge ootus, et riik peaks suutma sotsiaalsüsteemi tagada nii, et riiklikele institutsioonidele ei peaks annetuskampaaniate kaudu vajalikke seadmeid ostma.

Annetanute poolt toodi takistava tegurina välja ka inimeste hingehariduse puudumine, samuti valdkonna ebakompetentsus informeerimistevuses ja puuduv tagasiside.

Kokkuvõtvalt võib esimese uurimisprobleemi alla koondunud uurimisküsimuste osas öelda, et oodatult eristus kõrgharidusega ja kõrgema sissetulekuga eestlaste suurem annetamisvalmidus, külaelanike puhul ilmnes annetamise seos võrgustikulise kapitaliga. Annetamise tänase turunduspraktika osas jääd kriitiliseks nii annetanute kui mitteannetanute poolt. Samuti oldi valdavalt kriitilised riigi sotsiaalpoliitika korralduse suhtes ja täna annetuskampaaniantes valdava riiklikele struktuuridele seadmete ostmise temaatika suhtes. Annetamist tõlgendati annetanute poolt pigem sotsiaalse kapitali keskselt, kapitali taasloovana. Mitteenannetanute kapitalikäsitluses võib välja tuua individualistlikuma suuna.

Seega, esimesele uurimisprobleemile, **”Kas annetamiskampaania kui sotsiaalse turunduse vormi kaudu on võimalik tugevdada sotsiaalset kapitali või on annetamine pigem uus individualistliku tarbimiskultuuri avaldumisvorm”**, võib ülaltoodud tulemuste põhjal vastata, et annetamises osaluse kaudu on võimalik sotsiaalse kapitali arengut soodustavaid veendumusi ja käitumispraktikaid taastoota, kuid mitte uutele sihtrühmadele laiendada. Takistavaks asjaoluks on nii üldine ühiskondlik kontekst kui ka seniste annetuskampaaniate tugev kallutatus sotsiaalreklaami suunale (efektne visuaal ja *slogan*, vähene taustainfo ja rõhumine ühekordsele aktsioonile).

Annetanute sotsiaalse kapitali määr on kõrgem ja nende seas tõlgendatakse ka annetamist sotsiaalse kapitali keskselt. Vaatamata kriitilisele suhtumisele riigi rolli ja kampaania kui turunduspraktika osas on nende käsitus annetamisest sotsiaalse kapitali, selle taastootmise keskne.

Mitteannetanud käsitlevad annetamist pragmaatiliselt, olles kriitilised nii annetamise tänase turunduspraktikakeskse käsituse kui ka riigi sotsiaalpoliitika suhtes. Selline hoiak ei motiveeri inimesi annetama, kuivõrd annetamises ei nähta sotsiaalse kapitali loomise, suurendamise vahendit. Inimeste osalust takistab see, et annetamist käsitletakse imporditud turunduspraktikana. Imporditud praktika kaudu aga ei ole võimalik panna inimesi tunnetama ja väärtustama sotsiaalset kapitali, muuta nende hoiakuid.

Sotsiaalkampaaniate keskne annetuse propageerimine on Läänest imporditud praktika, mehhaaniliselt reprodutseeritav praktika aga ei too kaasa sotsiaalse kapitali tugevnemist Eesti siirdeühiskonnas – annetamiskampaaniatel puudub sotsiaalset kapitali propageeriv konnotatsioon.

Teine ring uurimisküsimusi käsitles annetamiskampaaniate vastuvõttu ja annetamise valdkonna kommunikatiivseid aspekte. Järeldused on esitatud uurimisküsimuste kaupa.

Kuidas inimesed võtavad vastu/tõlgendavad konkreetsete annetamiskampaaniate materjale?

Stiimulmaterjalidena kasutatud kolme kampaania puhul võib eristada tarbimusliku suunitlusega erasektori annetuskampaaniat, püsiannetusele suunavat isikustamata kampaaniat ja isikustatud šokireklaami võtteid kasutavat kampaaniat.

Tarbimusliku annetuskampaania puhul toodi välja selgelt negatiivne suhtumine, eraettevõtte poolt läbi viidud kampaaniat ei käsitletud filantroopia. Annetuskampaania tegeliku eesmärgina nähti käibe suurendamist, seda ei peetud heategevuskampaaniaks vaid käsitleti ühena paljudest turundus- või imagokampaaniatest. Sotsiaalse apellatsiooni kasutamine erasektori enesele suunatud kasumotiividega kampaanias tekitas vastuvõtjates trotsi.

Püsiannetusele suunav isikustamata kampaania tekitas negatiivseid hoiakuid, kuivõrd inimesed ei ole valmis tegema püsiannetusi. Valdav on hirm homse ees, samuti teadmatus, kas püsiannetuse teel suunatav raha jõuab tegeliku abivajajani, kas raha kasutatakse eesmärgipäraselt. Kampaaniakujunduse puhul toodi välja halva kuvandi kasutamine – inimestel ei ole aega süveneda reklaamidesse, süstal kuvandina aga viitab pigem narkomaaniale. Negatiivsena toodi välja ka kampaania üleskutse domineerimist probleemi üle – vastuvõtja tunnetas, et temalt tahetakse raha, mitte ei selgitata, milline on probleem. Osalust takistava tegurina nähti ka probleemi laialivalguvust – kampaanias ei olnud konkreetset, üheselt nimetatavat abivajajat. Selline esitus aga ei kutsu tegutsema.

Suhtumised šokireklaami annetuskampaania vormina jagunesid kaheks – ühelt poolt nähti selles inimeste killustatud tähelepanu võitmise vahendit olukorras, kus inimestel on kiire ja info viimine inimesteni on järjest raskem, teisalt aga leiti, et šokielementide kasutamine pärsib inimeste vastuvõtuvõimet ning ei ole põhjendatud. Kampaania tugevate külgedena toodi probleemi isikustamine, kujunduslik selgus. Samas peeti plakatil kasutatud kujundit rumalaks ja probleemi sellist lihtsustamist valeks, lihtsustatud lahendusega juhitakse tähelepanu tegelikelt probleemidelt kõrvale. Väga tundlikuks teemaks peeti ka probleemi näitlemist, leiti, et selle mõistmine võib tekitada petetud tunde ja pigem takistada annetuskampaanias osalemist. Annetuskampaaniad peaks olema lõpuni ausad, eksponeeritud probleemid ja „lood” reaalsed.

Milliseid reaktsioone erinevates kampaaniates kasutatavad võtted esile kutsuvad?

Šokireklaami kasutamisel rõhutati habrast piiri, kust on kerge üle libiseda – probleemina nähti inimeste piiratud võimet šokeerivate kuvandite vastuvõtmisel, tekkivat immuunsust ja inimlikku negatiivsete assotsiatsioonide vältimise püüdu.

Heategevuse valdkonna probleemide edastamist läbi turunduslike vahendite peeti negatiivseks kuivõrd sealäbi tekitatakse inimestele vale arusaam heategevuse sisulisest tähendusest, suunates inimesed pigem annetamise tähendust lihtsustavale plakatlikule „teeme koos” suhtumisele, käsitlusele heategevusest ja annetamisest, kus pelga SMSi saatmisega tekitatakse mulje abistamisest.

Annetuskampaaniate tänases praktikas tihti kasutatava probleemi personaliseerimise osas oldi veendunud, et selle kaudu jõuab probleem paremini inimestele kohale. Üldise, laialivalguva või mitteisikliku probleemi jaoks ei olda kindlasti motiveeritud annetama – inimene tunnetab teise inimese probleeme ja leiab motivatsiooni aidata, tunnetades isiklikku aspekti.

Seega, teisele uurimisprobleemile, **kuidas peaks annetamist kommunikeerima, et see inimesi osalema motiveeriks**, võib kokkuvõtvalt vastata, et annetamise temaatika käsitlemine lihtsustatud turunduspraktikana on pigem indiviidide kaasatust ja motivatsiooni vähendav. Järgnevalt esitan annetamise valdkonna kommunikatsioonitegevuse soovituslikud aspektid.

- Informeerimise vajadus

Annetamise kommunikeerimise osas ilmnes infopuuduse probleem. Suurendamaks sotsiaalset kapitali tuleks ühiskonna probleeme kommunikeerida läbi info andmise, probleemide tagamaade selgitamise, lahenduste kirjeldamise. Pelga jäämäe-tipu eksponeerimisega annetuskampaaniates ei saa tekitada mõistmist, sotsiaalset osalust ja tahet ühiskonnas probleemide lahendamisele kaasa aidata. Sotsiaalkampaaniate puhul on oluline indiviidi võime tajuda ühiskondlikku probleemi, samuti seostada seda endaga, et tekiks oodatud tagajärg – motivatsioon kampaanias osaleda. Motivatsiooni tekkimiseks peab indiviid tunnetama üldise kasu sees isiklikku kasu.

Samuti vajab heategevuse valdkonnas kommunikeerimist riigi roll ja indiviidide vastutus. Tänapäevane praktika, kus annetamiskampaaniates küsitakse raha riiklike struktuuride jaoks seadmete ostmiseks, on tekitanud usaldamatuse ja negatiivse suhtumise nii riiki kui ka annetamiskampaaniatesse.

- Usalduse loomise vajadus

Usaldus ei arene, kui läbi kommunikatsiooni ei konstrueerita selle teket. Annetuskampaaniates mitteosalemise puhul võib eristada kahte usaldustaset: esimesel tasandil on usaldamatus raha kasutamise osas, teine usaldustasand väljendub isikliku kasu tunnetamises/mittetunnetamises (kas individ tunnetab, et ta saab selle mingis vormis tagasi?) Usalduse loomine on protsess, kus läbi järjekindla tegevuse tuleb konstrueerida usaldust annetamise valdkonnas. Seda nii konkreetsete annetamiskampaaniate kui ka meedia laiendatud teemakäsitlemise kaudu. Läbi usalduse tekkimise kasvab ka sotsiaalse kapitali väärtustamine ja indiviidide tahe ühiskondlike probleemide lahendustes osaleda.

- Kampaaniate vorm

Heategevuse ja annetamise kommunikeerimisel turunduspraktika kaudu on oht hägustada piiri sotsiaalsete ja kommertsuunitlusega kampaaniate vahel. Heategevuse ja annetamise kampaanialiku kommertslikke vahendeid kasutava esituse kaudu muundub ka valdkonna sisu. Samuti kaasneb negatiivne assotsiatsioon erasektori kampaaniates heategevusliku suunitluse kasutamise – ärihuvi ja sotsiaalse vastutuse sidumise püüd tekitab pigem trotsi.

Sotsiaalturunduslikud annetamiskampaaniad peaksid olema vähem turundusliku orientatsiooniga ja ei peaks kasutama ainult veenmisele suunatud sotsiaalreklaami elemente. Tänapäevases Eesti praktikas on annetuskampaaniad väga probleemikesksed ja nende esitus probleeme lihtsustav. Andreaseni (1995) ülevaade sotsiaalreklaami erinevatest vormidest toob välja, et sotsiaalkampaaniates kasutatakse tihti veenmisele suunatud vormi, mille lihtsustav esitusviis aga ei taga eesmärkide täitmist. Läänest imporditud turundusliku vormi kaudu ei ole võimalik kõrgendada sotsiaalse kapitali määra ühiskonnas ega vähendada ühiskondlikku skepsist, mis on tekkinud. Pigem peaks annetamiskampaaniad olema sotsiaalset partnerlust rõhutavad, käitumise muutmisele suunatud ja hariva lähenemisega.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et annetuskampaaniad praegusel kujul taastoodavad sotsiaalset kapitali neile, kellel see on kõrgem (olemas). Kuid hoiakute muumiseks ja sotsiaalse osaluse suurendamiseks tuleb ühiskonnas luua usaldus – läbi informeerimise, inimeste harimise on võimalik isikliku usalduse teadlik ülesehitamine, suunates inimeste hoiakuid ja sotsiaalse kapitali väärtustamist.

Käesolev bakalaureusetöö on annetamise valdkonnas esimene omasugune ja kvalitatiivses pilootuuringus käsitletud probleemid ei kata kõiki valdkonna huvipakkuvaid küsimusi. Nii annetamise valdkond, mõiste kujunemine kui ka motivatsioon heategevuses osaleda vajavad kindlasti edasist laiendatud uurimist. Samuti tuleks pilootuuringu järeldusi – annetamisvalmiduse seos suurema “kapitalizeeritusega”, annetamisvalmiduse seotus sotsiaalse kapitali taastootmisega – järgnevate uuringute raames kontrollida.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli leida, mis motiveerib Eesti individualiseerunud siirdeühiskonna liikmeid osalema heategevuses läbi annetamiskampaaniate.

Bakalaureusetöö on olemuselt süvaintervjuudel baseeruv pilootuuring, kuivõrd Eestis varem annetamise valdkonda ja motivatsiooni annetamiskampaaniates osaleda uuritud ei ole.

Töö esimeses osas andsin ülevaate töö teoreetilisest taustast ja tõin välja töö seisukohast olulised mõisted: sotsiaalne kapital, väärtused, motivatsioon ja sotsiaalse turunduse kampaaniad (sh annetamiskampaania). Töö teoreetilise baasi moodustavad annetamise valdkonnaga seotud sotsiaalse kapitali ja sotsiaalse turunduse käsitlused. Olulise teoreetilise alusena vaatasin Putnami ja Bourdieu sotsiaalse kapitali käsitlust. Sotsiaalse turunduse käsitlustes toetub empiiriline osa Kotleri poolt sõnastatud sotsiaalse turunduse mõistele ning Andreaseni sotsiaalse turunduse teooriale.

Teises osas tutvustasin töö keskseid probleeme ja esitasin uurimisküsimused. Töös otsisin vastuseid kahele, teoreetilisele ja praktilisele uurimisprobleemile: „Kas annetamiskampaania kui sotsiaalse turunduse vormi kaudu on võimalik tugevdada sotsiaalset kapitali või on see pigem uus individualistliku tarbimiskultuuri avaldumisvorm?” ja „Kuidas peaks annetamist kommunikeerima, et see inimesi osalema motiveeriks?”

Kolmandas osas andsin ülevaate töö meetodite, kvantitatiivse analüüsi andmeallika ja kvalitatiivse analüüsi sihtrühma kohta.

Neljandas osas esitasin uurimistulemused. Töö empiiriline materjal põhines ühiskonnauurimuse „Mina. Maailm. Meedia 2005” tulemuste teisesel kvantitatiivanalüüsil ja bakalaureusetöö raames läbi viidud originaaluuringul (süvaintervjuud annetanud ja mitteannetanud eestlastega). Intervjuudes uurisin, mis on intervjuueeritavaid ajendanud annetama/mis on takistanud annetamist, kuidas võetakse vastu konkreetsete annetuskampaaniate materjale ning kuidas tõlgendatakse annetamist laiemas ühiskondlikus kontekstis.

Järelduste ja diskussiooni peatükis esitasin kokkuvõtlikult analüüsitulemused ja nende tulemuste interpretatsiooni ning vastasin uurimisküsimustele.

Teoreetilisele uurimisküsimusele vastates võib pilootuuringu põhjal väita, et annetanute sotsiaalse kapitali määr on kõrgem ja nende seas tõlgendatakse ka annetamist sotsiaalse kapitali keskselt. Mitteannetanute käsitus annetamisest on pragmaatilisem, ollakse kriitilisemad nii annetamise kui turunduspraktika kui ka riigi sotsiaalpoliitika suhtes. Kuivõrd annetamiskampaaniates puudub sotsiaalset kapitali propageeriv konnotatsioon, ei too nad kaasa sotsiaalse kapitali tugevnemist Eesti ühiskonnas. Pigem peaks annetamiskampaaniad olema sotsiaalset partnerlust rõhutavad, käitumise muutmisele suunatud ja hariva lähenemisega.

Praktilisele uurimisküsimusele vastates võib töö teoreetilise ja empiirilise materjali põhjal väita, et annetuskampaaniad praegusel kujul taastoodavad küll sotsiaalset kapitali ja sidusust nende hulgas, kellel sotsiaalse kapitali määr on kõrgem (annetanud) kuid hoiakute muutmiseks ja sotsiaalse kapitali suurendamiseks (mis on annetuskampaaniates osalemise eeldused) tuleb aga ühiskonnas luua usaldust – läbi informeerimise ja inimeste harimise on võimalik isikliku usalduse ülesehitamine, samuti sotsiaalse kapitali tugevnemine. Sotsiaalturunduslikud annetamiskampaaniad peaksid olema vähem turundusliku orientatsiooniga, sotsiaalset partnerlust ja kapitali teket rõhutavad ning usaldust teadlikult üles ehitavad.

SUMMARY

„Motivation and interpretation of money donation in transitional Estonia”

The objective of the thesis was to find out the motivators of participating in charity activities by taking part in money donation campaigns in the Estonian transitional society.

The empirical basis of thesis are in-depth interviews with adult Estonians who have and who have donated money. It is the first time to analyze the motivation and interpretation of money donation in Estonia.

The first chapter of the thesis gives overview of the empirical and theoretical background of the paper and explains the important concepts of the thesis, such as social capital, values, motivation and the campaigns of social marketing (including money donation campaigns). The concepts of social capital and social marketing, especially the concepts of social capital as defined by Putnam and Bourdieu, are the theoretical basis of the thesis. The empirical part of concept of social marketing bases on Kotler's definition and on Andreasen's theory of social marketing.

The second chapter of the thesis introduces the main purposes of the study. The thesis raises the problem whether social marketing campaigns (more precisely campaigns, aimed to money donation) do re-create social capital? The interviewees' interpretation of social marketing and money donation campaigns are used to answer to this question.

The third chapter gives an overview of the methods, sources of quantitative analyze and the target group of the qualitative analyze of the study.

The fourth chapter presents the results of the study. The empirical material of the study based on secondary quantitative analyze of the research “Mina. Maailm. Meedia 2005” and original research conducted by the author for the thesis (interviews with both Estonians who have participated in money donation campaigns and those Estonians who have not participated in money donation campaigns). The interviews are about finding out the motivators of donation/non-donation, how the donation campaigns are perceived and how donation is interpreted in wider societal context.

In the chapter of main conclusions and discussion the main results and interpretations of the analyze are presented and the main questions of the study have been answered.

According to the pilot research it could be said, that the level of social capital is much higher among those, who have participated in the money donation campaigns and those people define money donation as part of creating social capital. The people who have not participated in money donation campaigns are much more pragmatic and critical regarding money donation as part of marketing practice and regarding the social policy of the state. Since the connotation of promotion of social capital is missing in current donation campaigns, these campaigns do not strengthen social capital in Estonian society. The money donation campaigns should emphasize social partnership, promote the change of behavior and educate people instead.

According to theoretical and empirical material of the study it could be said that the current money donation campaigns reproduce social capital and coherence among those having higher level of social capital (those, who have donated), but for changing the attitudes and increase the social capital (which are the presumptions of participation in donation campaigns) the confidence must be created in our society, since via informing and educating people it is possible to create and enlarge personal confidence and also social capital. The donation campaigns as being part of social marketing, should concentrate more on social partnership and social capital, building confidence instead of being just marketing orientated.

The thesis about money donation is the first covering this subject field and the purposes of pilot research do not cover all the interesting aspects of the area. The field of money donation, the development of the meaning of money donation and the motivators of participating in charity need further research.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Alamets, K. (2002). Sotsiaal- ja majanduspoliitilised valikud läbi väärtushinnangute prisma. www.emor.ee/arhiiv.html?id=894, märts 2006.
2. Andreasen, A. R. & M. E. Drumwright (2001). Alliances And Ethics In Social Marketing. Rmt: A. R. Andreasen (toim.). *Ethics In Social Marketing*. California: Sage Publications, 95-124.
3. Andreasen, A. R. (1994). Social Marketing: Definition And Domain. *Journal of Public Policy and Marketing*, 13, 1, 108-114.
4. Andreasen, A. R. (1995). *Marketing Social Change: Changing Behaviour To Promote Health, Social Development And The Environment*. San Fransosco: Jossey-Bass.
5. Andreasen, A. R. (2000). Social Marketing: A New/Old Approach TO Social Change. Conference Report: Nonprofit Marketing Summit Conference, Tampa, Florida 16.-17. märts 2000.
6. Andreasen, A. R. (2001). Intersector Transfer Of Marketing Klowledge. P. N. Bloom & G. T. Gundlach (toim.). Rmt: *Handbook Of Marketing And Society*. California: Sage Publications, 80-104.
7. Antila, J & P. Ylöstalo (1999) *Working Life Barometer in the Baltic Countries 1999*. Helsinki: Ministry of Labour.
8. Arvist, M & E. Heinla (2001). Eesti elanikkonna väärtushinnangud 1993. ja 1998. aastal. Rmt: E. Heinla (toim.). *Kultuur, elukvaliteet ja väärtushinnangud*. Tallinn: TPÜ Kirjastus, 90-109.
9. Beck, U. (2002). Individualization. London: Sage Publications
10. Bennett, P. D. (1995). Dictionary of Marketing Terms. American Marketing Association
11. Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. J. G. Richardson (toim.). *Handbook of Theory and Research for Sociology of Education*. New York: Greenwood.

12. Coleman, J. S. (1990). *Foundations of Social Theory*. Cambridge (Mass). London. Belknap Press of Farward University Press.
13. Colletta, N. J. & T. C. Lim & A. Kelles-Viitanen (1999). *Social Cohesion in Southeast Asia: From Economic Miracle to Social Crisis*. Rmt: Colletta, N. J & T. C. Lim & A. Kelles-Viitanen (toim). *Social Cohesion In Southeast Asia*, Washington DC: The World Bank, 1-7.
14. Drumwright, M. E. & P. E. Murphy (2001). *Corporate Societal Marketing*. P. N. Bloom & G. T. Gundlach (toim). Rmt: *Handbook Of Marketing And Society*. California: Sage Publications
15. Foley, W. M. & B. Edwards (1997). *Escape from Politics? Social Theory and Social Capital Debate*, *American Behavioral Scientist*. Vol. 40, No, 550-561.
16. Fukuyama, F. (1995). *Trust: the social virtues and creation of prosperity*. Penguin.
17. Goldberg, M. E. (1995). *Social Marketing: Are We Fiddling While Rome Burns?* *Journal of Consumer Psychology*, 4, 347-370.
18. Hansson, L. (2001). *Sotsiaalse kapitali rollist tänases Eestis*. Rmt: R. Vetik (Toim). *Eesti Inimarengu aruanne*. Tallinn: Tallinna Pedagoogiline Ülikool, Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut. 16-19.
19. Jakobson, J. (2001). *Liiklusohutuse tõstmise sotsiaalreklaamikampaania „Traksid peale!” ülesehitus ja mõju*. Seminaritöö. Tartu Ülikool, sotsiaalteaduskond, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
20. Kalmus, V & T. Vihalemm (2005). *Distinct Mental Structures in Transitional Culture: An Empirical Analysis of Values and Identities in Estonia*. *Journal of Baltic Studies*. 36, 1, 94-123.
21. Kalmus, V & T. Vihalemm (2004). *Eesti siirdekultuuri väärtused*. Rmt: V. Kalmus, M. Lauristin, P. Pruulmann-Vengerfeldt (toim). *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse „Mina. Maailm. Meedia” tulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

22. Kaunissaare, M. (2006). Autori vestlus Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefondi juhatajaga.
23. Keller, M. & V. Kalmus (2004). Konsumerismist tarbimusliku ükskõiksuseni: tarbimisorientatsioonid tänases Eestis. Rmt: V. Kalmus, M. Lauristin, P. Pruulmann-Vengerfeldt (toim). *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse „Mina. Maailm. Meedia” tulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
24. Kiisel, M. (2002). Kogukonnapõhine sotsiaalturundus teadliku prügikäitumise kujundamisel. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, sotsiaalteaduskond, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
25. Kiisel, M. (2005). Keskkonnateadvuse kujunemine Eestis 1980-ndatest 2005-ni. Magistritöö. Tartu Ülikool, sotsiaalteaduskond, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
26. Kilp, A. Usulised ühendused ja sotsiaalne kapital. TÜ loengumaterjal kevad, 2001. http://ec.ut.ee/alar/teadus/essee_SK.htm, märts 2006.
27. Kook, U. (2004). Res Publica toetus rekordmadal. *Eesti Päevaleht*, 4. august.
28. Kotler, P & E. L. Roberto (1989). *Social Marketing Strategies For Changing Public Behaviour*. New York, London: The Free Press.
29. Kotler, P & G. Zaltman (1971). Social Marketing: An Approach To Planned Social Change. *Journal of Marketing*, 35,3-12.
30. Kotler, P. (2002). *Social Marketing*. USA: Sage Publications.
31. Lagerspetz, M. & E. Rikman & R. Ruutsoo (1999). Kodanikuühiskonna uuenemise ressursid. Rmt: R. Vetik (toim). *Eesti inimarengu aruanne*. Tallinn: Tallinna Pedagoogiline Ülikool, Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut, 36-40.
32. Lagerspetz, M. & E. Rikmann & R. Ruutsoo. (2000). Olemisest osalemiseni? Eesti kodanikualgatuse hetkeseis ja arenguvõimalused. *Akadeemia* nr 2, lk 269-298.
33. Lauristin, M. & P. Vihalemm (1998). Poskommunistlik siirdeaeg Eestis: tõlgendusvõimalusi. *Akadeemia*, 5, 899-912.

34. Lauristin, M. & T. Vihalemm (1997). Changing Value System: Civilizational Shift And Local Differences. Rmt: M. Lauristin & P. Vihalemm & K.-E. ROsengren & L. Weibull (toim). *Return To The Western World: Cultural And Political Perspectives On The Estonian Post-Communist Transitions*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 243-263.
35. Lauristin, M. (2002). Eesti muudatused. *Tempus fugit. Aeg lendab. Aika rientää*. Soome Instituudi 10. aastapäeva kõned. Tallinn.
36. Lauristin, M. (2004). Eesti ühiskonna kihistumine. Rmt: V. Kalmus, M. Lauristin, P. Pruulmann-Vengerfeldt (toim). *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse „Mina. Maailm. Meedia” tulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
37. Lilipuu, E. (2001). Sotsiaalse reklaami rakendusvõimalused; Eestis madala ühiskondliku usalduse kontekstis Maanteeameti 2000 aasta Sebra- kampaania näitel. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, sotsiaalteaduskond, sotsioloogia osakond.
38. Lin, N. & M. Granovetter (toim) (2001). Social Capital: A Theory Of Social Structure And Action. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
39. Penner, A. L. (2004) Volunteerism and Social Problems: Making Things Better or Worse. *Journal of Social Issues*. Vol. 60, No. 3, lk 645-666.
40. Pruulmann-Vengerfeldt, P. (2004). Kultuuriline, sotsiaalne ja majanduslik kapital: Eesti inimeste ressursid erinevates eluvaldkondades. Rmt: V. Kalmus, M. Lauristin, P. Pruulmann-Vengerfeldt (toim). *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse „Mina. Maailm. Meedia” tulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
41. Putnam, R. (1993). Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. Princeton University Press.
42. Putnam, R. (1995). Bowling Alone: America's Declining Social Capital, *Journal of Democracy*, Vol. 6, No. 1, 64-78.
43. Putnam, R. D. (1993). Social Capital and Public Life. *The American Prospect*, 13.

44. Rahu, K. (2000). Muutused tallinna kaubamaja kaubamärgi identiteedis aastatel 1995-2000. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, sotsiaalteaduskond, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
45. Ressler, W. H. & E. Toledo (1997). A Functional Perspective On Social Marketing: Insights From Israel's Bicycle Helmet Campaign. *Journal of Health Communication*, 2, 3, 145-156.
46. Ruutsoo, R. (1999). Estonian Post-Communist Transition, Social Sciences and Civil Society. *Society, Parliament and Legislation*. Tallinn: Department of Economic and Social Information of the Cancellery of the Riigikogu.
47. Sandefur, R. & O. E. Laumann (1998) A Paradigm for Social Capital, Rationality and Society, Vol. 10, No.4/10:4, 481-501
48. Siisiäinen, M. (2000). Two Concepts of Social Capital. Paper prepared for presentation at ISTR Fourth International Conference. Dublin, July 5-8.
49. Slater, D. (1997). Consumer Culture and Modernity. London: Routledge
50. Ziolkowski, M. (2003). Particular Interpretation Of Universal Dilemmas. Postcommunist Central-Eastern Europe And The Contemporary Western Debate Values And The World Development Tendencies. Plenaarettekanne. VI Euroopa Sotsiloloogilise Assotsiatsiooni konverents, Murcia, Hispaania, september 2003.
51. Tiit, R. (2002). Süvenev kihistumine Eesti ühiskonnas. Rmt: R. Vetik (toim). *Kaks Eestit*. Tallinn: TPÜ Kiejastus, 95-107.
52. TNS Emor (2004). Eesti inimesed on muutunud alalhoidlikumaks. www.emor.ee/arhiiv.html?id=1169&print=1, aprill 2006.
53. Vahe, M-L. (2004). Sotsiaalturunduse ja sotsiaalse vastutuse võimalikud tõlgendusviisid Eestis. Magistritöö. Tartu Ülikool, sotsiaalteaduskond, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

54. Vene, K. (2005). Vabatahtlik töö siirdeaja Eestis: vabatahtlike kogemus, motivatsioon ja võrgustikud. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, sotsiaalteaduskond, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
55. Vertovec, S. (1997). Social Cohesion And Tolerance. Ettekanne 2-nd International Metropolis Conference'il; Kopenhaagen, 25.-27. september 1997.
<http://www.ercomer.org/metropolis/proceedings/Vertovec.html>, aprill 2006.
56. Vihalemm, T & A. Masso (2003). Eesti sidusus ja killustatus väärtuste peeglis. Rmt: R. Vetik (toim). *Eesti Inimarengu Aruanne*. Tallinn: Tallinna Pedagoogiline Ülikool, Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut, 68-72.
57. Vihalemm, T & A. Masso (2005). The Nation-Building and Perspectives of Formation of Civic Identity in Post-Soviet Estonia. Rmt: N. Hashimoto, K. Obata, S. Mizobata, H. Komori. (toim). *A Collection of Papers on the History and Today's Situation of Russian-Speaking Population in Estonia and Latvia*. Hiroshima: Hiroshima University, 89-105.
58. Vohu, S. (2004). Sotsiaalne vastutus kui kapitali kogumise vahend. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, sotsiaalteaduskond, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
59. Warren, M. (1999). *Democracy and Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
60. Weinreich, N. K. (1996). What Is Social Marketing. www.social-marketing.com/Whatis.html, aprill, 2006.
61. Weinreich, N. K. (1999). *Hands-On Social Marketing*. USA: Sage Publications.
62. Wellmann, B. (1990). The place of Kinfolk in Personal Community Networks. *Marriage and Family Relations*, 15 (1/2), 195–228.

LISA 1. Annetanute sotsiaaldemograafilise profiili ja hoiakute eripära. Uuringu „Mina. Maailm. Meedia. 2005” tulemuste teisene analüüs

Küsimus	Vastus	Annetanud %	Kõik vastajad %
Kus Te praegu elate?	Tallinn	31%	31%
	Tartu, Pärnu	13%	12%
	Tallinna, Tartu, Pärnu ümbrus	13%	11%
	Narva, K-Järve, Sillamäe	5%	11%
	Väikelinn	18%	17%
	Maa	21%	19%
Piirkond?	Tallinn	31%	30%
	Põhja-Eesti	17%	15%
	Lääne-Eesti	11%	12%
	Tartu piirkond	14%	14%
	Lõuna-Eesti	8%	12%
	Virumaa	19%	18%
Elukoha tüüp?	pealinn	31%	30%
	suur linn	17%	20%
	maakonnakeskus	8%	10%
	väikelinn/alev	10%	10%
	alevik	11%	13%
	küla	22%	17%
Haridus?	alla kesk	14%	19%
	kesk	48%	55%
	kõrgem	37%	23%
	vastamata	2%	3%
Sissetulek?	...-1500	10%	14%
	1501-2500	14%	20%
	2501-4000	27%	31%
	4001-6000	21%	17%
	üle 6000	24%	14%
	ei avalda	4%	4%
Vanus?	15-19	19	6,2%
	20-29	55	18,0%
	30-44	99	32,4%
	45-54	54	17,6%
	55-64	46	15,0%
	65-74	33	10,8%
Keel?	eesti	90%	70%
	vene	10%	30%
5. Mõeldes enda elule isiklikult, siis – kas üldiselt läheb Teie ja Teie pere elu paremuse või halvemuse suunas?	paremuse suunas	65%	42%
	jääb samaks, midagi ei muutu	16%	17%
	halvemuse suunas	5%	6%
	Vastamata	11%	30%
13. Inimeste materiaalne heaolu ja tarbimisvõimalused	ei tea, ei ole sellele mõelnud	3%	6%
	täiesti negatiivsed	5%	5%
	üldiselt negatiivsed	17%	26%
	üldiselt positiivsed	66%	55%

	väga positiivsed	8%	6%
15. Sotsiaalne õiglus	ei tea, ei ole sellele mõelnud	15%	19%
	täiesti negatiivsed	12%	11%
	üldiselt negatiivsed	36%	35%
	üldiselt positiivsed	33%	32%
	väga positiivsed	2%	2%
49. A: inimese heaolu peaks sõltuma eelkõige sellest, kuidas ta ise suudab enda ja oma pere eest hoolitseda. B: riik peaks aitama nõrgematel ja vähem suutlikel inimväärselt eluga toime tulla.	olen täiesti nõus A-ga	9%	10%
	olen pigem nõus A-ga	25%	22%
	raske öelda	10%	11%
	olen pigem nõus B-ga	38%	34%
	olen täiesti nõus B-ga	17%	23%
81. Kas peate end usklikuks inimeseks?	ei, üldse mitte	38%	37%
	mõnevõrra, vähesel määral	41%	42%
	üldiselt küll	12%	15%
	jah, kindlasti	8%	6%
	ei, üldse mitte	38%	37%
91. Mõned arvavad, et enamikku inimestest võib usaldada. Teised aga arvavad, et ümbritsevate inimeste suhtes peab ettevaatlik olema. Kuidas arvate Teie?	enamikku inimesi võib täielikult usaldada	2,9%	2%
	inimesed on üldiselt usaldusväärsed	35%	24%
	ei tea, ei oska öelda	2%	4%
	üldiselt peaks usaldamisega ettevaatlik olema	50%	55%
	usaldamisega peaks olema väga ettevaatlik	10%	15%
135. Heategevuslikud klubid (näit Rotary, Lions, Zonta jm)	ei ole liige, ei paku huvi	58%	73%
	ei ole liige, aga tegevus pakub huvi	38%	24%
	olen liige, aga eriti ei osale	1%	0,7%
	olen liige, osalen aktiivselt	2%	0,9%
144. Puuetega inimeste liidud, haigustega seotud ühendused	ei ole liige, ei paku huvi	62%	69%
	ei ole liige, aga tegevus pakub huvi	34%	27%
	olen liige, aga eriti ei osale	2%	1%
	olen liige, osalen aktiivselt	0,7%	0,5%
150. Kas olete osa võtnud poliitilistest kogunemistest ja aktsioonidest?	ei ole kunagi osa võtnud	48%	61%

	varem olen, viimastel aastatel mitte	39%	29%
	olen viimastel aastatel osalenud, varem mitte	3%	5%
	olen osalenud nii varem kui viimastel aastatel	9%	5%
151. Kas olete viimastel aastatel osa võtnud järgmistest üritustest: kiriku korraldatud kontserdid, perepäevad, korjandused jms?	jah	34%	23%
	ei	64%	76%
152. Roheliste rattaretked, prügi koristamine jms	jah	22%	20%
	ei	76%	78%
154. Fondide, kodanikeühenduste heategevusüritused, aktsioonid	jah	29%	14%
	ei	71%	84%
155. A: Iga inimene peaks jälgima riigis toimuvat ja püüdma seda sõna või teoga paremuse poole mõjutada. B: Iga inimene ei peagi ühiskonna ja poliitika asju jälgima, hea kui oma elu probleemidega hakkama saab.	olen täiesti nõus A-ga	24%	18%
	olen pigem nõus A-ga	40%	39%
	raske öelda	11%	14%
	olen pigem nõus B-ga	18%	20%
	olen täiesti nõus B-ga	6%	7%
157. A: Mina ja teised minusugused ei saa kuidagi mõjutada asjade käiku riigis. B: Asjade käik riigis sõltub rahva valikutest, st ka minust ja minusugustest	olen täiesti nõus A-ga	12%	17%
	olen pigem nõus A-ga	23%	24%
	raske öelda	15%	17%
	olen pigem nõus B-ga	34%	28%
	olen täiesti nõus B-ga	15%	12%
374. Viimasel ajal on Eestis olnud mitmeid avalikke kampaaniaid, kus reklaami kasutatakse sotsiaalsete väärtuste edastamiseks (näiteks "Ära löö last", "Traksid peale")	kindlasti positiivne	50%	44%
	pigem positiivne	41%	39%
	pigem negatiivne	3%	3%
	kindlasti negatiivne	1%	0,9%
	ei oska öelda	5%	12%
375. Kuidas suhtute sellesse, kui äriettevõtted oma kampaaniates kutsuvad üles ühiskondlikke algatusi või projekte toetama? (Roheline Energia, Lepatriinu Jõulusoov, Selveri kampaania "Koos on kergem" jne)	see on kindlasti positiivne	34%	23%
	pigem positiivne	44%	39%

	pigem negatiivne	5%	5%
	kindlasti negatiivne	0,6%	1%
	ei oska öelda	16%	30%
611. Kodanikualgatused ja allkirjade kogumine internetis pole tõsiseltvõetavad.	ei tea, arvamus puudub	26%	29%
	üldse ei nõustu	5%	6%
	pigem ei nõustu	23%	20%
	pigem nõustun	36%	31%
	nõustun täielikult	8%	10%
634. Milline on Teie perekonnaseis?	üksik (pole olnud abielus)	20%	22%
	ametlikult abielus	44%	43%
	vabaabielus (elan koos partneriga)	21%	19%
	lahutatud/elan lahus	9%	9%
	lesk	6%	7%
635. Mitu inimest elab Teiega koos ühes leibkonnas, Teie kaasa arvatud?	1	13%	14%
	2	28%	29%
	3	26%	27%
	4	21%	20%
	5	8%	7%
	6	2%	2%
	7	1%	0%
	8	0,3%	0,2%
	9	0,0%	0,1%
636. Kas Teie peres on koos Teiega elavaid alla 18-aastaseid lapsi?	jah	43%	43%
	ei	56%	57%
638. Kuidas hindate oma tervist?	olen täiesti terve	9%	11%
	olen üldiselt terve	41%	35%
	on mõningaid hädasid, aga saan hakkama	36%	37%
	tervis ei ole eriti hea, ei võimalda teha kõike, mida tahaks	8%	10%
	tervis on üldiselt kehv, nõuab pidevat hoolt	4%	5%
	tervis on väga halb	1%	1%
699. Kas Te oleksite valmis keskkonnasäästliku kauba või teenuse eest rohkem maksma?	jah, tunduvalt rohkem	5%	5%
	jah, natuke rohkem	67%	59%
	ei, ei ole valmis	25%	33%
702. Ma oleksin nõus maksude tõstmisega, kui sellest saadavat raha kasutataks keskkonnareostuse vähendamiseks.	ei tea, arvamus puudub	5%	9%
	üldse ei nõustu	9%	12%
	pigem ei nõustu	27%	26%
	pigem nõustun	45%	42%
	nõustun täielikult	11%	8%

Väärtushinnangud 5-palliskaalal (1- ei ole üldse tähtis, 5- on väga tähtis)	Annetanute hinnangute keskmine 5-palli skaalal	Eestlaste hinnangute keskmine 5-palli skaalal	Kõigi vastanute hinnangute keskmine 5-palli skaalal
1. puhas keskkond	4,7	4,7	4,68
2. tervis	4,86	4,89	4,87
3. tehnika areng	4,12	4,12	4,17
4. mugav elu	3,94	3,93	4,06
5. võimu omamine	2,98	3,02	2,96
6. huvitav elu	4,05	3,95	4,05
7. jõukus	3,94	3,99	3,98
8. rahu maailmas	4,68	4,66	4,69
9. kaunis maailm	4,43	4,29	4,31
10. tugev perekond	4,79	4,78	4,79
11. võrdsus	4	4,02	4,14
12. sisemine harmoonia	4,56	4,5	4,52
13. vabadus	4,5	4,49	4,5
14. riigi julgeolek	4,64	4,67	4,64
15. õnn	4,69	4,69	4,67
16. meeldiv elu	4,29	4,39	4,28
17. ausus	4,61	4,58	4,57
18. eneseaustus	4,62	4,55	4,54
19. tarkus	4,53	4,52	4,52
20. armastus	4,57	4,56	4,51
21. ühiskondlik tunnustus	3,73	3,74	3,82
22. lunastus	3,41	3,27	3,46
23. õiglus	4,51	4,47	4,46
24. tõeline sõprus	4,52	4,52	4,52
25. eneseteostus	4,52	4,5	4,43

LISA 2. Koondtabel all-teemade lõikes: Annetamise motiivid ja tõlgendus. Süvaintervjuud annetanute ja mitteannetanutega.

ÜLDISED HOIAKUD HEATEGEVUSE SUHTES	ANNETANU	MITTEANNETANU
	<p>TABEL 1 Üldised hoiakud heategevuse suhtes N, 30, TLN: eks on ikka vajalik, arvestades, et paratamatult on.. on mingi hulk inimesi, kes endaga ise millegipärast toime ei tule. /---/ Mingil hetkel me võime ise olla selles olukorras, kus vajame abi. /---/ heategevus on pigem see, et sa ei ole kasu peal väljas, oled kellegi aitamise eesmärgiga tegutsemas. N, 36, TARTU: kui riik liiga palju nagu teeb inimestele ette taha ära, siis kaob inimestel ära motivatsioon, üldlõdse pingutada.. minu arvates teatud tasemist muutub see heategevus.. no muidugi väga raske on seda piiri paika panna, aga mingist hetkest on see niioelda niisama raha andmine.. muutub piduriks. /---/ aga muidu on nii, et, noh kui sa neile midagi ei anna, siis nad tulevad sinu tagant varastama ja siis muutub ühiskond ebatavaliseks /---/ ameerika ühiskond on selline, et igaüks seisab enda eest ja niipalju, kui sa rabeled, niipalju sa saad.. aga minu arvates see on vale, see on lihtsat jube. Sest on ju inimesed, kes ei ole teistega võrdsed ja siis nemad peavad virelema läbi elu M, 38, TARTU: et see heategevus peab jõudma õigesse kohta muidugi.. enne peavad ettevalmistused tehtud olema./---/ enda võimaluste piirides.. või ütleme, viitsimise piirides.. see, kes annab, see peab ikkagi mõtlema, kas ta tahab anda.. see peab väga ideeline olema minu arvates. /---/ riik peaks läbi mingite maksude või mingite asjade soodustama.. et sul tekiks huvi.. et kui sa aidad, siis sul ei tekiks sellest endal probleeme. Et riik võtaks seda samamoodi heatahtavaldusena. /---/ annetamine ei tohiks saada minu arvates kohustuseks. Et kasvõi ühe korra kümne aasta jooksul teen, ühesõnaga nii nagu ise tunnen. Annetamine peaks olema vabatahtlik.. N, 42, HIU: Kindlasti positiivselt.. ma arvan seda, et mida rohkem nagu ühiskond areneb, et seda rohkem areneb heategevus ka.. et mis siis kellegi motivatsioon on seda teha.. /---/ see on ju aegade algusest peale olnud, et tugevamad aitavad nõrgemaid tegelikult.. nii peredes, suguvõsades.. /---/ Et kui riik tugevneb, siis tugevneb see sotsiaalbaas ka.. et kõigepealt igaüks püüdis ise ellu jääda, siis riik püüdis ellu jääda, siis tulid need igasugused parteid, kes meid suunasid usinasti hästi kapitalismile ja nüüd on meil natuke aega hakata vaatama seda sotsiaalpoolt ka.. mida rohkem riik läheb jõukaks, siis ma arvan, et seda rohkem see pool hakkab ka arenema. Nüüd meil oleks nagu juba aeg natukene vasakpoolsema valitsuse jaoks.. sest neid parempoolseid meil on juba hästi palju olnud ja need on väga head tööd teinud selle riigi arengu suhtes, eks.. nüüd võiks siis natuke selline rahva peale mõtlev valitsus ka tulla.. sest seda kihistumist ja lõhestumist on ühiskonnas väga palju. Aga ma ei tea, ma arvan, et see mingil moel on riigi arengule tulnud ka kasuks.. et kõigepealt peab see riik jalad alla saama, et firmad toimiksid ja kõik sellised asjad.. et on teatud rikkus juba olemas.. ja siis saab seda selle baasilt juba hakata ka ümber jagama. /---/ minule jääb siit nagu natuke okas hinge.. seda kõigipoolt ma olen ka ise natuke näinud.. et seda head teha selle nimel, et kõik mind kiidaksid ja sellest räägiksid.. heategevus peaks olema siiski selline, et siin ei ole mingit peidetud kasu soov /---/ No need igasugused annetus-korjanduskastid.. ma ei tea kui palju need üldse enam tähelepanu äratavad. Need on nii tavaliseks saanud ja sa ei tea täpselt, kuhu su raha läheb. Seal mul tekib alati see tunne, et ma panen nüüd selle raha ei tea kellele kuhu, et ma küll kindel ei ole.. see on nagu suhteliselt mõtetu.. välismaalased panevad sinna raha palju. M, 40, TLN: Siin tekib see, et meie ühiskond ei ole nii kaugel, et.. no, seesama tänava tasand – see on meile selge. Heategevus – selleks peaks jõudma ühiskonnaga mingile tasandile, et tajuda heategevust kui ühte selget ühiskonna osa. Mina näiteks tänasel päeval ei taju seda, aga ma tajun läbi selle, et on olemas teatud inimesed, kellel, ütleme, rahalised võimalused on natuke teised. Eks nende puhul on ta mingi konkreetne hulk mingeid finantse, mida jagataksegi ümber. Ütleme, iga inimesel on.. siit jõuame sinna välja, et tegelikult võiks ju iga inimesel olla mingi hulk niioelda summat heategevuse jaoks, mida me ümber jagame.</p>	<p>TABEL 1 Üldised hoiakud heategevuse suhtes N, 30, TARTU: see on nagu sellise, otsapidi selle ühiskondliku leppe teema. Et riik peaks toimima selliselt, et need, kellel on jaksu aitavad neid, kellel ei ole /---/ mõnes mõttes on see võimalus nagu oma sellist noh räpasust nagu peita, et kasiinod või hasartmängu.. ühesõnaga, kes kraabivad raha kokku teiste sõltuvustest, aga samal ajal siis annetavad suurte sõude saatel või kuskil prožektorite sãras oma miljoneid, et mõnes mõttes on see nagu ka kaksikmoraali küsimus. /---/ samamoodi ka see ühiskonna paranemine algab üksikindiviidi tasandilt. Ma ei usu, et selles heategevuses saaks olla kaotajaid. Kui seda on tehtud õigete alustel.. kui me mõtleme seda positiivset heategevust.. mitte mingite mahhinatsioonide või ebaetiliste motiividega segatud heategevust M, 50, TARTU: Heategevus.. see on normaalne asi.. või see on nagu hobi.. kes soovib, see tegeleb selle hobiga ja kes ei soovi, see ei tegele selle hobiga. /---/ Heategevus on tõesti nagu.. ma ütlesin, et see nagu äri ülemine kiht, vaht ainult, et teha endale reklaami. Kui kõigepealt ikka hakata mõtlema, et heategevusid - kellele on vaja ja kui palju on vaja, siis kõigepealt tuleks ikka alustada sellest, et miks üldse on seda heategevust vaja? Et miks need inimesed on surutud niipalju alla, et üldse enam eluga toime ei tule.. aga selle taga on.. kõik algab ütleme ikkagi riigist. Riigis on korrrast ära võim, siis on ka abivajajaid tohutult palju. Ja, et see 10%-l elanikkonnast on rahamass antud kätte ja teised on ilma jäänud, siis tekitabki probleemi, et seda heategevust on nii palju vaja. /---/ Aga tõelisi vajajaid, kes ikka tõelist abi vajavad, et selle heategevuskampaaniaga, neid vist üldse nii palju ei olekski, kui ta oleks ütleme, kõik need majandusasjad kõik paika pandud riigis õigeaegselt juba /---/ need on ütleme meie ühiskonnas need, kes algul, ütleme vabariigi tekkega, pääsesid selle võimu juurde ja ütleme, pääsesid veel vana nomenklatuuri.. sest nende kätte jäid need põhivarad, nad võtsid selle koorekihi algul oma kätte.. ja see ongi see 10% elanikkonnast, kes.. kamandavad seda, põhimassi, kapitali ja ülejäänud siis on seisus nüüd /---/ see rikas.. kas ta peaks nagu heategevusega aitama seda vaest või tuleks tõesti riigil mõelda, et ka sundkorras tuleks seda heategevust teha selle jaoks.. see on lihtsalt nagu varade ümberjagamine. Jõuame ikka tagasi sotsialismuse süsteemi juurde. (Sa pead seda õigemaks süsteemiks?) Jah, jah.. et kõik inimesed ei ole ju võrdsed, sest osad inimesed on ausamad, nad ei lähe rabama ja ütleme ärastama, erastama.. rahval oleks see keskmine tase kõrgem, et ei oleks seda madala ja kõrge taseme piiri nii järsku ja suurt N, 34, TLN: üldises plaanis on see väga selline vajalik tegevus. Sellel on nagu oma mingi kindel funktsioon. Aga kui ma võtan enda kogemust, enda seisukohta, siis ma kuidagi nagu ei usu sellesse. Seni kuni ta on selline abstraktnie mõiste – heategevus – seni mulle tundub, et mõte on ilus.. et keegi toetab abivajajat, nõrgemat.. aga reaalses elus, sellega tegeleb keegi.. noh laiemas plaanis on heategevus ikkagi tavaliselt seotud mingi kindla projektiga, mingi kindla asja jaoks kogumine.. materiaalne väärtus – siis kuskil on keegi, kes sellega tegeleb ja põhimõtteliselt ongi nagu infosulg.. et ma tegelikult ei tea, kas see raha jõuab nagu abivajajani ja et kuidas ta jõuab ja mis sellega pärast tehakse. /---/ tegelikult ma ei olegi nagu õige inimene seda rääkima, et kuna ma ei usu hästi sellesse, siis ma väga ka ei jälgi seda ja siis mul ongi oma eelarvamus asjast. Nagu põhimõtteliselt – mulle tundub, et heategevus toimib siis kui ta on.. kuidas seda nüüd öelda – kui ta on sellise projekti raames nagu, et see ei ole nagu hädavajalik millegi nagu... ma mõtlen natuke, ma lähen segadusse.. ütleme niimoodi, et need kindlasti töötavad, mis on sellised konkreetsed, vaata sellised hästi äärmuslikud juhtumid, nagu näiteks mingi lapsega juhtub õnnetus ja inimesed saavad raha üle kanda.. ma usun, et seda inimesed teevad parema meeleaga ja see on suht selline otsene kanal.. aga kui on mingid imelikud laialivalguvad projektid, nagu noh.. mitte väga konkreetse juhtumi jaoks, anonüümsed sellised.. et me toetame lihtsalt mingeid lapsi näiteks.. keda ma ei näe ise pildi pealt ja kes ei ole konkreetsed, siis see nagu ikkagi.. ühesõnaga, see on liiga hoomamatu..</p>

TABEL 1, järg**Üldised hoiakud heategevuse suhtes, jätk**

M, 40, TLN: Siin on teine aspekt veel – et heategevus toimib igal tasandil – ütleme, annetada suudab ka näiteks see, kellel on väga raske. Tal on endal olnud mingil hetkel probleem ja ta on abi saanud. Siis tulebki, et heategevus koosneb tegelikult kahest aspektist – üks on see, et sul on võimalus seda teha, teine on vajadus seda teha. Aga vajadus tekib nagu arusaamisest, mõistmisest, ka valust näiteks.. et sa oled ise selle läbi elanud, heategevus on niiõelda kellegi väljapakutud lahendile vastamine finantsiga.. see on selline tavamõtlemine. Kellelgi on abi vaja, tahab osta mingeid seadmeid haiglatesse ja me pakume välja mingi hulga raha, mida olemas nõi sinna kandma. See on üks selge aspekt heategevusest. /---/ Heategevus – kas siin saab öelda, et eesmärk pühitseb abinõu? Et kui me suudame selle ümberajamise nagu ära toimetada mingite vahenditega, siis seal on nagu palju asju lubatud. Ja sealt edasi ütleme selle kasutus – kui suudaks selle poole ka niimoodi tööle panna, et oleks sihipärane, siis oleks väga hea.

M, 41, HIIU: siin on ka vana Hiina vanasõna, et kas anda kala või anda õnge, eksle.. heategevusel on nii hea kui halb pool, aga sisuliselt ma arvan, et ta on vajalik. Ainult selle väljaselgitamise ja uurimisega, peaks tegelema. /---/ kui, siis muidugi ainult meditsiiniaparatuuri jaoks küsida raha, aga.. minu arvates peaks riik nagu sellised asjad saama toimetatud ise. /---/ riik ikkagi toodab mingit majanduse koguprodukti, mis on üks kindel ja kuidagi see maksusüsteemidega tuleks seda kuidagi kompenseerida, et ta läheks.. et see süsteem nagu kuidagi töötaks. Ikkagi riigi rahavõud peaks olema selliselt jagatud, et ei peaks inimeste küsima /---/ ma ei usu, et riik päris hakkama saab nende rahade õiglase korjamise ja jagamisega – ikka jääb subjektiivne maik asjale juurde ja see toob omakorda võimaluse jälle kellelgi korruptsiooniga tegeleda. /---/ võib-olla jah see, mis puudutab teisi inimesi – seesama meditsiin, mis ma alguses ütlesin, et ei peaks tegelikult küsima inimestelt raha – et ma ei näe mingit olulisemat temaatikat ka, et millele inimestelt raha küsida. Et, kui, siis ikka meditsiin. /---/ Minu meelest näitab see ebakompetentsust ka – et inimesed ei oska, haiglad ei oska planeerida oma vajadusi ja mis neil nagu vaja on.. ja miks see nii on – noh ma ei teagi, kas siis juhtkonnad vahelduvad nii kiiresti tänu sellele päevapoliitikale või millele /---/ See ongi seesama jagamise küsimus – kui sa oled ühele andnud, siis sa ei saa teisele nagu.. sa pead valima, et mida sa toetad. Ja kohati on see tõesti nagu väärastunud, et kas ma tõesti pean kõigeks-kõigeks-kõigeks annetama-annetama-annetama. /---/ tegelikult see jagamise süsteem on ju olemas, haiglate süsteem ja Sotsiaalministeerium ja.. siis ei oleks siia kõrvale vaja veel teist aparati, mis hoiaks selle aparadi töö. Selline poolinvaliidse süsteemi poolvõlgis jões hoidmine ei ole õige. Minu arvates on see pigem motivatsioonisüsteemis ja inimeste sellises hingearenduses, põhimõtetes kinni – et mida inimene peab nagu oluliseks elus. /---/ Pigem ma leian, et inimesi tuleb harida, neid suunata õigesti tegema, ise abi otsima ja õpetama ka abi vastuvõtmist. Aga põhimõtteliselt ma leian, et inimesed süsteemis teevad midagi valesti ja peavad siis juurde minema küsima kodanike käest. Aga inimestel pole enam aega mõelda ja nad teevad vigu, arvutid mõtlevad meie eest ja meedia mõtleb meie eest – meile pannakse mingeid mõtteid pähe, mis me siis omaks võtame ja väga raske on selles infoväljas teha õigeid otsuseid, et mis on tähtis ja mis ei ole tähtis /---/ aga meil ei ole aristokraate ju – meil on väga palju rahamehed lihtsalt matsid, eksle.. ja annetavad väga juhuslikult siia-sinna ja puudubki nagu selline süsteem /---/ Annetamise puhul ka, et kui algse küsimuse juurde tagasi tulla, et inimestel kellele on palju raha, et nad peaks annetama – samas ma ei tea, ma vaatan, et nad ei anneta, nende vajadused lähevad järjest suuremaks.. ja samas, 2 hingamisaparati osta oleks neile tühine summa, aga ilmselt nad mõtlevad, et miks nad peaksid annetama, kui nemad on edukad, on riskeerinud, on teinud raha, see on nende raha ja miks nemad peaksid annetama, kui keegi teine seda ei tee, kui riigi süsteem ei toimi.

Nende inimeste väärtused ongi võib-olla rahakesksed

TABEL 1, järg**Üldised hoiakud heategevuse suhtes, jätk**

N, 34, TLN: Ma arvan, et näiteks lastekodud enam ei peaks olema kindlasti see teema – see peaks olema konkreetset juba riigi ülesanne.. nojah, tegelikult peaks olema ka kodutud riigi ülesanne. /---/ eraisikutel, et pigem see alati kipub ikkagi sinna, et tehakse enesereklaami ja iseenda mingit kuvandi nagu parandamist. Et sellist siirast heategevust ikkagi ma arvan, et on nagu suhteliselt vähe või kui on, siis sellest ei räägita. Et see ongi nagu.. see on selline intüimne asi ja sellest ei peagi rääkima, et see on nagu tunnetuslik ja need on sellised väikesed sammud. Et sellised suured kampaaniad nagu.. no kindlasti, paljud töötavad, aga sellel on selline teistsugune maik juba. /---/ Noh, annetamine on selline lihtne.. et sa nagu annad oma osa rahas ära ja sa nagu oledki head teinud. Et sa ei pea tegelikult nagu kaasa mõtlema ja ise nagu midagi enamast selle jaoks tegema. Ehk siis tegelikult tihti peale sa nagu ikkagi mõtledki ainult sellest, et ma teen nagu head, süvenemata tegelikult sellesse, et mis selle asja taga tegelikult on, et keda sa aida ja miks ja.. /---/ Aga noh, miks ei peaks – ma just leiangi... ma olen selle koha pealt nagu ikka väga pragmaatik, et noh, et tegelikult võiks kõik asjad panna toimima nii, et nad ise ennast.. no, kõik asjad ei saa – imikud ei saa ise hakkama, vanurid ei saa ise hakkama, aga nii nagu see kogu meie inimkonna süsteem on tööle pandud, samamoodi võiks kõigile lahendus olla. /---/ Võib-olla tegelikult on ka puudu sellest, et meile ei anta tagasisidet.. võib-olla sellest peaks rohkem ja konkreetsemalt rääkima, et nüüd selle kampaania raames oli see raha ja sellega tehti sellised asjad ära. Võib-olla siis kasvab ka inimeste ausalus. Võib-olla ma olen muidugi haiglaselt umbusklik.. /---/ / No mina olen muidugi selle pooldaja, et ennekõike peaks nagu kõik riiklikud süsteemid nagu tagama kõikide selliste valdkondade toimivuse.. Aga see valdkond vist ei ole minu jaoks nii oluline, ma ei märka seda.. nojah, samas, kui meil ei ole alternatiivi, siis miks mitte.. nüüd ma pean hakkama oma sõnu tagasi võtma, aga.. aga siiski, see ei tohiks nagu muutuda lahenduseks neile asjadele, mis peaks tegelikult olema lahendatud teisiti. Põhimõtteliselt mina ikka pooldan seda, et toimiks riik, annetada võiksid need inimesed või rahalisi annetusi peaksid tegema need inimesed, kes tõesti teevad seda täiesti sihtotstarbeliselt ja sellist sorti annetuskampaaniad – need peaksid olema täiesti kolmandajalgajärgulised. Loomulikult inimesed võiksid ka panna ma panuse, aga see ei tohiks olla esmatähtis.. et see võiks olla pigem läbi vabatahtliku töö.. ja et see nagu ka siis inimestes pigem kasvataks seda tervet arusaama heategevusest, mitte kommertslikku.

N, 39, HIIU: Pigem on see sotsiaalsete garantiide puudumine riigi poolt. Minu meelest ikkagi – ega riiki ju keegi ei paranda, eks igal pool võtetakse ja tõmmatakse.. minu meelest saab ladvik liiga palju, kahmab endale ja suurem osa inimestest on kehvuses. /---/ see jagamine võiks olla ikkagi nii, et see abi jõuaks tegeliku abivajajani. /---/ Ma kujutan ette, et see ringleb ikka seal Tallinna vahel – see, mis toimub metsa vahel, ei huvita kedagi /---/ (Eks see annetamise vajadus võib olla ka teadvustamata, et kellelgi on probleeme.) Jah, aga milleks on sotsiaalnõunikud? Nemad ju võiks ja peaks teadma tegelikult. Mulle tundub, et see töö on puudulik /---/ mõned käivad tööl ja arvutavad täpselt välja, kui suur nende palk võib olla, et saada seda eluasemetoetust lisaks. Sotsiaalisüsteemi kasutatakse ära. /---/ Aga see on selle suhtumise küsimus. Ja mõttemaailm ka, et kui sa oled abi vajanud, siis sa hakkadki sellest sõltuma ja ei saa ise hakkama /---/ Kui palju on tegelikult neid abivajajaid ja ülevaalt pool käib ikka see süsteem, et käsi peseb käit ja ühed mustad mõlemad. Kuidagi nagu, ma ei oska öelda, kui ma tean konkreetset, et jah, see läheb konkreetset selle abivajajani, siis võib-olla jah, aga mul ei ole usku. Praegu üritan ma ikkagi endaga hakkama saada, et oma lapsed kasvaksid üles normaalselt. /---/ Aga Eesti firmad ei vaata kaugele, siin on töötaja firmajuhi jaoks ikkagi alamklass. Eks see firmade lõikes on erinev, aga kultuur on üldiselt selline. Võib-olla on ka see, et kui saad sinna rahakotiraudade juurde, kui pumba juurde saad, et siis pritsib silmad täis – siis ei näe sa enam midagi, ega kuule kellegi abipalveid /---/ Mida ma olen veel tunnetanud on see, et kõik asjad on poes olemas ja on ära kadunud see ise teha tahtmine. Mitte, et ma nutaks taga seda vene aega, aga vene ajal said inimesed paremini hakkama, sest nad oskasid ja tahtsid ise teha. Isegi vahetundub mulle, et on ainult „anna-anna-anna“ ise ei taheta midagi vastu anda. Ma ei kujuta ette, milline see uus põlvkond on, võib-olla on ka teistimõtlejaid.

TABEL 1, järg**Üldised hoiakud heategevuse suhtes, jätk**

M, 41, HIIU: igaüks saab midagi ära annetatud. Aga see ongi see, et inimesed nagu mõtlevad ka, no, mina vähemalt mõtlen nii – et mille jaoks see riik on, mille jaoks see süsteem meil siin on? /---/ Ikka peab teadma ja tundma inimest, keda sa otseselt aidad. Aga kas see on heategevus, et inimene nagu ära hellitada ja ta siis tagasi lükata sinna hoolimatusse, pigem ma arvan, et see ei ole heategevus, sa teed halba inimesele sellega. /---/ .. me ei saa enam aru, mis on hea, mis on halb, mida kiita, mida laita – puudub selline kodanikujulgus või kodanikualgatus, mis peaks olema selle annetamise aluseks või.. /---/ tean, et see on hea süsteem, Elle Kull on usaldusväärne inimene, eksle, ma tean, et see läheb korda. Mul ei ole usaldust (võõraste küsijate vastu). Ja kerjustele raha andmine - see on süsteem, mis vajab järjest rohkem, kui neid ei suunata abi õigesti kasutama. Nad harjuvad abi saama, aga sellest ei ole kasu. /---/ See on kellegi tegematajätmine. Siin peaks nagu vaatama, et mis valdkonnad üldse nagu peaks kuuluma heategevuse alla, et kas laste ja lastekodude ülespoputamine ja seal viletsa personali ja viletsa tehnika hoidmine, kas see on heategevuse? Kas see toodab, kas see ühiskonnale – kui need lapsed saavad suureks, tulevad sealt lastekodudest välja, mis siis saab? /---/ humanism ja inimese abituks tegemine aetakse tihti peale segi. Et ega see liigne poputamine ja sulgpätkjade vahele panemine ei aita, see ei ole humanism, pigem vastupidi – sa tekitad inimesele vale arusaamise asjast.

TABEL 1, järg**Üldised hoiakud heategevuse suhtes, jätk**

N, 39, HIIU: inimene ikka võtab sealt, kus võtta on. Aga on mingi kiht, kes võtab alati, mingi kiht, kes annab ja mingi kiht, kes ei pöördunud kunagi selle poole. Mitte, et ma liigitaks inimesi, aga on selline hingemaailm inimestel. On inimesi, kes ainult ootavadki käed pikka, andmata endale aru, et see olukord võib-olla ei olegi nii hull, et on ka neid, kes vajavad rohkem abi. /---/ See ongi tegelikult see, et miks ei tee need organisatsioonid, kes tegelikult on selle jaoks ellu kutsutud ja kes peaksid rahastama neid asju. Mitte see, et nad kindlasti.. tõesti, nad ei suuda ka 100%liselt garanteerida kõiki asju, aga.. kurat, nende endi palgad on ikka liiga suured. Samas, kui riigil on eelarveülejäajad, siis miks neid rahasid ei suunata sinna, kus abi vaja on? /---/ sa ei süüvi sellesse, mida sulle öelda tahetakse. Liiga palju on seda kirjut ja liiga palju on seda, et inimene peab ise vaatama, kuidas ta endaga toime tuleb, ka see on üks põhjus. Ja samamoodi ka see, et neid abivajajaid on ju nii palju, ma peaksin igasse kohta annetama, aga kui ma lõpuks ise abi vajan, siis ei ole mitte kedagi. Ma olen seda tegelikult oma elus ka kogenud.. et kasutatakse inimesi ära, niikaua kui midagi on võtta, siis võetakse ja kui enam ei ole, siis lükatakse inimene kõrvale

M, 38, TLN: Minu arvates see on iga inimese isiklik asi suhteliselt. Seda nagu.. Vähemalt see otsus on küll isiklik, initsiatiivi võib jah näidata kuskil mingi institutsiooni poolt. /---/ Näiteks mulle ongi jäänud arusaamatuks, et miks näiteks lastemeditsiini peab toetama heategevusest – see on ju puhtalt riigi pärusmaa, miks riik midagi ei tee. Et kogu aeg on mingile Lastehaiglastele vaja mingit raha annetada, et kuhu see eelarve siis pannakse, mis üle pidavat laekuma kogu aeg.. see on nagu minu arvamus või ootus riigi suhtes – et tema ei peaks nagu seda raha kerjama. Et mittekindlustatud, nemad võivad seda teha, aga mitte riik. /---/ rahakogumine on valdav eks - annetada mingile kontole või SMS-iga. See on ka tegelikult universaalne, tal on vahetusväärtus.. muidu need asjad võivad olla nii, et sul tegelikult ei olegi vaja neid.

M, 58, HIIU: Heategevus on vajalik, kindlasti vajalik ja heategevus tasakaalustab sissetulekuid. /---/ Teiselt poolt on see avalikustamine, annetuste avalikustamine on halb. Kui ta tuleb südamest, siis sa ei vaja seda reklaami enam. Kui sa leiad, et kuhugi tuleks anda, siis sa annad. /---/ Täheleb, kui siis see tulek ületab selle piiri, kust enam rohkem ei jaksa raisata, ka mõistlikule asjale, siis on lihtsalt nõ suhtumise küsimus, et kuhu sa annetad.. kas siis haridusele või spordile. /---/ Täheleb.. on raske olla rikas üksi keset suurt vaesust.. ehk see ei olegi võimalik. Täheleb, ei pääse see tipp piisavalt kõrgele, kui ta alt juurde ei kasvata. Ei ole võimalik üksi metsas äri teha, selle jaoks on vaja, et sul oleks ümber infrastruktuur, et sul oleks ümber haritud inimesed, kes suudavad õppida, kes tahavad õppida seda eriala, mida sul vaja on ja nii edasi. Täheleb, me ei saa üksi olla rikkad ja õnnelikud, me oleme ühiskonnas – järelikult, ühiskond peab kaasa tulema. Ma ei saa eralduda.. püramiid ei ole televisioonimast, et all ei ole midagi ja üleval on suur paks hunnik rikkaid. Ühiskond on püramiid, alt peab järgi tulema. Kui me tahame püramiidi kõrgemaks ajada, kui ma tahan paremini elada, siis peavad alt inimesed järgi tulema. /---/ Mida rohkem on annetajaid, seda rohkem on annetuse vajajaid. See on selge, eksle.. noh, teiselt poolt, mingi tasakaal peab olema /---/ nad on ühiskonnas olemas, nad peavad alati olema, nad ei kao kuhugi.. ükski ühiskond ei ole nii rikas eksle.. ainuke asi, et Ameerika abivajaja võib-olla ühendriikide põhjaosariikides seal elab paremini, kui meie minister. See on kõik suhe, eksle. See on antud ühiskonnas välja toodud.. igas ühiskonnas on omad kriteeriumid, kes on abivajaja, kes ei ole abivajaja. Ilmselt nad peavad kogu aeg olemas olema, et kasvõi meenutada seda, et sa oled seal. Igaüks loob, riik, iga ühiskond loob kõik need grupid.. kui nad ei ole olemas, siis nad tuleb luua, tahes või tahtmata.. see ei sõltu meist.. ta on lihtsalt, see on ühiskonna loomupärane.. ilmselt.. /---/ Näiteks kerjused ajavad mind vihale eksle – on statistikat tehtud, et nad teenivad rohkem, kui meie üliõpilased näiteks. No, miks ma peaksin viskama kerjusele, kui üliõpilane rikub oma magu, süües ebakvaliteetset ja ometi tasta on tulemas ühiskonna parim osa.. /---/ annetamine ja kõik see on eluvorme ja see ei kao kuhugi, mingu meie ühiskond kuitahes rikkaks. Ikkagi on neid, kes siis erinevatel põhjustel, kas ei viitsi või ei oska – tulevad küsima. /---/ annetada nii, et kahju väiksem oleks – ei ole midagi halba selles. Sest lõppude lõpuks ikkagi edasiviiv jõud on ühiskonnas ikkagi seesama erasektor ja sedasama raha raiskamist on avalikus sektoris kaugelt rohkem. Nemat jagavad ja annetavad võõrast raha, erasektor võtab ikkagi enda taskust ja annetab. /---/ kuna inimesed tahavad head olla, siis annetamised niikuinii tulevad südamest ja inimesed annetavad oma võimaluste piires, ära unustamata oma vajadusi.. ja annaks jumal rikkamat ühiskonda, on ka meie kerjused rikkamad, elavad paremini

TABEL 2

Üldised hoiakud heategevuse suhtes, püsiannetus

N, 30, TLN: Eks see oleneb näiteks rahalisest seisust – et kas sa tahad püsivamaid annetusi teha.. et iga kuu midagi annetada ühele ja samale teemale või mitte. Ma usun, et see on tulevikus mõeldav küll.

N, 36, TARTU: Kindlasti mitte. Ma arvan, et esiteks mina ei ole nii rikas inimene – mul on endal kogu aeg raha puudu. /---/ Ma usun, et inimene on piisavalt rikas annetamaks püsivalt siis, kui ta ei pea enam igapäevaselt töö käima, vaid ta võib elatuda mingitest protsentidest. /---/ sellisel juhul, ma kujutan ette, et ma peaks olema sellega rohkem seotud.. või et ma peaks teadma, et seda raha kasutatakse ikkagi õigetest eesmärkidest ja et ma saaks mingit kontrolli selle üle, võib-olla siis näiteks.. /---/ võib-olla kui mul endal oleksid lapsed ja ma oleks käinud siin Toomemäel sünnitamas ja mul oleks abi tarvis läinud, võib-olla siis ma oleks potentsiaalne annetaja ja teeks iga kuu annetuse. See igakuine annetus tähendab ikkagi seda, et tekitab küsimuse, et kuhu mu raha ikkagi läheb, mis sellega tehakse.. /---/ Ma ei ole nii rikas, et lihtsalt kellelegi raha ära jagada.. Ja üldiselt nende fondide puhul on oht, et tegelikult, kui fondid tegutsevad – seal on ka vaja asju ajada ja mis iganes ja on oht, et liiga palju läheb halduskuludeks.

M, 38, TARTU: mitte, et ma käin kedagi hooldamas – see selline püsi – see hakkaks koormama /---/ ma leian jälle seda, et siis võtad kohustuse. Igasugune püsiv asi – see ei saa sulle olla kohustuseks, kui sa ise ei taha... pigem ikkagi nii, et aita niisama, et tuju on hea.. põhimõtteliselt on ju selle telefoniannetusega ka.. see on ikka selline hetkeotsus. /---/ ma ütlen, et mina isiklikult ei teeks mingit püsikorraldust.. see peaks olema sellistele inimestele, kes ise seal lunastust otsivad või mida iganes.. või ütleme, kes piisavalt hästi on oma elujärge seadnud.. või ka see, kes on oma lähedase kaotanud võib-olla läbi mingi haiguse. No ta ikkagi kisub selle lunastuse poole – et pärast on endal süüme kad, eks miks ma teda ei aidanud.. Ütleme nii, et need püsiannetused on nõ elukutseliste annetajatele /---/ annetuse teeksin ühekordselt.. muidu tekib kohustus ja see on juba teistmoodi.. pigem tahaks heast tahtest aidata, mitte kohustusest. Pigem ühekordse tegevusena.

N, 42, HIJU: Kui ikkagi keegi on enda jaoks selle läbi mõelnud, et vot see on kanal, mis pidevalt abi vajab, siis miks mitte. Aga alati tuleb see ka läbi mõelda, et öeldakse ju, et õpeta see hädaline kala püüdma selle asemel, et sa talle kogu aeg kala kätte viid. See pool ka nagu püsiannetusel. /---/ Ma ei saa võib-olla korraga annetada väga suurt summat, aga siis ma annetan niimoodi.. et ei.. kui asi on läbi mõeldud ja see raha läheb õigesse kohta, siis muidugi.

M, 40, TLN: mina isiklikult paneks selle püsikorralduse kahtluse alla. Ta nagu ei.. kui me lepime kokku, igal juhul, kui ta muutub rutiinseks, siis seal kaob see.. siin tulevad ka isikuomaduse mängu – ma ei kasuta üldse püsikorraldusi, mulle ei meeldi automaatsed toimingud minu pangakontol, mulle meeldib asju kontrollida, ma tahan teada, mis juhtub. Ei poolda püsikorraldust kindlasti.

TABEL 2

Üldised hoiakud heategevuse suhtes, püsiannetus

N, 30, TARTU: Ma ei ole mõelnud selle peale. Aga noh samal ajal – vähehaaval on nagu lihtsam, lõpuks koguneb suurem summa ja sinust on nagu pidevalt kasu..

M, 50, TARTU: Kõik need püsiannetused ja mis on need noh.. lepingud.. et pangad kutsuvad üles neid tegema, see on minu arvates selline asi, et sa lased võõral lükata käe oma rahakotti või taskusse.. ja pärast ta harjub nii ära, et ta lükkab nii sügavale, kui ise arvab.. tahab. Et sa ei kontrolli seda enam.. jah, mitte mingil juhul. Sest ikkagi, ütleme kliinikul, just ülikooli kliinikumil, et riigil peaks ikka nii palju raha olema, et kliinikum peaks olema varustatud kõrgema tehnoloogiaga. Siis ta enam ei ole ülikooli kliinikum, mis on ütleme rahva korjatud rahaga kliinikum.

N, 34, TLN: põhimõtteliselt oleks see nagu mõeldav, aga jällegi kord, et siis ma peaksin nagu uskuma sellesse. Enda jaoks nagu teadma täpselt, et see jõuaks abivajajani ja et see parandaks mingit olukorda

N, 39, HIJU: Mina ei ole selleks valmis veel. Ja see pool ka, et ma ei kontrolli, kuhu see raha läheb, mul ei pea küll otsest kontrolli olema ja iga kuu öeldama, et kuhu mu 50 krooni läheb, aga lihtsalt.. ei tekita usaldust

M, 38, TLN: See peab olema hästi sihitud.. Et sa kontrollid seda, et ei pane kuhugi suurde katlasse, kus tagaukse kaudu osa rahvast lahkub kogu aeg, et peetakse nende elustiili üleval. Selles mõttes, et ma nagu ei usalda esmapilgul asju, seal peab olema mingi usaldus. /---/ sest püsikorraldus on kõige tulusam asi – see tagab lojaalsuse. Sa unustad ära, et sa maksad, sa ei pane tähele.. see on konksu otsa võtmine, turunduslik nipp. Kui sul on püsikorraldus, siis võidakse su selja taga tõsta hinda nii, et sa ei pane tähele.

M, 58, HIJU: Eesti ettevõtjad ja kõik me maksame makse ja see ongi meie püsiannetus. Tähendab, kui me ei viili kõrvale riigimaksude maksmisest.. /---/ selliseid püsilepinguid ma peaksin nagu.. selline püsileping ei ole õige – see on lihtsameelsete inimeste püüdmine, ta võib väga suurtesse makseraskustesse sattuda. Leping on leping ja me ei tea, mis meil 5 aasta pärast juhtub.

TABEL 3

Üldised hoiakud heategevuse suhtes, suhtumine tasuta töö tegemisse

N, 30, TLN: Ma pigem usun, et ma olen valmis sellist asja tegema küll. Eks siin tuleb mängu ka see, kui palju sa viitsid ennast kätte võtta ja tõesti sellega tegelema hakata?

N, 36, TARTU: Ma usun küll.. ma hea meelega oleks ka nüüd Nõvale appi läinud, aga sel korral oli väga kiire.. Samas, füüsiline töö mulle ei istu, ma olen mugav. Mugavam on teha ikka rahaline toetus. /---/ põhimõtteliselt jah selline minu arvates väga tervitatav, et inimestel on selline vastutustunne, et kui vaja, siis minnakse ja tehakse..

M, 38, TARTU: Erasisikuna ilmselt oleks see, et pigem teed tasuta tööd. See on nagu kõige lihtsam.. ja võib-olla siis kasutatud esemeid annad ära /---/ No jah, üks, mis ma olen isegi käinud, on tegelikult jälle mingid koristamised.. aga seal sa nagu ei aita kedagi.. see on parema keskkonna nimel. Aga ma ei tea, ma arvan, et ma ei välista..

N, 42, HIIU: Ma usun, et kogukonna piirides küll mingil määral. Loomulikult ma võiks seda kordades rohkem teha. ma usun küll, et kus ikka ma näen, et ma saan aidata, sinna ma ka lähen ja toimetan ja see tasu pool ei tule pähe küll. Kui ma lähen aitan seda, kellel endal midagi ei ole, siis ma ei oota midagi vastu.

M, 40, TLN: et minna kellelegi süüa viima ja teha – see on mõte, mis on olemas, aga oskus seda teha, et see mõte, et nüüd ma võtangi kätte, võtan aja maha ja teen seda.. see on nii nagu iga tegevuse jaoks on vaja mingit oskust – ma arvan, et heategevus sellisel inimlikul tasandil, ilma finantsita on tegevus, mida peab oskama teha – keegi peab seda õpetama, suunama /---/ annetus sellisel viisil, et läbi enda tegevuse. Ma pean tunnistama, et see on tegevus, mida ma ei ole kunagi teinud ja siin tuleb oskus ja seal tuleb mingil hetkel ka vastutus. Nii et, see võib küll olla takistav tegur see vastutuse võtmine. /---/ Ma peaksin seda tegema – see on see aspekt, mille sina täna minu jaoks avasid. Et on võimalik teha ka niiõelda.. sundida tegema, ära andma asju, mida sul kõige vähem on.. sul on aega kõige vähem, aga ole nii tugev, et mine ja anna kellelegi oma aega.. see sunnib sind mõtlema ja järgmine kord teed mõne asja võib-olla teisiti. See võiks olla selline nõ püsikorraldus – et iga pühapäev lähen ja teengi midagi head. (Sa ei välista enda jaoks seda?) See on pigem see valdkond, et me peame ennast muutma – see on aspekt, mida ma võiksin enda juures tulevikus muuta, elus natuke teisiti teha.

M, 41, HIIU: Ma olen küllaltki palju viimasel ajal, no mida ma ise otseselt annetamiseks ei pea, aga selle karate-klubi assotsiatsiooni tegevusse olen annetanud oma aega, raha ja jõupingutusi.

TABEL 3

Üldised hoiakud heategevuse suhtes, suhtumine tasuta töö tegemisse

N, 30, TARTU: Vabatahtlikkuse teema on suhteliselt populaarne – võib-olla tõesti see on niisugune asi, mida ma toetaksin. /---/ Ma isegi mõtlen, et miks ka mitte.. et selleks ma võin pigem olla valmis.. kui see nagu minu elu sellesse momenti nagu sobib, et ma olen suuteline.. vot, ma olen ka selline, et ma ei taha anda lubadusi, mida ma ei suuda täita.. et ma pean endale aru andma, et ma saan sellega hakkama, et ma oskan seda teha, et mul on selleks aega, ma tahan seda teha.. aga samal ajal ma ei välista seda absoluutselt – pigem ma tunnen sümpaatiat selle väljundi vastu.

N, 34, TLN:

vot, mis peaks olema ja millesse ma ka ise usun, on pigem see, et inimene - noh ÜKT, et inimene läheb ja konkreetset ise aitab mingi tegevusega. Ehk siis tasuta töö. Ja see on nagu – seal sa oled ise juures ja sa näed neid tulemusi. Et see raha on nagu selline – pigem ma usun, et rahalisi ressursse peaks juhtima, noh, sellised kontrollitavad süsteemid.

M, 38, TLN: altruiste ei ole nii palju, et nad läheks teeks seda omal vabal tahtel ilma rahata, omast vabast ajast.. no, siis peab tuttav inimene olema. Neid on jube vähe tegelikult, kes läheks võõra juurde. /---/ Jaa, see tuleb kindlasti kõne alla.. ma olen ühe korra kaalunud ka seda. aga ma ei läinud selle pärast, et siis oleks uudistesse sattunud, ma ei taha uudistesse sattuda

M, 58, HIIU: See on üks vorm, et sa aidad kedagi.. minu puhul näiteks puude lõhkumine kipub ära jääma juba, omal puud lõhkuda ja jõudu ja aega ei jää üle.

TABEL 4

Heategevuse arendamise initsiatiiv ühiskonnas

N, 30, TLN: arvestades tänapäeva ühiskonda, edule orienteeritust, kiiret elutempot, enesekesksust, mis paratamatult kaasas käib kiire ühiskonna arenguga, et ei saa nagu jätta ainult selle peale seda, et kodanikud teineteist aitavad. igal omavalitsusel peaks olema mingi hulk inimesi, kes siis põhimõtteliselt tegelevad selle teemaga. Et kas see siis puudutab misiganes loomi, heakorda, vanureid, haigeid inimesi. Et ma leian, et see peaks olema mingil moel ka teiselt poolt reguleeritud. Et mitte ainult kodanikud. /---/ Meie ühiskonnas on lihtsalt asjad nii, et kuskilt jääb veel puudu. Et selles mõttes on nagu tänuväärne, et inimesed ise kokku tulevad ja sellistes asjades koos panustavad. /---/ paratamatult ei saa oodata, et mingi omavalitsus hakkaks inimesi suunama, et nad oma vanade emade-isade eest hoolitseksid. see nagu ei toimi. /---/ on mitu tasandit, kes sellega tegeleda võivad. Eks ta kõige efektiivsem ongi siis, kui ta on mitmelt poolt üleval hoitud – kui seda teeb nii kesktasand – ministeerium- pöörab sellele mingit tähelepanu, kasvõi kampaaniate näol, pluss siis nagu omavalitsused ise peaksid hoolitsema, mis siis puudutab eksole neid lapsi ja vanureid, mis on omavalitsuse vastutada põhimõtteliselt rohkem. Üks külg on see, et riik võiks jah hoolitseda selle eest, et sellised vajadused oleks kaetud – ütleme vanurite eest hoolitsemine ja miks mitte ka mingid haiglate aparatuurid /---/ Samas, kui ma lähen haiglasse, mul näiteks sünnib enneaegne laps, suure veaga – siis ma ju tegelikult kuskilt riigi poolt abi ei saa. Hoolimata sellest, et mingi osa mu tööst, ma olen hoolitsenud selle eest, et need asjad oleks mulle tagatud. Paratamatult ei ole.. Meie ühiskonnas on lihtsalt asjad nii, et kuskilt jääb veel puudu.

N, 36, TARTU: minu arvates riik peaks rohkem hoolitsema, nende eest, ütleme, kes on kodutud. lihtsalt on selline kontingent inimesi, mitte midagi teha ei ole.. nad on täiesti olemas.. vot nende eest peaks rohkem hoolt kanda, et tegema sotsiaalmaju ja pakkuma suppi nendele. See on küll, mille peale tuleks mõelda ja mitte ainult siin jõulude ajal

M, 38, TARTU: ma usun ikkagi seda, et alustama peaks ikkagi põhimõtteliselt riik seda.. ja siis inimesed peaks kaasa tulema. (Kuidas ta seda teha saab sinu hinnangul?) Mina arvan seda, et.. ütleme läbi mingite maksude või mingite asjade soodustama.. et sul tekiks huvi.. noh selles mõttes, et mitte, et huvi.. no ikka huvi.. et kui sa aidad, siis sul ei tekiks sellest endal probleeme. Et riik võtaks seda samamoodi heatahteavaldusena. Mitte see, et äkki ta nüüd tahab maksupettust teha või midagi sellist.. sest tegelikult see asi käib praegu nii, et see kantakse firma kuludesse.. pigem sa ei näita seda mitte kuskil, see inimene ütleb lihtsalt aitäh sulle.. /---/ ma arvan ikkagi, et riik võiks ikkagi kuidagi aidata, tunnistada oma vigu, tegemata töid. võiks olla ju.. midaiganes.. igasuguseid neid abikeskusi.. üksipuha, kas ta siis on nagu riiklik või eraviisiliselt tehtud.. seal on muidugi see, et see inimene seal eesotsas peab väga ideeline olema, kes ei ole oma heaolu pärast, kes tahab ainult välja anda.. aga riik võiks ikkagi aidata..

N, 42, HIJU: mida rohkem ta on riigi vastutusala, seda tugevamini ta toimib kindlasti.. et on olemas riigi poolt ka paigas ütleme kõik need sotsiaaltöötajad ja igasugused sellised hooldajad ja sellised hooldekodud ja turvakodud ja kõik sellised asjad. Et nendel oleks ka mingisugune riigi toetus, et mida rohkem riiki neid toetab, seda tugevamini see süsteem toimib /---/ See peaks olema ikkagi riigi poolt teisiti suunatud, rohkem tegevusele, andma rohkem sellised võimalusi, et ka reaalne abi jõuaks inimesteni.. aga seal on kindlasti samamoodi mingid arenguetapid ja asjad.. /---/ Ma ei usu, et riik nüüd otseselt sellega manipuleerida saab – et las inimesed ise teevad, ma saan kõrvale hoida – seal on ikkagi omad need süsteemid ja asjad, mis pannakse varakult paika, enne kui need üldse toimima hakkavad. Ja see heategevus inimeste poolt ei ole ka nii mastaapne, et võimaldaks riigil oma kohustused unustada

M, 40, TLN: Pigem ma arvan, et.. heategevus on selline valdkond, mis ei peaks olema riigiga seotud. Üldjuhul, asjad, mis toimivad vabalt ja loomulikult, mis ei ole nagu suunatud, ei ole reegleid, need toimivad paremini /---/ Kui me loome riigi poolt heategevuse jaoks mingid piirangud, mingid eesmärgid või reeglendi, siis tegelikult võib-olla rikume selle loomuliku sealt ära, mis seda asja toidab, seda üleval hoiab /---/ Ta peaks olema niiõelda vabas vormis ise tekkiv, altpoolt üles, oma initsiatiivil. **Aga näiteks kolmas sektor ja tema roll siin?** Siin tuleb üks väga huvitav aspekt mängu – nendesamade mittetulundusühingutega on seotud igasuguseid lugusid. Ma täpselt ei mäleta, aga see on aspekt, mis rikub selle MTÜde kaudu reguleeritava heategevuse ära.

TABEL 4

Heategevuse arendamise initsiatiiv ühiskonnas

N, 30, TARTU: Ma mõtlen, et kuidas saab seda nagu organiseerida ühiskonnas, sest tegelikult see on ikkagi hästi vabatahtlik asi – see on sisemine tung või sisemine soov /---/

teisest küljest mul tekib mõnikord küsimus, et inimene, kes maksab sotsiaalmaksu ja kes peab niiõelda riiki üleval, et miks ta peaks nagu veel mingeid tuhandeid ja miljoneid mingitesse masinatesse.. ma ei tea, minus tekitab see kummastust ja küsimust, et ma mõtlen, et kas see peab olema tavaline reanimine, kes selle sadu tuhandeid kroone maksva masina ostab.. või see peaks olema tervishoiusüsteemi või riigi asi. /---/ kui see nagu poliitilisel tasandil liiguks, siis see oleks hästi mage, sest see on alati seotud poliitilise kapitali korjamisega, odava populaarsuse võitmisega.. ma ei võtaks neid inimesi nagu väga tõsiselt, kes sellest vahutavad eriti veel enne igasugu valimisi ja selliseid poliitilisi sündmusi. /---/ kui sa küsid, et kes seda võiks üleval hoida, siis kolmas sektor on kindlasti üks väga oluline siin. (Aga riiklikul tasandil?) Ma ei tea, kaugel see ühiskondliku leppe asi on. Et kas sinna on sisse kirjutatud midagi sellist – noh, teoreetiliselt peaks ju olema.

M, 50, TARTU: No, heategevusega on ikka ennevanasti tegelenud kõik need rikkad leedid ja.. aga riik ei ole kunagi heategevusega tegelenud. Riik on alati ainult küünenud oma poole kiskunud ja vaatab viimast, mida saab ära võtta. Riigi esindaja on ju maksuamet, see võtab sul viimase ära kui ta ainult sulle ligi pääseb. Sealt ei ole mingit annetust nagu lootat. /---/ kõik mittetulundusühingud, need on jälle omaette probleemsed.. et nad on ikka tolle jaoks, et.. no, mõni üksik on ilmselt tolle peal väljas, et heategevusega tegeleda ja mittetulundusega.. aga ikka, need, kes seal eesotsas on, mõtlevad kõigepealt ikka oma tasku peale, kasvõi kaudselt ikka.. ma ei usu seda.

N, 34, TLN: et see peab sündima sellest.. mingist konkreetsest projektist. Et kui keegi, noh, ütleme siis nagu ikkagi noh mingite üksikute isikute poolt, kes näevad, kuskil on mingi probleem.. et kuhu on vaja mingit mitteriigipoolset abi.. et see kindlasti ei ole näiteks riigi mure. (Sa arvad, et riik ei peaks seda teemat ühiskonnas hoidma?) Ei, ma arvan, et riik peaks ikkagi jaotama oma sotsiaalseid ressursse lihtsalt nagu.. ja heategevus oleks siis kolmanda sektori teema. Ja inimesed ise ka.

N, 39, HIJU: Kindlasti nii riik kui ka firmad..

M, 38, TLN: Ma arvan, et ta võiks rohkem nagu mittetulundusühing olla. Sest riigi poolt tegelikult ma ei saaks sellest aru, sest riik kogub makse, eks. Ja nagu tema peaks oma selle maksu eest suutma ära teha, mitte et ta hakkaks veel heategevuseks sinna juurde küsima. Et see on nagu teine level.

M, 58, HIJU: See tuleb rikkuse kasvades ise.. riik peab võtma takistused.. praegu on nii, et kui keegi tuleb minu käest küsima 100-t krooni, kunagi seda oli, koolivihikute jaoks.. või laagri jaoks, siis talle tuleb see ootamatult, et tegelikult on seal sotsiaalmaksud taga.. (kolmanda sektori roll?) koordineeritud tegevus on tõhusam..

<p>TABEL 4, järg Heategevuse arendamise initsiatiiv ühiskonnas, jätk: M, 40, TLN: heategevus kui riiklikult suunatav haru – see on siiski üks suur kogum, kui keegi sinna tilga tõrva tilgutab, siis see mõjutab ikka tervikut. Küsimus, et kas keegi võiks heategevust koos hoida – siis keegi võiks ja kontrollida seda asja, mis tagaks selle, et ta on eetiline /---/ Kas seda on võimalik riiklikult teha, ma ei tea. Ma ei teagi, miks see riiklik suunamine mind nii kummitama jäi, aga ma mõtlen, et kuidas ta peaks olema suunatud nii, et ta ei oleks äri. Samas, olles kaasaegne inimene ma tean, et kogu informatsioon on kommunikatsioon, ükski asi tänasel päeval ei liigu ilma kommunikatsioonita, et jõuda sinu-minuni, keegi peab selle informatsiooni meieni kommunikeerima, vahendama. M, 41, HIU: Ma arvan, et sellega peaks tegelema Sotsiaalministeerium ja kohalikud omavalitsused ja isegi pigem rohkem kohalikud omavalitsused, sest nemad teavad inimesi, kes vajavad abi ja samuti, et milleks nad seda abi kasutavad.. et, et mitte tekitada sellist õpitud abituse sündroomi, et inimestele antakse muudkui abi ja ta on harjunud seda abi saama ja kui ühel päeval nüüd abi ei saa, siis on pahandus majas.</p>	
--	--

TABEL 5**Heategevuses osalemise „kasu” (mida inimesele annab?)**

N, 30, TLN: tunde, et ta on parem inimene, ma arvan.. üldjuhul. Eks ta oleneb onju, et mis motiividega sa seal heategevuses osaled. Et kui sa nagu selles mõttes osaled heategevuses, et sul endal on olnud kunagi abi vaja, siis see kindlasti on mingis mõttes tagasimaksmine siis selle hea eest kellelegi teisele, see on nagu teine see kasu, mis sina sellest saad. Aga kui sa niisama osaled, siis sa ikkagi osaled selle pärast, et sa tunned pärast seda ennast parema inimesena.

N, 36, TARTU: upitab inimeste ego, noh, et saab teistele head teha ja inimene tunneb ennast hästi. Noh, alati ju...vaata, inimene on selline sotsiaalne olend.. ega ta üksinda hakkama ei saa. Tal on vaja alati teisi inimesi, selleks, et eksisteerida.. ühesõnaga, mitte see saamine ei ole alati oluline vaid oluline on ka andmine, et inimesel on see tunne, et saab anda.. noh, et teda on vaja. /---/ lihtsalt vastutustundest ühiskonna ees.. et mitte selle pärast, et midagi seal tagasi saada vaid lihtsalt selle pärast, et ühiskond oleks parem. Me kõik tahame tegelikult, et meie ümber ühiskond oleks parem.. sest.. teistest küljest on siis ka meil endil parem selles ühiskonnas elada.. ei ole ju hea elada, kui meil on palju vaeseid ümberringi..

N, 42, HIU: seal ongi see südametunnistuse asi, et.. kindlasti paljud teevad seda head nii, et keegi ei kuulegi. Et käib ja aitab – kui ta näeb, et on abi vaja. Ja nagu ma ennem ka ütlesin, siis mõned kindlasti maandavad sellega oma südametunnistust. Et okei, ma olen siin nüüd sahmerdanud küll siia-sinna hästi palju, ma siis nüüd annan ka..

M, 41, HIU: kaks võimalust – annab inimesele sellise hea tunde, et ta on midagi andnud ja ta on selles asjas osalenud ja teine variant on see, et ta tahab kellelegi lihtsalt näidata, et see on selline näitlik, demonstratiivne heategevuses – selline žest, et meie tegime seda, teist ja kolmandat. Laias laastus kaks varianti – võib-olla sinna vahepeale jääb selline asi ka, et oma mingi.. kellelegi on olnud mingeid läbielamisi ja peres või tuttavate ringis on keegi kannatanud mingi asja tõttu ja siis tänu sellele.. ma usun, et ikka isiklik aspekt on siin määrav, päris sellist altruistlikku aspekti on siin kindlasti vähe.

Miks inimesed peaks annetama?

N, 30, TLN: kindlasti peaksid annetama need inimesed, kellel läheb elus hästi, sest paratamatult on olemas ka teine selline grupp inimesi, kellel ei lähe elus nii hästi, mitte, et nad peavad aitama, aga see võiks tulla selle inimese enda tahtest. Kui ta on nagu heal järjel ja näeb kõrvalt, et teine inimene vajab abi, siis ta võiks aidata, vabast tahtest.

N, 36, TARTU: sellepärast, et on olemas ka inimesed, kellel võib-olla.. no, kõikidel inimestel ei ole ühesuguseid võimeid.. ühed on edukamad, teised on vähem edukad, ühtede on rohkem antud, teistele vähem.. ja need kellele on vähem antud noh.. peaks ka niioelda neid aitama..

M, 38, TARTU: Sellepärast, no kõik ei ole ju.. inimesed ei ole ju ühesugused. Kõik ei suuda ühtemoodi hakkama saada.

N, 42, HIU: No see on seesama, et me saame ikkagi jälle.. et mina annan enda käest võib-olla mingi väikese asja ära, aga teisel on see võib-olla elu ja surma küsimus. /---/ Tavainimese tasandil on ta ikkagi see ju puhtalt, et ma näen, et inimesel on abi vaja ja kui mul on see võimalus, siis ma aitan. ütleme selline kogukonna tasand, et tugevam aitab nõrgemat, ta läheb tegelikult jälle selle südametunnistuse juurde, või selle noh, et ma ei saa sellest nagu mööda vaadata

M, 40, TLN: kindlasti ongi igapähe mingi hulk raha ja võimalusi, mida ollakse nõus välja jagama. See on teatud kogus – see on niioelda ülejääk. See on protsent iga inimese puhul. /---/ Tegelikult see on üks mehhanism ühiskonnas, kus oleks võimalik läbi jõumeetodeid kasutamata, läbi loomulikul inimliku tunnetuse nõ vahendeid ümber jagada. Siin tuleb mängu see, et ühel hetkel kellelgi ongi võib-olla niipalju raha, et ta seda ise ära ei tarbi või ütleme. /---/ Jah nad peaks annetama – sest elu on juhus. Me ei tea, mis määrab selle, miks kellelgi nii läheb, miks kellelgi paremini/halvemini läheb, see on mingi moment, keegi saab õnnelt surma, keegi jääb vigaseks.. kellelgi on rohkem elus õnne, tal läheb elus hästi, ta ostab maja õige koha peale, müüb selle kallimalt maha – see on juhus. Annetus on nagu negatiivne juhus teistpidi tagasi, aga juhus, mida me saame suunata. Me võime.. tegelikult me saame suunata abi sinna, kuhu me soovime – selle jaoks, keda me aitame, on see juhus, aga meie saame mingit-pidi tema saatust suunata, teda aidata. /---/ alati on neid, kellel läheb meist paremini ja neid, kellel läheb meist halvemini. Ei tohiks tekkida olukorda, et ma ei peaks kedagi aitama.

M, 41, HIU: (kas need, kes toime tulevad, peaks aitama teisi?) peaks ja nagu ei peaks ka.. neil on.. no, see on seesama maksusüsteem, kus rikkamatelt võetakse rohkem ja vaesematelt vähem, aga see kaotab selle konkurentsi ära, võtab selle mõtte üldse rikastuda

TABEL 5**Heategevuses osalemise „kasu” (mida inimesele annab?)**

N, 30, TARTU: Tegelikult ma mõtlengi, et siin maailmas on kõik omavahel seotud – et keegi ei tegutse vaakumis. Et üks tegevus – selline põhjus-tagajärg suhe või lumepalliefekt. Kui mina teen kellelegi midagi, siis see nagu toob esile järgmise asja.. et ühest heateost võivad saada õnnelikuks – või kasu on nagu paha mõte – korraga nagu mitu inimest. See peab nagu paika, et see andmise rõõm – kas raha andmine, asjade andmine, emotsiooni andmine, mingisuguse tegevuse tegemine, kellegi aitamine – et see on nagu kõige suurem rõõm tegelikult vist üle-üldse.

M, 50, TARTU: No, see on iga inimese oma isiklik asi, mis ta selle eest mõttes vastu saab.. kas ta saab vastu või ei saa.. /---/ Igaüks saab sellest nagu omaette, kes siis saab sellest ja kes ei saa midagi.. mõni on võib-olla sellepärast ära andnud oma head asjad, et nad on lihtsalt tal ees.. ta saab kolast lahti.. /---/ kui oled kümnend ja sajad paljaks teinud ja nüüd tahad siis ühte natukene aidata.. no, see ka ei ole päris see.. mõnele võib-olla ta ise oma sisemiselt mõtleb, et ma nüüd natuke annan ära, et siis võib-olla ma nagu sellega oma sisemist hinge nüüd natuke puhastan. Et temal endal on sisemiselt rahulikum pärast seda olla. Aga noh, see on nüüd jälle igapähe individuaalne olemine – keda aitab, keda mitte. Enesepete.

N, 34, TLN: .. see on inimloomuses, et kui sa tunned, et sa saad ise endaga hakkama, et siis nagu tegelikult on väga õige siis nagu aidata teisi.. kõige lihtsam, mingi lapselikum tõde.. ma arvan, noja, selle hea tunde sa siis saadki, et sa lihtsalt aidad

N, 39, HIU: Hingerahu ma arvan. Ikkagi, kui sa lähed annetama, siis sul on mingi missioon antud /---/ iseenda upitamine. Et mõned inimesed peavad arvet oma heategude üle – kindlasti on ka selliseid. /---/ Kindlasti on see, et iseendale tuleb tagasi. See oleneb inimeste mõttemaailmast ikkagi.

M, 38, TLN: Egot upitab. See on nagu – ise oled rahul pärast seda.. nagu Tamjärv ütles, et altruism on üks egoismi vorme – ma teen ise head, aga saan ka hea tunde sellest. Noh, see ongi tegelikult üks põhipoint, motivaator, mis paneb inimese head tegema. Mis sa muud sealt tagasi saad – tänu silmades, eks.

M, 58, HIU: Eks ta ikka ühelt poolt annab rahulduse, annab enesetoetuse.

Miks inimesed peaks annetama?

N, 34, TLN: peaks selle pärast, et paraku ikkagi meil on hästi palju valdkondi.. no ja ma arvan, et mitte ainult meie ühiskonnas vaid ka parimates ühiskondades, mida ei jõua nagu.. noh, on valdkondi, kus puudub see hool või süsteem, kus vajatakse abi. /---/ Neid paratamatult kogu aeg tekib ja noh, loomulikult, et see annetamine on siin lahendus.. see on nagu selline alternatiivne rahastamine, et kui riik ei tule toime..

N, 39, HIU: Kel võimalus, see ikka võiks. Sellepärast, et aidata neid, kes ei saa hakkama.. või kas nüüd otseselt ei saa hakkama, aga kellel on probleem, et aidata neid sellest raskusest üle. Ja tegelikult ei tea üalgi, millal sa ise vajad abi.

M, 58, HIU: ja ikkagi see rahulolu ja arusaamine, et minu lapsed ei saa olla kaugelt õnnelikumad, kui ümberringi on suur vaesus. Tal peab olema sõpru, kes oskavad ta lastega mängida või olla samal tasemel. Ei ole võimalik minna heasse kooli, osta sinna head õpetajat, ei ole võimalik metsa rajada head kooli kui ei ole seda, kust perest tulevad need lapsed kooli.. kas antakse endale aru, et ümbrus peab olema sama rikas.. /---/ kui on õnnestunud oma tööga endale saada rohkem, kui sa hetkel vajad, siis tekibki see mõte, et aga kui annaks natuke vasakule, võib-olla veidike paremale, eksle. Sellele, kes nüüd kasutaks seda minu töökspidamistele vastavalt.. /---/ ei saa rikkust koguneda metsas elades, käbisid korjates.. rikkus saab ikkagi tekkida ühiskonnas – järelikult kindlasti kellegi arvelt. Ja teades seda, et ta on kellegi arvelt saadud, siis tuleb seda ka veidike laiali jagada tähendab, neile, kelle arvelt see on saadud. Seda ei saa muidugi otseselt käsitleda, et ma olen kellegi taskust korjanud raha ja masina ostnud

TABEL 6**Isiklik kogemus, valmisolek annetada**

N, 30, TLN: N, 30, TLN: Kuna see kampaania oli hästi tugevalt minu endaga seotud, siis ta jääb meelde ja sa mõtledki rohkem ja annetas ka sellisel juhul hästi kergelt. /---/ Kui sul endal side sellega puudub, siis ta jõuabki raskemalt sinuni – sa võid seda hetkeks tähele panna, aga sellega asi nagu piirdub. /---/ Ehkki kui mina annetasin – ma tegin oma esimese annetuse selle kampaania „Sündinud ja surnud” raames- siis minul oli majanduslikult hästi raske sellel ajal.

Emotsionaalselt, kui oled ise sarnast asja läbi elanud, on õudselt raske seda meenutada, uuesti läbi elada. Selles mõttes ma olin nõus, et see oli liiga räge. Aga samas ma usun, et võib-olla selle räguse pärast ta püüdis ka teiste inimeste tähelepanu, kes ei ole seda asja ise läbi elanud.

N, 36, TARTU: Ilmselt see temaatika südamelähedus või enda kogemuse asi on väga tugev motivaator inimesele. Ma enda puhul ei oska seda hinnata, sest mul endal ei ole mingeid suuri tragöödiad olnud elus. /---/ Samas ma mõtlen, et mina olen ju Tartus ja meil on ju Tartus ka haigla, ma hea meelega annetaks siia kohalikule haiglale.. et tegelikult lähedal on ju samamoodi probleeme ja ma pigem aitan siin toime tulla. /---/ Ma olin aastavahetusel üksinda, mitte midagi teha ei olnud.. ja lugesin uudiseid, et kellelgi põles maja maha... vist oli Saaremaal, ma täpselt ei mäleta.. ja siis oli kontonumber ka, et maja taastamiseks raha annetada. Siis ma annetasin sinna.

M, 38, TARTU: See, et sa ise oled midagi taolist läbi elanud, see siis paneb ka annetama. /---/ aga ikkagi hingest hakkab see asi pihta – kas ma olen nõus kellegagi jagama või mitte /---/ inimesed lähtuvad oma isiklikust kogemusest. See on niiviisi kõrvalt vaadates öeldud, ega ma ei oska.. mina olen ilma tööta küll olnud, aga ega ma siis selle pärast põhja ei käinud.

N, 42, HIIU: Ma olen jah neid sõnumeid siin saatnud paar korda, et sünnitusmajale ja.. ja siis kui on olnud neid riietkogumise kampaaniad ja ma tean, et mul seisab siin mitu kotitäit asju, mida ma ei oska kuhugi panna. Aga kampaaniatega ma olen võib-olla vähem kaasa läinud, et pigem võib-olla ise pakkunud siin.. ütleme neid asju, mida mul endal.. ma tean, et teisel on väga vaja ja noh, selline ütleme, isiklik jagamine. /---/ Et nende kampaaniatega.. kuna ma oma töö tõttu olen nende kampaaniatega nagu hästi üle ujutatud, siis ma jah väga üritan vaadata, et kui palju see mind nagu.. selles mõttes nagu puudutab, et ta ei ole nagu puhas kampaania, et ma tean, et sellest võib tõesti nüüd abi olla /---/ Aga ütleme, nagu need sos-lasteküla ja sellised asjad, need on küll nagu puudutanud, et sinna nagu annetusi teinud niimoodi.. ma arvan, et need on nagu sellised kindlad asjad.

M, 40, TLN: Minu aspekt, et miks mina teen annetusi – ma hakkam mõtlema, et äkki ma ei ole hea inimene – et minus seda hingejõudu ei ole, et ma läheks ja annaks ära kogu oma nägemise /---/ Ma olen tundnud mingit mõistmist.. kuidas mõistmine võib muutuda või millest ta nagu tekib.. /---/ Ma mõistsin, et temal on meeletult aega, aga tal ei ole seda.. et ressursid on nagu teistpidi jaotatud.. ja ühel hetkel, kui minult oli nii palju aega ära võetud, siis läbi selle oma kaotusvalu ma mõistsin, et ma võiksin nagu.. see ei olnud lunastus, see oli puhtalt läbi mõistmise antud /---/ mina olen täna peale selle intervjuu lõppemist teadlikum, ma oskan laiemalt vaadata, mõistan probleeme. Jah, see aspekt on olemas – info vajadus, ma ei pruugi teada, märgata. /---/ see võibki olla mõlemale poolele selline mõistmine, et sa tajud ühel hetkel inimesi, kes vaimu poolest mõtlevad võib-olla teisiti kui sina, aga sa hakkad neid mõistma. Abi andmine sellisel kujul on minu jaoks nii nagu peab, nagu ta ideaalis võiks olla. Et sa saad heategijana lisaks lunastusele ka omale hingejõudu, tekib mõistmine erinevate inimeste vahel. /---/ tegelikult ongi nii, et kui sul mingi teemaga tekib kokkupuude, siis sa leiad ka niiõelda selle info üles ja sa oled nõus ka sama teemat millegipärast uuesti käsitlema, sul on see side olemas ja sa näed seal mingit tulemit.

M, 41, HIIU: Et see on olnud selline juhuslik – et kui kellelgi on midagi kusagil juhtunud, siis ma olen püüdnud ka ikka aidata, verd pakkunud ja nahka pakkunud ja annetanud ka.. /---/ Suhteliselt vilets viimasel ajal – nüüd ma ei ole annetanud. Aga varem küll, nii raha kui ka asju, aga suuremalt jaolt olen ikka ise abivajajaid leidnud ja neid aidanud. Ma pean ikkagi tundma seda probleemi, seda inimest, et minu abi läheks õigesse kohta.

TABEL 6**Isiklik kogemus, valmisolek annetada**

N, 30, TARTU: peab olema mingisugune sümpaatia selle valdkonna vastu, nad peavad armastama neid inimesi (näiteks vanuritega tegeledes või tugiisikuks olemine puudega inimesele või mis iganes) /---/ eks isiklikus plaanis ma olen ikka annetanud, aga nii, et keegi kutsuks üles annetama ja siis ma annetan, nii ei ole. Selleks annetajaks ma ei klassifitseeru. /---/ oma isiklikke tutvavaid aidanud.. selles mõttes, ma arvan, et seda on kõik inimesed teinud.

M, 50, TARTU: kui abivajajat toetada, siis ikka otse. (muidu) see raha ei jõua selle tõelise abivajajani. /---/

N, 34, TLN: aga iseenesest ma ikkagi aeg-ajalt tunnen, et selliseid asju, et kui sa näed, et sina suudad seda teha, sina suudad inimest aidata, siis tuleb seda teha /---/ Ei ma ei ole põhimõtteliselt vastu, ma võiks seda teha.. aga ilmselt ma peaks siis nagu.. kas see situatsioon peab kuidagi teistsugune olema – nii nagu ma enne rääkisin, et ta oleks minu jaoks selline läbipaistev ja selge, et ma näeks ka tulemust.. või siis ma mõtlen enda jaoks mingeid asju ümber, ma ei oska öelda.

/---/ Ilmselt ikkagi kui ma satuksin kokku mingi sellise teemaga, mis mulle väga korda läheb, et kus ma nagu tunnen, et see on tõesti nagu koht, kus ma tahaksin oma käe külge lüüa, et see asi paremaks läheks

N, 39, HIIU: Miks ma konkreetselt ise pole annetanud, mu oma pere seis on olnud selline.. ma olen püüdnud hoida oma peret ja meie heaolu selliselt, et minu pere ei peaks minema võõrastelt abi paluma, sattuma sellesse, et abi küsida. /---/ minu põhjus on see, et mul ei ole üleliigset raha. Ma olen üritanud hoida oma peret, et nemed ei peaks välist abi vajama. Kõigepealt ma pean ikkagi neile heaolu garanteerima. Samas me ei ole keegi garanteeritud, et me ei satu üksipäev haiglasse ja ei vaja seda kõike

M, 38, TLN: Mul on ka ilmselt see, et ma ei oska valida, milline on see kõige õigem.. ma tean, et ma kõiki ei jõua toetada kindlasti, aga milline on see üks ja õige, et kelle kasuks ma peaksin otsustama.. ja siis ta ongi jäänud valimata.. võib-olla tõesti, kui oleks mingi asi, mis endale läheks rohkem korda või oleks ennast või tutvavaid-lähedusi puudutavad, siis mõtleksid rohkem nende peale. Aga sa vaatad, et neid käsi on sinu poole sirutunud nii palju, et sa lihtsalt astud sammu tagasi. (tulevikus kampaaniates osalemine) ma ei välista.. kui läheb korda, siis pigem osaleksin. Pigem ikka selline inimlik õnnetus, ma arvan.. et selline riiklik struktuur, riiklik asi ei lähe korda. kui inimestega midagi juhtub, siis nad tavaliselt ei ole ka ise selles süüdi ja siis ma olen küll valmis aitama.

M, 58, HIIU: näiteks ma vedasin aastaid Soomest humanitaarabi, ei sõitnud tühjal, ühesõnaga, võtsin auto täis.. aga ma ei kujuta ette, et mulle peaks selle eest hoosianna laulma. /---/ (valmisolek annetada) (kui) jääb raha üle, jah, siis ma püüan seda abitust ja kasvõi mustust või tont teab – seda vähendada eksole, et ma pääseks ka puhta jalaga, nii piltlikult öeldes – puhta jalaga käima.

TABEL 7

Annetamine tulevikus, võimalikud valdkonnad?

N, 30, TLN: ongi jäänud pigem nende laste – enneaegsete laste teemale. /---/ Tõenäoliselt ma võiks minna ja annetada ka tihedamini, ilma kampaaniata. Aga paratamatult sa mõtled selle peale muude asjade kõrval ikkagi siis, kui ta sulle nõ kätte tuuakse. Eks ma kindlasti annetan ka tulevikus, aga kas see on mingis kindlas valdkonnas, ma ei tea. Eks ikka need enneaegsed lapsed jäävad minu jaoks ikka isiklikust kogemusest lähtudes tähtsaks teemaks

N, 36, TARTU: annetan kindlasti.. aga see ei ole kindlas valdkonnas.. kui ikkagi isiklikult puudutab mind, siis kindlasti annetan. /---/ kuna mul endal ei ole abi tarvis läinud, siis minu annetused praegu ja tulevikus on sellised juhuslikud.

M, 38, TARTU: Aga ega selle pärast annetamist juurde küll ei tule, et kampaaniad on. Ma tean, et ma juba aitan kedagi. Minu annetamised on spontaansed – telefonihelistamised on seotud ikka pigem haiglate ja aparatuuridega. (Aga tulevikus?) Ma arvan, et ma jätan sama joont. Ma arvan, et kui elujärg on selline, et enam tööl käima ei pea, siis annetan rohkem.. siis nagu igavusest võib-olla

N, 42, HIJU: Võib-olla just need laste probleemid, noh, sellised õnnatud. See nagu on mind küll puudutanud, see jääb mulle kohe kõrva rohkem. /---/ Ma üldiselt üldse kaldun.. ma tean, et ma olen selline individualist. Ma pean enda sees kõik ise läbi mõtlema ja ise toimetama. Et ma ei lähe väga kampaaniatega kaasa – mul võtab ikka pikalt aega. Võib-olla midagi jääb alateadvusesse ja kui ma seda ikka kuulen mingi aja tagant jälle ja jälle, siis võib-olla ma mingi aja pärast avastan ennast mõttelt, et võib-olla tõesti /---/ kuna meil on olnud suguvõsas otseselt laps, kes on tänu sellele kohale ellu jäänud läbi tohutu arstide tööde, siis see puudutab kindlasti..

M, 41, HIJU: ma olen mõelnud seda, et ma tahaks ideaalis olla seotud just selliste lastega, laste hädadega, aga kas nagu annetada... see on sama küsimus, et kas anda kala või õng, ma tahaks annetada just seda teadmist, suhtumist õpetada. Just seesama noor inimene on hästi vastuvõtlik eeskujudele ja nii heale kui halvale. /---/ .. see on asi, mis on mulle südamelähedane, suunata noori, et neil huvi tekiks. Ma olen mõelnud pigem sellise asja peale kui et teenida miljoneid, leida siit tagaõuest naftat eksle ja anda siis kuskile fondidesse.. see on nii mitteisiklik, ma pigem tahan ise teha midagi, otse. Mind panebki mõtlema, et heategevus sellel kujul, et raha andmine – kas see ongi üldse heategevus? Mina mõtlen alati, kui ma midagi teen või plaanin, et kuidas seda teha tõhusalt või kuidas seda teha nii, et see annaks parima tulemuse. /---/ Mõnikord on hästi lihtsad asjad, mille muutmiseks saab süsteemi paremini tööle panna.

TABEL 7

Annetamine tulevikus, võimalikud valdkonnad?

N, 30, TARTU: see peab ikka spontaanne asi olema. Ma ei kujuta ette, et ma võtan kavva, et vot järgmisel aastal ma annetan nii ja nii palju.. see peab ikkagi olema see lugu, mis mind puudutab.. et sellel hetkel see haakub või lingib sellega, mis ma ise mõtlen..

M, 50, TARTU: Ma ei näe seda vajadust.. Mul ei ole tekkinud sellist vajadust, see on.. ma ei näe ka sellist, et kellele ma peaksin nüüd annetama.. materiaalselt.. aga moraalselt tuge, jaa, kellel on ikka vajadust olnud mingis töö asjas konsulteerida või aidata või tuge.. see on teine jutt. Praegu ütleme, nõustamine ju ka maksab, aga kui sa nõustad inimest tasuta, siis see on ka nagu heategevus. (Annetamine kampaaniates?) see peaks olema kõik ikka riigi kulu, mitte rahva kulul. Me ei tea ju lõppude lõpuks, mis nende aparatuuridega.. see on ju.. kui korjatakse rahva käest raha kokku ja pärast sa lähed selle aparatuuri alla teenust saama ja maksad uuesti selle eest. /---/ Siin ringkonnas meil ei olegi olnud sellist asja, et keegi oleks põlenud.. (et sa pigem ikkagi enda lähiümbruskonnas tunnend sellist aitamise vajadust?) Jah.. seda jah, aga.. (Aga kui on kaugemal mõni taoline abivajaja?) See jääb ikkagi kaugeks.. see ei puuduta mind nii isiklikult.

N, 34, TLN: Iseenesest mulle läheb ka korda ikkagi väga need inimesed, kes eluga toime ei tule. Et kasvõi narkomaanid, igasugused muud mingid.. no ühesõnaga, kes ikkagi nagu rajalt kõrvale kukuvad.. aga siin kindlasti ei piisa ainult rahast.. need probleemid on ikkagi väga keerulised

N, 39, HIJU: Ei tea, seda ei tea iialgi, mida sa teed. See sõltub nii palju sellest, mis su enda elus juhtub, Ja tegelikult, ära iial ütle iial.

M, 58, HIJU: kui mul peaks tulema.. aga, noh, tõenäosus, et nii väikeses keskkonnas nagu Hiiumaa ei tule seda raha nii palju kokku, et saaks nagu ise, tõsiselt annetuse kampaaniate peale mõelda.. vaevalt, et perifeerias elades tekib see võimalus, et jääb midagi liialt.. palgad on seal niivõrd väikesed, et ei jää midagi.. /---/ Haridus. Haridus igal juhul jah, tähendab, kui on haridus.. selle taha jääb kõik.. selle taha jääb kõik pidama.. kõik, tähendab, harimatu töölisega on kehvem tööd teha, kui hästi harituga.. ja harituse taha jäävad kõik ühiskonna mured

TABEL 8

Heategevuses osalemise „kasu”. Motiivid

N, 30; TLN: et minul tollet hetkel oli seda abi vaja ja mul ei olnud tehnilistel põhjustel võimalik seda saada.. siis teedki selle annetuse, et teistel lastel ja emadel oleks võimalik seda abi saada.

/---/ Ma ei saa välistada, et ma ise ei annetaks lunastuse saamiseks. Et midagi nagu heastada – see on väga inimlik. /---/ kindlasti on, kelle jaoks annetamine on staatuse küsimus või sotsiaalne, gruppi kuulumise küsimus. Sel juhul ei ole tegemist mingitpidi siira annetamisega vaid on muud asjad olulised selle tegevuse juures.

trendiinimesed, kelle jaoks on mingid sellised välised asjad väga olulised. Ütleme, see ongi näiteks grupikuuluvus – ma olen edukas, käin neis kohtades, kannan neid riideid ja siis – kui enamus inimesi, kes minu seltskonnas niimoodi käituvad, annetavad, siis mina annetan ka. Ma ostan sellega endale kuuluvust. /---/ see on ka suhteliselt individuaalne, aga ma usun, et pigem ikka inimesed isiklikust aspektist lähtudes lähevad kaasa. /---/ mingi hulk inimesi, kes lähtuvad sellest, et nende tutvuskond on annetanud – see tundub pop, et sotsiaalne kuuluvus. /---/ pigem ma usun, et kes annetavad, teevad seda pigem isiklikust vaatevinklist. Minu isiklik kogemus, minu isiklik tahe.

N, 36, TARTU: /---/ et võiks minna.. olen ise Nõvaga nii seotud..

Lunastus – ega see hästi ei kõla. Minu puhul see ei oleks motiiv.. ma kindlasti ei osta endale midagi läbi heategevuse. kui ma näen, et teisel inimesel on raske ja mul on võimalus teda aidata, siis ma lihtsalt aitan. /---/ võiduvõimalus ilmselt jah väga paljusid noori see motiveeriks. Mind kindlasti mitte – mina ei võida midagi kunagi. /---/ Kui minul on võimalus ja samas on keegi hädas ja kui ma mõtlen, et elu ei ole veel ju läbi.. võib-olla olen ma ise kunagi hädas ja võib-olla on minul kunagi abi tarvis.. ütleme, et see on niioelda käsiraha.. ma loodan, et siis mind ka aidatakse, kui minul on abi vaja..

M, 38, TARTU: Endal on selline rahulolu või ma ei oskagi öelda.. et saad aidata kedagi.. /---/ see telefoniga helistamine – sul ei saagi rahulolu tekkida, see 15 sekundit ja sul see raha on arve pealt põhimõtteliselt läinud.. sa ei tunnetagi seda tegevust. Et tegelikult ikkagi mingi tegevuse läbi – siis tunned ise ka, et oled midagi teinud. /---/ ütleme, kui näiteks minul füüsilise töö tegemine tekitab rahuldust, siis ilmselt temal on see rahuldus nüüd sellest, et ta tasakaalustab oma mingi patu niioelda. (Võiduvõimalus?) ilmselt see tegelikult võib motiiv olla, aga minu jaoks see küll oluline ei ole. See on natuke vale eeldus..

N, 42, HIJU: ma arvan, et rikkurid suures osas, kes näiteks teevad annetusi maandavad oma südametunnistust ühe ja teise asja pärast võib-olla. /---/ siis mitmed firmad teevad seda puhtalt selle pärast, et siis pärast on nimekiri kuskil ajalehes. Nad saavad tegelikult kaudselt kasumit läbi selle – kutsuvad inimesi veel rohkem tarbima /---/ puhtalt selle baasil, et see oleks neile kasulik, nende imidzile kasulik. Ikkagi vaadatakse, et mida tagasi saadakse.. heast südamest teevad heategevust võib-olla sellised vasemad vanememmed ja võib-olla selline lihtsam rahvas, kes teeb seda tõesti südamest ja näeb, et on vaja aidata.. mida suurem ja jõukam on firma, seda selgemalt on näha see meedias kajastamise moment. Et on tellitud praktiliselt rääkijad ja edastajad... see on PR /---/ ütleme, et kui see raha või see annetus läheb sellele abivajajale, siis see on tema jaoks igati positiivne. No, las ta siis olla, sest paljud inimesed paneb tõesti see võiduvõimalus tegutsema. /---/ mingil määral on ta võib-olla isegi õigustatud.. et ta paneb need kõvemad südamed ka võib-olla mõtlema, kui tal on reaalselt see ees. Kui tal endal see elukogemus puudub, et kui ta siis nagu piltlikult näeb, et mis tegelikult toimub. Seal peaks muidugi jääma ka mingi piir, et see shokeerimine nüüd väga jubedaks ei lähe, aga ma arvan, et see võib olla positiivne. /---/. Ma siis pigem juba mõtlen nagu ütleme.. selle peale, et ma olen saanud seda inimest või seda kohta aidata, aga mingil määral kaudselt on see jah ka ühiskonna parandamine.

M, 40, TLN: Mis kindlasti hästi toimib, on see, et kui kellelgi konkreetselt, inimesel on õnnetus. Heategevuse puhul see nõ aspekt, et ta on mingi isikuga, kellegi looga seotud, toimib. /---/ Kõik aspektid on seotud inimese enda minaga ja sellega, kuidas sina ta välja loed. Oma kogemus - mida ma tean, kuidas see mahub minu maailma. /---/ me kõik tunneme ennast vahepeal halvana, pahana ja oleme teinud kellegi peale kõva häält – ja siis see on üks hetk, kus sa võid iseeneses tunda, et sa oled tegelikult hea, et sa oled päriselt hea /---/ tekivad inimesed, kes teevad head edevuse pärast.

TABEL 8

Heategevuses osalemise „kasu”. Motiivid

N, 30, TARTU: ma ei ole ise nendes Jõulutunnelites annetanud või nende surevate imikute elustamislaudeks, ma ei ole kunagi sinna annetanud.. võib-olla selle pärast, et mul ei ole endal lapsi, ma ei ole ise seda sünnitusvalu läbi elanud, mul ei ole endal olnud sellist olukorda, kus ma oleks sõltunud sellest elustamislaust /---/ võib-olla ma ei adu nende inimeste vajadust, kes võib-olla sõltuvad sellest annetusest, et jääda ellu. Et, noh, sellepärast ilmselt ma ei ole ka oma rahalist panust nagu sellesse andnud. /---/ Et.. noh, et, kui ma annetan selle pärast, et ise sellest mingit kasu lõigata – olgu siis kas tähelepanu, kuulust või ka mingit otsest materiaalselt kasu, noh ma ei tea, et see tuleb ringiga mulle kuskilt tagasi – siis noh, ma arvan, et see ei ole nagu õige motiiv. /---/ siis hakkad mõtlema, et kõige vahvamad haategijad on need, kes teevad head nagu just selle tõttu, et see on nende südame sund, nad tahavad seda teha, on näinud vajadust.. /---/ .. see on ikkagi hästi spontaanne või hästi selline südame sund.. või-või.. kui seda ei ole, siis ei saa midagi muuta /---/ kõigepealt peaks olema mingi kaastunde emotsioon, mis sinust läbi käib.. et sa nagu märkad seda vajadust, sinus peab midagi liikuma.. sul on kas kahju või sa mõtled, et kellelgi on palju kohutavam, kui sinul /---/ sa mõtled – ma ei pruugi oma eluga rahul olla, aga ma saan midagi teha, et teisel kasvõi natukeneigi parem oleks /---/ võib-olla selline rahulolu iseendaga või.. võib-olla see, et mõni tunneb, et olen nüüd natukene parem inimene või.. no, ikka selline enesehinnangu või rahulolu küsimus.. /---/ isegi kui sa oled füüsiliselt või materiaalselt millestki loobunud, ikkagi see kutsub esile sellise rahulolu tunde /---/ võib-olla see, et kui keegi on ise midagi rakset läbi elanud.. et kui inimene on ise midagi läbi elanud ja ta tahab nagu.. kui teda on aidatud, siis ta tahab teisi aidata, sellepärast, et ta on ise abi saanud.. või siis ka võib-olla hirm.. et kui mina praegu ei aita, siis võib-olla mul on tulevikus abi vaja ja kui keegi mind siis ei aita.. või siis lihtsalt see, et see on prestiiži küsimus, ma arvan, nendes kõrgetes ärikingkondades.. et kui kõik teavad, et ma olen meeletu rikkur ja figureerin seal rikaste topis, et just see.. et ühiskondlik surve.. see ei ole nagu poliitilise kapitali kogumine vaid teistsuguse kapitali kogumine /---/ Tavainimese tasandil lihtsalt see, et sul on kahju kellestki.. et tõesti, ühesõnaga see kaastunne.. kui ikka näidatakse sureva imiku pilti, siis hakkab kahju. Ja siis sa mõtled, miks ka mitte.. kui see 100 kr kellegi elu päästab, siis miks mitte.

M, 50, TARTU: (võiduvõimalus?) see on jälle ütleme, üks ärimeste trikk. Helista 5 krooni eest ja võida miljon. Sa võid võita, suurem jagu nad ei võida keegi. Lihtsalt, need on jälle ütleme.. kes on kergelt mõjutatavad inimesed, tahavad saada ruttu rikkaks, võtavad sellest viimasest ölekõrrest kinni ja annavad viimase ära. Heategevus peaks tulema ikka südamest. (Emotsioon, et oled hea inimene?) Hea inimene on ise hea inimene.. tema, kui ta on ise juba hea, siis ta aitab ka ilma sellest mõlemata. Et kui ta nüüd aitab ja selle läbi muutub heaks, siis see ei ole õige minu arvates.

N, 34, TLN: kui sa muid ei ole nagu iseendaga rahul, siis sa võidki saada sellise võltstunnustuse endale. Et sa nagu petad ennast, et sa oled nagu kasulik. /---/ see, et sa tegelikult tahad, et see misiganes projekt korda saaks. Et keegi.. ma ei tea, et parandad ühiskonda /---/ eriti just alati valitakse ju need valdkonnad või juhtumid, mis sind ennast mingis mõttes puudutavad.. või noh, mis on sulle kuidagi.. aktuaalne sinu jaoks.. siis sa mõtled kaasa ja tunned, et tahad ka panustada /---/ siiralt tunned, et see on koht, kus sinu abi nagu tegelikult läheb vaja.. et see ei ole mitte sinu enda upitamiseks vaid tegelikult sinu panust on sinna vaja.. heategevus ilma kasu saamat.

N, 39, HIJU: On ju üks liik inimesi, kes näevad igas asjas raha ja omakasu. Aga samas on ju tõesti teisi, kellel on omalgi vähe, aga nad ikka annetavad. See tuleb ikka kuskilt seestpoolt, see on oma mõttemaailm ikkagi /---/ Põhiline on see, et see annetus läheks õigetele inimestele. Eesmärk on oluline. Kindlasti on alati inimesel omakasupüüdlikkus, mina ei usu, et on nii puhtalt hingi, kes absoluutselt omakasu silmas ei pea. Ja see, et sa oma hingerahu saad, see on ju ka omakasupüüdlikkus tegelikult. Sa saad midagi vastu.

M, 38, TLN: See on missioonist ilmselt, ka mingi parema ühiskonna ehitamine.. et annad oma osa sellesse. /---/ võib-olla ka see, et kui ta mõtleb, et kunagi, kui tema abi vaja läheb, siis aidatakse ka teda.

TABEL 8, järg**Heategevuses osalemise „kasu”. Motiivid.**

M, 40, TLN: Võib-olla see, et noh, mingit pidi nagu tasakaalustab.. et kui ma mõtlen, et mingil hetkel võib minul endal minna.. no, kui minul selles aspektis endal muret ei ole, et siis see on nagu võrdsustav.. et kui ma endalt ära annan sellele, kes seda vajab, siis ta mingitpidi nagu tasakaalustab olukorda. Et ühiskonnas oleks balanss – kui sa näed seda vahet, ilmselt sa selleks pead tajuma, et see vahe on hästi suur. /---/ Annetamise põhjus võib olla tegelikult väga imelik, ma isegi ei oska öelda, mis see sel hetkel oli.. see on hästi palju selles situatsiooni kinni ja selles, kuidas sa sel hetkel mõtled, seal peab mingi seos tekkima. See on nagu kindel, et annetust toimub siis, kui tekib mingi seos. Näiteks teades firmajuhte, siis nad annetavad tavaliselt sinna spordialale, mida nad ise kunagi teinud on. Mingi oma kogemus või mõtte seos või kui oled midagi taolist läbi elanud. /---/ (**võiduvõimalus**) Ei ole õige aspekt, ma ei saa ka öelda, et oleks vale, aga ei ole põhjendatud, loogiline. Aga lõppeemärgi nimel ei ole see motiiv häiriv. /---/ edevus ma arvan, et on nagu nende inimeste valdkonna motivatsioon, kus niiöelda läbi edevuse on võimalik võita väga head tulemust, kus need rahad on suured. Jumala pärast – kui edevus toimib, siis ei ole selle vastu midagi, paneme ta tööle, olge edevad, kaunid, säravad, aga annetage. ühtpidi me tahame kedagi aidata, aga teistpidi ka annetaja jaoks peab jääma mingi aspekt alles sellest tegevusest. Kui tema jaoks on see edevus oluline aspekt, siis las ta olla. /---/ Seal tuleb see, et asjad, millega sa oled ise kokku puutunud. Kui sa oled põdenud läbi mingid haigused, kui sinu lähedastega juhtub midagi.. sealt tekivad need pidepunktid ja ka teemad, mis jäävad alles sinu jaoks ja need ongi need teemad, millega sa kaasa lähed heategevuskampaaniates

M, 41, HIJU: mis puudutab rohkem või oma lähedaste asi või miski, mis on tuttav /---/ Ma arvan, et ikka läbi isikliku tagumiku niiöelda käib see asi.. ma arvan, et panna inimesed lihtsalt raha andma, ma ei tea, kuidas seda suudetaks teha. Ikka läbi selle, et isiklik tasand – keegi su lähikonnast on läbi elanud, või isiklik kogemus või sa tead nagu teemat.. et sul on onud keegi tuttav vähihaige ja sa tead, et kui ta oleks saanud õiget abi, siis ta oleks elama jäänud.. /---/ inimeselt inimesele, selline inimlik kaastunne, meedia näitas ja torm oli igal pool ja kõik teadsid, et jama on ja et Pärnus on kõige hullem ja siis see toimis hästi. /---/ Annetamine on ka nii, et osad annetavad, et hädasolijat aidata ja teine on see, et annetatakse selleks, et näidata. /---/ ikka on hirm, nälg ja sugutung, mis panevad inimese liikuma. Ja need on tegelikult sul seljaajus sees – need panevad sind tegutsema

Võimalus aidata ühiskonna arengule kaasa?

N, 30, TLN: Pigem on see isiklik side olulisem – see isiklik tunne, et mina olen head teinud.

M, 38, TARTU: kaudselt on see riigi tegemata töö mingil määral

M, 40, TLN: See jääb sellesse valdkonda, et me sööme kartulikoori ja ehitame Eesti vabariiki – mingil hetkel ta toimib, aga kui sügavalt järgi mõelda, siis ta ei toimi. /---/ Kui ta on ühiskondlik – et usk, et ühiskond muutub paremaks, siis.. see on ju olemas tegelikult – need on maksud. Maksud on ühiskondlik ümberjagamine, mille üle meil puudub igasugune kontroll, et mis sellega tehakse. /---/

TABEL 8, järg**Heategevuses osalemise „kasu”. Motiivid.**

M, 38, TLN: kui ikka oma nahal oled midagi ära tundnud, siis sa mõistad seda ikka oluliselt paremini, oskad ennast panna sellesse olukorda. Siit tuleb empaatiavõime. /---/ ega kellelegi ei meeldi tegelikult, kui talle näidatakse mingeid šokireklaami kätetuid, jalutuid, surnuid, mida iganes.. no, lihtsalt ei meeldi, esteetiliselt pole hea vaadata neid ja ilmselt nagu inimesed väldiksid neid teemasid üldse.. neid koledaid ja jõhkraid teemasid.. aga muudmoodi see ilmselt päralt ei jõuaks, osasid paneb see mõtlema jälle /---/ just see, et kui palju sa tausta tead, kindlasti ka sellest oleneb.. kui sa suudad otsustada, et kuhu su annetust siis läheb, kas ta läheb õigesse kohta, õigele inimesele.

M, 58, HIJU: Aga kindlasti on see – inimene vajab tähelepanu, inimene vajab aplausi ja see on üks võimalus /---/ inimene olemuselt püüab olla hea.. ja siis tänu mingitele juhistele, kokkusattumistele, võib-olla haigustele, tont teab, mis veel, võib ta midagi halba teha.. aga inimene tahab olla hea, alati kõigile meeldib olla see suur heategija, näha tänulikke pilke jne... niiet, see on inimesele loomupärane, nagu õhk, ta toitub sellest.. ja peeglist on julgem vaadata, kui sina sööd ainult liha ja teine on leivakoorte peal, siis on piinlik peeglist vaadata. /---/ üks on reklaam eksle, reklaam minule.. Šmigunile annavad toetust ekole need, kes vajavad oma silti tema otsa ees /---/ väikeettevõtted, nagu mina, valivad oma annetust-objektid ka selle järgi, et keda tunnend, keda tead /---/ see on täiesti iseenesest mõistetav, seesama teema, eks, et me tahame ju ise kõrgemale, kaugemale, rohkem näha ja nii edasi.. aga, et see püramiid kasvaks, siis peab teda altpoolt kasvatama, et ülespoole pääseda. /---/ aga ikkagi, pärast seda, kui ta oma kõht on täis.. ta ei jaksaks mõelda, kui ta oma kõht on tühi. Eks ikka võib-olla lunastus kaudne motiiv. /---/ annetamine on samamoodi – kellele egoism, kellele vajadus.. ego, noh, ego.. ego on tõlkes mina.. ei saagi olla midagi muud ju.. meile on antud instinktid elama jääda, sugu teha, mida iganes, noh.. see on see ego.. egoism on üks väljamõeldud sõna.. eks ta ongi see.. tähendab, ühiskond peab olema hea, kui ta tahab veel paremaks saada, ümbruskond peab järgi tulema. Seda võib võtta – see on egoism eksle, kui ma aitan ühiskonda selleks, et ise saaks kaugemale vaadata. Et ma ronin kõrgemale, et saaks kaugemale näha – see on egoism eksle, aga samas, kui see aitab seda alumist järele, siis nimeta seda kuidas tahad. /---/ inimene on olemuselt hea ja ta tahab hea olla ja igal inimesel januneb selle järgi, et noh näiteks, jah, et niiöelda hosianna-hüüdjad käiksid sabas ja.. no, eks ei taha selle pärast, et häbeneb, aga lõppkokkuvõttes inimesed tahavad näha tänulikke pilke enda ümber.. tal tuleb.. parem uni, näiteks. /---/ – egoism on kõike valitsev, kõike suunav, liikumapanev jõud. Ikkagi läbi enda hinnatakse kõike, nii ühiskonda kui annetust..

TABEL 9

Annetamist takistavad tegurid

N, 30, TLN: kui ma mõtlen näiteks kerjuse peale, kes sulle tänaval vastu tuleb, siis.. kui sa näed, et ta on.. ütleme, et Tallinna kesklinnas liigub ringi üks naisterahvas, kes on ennast hästi ära mukkinud alati ja ta küsib näiteks minu käest vahest kolm korda päevas raha kui ma liigun samal marsruudil. See takistab kindlasti mind inimesele raha andmast. /---/ kampaaniate puhul – kindlasti, kui see teema mulle ei sobi mingil põhjusel. No, see põhjus võib olla see, et see ei ole minu arvates vajalik mingil või.. või, ütleme, see teema võib olla mulle mingit pidi ebameeldiv, et tahad vältida sellele mõtlemist.. Teine takistav tegur on muidugi see, et kui sul hetkel ei ole annetada, Aja puudus, lähelepanuvõime puudus.. need on sellised üldisemad tegurid.

Kui kasvõi iseenda peale mõelda, siis on ikka see, et enne muretsed lähedaste inimeste pärast ja siis tulevad mingid muud teemad, mis sind puudutavad lähemalt. /---/ kampaania on liiga intensiivne või mõni teema tuleb liiga lühikese perioodi jooksul liiga tihti, või mingi teema on liiga esilelütatud, siis tekib tunne, et see on ülepakkumine ja pigem välistad selle enda jaoks.

N, 36, TARTU: Mina olen muidugi nii mugav inimene, et ma ei tea, kuhu neid viia.. ilmselt, kui oleks olnud õigel ajal mingi kampaania, siis ma oleks kindlasti neid kusagile viinud, et teistele abi anda sealabi /---/ Noh, kõik oleneb enda rahalisest seisust ka.. et kui mul endal on hetkel puudu, siis ma ei hakka annetama ka. /---/ Laiskus. See ka, et ma pean teadma, et raha läheb õige asja eest.. /---/ tekib küsimus, et miks ma annetan seda raha Lastehaiglale, kui sõlmitsakse nii mõnedeaid lepinguid.. ma ei leia üldse, et mingitele haigla juhtidele peaks maksma mitmeid sadu tuhandeid.. /---/ seal oli konto number ka, aga ma ei viitsinud seda üles otsida hiljem ja nii jäigi annetamata. Niiet, annetamine peab mugav olema, sest muidu emotsioon läheb üle ja sul läheb meelest ära ja sa ei viitsi enam ülesse otsida neid asju.

M, 38, TARTU: Ei, noh.. mina arvan seda, et kes aidata või annetada tahab, see teeb seda siiski. Siin ei saa olla suuri takistusi.

N, 42, HIJU: Ja loomulikult on see, et abivajajate armee on tõesti lõputu – on tõelisi hädasolijaid ja on siis.. me teame hästi palju ka näiteks pettusi.. mingsugune.. koorte varjupaiga annetused kaovad kuhugi ei-tea-kuhu ja see on ka muidugi üks asi, mis teeb sellised lihtsad tavalised annetajad väga ettevaatlikuks. Et võib-olla paljud on jätnud ka oma annetuse tegemata selle pärast, et ta ei ole kindel, kuhu see raha läheb. /---/ umbusk näiteks – et mida rohkem neid annetuse pettusi välja tuleb, siis see teeb kindlasti ettevaatlikuks. Et ma pean olema ikkagi kindel, et see raha läheb sinna.. /---/ Ja siis samamoodi takistab näiteks ka see, et ise.. kes ei ole asju läbi elanud.. nii nagu me enne ka rääkisime – ta ei mõista seda abivajajat. Pigem on see mõtlemine, et ta on ise oma hädades süüdi ja nii edasi.. ja et mis see minu abi ikka aitab ja.. et see on nagu tilgake meres, see ei muuda midagi. Sest ma siiski arvan seda ka, et ka väga vaesed inimesed, pensionärid – nad mingi oma väiksel moel ikkagi aitavad. Noh selles mõttes, et nad ei mõtle selle peale, et oh, mis aitaja ma ikka olen.. see ei olene jõukusastmest üldse.. pigem on nii, et võib-olla teatud seltskond.. no just need samad inimesed, kellel on elu aeg nagu läinud hästi ja kes ei ole nagu läbi elanud ise midagi.. /---/ Samamoodi ka, ühiskonnas ei räägita sellest piisavalt ja inimesed elavad oma turvalises keskkonnas, nad ei näegi seda, et kusagil on probleeme..

M, 40, TLN: keegi loob mittetulundusühingu eesmärgiga saada endale mingit tulu – see on selge rikkumine ja kui selline asi kusagil välja tuleb, siis see kahjustab kogu heategevuse mainet. Ja see ongi ütleme näiteks ka minu puhul, mis võtab mingi hulga annetuse soovi vähemaks. Selle niioelda riski tajumine, et ebaausus on ka selles valdkonnas olemas. /---/ Hingeharidus on meil täna väga puudulik. Ja kindlasti on probleemiks ka aeg – et meil oleks aega mõelda selle peale. /---/ Tagasiside peab ikka olema iga heategevuse puhul. Kui ma lihtsalt kannan kusagile raha, siis seda ei teki – teen üks, kaks, aga kolmandat korda enam ei tee, kui ma tagasisidet ei saa. Kaob see niioelda toimetamishanum sealt tagant ära. /---/ kampaaniad võivad sind kahel põhjusel puudutamata jätta – üks on see, et sa ei tunne teemat, ei tea seda teemat, haiguslugu, neid põhjuseid; teine on see, et reklaam on sinu jaoks ebameeldiv, et sa ei lähe sellega kaasa visuaalsel põhjusel. Et see niioelda teema tundmine on üks aspekt – heategevus on siiski hästi isiklikult kogemusest lähtuv tegevus.

TABEL 9

Annetamist takistavad tegurid

N, 30, TARTU: näiteks, kui öeldakse, et annetage raha, aga mul raha lihtsalt ei ole.. see on primitiivne lähenemine /---/ sageli mõtled, et 5 kr on narr anda, aga noh et umbes 5000 mul ei ole.. et inimene võib-olla ei lähtu sellest, mis tal on – sellest piskust, et ta võiks ju sellest piskust anda. Ta mõtleb, et kui anda, siis peaks olema rohkem ja kui ei ole, siis jääbki andmata. /---/ võib olla selline teadmatuse.. et näiteks mõne inimese häda, puhtalt info puuduse tõttu.. kui ma ei jälgi kanaleid, kust sellist infot jagatakse, siis ma lihtsalt ei tea sellest. Või ütleme, ma elan niivõrd hästi, mul on ainult enda nõ a-liiga tuttavad.. noh, et sa ei puutu kokku.. kõik on ontlikud peretuttavad, kõigil läheb hästi.. ja ma ei mõtle sellele, et kusagil on keegi näljas ja viletsuses.

/---/ ma tahab teha seda siis, kui mina tahan seda teha. Kui ma juba kohustuste vankri ette rakendun, siis ma pigem nagu väldin seda. /---/ (annetamise kampaaniad tekitavad trotsi?) just nende masinate puhul ma tunnetan kõige rohkem seda survet.. siis tekib küsimus, et miks ma peaksin. Mille pagana pärast ma peaksin. Et selline võltis nagu. Minus kutsus see esile nagu hoopis teistsuguse emotsiooni – mitte mu süda ei lähe haledaks, vaid minus kerkib küsimus „miks ma peaksin“, et pigem selline trots. see tunne on küll, et mis selle riigi osa siis on? Just sotsiaalvaldkond ja meditsiini valdkond – miks see peaks tavainimeste õul seisma? See seisneb sellel määral, et ma teen tööd ja maksan makse ja mitte väikesed makse. Ikkagi mingi sümbioos peab olema – et riik teeb oma osa ja inimesed teevad oma osa, seda ei saa veeretada nagu kuuma kartulit.

M, 50, TARTU: Kui inimesel ei ole midagi anda, siis ta ei saagi annetada.. /---/ Aga kui ikka ma näen, et materiaalselt abi.. ei ole ju mõtet anda inimesele, kes läheb ja sealsamas joob selle maha või raiskab ära..

N, 34, TLN: Ma arvan, et siin on seesama, mis minu selline põhimure on – et sa ei tea, kuhu see raha läheb ja kas ta läheb.. et kui see oleks nagu selgem, siis ma usun, et ta töötaks paremini. /---/ on mingid kitsaskohad ja neid tuleks lahendada ja toetada, aga noh konkreetselt et seesama ongi see, et kui me igaüks anname sinna mingi summa raha, siis see ei ole lahendus. Et see ei ole mitte nagu, et ei puudu soov nagu aidata, vaid sa näed, et see ei ole lahendus. /---/ et nii nagu siin on natukene sellist müügi maiku juures, ükskõik siis nagu mis värvides siis see kohe tekitab sellist vastureaktsiooni.

N, 39, HIJU: Näiteks, mis mind häirib, on tegelikult selline asi, et.. kasvõi meditsiin, kuna ma olen ise selles lapsega kokku puutunud.. vot kui on need lastehaiglatele annetamised, siis ma tahaks annetada, aga samas mul käib kihvatus läbi, et miks ei tee riik seda. Tegelikult riigi rahakott on suur. /---/ rahvas maksab neile nagunii makse, need on suured maksud. Rahva suhtes on need suured maksud.. /---/ niikaua, kuni ei ole iseendaga midagi juhtunud, niikaua sa ei oska ka hinnata seda, kui keegi sind tõsiselt tuleb ja aitab. Ja tegelikult on ikkagi nii, et võõras mure on võõras mure. Võid küll mõelda, et „issand, mis juhtus“, aga tegelikult sa ei tunnetata seda. /---/ ma ei pea kindlasti õigeks, kui reklaamis näidatakse asju, mis on šokeerivad. Sest need inimesed, kes on ise selle läbi elanud, neil on seda väga valus vaadata. Tema ei anneta kindlasti sellise pildi peale – see on tema jaoks liiga isiklik, liiga valus. /---/ Üks on see, et miks riik ei garanteeri seda. Samas ka väga palju takistavad pettused. sa võid ju organisatsioonile annetada, aga ei ole ju tagasisidet, et konkreetselt see inimene sai abi. Peaks rohkem näitama seda, mis annetustega tehakse – see paneks inimesed ka rohkem annetama, usaldama. /---/ Kui sa tunnetad, et sa ise oled juba seal piiri peale toimetulekuga, siis sa ei anneta. /---/ näiteks ikkagi kui paljud abivajajatest on alkohoolikud. Neile suunatud abi läheb.. no, see ei aita neid tegelikult või näiteks rahaline abi läheb.. onju lause, et „sa ostad vorsti, omal pole viina laual“. /---/ üks asi on ka see, et kui sa oled paotanud seda rahakotirauda, siis see levib, et sealt sai ja tekib veel abivajajaid. Et see muutubki sulle nagu kohustuseks. **M, 38, TLN:** näiteks, kui inimesed saavad piisavalt jõukateks, et kui tal ei ole raha vaja enam esmatasandi vajaduste rahuldamiseks. Et tal on mingi kindel seljatagune ja jalgealune olemas. Et ta ei pea mõtlema, et okei, täna mul raha on, aga homme võib-olla pole, et ma ei julge ära anda seda

TABEL 9, järg**Annetamist takistavad tegurid**

M, 41, HIIU: Noh, ilmselt on see, et informeeritus, et mingeid asju on vaja ja milleks seda vaja on ja miks seda riik ei suuda tagada või miks peab seda just selle kampaania korras ostma. Et inimeste teadlikkus ikkagi. Aga just ma vaatan, et inimestel ei ole aega süveneda üldse. Hommikul, kui sa loed lehed läbi, need pealkirjad – sa ei süvenegi üldse – see infouputus on niivõrd suur, et sa ei jõua enam nagu jälgida seda.. sellepärast ongi, et see kiirelt arenev ühiskond ja see kapitalism on ilmselt toonud kaasa lihtsalt selle, et inimestel ei ole aega.. ei enda jaoks ega rääkimata siis teiste jaoks. Siin tuleb seesama Maslow hierarhia, et kui sul on nagu põhivajadused rahuldatud, siis see heategevus on seal kuskil ülevamal pool.. /---/ siis on veel üks asi, et noh ma annan selle raha ära – see raha on kuidagi anonüümne – ma ei tea, kas selle eest osteti siis midagi või ei ostetud, kas ma sain siis selle eest mingi hammasratta või ei saanud.. siis tuleks kuskil ka pärast mingisugune kuskil nimekiri, et annetati niipalju, see läks sellesse fondi ja siis osteti selle eest selline asi. Tagasisidet nagu ei ole.. /---/ . Keegi on kedagi petnud jälle.. aga laias laastus see on sama asi, see on selline hirm jälle, et see puhutakse ülesse - tegelikult seda on vähe, aga see hakkab kohe nagu silma ja see puhutakse ülesse ja meediast jääb mulje, et kogu heategevus on määritud. Ja siis inimesed mõtleavad, et ahah – kui see nüüd niimoodi on, et keegi selle endale taskusse paneb, no mida ma siis annetan, fondi juhtkond vahetub, raha kasutatakse poliitiliseks reklaamiks jne. Ja siis inimesed ei tahagi nagu anda – et puudub minu arvates selline annetamise nagu süsteem või.. ma ei julge nagu öelda päris, aga kohati see annetamine on nagu väärastunud, et kõikideks asjadeks küsitakse raha /---/ Ma ei taha, et mul on kohustus./---/ mis takistab, ongi ma arvan inimeste väärtushinnangud ja teine asi, mis takistab on ikkagi vaesus ka.. /---/ Takistab ka infopuudus ja hea südametunne ehk siis hoolimatus.

TABEL 9, järg**Annetamist takistavad tegurid**

M, 38, TLN: sa kunagi ei tea, et kas see raha jõuab õigesse kohta. Et kogutakse küll mingisse fondi onju, aga kuhu ta siis täpselt läheb või, et.. selle kohta võib igasugu jutte kuulda /---/ (**kerjaste puhul**) noh, ta ei vaja tegelikult seda abi, ta ei oska vastu võtta. /---/ (**annetamiskampaania**) tekib tõrge, kui mingi riiklik struktuur küsib raha, näiteks Lastehaigla.. et riigi asi oleks tegelikult ka seda poolt vaadata, mitte oodata, et siis heategevuskorras seal tehnikat soetatatakse, et nii viletsasti meil just ei lähe. /---/ mul on töödaja telefon. Ma ei saa saata SMSe, see on töödaja kuritarvitamine, see ei ole minu raha, ma kasutan võõrast raha. /---/ kui sa ei tea nagu konkreetselt, et millega on tegemist, et kui palju tegelikult inimene seda abi vajab, siis see takistab annetamist. /---/ kiirus muudab kõik pealiskaudseteks.. sa jõuad asjadega tegeleda ainult pealiskaudselt.. mitte nagu see India juuksur, et tal on tõesti aega ja ta suudab nagu, tal on empaatiat selle võrra rohkem.. /---/ kapitalism üldiselt on ka juba niimoodi loodud, et sa pead kogu aeg jooksuma. Kui sa ei jookse, siis sa hakkad maha jääma. Aga nagu meie siirdeühiskonnas siis seda enam.. kui vaadata arenenud Euroopa poole, siis seal on elutempo rahulikum kindlasti, no neil on asjad paigas. Me peame neile järgi jõudma.. kindlasti on selle pärast kiirust ja pealiskaudsust rohkem ja iseenda peale mõlemist. Sul ei ole endalgi homse päeva suhtes täit kindlust, et homme midagi ei juhtu. Elu on siiaamaani näidanud, et *the only constant is the change*, et kõikkogu aeg muutub, sa ei tea, mis olukord on homme-ülehomme.

M, 58, HIIU: ei ole veel nii rikkad, et jagada.. ma ei saa anda kellelegi seitsmendale, kui mul oma peres on.. Ma ei saa tänavale minna ja võõrastele anda, sest oma ümbruskond, niiöelda ringkond siis, on veel vaene.. /---/ aga Eestis on nii vaene, et siin jüri mõisad ja neid on vähe, kes võiksid.. ja kindlasti nad jagavadki, ilma reklaamita, aga neid on pagana vähe siin.. enamus on ise näljaga pooleks – no nälj oli palju öeldud, aga omalgi on vajadused rahuldamata. /---/ miks ma läheksin Andaluusiasse neid Aafrikast ületulnud põgenikke aitama, kui siinsamas ümbergi on probleeme.. Eestis ja veelvähem omas peres, omas lähikonnas /---/ (**ebaausus**) kõik need poliitilised mängud – ega enam kedagi ei huvitagi aated või võim.. lihtsalt mängitakse selle peale, et omad poisid võimu peale, pärast laseme lahti vallandustoetustega. Kaks kuud on tööl olnud, tehakse paleepööre, vahetatakse kogu seltskond.. kahe kuu palgaks miljon.. no, mamma mia, milleks tööd teha.. /---/ (**takistav**) Oma vaesus või ringkonna vaesus tähendab – siis võõrastele ei anna. Kui kellelegi anda, siis alustame ikka oma lastest.. ma ju saan või muretsen lapsi.. no ikka selleks, et neil hea oleks.

TABEL 10**Annetamise meediakajastus**

N, 30, TLN: Konkreetselt artikleid ei meenu.. kirjutava meedia peale mõeldes tuleb kõigepealt meelde.. mingid artiklid ja lood nendest kampaaniatest, nad räägivad mingis mõttes annetamisest, aga nende fookus on selle kampaania hindamisel, kirjeldamisel. Ega konkreetselt ei meenu küll ühtegi praegu. /---/

M, 38, TARTU: kunagi tegelikult ei avalikustata (tulemusi), et kui keegi mingi kampaania teeb..

N, 42, HIJU: Kindlasti ütleme ka nagu meid kõiki mõjutab mingil määral ütleme reklaam ja ajakirjandus ja televisioon.. et kui seal on selline soosiv suhtumine sellesse, siis see levib ju ja me võtame need trendid omaks

M, 40, TLN: Ajakirjanduses artiklitena ei meenuki. Kampaaniad on meelde jäänud ainult. kui sul on endal kokkupuude kampaaniaga, siis sa vist paned jah rohkem tähele neid kokkuvõtteid.

M, 41, HIJU: Ma ei ole eriti.. ma ei ole viimastel aastatel.. no, ma loen ajalehtede pealkirjad läbi, aga mul ei tule ette, et heategevusest oleks eriti räägitud. Igasugust muud juttu küll, aga heategevusest ikka suhteliselt vähe. UNICEF nagu tuleb meelde, Elle Kull – minu arvates nad on asjalikud, ei ole pealetükkivad ja ei räägi sellest jube palju ja kogu aeg – kui rääkida jube palju ja kogu aeg, siis see tüütab ühel hetkel ära. Aga UNICEF on sümpaatne teema, lapsed ja..

TABEL 10**Annetamise meediakajastus**

N, 30, TARTU: pigem nagu jutustatakse ümber, et oli selline sündmus.. see ütles seda.. nagu mingeid hinnanguid..

N, 34, TLN: Minu arvates Eesti meedia räägib sellest väga palju.. (**aga mis toon on heategevusest meedias kõlama jäänud?**) Ei noh, meedia räägib sellest ilusti.. viimane, mis mul silma jäi, oli see, et hr Märt Vooglaid annetas järjekordselt sünnitusmajale miljon krooni, kuna tema laps just sündis seal.. ja.. ja nagu sellest siis räägiti väga palju minu arvates... Kroonikas ja.. igal pool.. kõik kollane press on seda teemat alati väga palju kajastanud.. et siis nagu tekib küsimus motiividest tegelikult. Et kumba tal nüüd rohkem vaja oli – kas nagu ikkagi avalikkuse ees silma paista kui hea inimene ja siis sellega kinni määtsida mingid muud (vabandust, ma ei taha ta isiku kohta midagi halvasti öelda).. või siis ikkagi see siiras soov nagu aidata sünnitusmaja..

N, 39, HIJU: (**Kas sinu hinnangul on siin palju sellist, et tegelik abivajaja ei saa abi?**) No mitte hinnanguliselt, aga lihtsalt niimoodi kõrvalt vaadates, vahest tundub niimoodi, et.. võib-olla see on ka liialdatud, aga.. kust sa andmeid saad – ikka ajakirjandusest, uudistest ja võib-olla see on paisutatud, eks

M, 38, TLN: No kampaaniaid on näha olnud, et neid üleskutseid, et annetada.. aga selle vajaduse genereerimine nagu või noh, et.. ega ma ei oska nüüd nimetada küll, et midagi oleks selles suunas tehtud, et üldse seda vajadust head teha ühiskonnas kasvatada. Sellist süstemaatilist tööd nagu ei ole tehtud.. eks ta kaudselt tuleb igalt poolt välja aga niimoodi otseselt mulle ei meenu küll praegu.. mingit kampaaniat või.. no ja kampaania kokkuvõtteid on ka olnud.

M, 58, HIJU: Ma ei loe neid roosamanna-lugusid. Aga see tuleb ise.. ma ei tea, televiisorist, siit-sealt, ma ei väldi seda infot, kui ta tuleb. /---/ Noh, ega ei ole nii julget inimest, kes heategevust kiruda julgeks.. isegi, kui tal.. noh, kerjusele mündi viskamine ei ole heategevus, soodustab laiskelu, aga.. see ei ole populaarne, mis ma praegu ütlen.. ega ei ole nii julget inimest, kes heategevusest halvasti räägiks.

TABEL 11**Annetamise meediakajastus. Arvamused artiklis toodud väidete kohta**

N, 30 TLN: Ma usun, et see pigem pani mind nõustuma autoriga. (Millises osas sa nõustud?) Selles osas, et jõulude ajal.. ma ei tea, kas seda nüüd saab, noh.. ta toob siin välja, et see on Eesti puhul probleem, et ainult jõulude ajal tegeletakse heategevusega.. et muul ajal tuleb nagu raha ja sponsori lüüsi lunimas käia.. et, kui hästi üldiselt võtta, siis eks ta nii on ka.. aga samas, kui hakata mõtlema, et näiteks Oleviste koguduse juures on vist mingisugune vaeste aitamine.. tegelikult paljud teevad seda täiesti regulaarselt, aga sellest lihtsalt ei räägita suurelt. Ja noh, eks neid kampaaniaid ja heategevuslikke asju on tõenäoliselt tihedamini ka, aga eks jõulude ajal ta kogub rohkem tuure ja neid kampaaniaid on seal ka rohkem ja eks teevad ka heategevuslikke üritusi ka need, kes seda iga päev ehk ei tee, nagu Oleviste kirik, kes mõtleb ka muul ajal nende probleemide lahendamise peale rohkem, kui suurfirma.. kas ta just konkreetselt Eesti probleem on, selles ma nii kindel ei ole. Eks ta kindlasti on.. lõuna pool on inimesed niikuinii sõbralikumad ja lahkemad või päikeselisemates maades. Kui siin Eestis, kus ollakse hästi edule orienteeritud.

N, 36, TARTU: et see heategevus on muutunud äriks ja.. aga noh, eks ta tänapäeval nii kipubki olema.. kes ikka tahab suuri summasid niisama ära anda, eks ikka tahetakse vastu ka saada. Ja teine asi.. et nagu ongi selle niisama raha andmisega.. et ühtpidi noh.. see on nagu riigi eelarvega.. et kui raha tuleb palju, siis hakatakse laristama..

M, 38, TARTU: muidugi peab ise ka aru saama.. mitte aru saama, aga oskama elada nende inimestega koos, kellel ei lähe nii hästi või kes on haiged.. ei maksa neid nagu ära tõugata.. ühiskonna suhtumine on küll selline, et nii kui sa oled natuke teistsugune, siis väga kergelt lükatakse sind kõrvale ja kui sa põdema jääd, siis nagu oledki ühiskonnast ära tõugatud.. /---/ see heategevus ju ongi äriks läinud. Ja ta on tegelikult ikkagi jälle.. mina nagu firma koha pealt olen mõelnud, et kui ma kedagi aitan, siis ega ma ei taotle, et minu jutt või reklaam oleks kusagil väljas. Mis muidugi aitaks, aga ühesõnaga, see läheb kõik ikkagi jälle - see on üks suur reklaamiäri.. /---/ - heategevuse tõeline hing - ega seda ei ole. Pigem ilmselt kõige otsemalt ja kõige naturaalsemalt ilmselt aitavad ikkagi kirikud ja sellised usuga seotud organisatsioonid.. ilma midagi tagasi tahtmata

M, 40, TLN: ma ei tea, kas heategevus on nii jõulude keskne, nagu ta siin ütleb, kas ta on nii ühes ajaühikus kinni. Ta on ajas kinni - palju me üldse leiame aega nii mõelda, jõulud on läbi ajaloo olnud see hetk, kus meil on olnud rohkem aega mõelda.

M, 41, HIU: Meil nagu puudub selline pikem traditsioon või juured - me oleme rahvuse või riigina alles niivõrd noored. Et kui 800 aastat minna tagasi, siis inimesed on ise hädas olnud, et üks sõda ja üks okupant vahetab teise.. et kas nüüd see 12 aastat, noh, me muidugi oleme näinud viletsust ka ja eks inimesed tõesti aitavad, kui on vaja ja kui on jõulude ajal, kui on kombeks /---/ mina näiteks ütlen, et mina küll näiteks omale jõulude ajal kodutut tuppa ei võtaks. Lastekodulastega on nagu teine lugu, aga.. isegi nagu võtaks, aga tekib mõte, et okei - võetakse lastekodulaps enda juurde nädalaks koju, mis on tema jaoks nagu võõras keskkond. Kas ta tunnebki ennast hästi seal - ta võetakse koju, kus kõik on teistmoodi, keskkonda, kus ta ei ole kunagi olnud.. /---/ kui sa hakkad kellegagi tegelema, siis sa võtad kohustuse - sa pead temaga tegelema ka edaspidi, minema lõpuni. Vastasel juhul on see lihtsalt vastutustundetu eneserahuldamine, selline näitlik tegelemine

TABEL 11**Annetamise meediakajastus. Arvamused artiklis toodud väidete kohta**

N, 30 TARTU: esiteks on see irooniline. Minu arvates tahetakse siin öelda, et küsimus on nagu kultuuris. Eesti inimesel sellist kultuurilist bakkraundi ei ole ja tegelikult ega see.. niiõelda kristlik ellusuhtumine.. mida väidetakse Eestis olevat domineeriv, on ka vahetunud sellise individualismi ja materialismi vastu.. et minu arvates ta kritiseerib Eestis kampaania korras reklaamitavat heategevust. Just selle najal, et see on silmakirjalik.. see on selline kommertslik trill-trall.. see ei ole see.. noh.. ehe, kasusaamatusest, headusest motiveeritud.. vaid see on selline PR-valdkond, mis on välja arenenud Eestis, ma mingites küsimustes täiesti nõustun temaga. Ta on küllalt selline nagu irooniline ja terav ja ta tahab oma mõtte ära öelda.. kindlasti see ei ole nüüd 100% ainult nii, aga mingi tõetera seal on.

M, 50, TARTU: Heategevus omal vanal ajal, ütleme paarsada aastat tagasi, kui ikka lugeda, siis ta oli tõeline heategevus, kus tegelesid need rikkad leedid heategevusega. Mitte nii nagu nüüd on, et ainult kampaania korras käib

N, 34, TLN: Ma olen temaga nõus, eriti, mis puudutab seda osa - heategevus müügiks. Aga mis mul iseenesest, kuhu mu mõtted nagu läksid.. no, ma ei mõtle nendele teemadele nagu eriti tihti ausalt öeldes, et võib-olla ma ei ole mingeid mõtteid nagu lõpuni mõelnud.. Aga tegelikult nagu ma mõtlen, et see, et inimene muutub abituks, ei ole nagu lihtsalt selline juhuse asi tegelikult. Ma arvan, et paljus on ka inimese enda otsus, et ta käega lööb.. et sellepärast ma mõtlen, et need inimesed, kes vajavad abi.. kui ma räägin konkreetselt nendest kodututest inimestest näiteks.. et tihti ongi niimoodi, et miks ma nagu ei taha neile lihtsalt nagu jutumärkides tükki leiba visata.. et nad saavad selle leivatüki tegelikult ise ka kätte.. et see on neile abiks võib-olla üks päev edasi saata aga tegelikult see ei aita neid. Et kui neid aidata, siis see peaks olema.. no see õnge ja kala metafoor, et mitte ei tule anda kala vaid õpetada ta kala püüdma.

N, 39, HIU: Kindlasti arvan teistmoodi. Ma ei tea, ma ei suuda võib-olla seda ülekohut taluda. Inimesed teevad rumalaid otsuseid, jäävad oma korteritest ilma, annavad kergekäeliselt allkirju ja usuvad, et nad saavad raha.. Ja see tundub mulle ülekohtune - keegi on rikastunud ju selle arvelt.

M, 38, TLN: heategevust ei tehta mitte sisemisest vajadusest vaid kampaaniate korras. Ja abivajajate grupe on palju ja neile pööratakse tähelepanu tõesti kord aastas, jõulude ajal eksle, lastekodudele ja kodututele.. ja see kolmas oli ka õige, mida ma olen ka ise tunnetanud - et neid abivajajaid on nii palju, neid, kes käe sirutavad ja sa ei oska nende seast valikut teha, sa kõiki ei jõua aidata ja siis sa distantseerid ennast sellest või kapseldud. Et ei oska seda ühte ja õiget valikut teha /---/ heategevus on pööratud äriks, see on osa nagu mainekujundusest, et kaalutakse hästi hoolikalt, mis see mulle tagasi toob. See on kaup kauba vastu - endale ostetakse positiivset imago

M, 58, HIU: India näiteid ei ole mõtet Eestisse tuua. See on niisugune tühi loba, mille pärast.. ilmselt India filosoofia jaoks, ma kujutan ette, me oleme veel koopaelanikud /---/ see on see jälle, et inimesed on olemuselt head ja nüüd ta koondab selle ühte kohta ja ühte hetke, et saaks nagu rohkem teha midagi.. /---/ Seal on inimesed kõige avatumad sellele teemale, neil on aega, nad ei siple.. aga kui ma lähen hommikul kell 6 tööle ja tulen õhtul kell 8 tagasi, no mida mul on aega mõelda.

TABEL 12

Annetanute ja mitteannetanute väärtushinnangud, üldine suhtumine ühiskonda**Kes ühiskonnas annetavad?**

N, 30, TLN: Võib-olla inimesed, kes on ennast ise nullist üles töötanud ja kellel on endal raske olnud. /---/ need on inimesed, kellel läheb pigem paremini kui halvemini, majanduslikus mõtte.. pigem haritumad inimesed, sest nende maailmapilt on ehk laiem.. pigem on see inimtüüpides kinni kui soos.

N, 36, TARTU: ma usun, et need, kes annetavad on riigist paremal arvamusel, kui need, kes ei anneta.. ma usun, et need, kes ei anneta, nemad kindlasti mõtleavad, et.. nemad ise rabelevad ja on ise selle saavutanud ja miks nad peaks veel annetama. Ja nad kindlasti mõtleavad, et teised on selles ise süüdi, et nad ei ole nii edukad.

M, 38, TARTU: - tal on ilmselt kindel töökoht.. kindlasti ma usun, et nad on pereinimesed.. ja võib-olla tuleb sinna juurde, et nad on ikkagi selle asjaga kokku puutunud kunagi.. üldistades.. on olnud sellised inimesed, kelle peale on vahepeal võib-olla viltu vaadatud, aga nad on sellest üle saanud. /---/ samas ma tean seda, et tegelikult inimesed, kes ütlevad, nõ elatustasemelt ei ela mitte hästi, aitavad ka. Siin ei saa tuua paralleeli, et need aitavad, kellel on kõrgem sissetulek. See ikka on olnud inimese hingest.

N, 42, HIU: inimesed, kes on ise olnud suurtes raskustes, mõistavad teisi inimesi paremini. Kui oled ise ikka väga head elu kogu aeg elanud, et võib-olla tekib siis teatud ülbis ja uhkus, et nad on ise oma hädades süüdi ja nii edasi, aga kui oled ikka oma naha peal üht-teist-kolmandat läbi elanud, siis mõistad rohkem /---/ Need on ikkagi empaatiavõimega inimesed, kes teevad seda puhtast südamest, eksju. Inimesed, kes on ise raskusi läbi elanud, kellel on olemas võime teisi inimesi märgata. Ja teine pool on jälle kõik see, mis me enne rääkisime – et tõesti, maandan enda egoismi või tahan olla märgatav või.. no see pool on ju ka kohe märgata, et kes toimetab vaikselt ja märkamatuks ja kes teeb seda siis suure kisaga.

M, 40, TLN: Ma arvan, et inimese hinges või enamikes meist on alles see, et me tahame seda teha, lihtsalt me ei ole vaimsalt mingil hetkel nii tugevad.. infoühiskonnas on vaja leida see motiiv või teguviis, et inimesel oleks võimalus see teguviis teostada. Inimesi tuleb lihtsalt juhtida.

M, 41, HIU: Empaatiat eelkõige loomumomadustelt, et ta saaks teiste inimeste murest aru..

Millised väärtushinnangud annetajatel võiks olla?

N, 30, TLN: Mingi perekeskkus, grupikeskne nägemine.. world peace ja sellised asjad.. ma ei tea, roheline eluviis..

N, 42, HIU: Et igasugune tegevus võtab nagu kokku teatud väärtustega inimesi, see samamoodi.. näiteks kui mina aitan teist, võib-olla siis kunagi aidatakse mind.. või mis iganes.. kristlikud väärtused. kogukonnaväärtused ja kindlasti. /---/ need, kes annetavad ja kes teevad seda nõ puhtamate motiividega, need nagu märkavad üldse rohkem ühiskonda ja kõike seal toimuvat. Need, kes selle annetamise ja heategevusega üldse ei tegele, need on rohkem enesekesksed ja neid ei huvita võib-olla niiväga ka see riik ja ühiskond. Nad elavadki oma elu hästi rahulikult, muidu veel võib-olla tuleb mõni südamevalu

M, 40, TLN: Mingi hingejõud siis ütlevad, et ta on.. empaatiavõime kindlasti. Võib-olla küll jah, aktiivsemad. Või neile läheb rohkem korda ka riigi käekäik.

M, 41, HIU: suhteliselt keskmikud annetavad, kes elavad sellist reaalselt elu.. kellel on kuu sissetuleks ikkagi keskmine – temal ei ole väärtushinnangud läinud puhtalt raha ja raha taastootmise peale, et tal on aega mõelda ka endale ja oma hinge. Ma arvan jah, et sellised keskmikud annetavad, kellel on just enda jaoks aega – ma arvan, et siin ei määra see rahasumma suurus vaid just see, et kuidas sa oma aega kasutad, et kas sul on aega mõelda või sul ei ole aega mõelda /---/ pigem on see väärtuste küsimus – inimeste väärtushinnanguid tuleks suunata.

Kas annetamine sõltub elustaadiumist?

N, 30, TLN: Siin tuleb ka mängu inimeste individuaalne arusaamine, võime üldse midagi näha.

N, 42, HIU: Ma arvan küll, et teatud keskklass näiteks või jõukamad inimesed, et.. et kui nad on ise jõudnud teatud järje peale, siis ma usun küll, et võib olla motiiviks see, et no okei, ma annan selle 100 kr ära, see ei tee mitte midagi.. samamoodi ka, et mida kõrgemale jõuab riigi arengutase.. samamoodi on nagu perekonnas – mida kindlustatuna ma ennast tunnen, seda rohkem paljud hakkavad märkama ka siis teisi enda kõrval /---/ Kui sul endal ei ole probleeme toimetulekuga, siis sa vaatad ka ringi ja näed enda kõrva teisi.. positiivsema, avatuma, rõõmsama pilguga. Sul on vähem mingeid stressse, pingeid, negativismi, pettumust.. mida vaesem on see riik, mida suuremad on lõhed ühiskonnas.. seda rohkem on sellist (kibestunud) suhtumist, ma arvan..

TABEL 12

Annetanute ja mitteannetanute väärtushinnangud, üldine suhtumine ühiskonda**Kes ühiskonnas annetavad?**

N, 30, TARTU: Ikka pigem suurema empaatiavõimega inimesed. Kes nagu suudavad iseendast kaugemale mõelda, teiste peale mõelda. Et kes on sellised kaastundlikud ja vastuvõtlikud inimesed. Kalgi südamega, rangelt kaalutlevad inimesed ilmselt nagu ei tule kaasa.. /---/ väga raske üheselt öelda, aga ma pigem arvan, et annetajad.. noh, on pigem sellised tublid maksumaksjad, tublid ühiskonnaliikmed.. noh, et neil on südametunnistus nagu iga koha pealt olemas..

M, 50, TARTU: No.. kes lähevad kaasa selle kampaaniaga – ikka need, kes reklaami ohvriks langevad, kes kuulavad seda ja usuvad seda.. Ega see superklass ei anneta ju nii väga, ta teeb seda ainult ühe korra, tal on vaja seda teha ainult reklaamitriikiks

N, 34, TLN: Ei noh, kindlasti ikkagi väga jõukad inimesed, kelle jaoks see ilmselt on juba mingis mõttes selline.. teatud norm.. et kui sa oled nagu väga rikas inimene, siis lisaks sellele, et sa pead omama palju, pead sa kindlasti ka annetama.. et nii tehakse.. aga ilmselt ka mingi sellise kristliku maailmapildiga inimesed.

N, 39, HIU: Kindlasti empaatiavõimega, aga ma ei tea.. see võib olla mingi eluline tõuge lõpuks, et kui sul endal on mingi probleem olnud, siis sa hakkad hoopis teise pilguga asjadele vaatama ja kui näed abivajajaid, siis aidad. Me ei suuda alati rahaliselt aidata, aga hingeliselt olen ka mina inimesi aidanud. Vähemalt tänatud on selle eest, ju ma siis olen abiks olnud. Kuigi ma olin ise samasugune abivajaja mingi hetk ja mingil hetkel ma mõtlesin ka, et miks ma üldse maailmas olen

M, 38, TLN: Ma arvan, et nad on juba natuke vanemad, rohkem naisi, kui niimoodi sotsdemi järgi võtta. Ja tegelikult nad ise ei pruugi olla üldse hästi kindlustatud, aga just see, et nad on seda mingit viletsust näinud eks ja see suunab neid abistama.. ta oskab paremini ennast sellesse olukorda panna

M, 58, HIU: Noh, vaeselt ei saa midagi võtta, vaesel ei ole ka midagi anda, vaene suudab ainult kaasa nutta ja halada.. et nad on siiski rikkamad inimesed

Millised väärtushinnangud annetajatel võiks olla?

N, 34, TLN: ikkagi inimesed, kes nagu rohkem mõtleavad niimoodi sotsiaalselt, kes ei ela nagu pelgalt oma mingit elu.. sellised ühiskondlikult aktiivsed inimesed.. /---/ kindlasti, need on ikkagi inimesed, kes igal sammul.. on see siis ühiskondlik tegevus või tema enda selline igapäevatöö, aga kes ikka nagu pidevalt valutavad südant selliste ühiskondlike probleemide pärast.

M, 38, TLN: Noh, nad on kindlasti sellised elutervemad, nad ei osale sellises võistluses suure auhinna nimel onju, ei ole sellised oravad rattas, ei mõtle ainult materiaalselt, nad ei ole ainult raha peale väljas. /---/ kui ta just neid kollektiivseid väärtusi seab ettepoole individualistlikest.. et siis ta nagu oskab vaadata ka ühiskonna peale ja talle läheb see korda, et kuhu poole ühiskond liigub. Ei mõtle ainult enda asjade peale.

Kas annetamine sõltub elustaadiumist, läbielutust?

N, 30, TARTU: ma usun, et igauks võtab oma tasandilt, näeb neid asju.. läbielatu ka kindlasti mõjutab.. ma ei oska väga konkreetselt seda sõnastada.

N, 34, TLN: ma arvan, et kui inimene mingil hetkel tunneb, et ta noh.. on enda jaoks kuhugi jõudnud, nii materiaalses mõttes kui eneseteostusel, siis ta kindlasti hakkab rohkem enda ümber vaatama. Ja leiab võib-olla enda jaoks ka sellise ühiskondlikuma mõtlemise.. ja noh, kindlasti loeb ka siis see, kui sul endal elus on midagi juhtunud.

M, 38, TLN: Vanemad inimesed ei ole enam niiväga liigestest lahti, väärtushinnangud on välja kujunenud.. nad teavad juba, mis on mis ja tunnevad õiged asjad ära. Selles mõttes ma arvan, et inimesed, kellel on suurem elukogemus, need on pigem valmis annetama.

TABEL 13

Suhtumine annetuskampaniatesse. Head küljed

N, 30, TLN: see toob kaasa, et sa panedki rohkem enda ümber tähele inimesi, ütleme, et kes iganes on mingi füüsilise veaga või mingi muu probleemiga /---/ kui sul ei ole endal võib-olla mingit konkreetset seost või pidet selle kampaniaga, siis sa ei jää selle peale pikemalt mõtlema. /---/ Nad panevad inimesed mõtlema abivajajate peale, ma arvan.. eks igapäevaelu ongi sageli nii kiire tihti, et sa oled iseendas kinni ja mõtled enda probleemide peale. /---/ . Ühiskonnas teema kristalliseerub, avalik arvamus saab mõjutatud. /---/ seda teemat rohkem tähele kui ta tõuseb ülesse ühiskonnas – kas kampania näol, või teles või mõnes uudises jookseb läbi..

N, 36, TARTU: Kampaniad peaks inimestele meelde tuletama, et on ka teistsuguseid inimesi olemas ja et on probleeme ühiskonnas.. ja kasvatama inimeste vastutustunnet

M; 38, TARTU: põhimõtteliselt need probleemid lahendatakse ikkagi.. et on võimalik et, või noh.. leevendatakse.. kedagi ikka suudetakse aidata. /---/ Ma usun küll. Need panevad mõtlema, et ühiskonnas on abivajajaid.. mõni võib nii sinisilmne küll olla, et ta ei tea sellest midagi – elab omas turvalises maailmas ja käib ühte rada pidi.

N, 42, HIIU: tegelikult need kampaniad võivadki tekitada meis sellist vastureaktsiooni.. et ma ei tee seda selle pärast, et see on nüüd mingi kampania.. aga samal ajal ta jääb meile kuskile alateadvusesse, see probleem, et kusagil oli keegi, kes vajas abi. Et võib-olla ma järgmine kord lähen kaasa. Et kampania võib tõesti esialgu tekitada vastureaktsiooni, aga kuhugi jääb ta alles. Pikemaegne mõju on ikkagi pigem positiivne. /---/ just nimelt seda, et lõppeesmärk on ju positiivne – kui saab see aidatud, kelle nimel see kõik tehti, siis on ju kõik hästi /---/ see teadvustamine levib ju.. et on olemas abivajajad ja on olemas võimalus neid aidata ja teha seda siis üsna lihtsalt ja endale suurt kulu tegemata..

M, 40, TLN: Üldjuhul on heategevuse reklaamid niipalju läbi mõeldud, et nad on kas šokeerivad või nagu hellalt puudutav või mingitpidi on see konks talle külge pandud, ma näen tänu sellele. /---/ Et elu kiirus sunnib peale ja siit ütleme tuleb ka seesama kommunikatsiooni vahendamine – et seda peabki jõuliselt ja tugevalt vahendama, muidu seda lihtsalt ei panda tähele. /---/ kampaniatel on oma aeg ja kampaniad ei saa 100% kõigile ühtmoodi mõjuda – kampaniad on mõeldud mingile grupile inimestele, kellele nad mõjuvad õigesti ja kes selle tagajärjel ka tegutsevad. Kampaniad riivavad, aga ilma ka ei saa. /---/ Kampania võiks ju üles ehitada kuidagi väga ilusti – et mõlemad osapooled, kes saab ja kes annab – tunnevad seda mõistmist.

M, 41, HIIU: teadvustada, et mingisugune probleem on olemas, et inimesed hakkaksid mõtlema. Samamoodi keegi, kes on oma töö jätnud tegemata, mingisugune amet, ametimees.. /---/ Aga kampaniatel – on kaks varianti – kas saadakse eesmärk või tekib mingi vastasseis. See on nagu väga riskantne, mingi asi kampania peale üles ehitada, võidu-kaotusvõimalused on nagu võrdsed, kas me saame raha kokku või mitte. Ja kui ei saa mingi aparadi ostmiseks raha kokku, kogun näiteks kampaniaga 80%, mis siis edasi saab? Mis selle rahaga teha, kas tagasi anda või midagi muud osta selle eest.

TABEL 13

Suhtumine annetuskampaniatesse. Head küljed

N, 30, TARTU: ma ikkagi mõtlen, et kas seda sellise lauskampania korras või mingi viisaastaku või sellise asjaga nagu kuidagi õhutada või vahule kloppida.. ma ei tea, kas ma usun sellesse väga, /---/ kindlasti sellest peaks rääkima ja selles mõttes, et neid inimesi tuleb esile tõsta ja neid lugusid tuleb rääkida. et see nagu.. tahtmine head teha süveneks nagu laiematesse ringkondadesse.. kindlasti. Aga ma mõtlen kampania all nagu see, et umbes et joome mahl või „ära löö last“ ja selliseid loosunglikke.. kuidas ma ütlen.. nagu kaubastatud selline.. vot sellesse ma väga ei usu.. et hakkame kõik massiliselt head tegema. Et lõppude lõpuks just nimelt see taandub ikkagi nagu inimese vabale tahtele..

voib-olla see mingites situatsioonides võib olla õigustatud, kui on vaja sellist hästi kiiret reaktsiooni.. et on vaja reageerimist.. et võib-olla inimesed sellises igapäevauimas ei märka muidu.. kui see, et neile on vaja pista see surev imik nina alla ja hirmutada neid. Ma ei ütle, et ma mõistan selle 100%-liselt hukka, aga see peab olema hästi põhjendatud. /---/ näiteks ütleme, kui mingitest laekunud aktsiisimaksudest ravitakse haigeid või parandatakse ühiskonna heidikute grupi seisukorda, siis sellest ühiskond kindlasti muutub paremaks. Aga samal ajal mulle tundub, et see on nagu arheos..

M, 50, TARTU: eks nad kutsuvad inimesi välja selle peale mõtlema, et neid abivajajaid on palju, aga muidugi siis hakkab inimene ka selle peale mõtlema, et miks neid abivajajaid on nii palju.. et iga kord tuleb muudkui juurde ja juurde. Aga see võib ka jälle tekitada teistmoodi probleeme – et lõppkokkuvõttes ka kuni inimeste arusaamiseni, et meie see süsteem ei ole õige.. et tuleb valitsussüsteemi muutma hakata, ka sinnani välja võib see asi minna.

N, 34, TLN: kui sellest räägitakse, siis inimeste tähelepanu.. ja väga paljud firmad pidid tulema kaasa sellega.. et sellest kuulatakse, et mingi projekt on käsil ja see.. tegelikult tuleb kasuks.. tähelepanu juhtimine. /---/ näiteks kodutud, keda riik ei suuda ülal pidada ja siis soovitaksegi kaasata sinna ka teisi sektoreid. Et kui sellest rääkida kõvahäälselt, siis kindlasti see tõmbab tähelepanu ja tekitab huvi /---/ Ma arvan, et see juhib tähelepanu, et on palju abivajajaid meie kõrval. Ja see on hea.. selles mõttes on need projektid kõik vajalikud. Nojah, see ongi võib-olla kaudselt ta siis suunab nagu.. või noh, ikkagi – tõmbab tähelepanu./---/ selle tähelepanu juhtimisega, selles mõttes, et mida rohkem inimesed teadvustavad, et ümberringi on neid abivajajaid.. et see nagu muudabki neid suhtumisi.. aga see, ma arvan.. see nagu ei pane inimesi niimoodi mõtlema, et me nüüd aitamegi.. sellesse ma ei usu.. et kui inimesed näevad, et toimuvad igasugu annetused, et siis nagu usutakse ka sellesse aitamisse. /---/ alati on ikkagi aru saada, kui on mingi noh, heategevuslik kampania.. ja siis ma lihtsalt välistasin selle enda jaoks.. minust läheb see täiesti mööda – kui ma näen mingit reklaami, kus kutsutakse annetama, siis ma täiesti blokin selle enda jaoks ära.. see kohe tekib, et see on selline anonüümne ja noh, sellel ei ole enam heategevusega mingit pistmist. See on korjandus.. minult võetakse raha ja ma ei tea täpselt, mida selle rahaga peale hakatakse..

N, 39, HIIU: Nad toovad elukvaliteeti ikkagi neile, kes toime ei tule

M, 38, TLN: Nad aitavad probleeme tõstatada, toovad välja need valupunktid ja lasevad ka sul märgata seda, neid abivajajaid, noh, eesmärgid oleks ka ju see, et see muutuks sulle normiks, mitte erandiks. Et sa jõudu mööda osaledki.. või vähemalt, et sa võtad heategu kui normaalselt nähtust ja mõtledki rohkem ühiskonna peale, kollektivistikumalt.

M, 58, TLN: kampania – see on jälle mingi kindel siht, mingi kindla puudujäägi likvideerimine. /---/ kampania, eks kampania ikka aitab.. tähendab, kui lihtsalt annetusi niimoodi igapäevaselt korjata, siis ei pruugi sellele koolile katust peale saada, aga pool katust ei ole lahendus. Pool katust on sama hea, kui üldse katust ei oleks. Järelikult, et tervet katust peale saada, on vaja teha kampania ja inimesi suunata ja ehitada see katus valmis /---/ See on ikkagi ühiskonna siis.. või ühiskonna niioelda informeerimine ühes kindlas suunas tegutsema ja sellest asjast /---/ ikkagi väikestest summast saab teinekord päris suured summad kokku ja seda on võimalik ainult kampania korras, sest noh, 5 krooni ju jääb ikkagi üle..

TABEL 14

Suhtumine annetuskampaniatesse.Negatiivsed tulemused

N, 30, TLN: Eks see onoleb hästi konkreetsetest kampaniastest või asutustest või inimestest. Võib-olla ongi nagu mingitpidi abituse õppimine äkki

N, 36, TARTU: Halb on siis, kui see raha ei lähe sellel otstarbel, milleks seda koguma hakatakse.

M, 38, TARTU: ütleme, et sokireklaam juhib tähelepanu küll, aga see mõju on negatiivne. See on tegelikult ju mingi asja tulemus, ega see pildi näitamine – seal on enne mingid põhjused ühesõnaga. Pigem on sinna vaja heategevust. Seda asja peaks tegema kuidagi teistmoodi. /---/ Kõige hullem, kui pärast tuleb midagi välja – et raha kasutati vales suunas. siis nagu see teeb skeptiliseks. See on just rahalise annetamise puhul, muidu ei ole kontrollitav..

N, 42, HIJU: Just ütleme sellised asjad, et kui on teada, et kampania on tehtud ja tuleb paari aasta pärast välja, et see läks ei tea kuhu, minu jaoks on see küll olnud hästi selline... ääretult negatiivne ja haigetegev moment /---/ inimesed on üksjagu võibolla nendest kampaniastest nagu tüdinenud ka, väsinud. Võib tekkida nagu see moment, et ma olen üle küllastunud, et üks pakub mulle seda teist kolmandat. kes ronib aknast sisse, kes uksest, kes telefoni kaudu, kes teleka kaudu.. et selline üle küllastumise moment.. et seal on jälle see kampania läbiviimise andekus, et kui palju ma taban selle naelapea pihta, et kuidas ma nagu seda kujundan ja teen nii, et see inimestele vastu ei hakka, mingi kanali leidmine.. mis nagu toimiks.. õrn mängumaa.

M, 40, TLN: kõik kogumised ja hilisemad ümberjaotamised ei ole olnud korrektsed, see ei ole läinud õigetes kohtadesse. Tuleb mängu omakasu, mis on ka loomulik. Algne eesmärk deformeerub ja raha ei lähe sinna, mille jaoks seda kogutud on /---/ (šokireklaam) Ta mõjub jah teatud hetkel – ta peab olema väga täpselt paigas, iga hetk on see, et vint saab üle keeratud ja ma keeran selja ja ei vaata rohkem. reklaamifirma poolt peab see olema tehtud nii, et ta on ehmatav, sa jääd vaatama ja sa teed ka annetuse. Seos peab tekkima impulsi ja tegevuse vahele. /---/ (erasektori kampaniate kasumiootus) Seda ma olen tundnud ja see on aspekt, mis on hästi negatiivne, mis segab, kui sa selle ära tunned. On vaja mitu positiivset momenti, et sellest uuesti üle saada, see võib pikka aega annetamist takistada. /---/ kommertslike võtete kasutamine, samuti heategevuse tähenduse muutumine läbi kampaniate, negatiivse alatoonini lisandumine, kui heategevusega seostatakse petturlusjuhtumeid, samuti see, et kampaniad ei ole alati eetilised, ausad. Siin võiks välja tuua mingi eetikakomisjoni vajaduse – kampania on nii suur avalik vorm, et selle osas võiks olla mingi eetikakontroll. Samas igasugune kontroll tekitab mingi ühепалgelisuse, aga teistpidi võiks olla mingi kontroll selle koha pealt, et kõik kampaniad ei lähe avalikuks. See hoiaks ära heategevuse eetikaprobleemid. /---/ kui neid kampaniaid on palju, siis võib tekkida mulje, et heategevust on palju, ilma et nad tegelikult mingit tulemit tekitaks. Tekib mõte, et heategevust on nii palju, et minu abi ei ole enam vaja.

M, 41, HIJU: .. minu meelest on nad rumalalt tehtud, kui otse öelda.. et ma ei saa aru, et kas tõesti mina pean annetama igasugu meditsiiniaparaatide ostmiseks. Kui meil on olemas maksusüsteem ja kõik asjad.. et miks see Tartu ülikooli kliinikum siis peab inimeste käest raha küsima mingisuguste masinate ostmiseks /---/ (šokireklaam) siin on jälle see piiri küsimus, et kas ja kuidas seda teha. Igal inimesel on erinev valulävi, et seda häda, risti ja viletsust nagu näidata kõigile suurelt ja laialt, siis inimene lõpuks harjub sellega ära ja küsib, „aga mis siis“? Ma ei tea, mul ei ole ka õiget kontakti niisuguste teismeliste maailmaga, et mis nemad arvavad, aga sealt hakkab ju kõik pihta. Et kas nad jälgivad, kas nad vaatavad ühiskonnas toimuvaid protsesse ja kas see läheb neile korda või ei lähe.. /---/ Tekitavad trotsi ja juba kahjuse üsna palju, peab ütlema. Et ma lasen nagu silme eest mööda, ma ei jälgi enam. No, mul on tegelikult tänu sellele ka, et mul viimasel ajal on elu muutunud, et ma aasta aega tegutsen uues sfääris, meditsiinisfääris ja mul küllaltki palju aega, jõudu ja jaksu läheb selle peale. Et mul ei ole aega selleks aega /---/ Kuidagi mulle tundub, et ma ei ole viimasel ajal.. mul ei ole nagu.. mul on enda sisse elamise aeg pigem praegu, et võib-olla paari aasta pärast ma vaatan jälle rohkem ringi ja panen tähele.. aga kuidagi need kampaniad jätkavad enamuses küllaltki sellise rumala mulje, need mis on.. et teeme seda ja teema üheskoos ja.. sellised võtsid ja ma ei usu sellesse. Ja seesama šokireklaam, mis sa ütlesid, see mõjub ka nagu negatiivselt, et päris nii neid asju ikkagi teha ei saa. See tekitab mingit trotsi /---/ Ma vaatan, et väga palju tehakse sellist profaanlikku, et see tase läheb alla – võib-olla see ongi sellest, et neid on liiga palju. Muidugi ma lähen iseendaga vastuollu, et ise ütlen, et ma ei ole väga jälginud seda asja, aga mõni asi, mis jääb nagu silma.. ma ei tea, kas see on parastamisest või kiuslikkusest, et näed, ise olete lollid ja teete asju viletsalt, et kas see on inimlik parastamise külg, mis välja lööb?

TABEL 14

Suhtumine annetuskampaniatesse.Negatiivsed tulemused:

N, 30, TARTU: Eks ühest küljest riigi passiivsust. Et kui see on väga hoogne erasektoris ja kolmandas sektoris, siis riik tegeleb millegi muuga või leiab endale mujal tegevust, noh, et tema abi ei ole vaja. Noh.. halb.. ma ei kujuta ette.. aga võib-olla äkki mingi ebavõrdsuse küsimus.. et tekib küsimus – tema sai aidatud, miks mina abi ei saa.

M, 50, TARTU: aga need väiksed lapsed, kes nende aparaatidega ellu jäetakse ilmtingimata.. aga nendest nüüd vast üks 6-70% ellu jäädes on alaarenenud, eluagseid invaliidid. Et sellega nagu.. annetamisega me tekitame veelkord endale suuremat ringi neid annetuse vajajaid, /---/ reklaamisse ma ise ei usu.. mida suurem reklaam tehtud, seda kehvem kaup.. asju näidatakse paremana ja püütakse inimest petta. /---/ (Kampaniad tekitavad trotsi?) jah, ilmtingimata. Jah, just.. need suured reklaamid, mis on niuksed.. mis meie meditsiinis, et vaja osta kõiksugu kalleid aparaate ja helista numbrile ja seal iga numbriga taga on kas 25 või 100 krooni või 500 võetakse maha.. see on suur kampania ja siis ma ei näe sellist üldse põhimõtet.. kuna meil ikka sotsiaalsüsteemis on nii suured rahad ja kui tõesti ei leita seda 500 000, siis miks seda viimase rahva käest kokku korjata veel.. see on väga suur miinus ütleme, kõige selle valitsuse- ja tervishoiusüsteemile, et sellist asja on lubatud teha. /---/ . Kampaniad ei tohiks ikka nii olla jah, räiged.. liiga palju on (kampaniaid, sagedust).. ja ma ei arva reklaamist üldse hästi.

N, 34, TLN: halb on ta emotsionaalselt siis, kui lihtsalt seda kära on rohkem, kui asi väärt on.. ja siis need abisaajad – see võib neile lihtsalt solvalvalt mõjuda. Kuidas suured heategijad neid niioelda ära kasutavad. /---/ ei midagi rohkemat, kui jälle seesama, et kui seda kära asja ümber on rohkem, kui tegelikult tehakse. Et noh, muidu.. rohkem ei tea.. või siis ehk ka see ikkagi, et inimesele tekitatakse nagu vale arusaam aitamisest. Võib-olla muidu ta teeks nagu päriselt midagi, aga siis talle tundub, et ta annab oma tõrtsu raha ära ja ta ongi nagu teinud.. võib-olla selles mõttes noh, ka suunab inimesi sellise kergema vastupanu teed minema.. et heategevuse tegelik tähendus muutub.. milleks päriselt aidata, ta teeb selle lihtsalt ära.

M, 38, TLN: Noh, siis kui riik hakkaks mõtlema, et nüüd ongi kõik hästi – nad saavad ise hakkama. Aga ühiskonnas.. ma ei tea, et kellegi hoiakut nad negatiivselt mõjutaksid.. ma ei usu, et siin midagi negatiivset väga kaasa tuleb. /---/ Ma tahan näha rohkem altruismi – kui sa tahad head teha, siis tee seda altruismist, mitte omakasust. Kui see on ikka nii läbinähtavalt omakasu peal, siis see peletab eemale, heategevusele jääb halb maik juurde.

M, 58, HIJU: nüüd on küsimus, et kas ma olen järgmine kord nii loll, et mingisuguse aparaadi sildi all annan poliitilistele vallandustoetustele oma raha. /---/ Reklaam on reklaam. Reklaam on ajaraiskamine, võib-olla ta peab olema, ta mõjub alateadvuse kuhugi.. ma ei usu seda reklaami ja narr on uskuda, et Eestis on nii palju.. nii suurt harimatust, et keegi usub reklaami. Reklaami – see nagu ta on serveeritud – see on ikkagi show ja need näitlejad elavad hästi ja.. või, kas elavad hästi, aga tervis on korras neil. Reklaam on.. tsirkus.. aga alateadvuse ta mõikab ja võib-olla.. alateadlikku mõjutust ma ei oska kommenteerida, ma ei tunnetata seda, aga kindlasti ta mõikab /---/ Ma ei usugi üldse, et šokk kedagi paneb.. see on.. annetama.. kui on tõeline šokk ja see on tõesti hästi lavastatud, siis sa värised paar-kolm päeva ja jäätad tööl ülesanded täitmata, aga mitte ei jookse annetama.. šokk on jama ja reklaam on.. noh, ju ta olema peab, aga sellisel tasemel nagu ta täna on – see on ajaraiskamine.

TABEL 15**Annetuskampaaniate vastuvõtt. „Väike rahasüst igal kuul”**

N, 30, TLN: põhimõtteliselt see on ka üks neid kampaaniaid, mis panid mind näiteks püsiannetuse peale mõtlema.

N, 36, TARTU: Kui ma annetan, siis ma tahan ikka väga täpselt teada, mis selle rahaga tehakse. /---/ Selline püsiv annetus tekitab ikkagi vastakaid tundeid. võib-olla kui mul endal oleksid lapsed ja ma oleks käinud siin Toomemäel sünnitamas ja mul oleks abi tarvis läinud, võib-olla siis ma oleks potentsiaalne annetaja ja teeks iga kuu annetuse. See igakuine annetus tähendab ikkagi seda, et tekitab küsimuse, et kuhu mu raha ikkagi läheb, mis sellega tehakse.

M, 40, TLN: Siin on seesama asi, mida mina ei aktsepteeri – on see, et iga kuu natuke süstida, suts-ja-suts, automaatselt natuke kogu aeg.. võib-olla ei lähe põhimõtete kokku.

M, 41, TLN: miks ikkagi riik ei tegele sellega, et miks on Kliinikum lõõnud käega Haigekassa peale, et nüüd on lausa püsikorraldus. /---/ see on selline imearmas, et sa lihtsalt pead annetama, et sul ei jäeta.. väga hästi tehtud – suur karumõmm ja süstal, ja väike rahasüst siis. Ei küsita ju palju tegelikult, aga miks me oleme oma riigiga nii kaugele jõudnud, et me peame sellist asja tegema? Et see on võib-olla küüniline, aga... ja alati just laste peal käib see mäng.

Väike rahasüst igal kuul, tugevad küljed

N, 30, TLN: juhib tähelepanu sellele, et tegemist on lapsi puudutava asjaga

N, 36, TARTU: sõnum ja kujund on ka omavahel hästi seotud.

N, 42, HIIU: No see süstal on natukene karm siin minu meelest, aga iseenesest päris normaalne.

Väike rahasüst igal kuul, nõrgad küljed

N, 30, TLN: No selle nõrgaks küljeks võibolla see et siin on see karu. Et sa vaatad seda, no mingi karu – no mis siis, olgu. Teisest küljest on tugevaks küljeks just see, et ta on selline soe ja sõbralik – jätab hea emotsiooni.

N, 36, TARTU: see võiks suuremalt olla välja toodud, et kuhu see raha ikka täpselt läheb. Muidu tekib küsimus, et väike rahasüst jah igal kuul, aga kuhu.. kuhu? Et miks ma pean kedagi siin rahaga süstima.

N, 42, HIIU: Tekst ja see mõte.. no selle saab siit küll kätte, aga võib-olla ta võiks natukene rõõmsam olla. Tegelikult jah, et häda on nagu käes, siis võib ka see süngem olla. Ma paneks ühe väikese lapse sinna karu sülle, siis oleks okei.

M, 40, TLN: see karu – tal läheb isegi hästi, vaata kui rõõmsa näoga ta on, ei olegi nagu mingit muret, ei kutsu toetama. siin on midagi paigast ära, mis minu jaoks ei toimi.. see väike rahasüst ja.. ei toimi, ma ei oskagi sulle öelda, miks. Samuti sõnamäng ei toimi – me räägime heategevusest ja kasutame väljendit rahasüst. Jumalast kole väljend tegelikult. See on odav reklaaminipp ja viib eesmärgist kaugemale.

TABEL 15**Annetuskampaaniate vastuvõtt. „Väike rahasüst igal kuul”**

N, 30, TARTU: see tekitab minus natuke küsimusi.. noh, et see on nagu selline, et.. väike rahasüst igal kuul nagu.. ta on nagu natuke mittemidagiütle.. ta nagu ei kohusta mitte millekski, ta on natuke laialivalguv.. see on täpselt see: „Väike rahasüst igal kuul! Miks ka mitte? Aga võib-olla ka mitte”. Ta ei pane tegutsema, ta jääb nagu kuidagi ripakile või.. ta ei anna niivõrd tugevat emotsiooni, et ma võtan rahakoti või pangakaardi välja ja lähen ja teen midagi..

M, 50, TARTU: tegemist on väga suure süstiga.. see on veterinaari.. kui oled veterinaar olnud, siis tead, millega tegemist on. See on suurte loomade süst.

N, 34, TLN: minu arvates on see väga selline kommertslik. Väike rahasüst – et ta nagu üldse ei kõnele mingit heategevuslikku keelt või sellist, nagu ta olema peaks.

N, 39, HIIU: lõpptulemus on ikkagi see, et inimestele koputatakse südame tunnustusele ja rõhutatakse, et kui raske on neil lastel seal haiglas ikka olla, aga sorry, me maksame ju haigekassat.

M, 38, TLN: Et keegi tahab raha saada. Ma ei saa nagu koheselt aru, et kuhu see raha nagu läheb.. seda ma pean hakkama siit lugema. Noh, ma ütlesin - ma ei saa sellest aru, see peaks olema riigi probleem, mis kanditakse siis osavalt avalikku sektorisse.. lihtsalt rõhutakse sellele kaastundele, et lapsed on need, kes alati saavad abi ja kaastunnet, eks. See on minu jaoks hästi võlts, selline odava trikiga püüdmine. /---/ Siin tekib kohe küsimus, et kas see jääbki lõputult niimoodi kestma, et annan sõrme, võetakse käsi.. et peangi maksma elu lõpuni või saan ma seda ka katkestada kusagil? /---/ Siin on täpselt see, et võtame need lapsed, et neile tuntakse kõige rohkem kaasa, no et siis äkki rahakoti raud käib kiiremini klõpsi lahti. See on kõige selline kergem tee, odavam nipp

M, 58, HIIU: Täna ma olen firma juht, homme ma ei pruugi enam olla. Ja.. aga annetused, kui on leping tehtud, kantakse pidevalt maha ja siis ma pean hakkama seda raha kerjama, et ennast hinges hoida..

Väike rahasüst, kampaania nõrgad küljed

N, 30, TARTU: minu mõtted lähevad rändama hoopis teist teed pidi.. et ma ei seosta seda rahasüstiga. /---/ Ja näiteks see „püsiannetus südameasjaks” minu arvates see võiks loosung olla sellel visuaalil

M, 50, TARTU: see on kehva reklaam. Ei sobi kokku.. mõmmu veel sobiks nende mesilastega, aga süstal pihku ei sobi.. see on jah.. ebaproportsionaalis

N, 34, TLN: Aga et ta on liiga süinge, samas rõõmus karumõmm ja kole süstal – need elemendid ei ole omavahel kooskõlas /---/ Aga see, mida tegema peaks, kas see tuleb siit välja? Üldiselt ma ei ole ikka üldse aru saanud veel, et mis tegema peab.. sest on annetustelefonid.. mingi Tartu Kliinikumile antakse raha.. see ei ole väga konkreetne reklaam.

M, 38, TLN: Tegelikult sõnum peaks olema.. ilmselt see probleem peaks olema välja toodud, miks siis... et sa näeksid seda probleemi.. sest tegelikult see raha andmine on juba järgmine samm. Kõigepealt sa tahaks ikkagi teada, et mille jaoks sa annad seda raha. Et kõigepealt peaks olema püstitatud ülesanne, see eesmärk millega sa tahaks kaasa minna.. aga see, kui sinu käest kõigepealt otse raha küsitakse ja alles siis hakatakse kusagil all seletama, et milleks, siis tundub, et just see raha on nagu tähtsam.. /---/ No ilmselt visuaal peaks siis mingi muu olema, hetkel see karu ei anna seda mõtet edasi.. ta toetab ainult praegust sloganit oma süstlaga. /---/ Ikkagi igal kampaanial peaks olema konkreetne abivajaja, persoon seal taga.. kindlasti see aitab kaasa /---/ mõnele kindlasti süstal seostub hoopis narkomaaniaga onju, mulle õnneks mitte.. aga ma arvan, et nooremale põlvkonnale seostub see kohe narkomaaniaga

M, 58, HIIU: (kujundus) tähendab, ju ta narkomaania.. narkomaanide toetuseks on. aga süstal – kui me räägime süstaldest, siis see ikkagi tuleb silme ette kuvand narkomaanidest, kes süstivad.. tähendab, see on kehva kuvand. mul pole aega lugeda seda.. see reklaam, ma vaatan sellele peale ja kuvand viitab süstijatele..

TABEL 16

Annetuskampaaniate vastuvõtt „Erle kampaania”

N, 30, TLN: see jäi mulle hästi segaseks, kuni ta ilmus ajalehte ka. Paratamatult sa ei seisa tänaval ja ei loe selle posti pealt, et mis seal öeldud on. Alles siis jõudis kohale, millest jutt käib, kui ta ajalehes ilmus mingi aeg hiljem.

N, 36, TARTU: väga nõme on see suhtumine, et selliseid šokeerivaid asju/tagajärgi ei tohiks näidata. Minu arvates see on selline **kaksikmoraal**, et teha võib, aga tagajärgi näidata ei tohi /---/ Minu arvates peaks sellist reklaami palju rohkem olema. Sest tänapäeva noored on sellised.. et neid nagu.. ma ei oskagi öelda, et mis neil häda on.. kas elu on liiga hea või.. neil ei ole nagu mingit motivatsiooni ja siis nagu.. lihtsalt, nagu ei hoolita enam millestki... ja siis see **sokireklaam** ongi see, mis võib-olla neid ka nagu natuke raputab ja natukene mõtlema paneb.

M, 38, TARTU: Ütleme, püsiannetus püsiannetuseks, aga põhimõtteliselt see nüüd on.. kuigi pilt on.. no tegelikult ta on ju **sokireklaam**.. pigem ma aitan siin, kui selles **Selveri kampaanias**. Siin ei ole äriga seotud see asi. Selles mõttes, et siin ei saa keegi kolmas kasu ja suuremat kasu, kui see, mis abivajajale läheb. /---/ No nad tahavad sellele tüdrukule ju head, et nad oleks ka aastate pärast koos.. nad on ilmselt nii head sõbrad.. no, kaastunde mõjub see. Pigem jäägu neile lastele käed-jalad külge, aga mina saan aidata.

N, 42, HIJU: Kindlasti see **tekitab** seda emotsiooni, et peaks aitama.. sest et noh, ma ütlen, et kas see mõjutab või ei mõjuta, aga ma olen ju ise ka kokku puutunud **sellise lapsega** ja teades seda, mis see kõik maksab.. siis, kui midu ma veel võiks mõelda, et on mingi kampaania ja mingi selline asi.. et lihtsalt, kas ja kuhu ja kas õigesse kohta see raha läheb, siis see nagu ise niimoodi läbi elades, et jah, mind ta puudutaks /---/ Et püsiannetusega.. ma arvan jah seda, et kui ise ei ole seda asja läbi elanud, nendel võib-olla tekib jah rohkem küsimusi, et kas see raha läheb ikka õigesse kohta ja nii edasi.. aga.. aga minule ta nagu mõjub. /---/ Ta on küllaltki šokeeriv.. eriti see ilma käteta poisi pilt. Aga võib-olla sellega nagu tulebki välja see lugu, mis seal valutab, see, mida on vaja seal aidata. Et ükskord on see Erle võib-olla selline. See kampaania on hea.

M, 40, TLN: See käte-jalgadeta oli reklaamitegijate poolt väga hästi üles ehitatud, väga loogiliselt, inimesi puudutavalt. Aga nüüd on küsimus see, et kas õigesti või valesti – nii nagu iga meedia puhul on küsimus, et mis on kommunikatsioon, mis on turundus – kaks iseasja. Ühe puhul on kõik lubatud, teise puhul ei ole. Samamoodi ka heategevus – see peaks olema aus, läbipaistev, tegelik, aga me teeme seda reklaamivahenditega, kus on kõik lubatud, need vahendid ei hoiu enam heategevust puhtana. /---/ Ütleme, et reklaamina ta oli väga hea reklaam, aga siin oli taga mingi lugu, mis ühel hetkel hakkas segama.

M, 41, HIJU: minu meelest on siin mindud nagu üle piiri ja asja ikka väga **lihtsustatud**. Anname käed-jalad ära.. no, äkki ongi keegi, kes on pisut vääristunud psüühikaga ja löikab kellelgi jalad ära ja ütleb, et palun Erle, siin on sulle jalad. Et, kas see on ikka põhjendatud.. Riigis peaks olema mingi teine mehhanism, mis tagaks sellele Erlele ravi või mingisugune rahvusvahelised fondid või mingi koostöö.. Mulle ei meeldi see kampaania, mängitakse mingitel keeltele, püütakse mul tekitada kaastunnet ja võib-olla süütunnet, aga minul tekib see, et keegi on jätnud oma töö tegemata.

Erle, kampaania tugevad küljed

N, 30, TLN: mis minu jaoks siit kõlama jäi oli see, et kui lapsed on nõus.. no.. ma olen laps, ma oleksin nõus oma sõbranna jaoks tegema sellist asja.. et laste omavaheline hoolimine. Siit jäi see hoopis kõlama.. et miks mitte siis vanemad ei peaks siis nendest lastest niipalju hoolima.

N, 36, TARTU: See on hea reklaam – ma ei leia, et siin on midagi rikutud, mingit eetikat või midagi. See kujundus oli mõjus. See, et lastel ei olnud käsi-jalgu, oli raputav. Aga inimesi peabki raputama – tänapäeva inimesed on nii tuimad, et nad ei reageeri enam millelegi. Ja seda reklaamipahna on nii palju, et kui see kujundus on tavaline, siis sa ei märka seda, sulle ei jää see meeldegi /---/ See sõnum, et ma annaksin oma jalad ära, isegi kui sa ei saa aru, siis sul tekib huvi, et mis asi see on. Ja siis sa otsid ka infot mujalt juba. See reklaam paneb mind tegutsema.

M, 38, TARTU: ilmselt selline personaalne või otsene aitamine paneb inimesed rohkem tegutsema kui selline üldine asi. Et kui sa täpselt ei saagi aru, et kuhu see raha läheb, siis ei taha ka annetada.. aga kui on konkreetne inimene, keda saad aidata, siis see paneb su rohkem tegutsema

M, 40, TLN: See on väga professionaalselt tehtud – kõik need aspektid, mis on annetamise tegemiseks vajalikud, on ülesse leitud, tööle pandud, siin on olemas. Isikustatud, inimeste kaudu esitatud, ausus – kõik on korrektne.

TABEL 16

Annetuskampaaniate vastuvõtt „Erle kampaania”

N, 30, TARTU: Minu arust see oli kole kampaania, selles mõttes, et esiteks, vaata kuidas on nagu.. no kui kellelgi on kehaosad ära lõigatud, see tekitab minus õudu.. nagu sõjatandril.. et ma ei tahaks olla pildi peal ise ilma jalgade või käteta.. ma just mõtlen, et kuidas need lapsed ennast tunnevad, kui nad vaatavad ennast.. et sellised sandistatud inimesed /---/ Mind kutsutakse üles ka käsi jalgu ära andma, mitte raha andma.. ma mõtlen, et kui kõik oma käed-jalad ära annavad, mis edasi saab. Võib-olla ma mõtlen täitsa mööda.. Aga minu meelest võiks rääkida ikkagi sellest liigesepeõletikust.

M, 50, TARTU: see näitab kohe seda, et.. et Haigekassal on kõik tööd tegemata.. kui ta ikkagi ei saa rohtu tellida, et haige laps saaks normaalselt elada, siis, milleks meile seda haigekassasüsteemi vaja on? /---/ kui ikkagi sündinud laps nii üles pumbata või enneaegselt sündinud laps, et siis pärast me näeme üle aeg nende lastega liigseid kulutusi ja vaeva ja näeme, et nad ei olegi täisväärtuslikud, noh kodanikud ja neile tuleb kuni surmani abi anda. Seda peaks ikkagi tegema riik. Selle raha peaks leidma riik /---/ Noh, kutsutakse kasvõi niikaugele, et anna siis oma terved jalad ära, et haige laps saaks joosta.. et müü siis ennast tüki kaupa maha. Siin antakse edasi, et riigil ei ole asja sinna haigete laste juurde. Sest kuna ma nende haigete lastega olen väga palju kokku puutunud, siis ma tean. Riigil ei ole asja!

N, 34, TLN: See on nagu pigem mängimine inimese sellistel madalatel tunnetel, et miks vaadatakse õudusfilme ja.. ma ei teagi, kuidas seda nimetatakse. Päris kindlasti ei juhi see tähelepanu tegelikele probleemidele. Et kuidas nagu tegelikult võib ka sinu terves perekonnas juhtuda, et su laps jääb haigeks ja.. see on, see on kuidagi hoopis midagi muud, see on üle mõeldud

M, 38, TLN: siin näidatakse ikkagi seda probleemi, et sa kujutadki ette, et see laps peabki nii elama.. paneb mõtlema, see paneb rohkem mõtlema.. just, koputab minu südame-tunnetusele, et mida sa teeks, kas sa ka midagi teeks? (Aga sul ei teki muljet, et see on lavastatud?) Seda muljet mul ei tekkinud, aga ma oleksin siis ääretult pettunud, kui see nii oleks.. siis oleks ikka tagasilööb. See usaldus on hästi habras tekkima, kui sa selle niimoodi ära killid, siis seda ei teki jälle pikka aega.

M, 58, HIJU: No, üle pingutatud jahu.. ei anna keegi käsi ära, ei anna keegi jalgu ära.. fototrikid on hästi õnnestunud, aga no uskuda nüüd, et keegi annab.. ei.. vaata, inimene peab eelkõige ennast elujõuliseks ja korras hoidma. Aga teha ennast invaliidiks, see on niisugune.. kellegi aitamiseks.. no, mis abi sellest ühiskonnale on.. ma ei tea, kes on see Erle, ma ei tea, mis tal viga on. Mis tolku on sellest, et me ühe teeme invaliidiks ja teise teeme terveks – ühiskond kaotab seeläbi ühe juba palju suurema inimese /---/ see on loll kuvand.. see on show ja.. me ei tea, kellele see mõjub.. kas on nii senilist inimest olemas, kelle see paneb kihama ja paneb annetama /---/ võib-olla on inimesi, kellele selline kampaania mõjub. eks see on olnud haridusest ja arusaamisest

Erle, kampaania tugevad küljed

N, 30, TARTU: Just see, et lapse muret laste kaudu esitada – see ilmselt kutsub lastevanemates esile küll mõlemisainet.. või see, et lastele teiste laste kaudu rääkida, see ka ilmselt mõjub. Ja ilmselt siin rõhutakse ka sellele, et kui lapsed on valmis midagi tegema, siis peaksid lastevanemad ammugi tegema, see on nende kohustus.

N, 39, HIJU: Ma ei oska kommenteerida, kas see on nende laste endi mõte. Ta on ikka ilmselt väljamõeldud kampaania. Kas see on lapse enda mõte või täiskasvanu mõte, seal on oluline vahe.

M, 38, TLN: Minu arvates on see väga hea.. et tegelikult sellele abivajajale ei meeldiks, kui teda siin näidatakse.. ja siis räägitaksegi läbi selle abivajaja lähedaste, läbi selle ringi, kes teda tunnevad, et mida nemad teeksid. Ja tegelikult see on hea. (Kas see kampaania kutsub sind annetama?) See võib-olla isegi kutsuks.. siin nüüd ei osteta mingit aparati, aga laps saab raviraha.. siin on muidugi jälle see psükorraldus, seda ma ei poolda.

Erle, kampaania nõrgad küljed

N, 30, TARTU: minu arvates, natuke kummaline seos. Nad ei ole sõbrannad – see on nagu kokkulepitud asi. Ma ei kujuta ette, kas selliste tüdrukute vahel on niisugust sõprust, et ma annaks kasvõi oma jalad ära.. see tundub mulle selline ebausutav. /---/ ei minul nagu tekib küsimus – käed ära, jalad ära – ma mõtlen et kuidas sellist inimest saab aidata. Noh, et kas mina pean ka oma käed ja jalad ära andma või? Mitte raha kaudu..

N, 34, TLN: no ja see peaks väljendama siis, et ma annaksin kasvõi oma käed ära, aga see ei tööta. Noh, sõnakõlks. Ei tekitagi mingeid mõtteid /---/ Noh, ma arvan, et tegelikult on see, et oleks see ainus reklaam terve Eesti peal, siis inimesed tuleks, loeks selle läbi ja mõtleks selle peale.. aga seda tuleb uksest ja aknast ja ööd ja päevad, et sa ei jõua selle kõige peale mõelda. Ja samamoodi sa ei mõtle ka selle peale – see läheb nagu ühest kõrvast sisse ja teisest välja

N, 39, HIJU: . See on arvatuga tehtud.. konkreetselt, mina ei tahaks olla selle lapse nahas.. et teda näidatakse niimoodi ilma käte, jalgadeta.. sest ausalt öeldes ma ei usu, et teised lapsed koolis tunnetavad, et see on heategevuseks tehtud, see pilt. Siin on ju konkreetsed inimesed taga.

<p>TABEL 16, järg <u>Erle kampaania nõrgad küljed</u> N, 30, TLN: Ma ei saa öelda, et see halb reklaam oleks, aga ta nagu.. minu jaoks väga ei mõjunud. Siin oli küll hästi isiklik dimensioon sisse toodud – räägiti läbi laste, läbi sõbranna/sõbra lapse probleemist. N, 36, TARTU: nõrgaks küljeks on see, et kindlasti inimesed hakkavad näägutama, et ei ole ilus ja nii ei sobi ja.. teadagi. On inimesed, kes on kaksikmoraaliga. Kõike teha võib, aga näidata ei või. Las need lapsed olla, kuskil mujal - aga ärme räägime sellest – meie jaoks seda asja ei eksisteeri. M, 38, TARTU: see must värv taustaks ei ole hea. Et mõjub nagu surmakuulutus. M, 40, TLN: Nad olid tegelikult terved lapsed, kes olid näitlejate osas, kandsid selle motiivi välja. Ja selle puhul tekkiski see, et jäi natuke petetud tunne, et see ei olnud nagu aus päris. Et sellise reklaami ülesehitamisel peab olema jube ettevaatlik, et õiged motiivid tuleb küll leida, aga ta peaks olema lõpuni aus – see laps peaks seal ka olema ikkagi tegelik lugu, mitte näideldud /---/ Siin oleks tulnud lihtsalt tagada eetilisus, et siit tagant oleks võinud tulla artikkel, et kõik läks hästi. Ilmselt on siin ka see, et inimesed ei märka neid tagasiside-artikleid. Formaadid on nii erinevad – visuaal on tänaval aga pärast ilmub ajalehes kusagil märkamatu A5 nupuke.</p>	
--	--

TABEL 17

Annetuskampaaniate vastuvõtt: Koos on kergem, Selveri kampaania

N, 30, TLN: Tegelikult jääb nagu segaseks, et mis siis kui ma sealt Selverist ostan ja 10 senti läheb haiglale – et mis mõttes see neid lapsi koju aitab.

N, 36, TARTU: Minu arvates on päris hea, kui firmad selliseid asju teevad, selliseid kampaaniaid. et nad on sotsiaalselt hoolivad ja ma ei teagi kuidas seda nimetatakse.. et ei ole ainult firmad, kes kasumi nimel rabelevad. püüavad endale luua selle läbi paremat imagot. Mingil määral tehakse seda ikka midagi tagasi tahtes – keegi niisama midagi ei tee.

M, 38, TARTU: Siin on öeldud: „Tule osta kaup”, lühidalt – tegelikult on. Ta võib ju ilma selle reklaamita, või selle plakatita niisama ka annetada. Aga Selver tunneb seda, et see on seotud omavahel – et ta saab kasu sellest. Tegelikult see on Selveri reklaam. See on kauba müügi reklaam. See emotsioon on, et tule tunne kaasa ja osta minu kaup.. see on valedel alustel heategevus.

N, 42, HIU: ma nüüd selle pärast Selverisse ostma kindlasti ei lähe ja ei osta Selveri kaudu, sest ma tean, et see sinna läheb.. aga iseenesest kui ma seda osta seal sooritan juba ja seda näen, siis vaatan, et väga hea.

M, 40, TLN: Seesama aspekt, millest me ka enne rääkisime, sellesama reklaami peal toimiski. Puhtalt seesama valdkond, mida katab Haigekassa ja kus me tegelikult maksame sotsiaalmaksu, millest seda kõike hoitakse üleval – nüüd tekib siia kõrvale veel mingi teine summa, mis kaob niioelda kuhugi suurde kasti, mis ei toimi.. et see sisu on minu jaoks seesama mõttetu, üldine, nõ ühiskondlik heategevusmaks. Siit puudub see niioelda side selle konkreetse pidepunktiga ja kontrolli võimalus, et kuhu see raha tegelikult läheb ja mis sellega juhtub. Samuti ei ole siin isiklikku aspekti juures – see läheb lihtsalt haiglatele.

M, 41, HIU: Mul tekib ikkagi teatud määral küüniline mõte, et miks Selver seda teeb? Ma ei ole näinud seda kampaaniat. Mina leian, et see ei ole nagu eetiline tegelikult – kauplus ei peaks tegelema laste tervishoiuga Eestis, ei tohiks tegeleda. Sest siin me löömegi need piirid häguseks, et me kõik annetame. Teisest küljest on see tohutult sümpaatne, aga minu ikkagi tekib mõte, et keegi on jätnud oma töö tegemata /---/ Samas siin see üleskutse, et „tule tee oma ostud Selverist”, see on ikka kohatu. Neid kaht asja ikka kokku panna ei tohiks

Koos on kergem, kampaania nõrgad küljed

N, 30, TLN: sa pead ise seda järelutama, ta ei ole hästi konkreetse asja jaoks see kampaania. /---/ Praegu ta on nagu hästi lai – siin küll ei ole nagu annetamisega otseselt selles mõttes tegemist, vaid noh, ma lähen Selverisse ja ma pean ju minema niikuinii süüa ostma. Siin on pigem see, et tule osta Selverist. See asi tekitab võib-olla hoopis rohkem konflikti.

N, 36, TARTU: Siin on palju teksti.. ega ma.. kui niimoodi konkreetset ei loe, ega siis täpselt ei saagi aru, et mida öelda on tahetud.. et mis tähendab „koos on kergem”? See jääb segaseks mulle /---/ Minu arvates ei tule siit sõnum päris hästi välja – teksti on nii palju, et ei saa aru, mida siin ikkagi tahetakse. Ja mis mõttes, et „üheskoos”, et mida siis üheskoos on parem teha. /---/ sõnum „Koos on kergem” on täiesti mõttetu slogan siin – see ei tekita minus mingeid emotsioone – mis mõttes koos on kergem? See pole üldse oluline. Oluline sõnum on ikkagi see, et Selver annetab igalt ostusummalt 10 senti ja et see läheb lastehaiglatele. Et see kaob üldse ära

M, 38, TARTU: .. seda Selveri märki siin raudselt olema ei peaks.. mina ei taha Selverit aidata.. see on üleskutse, et anneta, et minul paremini läheks

N, 42, HIU: võib-olla see tekst võiks siis olla ka nagu mingi selline lühem ja konkreetsem lause – ta jääb nagu pikaks.. ja ma pean siin ees nagu pikalt peatuma.. kui see osa oleks kokkuvõtlikum ja kui see mu tähelepanu ärataks, siis ma vaataks selle osa ka, et mis kuhu läheb. Aga et ma ei pea seda nagu nii detailselt siin pikalt hakkama lahkama

M, 40, TLN: . Kui ma selle hoolikalt läbi loen, siis tegelikult Selver tahab nagu head teha, hoolida, ta ongi siin vahel ja.. ärge toppige selliseid asju siia vahele, ei ole vaja ju! Kui ma hakkam analüüsima, miks ta on.. kas Selver saab endale kasumit sellest, ei ole ju vaja – ma hakkam otsima Selveri kasu siin taga.. ja lõpuks ikka ei saa aru, kas on või pole.. „Tule tee oma ostud Selverist!” – poe reklaam peaks olema üks ja heategevus sellest ikkagi lahust! Mida rohkem ma hakkam analüüsima, siis ma näengi, et see on puhtalt Selveri reklaam, see on valedel alustel reklaam..

TABEL 17

Annetuskampaaniate vastuvõtt: Koos on kergem, Selveri kampaania

N, 30, TARTU: tekib küsimus, et milles see minu.. kui mina teen oma ostud, kuidas siis lapsed kiiremini koju saavad? Kiiremini koju saavad nad ju siis, kui nad terveks saavad. Et, noh aga siin lõpus alles „haiglad saavad osta kasulikke aparate”, see on selline hästi umbmäärane.. et seos ei jõua väga krapsti kohale.. /---/ ma ei lähe ekstra sellepärast sinna, et 10 senti annetada. /---/ et hinnale pannakse 10 senti otsa, sellepärast ma ei muretseks väga.. Kas sa saad aru, et hinnale pannakse 10 senti otsa? No ma ei tea, kas Selver loobub? Võtab kõikidelt ostudelt 10 senti maha oma isiklikust kasumist? /---/ ma ei ütleks, et Selver on sellepärast parem pood. Ma ei tea..

M, 50, TARTU: Kas nüüd annetab iga klient või annab Selver ära iga ostu pealt 10 senti? Aga teistpoolt, Selveri hinnad võrreldes teistega on jälle jupi maad, ikka mitu protsenti kallimad.

N, 34, TLN: See on jälle selline tore, armas laps ja.. aga ta läheb minust mööda täiesti. mina näen seda kui ühte Selveri kampaaniat, reklaamikampaaniat.. selline tavaline, igapäevane kampaania.. et ükspäev on need laadapäevad ja siis saad allahindlust ja siis kogud lastele raha ja.. jälle – keegi ei hakka ju reaalselt mõtlema nendele lastele, nendele vajalikele aparaatidele, mis meil puudu on

N, 39, HIU: Kõik need poed ja ettevõtted võiks ise toetada haiglaid, mitte kerjata inimeste käest veel juurde. Ja siis inimene läheb koju ja mõtleb, issand, kui vastik inimene ma olen, ma ei suuda annetada /---/ aga kas see 10 senti on juba sinna hinna sisse arvatud ja kas pärast võetakse need.. nagu need kampaaniad -20, 30, -50% - seal ongi selline tunne, et kõigepealt on sinna 100% juurde pandud ja siis kutsutakse sind ostma suure allahindlusega.

M, 38, TLN: eesmärk on ju läbi näha, et mida siin on taotletud.. pigem minu jaoks mõjaks see palju paremini, kui ei oleks mingi kampaania vaid Selver teataks, et vot, me annetasime Lastehaiglatele nii palju raha, onju.

M, 58, HIU: No Selver paneb igale tootele 10 senti otsa ja.. ja selle ta siis annetab ära.. tema saab oma kasumi ikka kätte.. aga see on nüüd jälle kampaania korras – ta korjab selle suurelt hulgalt inimestelt ja annetab siis ühele kindlale eesmärgile. et kampaania korras aitab suuremate probleemide lahendamisele.. ega Selver oma süsteemile liiga ei tee – on selge, et kõik alendused ja allahindlused on enne sisse arvestatud. aga ei lähe ma selle pärast Selverisse, et ta seda kampaaniat korraldab, vaid selle pärast, et see Selver või mõni muu Selver – tähendab, minu jaoks on and kõik Selverid, on nad Rimid või muud asjad – ta jääb mulle jalgu lihtsalt /---/ Kui Selveri huvid ja ühiskonna huvid kattuvad, siis nii peabki olema.. järelikult tuleb teha võimalikuks, et juhtide huvid kattuksid abivajajate huvidega, ühiskonna huvidega ja siis läheb kõik hästi. Siis ühiskond areneb. ennem ma jätan linnas ostmata ja ostan Hiiumaalt, et see väike regioon kosuks. Aga mitte selle pärast, et Selver on või ei ole..

Koos on kergem, kampaania nõrgad küljed

N, 30, TARTU: ta on natuke laialivalguv.. just see, et „paranemine võtab kogu kaua aega” – see peaks tekitama sellist kurbustunnet, et mõtle, vaesed lapsed, istuvad oma voodiserval ja ei saa koju.. aga ma mõlen, et kui mina ostan oma piima Selverist, kuidas tema siis kiiremini koju saab. Koju saadakse siis, kui haige on terveks ravitud. Ja see kõige olulisem info, et ma pean kusagile minema ja midagi tegema, see on kuskil siin kõige lõpus, sabas ja on väga tõenäoline, et ma ei jõuagi selle infoni.. /---/ see on neile reklaam: käige Selveris, Selver on hea pood, Selver aitab lapsi.. omakasul saavad nad sealt nagnü.. sest nemad on ikkagi kasumit teeniv ettevõtte.

M, 50, TARTU: mina sellise asjaga kaasa ei lähe, sest ma niivõin olen sundseisus, käin ostmas. Ja kui ma juba sundseisus pean selle.. käin sealt ostmas ja siis veel võetakse 10 senti iga ostu pealt ära. /---/ kui Selver tahab annetada, siis andku see miljon ära ja küll ta selle tagasi teenib.. siis pangu reklaami, et näete, me oleme nii hea äri, me annetasime kohe miljoni

N, 34, TLN: selline tüüpiline kampaania ülesehitus ja jällekind ei pane see mind üldse rohkem mõtlema mingile heategevusele, siis ongi minus see trots, et miks siis ikkagi riik ei ole suutnud meie tervishoiusüsteemi toimima panna, et nagu, millega tegeletakse.. et need aparadid peaks ostma riik, või mitte riik siis aga, saad aru, need haiglad peaksid ise toimima.. Minu jaoks tekib küsimus, et miks nagu Selver peaks tegelema lastekodulaste või meditsiiniastutustega? Selver tehku inimeste teenindamine paremaks.

N, 39, HIU: Siin teeb Selver omale reklaami rohkem. Vaata kui hea pood ma olen, ma annan igalt ostult 10 senti, aga mida see lapse sealt saab.. tegelikult nad tahavad lihtsalt, et ma nende juurest ostaksin.

LISA 3. Intervjuude transkriptsioonid terviktekstina: Annetamise motiivid ja tõlgendus.

Süvaintervjuud annetanute ja mitteannetanutega

1. Intervjueeritav:

A, N, 30 a, spetsialist, kõrgharidus, Tallinn, kõrgem sissetulek, 1 laps.

Kuidas Sa suhtud heategevusse, räägime kõigepealt sellest natuke. Mis mõttes? Mis sa arvad heategevusest? Kas heategevus on vajalik? Mis vormid näiteks heategevusest võiksid olla?

Eks on ikka vajalik, arvestades, et paratamatult on.. on mingi hulk inimesi, kes endaga ise millegipärast toime ei tule. Või noh, lisaks inimestele on ka mingid teised eluvaldkonnad, mis vajavad mingit ühist organiseerimist, et.. et seda eesmärki täita. Ehk siis vabatahtlikult organiseeruda ja midagi koos teha.

Et peale rahalise annetamise oleks ka teised heategevusvormid sinu hinnangul vajalikud.

Jah, samamoodi on ka kooli puhul.. et-et.. ma ei tea, kas seda saab heategevuseks nimetada, aga mingil määral ikka.. see on ikka vajalik. Et näiteks vanemad lähevad remondivad mingi klassi kapi ära – see on siis füüsiline töö. Või näiteks teine võimalus on see, et lähed aitad pensionäril kodu korda teha. See on ju ka heategevus.

Aga kelle töö peaks see olema – teiste inimeste eest hoolitsemine ühiskonnas – kas see peaks olema spetsialistide töö või kodanikud, inimesed ise võiks heategevust teha – näiteks lähed aitad naabrit?

Ta on nii ja naa – eks kindlasti me peame oskama ka ise tähele panna seda kohta, kus teine inimene meie abi võiks vajada. Mingil hetkel me võime ise olla selles olukorras, kus vajame abi. Kunagi ei tasu kinniste silmadega ringi käia. Aga kindlasti – arvestades tänapäeva ühiskonda, edule orienteeritust, kiiret elutempot, enesekesksust, mis paratamatult kaasas käib kiire ühiskonna arenguga, et ei saa nagu jätta ainult selle peale seda, et kodanikud teineteist aitavad. et jah igal omavalitsusel peaks olema mingi hulk inimesi, kes siis põhimõtteliselt tegelevad selle teemaga. Et kas see siis puudutab misiganes loomi, heakorda, vanureid, haigeid inimesi. Et ma leian, et see peaks olema mingil moel ka teiselt poolt reguleeritud. Et mitte ainult kodanikud..

Aga rahaline pool – mis sa arvad sellest, et inimesi suunatakse raha annetama? Eks see on kahe otsaga asi. Üks külg on see, et riik võiks jah hoolitseda selle eest, et sellised vajadused oleks kaetud – ütleme vanurite eest hoolitsemine ja miks mitte ka mingid haiglate aparatuurid. Samas, mina, kes ma niiöelda...kelle palgast peetakse kinni see sotsiaalmaks, mis haigekassasse läheb – või see kindlustusraha, mis ma oma tööga ju teenin tasa. Samas, kui ma lähen haiglasse, mul näiteks sünnib enneaegne laps, suure veaga – siis ma ju tegelikult kuskilt riigi poolt abi ei saa. Hoolimata sellest, et mingi osa mu tööst, ma olen hoolitsenud selle eest, et need asjad oleks mulle tagatud. Paratamatult ei ole.. Meie ühiskonnas on lihtsalt asjad nii, et kuskilt jääb veel puudu. Et selles mõttes on nagu tänuväärne, et inimesed ise kokku tulevad ja sellistes asjades koos panustavad.

Aga miks inimesed peaksid aitama, et mida heategevuses osalemine inimesele võiks anda?

Heategevuses osalemine annab, ma arvan, inimesele tunde, et ta on parem inimene, ma arvan.. üldjuhul. Eks ta oleneb onju, et mis motiividega sa seal heategevuses osaled. Et kui sa nagu selles mõttes osaled heategevuses, et sul endal on olnud kunagi abi vaja, siis see kindlasti on mingis mõttes tagasimaksimine siis selle hea eest kellelegi teisele, see on nagu teine see kasu, mis sina sellest saad. Aga kui sa niisama osaled, siis sa ikkagi osaled selle pärast, et sa tunned pärast seda ennast parema inimesena.

Kes ühiskonnas võiksid rohkem annetada? Võib-olla inimesed, kes on ennast ise nullist üles töötanud ja kellel on endal raske olnud.. ehkki, sealt võib ka teistpidi olla – et kui sa oled ennast ise nullist üles töötanud ja sul on hästi raske olnud, siis sa hoiad sõrmi enda poole ja üldse ei tegele heategevusega.. pigem ma ikkagi usun, et need on inimesed, kellel läheb pigem paremini kui halvemini, majanduslikus mõttes.. ja ma usun, et pigem haritumad inimesed, sest nende maailmapilt on ehk laiem.. ma ei oska hinnata, kas rohkem naised või mehed, aga usun, et pigem on see inimtüüpides kinni kui soos.

Aga kuidas väärtushinnangud siin mõjutada võiksid? Ma usun, et ikka mõjutavad. Mingi perekesksus, grupikeskne nägemine.. world peace ja sellised asjad.. ma ei tea, roheline eluviis.. mingid sellised asjad.

Aga kas saab ka kuidagi suunata heategevust või tuleb see inimese seest, et peaks ise olema empaatiavõimeline ja teisi aitama? Või saab seda kuidagi suunata, näiteks riigi poolt?

No võib-olla saab suunata ka. Eks see tegelikult hästi palju oleneb sellest, kas sul on endal empaatiavõimet või ei ole. Kas sa oskad tähele panna, mis on ümberringi toimumas või sa ei näe seda lihtsalt, et oledki ainult iseenda maailmas. Isegi kui sa näed, et kas sa siis ka tähele paned ja mõtled selle peale ja kui sa tähele paned ja selle peale mõtled, kas sa siis ka tegutsed? Et teisest küljest – miks mitte ka suunata. Siis ongi mingisugused suvalised kampaaniad.... Ma ei oska ühtegi praegu nimetada, mis põhimõtteliselt võibolla.. või noh, näiteks.. okei „Märka last”, on siuke kampaania olnud? Või no mingid siukesed kampaaniad, nad panevad hetkeks.. mingil hetkel küll nad tõstavad teema ühiskonnas ülesse, selle peale mingil hetkel mõeldakse võib-olla rohkem, kui.. kui mingid sellised sotsiaalkampaaniad kuskil tähelepanu püüavad. See on nagu üks suunamine.. aga mis see teine suunamine olla saab? Teine suunamine saab olla kooli või lasteaia poolt, mis puudutab oma lapsi või.. või paratamatult ei saa oodata, et mingi omavalitsus hakkaks inimesi suunama, et nad oma vanade emade-isade eest hoolitseksid.. see nagu ei toimi.

See oleks ikkagi riiklik suunamine – mingi teema ülesse tõstmine ühiskonnas, teadvustamine.

Kas sulle meenub ka, et kas heategevusest on meedias räägitud ja mis toonil sellest on räägitud? Konkreetselt artikleid ei meenu.. aga kui saadete peale mõelda, siis telekast vist kunagi midagi oli, mida ma poole kõrvaga kuulsin.. aga mulle ei meenu, mis seal oli. **Aga kirjutavas meedias?** Kirjutava meedia peale mõeldes tuleb kõigepealt meelde.. mingid artiklid ja lood nendest kampaaniatest, nad räägivad mingis mõttes annetamisest, aga nende fookus on selle kampaania hindamisel, kirjeldamisel. Ega konkreetselt ei meenu küll ühtegi praegu. **Aga milline see kirjutamise toon on?** Heategevuslike kampaaniate puhul on see ikka pigem positiivne olnud. **Ma annan sulle ühe meediateksti lugeda. Mis mõtteid see tekitab?** Ma usun, et see pigem pani mind nõustuma autoriga. **Millises osas sa nõustud?** Selles osas, et jõulude ajal.. ma ei tea, kas seda nüüd saab, noh.. ta toob siin välja, et see on Eesti puhul probleem, et ainult jõulude ajal tegeletakse heategevusega.. et muul ajal tuleb nagu raha ja sponsorlust lunimas käia.. et, kui hästi üldiselt võtta, siis eks ta nii on ka.. aga samas, kui hakata mõtlema, et näiteks Oleviste koguduse juures on vist mingisugune vaeste aitamine.. aga tegelikult paljud teevad seda täiesti regulaarselt, aga sellest lihtsalt ei räägita suurelt. Ja noh, eks neid kampaaniaid ja heategevuslikke asju on tõenäoliselt tihedamini ka, aga eks jõulude ajal ta kogub rohkem tuure ja neid kampaaniaid on seal ka rohkem ja eks teevad ka heategevuslikke üritusi ka need, kes seda iga päev ehk ei tee, nagu Oleviste kirik, kes mõtleb ka muul ajal nende probleemide lahendamise peale rohke, kui suurfirma.. kas ta just konkreetselt Eesti probleem on, selles ma nii kindel ei ole. Eks ta kindlasti on.. lõuna pool on inimesed niikuinii sõbralikumad ja lahkemad või päikeselisemates maades, kui siin Eestis, kus ollakse hästi edule orienteeritud.

Aga mis sa arvad, miks inimesed üldse peaks annetama?

mm.. ma usun, et kindlasti peaksid annetama need inimesed, kellel läheb elus hästi, sest paratamatult on olemas ka teine selline grupp inimesi, kellel ei lähe elus nii hästi.. ükskõik siis, kas nad on ise selles süüdi või nendel on ebaõnn, näiteks tulekahjus põleb kogu su vara ära, jääd lageda taeva alla.. või noh misiganes need põhjused on, miks neil hästi ei lähe. Aga ma usun küll, et need inimesed, kellel hästi läheb, kes on edukad mitmes mõttes, et nad võiksid kindlasti tegeleda heategevusega.. selles mõttes, et kui sul on anda, siis sa võiksid anda. Kui sul on võimalik aidata, siis sa võiksid aidata.

Et kui sina teenid piisavalt hästi ja sinu elu on korras, siis sa peaksid aitama teisi, kes ei saa ühiskonnas hakkama?

Ma võiksin neid aidata küll. Sest tegelikult on ju nii, et.. iga inimene võiks nagu mõista seda olukorda, et on võib-olla inimesi, kes ei tule oma eluga toime. Okei, kui seal on nagu muud probleemid – et kui sa oled ise laisk ja ei tunne huvi ja sa selle pärast ei tule toime, siis oled jah selles ise süüdi. Aga seal on mingi hulk inimesi, kes on jäänud hammasrataste vahele või sinna musta ringi, et ühest hetkest hakkab sul halvasti nimenä ja see ring käib.. no ütleme, et sul on rahaprobleemid, näiteks tööjuurest sa võtad avanssi ja siis iga kuu sa oledki nagu miinuses. Sa ei saagi sellest välja. No kui sul on vaja näiteks mingit suuremat asja, kas lapsega seoses või endale või terviseprobleemide puhul. Sa ei saa sellest ringist välja – siis on jah nii, et väike abi hea inimese poolt, aitab su uuesti jalule. Jah, nad võiksid seda teha küll.. mitte, et nad peavad aitama, aga see võiks tulla selle inimese enda tahtest. Kui ta on nagu heal järjel ja näeb kõrvalt, et teine inimene vajab abi, siis ta võiks aidata, vabast tahtest.

Aga, kes peaks annetamist ja heategevuse vajalikkust – seda teemat üldse üleväl hoidma?...Kas see oleks omavalitsuse asi? Mittetulundusühingud?

Eks seal on mitu tasandit, kes sellega tegeleda võivad. Eks ta kõige efektiivsem ongi siis, kui ta on mitmelt poolt üleväl hoitud – kui seda teeb nii kesktasand – ministeerium- pöörab sellele mingit tähelepanu, kasvõi kampaaniate näol, pluss siis nagu omavalitsused ise peaksid hoolitsema, mis siis puudutab eksole neid lapsi ja vanureid, mis on omavalitsuse vastutada põhimõtteliselt rohkem, kui ministeeriumi vastutada. See peaks.. no, ideaalis nad võiksidki üksteist toetada – üks käib välja ühe kampaania, samal ajal teised teevad toetavad kampaaniad.. tähelepanu püüdmiseks, mõtete tekitamiseks.

Kas sulle meenub ka mõni annetamise kampaania? Kus on suunatud raha annetama?

Eks meenub ikka. Hiljuti oli mingi....mingi nahaiguse asi või. Ei tule meelde, mis selle nimi oli. **Hemangiroom.** Jah. See oli hiljuti. Siis on olnud – mulle meenub praegu mingi EMTi jõulukampaania, kus oli võimalik helistada mingitele numbritele ja siis kas lapsed said toetust, või tänavaloomad said toetust või mingi sihtgrupp oli seal veel. Siis aastaid tagasi oli üks kampaania – enneaegsete laste elustamisaparaat. Ta oli üks esimesi.. selliseid reklaame, mille ümber skandaal ka tekkis. See oli suhteliselt ammu juba.

Aga mis sa arvad, mis rolle need kampaaniad endas kannavad – kas see on ainult raha kogumine või on seal veel midagi?

Ma usun, et seal on veel midagi – seal on nagu.. üldse selles mõttes inimeste tähelepanu püüdmine, et kõik inimesed.. või mis iganes, noh et ei ole alati head õnne või ei ole võimalik valida ka tervist ja noh.. see toob kaasa, et sa panedki rohkem enda ümber tähele inimesi, ütleme, et kes iganes on mingi füüsilise veaga või mingi muu probleemiga.. **Kas see muudab ka hoiakuid või suhtumisi?** Mmmm, kui siis hästi pika protsessi tulemusel. Ta võib sind hetkeks nagu mõtlema panna.. et näiteks „Sündinud ja surnud” – sa ei käi ringi iga päev ja ei mõtle selle peale, et lapsed surevad. Mingil hetkel, kui see sulle teadvusesse hästi teravalt jõuab, siis sa mõtled selle peale. Aga kas see nagu... kui sul ei ole endal võib-olla mingit konkreetset seost või pidet selle kampaaniaga, siis sa ei jää selle peale pikemalt mõtlema. Minu puhul täpselt võib-olla

ongi see näide, et lapse sündimine.. noh, minu laps on ka enneaegne ja elustatud.. ja alguses öeldi – üldse keegi ei uskunud, et ta elama jääb. Minu jaoks see kampaania oli hästi tugevalt minu isikliku kogemusega seotud, just seesama, et südamelöögid, et Carl oli lihtsalt see õnnelik laps, kes jäi ellu, ehkki arstid ei andnud mingit lootust. Aga samas on suur hulk, kes ei jää ellu. Kuna see kampaania oli hästi tugevalt minu endaga seotud, siis ta jääb meelde ja sa mõtledki rohkem ja annetas ka sellisel juhul hästi kergelt.

Aga samas, see H-tähega haigus, et ta nagu paneb mõtlema sind hetkeks, aga sa ei mõtiskle pikemalt selle üle. Selles mõttes ta jah – sinu teadvusse jõuab, et võivad olla ka sellise haigusega inimesed, aga minu jaoks see põhimõtteliselt ei muuda midagi. Kui sul endal side sellega puudub, siis ta jõuabki raskemalt sinuni – sa võid seda hetkeks tähele panna, aga sellega asi nagu piirdub.

Mida heategevuskampaaniad endaga head kaasa toovad? Nad panevad inimesed mõtlema abivajajate peale, ma arvan.. eks igapäevaelu ongi sageli nii kiire tihti, et sa oled iseendas kinni ja mõtled enda probleemide peale, samas on tegelikult kuskil hoopis muud ja teistsugused probleemid, mis on palju olulisemad, kui sinu igapäevategevused. Ma usun, et nad aitavad seda teemat päevakorras hoida. **Mis sa arvad, kas sotsiaalset sidusust on võimalik tekitada selliste kampaaniatega?** Sidususe all sa pead silmas nende inimeste omaksvõtmist või..? **Üldse ühiskonna kui sellise terviku tunnetamist, sotsiaalsete suhete poolt – et sa näed teiste probleeme.**

Eks ta oleneb vastuvõtjast. Mõne jaoks võib-olla on võimalik seda selliste kampaaniate kaudu suurendada, teiste jaoks mitte. See oleneb hästi sellest inimesest endast – kes seda kampaaniat näeb – kas ta seda kuuleb, vastu võtab või mitte.

Aga kuidas sulle tundub, kas nende kampaaniate tagajärjel – kui sa tagasi mõtled – kas abivajajate probleem on ühiskonnas rohkem teadvustunud?

Usun, et pigem on. Need kampaaniad ju tegelikult toovad kaasa selle, et sellest aeg-ajalt kirjutavad eksle, kas erialaväljaanded niikuinii, aga ütleme ka laiemalt päevalehed ja mingi jutusaade teles või raadios puudutab seda teemat. Mis tähendab seda, et teema tõstetakse ülesse, seda arutatakse. Ühiskonnas teema kristalliseerub, avalik arvamus saab mõjutatud. Et kampaania on üks asi, aga kogu see muu meedia või meedia hääl seal ümber on teine kasu, mis sealt tuleb. Kasvõi hiljem, kui need kampaaniad kokku võetakse või mingeid auhindu antakse – isegi see on see, mis seda teemat inimestele lähemale toob. Sa mõtledki – teema on rohkem üleval, sellest rohkem räägitakse, sa paned seda rohkem tähele ja võtadki omaks.

Aga mis sa sellest arvad, kas kampaaniatega kaasamine eeldab seda, et inimestel on ühised kollektiivsed väärtused? ...Või on see ikkagi isiklik, et sa lähtud endast – kui see on sinu jaoks oluline teema, siis lähed kaasa?

See on. Ma kujutan ette, et see on ka suhteliselt individuaalne, aga ma usun, et pigem ikka inimesed isiklikust aspektist lähtudes lähevad kaasa. Seal võib-olla mingi hulk inimesi, kes lähtuvad sellest, et nende tutvuskond on annetanud – see tundub pop, et sotsiaalne kuuluvus – ma annetan ka – see võib-olla mingite inimeste puhul motiivideks. Aga pigem ma usun, et kes annetavad, teevad seda pigem isiklikust vaatevinklist. Minu isiklik kogemus, minu isiklik tahe.

Kas heategevuskampaaniad võivad endaga ka midagi halba kaasa tuua? Noh, ma ei tea. Eks see oleneb hästi konkreetsetest kampaaniatest või asutustest või inimestest. Võib-olla ongi nagu mingitpidi abituse õppimine äkki, või noh, misiganes.. võib-olla saaks kuskilt ka paremini raha, ilma, et peaks kampaania korraldama selleks.

Aga mis sa sellest arvad, kas annetamine sõltub ka sellest, et millises elustaadiumis inimene on? Ma toon näite – näiteks inimene on noor ja mõtleb hästi palju enda peale, on individualist või ta on vanem, tal on lapsed, ta on palju läbi elanud. Et ta on vastuvõtlikum ka teiste hädadele.

Pigem vist ikka on niimoodi jah, kuigi siin tuleb ka mängu inimeste individuaalne arusaamine, võime üldse midagi näha. Jah, et eks tõenäoliselt pigem nagu kooliõpilased/üliõpilased panevad neid teemasid nagu vähem tähele, kui inimene, kes on ennast mingit-pidi elus sisse seadnud. Ehkki kui mina annetasin – ma tegin oma esimese annetuse selle kampaania „Sündinud ja surnud” raames- siis minul oli majanduslikult hästi raske sellel ajal. Ta on nii ja naa. Ma kujutan ette küll, et üliõpilane, kes elab vanemate toel – nemad panevad jah selliseid asju vähem tähele, lisaks sellele, et neil on see maailmapilt palju minakesksem.

Sa mainisid, et sa oled annetanud, vähemalt üks kord. Kas sa oled teinud ka rohkem rahalisi annetusi?

Olen küll.. **Kas see on mingis kindlas valdkonnas olnud?** Ta ongi jäänud pigem nende laste – enneaegsete laste teemale. Ja teine asi, mis on ka annetamine, on kirikule olnud. Pühapäevakooli ruumide ehitamiseks andsin kaks korda päris suured summad enda mõistes.

Aga sellises – kampaania korras annetamises oled ühel korral osalenud?

Kaks korda – ükskord oli veel mingi lastega seotud, sarnane asi. Aga mulle ei meenu täpselt. Mul on meeles väga tugevalt see esimene.

Aga sa oled siis impulsi saanud kampaaniast, annetamise tegemiseks? Sa ise ei ole leidnud endale mõnda olulist teemat, abipalvet – näiteks on ka internetilehel väljas annetusvajadused, näiteks Lastehaigla vajab annetusi.

Ma pigem olen jah impulsi saanud kampaaniast. Selles mõttes, eks ta paratamatult – too aeg, kui see esimene kampaania oli, siis oli internetiligipääs üldse keerulisem võrreldes tänase päevaga. Aga ta on ikkagi selles mõttes sul niimoodi, et sa paned seda teemat rohkem tähele kui ta tõuseb ülesse ühiskonnas – kas kampaania näol, või teles või mõnes uudises jookseb läbi.. kuuled lähituttavate käest. Siis sa mõtled selle peale rohkem, just annetamise aspektist. Tõenäoliselt ma võiks minna ja annetada ka tihedamini, ilma kampaaniata. Aga paratamatult sa mõtled selle peale muude asjade kõrval ikkagi siis, kui ta sulle nõ kätte tuuakse.

Aga mis sa nendest kampaaniatest arvad, mille impulsil sa oled annetanud. No näiteks see sama „Sündinud. Surnud”? meenuta natuke, mis emotsioonid sul selle kampaaniaga tekkisid?

Põhimõtteliselt olin ma nõus nende kriitikutega, kes ütlesid, et see reklaam ei ole eetiline. Et kui ma võtan hästi enda emotsioonist lähtudes – ma olen ise sarnase asja läbi elanud. Samas, kui siis ühel hetkel sa seda kuuled avalikust kanalist, näiteks raadiost, siis see on nii suur šokk sulle. Õudselt raske on seda läbi elada uuesti. Minu jaoks olid õudselt rasked need reklaamid, ma nutsin päris mitu korda nende reklaamide pärast. Emotsionaalselt, kui oled ise sarnast asja läbi elanud, on õudselt raske seda meenutada, uuesti läbi elada. Selles mõttes ma olin nõus, et see oli liiga räige. Aga samas ma usun, et võib-olla selle räiguse pärast ta püüdis ka teiste inimeste tähelepanu, kes ei ole seda asja ise läbi elanud. Lihtsalt on nagu kõrvalseisjad selle teema puhul.

Aga meenub sulle veel mõni selline kampaania, mis on sulle rohkem korda läinud või meelde jäänud?

See ära löö last võib-olla. See oli vist 3 aastat tagasi. Aga see ei olnud annetamise kampaania. Annetamise kampaaniaid hetkel ei meenu – võibolla see üks on nii tugevalt meelde jäänud lihtsalt, et teised ei meenu.

Kas sa mõne kampaania üle oled arutanud oma tutvusringkonnas, sõpradega?

Midagi konkreetset ei meenu, tööjuures on arutelud pigem professionaalsel tasandil.

Aga mis sa arvad – kas sa tulevikus annetad veel ja kas see on mingi kindel valdkond?

Eks ma kindlasti annetan ka tulevikus, aga kas see on mingis kindlas valdkonnas, ma ei tea. Eks ikka need enneaegsed lapsed jäävad minu jaoks ikka isiklikust kogemusest lähtudes tähtsaks teemaks. Samas ma ei saa öelda, et see jääbki ainukeseks teemaks – eks seal on ka mingeid muid

teemasid. Ma ei saa öelda ka, et need on ainult inimesed – miks mitte ka näiteks loomad, kes on oma peremehest ilma jäänud, keda on halvasti koheldud või mahajäetud loomad.

Aga kuidas sa sellesse suhtud – kas sa võiksid tulevikus teha ka püsivamaid annetusi või on see ikka pigem selline ühekordne tegevus, kampaaniaga impulsil tehtav tegevus?

Eks see oleneb näiteks rahalisest seisust – et kas sa tahad püsivamaid annetusi teha.. et iga kuu midagi annetada ühele ja samale teemale või mitte. Ma usun, et see on tulevikus mõeldav küll.

Aga kas sa tulevikus oleksid valmis ka teistes heategevusvormides kaasa lööma, näiteks vabatahtlik töö? Mul on olnud mõnikord selline mõte, et hea oleks omada nii palju raha, et ei peaks tööl käima. Et käiks poole kohaga tööl ja poole kohaga tegeleks heategevusega - aitaks inimesi, näiteks vanadekodudes, kes on üksinda jäänud, lähedastest ilma jäänud, lastekodudes. Ma pigem usun, et ma olen valmis sellist asja tegema küll. Eks siin tuleb mängu ka see, kui palju sa viitsid ennast kätte võtta ja tõesti sellega tegelema hakata?

Aga milliseid motiive sa saad välja tuua enda annetustegevuse juures – kui sa tagasi mõtled.. ja üritad mälu sorida.

Kas see on motiiv, kui kampaania „Sündinud ja Surnud” raames sa mõtledki sellele, et minu lapsel oli õnne, teistel lastel ei pruugi olla õnne. Kas see on motiiv? Üks kampaania oli veel üks aasta või poolteist pärast seda, sarnasel teemal – see oli selline tagasihoidlikum, ma ei mäleta täpselt.. see võis olla sellesama Lastefondi kampaania, aga ma ei mäleta.

Eks need motiivid on pigem need, et eks sa mõtledki olukordadele, kus sa ise oled olnud ja et.. mingid inimesed vajavadki võibolla rohkem abi. Või noh, mitte rohkem abi, aga pigem see, et minul tollel hetkel oli seda abi vaja ja mul ei olnud tehnilistel põhjustel võimalik seda saada.. siis teedki selle annetuse, et teistel lastel ja emadel oleks võimalik seda abi saada.

Aga vaataks korraks mõnda motiivi, mis on varasemates töödes välja tulnud ja vaata just sellest aspektist, et kas sinu jaoks need võiksid olla motiivideks või pigem mitte.

Lunastus – oma pattude lunastamine läbi heategevuse, ehk siis rikkad tunnevad, et neil lasub mingi kohustus, koorem. Eks see võib olla küll motiiv. Võib-olla isegi mingil hetkel püüaks heastada midagi, ma ei kujuta ette. Ma ei saa välistada, et ma ise ei annetaks lunastuse saamiseks. Et midagi nagu heastada – see on väga inimlik. Ma olen kuskil kunagi eksinud, see on mind piinama jäänud – ma ei oska sellega muudmoodi toime tulla ja püüan seda heastada. Ja üks heastamise vorm siis ongi, et ma annetan. Kas siis selle teemaga seotult või ka lihtsalt laiemalt.

Siin on välja toodud ka võiduvõimalus – näiteks EMTI oli selline kampaania, kus said annetades võita mobiiltelefone. Kasusaamise moment on juures, et kas selline asi ärgitaks sind tegevusele?

Seni ei ole küll ärgitanud. **Pigem heategevus on sinu jaoks millegi ära andmine, kui kasusaamine?** Jah, heategevus on pigem see, et sa ei ole kasu peal väljas, oled kellegi aitamise eesmärgiga tegutsemas.

Siis on siin veel välja toodud emotsioon, et oled hea inimene, oled kedagi aidanud, endal on hea tunne. Ma usun, et see on ka suhteliselt inimlik – ma olen hea inimene. Ei saa välistada, et mina näiteks ennest selliselt tundnud mingis mõttes ei ole pärast annetamist. Ma ei saa seda küll teadlikult mõelnud, et nüüd ma annetasin enneaegsete laste elustamise tehnika jaoks, et nüüd ma olen parem inimene, aga tõenäoliselt on see tunne kusagil olemas.

Osalemine on lihtsaks tehtud – see võib olla üks annetamist soodustav asi küll – et on mingi number, kuhu helistada ja olengi annetanud.

See võib ka olla inimlik – et kui on lapsed, siis oled hoolivam.

Aga mingid inimesed on põhimõtteliselt loomadele annetajad – kellel on endal loomad ja kes ripuvad natuke oma koduloomade küljes, siis nemad on kindlasti nõus annetusi tegema ka pigem sellega seonduval teemal.

Veel on välja toodud arvamus, et šokireklaam mõjub ja kutsub annetama. Mis sina sellest arvad?

Eks ta mingil määral kindlasti mõjub, iseasi, kas nad just ka tegutsema hakkab. Mina näiteks tegutsesin, kuigi majanduslikust küljest oli see minu jaoks tol hetkel raske. Aga samas see teine, see Hemanginoom – see oli ju ka põhimõtteliselt sokireklaam, see mõjus jälle vastupidi – ma ei suutnud isegi seda teksti lugeda sealt. Näo kinnikatmine ei oleks ka väga aidanud..

Saada vanadest asjadest lahti – kui inimene välja kasvab riietest, siis on väga loomulik need suunata taaskasutusse, kellelegi, kes neid vajab.

Aga arvamus, et annetamine on egoism – sa rahuldad oma ego, annetamine on demonstratiivne tegevus – mingile hulgale inimestest ta kindlasti on, kelle jaoks annetamine on staatuse küsimus või sotsiaalne, gruppi kuulumise küsimus. Sel juhul ei ole tegemist mingitpidi siira annetamisega vaid on muud asjad olulised selle tegevuse juures.

Aga kui palju selline motiiv võiks annetamisele suunata, et sa tunned, et sa oled head teinud ja ühiskonna parandamisele kaasa aidanud? Ma usun, et see tunne, et ma olen midagi head teinud, mõjutab kindlasti. Aga kas just laiemalt ühiskonna parandamine. Pigem on see isiklik side olulisem – see isiklik tunne, et mina olen head teinud. **Aga kas see tunne saab tekkida ka siis, kui sa lihtsalt kannad SMSi teel raha kuhugi või on vaja selleks näha abivajajat silmast silma?** Ei, ma arvan, et ei pea.. samamoodi, kui sa kannad mingi kampaania käigus raha näiteks Lastehaiglale, siis see on sama tunne, kui see, kui sa annad abivajajale, kes konkreetset mingi konkreetse probleemiga, konkreetne inimene.. ma usun, et see tunne on tegelikult ikka suhteliselt sama. Ainuke asi on see, et kui sa seda inimest konkreetset näed, kellele sa raha annad.. ütleme, see inimene võib-olla teab, et sa oled talle annetanud, siis ainuke asi on see, et sa näed nagu selle inimesi silmi võib-olla või tänu eks. Et sa võib-olla tunned ennast veel paremana, aga samas, kui sa selle raha lihtsalt kannad sinna lastehaiglale, siis seda tänu nagu otseselt ei tule, aga samas sa ikkagi tunned, et sa oled hea inimene, et sa andsid oma panuse.

Aga kuidas see võiks mõjutada, et teised ka kõrval teevad, ma siis ka annetan. Usun, et mingit gruppi inimesi ta kindlasti mõjutab. **Kuidas või mille kaudu seda gruppi võiks iseloomustada?** Trendiinimesed, kelle jaoks on mingid sellised välised asjad väga olulised. Ütleme, see ongi näiteks grupikuuluvus – ma olen edukas, käin neis kohtades, kannan neid riideid ja siis – kui enamus inimesi, kes minu seltskonnas niimoodi käituvad, annetavad, siis mina annetan ka. Ma ostan sellega endale kuuluvust. Ta on selline rollikäitumine, ma usun, et selliseid inimesi on üksjagu.

Aga kas sul on olnud ka mingeid takistavaid tegureid mõnikord, miks sa ei ole saanud/tahtnud annetamiskampaanias osaleda? Inimeste negatiivset suhtumist, usaldamatust?

Mis minu jaoks on probleemiks, või kus ma tundsin, et ma ei saa selle peale pikemalt mõelda, ei saa vaadata – on see Hemanginoomi kampaania. See pilt oli selline, et ma ei suutnud seda pikemalt vaadata – ma ei saanud läbi lugeda seda infot, mis seal oli. Ta oli õudsalt räige - ma olen vist eriti tundlik selliste asjade suhtes, haavandid nahal jne.. mul hakkab halb.

Kas on veel midagi, mis võiks takistada annetamist? Takistada annetuse tegemist.. isiklikul tasandil.. kui ma kampaaniate peale hakkam mõtlema, siis jookseb mõte kinni.. aga kui ma mõtlen näiteks kerjuse peale, kes sulle tänaval vastu tuleb, siis.. kui sa näed, et ta on.. ütleme, et Tallinna kesklinnas liigub ringi üks naisterahvas, kes on ennast hästi ära mukkinud alati ja ta küsib näiteks minu käest vahest kolm korda päevas raha kui ma liigun samal marsruudil. See takistab kindlasti

mind inimesele raha andmast. Samas, kui ma näen inimest, kes võib olla ka joodik ja ma näen teda seal seismas ja ta otseselt ei ole pealetükkiv, ta on lihtsalt kuidagi õnnetu olemisega seal, siis sa teed kergemini selle annetuse.. ja see ei takista sind annetamast, kuigi sa tead, et ta võib-olla läheb ostad, ma ei tea, pudeli odekolooni näiteks selle eest. Samas, selline inimene, kes tuleb kolm korda päevas sinu käest raha küsima samade sõnadega, see takistab küll annetamist – iga kord, kui ma seda inimest näen, noh, lähed eemale. Aga kampaaniate puhul – kindlasti, kui see teema mulle ei sobi mingil põhjusel. No, see põhjus võib olla see, et see ei ole minu arvates vajalik mingil või.. või, ütleme, see teema võib olla mulle mingit pidi ebameeldiv, et tahad vältida sellele mõtlemist.. no, näiteks süstivad narkomaanid või.. see tekitab sellist natuke õudust ja paratamatult paned silmad kinni, et sellist asja ei ole olemas. Ma ei tea, mul ei ole nagu konkreetset näidet enda puhul tuua. Ega ma ei tea, kui mingi kampaania oleks, mis oleks suunatud süstivate narkomaanide toetuseks, siis võib-olla ma annetaksin ka – oleneb, mille jaoks täpselt see annetus läheb. Ma usun, et pigem on jah see, et kui see teema sulle mingil põhjusel ei sobi, siis pigem sa ei anneta või jah, see võib olla üks takistav tegur. Teine takistav tegur on muidugi see, et kui sul hetkel ei ole annetada, kui sa ka väga tahaks, aga sul on hetkel 0 krooni või viimased 500 krooni, millega pead elama veel kaks nädalat. Parima tahtmise juures sa ei saa seda annetust teha või kui sa teed, siis see 10 krooni tundub naeruväärne annetada. **Kas oskad veel midagi välja tuua, mis võiks annetamist takistada?** Aja puudus, tähelepanuvõime puudus.. need on sellised üldisemad tegurid. Rohkem ei oska välja tuua.

Varasemates uuringutes on ka välja toodud võimalikke takistavaid tegureid, näiteks suhtumine, et kui ise otseselt ühiskonnale kahju ei põhjusta, siis ei pea ka muretsema, et kuidas teised hakkama saavad. No, minul sellist suhtumist ei ole, aga ma usun, et sellist suhtumist võib eksisteerida küll. Aga mina pean seda valeks, sest sa ei tea kunagi – mingil hetkel võib sul olla abi vaja. Samamoodi vere andmine kuulub ka selle kategooria alla – noh, sa ei saa suhtuda nii, et ma ei tee midagi halba, ma ei pea verd andma, midaiganes.. aga mingil hetkel sa oled ise selles olukorras, et teed raske avarii ja vajad vereülekannet, sa enne nagu ei mõtle sellele.. nende kampaaniate puhul võib samamoodi olla – sa ei mõtle sellele, sulle tundub, et kõik on okei sinuga, see teema ei ole sulle aktuaalne, sa nagu hetkekski ei mõtle sellele. eks see iseloomustab võib-olla noori inimesi pigem, kellel on see elukogemus niipalju väiksem või.. või maailmapilt nagu kitsam.

Veel on takistava tegurina toodud, et inimene ei taha vastutust võtta. Jah, eks ta vist läheb natuke selle alla, mis ma ütlesin – et teema on ebamugav, sa ei taha mõelda sellele, ignoreerid pigem.

Samuti, et enamus inimesi oleks nõus head tegema, kui see neile nina alla viia – nad ei pane muidu abivajajaid tähele. Mingi grupp inimesi kindlasti jah – misiganes selle põhjuseks siis võib olla. Kas see, et sa oled ülihõivatud tööalaselt, või see, et oled ülihõivatud iseendaga. Sa ei ole nagu selles mõttes kade inimene või.. sa lihtsalt ei mõtle selle peale. Mingil hetkel jah, kui see sulle kätte tuuakse ja sa näed konkreetset probleemi ja lahendust, siis võib-olla tõesti annetat, eks.

Veel on toodud takistava tegurina see, et inimesed mõtlevad ainult oma lähiringile, et sellist üldist vastutust ei ole. Noh, ma usun küll, et selline asi on olemas. Kui kasvõi iseenda peale mõelda, siis on ikka see, et enne muretsed lähedaste inimeste pärast ja siis tulevad mingid muud teemad, mis sind puudutavad lähemalt.

Aga arvamus, et kampaaniad tekitavad vasturefleksi, et seal mängitakse helladel tunnetel ja kasutatakse inimeste südametunnistust ära? Liiga kriitilise meelega inimeste puhul on see mõeldav, kes otsivad iga asja tagant midagi ebameeldivat. Minu puhul.. kui siis väga harva on mõni kampaania olnud vastumeelt. **Oskad sa midagi nimetada?** Ma ei tea, vist ei tule meelde..

aga see ei ole isegi helladel tunnetel mängimise asi, aga pigem just see, et kampaania on liiga intensiivne või mõni teema tuleb liiga lühikese perioodi jooksul liiga tihti, või mingi teema on liiga esilelõkatud, siis tekib tunne, et see on ülepakkumine ja pigem välistad selle enda jaoks.

Aga kui palju võib ebaausus olla takistav tegur? Ma usun, et siin peaks olema mingi isiklik kogemus, sellisel juhul võib küll takistada. Et sa oled kusagile annetanud ja pärast saad teada, et see oli totaalne jama, et keegi kuskil kasseeris raha.

Aga kuidas erasektori heategevuskampaaniad sulle tunduvad – kas siin kasutatakse ära ühiskonna valupunkte ja suurendatakse seeläbi oma kasumit? Noh, tegelikult küll. Kutsutakse ülesse tegelikult tarbima, mitte ei taheta annetada. Selliseid asju tehakse küll, aga mitte kõik erasektori kampaaniad ei ole sellised. Aga üks erasektori eesmärk ongi ju kasumit teenida.

Aga kuidas sa suhtud arvamusse, et annetamine või heategevuse tegemine võimaldab riigil unustada oma sotsiaalsete garantiide andmise kohustuse? No, päris üks-üheselt võib-olla ei ole, aga kindlasti mingitel eelarveläbirääkimistel, et kui palju raha anda tervishoiule või mingitele sotsiaalvaldkonna asjadele.. seal võib olla, et mingitele asjadele jäetakse andmata eksle, sellest.. mingist alateadlikust, misiganes, või läbimõeldud otsusest, et on võimalik ka kampaaniatega raha saada. See võib olla, ma ei ole olnud riigieelarve läbirääkimiste juures.

Vaatame mõnda annetamisega seonduvat reklaami. „Igakuine rahasüst”.

Kas see tuleb meelde sulle?

Jah, see meenub mulle küll. **Mis mõtteid see tekitas, või mis emotsioone see esile kutsus? Mis seosed sul tekkisid näiteks?**

No, põhimõtteliselt see on ka üks neid kampaaniaid, mis panid mind näiteks püsiannetuse peale mõtlema. Miks mitte teha püsiannetust? **Aga kas sa proovisid seda teha?** Ei, ei proovinud, see jäi mõtteks.

Aga mis sa sellest visuaalist arvad, mida siin on tahetud öelda? Põhimõtteliselt ta juhib tähelepanu sellele, et tegemist on lapsi puudutava asjaga. See karvane, sõbraliku näoga karu seal, suur süstal käes – tegemist on meditsiiniga seotud asjaga. Siin on väikest sõnamängu ka kasutatud. „igakuine rahasüst”. **Kas on mingeid detaile, mis siit meelde jäävad?** Need detailid jäävad nagu koos meelde – see süstal karu käes ja rahasüst, toetavad teineteist.

Aga mis selle kampaania nõrgad küljed võiks olla? No selle nõrgaks küljeks võibolla see et siin on see karu. Et sa vaatad seda, no mingi karu – no mis siis, olgu. Teisest küljest on tugevaks küljeks just see, et ta on selline soe ja sõbralik – jätab hea emotsiooni.

Aga kuidas sa hindad selle reklaami mõju enda jaoks?

Minu jaoks on mõju pigem hea. **Et paneb tegutsema?** Ma ei tea, kas paneb tegutsema, aga mõtlema pani küll.

Kas sa seda kampaaniat mäletad? „ERLE”

Mmm.. ma annaksin oma käed ära. Tuleb küll meelde, jah. **Mis mõtteid see tekitas?** See oli vist tänavareklaam – see jäi mulle hästi segaseks. Hästi segaseks – kuni ta ilmus ajalehte ka. Paratamatult sa ei seisa tänaval ja ei loe selle posti pealt, et mis seal öeldud on. Alles siis jõudis kohale, millest jutt käib, kui ta ajalehes ilmus mingi aeg hiljem.

Aga mis tunded sul tekkisid? Siin ei häirinud see, et inimesel ei ole jalgu/käsi. See häiris küll.

Aga mis sa arvad, mis sellega on siin öelda tahetud?

No ma ei tea.. mis minu jaoks siit kõlama jäi oli see, et kui lapsed on nõus.. no.. ma olen laps, ma oleksin nõus oma sõbranna jaoks tegema sellist asja.. et laste omavaheline hoolimine. Siit jäi see hoopis kõlama.. et miks mitte siis vanemad ei peaks siis nendest lastest niipalju hoolima. Et mitte lapsevanemad, vaid vanemad inimesed – miks nad ei peaks noorematest, väiksematest niipalju hoolima. Minu jaoks jäi siit see kõlama.

Ma ei saa öelda, et see halb reklaam oleks, aga ta nagu.. minu jaoks väga ei mõjunud. Siin oli küll hästi isiklik dimensioon sisse toodud – räägiti läbi laste, läbi sõbranna/sõbra lapse probleemist.

Seda kampaaniat ma mäletan jah, samas niimoodi.. ilma nägemata mulle ei oleks meelde tulnud.

Kas sa sellist kampaaniat oled ka märganud? „Koos on kergem” (Selveri kampaania).

Nagu hästi ei tule meelde – tõenäoliselt olen ma seda näinud. See „Koos on kergem” nagu tuleb meelde, aga kui ma hakkan vaatama seda last siin karu käpa otsas.. siis ta nagu tundub, et ei ole väga tuttav. See jutt seal on tuttav põhimõtteliselt, et „lapsed peavad lebama kaua haiglavoodis”, see on nagu tuttav kuidagi aga niimoodi tervikuna ta ei ole mulle tuttav.

Aga mis emotsioonid tekivad seda vaadates? Mis sõnumit siin on tahetud anda?

Tegelikult jääb nagu segaseks, et mis siis kui ma sealt Selverist ostan ja 10 senti läheb haiglale – et mis mõttes see neid lapsi koju aitab. Pean vaatama lähemalt eksole, et mis värk siin on – pole siin midagi. **No selles mõttes, et sa saad nende laste haiglaravi toetada.** Jah aga selles mõttes – sa pead ise seda järeldama, ta ei ole hästi konkreetse asja jaoks see kampaania – ei ole nii, et 10 senti igalt Selveri ostult läheb selle-ja-selle aparaadi ostmiseks. **Arvad, et kui oleks konkreetne asi, siis sa oleksid pigem nõus annetama?** Pigem nii. **Et sa tahad teada, mille jaoks sa annetat?** Praegu ta on nagu hästi lai – siin küll ei ole nagu annetamisega otseselt selles mõttes tegemist, vaid noh, ma lähen Selverisse ja ma pean ju minema niikuinii süüa ostma. Siin on pigem see, et tule osta Selverist. See asi tekitab võib-olla hoopis rohkem konflikti. **Aga äkki see ongi hoopis Selveri heast küljest näitamine?** Eks ta on jah Selveri heategevuslik turunduskampaania. Põhimõtteliselt on need kaks asja – et esitaks pead ise välja mõtlema, mille jaoks sa siis need 10 senti annetat, kui sa sealt süüa ostad ja teine aspekt on see, et ma tegelikult pean Selverist niikuinii süüa ostma, et Selver on see, kes selle 10 senti ära annab.

2. Intervjueeritav:

A, N, 36 a, tippspetsialist, firmaomanik, kõrgharidus, Tartu, kõrgem sissetulek

Kuidas Sa suhtud heategevusse? Heategevus...eks ta ikka on vajalik..

Millised vormid heategevusest on sinu hinnangul vajalikud? Mis sa sellega täpsemalt mõtled? **Heategevus võib avalduda väga erinevates vormides – näiteks, tasuta töö, või rahaline annetus?** No ma usun, et kõik vormid – ilmselt, mis olemas on, on järelikult vajalikud, kui nad olemas on.

Kas see peaks olema pigem riigi poolt tagatud või inimeste poolt tehtav? Ma usun, et mõlemad. Aga muidugi, mida rohkem riik tagab, seda parem.. no mina olen muidugi vaadeltelt sotsiaaldemokraat, nii et.. **räägi täpsemalt, mida sa mõtled sellega.** eee.. seal on muidugi ka täpselt – vaata, need käärid tulevad ka, et noh.. kui riik liiga palju nagu teeb inimestele ette taha ära, siis kaob inimestel ära motivatsioon. Inimestel üleüldse pingutada.. no ja nad ei pingutagi üldse, sest kui riik annab neile raha, siis nad ei viitsigi tööle minna näiteks.. minu arvates teatud tasemest muutub see heategevus.. no muidugi väga raske on seda piiri paika panna, aga mingist hetkest on see niiöelda niisama raha andmine.. muutub piduriks.

Aga kust peaks tulema initsiatiiv? kes peaks heategevuse teemat üleval hoidma riigis? Sa küsid nii keerulisi küsimusi, kust mina tean. **See on sinu arvamus, siin ei ole õigeid, valesid vastuseid.** Ma ei tea. **Et kas see peaks olema riigi poolt tagatud või kolmas sektor peaks üleval hoidma heategevuse teemat ühiskonnas läbi kampaaniate?**

Nii üht kui teist. Ma usun. **Või peaks olema nii, et inimesed peavad ise ära tunnetama, et kaaskodanikke tuleks aidata?** Ma usun, et praegu vist Eestis juba toimib see täiesti hästi. Minu

arvates kõik need kolm on täiesti esindatud. Ma isegi ei oska ütelda, et kes peaks seda tegema. Noh, minu arvates nii nagu ta meil on.. on päris hea.. et on nagu kodanike initsiatiiv ja.. ja.. ah, ma ei tea sellest midagi. **Sa ei peagi teadma, lihtsalt räägi, kuidas sina nendest asjadest aru saad või millised on sinu arvamused..**

Aga mis sa arvad, mida heategevuses osalemine inimestele annab? Neile kes seda teevad..... mis tunne see võiks olla või mis stiimul, mis nad tegutsema paneb? Mis tunne, noh – eks ta... upitab inimeste ego, noh, et saab teistele head teha ja inimene tunneb ennast hästi. Noh, alati ju...vaata, inimene on selline sotsiaalne olend.. ega ta üksinda hakkama ei saa. Tal on vaja alati teisi inimesi, selleks, et eksisteerida.. ühesõnaga, mitte see saamine ei ole alati oluline vaid oluline on ka andmine, et inimesel on see tunne, et saab anda.. noh, et teda on vaja.

Aga kas sulle meenub, kas ja kuidas on räägitud annetamisest meedias?... Kas meenuvad konkreetset artiklid? Või mis toonil sellest meedias räägitakse? Ei tule midagi meelde. Aga viimane, mis oli, oli see õlireostus siin Nõval.. et vabatahtlikke kutsuti tööle.. **Aga mis mulje sulle jäi sellest teemast meedias?** Minu arvates väga tervitatav.. ma ise mõtlesin ka, et võiks minna.. olen ise Nõvaga nii seotud.. aga see oli nii kaugel, et jäi ikka ära.. aga põhimõtteliselt jah selline minu arvates väga tervitatav, et inimestel on selline vastutustunne, et kui vaja, siis minnakse ja tehakse..

Palun loe seda annetamiseteemalist meediateksti. Mis mulje sulle sellest tekstist jäi?...Ah, ma ei... **Mis mõtted tekkisid seda lugedes?** Noh, tähendab.... Ma ei tea. **Et mis toon siit heategevusest jäi kõlama?** Noh, umbes nii, et see heategevus on muutunud äriks ja.. aga noh, eks ta tänapäeval nii kipubki olema.. kes ikka tahab suuri summasid niisama ära anda, eks ikka tahetakse vastu ka saada. Ja teine asi.. et nagu ongi selle niisama raha andmisega.. et ühtpidi noh.. see on nagu riigi eelarvegagi.. et kui raha tuleb palju, siis hakatakse laristama.. et siis on ikkagi jälle need, kes seda raha saavad.. kui juhtub olema vastutustundlik inimene, kasutab raha mõistlikult.. siis on väga tore.. aga tihtipeale on nii, et see niisama tulnud raha. see paljuski ka raisatakse ära. Kuidas seda täpselt kontrollida, ega see on nii keeruline.. aga muidugi noh, tähendab, mis ma omalt poolt tahaks ütelda.. minu arvates riik peaks rohkem hoolitsema, nende eest, ütleme, kes on kodutud ja.. tähendab.. ühiskonnas on teatud kontingent inimesi, kes ei ole suutelised tööl käima või üldse noh.. lihtsalt on sellised inimesed.. aga samas, nad ei ole ka nagu vargad.. nad on rahul sellega, kui neil midagi eriti ei ole, aga minu arvates peaks võimaldama neile lihtsalt sellise äraolemise, et nad saaksid midagi süüa ja võibolla ka mingit ulualust.. nad lihtsalt ei ole võimelised.. lihtsalt on selline kontingent inimesi, mitte midagi teha ei ole.. nad on täiesti olemas.. vot nende eest peaks rohkem hoolt kanda, et tegema sotsiaal maju ja pakkuma suppi nendele. See on küll, mille peale tuleks mõelda ja mitte ainult siin jõulude ajal. Need sotsiaalmajad on olemas, aga sinna ei lasta sisse, kui oled purjus ja.. aga kui inimene on kodutu, siis sa ei saa nõuda, et ta oleks eeskujulik kodanik.. nad peavadki jooma, et surnuks ei külmuks.

Aga mis sa arvad, miks inimesed peaks annetama?....Võid mõelda ka endast lähtudes.. et miks sina näiteks annetasid? No sellepärast, et on.. ma ei teagi, no miks.. no sellepärast, et on olemas inimesed ka inimesed, kellel võib-olla.. no, kõikidel inimestel ei ole ühesuguseid võimeid.. ühed on edukamad, teised on vähem edukad, ühtede on rohkem antud, teistele vähem.. ja need kellele on vähem antud noh.. peaks ka niiõelda neid aitama.. sest mingi hetk on niimoodi, et need, kellele on vähem antud ja-ja, kui sa neid nagu üldse ei aita, või.. see on muidugi teatud kontingent nendest.. need on need, kes ei suuda võibolla endaga nii hästi hakkama saada, või kes ei ole võimelised näiteks tööl käima.. niimoodi korralikult.. et piisab, kui sa annad neile mingi summa raha kätte ja vot siis nad ei lähe vargile.. aga muidu on nii, et, noh kui sa neile midagi ei anna, siis nad tulevad sinu tagant varastama ja siis muutub ühiskond ebaturvaliseks. See on nagu üks aspekt. Aga teisipidi on muidugi see, et kõik inimesed ei.. vot, ameerika

ühiskond on selline, et igaüks seisab enda eest ja niipalju, kui sa rabeled, niipalju sa saad.. aga minu arvates see on vale, see on lihtsat jube. Sest on ju inimesed, kes ei ole teistega võrdsed ja siis nemad peavad virelema läbi elu. **Et neil, kellel on võimalused olemas, need peaksid aitama toime tulla ka neil, kes ei tule ühiskonnas toime?** No ikka. Nii riik, kui ütleme.. igasugused organisatsioonid ja. Noh ja siis mingid organisatsioonid ja riik siis organiseerivad selliseid kampaaniaid, et inimesed annetaksid ja.. no kasvõi seesama reostus siin..

Aga kas on veel mingeid motiive, miks inimesed peaksid annetama? ... ei tea..

Ülikoolis on ka varem tehtud uuringuid, kus on vaadeldud ka annetamise temaatikat ja inimeste võimalikke motiive annetamisel. Seal on välja toodud erinevaid motiive. Vaatame neid koos.

Lunastus – ega see hästi ei kõla. Minu puhul see ei oleks motiiv.. ma kindlasti ei osta endale midagi läbi heategevuse.. ma ei arva, et ma olen kellelegi võlgu.. kui ma midagi teen, siis ma ei taha selle eest midagi vastu saada.. kui ma näen, et teisel inimesel on raske ja mul on võimalus teda aidata, siis ma lihtsalt aitan. Vaata, alati on ju kõikidel midagi puudu – ilmselt, need kes on väga rikkad, neil on kõik olemas. Aga need niiöelda keskmikud, neil on alati midagi puudu.

Siin on välja toodud ka võiduvõimalus – näiteks EMTI oli selline kampaania, kus said annetades võita mobiiltelefone. No.. ilmselt jah väga paljusid noori see motiveeriks. Mind kindlasti mitte – mina ei võida midagi kunagi.

Aga kui selline võimalus oleks – näiteks sa saadad SMSi ja toetad sellega lastekodu lapsi ja sul on võimalus midagi seeläbi ka võita? Ilmselt mind see ei motiveeri. Ma ei pea seda õigeaks ka.

Siis on siin veel välja toodud emotsioon, et oled hea inimene, oled kedagi aidanud, endal on hea tunne. Pigem jah, kui siis see.. lihtsalt, et ..tead, et kellelgi on nagu abi sellest.. minu jaoks on see väike summa ja ma tean, et ma saan sellega kedagi aidata.

Veel on välja toodud, et kui sul on näiteks lapsed, siis sa oled vastuvõtlikum.. või kui oled ise midagi taolist läbi elanud, siis oled hoolivam ja lähed pigem kaasa. Ilmselt see võiks olla küll motiiv. Minul lapsi ei ole, selles mõttes ma ei oska hinnata. Aga ilmselt see temaatika südamelähedus või enda kogemuse asi on väga tugev motivaator inimesele. Ma enda puhul ei oska seda hinnata, sest mul endal ei ole mingeid suuri tragöödiaid olnud elus.

Siis on veel välja toodud arvamus, et šokireklaam mõjub ja kutsub annetama. Mis sina sellest arvad? Jaaa, see kindlasti mõjub.. ma usun küll, et see mõjub. **Kas sulle meenub ka mõni?** Jaa, see, kus laps pandi vaateaknale.. väärarenguga loode.. see oli vist joomise-suitsetamise vastane kampaania.. väga nõme on see suhtumine, et selliseid šokeerivaid asju/tagajärgi ei tohiks näidata. Minu arvates see on selline kaksikmoraal, et teha võib, aga tagajärgi näidata ei tohi. Et sellised lapsed on küll olemas, aga ärme räägime sellest.. see on selline asi, mida mina üldse ei salli. Minu arvates peaks sellist reklaami palju rohkem olema. Sest tänapäeva noored on sellised.. et neid nagu.. ma ei oskagi öelda, et mis neil häda on.. kas elu on liiga hea või.. neil ei ole nagu mingit motivatsiooni ja siis nagu.. lihtsalt, nagu ei hoolita enam millestki... ja siis see sokireklaam ongi see, mis võib-olla neid ka nagu natuke raputab ja natukenegi mõtlema paneb.

Veel on toodud selline mõte, et ma saan vanadest asjadest lahti, ei raatsi ära visata, teised saavad nendest abi. Mina olen muidugi nii mugav inimene, et ma ei tea, kuhu neid viia.. ilmselt, kui oleks olnud õigel ajal mingi kampaania, siis ma oleks kindlasti neid kusagile viinud, et teistele abi anda seeläbi. Ma olen üldjuhul oma vanad riided viinud prügikasti kõrvale, mitte ei pane prügikasti.. na need viiakse sealt väga kiiresti ära. Milleks neid siis ära visata?

Samamoodi on ka arvatud, et annetamine on egoism, et sa rahuldad oma ego, et annetamine on demonstratiivne tegevus. Kindlasti mingil määral.. ilmselt see on selline, mida inimesed endale ei teadvusta, aga kindlasti see mängib mingit rolli. See on inimlik.

Veel on välja toodud, et inimestel on läbi heategevuses kaasalöömise tunne, et on head teinud ja kaasa aidanud ka ühiskonna parandamisele. Kindlasti, sellega ma olen ka nõus.

Aga selline motiiv, et teised teevad kõrval, teed ka? Väga paljude puhul kindlasti.. aga kas see just minu puhul on, siis ma ei oska öelda.. aeg-ajalt võib-olla küll. Aga üldiselt ma tegutsen siiski ise, ma ei taha teistega kaasa joosta.

Aga kas on ka miski, mis sinu hinnangul võiks takistada annetamist? Noh, kõik oleneb enda rahalisest seisust ka.. et kui mul endal on hetkel puudu, siis ma ei hakka annetama ka. Ja endal on laenuk kaelas, siis ma ilmselt ei anneta.

Öeldakse ka muidugi, et kui sa tahad ise saada, siis sa pead ka välja andma. Et kui sa annad välja, siis sulle tuleb mitmekordselt tagasi.. niiet see on nagu mitme otsaga asi. Ma isegi ei oska ütelda, et millal ma nagu üht või teist moodi mõtlen.. ma ei oska öelda, mis mind sel puhul mõjutab. **Aga kas võiks veel olla mingeid takistavaid tegureid peale selle, et sul lihtsalt raha ei ole?** Laiskus. See ka, et ma pean teadma, et raha läheb õige asja eest.. Ja siis muidugi mis oli siin selle Lastehaiglaga.. ma ei tea, kui õige see oli.. et nad korjasid raha mingi aparaadi jaoks ja mingi inimene lasti seal lahti ja need korjatud rahad läksid selle inimese hüvitiseks. Ma ei tea, kui õige see on.. aga tekib küsimus, et miks ma annan seda raha Lastehaiglale, kui sõlmitakse nii nõmedaid lepinguid...ma ei leia üldse, et mingitele haiglajuhtidele peaks maksma mitmeid sadu tuhandeid..

Varem läbi viidud uuringutes on takistava tegurina välja toodud suhtumine, et kui ise otseselt ühiskonnale kahju ei põhjusta, siis ei pea ka muretsema, et kuidas teised hakkama saavad. Ma arvan, et ilmselt on inimesi, kes niimoodi mõtlevad, aga minu hinnangul see küll õige ei ole. On palju asju, mida mina ei tee, aga see annetamine põhineb nagu teistel alustel üldse. Ma ei tea, mis inimesed need on, kes niimoodi mõtlevad üldse.

Veel on toodud välja, et ei taha vastutust võtta ja parem ei lähe sellega kaasa, las riik tagab abivajajatele selle osa. No riik.. aga riik ongi ju kõik inimesed kokku tegelikult. Minu arvates ei ole õige niimoodi suhtuda.

Aga arvamus, et annetamise kampaaniad tekitavad vastureflekse - mängitakse helladel tunnetel – elementaarsete sünniabi aparaatide jaoks peaks ikka riik abi andma. See on ka selline mitme otsaga asi... kasvõi see sama Lastehaigla.. et jah, ühtpidi peab muidugi riik selle abi tagama, aga riigil ei jagu lihtsalt.. samas jälle, kui tehakse Lastehaigla kampaania, ostetakse see vajalik aparaat, siis tänu sellele võib-olla päästetakse mitmeid lapsi. Niiet, teisipidi ta on nagu oluline.. aa, ja mis ma tahtsin veel ütelda.. et tegelikult ma nüüd näiteks, sellele Tallinna Lastehaiglale ei olegi rohkem annetanud, sest samas ma mõtlen, et mina olen ju Tartus ja meil on ju Tartus ka haigla, ma hea meelega annetaks siia kohalikule haiglale.. et tegelikult lähedal on ju samamoodi probleeme ja ma pigem aitan siin toime tulla.

Veel on toodud välja ebaausate inimeste probleem takistava tegurina.. novot see on küll probleem jah.. **aga oled sa sellega ka ise kokku puutunud, peale selle Lastehaigla..?** ei ma ei ole kokku puutunud selle probleemiga.. ja tegelikult ma ei ole ka väga palju annetanud, ma ei ole rikas inimene ka.. aga ma arvan, et rikastel inimestel tekibki rohkem selliseid probleeme, et raha, mis sa annetad, et see läheks õigesse kohta.. rikastel inimestel tekivad teised probleemid, kui need, min on teistel inimestel. Aga kuhu ma näiteks viimati annetasin, oli.. aa, see oli uuel aastal, see oli esimene jaanuar. Ma olin aastavahetusel üksinda, mitte midagi teha ei olnud.. ja lugesin uudiseid, et kellelgi põles maja maha... vist oli Saaremaal, ma täpselt ei mäleta.. ja siis oli kontonumber ka, et maja taastamiseks raha annetada. Siis ma annetasin sinna.

Aga milliste mõtete ajal sa annetasid? No ilmselt lihtsalt ma juhtusin olema õigel ajal õiges kohas... tihti on ka niimoodi olnud, et.. ma olen palju ka telefoni teel annetanud, 25 krooni ja niimoodi.. aga ükskord oli ka, mingi annetamine, kus ma tahtsin annetada.. ja seal oli konto number ka, aga ma ei viitsinud seda üles otsida hiljem ja nii jäigi annetamata. Niiet, annetamine peab mugav olema, sest muidu emotsioon läheb üle ja sul läheb meelest ära ja sa ei viitsi enam ülesse otsida neid asju.

Kes sinu hinnangul rohkem annetavad ühiskonnas? Ma ei tea sellest mitte midagi.. aga ma arvan, et rikkad annetavad päris palju. **Aga mis sa arvad, miks nad teevad seda?** Eee.. ma usun, et on päris palju selliseid rikkaid ka, kes ei ole mitte nõ sellised nõmedad rikkad, vaid kellel on päris palju vastutustunnet ka.. lihtsalt vastutustundest ühiskonna ees.. et mitte selle pärast, et midagi sealt tagasi saada vaid lihtsalt selle pärast, et ühiskond oleks parem. Me kõik tahame tegelikult, et meie ümber ühiskond oleks parem.. sest.. teisest küljest on siis ka meil endil parem selles ühiskonnas elada.. ei ole ju hea elada, kui meil on palju vaeseid ümberringi..

Aga kas sa oskad mingeid ühiseid jooni välja tuua, et mille poolest annetajad sinu hinnangul erinevad neist, kes ei anneta? Ei oska mitte midagi välja tuua.. **Iseloomujooned või elusaatus või..** ei tea küll midagi välja tuua.

Aga mis sina arvad, kas kampaaniatega kaasaminemine eeldab, et inimestel on ühised kollektiivsed väärtushinnangud?.... ei tea.. mis need on?

Nad väärtustavad näiteks tugevat perekonda, puhast keskkonda, rahu maailmas.. Oi ma ei tea, ei oska selle peale küll midagi kosta..

Aga kas annetanute suhe riiki ja ühiskonda võiks erineda mitteannetanute omast? Arvata võib, et see on erinev.. sest ühed annetavad, teised ei anneta.. ma usun, et need, kes annetavad on riigist paremal arvamusel, kui need, kes ei anneta.. ma usun, et need, kes ei anneta, nemad kindlasti mõtlevad, et.. nemad ise rabelevad ja on ise selle saavutanud ja miks nad peaks veel annetama. Ja nad kindlasti mõtlevad, et teised on selles ise süüdi, et nad ei ole nii edukad.

Aga mis sa arvad, mida head võiks endaga kaasa tuua annetamisele suunavad kampaaniad?

Neid Lastehaigla kampaaniaid ma mäletan.. midagi muud mulle meelde ei tule.. Kampaaniad peaks inimestele meelde tuletama, et on ka teistsuguseid inimesi olemas ja et on probleeme ühiskonnas.. ja kasvatama inimeste vastutustunnet. **Aga kas on ka midagi halba, mida kampaaniad endaga kaasa võiks tuua ühiskonnas?** Halb on siis, kui see raha ei lähe sellel otstarbel, milleks seda koguma hakatakse.. **Aga kas mõni kampaania on sinu hinnangul ebaeetiline?**

No ma ei tea.. Minu arvates ei ole olnud selliseid kampaaniaid, kus oleks näiteks vale eesmärk.. aga need kampaaniaid, kus raha on korjatud, aga hiljem on kasutatud seda teistel eesmärkidel.. seda me ei saa kontrollida.. Aga üldiselt on ka kindlad reeglid – sa ei saa seda raha niisama korjata. Aga kes seda kontrollida saab, see on iseasi.

Milliseid annetamisele kutsuvaid kampaaniaid sa mäletad? Mulle ei tule ühtegi meelde.. see „Kui armastus teeb haiget”.. aga see vist ei olnud annetamiskampaania.. no ja siis erinevad suitsetamisest loobuma kutsuvad kampaaniad.. aga konkreetselt annetamise kampaaniaid küll ühtegi ei meenu.. no ainult Lastehaigla.. **Proovi meenutada mõnd ja kirjelda, mis mõtteid kampaania tekitas.** Ei, mulle ei tule ikka ühtegi konkreetset meelde..

Milline on olnud sinu side heategevusega - sa mainisid, et oled annetanud, aga kas see on olnud seoses mõne kampaaniaga? Ma aeg-ajalt olen väikseid annetusi teinud, kui on mingid kampaaniad. Mitte küll palju, aga mõned korrad aastas ikka. **Aga kas sulle meenub, millise kampaania raames sa oled annetanud?** No näiteks selle Tallinna Lastehaigla kampaania peale annetasin – aga rohkem ei anneta. Pigem annetaksin siia Tartu omale. Aga nad ei ole teinud

ühtegi kampaaniat minu arvates.. **On ikka teinud, näiteks Erle kampaania ja..** Aa, võib-olla ma siis olen siia annetanud, aga ma ei tea.. ma ei mäleta nii konkreetselt.

Kirjelda, millise millisel ajendil ajel sa annetasid? Kui minul on võimalus ja samas on keegi hädas ja kui ma mõtlen, et elu ei ole veel ju läbi.. võib-olla olen ma ise kunagi hädas ja võib-olla on minul kunagi abi tarvis.. ütleme, et see on niiöelda käsiraha.. ma loodan, et siis mind ka aidatakse, kui minul on abi vaja..

Kas sa tulevikus arvad, et annetad veel ja kas see on mingis kindlas valdkonnas? Jah, annetan kindlasti.. aga see ei ole kindlas valdkonnas.. kui ikkagi isiklikult puudutab mind, siis kindlasti annetan. **Aga kas sa tulevikus oleksid valmis tegema ka püsivamaid annetusi?** Et teen selle püsi korralduse, et iga kuu läheb mingi raha maha? Kindlasti mitte. Ma arvan, et esiteks mina ei ole nii rikas inimene – mul on endal kogu aeg raha puudu. Ja noh, ma isegi ei oska öelda, et kust tuleb nüüd see piir, et ma olen nüüd piisavalt rikas. Ma usun, et inimene on piisavalt rikas annetamaks püsivalt siis, kui ta ei pea enam igapäevaselt tööl käima, vaid ta võib elatuda mingitest protsentidest. Aga mina pean igapäevaselt tööl käima ja rabelema ja mingit püsi korraldust ma kindlasti ei teeks. Ja samas.. ma ei tea, võib-olla isegi, kui oleks mingi projekt, mida ma tahaksin püsivalt toetada – mingisse fondi raha anda.. aga sellisel juhul, ma kujutan ette, et ma peaks olema sellega rohkem seotud.. või et ma peaks teadma, et seda raha kasutatakse ikkagi õigetest eesmärkidest ja et ma saaks mingit kontrolli selle üle, võib-olla siis näiteks.. **Aga mis valdkond see võiks olla?** Ma ei tea, ma ei oska öelda. Võib-olla ma tulevikus.. ma usun, et kui näiteks mul endal oleks abi tarvis olnud, võib-olla sellisel juhul ma teeks seda. Aga kuna mul endal ei ole abi tarvis läinud, siis minu annetused praegu ja tulevikus on sellised juhuslikud. **Aga tulevikus, kas oled valmis kaasa lööma ka teistes heategevusvormides?** Ma usun küll.. ma hea meelega oleks ka nüüd Nõvale appi läinud, aga sel korral oli väga kiire.. Samas, füüsiline töö mulle ei istu, ma olen mugav. Mugavam on teha ikka rahaline toetus.

Vaatame nüüd mõnda annetamisega seonduvat reklaami.

„Väike rahasüst”. Kas see kampaania tuleb meelde sulle? Tuleb küll jah. **Vaata seda korra ja kirjelda, mis emotsioone see plakat tekitab?** Igakuine annetus.. nagu ma juba ütlesin, et see igakuine annetus...võib-olla kui mul endal oleksid lapsed ja ma oleks käinud siin Toomemäel sünnitamas ja mul oleks abi tarvis läinud, võib-olla siis ma oleks potentsiaalne annetaja ja teeks iga kuu annetuse. See igakuine annetus tähendab ikkagi seda, et tekitab küsimuse, et kuhu mu raha ikkagi läheb, mis sellega tehakse.. **Aga kui siin oleks konkreetselt välja toodud, et mille jaoks see läheb?** Ma usun, et see oleks parem variant. Kui ikkagi on täpselt teada, mille jaoks see raha konkreetselt läheb. Kui ma annetan, siis ma tahan ikka väga täpselt teada, mis selle rahaga tehakse. Kui lastefond näiteks otsustab, et raha on palju ja ostetakse mingile asjaajajale auto, siis selle jaoks mina küll ei ole nõus annetama. Ma tahan ikkagi teada, mis sellest rahast saab ja kuhu see läheb. Selline püsiv annetus tekitab ikkagi vastakaid tundeid. **Aga mis emotsioone see veel tekitab – see kujund siin?** Kujundi pool on väga armas. **Mida selle visuaaliga on tahetud öelda?** Minu arvates on hästi armas – see karu on hästi südamliku näoga. Mesimummud on hästi armsad ja karu on sõbralik. **Aga kuidas pildi ja teksti pool seostub sinu jaoks?** Minu arvates on väga hea, aga lihtsalt seesama asi, et iga kuu läheb kuhugi raha – ma tahan ikkagi teada, kuhu minu raha läheb. Ma ei ole nii rikas, et lihtsalt kellelegi raha ära jagada.. Ja üldiselt nende fondide puhul on oht, et tegelikult, kui fondid tegutsevad – seal on ka vaja asju ajada ja mis iganes ja on oht, et liiga palju läheb halduskuludeks. Ja mina ei ole nõus sinna oma raha andma. Kui siin oleks kirjas, et mille jaoks see täpselt läheb, siis ma... aga mina ikkagi igakuist annetust ei teeks. **Aga kelle jaoks see kampaania suunatud on?** Ma arvan, et keskmisest ikka rikkamale inimesele. Kes ei pea enam igapäev tööl käima ja mõtleb, mida oma rahaga peale hakata.. kuidas ühiskonda paremaks muuta,

kuidas teisi aidata. **Aga kui see püsiannetus on näiteks 50 kr kuus, kas see on ikkagi keskmisest rikkam inimene, kes sellega kaasa võiks tulla?** Ma usun küll – kui sa võtad aasta peale kokku, siis see on 600 krooni. Aga see on kõigest üks väike mingi fond. Mõtlen, kui palju on neid kohti, kuhu võiks seda raha jagada. Kui niimoodi vaadata, siis ikkagi on see rikkamale inimesele.

Millised on selle reklaami nõrgad küljed? Võib-olla see võiks suuremalt olla välja toodud, et kuhu see raha ikka täpselt läheb. Et väikestele patsientidele või mida iganes. See, kuidas seda teha võiks ja väikselt olla, aga et kellele ikka täpsemalt, see võiks suuremalt olla välja toodud. Muidu tekib küsimus, et väike rahasüst ja igal kuul, aga kuhu.. kuhu? Et miks ma pean kedagi siin rahaga süstima.

Aga ma arvan, et muidu on hea. Karu jääb hästi meelde ja on väga armas. Ja sõnum ja kujund on ka omavahel hästi seotud.

Erle kampaania. Kas sulle meenub? Jaaa.. muidugi tuleb meelde.

Mis mõtteid see tekitas, või mis emotsioone see esile kutsus? Minu arvates on hea reklaam, eks ta paras šokireklaam on. Selle kohta vist oli meedias ka – ma ei mäleta täpselt, aga vist oli mingi liigeste probleem. **Mis sa sellest kujundusest arvad?** Ma ei tea. See on hea reklaam – ma ei leia, et siin on midagi rikutud, mingit eetikat või midagi. See kujundus oli mõjus. See, et lastel ei olnud käsi-jalgu, oli raputav. Aga inimesi peabki raputama – tänapäeva inimesed on nii tuimad, et nad ei reageeri enam millelegi. Ja seda reklaamipahna on nii palju, et kui see kujundus on tavaline, siis sa ei märka seda, sulle ei jää see meeldegi. **Mis see sõnum sulle ütleb?** Nagu ma ütlesin, siis minu arvates on see hea reklaam. **Mida siin on tahetud öelda selle sloganiga: et ma annaksin oma jalad ära?** Noh... et tegemist on sõpradega ja sõpru tahetakse alati aidata. Sõnum: tulge aidake meie sõpra. Lapsed on nõus aitama.

Kas siin on ka nõrku külgi sellel kampaanial? Noh, nõrgaks küljeks on see, et kindlasti inimesed hakkavad näägutama, et ei ole ilus ja nii ei sobi ja.. teadagi. On inimesed, kes on kaksikmoraaliga. Kõike teha võib, aga näidata ei või. Las need lapsed olla, kuskil mujal - aga ärme räägime sellest – meie jaoks seda asja ei eksisteeri.

Aga häid külgi? See sõnum, et ma annaksin oma jalad ära, isegi kui sa ei saa aru, siis sul tekib huvi, et mis asi see on. Ja siis sa otsid ka infot mujalt juba. See reklaam paneks mind tegutsema.

Selveri reklaam. Seda ma ei mäleta. Mis mõtted sul tekivad, kui sa seda vaatad?

Minu arvates on päris hea, kui firmad selliseid asju teevad, selliseid kampaaniaid. **Aga mida need nende firmade kohta räägivad?** No, et nad on sotsiaalselt hoolivad ja ma ei teagi kuidas seda nimetatakse.. et ei ole ainult firmad, kes kasumi nimel rabelevad. No muidugi teisest küljest ka, et eks nad püüavad endale luua selle läbi paremat imagot. Mingil määral tehakse seda ikka midagi tagasi tahtes – keegi niisama midagi ei tee. **Mida sa sellest kujundusest arvad?** Ma pean kõigepealt aru saama, misasi see on siin. See oleks nagu mingi tibu? Misasi see on, ma ei tea.

Võib-olla see on Selveri tibu. Kas Selveril on mingi tibu või. Aa, ma ei tea Selveri tibudest midagi, ma ei ole nende klient. Aga siis ma saan aru jah, et laps hoiab tibul käest kinni. **Mis sõnum siit kõlama jääb, kui sa seda reklaami vaatad?** Siin on palju teksti.. ega ma.. kui niimoodi konkreetselt ei loe, ega siis täpselt ei saagi aru, et mida öelda on tahetud.. et mis tähendab „koos on kergem”? See jääb segaseks mulle. **Aga mille jaoks siin kutsutakse ülesse raha annetama?** Raha andmine oli kuskil siin lõpus. Et sai eraldi ka anda. Aga muidu oli lastehaiglatele. Selver annetas igalt ostusummalt 10 senti. Kas seda liiga vähe ei ole? **Kas sina läheksid kaasa sellise kampaaniaga?** Võib-olla küll jah. Eriti kui oleks keegi inimene, kes küsiks, et „kas te soovite annetada”. Ühe korra ma kindlasti annetaks, aga mitte nii, et iga kord. Lõpuks hakkad seda poodi vältima, sest sa ei taha olla halb inimene, kes ei taha annetada. Aga kui sellist asja teha – et kui on mingid kupongid ja inimene juhib sellele eraldi tähelepanu, siis

lühikese aja jooksul. Sest inimesed ei hakka siis korduma – muidu on halb öelda, et ma ei taha annetada. **Kas siin on nõrku külgi sellel reklaamil?** Minu arvates ei tule siit sõnum päris hästi välja – teksti on nii palju, et ei saa aru, mida siin ikkagi tahetakse. Ja mis mõttes, et „üheskoos”, et mida siis üheskoos on parem teha.

Kui Selver minu ostult annetas, siis mul on hea meel selle üle. Aga sõnum „Koos on kergem” on täiesti mõttetu slogan siin – see ei tekita minus mingeid emotsioone – mis mõttes koos on kergem? See pole üldse oluline. Oluline sõnum on ikkagi see, et Selver annetas igalt ostusummalt 10 senti ja et see läheb lastehaiglatele. Et see kaob üldse ära. Ja samamoodi, et kuhu seda raha korjatakse – et kuhu see läheb. Aita ka sina! Ja pisikeses kirjas on, et mida tuleb siis teha.

3. Intervjueeritav:

MA, N, 30 a, spetsialist, kõrgharidus, Tartu, keskmine sissetulek

Milline on sinu suhtumine heategevusse? No, kuidas saab sellesse üldse halvasti suhtuda? Et see on ikkagi õilis, aateline.. noh, mõnes mõttes ma mõtlen, et see on nagu sellise, otsapidi selle ühiskondliku leppe teema. Et riik peaks toimima selliselt, et need, kellel on jaksu aitavad neid, kellel ei ole või.. et see heategevus on samamoodi... mõnes mõttes on see võimalus nagu oma sellist noh räpasust nagu peita, et kasiinod või hasartmängu.. ühesõnaga, kes kraabivad raha kokku teiste sõltuvustest, aga samal ajal siis annetavad suurte šõude saatel või kuskil prožektorite säras oma miljoneid, et mõnes mõttes on see nagu ka kaksikmoraali küsimus. Aga kui seda võtta lihtsalt, noh, puhtalt nagu seda ideed, kui sellist, siis mida halba siin saab olla.

Aga annetamise vajalikkus ühiskonnas, pead sa seda vajalikuks ühiskonnas? Et mitte ainult organisatsioonide vaid ka üksikisiku tasandil? Ma mõtlen, et kuidas saab seda nagu organiseerida ühiskonnas, sest tegelikult see on ikkagi hästi vabatahtlik asi – see on sisemine tung või sisemine soov. Et.. noh, et, kui ma annetan selle pärast, et ise sellest mingit kasu lõigata – olgu siis kas tähelepanu, kuulsust või ka mingit otsest materiaalselt kasu, noh ma ei tea, et see tuleb ringiga mulle kuskilt tagasi – siis noh, ma arvan, et see ei ole nagu õige motiiv. Ma ei kujuta ette, kuidas ühiskonnas sellist asja saaks nagu.. organiseeritult teha. Et võib-olla tõesti, et kui on nagu mingi hädaolukord – noh, mulle meenuvad kohe juhtumid nagu suurpere, kellel põles maja maha, kes jäid täiesti nende riietega, mida nad kaasa haarata jõudsid – ja kui siis ütleme näiteks ajakirjanduses näidatakse uudist sellest perest ja tuuakse ära arveldusarve number, et aitame neid inimesi – et need on sellised teemad, et see vajadus - annetamise vajadus pigem nagu kui ta kerkib spontaanselt üles. Või siis noh, ütleme, süsteemsed annetamise kampaaniad nagu need Jõulutunnelid, mingite masinate/aparaatide ostmiseks – millesse ma suhtun nagu.. ühesõnaga, ma ei oska öelda, kuidas ma nendesse suhtun.. minus see mõnikord tekitab.. ma ütlen, et ma ei ole ise nendes Jõulutunnelites annetanud või nende surevate imikute elustamislaudadeks, ma ei ole kunagi sinna annetanud.. võib-olla selle pärast, et mul ei ole endal lapsi, ma ei ole ise seda sünnitusvalu läbi elanud, mul ei ole endal olnud sellist olukorda, kus ma oleks sõltunud sellest elustamislaust. Ma ei ole mitte kunagi isegi haiglas olnud mitte. Tegelikult minu elu on tervise küsimuse mõttes läinud suhteliselt valutult. Et võib-olla ma ei adu nende inimeste vajadust, kes võib-olla sõltuvad sellest annetusest, et jääda ellu. Et, noh, sellepärast ilmselt ma ei ole ka oma rahalist panust nagu sellesse andnud. Ja teisest küljest mul tekib mõnikord küsimus, et inimene, kes maksab sotsiaalmaksu ja kes peab niiöelda riiki üleval, et miks ta peaks nagu veel mingeid tuhandeid ja miljoneid mingitesse masinatesse.. ma ei tea, minus tekitab see kummastust ja küsimust, et ma mõtlen, et kas see peab olema tavaline reanimine, kes selle sadu tuhandeid

kroone maksva masina ostab.. või see peaks olema tervishoiusüsteemi või riigi asi. Aga see on ka selline nagu hästi halb süüdistus, et lõppude lõpuks kes see riik siis on - riik oleme ju ikka meie.. noh, mul on hästi segased tunded selle koha pealt – ma ei oska ennast nagu väga üheselt väljendada.

Kui rääkida heategevuse vajalikkusest, siis selles sa ei kahtle, et selline asi on riigis vajalik, aga mis sa arvad erinevatest heategevuse vormidest ja nende vajalikkusest? Vabatahtlikkuse teema on suhteliselt populaarne – võib-olla tõesti see on niisugune asi, mida ma toetaksin. Ütleme näiteks, mingid noored inimesed, keda huvitab sotsiaalvaldkond, et ühest küljest on see kasumlikkus ka sees – et need inimesed, kellel on huvi neid tasuta tegevusi teha või nende teenuste osutamises kaasa lüüa, nad teevad seda vabatahtlikult, neil peab olema mingisugune sümpaatia selle valdkonna vastu, nad peavad armastama neid inimesi (näiteks vanuritega tegeledes või tugiisikuks olemine puudega inimesele või mis iganes), teiseks, kui ta selles valdkonnas ka juba tegutseb, siis tohutult hea praktika võimalus – et sellest heategevusest tõuseb talle ka tulu. Tegelikult ma mõtlengi, et siin maailmas on kõik omavahel seotud – et keegi ei tegutse vaakumis. Et üks tegevus - selline põhjus-tagajärg suhe või lumepalliefekt. Kui mina teen kellelegi midagi, siis see nagu toob esile järgmise asja..- et ühest heateost võivad saada õnnelikuks - või kasu on nagu paha mõte - korraga nagu mitu inimest. See peab nagu paika, et see andmise rõõm – kas raha andmine, asjade andmine, emotsiooni andmine, mingisuguse tegevuse tegemine, kellegi aitamine – et see on nagu kõige suurem rõõm tegelikult vist üle-üldse. Noh, andmise rõõm. Ühest küljest sa jääd nagu millestki ilma – kas materiaalselt, aja poolest või ressursi poolest, aga sa saad nagu kindlasti midagi tagasi.

Aga kelle initsiatiiv see peaks olema – heategevusest rääkimine ühiskonnas?

Ma arvan, et kui see nagu poliitilisel tasandil liiguks, siis see oleks hästi mäge, sest see on alati seotud poliitilise kapitali korjamisega, odava populaarsuse võitmisega.. ma ei võtaks neid inimesi nagu väga tõsiselt, kes sellest vahutavad eriti veel enne igasugu valimisi ja selliseid poliitilisi sündmusi. Et eks praegu on võib-olla need äriiringkonnad, kes nagu on näidanud ise head eeskuju, sest neil on jaksu oma sadu tuhandeid või miljoneid kusagile poole annetada või liigutada.. ma kujutan ette, et Eestis taandub see annetamise teema ikka pigem materiaalsele rahalisele tasandile. Et need teised teemad ei ole veel nii teadvustatud ühiskonnas. Need on uued teemad.. või näiteks see Oleviste hoolekandetasutus, kes neid kodutuid sauna viib ja neile riided annab.. sellised supiköögid ja saunad.. vot see on tegelikult hästi sümpaatne ettevõtmine küll. **Eks seda initsiatiivi hoiab üleval ka kolmas sektor. Siin ei ole nagu sellist kasusaamise aspekti juures.** Jah, noh, et just nimelt ma jõuangi sinna – kui sa küsid, et kes seda võiks üleval hoida, siis kolmas sektor on kindlasti üks väga oluline siin. **Aga riiklikul tasandil?** Ma ei tea, kaugel see ühiskondliku leppe asi on. Et kas sinna on sisse kirjutatud midagi sellist – noh, teoreetiliselt peaks ju olema. Või siis ütleme, noh see on nüüd teine asi – see TV3 tegi selle Eestimaa uhkuse kampaania ja gala – aga seal pigem autasustati neid, kes on juba head teinud. Ta oli fookusesse tõstmine küll kindlasti – see muutus nagu kõneaineks. Ja tegelikult need olid tohutult liigutavad lood, minu meelest hästi naljakas oli vaadata neid nutvaid poliitikuprouasid seal. Aga tõepoolest ei olnud seal lugu, mis ei oleks nagu inimest liigutanud. Et siis hakkad mõtlema, et kõige vahvamad heategijad on need, kes teevad head nagu just selle tõttu, et see on nende südame sund, nad tahavad seda teha, on näinud vajadust.. No kasvõi need kodututega tegelejad või.. neid ei motiveeri nagu miski muu kui selline inimlik hool või.. noh, mingi siuke.. vot see on nagu kõige puhtam – ta ei ole määratud mingite valedes ambitsioonide poolt.

Aga kas sellist puhast heategevust saab motiveerida läbi kampaaniate? Ma mõtlen selles mõttes, et mis on selle kampaania eesmärk.. kui mõõta numbrites, et kui palju inimesi hakkas selle kaudu head tegema. Ma ei tea, see on nagu selline kahtlane.. et kas me saame nagu selle

jälile kunagi.. tegelikult nagu noh, need kes ütleme ka selles uhkuse kampaanias nõ üles anti TV3-le sõprade ja tuttavate poolt, et tegelikult kindlasti on nende kõrval veel kümneid ja kümneid inimesi, kes teevad nagu veel rängemaid asju.. et kellest me ei tea.. ma ikkagi mõtlen, et kas seda sellise lauskampaania korras või mingi viisaastaku või sellise asjaga nagu kuidagi õhutada või vahule kloppida.. ma ei tea, kas ma usun sellesse väga. **Aga samas, kui seda teemat ühiskonnas ei tõsteta, et kas sa arvad, et inimesed ise arenevad selleni, et nad saavad aru heategevuse vajalikkusest ja hakkavad seda tegema..** ei ma ei ütle, et sellest ei peaks rääkima.. kindlasti sellest peaks rääkima ja selles mõttes, et neid inimesi tuleb esile tõsta ja neid lugusid tuleb rääkida. et see nagu.. tahtmine head teha süveneks nagu laiematesse ringkondadesse.. kindlasti. Aga ma mõtlen kampaania all nagu see, et umbes et joome mahla või „ära löö last” ja selliseid loosunglikke.. kuidas ma ütlen.. nagu kaubastatud selline.. vot sellesse ma väga ei usu.. et hakkame kõik massiliselt head tegema. Et lõppude lõpuks just nimelt see taandub ikkagi nagu inimese vabale tahtele.. seal on tegelikult 2 asja.. sa võid mõelda, et vot see on õige asi, peaks ka tegema.. aga sa kunagi ei jõua selleni, et sa päriselt ka midagi teed.. ja samal ajal on inimesi, kes kunagi ei küsi, kas ja kuidas ma teen, vaid ta lihtsalt läheb ja aitab kedagi.. see on ikkagi hästi spontaanne või hästi selline südame sund.. või-või.. kui seda ei ole, siis ei saa midagi muuta. **Kas sa ei usu, et kampaaniaga saab inimesed mõtlema panna, et ehk minult oodatakse abi ja ehk ma saaksin ka kedagi aidata?** Mingil määral kindlasti saab, sest inimesed on ju kohutavalt mõjutatavad... eks see mõjutamine käib nagu õhtust hommikuni ja hommikust õhtuni.. selles mõjususes ma nagu ei kahtle, et see ei oleks üldse võimalik, aga ma mõtlen, et mil määral see on võimalik.. ma ei tea.

Aga mis sa arvad, mida heategemine inimesele annab?.. et millised emotsioonid heategevuse tegemisega võiks kaasneda või millised motiivid inimest tegutsema suunata? Noh, kõigepealt peaks olema mingi kaastunde emotsioon, mis sinust läbi käib.. et sa nagu märkad seda vajadust, sinus peab midagi liikuma.. sul on kas kahju või sa mõtled, et kellelgi on palju kohutavam, kui sinul.. sa võid küll nuriseda elu üle, aga kui kellelgi juhtub mõni kohutav ränk õnnetus, no, kasvõi see põlengu juhtum – et ta jääb kõigest ilma, siis sa mõtled, et sellises olukorras on ma ei tea, teelusikast või sajast kroonist ka kasu.. et sa mõtled – ma ei pruugi oma eluga rahul olla, aga ma saan midagi teha, et teisel kasvõi natukenegi parem oleks. **Aga mis emotsioonid võiks heategijal selle tegevusega kaasneda?** No, võib-olla selline rahulolu iseendaga või.. võib-olla see, et mõni tunneb, et olen nüüd natukene parem inimene või.. no, ikka selline enesehinnangu või rahulolu küsimus.. et.. ma ei usu, et kellelgi nagu meel sellest halvemaks läheb.. isegi kui sa oled füüsiliselt või materiaalselt millestki loobunud, ikkagi see kutsub esile sellise rahulolu tunde. **Aga kui sa meenutad, kui palju heategevusest meedias on räägitud või milline foon sellest kõlama on jäänud meedia kaudu?**

Kõige viimatised on ikkagi need jõuluaegsed.. vot, noh see on see halastuse aeg ja siis ikka tõstetakse nagu.. minu arvates Eestis ka nagu pöhirõhk on alati jõulu ümber.. et saunaskäigud, supid, jõulutunnel, see Eestimaa uhkus.. sellised nagu aasta kokkuvõtted.. samas silmakirjalik, et oleme nüüd aasta otsa hästi elanud ja prassinud.. ja nüüd aasta lõppedes hakkab see kokkuvõtete aeg.. firmadel ka on vaja võib-olla raha kusagile ära paigutada.. noh, et.. mis on nagu üle jäänud siis nagu noh.. või siis on see, et siin tekib nagu teine.. räägitakse jõulu ajal sellest ületarbimisest, et võetakse laenu, et inimestele kingitusi teha.. ehkki see on ka nagu heategevus, kui ma teen kõigile kingid.. aga kui ma ei adu oma rahalisi võimalusi.. mässin ennast võlgadesse pooleks aastaks.. siis see on nagu ebaratsionaalne mõtlemine ja käitumine. Aga noh, ma arvan, et jõulutunnel ei kutsu inimestes esile seda, et nad nii meeletult kukuks annetama, et pärast oma asjadega toime ei tuleks. Aga ilmselt ka apelleeritakse sellele, et jõulude ajal nagu inimesed on heldemad.. nad ostavad iga päev piparkooki ja see kingituste.. kogu see raha väljaandmise

stimuleerimine.. see käib juba enne tükk aega.. et inimesed on nagu häälestatud sellele, et nad annavad kergemini raha välja. Et just minule seostub see teema just nagu jõuluga või selle ümber oleva ajaga. **Aga mis foon on ajakirjandusest sinu jaoks kõlama jäänud heategevuse teemal?** Ma ei oska isegi öelda, kas mulle meenub mõni konkreetne näide.. pigem nagu jutustatakse ümber, et oli selline sündmus.. see ütles seda.. nagu mingeid hinnanguid.. mulle nagu ei meenu, et ma oleks lugenud.. võib-olla ma ei ole sattunud selliste artiklite peale.

Ma annan ühe artikli lugeda. Mis sa sellest artiklist arvad, mida ja mis toonis siin on öeldud või mis sulle meelde jäi siit põhilise teemana?

Noh, esiteks on see irooniline. Minu arvates tahetakse siin öelda, et küsimus on nagu kultuuris. Kui Indias usutakse sellesse karma seadusesse, noh, et just.. leeprahaige inimene.. sa ei tohi teda ära tõugata endast.. see halb tuleb sinu peale tagasi võib-olla järgmises elus.. et Eesti inimesel sellist kultuurilist bakkraundi ei ole ja tegelikult ega see.. niiöelda kristlik ellusuhtumine.. mida väidetakse Eestis olevat domineeriv, on ka vahetunud sellise individualismi ja materialismi vastu.. et justnimelt.. kas seesama jõul kaubastatakse ja noh, et see on nagu üks selline.. kommertsüritus, ütleme nii.. et minu arvates ta kritiseerib Eestis kampaania korras reklaamitavat heategevust. Just selle najal, et see on silmakirjalik.. see on selline kommertslik trill-trall.. see ei ole see.. noh.. ehe, kasusaamatusest, headusest motiveeritud.. vaid see on selline PR-valdkond, mis on välja arenenud Eestis. Ülejäänud aastas on raha lunimine.. see on selline pigistatud üritus.. see ei ole selline. Mida ma iga päev isegi nagu mõtlemata teen.. noh, et nagu.. ma ei tea, mida mu vasak käsi teeb.. et ma ei mõtle selle peale, et mis valguses ma paistan ja kas on piisavalt sära ja glamuuri..

Kas sa tahad veel midagi täiendada? Ühest küljest.. ma mingites küsimustes täiesti nõustun temaga. Ta on küllalt selline nagu irooniline ja terav ja ta tahab oma mõtte ära öelda.. kindlasti see ei ole nüüd 100% ainult nii, aga mingi tõetera seal on.

Sa enne rääkisid ka korra, et mis võiks panna inimesi annetama.. kas sa tahad siin ka täiendada, et mis võiks olla need motiivid, et miks inimesed üldse annavad? No võib-olla see, et kui keegi on ise midagi rakset läbi elanud.. et kui inimene on ise midagi läbi elanud ja ta tahab nagu.. kui teda on aidatud, siis ta tahab teisi aidata, sellepärast, et ta on ise abi saanud.. või siis ka võib-olla hirm.. et kui mina praegu ei aita, siis võib-olla mul on tulevikus abi vaja ja kui keegi mind siis ei aita.. või siis lihtsalt see, et see on prestiiži küsimus, ma arvan, nendes kõrgetes äriühingutes.. et kui kõik teavad, et ma olen meeletu rikkur ja figureerin seal rikaste topis, et just see.. et ühiskondlik surve.. see ei ole nagu poliitilise kapitali kogumine vaid teistsuguse kapitali kogumine.. et kõik teavad mind.. ja ega nende rikaste elu ka lihtne ole – nad on ka avaliku elu tegelasteks just sattunud ja siis nad peavad oma nõ imidži eest hoolitsema.. võib-olla ta satub kõneaineks, kui ta annab ja tema äril läheb siis hästi, tema äripartnerid suhtuvad hästi.. see on kõik nagu mingi niidistik. See on nagu tema töö – üks osa teenida raha ja teine osa tööst võib-olla siis võimalikult efektselt see nagu laotada või.. see võib-olla üks motiividest küll.

Tavainimese tasandil lihtsalt see, et sul on kahju kellestki.. et tõesti, ühesõnaga see kaastunne.. kui ikka näidatakse sureva imiku pilti, siis hakkab kahju. Ja siis sa mõtled, miks ka mitte.. kui see 100 kr kellegi elu päästab, siis miks mitte.

Ülikoolis on ka varem läbi viidud sarnasel teemal uuringuid ja siin on ka välja toodud erinevaid võimalikke motiive.. näiteks lunastus.. sa lunastad läbi heategevuse enda tegematajätmissi, halvastitegemisi.. jah, kindlasti.. no ma mõtlen, kasvõi see hasartmänguraha.. see on organisatsiooni tasandil, aga isiklikul? Aa, jah.. aga isiklikul tasandil ka. Ma arvan küll. Või ebaausalt teenitud raha või rahapesu...siis sa tunned kohustust seda kuidagi heastada või puhtaks pesta. Kahtlemata.

Võiduvõimalus – ma ei tea, ma ei suhtu sellesse hästi. Minu meelest see on täitsa mage.. ta võib kedagi mõjutada, aga minu jaoks on see.. ma ei mängi sellises loteriis.. kehitان selle koha pealt lihtsalt õlga.

Šokireklaam mõjutab inimesi – jah, kindlasti.. hirm või hirmutamine. **Kas sa pead seda õigeks?** See on hästi piiril käimise asi.. no, kasvõi selle sureva imiku teema. Et ta lõpuks ära keelati.. et just see traumeeris inimesi.. ma mõtlen, et võib-olla see mingites situatsioonides võib olla õigustatud, kui on vaja sellist hästi kiiret reaktsiooni.. et on vaja reageerimist.. et võib-olla inimesed sellises igapäevauimas ei märka muidu.. kui see, et neile on vaja pista see surev imik nina alla ja hirmutada neid. Ma ei ütle, et ma mõistan selle 100%-liselt hukka, aga see peab olema hästi põhjendatud.. et lihtsalt see, et teeme nalja hirmutame kedagi, saama hästi palju raha – see ei ole põhjendatud. **Samas – need surevad imikud – see ongi ju tegelikult reaalsus – see ei ole kellegi hirmutamiseks välja mõeldud. Imikud surevadki, kui nad ei saa vajalikku abi.** Ütleme, et mina seda kampaaniat ära keelanud ei oleks. On palju nõmedamad kampaaniad.. ma arvan, et konkreetset see kampaania oli õigustatud.

Veel on toodud välja see, et saan oma vanadest asjadest lahti – ei raatsi ära visata, annetan. See võib olla hästi tüüpiline. Just nende riiete ja asjade viimine igasugustesse kogumispunktidesse.

Veel – annetamine on egoism. Mis sina sellest arvad? Jah, see on selline eneseeksponeerimise vajadus või oma ego rahuldamine, ma usun küll, et see võib olla motiiv.

Aga kui palju sa arvad, et inimesed on selliselt mõjutatavad – et sõpruskond annetab ja siis ka inimene annetab? No ma ei tea, kui palju on sellist asja nagu ületrumpamine – et keegi annetas niipalju ja mina annetan naapalju.. aga pigem võib-olla see, et see idee visatakse õhku - kui keegi sõpruskonnast annetab, võib-olla ma ei olnud selle peale mõelnud, aga kui sellest tuleb nagu juttu, siis mõtlen, et miks ka mitte.. see sõltub ikkagi inimesest, kuivõrd community-tunde vajaja ta on või on ta pigem individualist ja tegutseb üksinda.. see sõltub jah inimesest, et kes teda ümbritsevad ja kui palju ta üldse igapäevaelus on mõjutatav.

Aga kas võiks olla motiiv ka see, et sa aidad kaasa ühiskonna arendamisele, parandamisele? Miks ka mitte.. **Kas läbi selle tegevuse saab ühiskonda muuta, mõjutada mingis suunas?** See pigem on ikkagi nende suuremate kampaaniate küsimus.. et.. ma ei tea, kui seal aidatakse mingit ühiskonna gruppi.. mingit diskrimineeritud gruppi.. või kedagi, kes on halvas seisus.. aidsihaiged, tuberkuloosihaiged, vähihaiged.. kes on nagu raskustes... võib-olla oma süü tõttu või saatuse tõttu.. selle kohtumõistjaks ma nagu ei saa olla.. aga noh, et kui sa aidad nagu.. no see on ka nii, et ühest väiksest asjast.. muutub nagu maailm paremaks.. ma ei tea.. võtan prügi maast ülesse, saab linn puhtamaks selle võrra.. et ühiskond algabki rakukese tasandilt..

Mis sa arvad, kas on mingeid takistavaid tegureid ka, mis võiks olla takistuseks annetamisel? Oskad sa välja tuua? Noh, näiteks, kui öeldakse, et annetage raha, aga mul raha lihtsalt ei ole.. see on primitiivne lähenemine.. aga samal ajal ma arvan, et see võib olla selline reanimeste küsimus.. et sageli mõtled, et 5 kr on narr anda, aga noh et umbes 5000 mul ei ole.. et inimene võib-olla ei lähtu sellest, mis tal on – sellest piskust, et ta võiks ju sellest piskust anda. Ta mõtleb, et kui anda, siis peaks olema rohkem ja kui ei ole, siis jääbki andmata. See võib ka mingi selline loogika olla.

Takistada.. Ma mõtlen ka seda, mida see Ülo Mattheus välja tõi – et mitu kodutut ma olen enda juurde koju võtnud.. mul tekib kohe hirm, et mis nakkusi ma sealt saan.. et see tõrge, et ma tahan elada omas turvalises maailmas.. ja okei, ma olen nõus need kodutud nõ kaugjuhtimise teel aitama, aga ma ei taha nendega otseselt kokku puutuda. Ma ei kipu kriisikolletesse kedagi abistama – sedavõrd egoistlik ma olen küll, jah. Ma ei tea, mis mind peaks ajendama, et ma seda teeksin.

kas võiks veel olla takistavaid tegureid?

Võib-olla selline teadmatuse.. et näiteks mõne inimese häda, puhtalt infopuuduse tõttu.. kui ma ei jälgi kanaleid, kust sellist infot jagatakse, siis ma lihtsalt ei tea sellest. Või ütleme, ma elan niivõrd hästi, mul on ainult enda nõ a-liiga tuttavad.. noh, et sa ei puutu kokku.. kõik on ontlikud peretuttavad, kõigil läheb hästi.. ja ma ei mõtle sellele, et kusagil on keegi näljas ja viletsuses. Aga noh, need võivad olla sellised pinnapealsed takistused.. mul ei tule lihtsalt pähe rohkem.

Aga siin on välja toodud ka arvamus, et kui sa ise otseselt ühiskonnale kahju ei põhjusta, siis sa ei pea ka muretsema, kuidas teised hakkama saavad. Mis sina sellest arvad? Jah võib-olla küll.. ma olen piisavalt hea inimene, maksan makse.. et mida must veel tahetakse. Et siis nagu see eneselunastuse küsimus – sa oled enda jaoks juba piisavalt õige, sa ei vaja lunastust.

Veel on välja toodud, et sa ei taha vastutust võtta. Kah õige. Et ma mõtlen, kui ma olen ükskord suppi viinud, siis hakatakse ootama, et ma pean igal teispäeval käima.. aga ma ei taha igal teispäeval käia. Sellest ühest korrast nagu piisas.. ma tahab teha seda siis, kui mina tahan seda teha. Kui ma juba kohustuste vankri ette rakendun, siis ma pigem nagu väldin seda.

Veel on see, et inimesed mõtlevad oma lähiringile – nagu ka sina välja töid.. ja kui lähiringis ei ole probleeme, siis sa ei näegi neid. Ma mõtlen, et kui inimene on selline.. sellised klipid, näiteks Oleviste kampaaniast – need tädikeseid, kes seal paitasid kõigi päid ja suhtlesid kõigiga.. ma mõtlen, et tegelikult on olemas sellised inimtüübid, kes ongi sellised ülisotsiaalsed, nad sõbrunevad kõigiga.. võõraste inimestega ja barjäärid on lihtsalt ületatavad.. aga kui ma mõtlen isiklikult enda peale, siis mina olen meeletult introvertne inimene.. ma isegi tavaliste inimestega ei sõbrune.. või noh.. tänaval.. ma ei hakka jutlema.. võõras inimene minu jaoks – ma ei lähe ta juurde.. see on üks takistus.

Veel on takistusena välja toodud, et annetamise kampaaniad tekitavad vasturefleksi – mängitakse inimeste helladel tunnetel ja kutsutakse neid üles raha välja andma. Kindlasti õige. Novott, just nende masinate puhul ma tunnetan kõige rohkem seda survet.. siis tekib küsimus, et miks ma peaksin. Mille pagana pärast ma peaksin. Et selline võlts nagu. Minus kutsub see esile nagu hoopis teistsuguse emotsiooni – mitte mu süda ei lähe haledaks, vaid minus kerkib küsimus „miks ma peaksin”, et pigem selline trots.

Aga kuidas sa seda poolt näed – heategevuses on olnud ka selliseid probleeme, et inimesed on ebaausad, on välja petetud summasid teisel otstarbel. Ma ei tea – neid uudiseid nagu aeg-ajalt ilmub kuskile kahtlase väärtusega väljaannetesse.. aga ma nagu ei ole väga süvenenud nendesse. **Sa pigem usaldad heategevuskampaaniaid ja inimesi, kes neid läbi viivad?** Nende suhtes mul ei ole ebausaldust.. reeglina need kõneisikud või need näod, kelle kaudu seda avalikkusele serveeritakse, on ikkagi ausad ja usaldusväärsed inimesed. Neid mul ei oleks põhjust kahtlustada, et kui mõne ürituse patroon on Eri Klas, siis mul ei tule mõttesse, et ta pistab raha oma taskusse. Ma arvan, et petjad on ikkagi teisel tasandil.. petavad lihtsameelseid.. neid on ikka vähemuses. Inimene peab ikka piisavalt rumal olema, et sellise asjaga kaasa minna. Ma seda väga tõsiselt ei võta.

Aga mis sa sellest arvad, et heategevusele õhutamine laseb riigil unustada oma kohustused ja paneb selle vastutuse inimeste õlule? Jah, mingil määral peab paika. Noh – tulles nende masinate juurde – see tunne on küll, et mis selle riigi osa siis on? Just sotsiaalvaldkond ja meditsiini valdkond – miks see peaks tavainimeste õlul seisma? See seisneb sellel määral, et ma teen tööd ja maksan makse ja mitte väikeseid makse.. et kui.. ma ei tea.. riik nagu arutleb selle üle, et meil jäi nii ja nii mitu miljardit üle – huvitav, mida me sellega teeme.. et siis nagu tekib viha küll.. et kui veel sellise uudise vahetus läheduses on veel see, et koputatakse inimeste südametunnistusele.. et andke ja andke. Selle koha pealt jah on minul tekkinud küll küsimusi.

Ikkagi mingi sümbioos peab olema – et riik teeb oma osa ja inimesed teevad oma osa, seda ei saa veeretada nagu kuuma kartulit.

Millised inimesed sinu hinnangul ühiskonnas rohkem annetavad?

Ma ei oska küll.. **Kas sa saad mingeid ühiseid jooni nende puhul välja tuua?** Ikka pigem suurema empaatiavõimega inimesed. Kes nagu suudavad iseendast kaugemale mõelda, teiste peale mõelda. Et kes on sellised kaastundlikud ja vastuvõtlikud inimesed. Kalgi südamega, rangelt kaalutlevad inimesed ilmselt nagu ei tule kaasa.. kuigi ma ei tea.. ma ei ole selle üle väga ka vestelnud ausalt öeldes.

Kui palju inimeste usulised vaated võiks siin kaasa mängida? Mõjutab, andmist. See on see kümnise maksmise küsimus.. et kui sa oled kusagil hinge kirjas, siis see on sinu kohus, maksta kirikule oma kümnist.. sõltub millistes ringkondades sellele kui palju rõhutakse. Et jah, ma arvan küll, et see mõjutab.

Aga kas annetamise kampaaniatega kaasa minemine eeldab ka, et inimestel on ühised kollektivistlikud väärtused? Sõnasta ümber, ma ei saa mõttest aru. **Ma toon mõned näited kollektivistlikest väärtustest: tugev perekond, rahu maailmas..** Võimalik, et see on seotud.. aga samal ajal, ma mõtlen alati seda, et ma ei saa otsustada inimese üle mingite kaudsete tegurite järgi.. tegelikult me ei näe ju kellegi pähe.. võib-olla keegi, kes tundub meile kohutavalt kalgi inimesena, me ei tea.. võib-olla ta on kõvasti annetanud. Selles mõttes ma nagu väga üheseid üldistusi ei teeks. Sest ma tõesti ei tea.

Mis sa arvad, kas annetajate suhe riiki võiks erineda nende omast, kes ei anneta? Mm.. väga raske üheselt öelda, aga ma pigem arvan, et annetajad.. noh, on pigem sellised tublid maksumaksjad, tublid ühiskonnaliikmed.. noh, et neil on südametunnistus nagu iga koha pealt olemas..

Aga kas annetamine sõltub ka sellest, millises elustaadiumis inimene on?

Siin tulevad mängu annetamise erinevad tasandid.. kui ma olen näiteks tudeng ja õpin sotsiaaltööd, siis ma võin olla heategija tasuta tegevuse kaudu – olla kellelegi tugiisik.. samal ajal, kui ma olen vanaema, võivad vanemate inimeste probleemid mulle korda minna.. ma usun, et igaüks võtab oma tasandilt, näeb neid asju.. läbielatu ka kindlasti mõjutab.. ma ei oska väga konkreetselt seda sõnastada.

Kui nüüd rääkida annetamise teemalistest kampaaniatest, siis mis sa arvad, mida nad endaga head kaasa toovad. Üks asi on kindlasti tulemus – ei ole mõtet teha kampaaniat, kui seal ei ole tulemust. Ja nagu need numbrid näitavad, siis peaaegu alati on korjatud oodatust rohkem, inimesed on olnud heldemad, kui oodatud. See on väga hea tulemus.. **see on nüüd konkreetne rahaline tulemus, aga mida head need kampaaniad veel endaga kaasa võiks tuua ühiskonna tasandil?** Noh näiteks ütleme, kui mingitest laekunud aktsiisimaksudest ravitakse haigeid või parandatakse ühiskonna heidikute grupi seisukorda, siis sellest ühiskond kindlasti muutub paremaks. Aga samal ajal mulle tundub, et see on nagu ahelseos.. et ühest küljest.. no siin on poliitilised otsused, ärilised otsused.. kui alkoholipoliitika riigis on nõrk, siis inimeste haigestumus sellesse on suur. Samal ajal alkoholimüügist saadav aktsiis.. noh, selline ringlus nagu.. et ühe käega saame raha, teisega ravime tagajärgi.. selles ringis see tasakaal ei ole paigas.. tulemus võib olla kaheldav.. **Aga indiviidide tasandil, mida head võiks kampaaniad endaga kaasa tuua?** Kui kellelgi saab kõht suppi täis.. samamoodi ka see ühiskonna paranemine algab üksikindiviidi tasandilt. Ma ei usu, et selles heategvuses saaks olla kaotajaid. Kui seda on tehtud õigel alustel.. kui me mõtleme seda positiivset heategvust.. mitte mingite mahhinatsioonide või ebaetiliste motiividega segatud heategvust.

Aga milliseid halbu tagajärgi võiks heategvuskampaaniad endaga kaasa tuua?

Eks ühest küljest riigi passiivsust. Et kui see on väga hoogne erasektoris ja kolmandas sektoris, siis riik tegeleb millegi muuga või leiab endale mujal tegevust, noh, et tema abi ei ole vaja. Noh.. halb.. ma ei kujuta ette.. aga võib-olla äkki mingi ebavõrdsuse küsimus.. et tekib küsimus – tema sai aidatud, miks mina abi ei saa. Kuidas seda reguleerida? Või siis inimeste meelepaha esile kutsuda.. kui näiteks kellegi imik on surnud vahetult enne selle aparaadi soetamist, et siis selline ebaõigluse või saatuse küsimus. Et miks tema ja miks mitte mina.. ma arvan, et võib-olla sellel tasandil.

Milliseid annetamise kampaaniaid sa mäletad?

Noh, üks kõige eredam on ikkagi see.. üks kõige viimastest juhtumitest, kus pere paljaks põles.. kui sa näed telekast pealt, kuidas nad seal on.. kitli väel, tavaline, tubli perekond, kõigest ilma jäänud, siis läheb küll südame alt õõnsaks.. et mõtle, kui minuga midagi sellist juhtuks.. mul ei oleks mitte midagi.. mida ma siis teeksin, sa ei suuda isegi mõelda, mis tunne see on.. sellest ma mäletan, et kutsuti mitu korda telekast, ajalehe kaudu neile abi andma, annetama. No ja siis need jõulutunnelid.. ja siis viimati, see, mis on siiani üleval, need postrid selle näoga.. **Hemangiroom.** Jah, keerulise sõnaga. See meenub. **Aga lastehaigla varasemaid kampaaniaid, tuleb midagi meelde?** Igasugused masinad.. ma ei ole järke pidanud.. aa, sellel aastal oli jõulutunnelis suhkruhaiged lapsed ja vähihaiged vist ka.. aga nii, et mulle tuleks värviline pilt ette.. nii ei ole.

Sinu side heategevusega, sa annetanud ei ole? Noh, eks isiklikus plaanis ma olen ikka annetanud, aga nii, et keegi kutsuks üles annetama ja siis ma annetan, nii ei ole. Selleks annetajaks ma ei klassifitseeru. **Mida sa pead silmas isiklikus plaanis annetamise all?** No, oma isiklike tuttavaid aidanud.. selles mõttes, ma arvan, et seda on kõik inimesed teinud. **Aga tulevikus, mis ajendaks sind annetama? Kas on mingi kindel valdkond, kus sa võiksid annetada?** Ma ei teagi – see peab ikka spontaanne asi olema. Ma ei kujuta ette, et ma võtan kavva, et vot järgmisel aastal ma annetan nii ja nii palju.. see peab ikkagi olema see lugu, mis mind puudutab.. et sellel hetkel see haakub või lingib sellega, mis ma ise mõtlen..

Aga kas sulle isiklikus plaanis ka meenub takistusi, miks sa ei ole osalenud kampaaniates? Põhilisema vist ütlesin ära. Aga eks need vastakad tunded, mis tekivad.. nojah, just see, mida Ülo Mattheus kirjutab.. et see teine reaktsioon, mis sinus esile tuleb.. mitte süda ei lähe haledaks, vaid mõtled, et „ja mis siis”.

kas meenub, et sa oleks mõne kampaania üle näiteks oma sõpradega või tuttavatega arutanud? Vist isegi mitte.. kui siis hästi põgusalt.. ega ei meenu.

Mida sa arvad tulevikus teises heategevusvormides kaasalöömisest – kas pigem oled valmis? Näiteks tasuta töö?

Ma isegi mõtlen, et miks ka mitte.. et selleks ma võin pigem olla valmis.. kui see nagu minu elu sellesse momenti nagu sobib, et ma olen suuteline.. vot, ma olen ka selline, et ma ei taha anda lubadusi, mida ma ei suuda täita.. et ma pean endale aru andma, et ma saan sellega hakkama, et ma oskan seda teha, et mul on selleks aega, ma tahan seda teha.. aga samal ajal ma ei välista seda absoluutselt – pigem ma tunnen sümpaatiat selle väljundi vastu.

Lõpetuseks vaatame mõnda kampaaniat, mis sellel teemal on läbi viidud. Vaata seda visuaali. Kas see kampaania meenud sulle? Jaa, seda ma mäletan.. aga see tekitab minus natuke küsimusi.. noh, et see on nagu selline, et.. väike rahasüst igal kuul nagu.. ta on nagu natuke mittemidagiütlev.. ta nagu ei kohusta mitte millekski, ta on natuke laialivalguv.. see on täpselt see: „Väike rahasüst igal kuul! Miks ka mitte? Aga võib-olla ka mitte”. Ta ei pane tegutsema, ta jääb nagu kuidagi ripakile või.. ta ei anna niivõrd tugevat emotsiooni, et ma võtan rahakoti või pangakaardi välja ja lähen ja teen midagi.. **Aga selline püsiv annetus – kuidas sina sellesse üldse suhtusid?** Ma ei ole mõelnud selle peale. Aga noh samal ajal – vähehaaval on nagu lihtsam, lõpuks koguneb suurem summa ja sinust on nagu pidevalt kasu..

Kas siin on mingeid detaile, mis sulle meelde jäävad? Mis emotsioonid sul tekkivad? Ma väiksest saadik kardan süsti, eriti sellist jubedat suurt süstalt, millega võeti veenist verd.. ja kui ma mõtlen nende laste peale, kes on seal haiglas ja nendel käiakse kallal selle süstlaga.. minu mõtted lähevad rändama hoopis teist teed pidi.. et ma ei seosta seda rahasüstiga. **Aga kas see ei seosta ära, et lapsed on haiglas ja nad vajavad sinu abi, et sina saad neid rahasüstiga toetada?**

Mkmm, pigem mitte.

Mida sa sellest karu kasutamisest siin arvad?

Eks ta sümboliseerib siukest lapsepõlve ja lapsi ja nende.. see karu on nagu kehastunud lastemaailm, need lapsed, kes vajavad abi.. või siis ka ütleme see mõmmi, kes aitab või.. aga ma ei saagi aru, keda kõnetatakse.. kas täiskasvanut ilmselt ju.. **sinu jaoks on see pigem halb kuvand täiskasvanu kõnetamiseks?** Noh, ta on siuke armas ja juhib tähelepanu sellele lastemaailmale.. aga ma ei tea, kas ta just tõesti täiskasvanut tõhusalt kõnetab, ma ei ole selles päris kindel. **Võib-olla siin tuleb ka mängu see, et kas sul on endal lapsed ja kas see maailm on sinu jaoks tuttav?** Jah.. mul ei ole ühtegi mõmmikut kodus ja ma selliseid karvaseid elukaid eriti ei armasta ka.

Mis selle visuaali nõrgad küljed võiks olla, peale selle, et sa ei seostanud ära esiteks, kellele see suunatud on ja teiseks see sõnum, mis ei kohusta..

Headest külgedest võin välja tuua, et kõige olulisem asi on tsentris, mis peaks panema mõtlema. Kõnetab sind silmade kõrgusel, vaatab sulle otsa.. see süstal ja väike rahasüst - teksti ja pidi vahel tekib seos.. Aga see igal kuul jääb natuke tähelepanust kõrvale.. pigem sa näed seda väikest rahasüsti ja süstalt, aga asja sõnum on ju see, et püsivalt või iga kuu annetada.. see võib minna inimesest mööda. Ja näiteks see „püsiannetus südameasjaks” minu arvates see võiks loosung olla sellel visuaalil. Et sa saad summa vabalt valida ja automaatselt ja.. see selgitus on nagu väiksemas kirjas, ta ei pruugi jõuda kohale.

Vaatame järgmist kampaaniat – siin koosneb visuaal kolmest pildist. Kas see kampaania meenub sulle? Jaa, seda ma mäletan küll.. see oli lehtedes ja teles. Minu arust see oli kole kampaania. **Põhjenda, mis mõttes.** Vot selles mõttes, et esiteks, vaata kuidas on nagu.. no kui kellelgi on kehaosad ära lõigatud, see tekitab minus õudu.. nagu sõjatandrit.. et ma ei tahaks olla pildi peal ise ilma jalgade või käteta.. ma just mõtlen, et kuidas need lapsed ennast tunnevad, kui nad vaatavad ennast.. et sellised sandistatud inimesed.. ja siis mul tekkis nagu.. see vist on kusagilt ajakirjandusest leotud mõte.. et kui sa võrdled neid tüdrukuid.. see on selline pontsakas, sellise natuke naljaka plussiga.. ilmselt ta ei ole siuke klassi lemmik vaid pigem selline heidik.. ja siis on selline krapsakam, kellel on küüned viilitud ja sõrmus sõrmes ja sellised vahvlilokid.. noh, kes võib olla nagu selline juhtpositsioonil klassil või selline naksakam tüdruk.. minu arvates, natuke kummaline seos. Nad ei ole sõbrannad – see on nagu kokkulõigatud asi. Ma ei kujuta ette, kas selliste tüdrukute vahel on niisugust sõprus, et ma annaks kasvõi oma jalad ära.. see tundub mulle selline ebausutav. **Sa ütlesid, et sinu jaoks oli see ilma jalgade ja käteta laste esitamine tülgastav, aga kas see kujund sinu hinnangul... kas see ei pane mõtlema inimesi?** Ei aga mina mõtlen, et mis sellel tüdrukul siis juhtunud on, et miks tal käsi ja jalgu ei ole. **See jääb sinu jaoks praegu siit arusaamatuks?** Jah, ma ei saa aru nagu.. **Kui sa alumist copyt ka vaatad..** Aaa.. liigesed väga haiged.. ei minul nagu tekib küsimus – käed ära, jalad ära – ma mõtlen et kuidas sellist inimest saab aidata. Aga vot kui ma hakkan süvenema, et tal on liigesehaigus..

Ja kui sa vaatad siia kõrvale seda sloganit: Ma annaksin Erlele oma jalad ära. Annaksin – aga ta ei ütle, et ma annan - ta ei ole kindlas kõneviisis.

Et umbes, kui ma saaksin, siis ma annaksin.. **Aga mida see sellele reklaami vaatajale või potentsiaalsele annetajale peaks ütlema?** Noh, et kas mina pean ka oma käed ja jalad ära

andma või? Mitte raha kaudu.. **Sul ei tekis seda seost, et lapsed on valmis oma käed-jalad ära andma, miks siis mina ei saaks rahaliselt toetada – seda seost ei teki sul?** Mind kutsutakse üles ka käsi jalgu ära andma, mitte raha andma.. ma mõtlen, et kui kõik oma käed-jalad ära annavad, mis edasi saab. Võib-olla ma mõtlen täitsa mööda.. Aga minu meelest võiks rääkida ikkagi sellest liigesepõletikust. Et annaksin käed ära – selles mõttes natuke müstiline..

Aga kampaania tugevad küljed, kas sa oskad midagi välja tuua?

Just see, et lapse muret laste kaudu esitada – see ilmselt kutsub lastevanemates esile küll mõtlemisainet.. või see, et lastele teiste laste kaudu rääkida, see ka ilmselt mõjub. Ja ilmselt siin rõhutakse ka sellele, et kui lapsed on valmis midagi tegema, siis peaksid lastevanemad ammugi tegema, see on nende kohustus.

Vaatame viimase kampaania visuaali ka. Kas see meenub sulle?

No Selver seostub kohe selle Tallinna Lastehaiglaga.. see tibu ja.. see Selveri tibu on mingi maskott või.. „kiiremini koju aidata?” Aaa, aga tekib küsimus, et milles see minu.. kui mina teen oma ostud, kuidas siis lapsed kiiremini koju saavad? Kiiremini koju saavad nad ju siis, kui nad terveks saavad. Et, noh aga siin lõpus alles „haiglad saavad osta kasulikke aparate”, see on selline hästi umbmäärane.. et seos ei jõua väga krapsti kohale.. ja ma mõtlen, et kui see Selver on mu kodulähedane pood, siis ma ostan sealt nagu nii või naa.. ma ei lähe ekstra sellepärast sinna, et 10 senti annetada. Vaid ma käin ja teen oma ostud nii nagu ma teen. Ühesõnaga, ma ei läheks ekstra Selverisse ostma vaid kui ma ostan siis ma ostan nagunii ja tore on kui keegi veel sellest kasu ka saab. Ma ei pahanda selle peale.. või et hinnale pannakse 10 senti otsa, sellepärast ma ei muretsesks väga.. **Kas sa saad aru, et hinnale pannakse 10 senti otsa?** No ma ei tea, kas Selver loobub? Võtab kõikidelt ostudelt 10 senti maha oma isiklikust kasumist? **Sul jääb pigem mulje, et sulle pannakse hinda juurde?** Ma ei tea.. ma ei ole kindel.. 10 krooni.. oota, misasja.. „igalt ostusummalt 10 senti”.. siin on öeldud, et Selver annab.. aga kas ta annab ka siis? **Siin all on veel natuke infot.** Et mina pean täitma kupongi? Selle tekstini ma nagu üldse ei jõudnud.. **Et sinu jaoks jääb see sõnum segaseks natuke?** Veidi küll.. ta on natuke laialivalguv.. just see, et „paranemine võtab kogu aega” – see peaks tekitama sellist kurbustunnet, et mõtle, vaesed lapsed, istuvad oma voodiserval ja ei saa koju.. aga ma mõtlen, et kui mina ostan oma piima Selverist, kuidas tema siis kiiremini koju saab. Koju saadakse siis, kui haige on terveks ravitud. Ja see kõige olulisem info, et ma pean kusagile minema ja midagi tegema, see on kuskil siin kõige lõpus, sabas ja on väga tõenäoline, et ma ei jõuagi selle infoni.. et ma hakkas nagu ülevaalt poolt lugema ja ma tüdinen mingil hetkel ära ja mõtlen, ahah, Selver annab 10 senti.. väga hea!. Ja selle kupongini ma nagu ei jõua.. ja see, et sa paned poes kedagi midagi täitma, isegi reisi võitmise eesmärgil.. noh, ma käin nagu poes alati pärast tööd ja olen väsinud, mul on kiire.. ja sa paned mind mingit kupongi täitma.. selle õnge ma vist ka ei läheks. **Aga mis emotsiooni see visuaal sulle jätab?** Noh, selline suurte silmadega, lokaalidega laps.. ja siis see karvane tibu – kui ma ei tea, et see on tibu, siis mõtlen küll, et kes see elukas seal on. Noh et, kõik lapsed ja loomad on sellised, mis ajavad südame haledaks.. **aga mis mulje see sulle Selverist jätab?** Noh, et Selver on saanud nagu üheks partneriks ja siis ta ongi üks, kelle kaudu selliseid asju tehakse.. ma ei ütleks, et Selver on sellepärast parem pood. Ma ei tea.. **Aga kas Selver ei saa endale nõ promo siit?** no kindlasti peab ta kasu saama sellest.. sellepärast ma mõtlesingi, et äkki nad panevad hinnale ka veel otsa.. sellele lisaks, et see on neile reklaam: käige Slevreis, Selver on hea pood, Selver aitab lapsi.. omakasu saavad nad sealt nagunii.. sest nemad on ikkagi kasumit teeniv ettevõtte.

4. Intervjueeritav:

A, M, 38 a, firmaomanik, keskhariidus, Tartu, keskmise sissetulek

Kuidas sa heategevusse suhtud? Mis sa sellest arvad? Ei üldiselt ma arvan hästi.. **Mida sa arvad heategevuse vajalikkusest ühiskonnas?** Selles mõttes, et see heategevus peab jõudma õigesse kohta muidugi.. enne peavad ettevalmistused tehtud olema. See, kes isegi vahendab niiöelda.. väga harva ju inimesed otse käivad küsimas.

Tavaliselt nad ei tule.

Aga millised vormid heategevusest sinu hinnangul vajalikud on? Näiteks rahaline annetus, tasuta töö või asjade annetamine. Tegelikult võivad nad kõik olla.. või ütleme noh, põhimõtteliselt teeks nagu kõike.. või noh, mis kõike, aga enda võimaluste piirides.. või ütleme, viitsimise piirides.. sellepärast, et see, kes annab, see peab ikkagi mõtlema, kas ta tahab anda.. see peab väga ideeline olema minu arvates.

Kes peaks seda teemat ühiskonnas üleval hoidma, suunama? Kelle initsiatiiv see peaks olema? Ma arvan, et riik. **Kuidas ta seda teha saab sinu hinnangul?** Mina arvan seda, et.. ütleme läbi mingite maksude või mingite asjade soodustama.. et sul tekiks huvi.. noh selles mõttes, et mitte, et huvi.. no ikka huvi.. et kui sa aitad, siis sul ei tekiks sellest endal probleeme. Et riik võtaks seda samamoodi heatahtavaldusena. Mitte see, et äkki ta nüüd tahab maksupettust teha või midagi sellist.. sest tegelikult see asi käib praegu nii, et see kantakse firma kuludesse.. pigem sa ei näita seda mitte kuskil, see inimene ütleb lihtsalt aitäh sulle.. **aga eraisikuna?** Eraisikuna ilmselt oleks see, et pigem teed tasuta tööd. See on nagu kõige lihtsam.. ja võib-olla siis kasutatud esemeid annad ära.. **aga näiteks heategevuse teemat hoiab ühiskonnas üleval ka kolmas sektor.** Need peavad olema siis usaldust vääriavad...ega nad ei suudagi esimese-teise kohtumisega ära tõestada seda, kas ta ikka läheb õigesse kohta see raha. Aga, noh, ilmselt reklaam ikkagi hakkab pihta sellest. Või näitab tehtud töid või asju.. või nagu see, et Lions klubi aitab neid autiste, mis on ka seotud sellega, et endine Tartu Kaubamaja direktor on Lions klubis ja tema enda poeg on autist. **Et see on seotud siis ikkagi inimese enda kogemusega või probleemidega?** Jah, just. See, et sa ise oled midagi taolist läbi elanud, see siis paneb ka annetama. **Mida heategevuses osalemine võiks anda inimesele, kes seda teeb?.. Mis emotsioonid või tunded võiks heategevuse tegemisega seotud olla?** Mina olen aidanud tegelikult ütleme tööga kõige rohkem... kas näiteks olen aidanud transportida midagi või.. tegelikult ta annab sellise rahuldustunde. Et kui inimene on jäänud elu hammasrattaste vahele.. emba kumba, kas alustanud on ta ise on ta seal mida iganes teinud või.. aga kui ta tahab ise muutuda.. siis on mõttekas teda aidata.. ja inimene on otsinud variante ise ka.. Endal on selline rahulolu või ma ei oskagi öelda.. et saad aidata kedagi..

Aga kas sulle meenub ka, et kas ajakirjanduses on räägitud heategevusest ja kuidas on sellest teemast räägitud? Ei no, siin on lihtsalt, et.. mis ette tuleb kohe – laste mänguväljakuid näiteks on korda tehtud ja.. too ei ole küll ühele isikule suunatud, aga selliseid asju meenub.. mis siis veel? Ei tulegi rohkem.. telekas ka nende haiglate annetused.. see on nii tavaline juba tegelikult.. see telefoniga helistamine – sul ei saagi rahulolu tekkida, see 15 sekundit ja sul see raha on arve pealt põhimõtteliselt läinud.. sa ei tunnetagi seda tegevust. Et tegelikult ikkagi mingi tegevuse läbi – siis tunded ise ka, et oled midagi teinud.

Ma annan sulle ühe annetamise teemalise artikli lugeda. Mis mõtteid sul tekkis? Tegelikult, ütleme, see esimene osa artiklist – see nagu ongi.. muidugi peab ise ka aru saama.. mitte aru saama, aga oskama elada nende inimestega koos, kellel ei lähe nii hästi või kes on haiged.. ei maksa neid nagu ära tõugata.. ühiskonna suhtumine on küll selline, et nii kui sa oled natuke teistsugune, siis väga kergelt lükatakse sind kõrvale ja kui sa pödema jääd, siis nagu oledki

ühiskonnast ära tõugatud.. siin oli see karma teema sisse toodud.. **et Eesti kultuuris sellist karma uskumust ei ole, siis inimesed vaatavad rohkem, kuidas endaga toime tulla.** Jah-jah. Ma usun seda, et ütleme, kes siin.. no niisamagi on ajakirjanduses ka läbi jooksnud, et mis kellelgi juhtunud on.. no näiteks, kui keegi on aidsihaige, siis ei taheta suhelda.. et umbes, paljast jutust jääb pisik külge... kuigi tegelikult ta ei pruugi üldse oma haigust sinuga jagada.

Aga see alumine jutt on ka.. ega see heategevus ju ongi äriks läinud. Ja ta on tegelikult ikkagi jälle.. mina nagu firma koha pealt olen mõelnud, et kui ma kedagi aitan, siis ega ma ei taotle, et minu jutt või reklaam oleks kusagil väljas. Mis muidugi aitaks, aga ühesõnaga, see läheb kõik ikkagi jälle - see on üks suur reklaamiäri.. pärast on suured kirjad üleval, et näete.. rind on kummis.. võib-olla, keegi, kes ei trügi esile, on tegelikult hoopis rohkem aidanud.. aga jah – heategevuse tõeline hing – ega seda ei ole. Pigem ilmselt kõige otsesemalt ja kõige naturaalsemalt ilmselt aitavad ikkagi kirikud ja sellised usuga seotud organisatsioonid.. ilma midagi tagasi tahtmata.. no võib-olla nad levitavad küll oma jumalasõna selle läbi, aga materiaalselt või emotsionaalselt omakasu siin ei ole.

Aga kas see artikli toon oli sinu hinnangul kriitiline? Jah.. **Sa nõustud autori kriitikaga?** Ma arvan küll.. et, ma usun ikkagi seda, et alustama peaks ikkagi põhimõtteliselt riik seda.. ja siis inimesed peaks kaasa tulema.

Miks üldse inimesed annetama peaksid? Sellepärast, no kõik ei ole ju.. inimesed ei ole ju ühesugused. Kõik ei suuda ühtemoodi hakkama saada. Võib-olla kõik ei ole nii leidlikud äri tegemisel või töökoha leidmisega.. või kui inimene on töö kaotanud näiteks – see on ju väga suur teema praegu ühiskonnas.. aga kui ta haige on, siis.. ta võiks põhimõtteliselt ikkagi – minu arvates läbi riigi hakkaks see pihta.

Aga inimese motiiv siis annetamisel oleks sinu hinnangul see, et sa tunned, et sinul läheb hästi ja sa näed, et sinu kõrval teistel ei lähe nii hästi..

Jah, põhimõtteliselt sellega ma olen nõus jah.

Aga mis motiive võiks veel olla annetamise tegemisel?

Ma ei tea.. ütleme, et kui seda mammonat on nii palju kogutud, et siis nagu umbes, et okei.. aga ikkagi hingest hakkab see asi pihta – kas ma olen nõus kellegagi jagama või mitte. **See on ikkagi hoiak?** Jah..

Aga varasemates uuringutes on ka välja toodud erinevaid võimalikke motiive. Üks neist on sama, millest me juba rääkisime, et inimesed, kes on paremal järjel peaksid aitama teisi. Aga mida sa arvad sellisest motiivist nagu lunastus?.... et nad tunnevad, et on ebaausalt raha teeninud ja soovivad läbi heategevuse kuidagi seda lunastada? Üldiselt.. noh, põhimõtteliselt ta võib sedapidi ka ju, aga.. muidugi teine asi, on see, kas ta selle lunastuse ka saab.. no ütleme see ilmselt ongi nüüd see, mis, et ütleme, kui näiteks minul füüsilise töö tegemine tekitab rahuldust, siis ilmselt temal on see rahuldus nüüd sellest, et ta tasakaalustab oma mingi patu nüüd. **Aga sinu puhul see ei oleks motiiv – lunastuse saamine?** Ei, noh ma olen tegelikult selline inimene, et ega ma pärast seda nagunii ei kuuluta väga.

Siis on välja toodud veel võiduvõimalus motiivina. Näiteks EMT jõulukampaania, kus annetades võis võita mobiiltelefoni. Ma arvan seda, et see on.. hm, tegelikult on see jälle reklaami ju.. aga.. võita.. jah.. ilmselt see tegelikult võib motiiv olla, aga minu jaoks see küll oluline ei ole. See on natuke vale eeldus.. aga ega EMT seda niisama ei teeks, kui ta ei võidaks endale kliente. **Sa näed pigem siin taga seda, et firmad teevad selle läbi endale reklaami?** Reklaam jah, tegelikult on see reklaam.. see, mis on selline väga suur kampaania ühesõnaga.. sest tegelikult.. praegu, kui lastehaiglatele on erinevaid seadmeid vaja osta – siis tegelikult seal sa ju ei võida midagi.. ja mina arvan seda, et sinna annetatakse ka rohkem, kui EMT kampaanias. **EMT kogus ka tegelikult päris palju, seal kampaanias oli erinevaid valdkondi, mida sai**

toetada.. kes toetas lapsi, kes koeri.. igaüks leidis siit endale südamelähedase valdkonna, mida toetada. Nojah, ilmselt sealt võib küll motiivina lunastus tulla. Kui inimene on võtnud endale kunagi koera ja kui kutsikas on suureks kasvanud ja ei ole enam nii nunnu ja on ukse taha lennanud, siis võid küll selle kampaanias osalemisega endale lunastust osta.

Veel on välja toodud seda, et kui sa ise oled midagi taolist läbi elanud, siis sa annetad ka kergemini samasuguses situatsioonis või probleemi ees olevale inimesele. Ta võib olla küll. Et inimesed lähtuvad oma isiklikust kogemusest. See on niiviisi kõrvalt vaadates öeldud, ega ma ei oska.. mina olen ilma tööta küll olnud, aga ega ma siis selle pärast põhja ei käinud.

Siis on veel välja toodud, et sokireklaam mõjub ja paneb inimesed annetama. Jah, jooksvad vered ja ärarebitud jäsemed. Ma ei oska öelda, kuidas ma sellesse suhtun. **Aga kas sa arvad, et see on õige, et sellist sokireklaami tehakse?** Ma ei tea, kas see on.. eks ilmselt tollel hetkel need numbrid, et nende järgi saaks hinnata.. aga ma arvan, et see vist ei mõju hästi.. sellepärast, et kui võrrelda.. lastega ju võrreldakse osad mõtlevad – et äkki minu lapsega ka midagi juhtub.. või teine on see, et aidatakse.. ma ei oska seda lahti rääkida. ütleme, et sokireklaam juhib tähelepanu küll, aga see mõju on negatiivne. See on tegelikult ju mingi asja tulemus, ega see pildi näitamine – seal on enne mingid põhjused ühesõnaga. Pigem on sinna vaja heategevust. Seda asja peaks tegema kuidagi teistmoodi.

Siis on veel välja toodud, et annetamine on egoism. Võib-olla mõnel on.. et saad oma ego rahuldada.. see läheb ikkagi sinna lunastuse teema alla. Minul ei ole sellist motiivi.

Kas võiks olla ka mingeid tegureid, mis takistavad annetamise tegemist?... Kas sul näiteks endal on olnud mõnes kampaanias osalemisel takistavaid tegureid? Tegelikult, ega ma nii massiliselt ka nüüd annetanud ei ole. Tegelikult, minul küll ette midagi ei tule.. noh, ühesõnaga, ma ei... kusjuures, reeglina on see annetamine.. alguse saab ta ju ikkagi spontaanselt. Lihtsalt mõtled, et nüüd annetad. Tavaliselt, minul on see, et ma tõesti pigem aitan.. siin on osad sugulased, keda ma aitan.. mitte, et ma käin kedagi hooldamas – see selline püsi – see hakkaks koormama väga. Aga ütleme, käin kedagi aitas midagi remontida või..

Varasemates uuringutes on välja toodud ka takistavaid tegureid, näiteks suhtumine, et kui mina isiklikult ühiskonnale kahju ei tee, siis ma ei peaks ka muretsema, et kuidas teised hakkama saavad. No see on lunastus ju – kui kellegi kahju ei tee, siis ei ole vaja ka lunastada. Ei, noh.. mina arvan seda, et kes aidata või annetada tahab, see teeb seda siiski. Siin ei saa olla suuri takistusi.

Aga mis sa sellest arvad, et inimesed on öelnud, et nad ei taha vastutust võtta – et kui sa kedagi aidad, siis sa jäädki vastutama tema eest. Aa, no selles mõttes.. jah – see probleem ei kao ära. Kui sa ühe korra aidad, siis see mure ikkagi jääb. Aga osad asjad.. ega kõik ei saagi ideaalseks mitte kunagi, ikka on selliseid inimesi, keda aidata vaja on. Ütleme – seda on probleemina võetud – aga joomine ei kao kuskile, haigused ka ei kao kusagile. Ikka tuleb inimesi aidata, protsessid ei toimu nii kiiresti.

Veel on välja toodud see, et annetamise kampaaniad tekitavad vasturefleksi.

Mm, noh, minule mitte. No muidugi, no ütleme see ajastus – jõulud ja.. aga, see ongi lunastuse aeg põhimõtteliselt ju. Ei tea, minu jaoks see ei tekita probleeme. Lihtsalt on see, et kui sa ise sisemiselt.. ikkagi, kui sa tahad, kui sa oled valmis, siis sa annetad. Ja põhimõtteliselt siis sa teed seda ju ka suvalisel ajal. Sest need numbrid on ju põhimõtteliselt kogu aeg olemas, kuhu telefoni teel annetada.. **Aga kas sa oled ise ka internetist otsinud abivajajaid?** Ei, sedasi ei ole.. pigem on ikkagi.. no ütleme.. oleneb, missuguse nurga alt vaadata.. see läheb ikkagi ego alla, isegi, kui sa sugulasi aidad. Tegelikult mu sugulased sõltuvad väheke minust, aga samas, see otseselt rahuldust ei paku.. ma hakkasin praegu selle peale mõtlema, ma tavaliselt ei mõtle nende asjade üle..

Aga kes sinu hinnangul ühiskonnas rohkem annetatavad?

No, ma arvan, et hulga poolest.. kes nendest annetajate hulgast - tal on ilmselt kindel töökoht.. kindlasti ma usun, et nad on pereinimesed.. ja võib-olla tuleb sinna juurde, et nad on ikkagi selle asjaga kokku puutunud kunagi.. üldistades.. on olnud sellised inimesed, kelle peale on vahepeal võib-olla viltu vaadatud, aga nad on sellest üle saanud. Ükspuha, kas ta on alkoholi tarbinud või haige olnud ja sellest üle saanud.. võib-olla sellised inimesed.

Aga millised väärtushinnangud neil võiks olla?

No... Et kas nad võiksid kuidagi erineda oma väärtushinnangute poolest neist, kes ei anneta? Ma ei oskagi öelda.. ma ei tea sellest midagi. Näiteks nende jaoks on tähtsad sellised väärtused nagu rahu maailmas, et riik oleks.. et nad on idealistid rohkem? Võib olla.. aga ma ei tea seda tegelikult.. ma ei ole ju mingis organisatsioonis nõ sees olnud. Ega tegelikult ei tea. See ongi lihtsalt sinu arvamusele põhinev, sa ei peagi teadma.. samas ma tean seda, et tegelikult inimesed, kes ütleme, nõ elatusasemelt ei ela mitte hästi, aitavad ka. Siin ei saa tuua paralleeli, et need aitavad, kellel on kõrgem sissetulek. See ikka oleneb inimese hingest.

Aga kas annetanute suhe riiki võiks erineda nende omast, kes ei anneta? No.. ta võiks olla erinev.. sest, et kaudselt on see riigi tegemata töö mingil määral.. et nad siis tunnevad, et peaks ühiskonna valupunktidele aitama kuidagi leevendust leida? Jah, aga samas seal tekib ju see kohe, et annad endast teada, oled mingis organisatsioonis ühesõnaga, siis tekivad.. annetamine ei tohiks saada minu arvates kohustuseks. Et kasvõi ühe korra kümne aasta jooksul teen, ühesõnaga nii nagu ise tunnen. Annetamine peaks olema vabatahtlik.. ma ei tea.. see on selline teema, mille peale ei ole pidanud kunagi lõpuni mõtlema. Aga ma arvan ikkagi, et riik võiks ikkagi kuidagi aidata, tunnistada oma vigu, tegemata töid. Et selline üldise heaolu eest hoolitsemine peaks ikkagi riigi poolt olema tagatud? Noh, jah.. sest võiks olla ju.. midaiganes.. igasuguseid neid abikeskusi.. ükspuha, kas ta siis on nagu riiklik või eraviisiliselt tehtud.. seal on muidugi see, et see inimene seal eesotsas peab väga ideeline olema, kes ei ole oma heaolu pärast, kes tahab ainult välja anda.. aga riik võiks ikkagi aidata..

Aga kui palju sa seda näed, et heategevuses on ebaausat raha kasutamist– et kogutakse küll raha, aga see läheb mitteotstarbeliselt kasutusse. Tekib selline.. et kunagi tegelikult ei avalikustata, et kui keegi mingi kampaania teeb.. kes otseselt pärast nõ seda raha siis lugema hakkab eks.. noh, muidugi pärast on võimalik kõike kontrollida.. kui on näiteks telefoniannetused, siis tegelikult on kõik ju kirjas ja pärast on võimalik kontrollida, et kust tuli ja kui palju tuli. Aga mis rahalised kogumised on, ütleme korjanduskarpi – seda tõesti keegi ei kontrolli.

Mida annetamisele suunavad kampaaniad endaga kaasa toovad? Noh, et.. põhimõtteliselt need probleemid lahendatakse ikkagi.. et on võimalik et, või noh.. leevendatakse.. kedagi ikka suudetakse aidata. Kasvõi ühte inimest.. aga loogiline on see ka, et kui sa tuhandele inimesele 10 kr annetat, siis sellest ei ole abi.

Aga kas kampaaniate kaudu on võimalik ka ühiskonna suhtumisi muuta? Ma usun küll. Need panevad mõtlema, et ühiskonnas on abivajajaid.. mõni võib nii sinisilmne küll olla, et ta ei tea sellest midagi – elab omas turvalises maailmas ja käib ühte rada pidi.

Aga kas on ka mingeid negatiivseid külgi, mis kampaaniad endaga kaasa toovad?

Kõige hullem, kui pärast tuleb midagi välja – et raha kasutati vales suunas.. siis nagu see teeb skeptiliseks. See on just rahalise annetamise puhul, muidu ei ole kontrollitav.. aga rohkem ma ei oska välja tuua.

Milliseid annetama suunavaid kampaaniad sa mäletad?

No, need jõulu.. kõik need lastekodu laste aitamine ja reeglina, kõik, mis praegu ette tulevad, on kõik meditsiinitehnika soetamisega seotud. Kas mõni nendest kampaaniatest on sind ka

suunanud tegutsema? Ei no, ma olen annetanud küll.. ma ei tea, viimase 3-4 aasta jooksul üks 5-7 korda. Aga ega selle pärast annetamist juurde küll ei tule, et kampaaniad on. Ma tean, et ma juba aitan kedagi. Minu annetamised on spontaansed – telefonihelistamised on seotud ikka pigem haiglate ja aparatuuridega. **Aga tulevikus?** Ma arvan, et ma jätkan sama joont. Ma arvan, et kui elujärg on selline, et enam tööl käima ei pea, siis annetan rohkem.. siis nagu igavusest võib-olla **Aga kas sa oled valmis tulevikus tegema ka püsiannetusi?** Ei tea.. ma leian jälle seda, et siis võtad kohustuse. Igasugune püsiv asi – see ei saa sulle olla kohustuseks, kui sa ise ei taha... pigem ikkagi nii, et aidad niisama, et tuju on hea.. põhimõtteliselt on ju selle telefoniannetusega ka.. see on ikka selline hetkeemotsioon.

Mida sa arvad teistes heategevusvormides kaasalöömisest?

No jah, üks, mis ma olen isegi käinud, on tegelikult jälle mingid koristamised.. aga seal sa nagu ei aita kedagi.. see on parema keskkonna nimel. Aga ma ei tea, ma arvan, et ma ei välista..

Lõpetuseks vaatame mõnda reklaami. Selver. Mida siin on tahetud öelda? Siin on öeldud: „Tule osta kaup“, lühidalt – tegelikult on. Ta võib ju ilma selle reklaamita, või selle plakatita niisama ka annetada. Aga Selver tunneb seda, et see on seotud omavahel – et ta saab kasu sellest. Tegelikult see on Selveri reklaam.. see, et 10 senti ostusummalt, igalt ostusummalt.. no palju see siis on? palju seal Selveris käib inimesi – 5000-6000.. see ei ole ju eriti suur summa – ma usun, et meie siin ühekaupa annetame võib-olla rohkem. See on kauba müügi reklaam. See emotsioon on, et tule tunne kaasa ja osta minu kaup.. see on valedel alustel heategevus. **Mida see visuaal sulle räägib?** Siin peaks olema kõigepealt muu.. siin on ütleme, kuidas ta siin olema peaks.. seda Selveri märki siin raudselt olema ei peaks.. mina ei taha Selverit aidata.. see on üleskutse, et anneta, et minul paremini läheks. **Aga kas sa said aru, et kuhu see annetus läheks?** Seda ma saan aru küll – siin on põhimõtteliselt tehnika, lastele haiglatesse. Pigem mõjub mulle selline asi, mis siin all on. Seda ma tegelikult kohe ei lugenud.. need annetuskupongid, see on sõltumatu Selverist. See peaks olema suuremalt.. õige on niikui väga õige. mina võiks ka teha samasugust reklaami, ma arvan, et see summa ei oleks üldse nii suur, kui seal alguses tundub.

Kas sulle see kampaania meenub (Erle)? Ei meenu see kampaania.. **Mis see sõnum ja pilt sulle siin ütleb, mis mõtteid tekitab?** Ütleme, püsiannetus püsiannetuseks, aga põhimõtteliselt see nüüd on.. kuigi pilt on.. no tegelikult ta on ju šokireklaam.. pigem ma aitan siin, kui selles Selveri kampaanias. **Aga miks pigem siin?** Siin ei ole äri seotud see asi. Selles mõttes, et siin ei saa keegi kolmas kasu ja suuremat kasu, kui see, mis abivajajale läheb. **Aga mis sa sellest sloganist siin üleval arvad?** Seda on natuke liiga palju, aga.. **mida nad on tahtnud öelda sellega?** No nad tahavad sellele tüdrukule ju head, et nad oleks ka aastate pärast koos.. nad on ilmselt nii head sõbrad.. no, kaastundele mõjub see. **Aga mis sind siit peaks motiveerima, tegutsema suunama?** Pigem jäägu neile lastele käed-jalad külge, aga mina saan aidata.

Aga kas siin on midagi ka, mis peaks sinu hinnangul teistmoodi olema? No, võib-olla see must värv taustaks ei ole hea. Et mõjub nagu surmakuulutus. **Aga see sõnum jõuab siit sinu jaoks kohale ja pigem sa tegutseksid?** Pigem ma tegutseksin jah – siin sa tead, mille jaoks.. ja ütleme, põhimõtteliselt see asi läheb.. ja ilmselt selline personaalne või otsene aitamine paneb inimesed rohkem tegutsema kui selline üldine asi. Et kui sa täpselt ei saagi aru, et kuhu see raha läheb, siis ei taha ka annetada.. aga kui on konkreetne inimene, keda saad aidata, siis see paneb su rohkem tegutsema.

Ütleme, seda kampaaniat mina toetaks.

Aga mis sa arvad sellest, et need lapsed siin plakati peal on – kas see on sinu hinnangul hea?

No ikka, mingi pilt seal juures ju halba otseselt ei tee.. pilt tõmbab tähelepanu ja pärast sa teksti loed.. kui see tekst oleks niisama kusagil otsimise-kadumise kuulutuste vahel, siis sa ju ei loeks seda teksti.

Vaatame viimase kampaania (Väike rahasüst) plakatit. Mis mulje see sulle jätab? Ta on natuke võib-olla isegi parem ütleme kui see käte-jalgade äraandmine. **Mille poolest see parem on?** Ta ei ole otseselt, see karu ei anna oma käsi-jalgu ära.. aga selline asi ka aitaks. **Kas on mõni kujund, mis sulle siit paremini meelde jääb?** No ta on võetud ikkagi.. väike rahasüst ja süstal peos.. ma ütlen, et mina isiklikult ei teeks mingit püsikorraldust.. see peaks olema sellistele inimestele, kes ise seal lunastust otsivad või mida iganes.. või ütleme, kes piisavalt hästi on oma elujärke seadnud.. või ka see, kes on oma lähedase kaotanud võib-olla läbi mingi haiguse. No ta ikkagi kisub selle lunastuse poole – et pärast on endal süümekad, eks miks ma teda ei aidanud.. Ütleme nii, et need püsiannetused on nõ elukutselistele annetajatele. **Et mitte sinu jaoks?** Nojah, ma arvan küll, et mitte minu jaoks.

Selle kampaaniaga ma läheks kaasa, aga annetuse teeksin ühekordselt.. muidu tekib kohustus ja see on juba teistmoodi.. pigem tahaks heast tahtest aidata, mitte kohustusest. Pigem ühekordse tegevusena.

Kas sa soovid veel midagi täiendada annetamise teemal? Või said kõik mõtted välja öelda?

Kusjuures, ma mõtlesin selle teema peale kodus.. aga ega ma tegelikult ei suutnud küll mitte ühtegi sellist asja välja mõelda.. natukene kattus küll, aga mul läks ilmselt hoopis vales suunas..

Mis mõttes? Ei, ma.. ise mõtlesin kodus.. mis kodus, ma ei mõtle kodus, kodus ma magan, aga kui ma tööd teen, autoga sõidan kuskil, siis on minu jaoks kõige rohkem mõtete liigutamise aeg.

Aga sa mõtlesid heategevuse üle mingis teises kontekstis? ee.. jah.. jah.. **Aga millises?** No, palju kitsamalt.. ma ei oska öelda.. ma ei tea tegelikult jah.. ei, ma ei taha rohkem midagi öelda.. kõik sai välja öeldud.

5. Intervjueeritav:

MA, M, 50 a, väikeettevõtja, keskaridus, Tartu, kõrgem sissetulek, 2 last

Alustaksin sellise üldisema teemasse sissejuhatava küsimusega, et kuidas sa suhtud heategevusse? Heategevus.. see on normaalne asi.. või see on nagu hobi.. kes soovib, see tegeleb selle hobiga ja kes ei soovi, see ei tegele selle hobiga.

Aga mida heategevuses osalemine inimesele võiks anda? No, see on iga inimese oma isiklik asi, mis ta selle eest mõttes vastu saab.. kas ta saab vastu või ei saa.. **Aga mis see võiks olla, mis ta vastu saab?** Ma ei oska ütelda, sest see ei ole nagu mind puudutanud.

Aga millised vormid heategevusest peaks ühiskonnas üldse olemas olema? Mis vormid.. ma ei tea.. **No, üks võimalus on rahaline annetus, üks võimalus on tasuta tööd teha.. Et millised vormid on vajalikud sinu hinnangul?** Ma ei oska nagu kommenteeridagi tegelikult.. kui tehakse ilma, siis tähendab see, et vastavale inimeste grupile on vajalik teha ilma tööd, anda ära raha, anda ka paremad asjad ära.. aga kes leiab, et seda ei ole vaja, see.. nii ta peaks olemagi.. et kes tahab, see teeb..

Aga kes ühiskonnas peaks heategevusest ja selle vajalikkusest rääkima? No, heategevusega on ikka ennevanasti tegelenud kõik need rikkad leedid ja.. aga riik ei ole kunagi heategevusega tegelenud. Riik on alati ainult küüned oma poole kiskunud ja vaatab viimast, mida saab ära võtta. Riigi esindaja on ju maksuamet, see võtab sul viimase ära kui ta ainult sulle ligi pääseb. Sealt ei ole mingit annetust nagu loota. **Aga kolmas sektor – mittetulundusühingud, kes kutsuvad üles ka head tegema?** Nojah, kõik mittetulundusühingud, need on jälle omaette probleemsed.. et nad on ikka tolle jaoks, et.. no, mõni üksik on ilmselt tolle peal väljas, et heategevusega tegeleda ja mittetulundusega.. aga ikka, need, kes seal eesotsas on, mõtleavad kõigepealt ikka oma tasku peale, kasvõi kaudselt ikka.. ma ei usu seda.

Et keegi võiks ilma omakasuta kellelegi head teha? Kõigepealt on ikka omakasu, jah. Siis, kui sealt veel.. kasvõi reklaamitrikkiks või siis, et näidata faktiliselt, et jah, et me teeme heategevust.. see on nagu ülemine vaht peal..

Aga mida heategevuse tegemine sinu hinnangul inimesele võiks anda? No, see on jälle konkreetselt.. et mida igaüks sellest tunnetab. **Aga mis see konkreetselt võiks olla näiteks? Siin ei ole õigeid vastuseid, kuidas sina arvad, mis heategevus võiks inimesele anda?** Igaüks saab sellest nagu omaette, kes siis saab sellest ja kes ei saa midagi.. mõni on võib-olla sellepärast ära andnud oma head asjad, et nad on lihtsalt tal ees.. ta saab kolast lahti.. tal hea meel, et saab oma vanast prügist lahti. Teine, kes jälle seda kola korjab, tal on ka hea meel, et nüüd sain tasuta kola.

Aga vaatame seda artiklit. Mida sa sellest artiklist arvad? Mismoodi siin heategevusest oli räägitud? Heategevus on tõesti nagu.. ma ütlesin, et see nagu äri ülemine kiht, vaht ainult, et teha endale reklaami. Kui kõigepealt ikka hakata mõtlema, et heategusid - kellele on vaja ja kui palju on vaja, siis kõigepealt tuleks ikka alustada sellest, et miks üldse on seda heategevust vaja? Et miks need inimesed on surutud niipalju alla, et üldse enam eluga toime ei tule.. aga selle taga on.. kõik algab ütleme ikkagi riigist. Kui kala ikka mädaneb peast, nii on ka meil riigis. Kui ikkagi riigipea.. riigis on korrast ära võim, siis on ka abivajajaid tohutult palju. Ja, et see 10%-l elanikkonnast on rahamass antud kätte ja teised on ilma jäänud, siis tekitabki probleemi, et seda heategevust on nii palju vaja. Ja see rikas, kes tahab natukenegi meie ühiskonnas veel rohkem silma paista ja äri teha, siis tema teeb suure reklaamiga endale seda heategevust. Mina saan sellest ka nii aru. Aga tõelisi vajajaid, kes ikka tõelist abi vajavad, et selle heategevuskampaaniaga, neid vist üldse nii palju ei olekski, kui ta oleks ütleme, kõik need majandusasjad kõik paika pandud riigis õigeaegselt juba. **Sa nõustud selle autori arvamusega?** Nõustun küll.. et praegu see heategevus on ikka üles puhutud. Heategevus omal vanal ajal, ütleme paarsada aastat tagasi, kui ikka lugeda, siis ta oli tõeline heategevus, kus tegelesid need rikkad leedid heategevusega. Mitte nii nagu nüüd on, et ainult kampaania korras käib.

Aga kuidas sina arvad, kas paremal järjel olevad inimesed peaksid aitama neid, kes toime ei tule ühiskonnas? No, kas ta peab või ei pea, aga ütleme.. juba selle poolest, et kes need paremal järjel on – need on ütleme meie ühiskonnas need, kes algul, ütleme vabariigi tekkega, pääsesid selle võimu juurde ja ütleme, pääsesid veel vana nomenklatuuri.. sest nende kätte jäid need põhivarad, nad võtsid selle koorekihi algul oma kätte.. ja see ongi see 10% elanikkonnast, kes.. kamandavad seda, põhimassi, kapitali ja ülejäänud siis on seisus nüüd.. ja ütleme, niinimetatud asotsiaalid, et ega ei ole nii, et nad ei oska tööd teha, nad on lihtsalt elu hammasrataste vahele nii valusalt jäänud, et nad on jäänud ütleme oma kodust ilma, korterist ilma ja neil ei ole tööd.. ja siis nad on nagu välja surutud tollega.. neil oleks nüüd tõesti vaja seda heategevust, aga kas ta nüüd.. see elukas, see rikas.. kas ta peaks nagu heategevusega aitama seda vaest või tuleks tõesti riigil mõtelda, et ka sundkorras tuleks seda heategevust teha selle jaoks.. see on lihtsalt nagu varade ümberjagamine. Jõuame ikka tagasi sotsialismuse süsteemi juurde. **Sa pead seda õigemaks süsteemiks?** Jah, jah.. et kõik inimesed ei ole ju võrdsed, sest osad inimesed on ausamad, nad ei lähe rabama ja ütleme ärastama, erastama.. aga teised siis, ütleme need taibukamad siis ärastasid suurema jao ära ja ongi nüüd kõvad tegijad. Et nende oma tegemisi nüüd ilusti välja näidata, siis muidugi võib ka selle reklaami trikiga teha ka ilusat sponsorlust ja siis abi ja..

Varem on ka ülikoolis läbi viidud uuringuid ja siin on välja toodud erinevaid motiive, miks inimesed võiksid annetada. Näiteks see, et heategevus on lunastus inimese jaoks. Mis sina sellest arvad? No, ma ei ütleks.. et see lunastus on.. see oleks ütleme jälle nagu vanast ajaloost ohvri toomine jumalale. Põhimõtteliselt.. siin võib-olla ei olegi mõeldud niiväga sellist Jumala ees lunastust, vaid pigem emotsiooni, et sa oled midagi halvasti teinud ja soovid läbi

heategevuse oma südametunnistust pesta. Nojah, sa.. oled kümned ja sajad paljaks teinud ja nüüd tahad siis ühte natukene aidata.. no, see ka ei ole päris see.. mõnele võib-olla ta ise oma sisemiselt mõtleb, et ma nüüd natuke annan ära, et siis võib-olla ma nagu sellega oma sisemist hinge nüüd natuke puhastan. Et temal endal on sisemiselt rahulikum pärast seda olla. Aga noh, see on nüüd jälle igapäevane individuaalne olemine – keda aitab, keda mitte. Enesepete.

Veel on välja toodud võiduvõimalus. Näiteks EMT kampaania, kus said annetada SMSi teel ja võisid võita mobiiltelefoni. Et see võiduvõimalus paneb sind annetama. Mis sina sellest arvad? No, see on jälle ütleme, üks ärimeste trikk. Helista 5 krooni eest ja võida miljon. Sa võid võita, suurem jagu nad ei võida keegi. Lihtsalt, need on jälle ütleme.. kes on kergelt mõjutatavad inimesed, tahavad saada ruttu rikkaks, võtavad sellest viimasest ölekõrrest kinni ja annavad viimase ära. Noh, see on nüüd niivõrd moes, igas paigas.. **Aga annetamise motiivina – pead sa seda õigeks?** See on ikka vale.. see on päris vale.. heategevus peaks tulema ikka südamest.

Veel on välja toodud emotsioon, et ma olen hea inimene – ma said aidata ja tunnen ennast hea inimesena. Kas see võiks olla motiiv? Hea inimene on ise hea inimene.. tema, kui ta on ise juba hea, siis ta aitab ka ilma sellest mõtlemata. Et kui ta nüüd aitab ja selle läbi muutub heaks, siis see ei ole õige minu arvates. Kui ta ikka on looduselt sünninud halb, siis sellest kahest-kolmest ja kümnest aitamistest ta ei muutu heaks. Ta on juba loodusega ette nähtud, et ta on hea ja kui ta on hea inimene, siis ta ei mõtle nii.

Aga see, et sa oled ise midagi taolist läbi elanud, siis sa oled kergemini mõjutatav, sa tunnetad teiste probleemi ja tahad aidata. Ma ei oska seda kommenteerida. Eks see on kindlasti hästi isiklik ja mõjutada võib küll kuidagi.

Veel on toodud see, et šokireklaam mõjutab. No, kõik reklaam mõjutab.. oleneb siis, kui räägelt ta peale tuleb ja kuidas seda serveeritakse.. sest ütleme suurem jagu ikka elanikkonnast läheb ikka selle reklaami õnge. Kui ükskord ei lähe, siis teine kord ikka läheb.. sa võid kümme korda ka ikka mitte minna, aga ükskord sa ikka kukud reklaami õnge, ikka saad petta. Selle.. reklaamisse ma ise ei usu.. mida suurem reklaam tehtud, seda kehvem kaup.. asju näidatakse paremana ja püütakse inimest petta.

Aga arvamus, et annetamine on egoism? See võib küll ühest poolest olla.. siin on ikka tihti jookseb läbi reklaamist selline, et helista numbrile, nüüd on meditsiini vaja osta sellist aparati ja sellist.. ütleme, et nüüd need väiksed lapsed ellu jääksid.. jah, ühest poolest ta on õigegi ju.. aga need väiksed lapsed, kes nende aparatuuridega ellu jäetakse ilmtingimata.. aga nendest nüüd vast üks 6-70% ellu jäädes on alaarenenud, eluaegsed invalidid. Et sellega nagu.. annetamisega me tekitame veelkord endale suuremat ringi neid annetuse vajajaid. See on noh.. tõesti, see võib nii vast olla.

Aga kas on ka selliseid asju, mis võiksid takistada annetamise tegemist? Oskad sa välja tuua, mis võiksid olla takistavad tegurid? Kui inimesel ei ole midagi anda, siis ta ei saagi annetada.. aga kui ta tahab, siis ta annab võib-olla midagi.. ma ei oska ütelda, see on jälle.. kes saab inimest takistada, mitte keegi!

Varasemates uuringutes on välja toodud näiteks selline suhtumine, et kui ise otseselt ühiskonnale kahju ei tee, siis ei peaks ka teisi aitama. Kuidas sina sellisesse arvamusse suhtud? No, vaata, see aitamine on jälle mitmekülgne.. üks noh, kui mõelda seda aitamist ütleme materiaalsest küljest.. see on üks asi, aga kui ütleme, et tõelist abi on ka vaja moraalsest küljest, see moraalse külje aitamine, see on teine asi. Et ikka inimesel vahepeal on hädasid ja teda on vaja moraalsest küljest toetada, see on ka vajadus. Mina ikka arvan, et need, kes tahavad, need aitavad ja teisi ei saa kuidagi sundida.

Veel on välja toodud see, et inimene ei taha vastutust võtta.. et kui ta selle annetuse juba ükskord teeb, siis ta jääb mingis mõttes ka vastutama selle eest, kas see võiks olla ka selline

takistav tegur? Ei, no kui inimene annetab, siis ta ei vastuta ju. Ta lihtsalt andis ära, aga vastutus on ju tagajärgede eest. Lihtsalt, et siis see, kes annetust saab, siis ta kardab toda, et hakkab annetuse saaja pidevalt küsimas käima. On ka selliseid inimesi. No, kartus.. aga mis muud vastutust sealt ikka saab tulla.

Aga kas kampaaniad võivad ka tekitada sellist vastureflekssi? Et kui on annetamise kampaaniad, mis viiakse läbi.. jah, ilmtingimata. Jah, just.. need suured reklaamid, mis on niuksed.. mis meie meditsiinis, et vaja osta kõiksugu kalleid aparate ja helista numbrile ja seal iga numbri taga on kas 25 või 100 krooni või 500 võetakse maha.. see on suur kampaania ja siis ma ei näe sellist üldse põhimõtet.. kuna meil ikka sotsiaalsüsteemis on nii suured rahad ja kui tõesti ei leita seda 500 000, siis miks seda viimase rahva käest kokku korjata veel.. see on väga suur miinus ütleme, kõige selle valitsuse- ja tervishoiusüsteemile, et sellist asja on lubatud teha.

Veel on välja toodud see, et erasektoris on tihti peale heategevuskampaaniad, kus kasutatakse ära ühiskonna valupunkte oma käibe suurendamiseks. Oot, kuidas.. Näiteks, et EMT teenib nende SMSide pealt endale käivet. Ja ta kindlasti teenib.. sest see on ju niigi selge, et kui see SMS maksab 5 kr, siis heategevusse läheb sellest 3 kr ja 2 võttis EMT endale. **Et see võib ka olla takistav? Et sa ei taha toetada kasumit teenivat ettevõtet?** Jaa, kindlasti.. kui abivajat toetada, siis ikka otse. Aga kui see vahendufirma võtab endale sealt kuni 40% endale, no mitte millegi eest.. siis see ei ole õige ja see on vastumeelne. Aga nii ta ongi suurem jagu. Ja see, kes seda kampaaniat läbi viib, on ka ju veel palgal ja too saab ka selle pealt veel hea nutsu ja lõpuks see abivajaja saabki 10 kr sellest suurest summast endale. See raha ei jõua selle tõelise abivajajani.

Aga kui sa mõtled, et kes ühiskonnas võiks rohkem annetada, et milliseid ühiseid jooni sa oskad välja tuua? No.. kes lähevad kaasa selle kampaaniaga – ikka need, kes reklaami ohvriks langevad, kes kuulavad seda ja usuvad seda.. **Aga mis neid veel võiks ühendada peale selle? Kas neil võib olla ühiseid väärtushinnanguid või hoiakuid elus, et miks nad on vastuvõtlikumad?** Ei oska ütelda, see on iga inimese individuaalne valik.. aga tähendab nüüd.. keskmisi individuaale on väga palju, kes kaasa lähevad. Ega see superklass ei anneta ju nii väga, ta teeb seda ainult ühe korra, tal on vaja seda teha ainult reklaamitrikiks. Vaata, loe seda.. Postimeest. Saku Õlletehas aastas reklaami jaoks kulutab 54 miljonit.. aga annetuse jaoks ei ole ühtegi! Seda ei ole kuskilt lugeda.. aga ta võiks teisipidi seda teha – annetada oleks parem reklaam. Need rahad on ju suured, mis reklaamis liiguvad.

Aga mis sa arvad, annetama suunavad kampaaniad, mille poolest nad head võiks olla? nojah, üks nad kutsuvad inimesi välja selle peale mõtlema, et neid abivajajaid on palju, aga muidugi siis hakkab inimene ka selle peale mõtlema, et miks neid abivajajaid on nii palju.. et iga kord tuleb muudkui juurde ja juurde. Aga see võib ka jälle tekitada teistmoodi probleeme – et lõppkokkuvõttes ka kuni inimeste arusaamiseni, et meie see süsteem ei ole õige.. et tuleb valitsussüsteemi muutma hakata, ka sinnani välja võib see asi minna. **Kuidas seda peaks sinu hinnangul muutma?** Et ta ikka, et rahval oleks see keskmine tase kõrgem, et ei oleks seda madala ja kõrge taseme piiri nii järsku ja suurt. Et 10% või 5% elanikkonnast kontrollib tervet ülejäänud elanikkonda, see ei ole proportsioonis.. keskklassi peaks kusagil 6-70% olema vähemalt.. siis ta hakkab toimima normaalselt, inimkond riigis. Siis abivajajate % kukub kohe seal võib-olla 50% allapoole.

Aga mida need kampaaniad endaga halba võiks kaasa tuua ühiskonnas? No, võib-olla nad ei too midagi. Lihtsalt, mõne käest petavad rohkem raha välja ja ongi kõik. **Aga kas kampaaniad on ka ebaeetilised sinu hinnangul?** Kampaaniad.. jah, on mitte kõige paremas valguses ma nende peale vaatan. Kampaaniad ei tohiks ikka nii olla jah, räiged.. **Mis mõttes räiged?** No, ta

tuleb kui ikka sellest raadiost.. või tuleb vahest on, ikka iga pea 5 minuti tagant.. või televiisorist ka. **Et liiga palju on neid kampaaniaid?** Jah, liiga palju on.. ja ma ei arva reklaamist üldse hästi. **Aga milline on sinu enda side heategevusega? Sa ei ole vist annetanud?** Ei ole ja nagu sidet ei olegi. **Aga kas sa ei pea õigeks ka seda, et inimesed üldse annetavad?** Ei, see on iga inimese isiklik, individuaalne. **Aga enda seisukohast – kas sina võiksid annetada?** Ma ei näe seda vajadust.. Mul ei ole tekkinud sellist vajadust, see on.. ma ei näe ka sellist, et kellele ma peaksin nüüd annetama.. materiaalselt.. aga moraalselt tuge, jaa, kellel on ikka vajadust olnud mingis töö asjas konsulteerida või aidata või tuge.. see on teine jutt. Praegu ütleme, nõustamine ju ka maksab, aga kui sa nõustad inimest tasuta, siis see on ka nagu heategevus. Aga kui ikka ma näen, et materiaalselt abi.. ei ole ju mõtet anda inimesele, kes läheb ja sealsamas joob selle maha või raiskab ära..

Aga sellised kampaaniad, kus kogutakse annetusi meditsiiniaparaatide ostmiseks? Ei.. ei, see peaks olema kõik ikka riigi kulu, mitte rahva kulul. Me ei tea ju lõppude lõpuks, mis nende aparaatidega.. see on ju.. kui korjatakse rahva käest raha kokku ja pärast sa lähed selle aparaadi alla teenust saama ja maksad uuesti selle eest. **Aga nende aparaatide kõrval on veel erinevaid heategevust vajavaid teemasid, noh, näiteks, kui mõni inimene jääb peavarjuta, tal juhtub õnnetus.. kas sa sellistel puhkudel oled tundnud, et võiks inimest hädas aidata, toetada?** Siin ringkonnas meil ei olegi olnud sellist asja, et keegi oleks põlenud.. **et sa pigem ikkagi enda lähiumbruskonnas tunned sellist aitamise vajadust?** Jah.. seda jah, aga.. **Aga kui on kaugemal mõni taoline abivajaja?** See jääb ikkagi kaugeks.. see ei puuduta mind nii isiklikult.

Aga tulevikus oled samamoodi pigem nõus inimesi aitama tasuta töö kaudu, aga mitte rahaliselt midagi toetama? Ei, mitte rahaliselt.. ei. See, et kui ma nüüd mõned, ütleme, noh vanad riided kas viin ära prügimäele või annan ära kellelegi kasutamiseks, siis seda ma ei loe annetuseks. See on lihtsalt ära antud.. **no, tegelikult võib ka selle lugeda annetuse alla.** Noh, see ei ole ikka.. see on lihtsalt, et kas viid siis prügimäele või annad ära. **Et asjad on ebavajalikud endale?** Jah, on ebavajalikud. See ei ole annetus, muidu ma viskaksin need asjad ära.

Vaatame koos mõnda annetamise teematist reklaami. Mis mulje see jätab, miks mõtteid tekitab? (Väike rahasüst igal kuul). Mis siin ikka.. tegemist on väga suure süstiga.. see on veterinaari.. kui oled veterinaar olnud, siis tead, millega tegemist on. See on suurte loomade süst.. väike rahasüst, aga see ei olegi väga väike süst, see on ikka suure looma, pooletonnisele lehmale saab teha süsti sellega. See on *sanee*-süstal. **Mis mulje see reklaam jätab?** Ei, see on.. see on kehva reklaam. **Mille poolest ta kehva on?** Ei sobi kokku.. mõmmu veel sobiks nende mesilastega, aga süstal pihku ei sobi.. see on jah.. ebaproportsionaalis. **Ei kutsu sind annetama?** Ei, mitte mingil juhul. **Aga kuidas see pool tundub, et nad kutsuvad ülesse igal kuul tegema rahasüsti, et see on püsiannetus. Kuidas sa sellesse suhtud?** Kõik need püsitasud ja mis on need noh.. lepingud.. et pangad kutsuvad üles neid tegema, see on minu arvates selline asi, et sa lased võõral lükata käe oma rahakotti või taskusse.. ja pärast ta harjub nii ära, et ta lükkab nii sügavale, kui ise arvab.. tahab. Et sa ei kontrolli seda enam.. jah, mitte mingil juhul. Sest ikkagi, ütleme kliinikul, just ülikooli kliinikumil, et riigil peaks ikka nii palju raha olema, et kliinikum peaks olema varustatud kõrgema tehnoloogiaga. Siis ta enam ei ole ülikooli kliinikum, mis on ütleme rahva korjatud rahaga kliinikud.

Vaatame järgmist kampaaniat (Erle), mis mõtted seda vaadates tekivad? No, see näitab kohe seda, et.. et Haigekassal on kõik tööd tegemata.. kui ta ikkagi ei saa rohtu tellida, et haige laps saaks normaalselt elada, siis, milleks meile seda haigekassasüsteemi vaja on? Aga see jälle kutsub mõttele, et kas nüüd see on sündimistraumaga laps nii haigeks jäänud või on juba kaasasündinud? Või on siis jälle kallite aparaatidega see haigelt sündinud laps nii üles pumbatud, et ta on elama jäänud.. mis jällegi tõestab omakorda seda, et kui ikkagi sündinud laps nii üles

pumbata või enneaegselt sündinud laps, et siis pärast me näeme elu aeg nende lastega liigseid kulutusi ja vaeva ja näeme, et nad ei olegi täisväärtuslikud, noh kodanikud ja neile tuleb kuni surmani abi anda. **Et pigem ei peaks neid toetama?** Ei.. seda peaks ikkagi tegema riik. Selle raha peaks leidma riik. **Aga mis mulje see jätab, et siin pildil ei ole lastel jalgu ja käsi?** ... mitte kõige.. paremalt ei mõju. **Et pigem ei tohiks näidata niiviisi?** Jah, ikka.. noh, ehk kõige paremat muljet ei jäta. **Aga mis sõnumit siin tahetakse öelda inimestele?** Noh, kutsutakse kasvõi niikaugele, et anna siis oma terved jalad ära, et haige laps saaks joosta.. et müü siis ennast tüki kaupa maha. Siin antakse edasi, et riigil ei ole asja sinna haigete laste juurde. Sest kuna ma nende haigete lastega olen väga palju kokku puutunud, siis ma tean. Riigil ei ole asja!

Vaatame viimast reklaami ka (Selver). Mis mõtteid see tekitab? Kas nüüd annetab iga klient või annab Selver ära iga ostu pealt 10 senti? **See jääb sulle segaseks?** Kui nüüd Selver ära annetab iga ostu pealt 10 senti, siis on muidugi ilus. Aga teistpoolt, Selveri hinnad võrreldes teistega on jälle jupi maad, ikka mitu protsenti kallimad. See näitab jälle toda, et seesama suur Selver kutsub ühtpidi annetama, et tema annab ära see 10 senti, aga teistpidi teeb endale äri, ja ikka suurt äri. Sest tema kaubad on ikka jupi maad kallimad, sest muidu harilik ostja ei lähegi sinna ostma. **Et nad üritavad ennast näidata?** Jah, väga headena, aga teisest poolest ikka topivad oma tasku ka täis. **Aga kas sa selle kampaaniaga läheksid kaasa?** Ei.. mina sellise asjaga kaasa ei lähe, sest ma niivõinii olen sundseisus, käin ostmas. Ja kui ma juba sundseisus pean selle.. käin sealt ostmas ja siis veel võetakse 10 senti iga ostu pealt ära. **Et sa ei pea seda ka õigeks?** Nojah, sest see on niivõinii juba.. kui Selver tahab annetada, siis andku see miljon ära ja küll ta selle tagasi teenib.. siis pangu reklaami, et näete, me oleme nii hea äri, me annetasime kohe miljoni. Sest tal tuleb niivõinii tagasi, sest iga ostu pealt 10 senti lubab ära anda ja ise seal siis tõstab protsent või kaks hinda. Aga toda ta ei maini, et ta siin hinda tõstab.

Kas sa soovid midagi veel annetamise teemal täiendada? No ei taha. **Midagi olulist öelda?** Ei taha.. ei ole rohkem midagi südamel.

6. Intervjueeritav:

MA, N, 34 a, spetsialist, kõrgharidus, Tallinn, kõrgem sissetulek, 1 laps

Kõigepealt sellise sissejuhatav küsimus, et kuidas sa heategevusse suhtud, mida sa arvad heategevusest? Ma arvan, et heategevus iseenesest on nagu.. noh.. üldises plaanis on see väga selline vajalik tegevus. Sellel on nagu oma mingi kindel funktsioon. Aga kui ma võtan enda kogemust, enda seisukohta, siis ma kuidagi nagu ei usu sellesse. Seni kuni ta on selline abstraktne mõiste – heategevus – seni mulle tundub, et mõte on ilus.. et keegi toetab abivajajat, nõrgemat.. aga reaalses elus, sellega tegeleb keegi.. noh laiemas plaanis on heategevus ikkagi tavaliselt seotud mingi kindla projektiga, mingi kindla asja jaoks kogumine.. materiaalne väärtus – siis kuskil on keegi, kes sellega tegeleb ja põhimõtteliselt ongi nagu infosulg.. et ma tegelikult ei tea, kas see raha jõuab nagu abivajajani ja et kuidas ta jõuab ja mis sellega pärast tehakse. **Aga kas sul endal või sinu tutvusringkonnas on ka kogemusi, kus on toetanud kedagi ja hiljem on seda raha kasutatud kuidagi teistel eesmärkidel?** Aga see ongi see, et ma tegelikult ju ei tea, mis mu rahast saab. Ma ei kontrolli seda. **Aga sinu hinnangul on ühiskonnas ikkagi heategevus vajalik – lihtsalt sa arvad, et sina..** ma arvan, et ta kindlasti on vajalik.. aga ta peaks olema nagu.. tegelikult ma ei olegi nagu õige inimene seda rääkima, et kuna ma ei usu hästi sellesse, siis ma väga ka ei jälgi seda ja siis mul ongi oma eelarvamus asjast. Nagu põhimõtteliselt – mulle tundub, et heategevus toimib siis kui ta on.. kuidas seda nüüd öelda – kui ta on sellise projekti raames nagu, et see ei ole nagu hädavajalik millegi nagu... ma mõtlen

natuke, ma lähen segadusse.. ütleme niimoodi, et need kindlasti töötavad, mis on sellised konkreetsed, vaata sellised hästi äärmuslikud juhtumid, nagu näiteks mingi lapsega juhtub õnnetus ja inimesed saavad raha üle kanda.. ma usun, et seda inimesed teevad parema meelega ja see on suht selline otsene kanal.. aga kui on mingid imelikud laialivalguvad projektid, nagu noh.. mitte väga konkreetse juhtumi jaoks, anonüümsed sellised.. et me toetame lihtsalt mingeid lapsi näiteks.. keda ma ei näe ise pildi pealt ja kes ei ole konkreetsed, siis see nagu ikkagi.. ühesõnaga, see on liiga hoomamatu..

Millised heategevuse vormid võiksid sinu hinnangul ühiskonnas vajalikud olla? Ma arvan, et alati peaks tegelikult olema olema.. no, nagu praegugi kindlasti on, et konkreetselt on selline pidev.. no näiteks koerte varjupaik, et sa saad alati nagu mingile arveldusarvele raha üle kanda, et see on selline pidev.. noh, kõik need.. ilmselt peaks olema kodutute jaoks alati.. ma arvan, et näiteks lastekodud enam ei peaks olema kindlasti see teema – see peaks olema konkreetselt juba riigi ülesanne.. nojah, tegelikult peaks olema ka kodutud riigi ülesanne. **Aga kui sa mõtled, et heategevuse vormid on näiteks rahaline annetus – siis mis vormid võiks veel olla?** Noh kindlasti tegelikult heategevus võib-olla vot, mis peaks olema ja millesse ma ka ise usun, on pigem see, et inimene - noh ÜKT, et inimene läheb ja konkreetselt ise aitab mingi tegevusega. Ehk siis tasuta töö. Ja see on nagu – seal sa oled ise juures ja sa näed neid tulemusi. Et see raha on nagu selline – pigem ma usun, et rahalisi ressursse peaks juhtima, noh, sellised kontrollitavad süsteemid. **Aga kust peaks tulema initsiatiiv ühiskonnas heategevuse teema ülevõlmimisel?** Novott, ma arvan, et see ongi selline.. et see peab sündima sellest.. mingist konkreetsest projektist. Et kui keegi, noh, ütleme siis nagu ikkagi noh mingite üksikute isikute poolt, kes näevad, kuskil on mingi probleem.. et kuhu on vaja mingit mitteriigipoolset abi.. et see kindlasti ei ole näiteks riigi mure. **Sa arvad, et riik ei peaks seda teemat ühiskonnas hoidma?** Ei, ma arvan, et riik peaks ikkagi jaotama oma sotsiaalseid ressursse lihtsalt nagu.. ja heategevus oleks siis kolmanda sektori teema. Ja inimesed ise ka.

Aga mida sa arvad, mida heategevuses osalemine inimesele annab? No, see on kindlasti nagu.. see on inimloomuses, et kui sa tunned, et sa saad ise endaga hakkama, et siis nagu tegelikult on väga õige siis nagu aidata teisi.. kõige lihtsam, mingi lapselikum tõde.. ma arvan, noja, selle hea tunde sa siis saadki, et sa lihtsalt aidad.. **Aga võib seal veel olla mingeid emotsioone?** No samas on see selles mõttes ikka libe tee, et sa võidki sellega saada sellise.. noh, kui sa muidu ei ole nagu iseendaga rahul, siis sa võidki saada sellise võltstunnustuse endale. Et sa nagu petad ennast, et sa oled nagu kasulik.. ja samas kui sa.. eriti, kui see väljendub näiteks tõesti selles, et sa kannad lihtsalt raha üle.. kui sa oled jõukas inimene ja sul on seda raha palju ja kui sa kannad seda raha üle, ma arvan, et see ei tee sinust paremat inimest tegelikult. **Kas võib veel olla midagi?** Noh, loomulikult ka lihtsalt usk siis konkreetse.. noh, mida iganes sa siis ette võtad, kuhu sa selle abi suunad.. et mitte see, et sa ise saaksid selle tunde, et see mingi andmisrõõm on, vaid siis see, et sa tegelikult tahad, et see misiganes projekt korda saaks. Et keegi.. ma ei tea, et parandad ühiskonda.

Kas sulle meenub, et kas annetamisest on meedias räägitud ja kuidas on räägitud? Minu arvates Eesti meedia räägib sellest väga palju.. **aga mis toon on heategevusest meedias kõlama jäänud?** Ei noh, meedia räägib sellest ilusti.. viimane, mis mul silma jäi, oli see, et hr Märt Vooglaid annetas järjekordselt sünnitusmajale miljon krooni, kuna tema laps just sündis seal.. ja.. ja nagu sellest siis räägiti väga palju minu arvates... Kroonikas ja.. igal pool.. kõik kollane press on seda teemat alati väga palju kajastanud.. et siis nagu tekib küsimus motiividest tegelikult. Et kumba tal nüüd rohkem vaja oli – kas nagu ikkagi avalikkuse ees silma paista kui hea inimene ja siis sellega kinni määtsida mingid muud (vabandust, ma ei taha ta isiku kohta midagi halvasti öelda).. või siis ikkagi see siiras soov nagu aidata sünnitusmaja.. et nagu just, kas ei oleks siis,

noh.. tegelikult mina näiteks ei oska selle kohta nüüd öelda, et miks seda peaks ka vaikselt tegema.. et kas see on see inimlik õelus, kui häirib, et sellest räägitakse.. samas nagu, teemast välja minnes, mul on tuttavad, kes kodutute projektiga tegelevad.. ja nagu sellest hästi palju ka räägitakse ja räägitakse.. ja ma just uurisin, et on selles mingit pointi ka, et sellest just meedias nii palju räägitakse ja nemad hindasid küll, et tegelikult on.. et kui sellest räägitakse, siis inimeste tähelepanu.. ja väga paljud firmad pidid tulema kaasa sellega.. et sellest kuuldakse, et mingi projekt on käsil ja see.. tegelikult tuleb kasuks.. tähelepanu juhtimine.

Ma annan sulle ühe artikli lugeda. Mis mõtted sul tekkisid selle artikli lugemisel? Ma olen temaga nõus, eriti, mis puudutab seda osa – heategevus müügiks. Aga mis mul iseenesest, kuhu mu mõtted nagu läksid.. no, ma ei mõtle nendele teemadele nagu eriti tihti ausalt öeldes, et võib-olla ma ei ole mingeid mõtteid nagu lõpuni mõelnud..

Aga tegelikult nagu ma mõtlen, et see, et inimene muutub abituks, ei ole nagu lihtsalt selline juhuse asi tegelikult. Ma arvan, et paljus on ka inimese enda otsus, et ta käega lööb.. et sellepärast ma mõtlengi, et need inimesed, kes vajavad abi.. kui ma räägin konkreetset nendest kodututest inimestest näiteks.. et tihtipeale ongi niimoodi, et miks ma nagu ei taha neile lihtsalt nagu jutumärkides tükki leiba visata.. et nad saavad selle leivatüki tegelikult ise ka kätte.. et see on neile abiks võib-olla üks päev edasi saata aga tegelikult see ei aita neid. Et kui neid aidata, siis see peaks olema.. no see õnge ja kala metafoor, et mitte ei tule anda kala vaid õpetada ta kala püüdma. Et selles mõttes.. no siit ma läksin juba oma mõtetega sinna..

Aga milline toon sellel artiklil oli? Loomulikult kriitiline, aga ma olen autoriga nõus. Noh, ma arvan, et tegelikult ongi nagu, et mitte ainult see, mis toimub firmade heategevuses, et kui mingid ettevõtted nagu toetavad mingeid asju, vaid see on ka eraisikutel, et pigem see alati kipub ikkagi sinna, et tehakse enesereklaami ja iseenda mingit kuvandi nagu parandamist. Et sellist siirast heategevust ikkagi ma arvan, et on nagu suhteliselt vähe või kui on, siis sellest ei räägita. Et see ongi nagu.. see on selline intiimne asi ja sellest ei peagi rääkima, et see on nagu tunnetuslik ja need on sellised väikesed sammud. Et sellised suured kampaaniad nagu.. no kindlasti, paljud töötavad, aga sellel on selline teistsugune maik juba.

Aga mille poolest annetamine sinu hinnangul erineb teistest heategevusvormidest? Siis nende jaoks, kes head teevad? Noh, annetamine on selline lihtne.. et sa nagu annad oma osa rahas ära ja sa nagu oledki head teinud. Et sa ei pea tegelikult nagu kaasa mõtlema ja ise nagu midagi enamat selle jaoks tegema. Ehk siis tegelikult tihtipeale sa nagu ikkagi mõtledki ainult sellest, et ma teen nagu head, süvenemata tegelikult sellesse, et mis selle asja taga tegelikult on, et keda sa aidad ja miks ja..

Miks inimesed üldse peaksid/või ei peaks annetama? Noh, peaks selle pärast, et paraku ikkagi meil on hästi palju valdkondi.. no ja ma arvan, et mitte ainult meie ühiskonnas vaid ka parimates ühiskondades, mida ei jõua nagu.. noh, on valdkondi, kus puudub see hool või süsteem, kus vajatakse abi. Neid paratamatult kogu aeg tekib ja noh, loomulikult, et see annetamine on siin lahendus.. see on nagu selline alternatiivne rahastamine, et kui riik ei tule toime.. Aga noh, miks ei peaks – ma just leiangi... ma olen selle koha pealt nagu ikka väga pragmaatik, et noh, et tegelikult võiks kõik asjad panna toimima nii, et nad ise ennast.. no, kõik asjad ei saa – imikud ei saa ise hakkama, vanurid ei saa ise hakkama, aga nii nagu see kogu meie inimkonna süsteem on tööle pandud, samamoodi võiks kõigile lahendus olla. Idee poolest. Ehk siis inimesed ei peaks sellesse eraldi panustama, et teised toime tuleks.. põhimõtteliselt, kuigi ma annan endale aru, et see ei ole võimalik.

Motiivide juurde tulles – mis võiks panna inimese annetama? Kas see, mis inimestel on või see, mis peaks olema? **Kuidas sa arvad, millised motiivid võiks olla inimestel annetades?** Ei noh, tihtipeale ma arvan, et ikkagi inimesed mõtlevad kaasa nendele.. noh, keda... eriti just alati

valitakse ju need valdkonnad või juhtumid, mis sind ennast mingis mõttes puudutavad.. või noh, mis on sulle kuidagi.. aktuaalne sinu jaoks.. siis sa mõtled kaasa ja tunned, et tahad ka panustada. **Sa enne eristasid motiive, mis on ja mis peaks olema?** Noh, põhimõtteliselt see ongi ikkagi seesama, et sa põhimõtteliselt noh.. siiralt tunned, et see on koht, kus sinu abi nagu tegelikult läheb vaja.. et see ei ole mitte sinu enda upitamiseks vaid tegelikult sinu panust on sinna vaja.. heategevus ilma kasu saamata.

Varem on ka ülikoolis läbi viidud taolisel teemal uurimusi ja on välja toodud erinevaid võimalikke motiive annetamisel. Näiteks lunastus, sa lunastad oma patte läbi heategevuse. Mis sa sellest arvad? Ma usun küll, et see on kindlasti üks motiiv. **Aga kas see võiks ka sinu jaoks motiiv olla?** Eee.. no, ilmselt ma nüüd nii sügavale enda sisse ei näe.. ma usun küll, et see võib-olla motiiv, nii et inimene ise sellest arugi ei saa, et see võiks panna inimese tegutsema.

Siis on veel välja toodud motiivina võiduvõimalus. EMT-l oli kunagi üks kampaania, kus sa annetades võita mobiiltelefoni. Noh, ma ütlen, minu arvates see on selline pseudoheategevus täiesti. Et sa üritad hoopis ise kasu saada.. kusjuures mina lubasin oma lapsel oma telefonilt SMSi saata, sest ta tahtis telefoni võita. Ta nägi seal neid sõnu laps ja koer.. ja ikka ta tahab lastele head ja koertele head.. aga kuidas reaalselt see tema 5 krooni neid aitab? See jõuab ühte potti ja mis selle rahaga nagu tehakse? No, mis see hea on, mis neile koertele tehakse?? Võib-olla tegelikult on ka puudu sellest, et meile ei anta tagasisidet.. võib-olla sellest peaks rohkem ja konkreetsemalt rääkima, et nüüd selle kampaania raames oli see raha ja sellega tehti sellised asjad ära. Võib-olla siis kasvab ka inimeste usaldus. Võib-olla ma olen muidugi haiglaselt umbusklik..

Veel on välja toodud see, et kui sa oled ise midagi taolist läbi elanud, siis sa märkad ka enda ümber neid probleeme ja abivajajaid. Jah, seda kindlasti.. sest ega sa muidu neid probleeme ei tunnet.. see paneb sind rohkem nendele asjadele mõtlema.

Selline arvamus, et šokireklaam mõjub. Mida sina sellest arvad? Et see paneb nagu inimesi justnimelt annetamise koha pealt paremini tegutsema?.. ma ei arva küll, et ta rohkem tegutsema paneb.. ma usun küll, et ta mõjub küll kindlasti, aga mitte rohkem kui see, et kui üleskutse oleks kuidagi.. ma ei tea.. paremini ja selgemalt sõnastatud, et mida head me teeme. **Aga pead sa selliste võtete kasutamist õigeks?** Ei pea.. minu arvates see kõik läheb juba sinna teise.. see läheb nagu müügivaldkonda, et sellel ei ole enam heategevusega mingit pistmist. **Aga mida sa pead silmas šokireklaami all?** Noh näiteks, et.. ma konkreetselt ei oska öelda.. et kui mingeid koledusi näidatakse, mingeid koledaid inimesi, kes on haiguse läbi kuidagi koledaks muutunud.

Siis on veel välja toodud, et sa saad vanadest asjadest lahti, ei raatsi neid minema visata. Kas see sinu jaoks võiks olla motiiv? Eh, jah.. tegelikult kusjuures ma ei ole selleni jõudnud, aga ma olen aeg-ajalt selle peale mõelnud, et oma vanu riideid ja asju ära viia vaestele.. aga siis ma olen jälle mõelnud, et kas neil vaestel inimestel ka on midagi minu koledate asjadega peale hakata.. ilmselt neil ei ole neid vaja tegelikult.. et pigem nad nagu ka tarbigu vähem, aga neil ei ole vaja seda tohutut rämpsut tegelikult. Et see on ka minu arvates suht vale.

Sa tõid enne ka välja, et annetamine on egoism, et sa upitad oma ego. Jah, põhimõtteliselt küll. Ongi, sa saad seda teha ka nii, et sa sellest ei räägi ja maailmale ei kuuluta.. aga miskipärast sellest nagu väga palju räägitakse ja siis järelikult ongi.. selle eesmärk on ilmselt see, et ennast upitada.

Aga mida head võiks endaga kaasa tuua heategevusest rääkimine?

No see on tegelikult noh seesama nüüd, millest me ka enne rääkisime.. et sellised suuremad projektid, kus nagu eesmärk on kaasata.. no, see on ka heategevus, aga ta ei ole enam selle isiku tasandil.. no näiteks kodutud, keda riik ei suuda ülal pidada ja siis soovitaksegi kaasata sinna ka teisi sektoreid. Et kui sellest rääkida kõvahäälselt, siis kindlasti see tõmbab tähelepanu ja tekitab huvi.

Aga kas on midagi halba ka, mida heategevusest rääkimine võiks kaasa tuua? No halb on ta emotsionaalselt siis, kui lihtsalt seda kära on rohkem, kui asi väärt on.. ja siis need abisaajad – see võib neile lihtsalt solvavalt mõjuda. Kuidas suured heategijad neid niiöelda ära kasutavad.

Kui palju selline asi võiks mõjutada, et teised kõrval annetavad, ma annetan ka? No ma arvan, et kui jutt on mingist sellisest.. ma ei tea, et kuskil kaubanduskeskuses on mingi topsik, kuhu saab raha panna ja seltskonnas kõik panevad, siis on küll piinlik panemata jätta. **Aga näiteks SMS või helistamiskampaania, kui palju siin teiste tegevus võiks mõjutada?** Ma arvan, et see ongi täpselt see, et kui sul sügavat huvi selle vastu ei ole, et sa tunneks, et sa tahad tegelikult aidata, siis kui keegi ei näe, siis ilmselt see inimene ei teegi seda.. et see kambavaim on siis, kui tahad pildil olla.

Kas võiks olla ka mingeid takistavaid tegureid, mis võiks takistada annetamist? Ma arvan, et siin on seesama, mis minu selline põhimure on – et sa ei tea, kuhu see raha läheb ja kas ta läheb.. et kui see oleks nagu selgem, siis ma usun, et ta töötaks paremini. **Oskad sa veel midagi välja tuua takistava tegurina?** Ei oska.

Varasemates uuringutes on ka välja toodud erinevaid takistavaid tegureid. Näiteks suhtumine, et kui sa otseselt ühiskonnale kahju ei tee, siis sa ei pea ka muretsema, et kuidas teised hakkama saavad. Ei, ma ei ole sellega nõus, aga.. ma lihtsalt leian, et seda ei pea tegema sellise kampaania korras ja suure kisaga.. aga ma arvan, et iga inimene tegelikult.. näiteks ma ei ole kunagi annetanud, aga mina julgen küll öelda, et ma olen aidanud inimesi, keda ma selles mõttes ei peaks aitama.. aga ma olen pühendanud talle oma aega, oma tähelepanu, aidanud inimesel lihtsalt mõelda ja tegutseda.. ma arvan, et see on ka vajalik. See on võib-olla teinekord vajalikum, kui rahaline abi.

Veel on välja toodud suhtumine, et ei taha vastutust võtta, ma ei taha tegeleda selle probleemiga ühiskonnas, kui ma aitan, siis see sõltub minust. Jah.. pigem ma ütleks siin niimoodi, et just see kui sa oled nõus nagu, et on mingid kitsaskohad ja neid tuleks lahendada ja toetada, aga noh konkreetselt et seesama ongi see, et kui me igaüks anname sinna mingi summa raha, siis see ei ole lahendus. Et see ei ole mitte nagu, et ei puudu soov nagu aidata, vaid sa näed, et see ei ole lahendus.

Samuti see, et inimesed ei tule selle pealegi, et aidata. Kui palju sinu hinnangul võib olla sellist asja? Seda kindlasti jah, ma arvan, et igaüks on niigi oma eluga.. nad elavad oma väikses maailmas ja ei pane tähele.

Veel on välja toodud see, et kampaaniad tekitavad vasturefleksi. Et mängitakse helladel tunnetel ja pressitakse sinult raha välja – et tekib pigem vastureaktsioon. Jah. **Kas sa oled enda puhul ka seda tunnetanud?** Jah, noh.. sellega ma olen nõus.. et nii nagu siin on natukene sellist müügi maiku juures, ükskõik siis nagu mis värvides siis see kohe tekitab sellist vastureaktsiooni.

Aga arvamus, et erasektori kampaaniates kasutatakse ära ühiskonna valupunkte oma käibe suurendamiseks? Sellega ma olen nõus. **Kas sa oled seda ka ise tunnetanud?** Tegelikult nad ju tahavad oma käivet suurendada.. see on nagu väga selline.. ongi, igaüks võib-olla ei märka seda, ta mõtleb tõesti, et EMT tahab koeri aidata ja lapsi aidata.. ma arvan, et see on ikkagi moodus oma imagot luua ja SMSi raha ka veel kasumisse kirjutada.

Samamoodi on räägitud ka sellest probleemist, et palju on ebaausaid inimesi. Mhmh.. ma ei ole ise otseselt nendega kokku puutunud, aga ma olen kuulnud küll. Samas ma ise näiteks ei karda nii otsest petmist, et nii tõesti tehakse.. kuigi, neid juhtumeid on nagu olnud.

Veel on toodud suhtumine, et annetamise tegemine võimaldab riigil unustada oma sotsiaalsete garantiide andmise kohuse. Jah, et riik tunneb, et ta ei pea vastutama selle eest. No mina olen muidugi selle pooldaja, et ennekõike peaks nagu kõik riiklikud süsteemid nagu

tagama kõikide selliste valdkondade toimivuse.. ja sellised annetamised, need peaks olema kasvõi.. näiteks ma pooldan seda, et kui kuskile tahetakse ehitada mingi monument, see ei ole nagu hädavajalik ja.. palun väga, selle jaks võiks teha.. see ei olegi nagu annetus vaid pigem korjandus. Minu arvates meil ongi need mõisted nagu kokku löödud, et tihtipeale ongi tegemist ka annetuse puhul tegelikult mingi korjandusega millegi tarbeks.. kus nagu kaob see heategevuse idee nagu ära.

Aga kui sa mõtled, et kes ühiskonnas võiksid olla need, kes annetavad – et milliseid ühiseid jooni sa saaksid nende puhul välja tuua? Ei noh, kindlasti ikkagi väga jõukad inimesed, kelle jaoks see ilmselt on juba mingis mõttes selline.. teatud norm.. et kui sa oled nagu väga rikas inimene, siis lisaks sellele, et sa pead omama palju, pead sa kindlasti ka annetama.. et nii tehakse.. aga ilmselt kamingi sellise kristliku maailmapildiga inimesed. Samas, ma ei tea tegelikult.. kas see ikka on niiviisi.. **aga veel ühiseid jooni?** No ikkagi inimesed, kes nagu rohkem mõtlevad niimoodi sotsiaalselt, kes ei ela nagu pelgalt oma mingit elu.. sellised ühiskondlikult aktiivsed inimesed. **Kas nende suhe riiki võiks ka olla erinev nende omast, kes ei anneta?** Suhe riiki.. kindlasti, need on ikkagi inimesed, kes igal sammul.. on see siis ühiskondlik tegevus või tema enda selline igapäevatöö, aga kes ikka nagu pidevalt valutavad südant selliste ühiskondlike probleemide pärast.

Aga kui palju annetamine võiks sõltuda sellest, et millises elustaadiumis inimene on? Jah, see on kindlasti tegelikult tegur.. ma arvan, et kui inimene mingil hetkel tunneb, et ta noh.. on enda jaoks kuhugi jõudnud, nii materiaalses mõttes kui eneseteostuselt, siis ta kindlasti hakkab rohkem enda ümber vaatama. Ja leiab võib-olla enda jaoks ka sellise ühiskondlikuma mõtlemise.. ja noh, kindlasti loeb ka siis see, kui sul endal elus on midagi juhtunud.

Kui sa mõtled annetamisele suunavate kampaaniate peale, siis mille poolest need head võiksid olla? Ma arvan, et see juhib tähelepanu, et on palju abivajajaid meie kõrval. Ja see on hea... selles mõttes on need projektid kõik vajalikud. Nojah, see ongi võib-olla kaudselt ta siis suunab nagu.. või noh, ikkagi – tõmbab tähelepanu.

Aga mis rolle nad endas veel kannavad peale selle raha kogumise? Einoh, lisaks siis veel kindlasti needsamad tegelikud põhjused, miks neid tehakse.. mis on selle annetamise varjus.. jälle see iseenda upitamine.

Kas nad võiksid muuta ka inimeste hoiakuid või suhtumisi? Noh, selle tähelepanu juhtimisega, selles mõttes, et mida rohkem inimesed teadvustavad, et ümberringi on neid abivajajaid.. et see nagu muudabki neid suhtumisi.. aga see, ma arvan.. see nagu ei pane inimesi niimoodi mõtlema, et me nüüd aitamegi.. sellesse ma ei usu.. et kui inimesed näevad, et toimuvad igasugu annetused, et siis nagu usutakse ka sellesse aitamisse.

Aga kas on mingeid halbu jooni ka, mis kampaaniatega kaasas käivad? Mida nad halba ühiskonnas võiks teha? Noh, ei midagi rohkemat, kui jälle seesama, et kui seda kära asja ümber on rohkem, kui tegelikult tehakse. Et noh, muidu.. rohkem ei tea.. või siis ehk ka see ikkagi, et inimesele tekitatakse nagu vale arusaam aitamisest. Võib-olla muidu ta teeks nagu päriselt midagi, aga siis talle tundub, et ta annab oma tirtsu raha ära ja ta ongi nagu teinud.. võib-olla selles mõttes noh, ka suunab inimesi sellise kergema vastupanu teed minema.. et heategevuse tegelik tähendus muutub.. milleks päriselt aidata, ta teeb selle lihtsalt ära.

Milliseid kampaaniaid sa mäletad? Noh, see EMTi oma tuleb meelde kohe. **Kas tuleb veel meelde teisi kampaaniaid?** Lastehaigla kampaaniad ähmaselt, konkreetselt ühtegi ei mäleta.. ma tean, et on olnud erinevaid aparaatide kogumiste kampaaniaid, aga konkreetselt ei tule meelde.

Räägi enda kogemusest seoses heategevusega – sa ei ole rahaliselt kampaanias annetanud, pigem oled aidanud inimesi enda ümber füüsiliselt? No, kas just füüsiliselt.. selles mõttes, et noh.. ma näiteks tunnen, ma räägin konkreetse näite.. mul on – ta ei ole mulle sugulane, ta on

mulle tuttavate kaudu tuttav noor naisterahvas, kellel on keskkool lõpetamata.. saad aru, lihtsalt see, et ma näen, et see inimene, kui ta oleks.. ta olekski jäänud väikelinna lihtsalt konutama.. ta ei oleks suutnud ise oma elu edasi elada.. ma tirisin ta kooli, ma õppisin taga koos, ma otsisin talle töökoha ja nagu sellised asjad, et ma ei peaks seda tegema.. ja ma arvan, et see ei ole ainuke.. mitte ma ei räägi praegu, et kui tore ma olen, aga iseenesest ma ikkagi aeg-ajalt tunnen, et selliseid asju, et kui sa näed, et sina suudad seda teha, sina suudad inimest aidata, siis tuleb seda teha.

Kuidas sa tulevikud näed, kas sa võiksid ka osaleda sellistes annetamise kampaaniates või pigem mitte? Ei ma ei ole põhimõtteliselt vastu, ma võiks seda teha.. aga ilmselt ma peaks siis nagu.. kas see situatsioon peas kuidagi teistsugune olema – nii nagu ma enne rääkisin, et ta oleks minu jaoks selline läbipaistev ja selge, et ma näeks ka tulemust.. või siis ma mõtlen enda jaoks mingeid asju ümber, ma ei oska öelda.

Millised need ajendid võiksid olla, mis sind annetama suunaks, kui see süsteem oleks selline, nagu sulle on vastuvõetav? Selles mõttes niipidi siis, et mis see minu isikule annab? **Mis ajendaks sind annetama?** Ilmselt ikkagi kui ma satuksin kokku mingi sellise teemaga, mis mulle väga korda läheb, et kus ma nagu tunnen, et see on tõesti nagu koht, kus ma tahaksin oma käe külge lüüa, et see asi paremaks läheks.. **Et siis see valdkond või teema peaks olema südamelähedane?** Jah, ja no et.. ühesõnaga ongi, et sa nagu tunned, et see läheb sulle korda. **Ta on hästi palju ka sellise emotsiooni poolega seotud?** Jah.

Aga kas sa tulevikus võiksid teha ka püsiannetusi? Või kuidas sa üldse suhtud püsiannetustesse? Mm.. ma arvan, et põhimõtteliselt oleks see nagu mõeldav, aga jällegi kord, et siis ma peaksin nagu uskuma sellesse. Enda jaoks nagu teadma täpselt, et see jõuaks abivajajani ja et see parandaks mingit olukorda. **Aga mingit kindlat valdkonda sa hetkel ei oska välja tuua?** Iseenesest mulle läheb ka korda ikkagi väga need inimesed, kes eluga toime ei tule. Et kasvõi narkomaanid, igasugused muud mingid.. no ühesõnaga, kes ikkagi nagu rajalt kõrvale kukuvad.. aga siin kindlasti ei piisa ainult rahast.. need probleemid on ikkagi väga keerulised. Ma lihtsalt kujutan ette, et ma oleks kunagi valmis selle teemaga probleemiga töötama.

Vaatame lõpuks mõnda kampaania visuaali. Mis mõtteid see tekitab (väike rahasüst igal kuul)? Tegelikult, kusjuures ma olen seda näinud, aga ma loen seda esimest korda. **Sel hetkel, kui sa nägid seda tänaval, sa ei vaadanud, et mida siin on tahetud öelda?** Mmmm. Ma nägin seda süstlaga karumõmmi.. **ja sind ei huvitanud, et mis seal on?** Ei no, tähendab kindlasti, alati on ikkagi aru saada, kui on mingi noh, heategevuslik kampaania.. ja siis ma lihtsalt välistasin selle enda jaoks.. minust läheb see täiesti mööda – kui ma näen mingit reklaami, kus kutsutakse annetama, siis ma täiesti blokin selle enda jaoks ära.. see kohe tekib, et see on selline anonüümne ja noh, sellel ei ole enam heategevusega mingit pistmist. See on korjandus.. minult võetakse raha ja ma ei tea täpselt, mida selle rahaga peale hakatakse..

Aga seda visuaali vaadates, kas sulle jääb siit mingi detail meelde? No minu arvates on see väga selline kommertslik. Väike rahasüst – et ta nagu üldse ei kõnele mingit heategevuslikku keelt või sellist, nagu ta olema peaks.

Aga mis emotsioon seda vaadates tekib? Tore.. armas karu. **Kellele see võiks suunatud olla?** Ma ei tea, minule tundub see nii ebamäärane.. ma ei oska öelda, kes seda märkab. **Aga selle karu kasutamisest, mida sa arvad?** Ei, tõsiselt – mina ei loe siit nagu midagi muud välja kui et üks armas karu. Et nagu mingit tähendust ma sellele ei suuda omistada. **Millised nõrgad küljed sa välja tooksid siin?** Ta on kommertslik. Aga noh selles mõttes muidugi see must-sünge taust, siin ta tuleb ilusti välja.. see on ilus, mulle ta iseenesest meeldib. Aga et ta on liiga sünge, samas rõõmus karumõmm ja kole süstal – need elemendid ei ole omavahel kooskõlas. **Aga see, mida**

tegema peaks, kas see tuleb siit välja? Üldiselt ma ei ole ikka üldse aru saanud veel, et mis tegema peab.. sest on annetustelefonid.. mingi Tartu Kliinikumile antakse raha.. see ei ole väga konkreetne reklaam.

Selver, mis mõtted sul tekivad seda vaadates? See on jälle selline tore, armas laps ja.. aga ta läheb minust mööda täiesti. **Mis see sõnum siin sinu jaoks on?** Ei no selles mõttes, siin ma nagu sain kiirelt pihta, et igalt ostult 10 senti ja nad tahavad seadmeid osta. Aga jällegi tundub, et see summa on nii väike. **Aga mis mulje see Selverist jätab?** Aa, et Selverist või? **Kas sa ei märganud Selverit siin all?** Ei, märkasin küll aga.. noh, mina näen seda kui ühte Selveri kampaaniat, reklaamikampaaniat.. selline tavaline, igapäevane kampaania.. et ükspäev on need laadapäevad ja siis saad allahindlust ja siis kogud lastele raha ja.. jälle – keegi ei hakka ju reaalselt mõtlema nendele lastele, nendele vajalikele aparaatidele, mis meil puudu on.. **Kas sa seda alumist teksti ka märkasid – aita sina ka!** Noh, tüüpiline kampaania.. et siis saad veel mingit lisa, ma ei tea, et kui sa täidad mingi kupongi, siis osaled veel mingis reisi loosimises.. et selline tüüpiline kampaania ülesehitus ja jällekord ei pane see mind üldse rohkem mõtlema mingile heategevusele. **Et sinu jaoks see kampaania ei toimiks?** Mmmm, kohe päris kindlasti. Vot selline.. üks asi, ma tõesti annaks pigem tänavale, kuigi need tädid seal, ma ei tea kui palju pidid teenima.. nad nagu etendavad seda filmides nähtut ja igal pool räägitut, et milline on üks kerjus.. pigem ma teen seda, et ma annan talle selle enda jaoks ülearuse summa, aga selline asi jätab mind küll täitsa külmaks. **Kuigi, siin on näha, kuhu su raha läheb..** jah, ja ma usun, et see lähebki, aga pigem siis ongi minus see trots, et miks siis ikkagi riik ei ole suutnud meie tervishoiusüsteemi toimima panna, et nagu, millega tegeletakse.. et need aparaadid peaks ostma riik, või mitte riik siis aga, saad aru, need haiglad peaksid ise toimima.. et see ei ole koht, kus annetus.. ma saan sellest aru, et kui ükskord sureb üks 80-aastane vanatüdruk ja siis ta annab oma päranduse, et ostke oma aparaat.. ega seda ei pea inimesed tänavalt tegema, iga päeva muretsema selle pärast. **Aga kui üleskutse oleks konkreetsem, et Selver annetab mingi kindla asja jaoks?** Ei, aga miks peab üldse Selver annetama? Minu jaoks tekib küsimus, et miks nagu Selver peaks tegelema lastekodulaste või meditsiinasutustega? Selver tehku inimeste teenindamine paremaks.

Viimane kampaania, Erle, kas see meenub sulle? Jah. **Mis sa sellest kampaaniast arvad?** See on halb ja kole. **Sellist ei tohiks teha?** See on nagu pigem mängimine inimese sellistel madalatel tunnetel, et miks vaadatakse õudusfilme ja.. ma ei teagi, kuidas seda nimetatakse. Päris kindlasti ei juhi see tähelepanu tegelikele probleemidele. Et kuidas nagu tegelikult võib ka sinu terves perekonnas juhtuda, et su laps jääb haigeks ja.. see on, see on kuidagi hoopis midagi muud, see on üle mõeldud. **Aga mida see sõnum sulle ütleb?** Noh need, selles mõttes, et need täiesti jäävad minu arust.. et sa saad jälle aru, et ilmselt on tegemist mingi annetuskampaaniaga.. aga.. no ja see peaks väljendama siis, et ma annaksin kasvõi oma käed ära, aga see ei tööta. **Mis mõtteid see sõnum tekitab sinus?** Noh, sõnakõlks. Ei tekitagi mingeid mõtteid. **Aga mida sa arvad nende laste kasutamisest siin?** Ma mõtlen, minu arvates see laste kasutamine.. noh, see ongi selline, mängitud inimeste sellisele.. kuigi nad ei ole isegi väga hästi välja tulnud, nad ei mõjugi siin nagu.. jälle see must taust teeb asja süngemaks siin. Ma ei tea, noh, ei tekitu mingeid erilisi mõtteid. **Aga see, et Erle probleemist räägitakse läbi klassiõe ja koolivenna?** Noh, ma arvan, et tegelikkus on see, et oleks see ainus reklaam terve Eesti peal, siis inimesed tuleks, loeks selle läbi ja mõtleks selle peale.. aga seda tuleb uksest ja aknast ja ööd ja päevad, et sa ei jõua selle kõige peale mõelda. Ja samamoodi sa ei mõtle ka selle peale – see läheb nagu ühest kõrvast sisse ja teisest välja. Ma arvan, et see puudutab seda inimest, kelle klassis võib-olla käib see Erle või kes tunnevad teda. Või mitte siis Erle, aga keegi teine taolise probleemiga.. **aga kuidas sinu hinnangul taoline annetuskampaania peaks olema tehtud või kas ta peaks üldse kampaania**

kujul olema? Või pead sa õigeks, et riik peaks tagama kõik need aparaadid ja ravimid? Ei noh, ma saan aru sellest, et riik praegu ei suuda seda tagada ja hetkel on meil erlesid ja veel paljusid, kes on tegelikult sellises kimbatuses, aga.. **aga mis see lahendus võiks olla?** Hmm, nojah, kindlasti.. ma ei tea, pigem oleks see ikka niimoodi, et pöördutakse jõukate inimeste, jõukate ettevõtete poole otse. **Et mitte tavainimeste käest?** Jah ja noh, selles mõttes.. kas kuskil on tehtud statistikat, kui palju tavainimesed tegelikult aitavad.. et kui palju sellest tegelikult abi on? **Selle Erle kampaania puhul sai abi Erle ja vist veel 2 või 3 sama haigusega inimest.** Kas sellest räägitakse, et lihtsalt mina ei näe? **Sellest on räägitud küll, meedias on tavaliselt olnud kokkuvõtted kampaaniatest.** Aga see valdkond vist ei ole minu jaoks nii oluline, ma ei märka seda.. nojah, samas, kui meil ei ole alternatiivi, siis miks mitte.. nüüd ma pean hakkama oma sõnu tagasi võtma, aga.. aga siiski, see ei tohiks nagu muutuda lahenduseks neile asjadele, mis peaks tegelikult olema lahendatud teisiti. **Ehk siis seesama arvamus, mis oli ka enne öeldud – et heategevus võimaldab riigil unustada oma sotsiaalsete garantiide kohustuse?** Jah. Ma nagu mõtlengi praegu, et eks ma tegelikult.. et iseenesest ilmselt need asjad kuidagi töötavad ka, aga kuidagi see info ei jõua minuni, kes ma ise ei otsi seda.. et võib-olla, kui mul oleks rohkem sellesse usku, kui nagu sellest räägitaks. Mitte ei oleks niivõrd neid kampaaniad, aga et sellest räägitaks ka nii, et kõik kuulevad.. et võib-olla siis inimestel tekib rohkem usku ja ma ei tea.. ja siis riik ei tegelegi sellega.. head lahendust ikka ei ole. Põhimõtteliselt mina ikka pooldan seda, et toimiks riik, annetada võiksid need inimesed või rahalisi annetusi peaksid tegema need inimesed, kes tõesti teevad seda täiesti sihtotstarbeliselt ja sellist sorti annetuskampaaniad – need peaksid olema täiesti kolmanda-neljandajärgulised. Loomulikult inimesed võiksid ka panna ma panuse, aga see ei tohiks olla esmatähtis.. et see võiks olla pigem läbi vabatahtliku töö.. ja et see nagu ka siis inimestes pigem kasvataks seda tervet arusaama heategevusest, mitte kommertslikku.

7. Intervjueeritav:

MA, N, 39 a, keskastme spetsialist, keskeriharidus, Hiiumaa, keskmine sissetulek, 2 last

Kuidas sa suhtud heategevusse? Ma arvan, et normaalselt, kuigi mul on omad vaated seal. Näiteks, mis mind häirib, on tegelikult selline asi, et.. kasvõi meditsiin, kuna ma olen ise selles lapsega kokku puutunud.. vot kui on need lastehaiglatele annetamised, siis ma tahaks annetada, aga samas mul käib kihvatus läbi, et miks ei tee riik seda. Tegelikult riigi rahakott on suur. **Kas see paeks olema riigi poolt tagatud?** Kas riigi, aga Haigekassa. Kui suurt palka tegelikult nemad saavad, miks nemad ei võiks oma ühe kuu palka annetada, kui suur summa see oleks tegelikult ja see oleks tõesti Eestile tehtud. Minu meelest nagu, vot see nagu paneb sellise.. mitte see, et ma sellepärast ei anneta, aga lihtsalt nagu käib kihvatus ikkagi läbi, et miks siis vot.. rahvas maksab neile nagunii makse, need on suured maksud. Rahva suhtes on need suured maksud.. nendel on kõik muud hüved, mitte et ma oleks kade, aga nad võiks kasvõi ühe korra seda teha, vaata, kui palju sellest saaks. Või samamoodi need teed ja asjad, ikka me ju maksame kõik need asjad kinni ja ikka karjutakse, et ei ole.. samas, väga tublid inimesed, kes teevad seda tööd. **Sa mõtled need, kes annetavad?** Jah, annetamist ja üldse, need, kes võtavad teevad midagi ilma rahata ära teiste inimeste jaoks, et need, kes.. On ju üks liik inimesi, kes näevad igas asjas raha ja omakasu. Aga samas on ju tõesti teisi, kellel on omalgi vähe, aga nad ikka annetavad. See tuleb ikka kuskilt seestpoolt, see on oma mõttemaailm ikkagi. Miks ma konkreetset isegi pole annetanud, mu oma pere seis on olnud selline.. ma olen püüdnud hoida oma peret ja meie heaolu selliselt, et minu pere ei peaks minema võõrastelt abi paluma, sattuma sellesse, et abi küsida. Kuigi ma arvan, et see abi küsimine ei ole mitte eluga hakkama saamine. Et see, kes abi küsib,

tegelikult ei ole mitte tema jäänud alati rataste vahele, tema ei ole selles ise alati süüdi. Pigem on see sotsiaalsete garantiide puudumine riigi poolt. Minu meelest ikkagi – ega riiki ju keegi ei paranda, eks igal pool võtetakse ja tõmmatakse.. aga, jah kui on eriti just selliste lastehaiglatele ja selliste meditsiiniastjadega seotud annetamiskampaaniad, siis minu meelest saab ladvik liiga palju, kahmab endale ja suurem osa inimestest on kehvuses. Tegelikult on see täpselt selline, et mõni elab väikese rahaga ka hästi, aga teisel on palju raha ja ta ei ole ikka rahul. See kipubki sedapidi olema – kellel on vähe raha, see peab tulema toime, tal ei ole kuskilt võtta ja ta tuleb sellega toime. Ja see, kellel on palju raha, see ei tule ikka toime, tema vajab järjest rohkem, leiab uusi riukaid. See on muidugi minu väike maailm – võib-olla see ei ole tegelikult ei olegi nii hull see asi. Aga ma arvan, et kui Riigikogu, igaüks paneks kasvõi pool oma palgast, okei ma saan aru, et neil on ka kõigil liisingud ja asjad, mida nad peavad maksma, aga, noh, jah.. võiks siiski. See näitaks head eeskujut, paneks ka teised tegutsema. Võib-olla nad peaks ka välja näitama, et nad on huvitatud, et meil sünniks lapsi rohkem, aga need on ainult sõnad, nad ainult räägivad, tegusid ei ole. Samamoodi laste kasvatamise süsteem – me teeme emapalga, aga aasta pärast seda ei ole enam.. aga laps on ikka alles, tema vajadused kasvavad. See rõhutamine, me maksame emapalka, aga sealt edasi ei mõelda.

Aga kuidas sa arvad, kas heategevus on ühiskonnas vajalik? Kindlasti on. Ma arvan ka, et on igasugu suhtumisi.. ja niikaua, kuni ei ole iseendaga midagi juhtunud, niikaua sa ei oska ka hinnata seda, kui keegi sind tõsiselt tuleb ja aitab. Ja tegelikult on ikkagi nii, et võõras mure on võõras mure. Võid küll mõelda, et „issand, mis juhtus”, aga tegelikult sa ei tunnetata seda.

Aga millised erinevad vormid heategevusest võiks sinu hinnangul vajalikud olla? Ma ei tea, aga nagu.. see jagamine võiks olla ikkagi nii, et see abi jõuaks tegeliku abivajajani. **Kas sinu hinnangul on siin palju sellist, et tegelik abivajaja ei saa abi?** No mitte hinnanguliselt, aga lihtsalt niimoodi kõrvalt vaadates, vahest tundub niimoodi, et.. võib-olla see on ka liialdatud, aga.. kust sa andmeid saad – ikka ajakirjandusest, uudistest ja võib-olla see on paisutatud, eks. Aga ma arvan, et kui see asi on ikkagi juba uudistesse sisse antud, siis järelikult midagi on mäda seal. Samamoodi on ju välismaalt väga palju annetatud, aga ikkagi, kus need on? Ikkagi kuuled lõpuks, et see keskklass, no kes on keskklass, aga ikkagi see ei jõua päris abivajajani, madala kihini. Ma kujutan ette, et see ringleb ikka seal Tallinna vahel – see, mis toimub metsa vahel, ei huvita kedagi. Samas näiteks, mu vennal oli väga suur pere ja nemad olid küll programmis sees ja said riideabi. Aga samas on tegelikult ikka see ka, et kuidas inimene oskab ise neid asju välja ajada. On ju neid suurte perede programme ja asju küll, aga need ei puutu minusse, ma ei ole neid vaadanud. Aga tundub, et midagi on, aga sa pead oskama selle ülesse leida. Samas, kui sa oled arg, sa ei ole sinna järje peale saanud, sest sinna järje peale on väga raske saada.. see on iga asjaga tegelikult niimoodi. Tegelikult, kui sa ei ole selline asjaajaja või vinguja, siis ega sulle niisama ei tulda pakkuma. **Eks see annetamise vajadus võib olla ka teadvustamata, et kellelgi on probleeme.** Jah, aga milleks on sotsiaalnõunikud? Nemad ju võiks ja peaks teadma tegelikult. Mulle tundub, et see töö on puudulik.

Aga mis vormid veel peale rahalise annetuse peaks heategevuse poolel ühiskonnas toimima? Vot see ongi see, et ei oska hinnangut anda, sest ise ei ole sellega kokku puutunud, ei ole vajadust olnud. Eks rahalise annetuse kõrval võib olla ka konkreetset abi teisele inimesele. Aga inimesed on väga erinevad – kes võtab selle abi vastu ja ei näe selles seda, et ta on millegi poolest viletsam, et teda abistatakse.. aga teine on selline, et tahab ise hakkama saada, kes ei võta seda abi vastu. Samas ei saa öelda seda, et riik absoluutselt ei hoolitse. Samamoodi näiteks on need eluasemetoetused ja asjad.. mõned käivad tööl ja arvutavad täpselt välja, kui suur nende palk võib olla, et saada seda eluasemetoetust lisaks. Sotsiaalisüsteemi kasutatakse ära. Ja teine saab mõne

krooni rohkem miinimumist ja tema ei saa seda. Et see on ikkagi nii, et kes oskab paremini nihverdada ja elad ja kelle jaoks on tähtis, et ta saab täpselt kõik need abid ja asjad.

Aga samamoodi ka kasuperendus – see on ka annetamine. Kõige suurem annetamine on anda sellisele lapsele kodu ja vastutada terve elu võõra lapse eest. See on ikka väga suur töö.

Kust peaks tulema initsiatiiv, kes peaks rääkima heategevusest ühiskonnas? Kas see peaks olema riik või kolmas sektor? Kindlasti nii riik kui ka firmad.. ma arvan küll jah.

Aga mida heategevuses osalemine inimesele võiks anda, sellele, kes head teeb? Hingerahu ma arvan. Ikkagi, kui sa lähed annetama, siis sul on mingi missioon antud. **Kas võib veel midagi olla peale hingerahu?** Jaa, iseenda upitamine. **Seleta lahti.** Et olen aidanud teisi, siis lähen ja räägin kõigile – ma andsin sellele raha, sellele riidetüki. Et mõned inimesed peavad arvet oma heategude üle – kindlasti on ka selliseid.

Kas võib veel olla motiive, miks head tehakse? Kindlasti on see, et iseendale tuleb tagasi. See oleneb inimeste mõttemaailmast ikkagi. Aga jah, mina olen ainult verd andnud ja oma venna perele asju. Kuigi siin oli ka nii, et kui ma võtsin palga ja võrdlesin seda oma venna palganumbriga pereliikme kohta, siis meie peres oli see väiksem. Aga see on täpselt suhtumise küsimus. Ja mõttemaailm ka, et kui sa oled abi vajanud, siis sa hakkadki sellest sõltuma ja ei saa ise hakkama. Tegelikult venna perest võin tuua ühe näite, mitte, et ma tahaks kaevata, aga lihtsalt eluline näide – nad said nii palju riideabi, et lõpuks ei pestudki riideid, lihtsalt visati ära. Aga võib-olla mõni teine oli tõesti hädas.

Kas sulle meenub, et kas ajakirjanduses on räägitud heategevusest?

Kindlasti on. Kindlasti on meditsiiniajakirjad, kus räägitakse neist annetustest ja. **Aga näiteks nendest lastehaiglate aparatuuride kampaaniatest – kas meenub, et on kirjutatud?** Ei lõpuks lihtsalt on öeldud, et mis rahaga tehti. Näiteks käisin oma lapsega arsti juures ja seal ka öeldi, mis rahade eest on ostetud, samuti miljonimängu tšekid on seina peal.

Aga rohkem ei meenu ajakirjandusest heategevuse teemal rääkimist? Ei tule konkreetselt küll midagi meelde.

Ma annan sulle ühe artikli lugeda. Mis mõtteid see tekitas?

Siin on samamoodi toodud, et annetamine on ainult jõulude ajal – aga mis saab edasi – terve aasta on ju samad probleemid, kogu aeg tuleb hakkama saada. Inimesed on jah jõulude ajal vastuvõtlikumad, aga mind paneb mõtlema, et kuidas seda ühel hetkel ainult nähakse. Edasi on vaja ju samamoodi abi.

Kui palju on tegelikult neid abivajajaid ja ülevalpool käib ikka see süsteem, et käsi peseb kätt ja ühed mustad mõlemad. Kuidagi nagu, ma ei oska öelda, kui ma tean konkreetselt, et jah, see läheb konkreetselt selle abivajajani, siis võib-olla jah, aga mul ei ole usku. Praegu üritan ma ikkagi endaga hakkama saada, et oma lapsed kasvaksid üles normaalselt.

Ma oma lapsega ju ka siin ühel hetkel pidin arstide vahet käima, aga õnneks sain haigekassa kaudu asjad korda. No näiteks siin on olnud raskesti haigeid lapsi, kellele kogutakse raviraha – ma ei pea seda valeks.

Artiklit lugedes tekkis ka selline vallatu mõte, et miks ei võiks ettevõtte sponsoreerida oma firma töötaja last, see oleks väga isiklik ja lähedane. Aga näiteks tõesti, kui on hea töötaja, siis miks mitte tema last toetada, et ta saaks hea hariduse. Või kui laps tahab õppida sama eriala, mis ema näiteks, siis see oleks ju firmale kasulik ja ta võiks seda toetada, omale uue töötaja kasvatada. See raha tuleks firmale tegelikult ju tagasi. Aga Eesti firmad ei vaata kaugele, siin on töötaja firmajuhi jaoks ikkagi alamklass. Eks see firmade lõikes on erinev, aga kultuur on üldiselt selline. Võib-olla on ka see, et kui saad sinna rahakotiraudade juurde, kui pumba juurde saad, et siis pritsib silmad täis – siis ei näe sa enam midagi, ega kuule kellegi abipalveid.

Aga mis mõtteid veel artiklist tekkis? Kas sa oled autoriga nõus? Kindlasti arvan teistmoodi. Ma olen ka selline, ma arvan, et ma päris ei sobiks heategevusega tegelema. Võib-olla ma mingi päeva peaks vastu ka. Ma ei tea, ma ei suuda võib-olla seda ülekohut taluda. Mitte riik ei ole alati süüdi, palju on ka alkoholism tegelikult süüdi kodutuses. Inimesed teevad rumalaid otsuseid, jäävad oma korteritest ilma, annavad kergekäeliselt allkirju ja usuvad, et nad saavad raha.. mismoodi neid kortereid kaotatakse, see on ikka põhiliselt see, et.. ta on heauskne, ta aitab kellelgi laenu võtta ja lõpuks jääbki oma elamisest ilma. On ka selliseid. Samamoodi näiteks kuritegevus – sa lähed mingil hetkel kambaga koos, see ei pruugi olla üldse sinu idee, sinu süü.. võib-olla sa mingil hetkel tunnetad, et sa teed valesti, aga sa lähed ikkagi kambaga kaasa.

Ja see tundub mulle ülekohtune – keegi on rikastunud ju selle arvelt.

Aga samas heategevuses osaledes sa aitaks ju neid inimesi, kellele on ülekohut tehtud. Ja või näiteks ma võtan samamoodi, et eks mingil määral ka firma sõltub minust, mitte 100%, aga mingil määral kindlasti. Kasvõi seegi, et kes siia tööle saab ja et palka makstaks.

Mis sa arvad, miks inimesed annetama peaks? Kel võimalus, see ikka võiks. Sellepärast, et aidata neid, kes ei saa hakkama.. või kas nüüd otseselt ei saa hakkama, aga kellel on probleem, et aidata neid sellest raskusest üle. Ja tegelikult ei tea iialgi, millal sa ise vajad abi.

Aga mis võiks panna osad inimesed teisi aitama? Kas ikkagi see mõttemaailm, et ma ise tulen toime ja aitan neid, kes ei saa hakkama? Ma ei tea, ma ei näe nende inimeste sisse.

Ülikoolis on varem annetamise teemal uuring tehtud ja siin on välja toodud annetamist motiveeriva tegurina näiteks lunastus. Jah, hingerahu saamine. Aga sellega on ka nii, et kes tunneb seda ja kes ei tunne. Mul on ka oma elus olnud palju kogemusi ja mõttemaailm on inimestel väga erinev – palju on neid, kes on puhtalt raha peal väljas. Nagu siin Eesti riigis on – pere, kus on 2 last või 3 last (no kolme lapsega saad juba tulumaksu tagasi), aga 2 lapsega pere on siin riigis see, kes peab kõige rohkem maksma riigile. Et ei ole ju tegelikult kõigil alati hea palgaga töökohta. On ju küll neid, kes ainult peost suhu elavad ja nad ei saagi endale midagi lubada, isegi toitu ei saa piisavalt. Mida ma olen veel tunnetanud on see, et kõik asjad on poes olemas ja on ära kadunud see ise teha tahtmine. Mitte, et ma nutaks taga seda vene aega, aga vene ajal said inimesed paremini hakkama, sest nad oskasid ja tahtsid ise teha. Isegi vahest tundub mulle, et on ainult „anna-anna-anna”, ise ei taheta midagi vastu anda. Ma ei kujuta ette, milline see uus põlvkond on, võib-olla on ka teisitimõtlejaid.

Veel on välja toodud võiduvõimalus, näiteks EMT-l oli kampaania, kus oli annetades võimalik võita mobiiltelefon. Mis sina sellest arvad? Ma ei tea. **Pead sa seda õigeks?** Miks ka mitte. Põhiline on see, et see annetus läheks õigetele inimestele. Eesmärk on oluline. Kindlasti on alati inimesel omakasupüüdlikkus, mina ei usu, et on nii puhtaid hingi, kes absoluutselt omakasu silmas ei pea. Ja see, et sa oma hingerahu saad, see on ju ka omakasupüüdlikkus tegelikult. Sa saad midagi vastu. Lõpuks ikka inimene vaatab, kas ta midagi saab või mitte. Samas on muidugi palju inimesi, kes annetavad ja ei saa midagi vastu.

Siin on toodud ka see, et šokireklaam mõjub. Ei tea, ma ei.. ma ei pea kindlasti õigeks, kui reklaamis näidatakse asju, mis on šokeerivad. Sest need inimesed, kes on ise selle läbi elanud, neil on seda väga valus vaadata. Tema ei anneta kindlasti sellise pildi peale – see on tema jaoks liiga isiklik, liiga valus. Üks asi, mis mulle veel ei meeldi selle riigi juures, mis riigi juures, aga siukene... on Päästeameti palgad. Kui sa ei ole seotud sellega, siis sa ei mõtle sellele, aga kui oled seotud, siis on see ikka šokeeriv – neil on nii raske töö ja palk on nii väike. Ja üldse tõstatada probleem, et kas tõsta palka või mitte.. ja samamoodi, kõigepealt tõstetakse ju ülemustel ja need, kellel oleks vaja tõsta, nendeni see ei jõua. Ja ühel hetkel sa võid vajada seda abi. Täpselt samamoodi öeldakse siin, et sa ei tööta nii hästi, su tööefektiivsus on väike. Samas on võimalik

minna välismaale ja teha samamoodi tööd ja teenida oluliselt rohkem. Nendel sõnadel ei ole katet ju. Mingil hetkel saab ka päästeametnikel see missioonitunne otsa.

Aga kas sinu hinnangul võiks olla ka mingeid tegureid, mis takistavad annetamist? Üks on see, et miks riik ei garanteeri seda. Samas ka väga palju takistavad pettused. **Kui palju sa oled tunnetanud seda pettust takistusena või kui palju sellest kuulnud?** Ma ei tea, aga mina kahtlustan kõiki. Mingil määral on ju olnud neid, kes on riputanud oma numbrid üles ja pärast on tulnud välja, et nad on petnud. Tegelikult ei ole ju mingit garantiid. Samamoodi on ka see, et sa võid ju organisatsioonile annetada, aga ei ole ju tagasisidet, et konkreetselt see inimene sai abi. Peaks rohkem näitama seda, mis annetustega tehakse – see paneks inimesed ka rohkem annetama, usaldama. **Kas võib veel olla takistavaid tegureid?** Kindlasti ka see, et kuidas sa ise toime tuled. Kui sa tunnetad, et sa ise oled juba seal piiri peale toimetulekuga, siis sa ei anneta. Samas ongi see, et kus see piir on – mõne jaoks on see piir juba luksus.

Varasemates uuringutes on välja toodud takistava tegurina suhtumine, et kui sa ühiskonnale otseselt kahju ei tee, siis sa ei pea ka muretsema, kuidas teised hakkama saavad. Mis sa sellest arvad? Ei ma ei tea, seda ma nagu ei poolda. Aga näiteks mis veel on takistus näiteks minu puhul, on alkohol. **Mis mõttes?** No näiteks ikkagi kui paljud abivajajatest on alkohoolikud. Neile suunatud abi läheb.. no, see ei aita neid tegelikult või näiteks rahaline abi läheb.. onju lause, et „sa ostad vorsti, omal pole viina laual”. Samamoodi, kui lapserahad kätte saadakse, siis kõigepealt ostetakse viina ja siis vaadatakse söögi poolt. Kindlasti mingi osa abivajajatest ongi alkohoolikud. Nad on käega löönud, lihtsalt alla andnud. Teda enam aidata ei olegi võimalik. See on täpselt nii, et kui sa ei ole omale teadvustanud, et see on sinu probleem, siis ei aita sind ükski vägi. Ja sa võid seda inimest toetada, aga see ei muuda midagi.

Veel on välja toodud see, et sa ei taha vastutust võtta. Et kui sa tegeled mingi probleemiga, toetad kedagi, siis sa jääd selle eest vastutama. See on ka kindlasti ikkagi. Ja üks asi on ka see, et kui sa oled paotanud seda rahakotirauda, siis see levib, et sealt sai ja tekib veel abivajajaid. Et see muutubki sulle nagu kohustuseks. Nii nagu selles artiklis ka oli.

Kui palju võib seda olla, et inimesed ei tule selle pealegi, et aidata? Kindlasti mingi osa. Või nad mõtlevad nii, et teised annetavad, teevad selle töö ära.. mina ei pea siia sekkuma.

Kui palju võib takistada see, et erasektori kampaaniates kasutatakse ühiskonna valupunkte ära enda kasumi teenimiseks? See ongi seesama, mis ma ka enne ütlesin, et ma ei tea, kas see raha jõuab abivajajani. **Kas sul on ka mõni näide kampaaniast?** Niimoodi päris otse kampaaniatena ei ole, aga alguses, kui tuli see hilbuabi.. siis.. ma ei taha kedagi süüdistada, aga siis ikkagi oli see, et kõigepealt käisid valla inimesed sealt läbi, siis üks kord need, kes tõsiselt abi oleks vajanud. See on inimlik – inimene ikka võtab sealt, kus võtta on. Aga on mingi kiht, kes võtab alati, mingi kiht, kes annab ja mingi kiht, kes ei pöördu kunagi selle poole. Mitte, et ma liigitaks inimesi, aga on selline hingemaailm inimestel. On inimesi, kes ainult ootavadki käed pikka, andmata endale aru, et see olukord võib-olla ei olegi nii hull, et on ka neid, kes vajavad rohkem abi. No näiteks mu mehe suguvõsas oli, Viljandis oli kurt poiss, kellele pandi plaat ja ta hakkas kuulma, meningiidiga oli jäänud kurdiks. Siin oli ka kampaania, see oli vist eelmine suvi. Ja kui sa kuulad seda ema juttu, mina kuulsin seda muidugi läbi teise inimese, aga.. mul jäi suu ammuli, et kuidas üldse suudavad arstid nii mõelda, arstid tõstatasid küsimuse, et kas üldse on vaja lapsele seda, et kas laps ei esita pärast emale küsimust, et „ema, miks ma hakkasin üldse uuesti kuulma?”. Ma ei tea, kuidas nad saavad võtta otsuse vastu, nad ei ole jumalad. Lõpuks nad said läbi kampaania vist niipalju raha, et said kaks last oma kuulumise tagasi. Ja mis oli veel – nad pidid maksma tulumaksu selle pealt. Ma ei mäleta täpselt – see ongi tavaliselt nii, et suurelt tõstetakse probleem ülesse, kõik hästi palju räägivad ja kui pärast küsid, et mis sellest asjast sai,

siis keegi ei mäletagi, sellest ei räägita. Et kui ka inimesed tahavad aidata, siis ikkagi – riik pöördub ka sinna vahele.

Mida sa arvad suhtumisest, et heategevus lubab riigil unustada oma sotsiaalsete garantiide andmise kohustused? Kindlasti. See ongi tegelikult see, et miks ei tee need organisatsioonid, kes tegelikult on selle jaoks ellu kutsutud ja kes peaksid rahastama neid asju. Mitte see, et nad kindlasti.. tõesti, nad ei suuda ka 100%liselt garanteerida kõiki asju, aga.. kurat, nende endi palgad on ikka liiga suured. Samas, kui riigil on eelarveülejäägid, siis miks neid rahasid ei suunata sinna, kus abi vaja on? Kas nendel on mingid.. no näiteks, kasvõi Eesti Energia – miks nad ei võiks anda haiglatele tasuta energiat, kui neil on nii suur kasum. Heategevus peaks toimima ka organisatsiooni tasandil. Siis jääks haiglatel rohkem raha ravimiseks.

Kes või millised need inimesed võiksid olla, kes rohkem annetavad? Kindlasti empaatiavõimega, aga ma ei tea.. see võib olla mingi eluline tõuge lõpuks, et kui sul endal on mingi probleem olnud, siis sa hakkad hoopis teise pilguga asjadele vaatama ja kui näed abivajajaid, siis aidad. Me ei suuda alati rahaliselt aidata, aga hingeliselt olen ka mina inimesi aidanud. Vähemalt tänatud on selle eest, ju ma siis olen abiks olnud. Kuigi ma olin ise samasugune abivajaja mingi hetk ja mingil hetkel ma mõtlesin ka, et miks ma üldse maailmas olen.. aga selle mõtte ma mõtlen väga kiiresti selgeks, sest seda on häbi juba ema-isa pärast mõelda. Aga ikkagi, kui mingil eluperioodil sinust rulliga üle sõidetakse, siis ikka mõtled. Kahju on mul vahest inimestest, kes näevad ainult materiaalsel poolt, ei näe muud.

Kui sa mõtled annetamise kampaaniate peale, siis mida head need võiks endaga kaasa tuua? Nad toovad elukvaliteeti ikkagi neile, kes toime ei tule. **Aga kas kampaaniad võiksid muuta inimeste hoiakuid, neid rohkem mõtlema panna abivajajate peale?** Ma ei tea, ei näe nende sisse. Ma ei ole isegi niimoodi konkreetset kellelegi suhelnud sel teemal. Aga kampaaniaga ongi see, et sa lähed lihtsalt sellega kaasa. Vaatad, et mis see 25 kr ikka on. Ja kampaaniad on lihtsaks tehtud, lihtsalt helistad. Täpselt ongi nende jõulutunnelite ja kampaaniate aeg, et inimene on teemale avatud ja annabki kergemalt selle raha. **Aga kuidas sina isiklikult suhtud annetamisse? Sa ei ole annetanud?** Jah, ei ole ja minu põhjus on see, et mul ei ole üleliigset raha. Ma olen üritanud hoida oma peret, et nemad ei peaks välist abi vajama. Kõigepealt ma pean ikkagi neile heaolu garanteerima. Samas me ei ole keegi garanteeritud, et me ei satu üks päev haiglasse ja ei vaja seda kõike. Meditsiini tasandil või.. Samas sa võid oma lapsi ka kasvatada heauskselt ja nii, et nad on kõigest hoitud, aga lõpuks nad ikka muutuvad ja lähevad kaasa.

Aga kuidas sa hindad, kas sa tulevikus oled valmis annetama? Ei tea, seda ei tea iialgi, mida sa teed. See sõltub nii palju sellest, mis su enda elus juhtub. Ja tegelikult, ära iial ütle iial. **Kas võiks olla mingi valdkond, mis sind lähemalt puudutab?** Hetkel ei oska öelda küll.

Vaatame lõpetuseks mõnda kampaaniaplakatit (Väike rahasüst). Kas see kampaania meenub sulle? Ei mäleta küll. **Mis mulje see plakat sulle jätab?** Mitte mingeid mõtteid ei tekita. **Ei kutsu sind annetama? Mmmm. Miks ta ei kutsu?** Kas siin on midagi valesti või see lihtsalt tundub sulle ebavajalik? Kindlasti mitte ebavajalik aga.. aga just see.. minus on niivõrd suur see materiaalne külg ikkagi või see jalgadega maa peal – ma ei tea tegelikult kuhu see raha läheb. **Kuigi siin on öeldud, kuhu raha läheb.** Jah, siin on küll välja toodud.. aga kui sa ühel hetkel satud sinna haiglasse, siis seal on nagu.. seal on ikkagi asi teisiti. Võib-olla nüüd on ka muutunud, ma ei tea, olin 10 aastat tagasi poolteist kuud tüdrukuga. Aga näiteks siis oli selline, ma olin Tallinna lastehaiglas, võib-olla ka lihtsalt mina nägin teisiti, ega ma ei tea.. aga seal oli nii näiteks, et emad paigutati niimoodi palatisse, et nad pidid ära kantseldama ka kõik teised, kuigi see oli ju kellegi töö, mis nad ära tegi.. näiteks nad pidid ka palatit pesema.. seda mitte ei öeldud, aga vaikselt rõhuti sellele..

Aga mida sa arvad püsiannetusest üldse – siin kutsutakse üles tegema püsiannetust. Mina ei ole selleks valmis veel. Ja see pool ka, et ma ei kontrolli, kuhu see raha läheb, mul ei pea küll otsest kontrolli olema ja iga kuu öeldama, et kuhu mu 50 krooni läheb, aga lihtsalt.. ei tekita usaldust. **Aga see pilt siin plakatil, kuidas sulle mõjub?** ei oska öelda jah, mingit emotsiooni ei tule. **Aga see süstal siin pildil – kas see on pigem hirmutav?** Ei ole hirmutav, aga ei lähe ka korda. **Aga said sa aru, mida siin kutsutakse tegema või on see pildi ja teksti osa siin segane?** Ma ei tea.. üldiselt jah, ma vist ei suhtu reklaamidesse normaalselt. **Mis mõttes?** Ma ei lähe nagu nende reklaamidega kaasa või ühesõnaga, ei lähe nii kergelt kaasa ikkagi. **Ratsionaalne pool sinus on suurem?** Jah, emotsioonid ei mõjuta mind tegutsema. Ma mõtlen ikka asjad enda jaoks läbi.

Vaatame järgmist plakati (Selver). Mis mõtteid see tekitab? Mitte mingeid mõtteid.. aga lõpptulemus on ikkagi see, et inimestele koputatakse südametunnistusele ja rõhutatakse, et kui raske on neil lastel seal haiglas ikka olla, aga sorry, me maksame ju haigekassat. **Aga mis mulje see Selverist jätab?** Ma ei tea, ma ei ole seda näinud üldsegi aga.. me maksame nii suurt protsenti nendele peale – pangu siis sellest protsendist ma ei tea, mingi summa sinna. Kõik need poed ja ettevõtted võiks ise toetada haiglaid, mitte kerjata inimeste käest veel juurde. Ja siis inimene läheb koju ja mõtleb, issand, kui vastik inimene ma olen, ma ei suuda annetada. Ma arvan, et inimesed.. seda asja on liiga palju, seda kirjut maailma – ma arvan, et inimesed lihtsalt kõnnivad mööda. Samamoodi on ju internet, lõpptulemus on ju see, et sa ei süüvi nendesse, tõmbad linnukesed ette ja kustutad ära.. sa ei süüvi sellesse, mida sulle öelda tahetakse. Liiga palju on seda kirjut ja liiga palju on seda, et inimene peab ise vaatama, kuidas ta endaga toime tuleb, ka see on üks põhjus. Ja samamoodi ka see, et neid abivajajaid on ju nii palju, ma peaksin igasse kohta annetama, aga kui ma lõpuks ise abi vajan, siis ei ole mitte kedagi. Ma olen seda tegelikult oma elus ka kogenud.. et kasutatakse inimesi ära, niikaua kui midagi on võtta, siis võetakse ja kui enam ei ole, siis lükatakse inimene kõrvale. **Aga mis selle kampaania sõnum sinu jaoks on?** No siin ongi ju, et ostusummalt 10 senti annab Selver.. aga kas see 10 senti on juba sinna hinna sisse arvatud ja kas pärast võetakse need.. nagu need kampaaniad -20, 30, -50% - seal ongi selline tunne, et kõigepealt on sinna 100% juurde pandud ja siis kutsutakse sind ostma suure allahindlusega. Samamoodi – praegu see Selver – tema näitab välja, et on nii hea, sest annab minu ostusummalt 10 senti ära. Ostusummalt 10 senti, et mida see laps siis saab – kohukese päevas rohkem või? Siin teeb Selver oma reklaami rohkem. Vaata kui hea pood ma olen, ma annan igalt ostult 10 senti, aga mida see lapse sealt saab.. tegelikult nad tahavad lihtsalt, et ma nende juurest ostaksin.

Vaatame viimast kampaaniat (Erle). Mis mõtteid see tekitab? Ma isegi ei tea, kas ma olen üldse sellest kampaaniast kuulnud ega ka sellest lapsest. **Mis sa arvad sellest, et neid lapsi siin selliselt esitletakse.** See on arvutiga tehtud.. konkreetselt, mina ei tahaks olla selle lapse nahas.. et teda näidataks niimoodi ilma käte, jalgadeta.. sest ausalt öeldes ma ei usu, et teised lapsed koolis tunnetavad, et see on heategevuseks tehtud, see pilt. Siin on ju konkreetsed inimesed taga. Need lapsed ju kuskil õpivad. Hästi muidugi, lapsed on iseenesest loomulikult tublid, et nad julgevad sellise kohustuse endale võtta, aga paraku ma usun, on ka seal koolis neid õelaid, kes irvitavad nende üle. Aga tublid lapsed tegelikult, et nad suudavad selle välja kanda. **Aga see slogan siin, „ma annaksin Erlele oma käed ära”. Mida see sulle ütleb?** Ma ei oska kommenteerida, kas see on nende laste endi mõte. Ta on ikka ilmselt väljamõeldud kampaania. Kas see on lapse enda mõte või täiskasvanu mõte, seal on oluline vahe. **Aga mida see peaks sulle sõnumina edastama, mis mõtteid tekitama?** Ta koputab ikka südametunnistusele. Kui palju on tegelikult ka selliseid abivajajaid, kelle vanemad ei oska küsida, kellel ei ole võimalust alustadagi seda küsimist. Tegelikult on ikka kohutav.

8. Intervjueeritav:

A, N, 42 a, keskastme spetsialist, keskeriharidus, Hiiumaa, keskmine sissetulek, 2 last

Kuidas sa suhtud heategevusse? Kindlasti positiivselt, et.. ma arvan seda, et mida rohkem nagu ühiskond areneb, et seda rohkem areneb heategevus ka.. et mis siis kellegi motivatsioon on seda teha.. et kindlasti positiivselt.. **Sa arvad, et heategevus on ühiskonnas vajalik, et ilma heategevuseta ei saa eksisteerida?** Kindlasti.. kindlasti, sest see on ju aegade algusest peale olnud, et tugevamad aitavad nõrgemaid tegelikult.. nii peredes, suguvõsades.. meil on nüüd võib-olla see suguvõsa kokkukuuluvus jäänud kaugemale.. inimesed elavad üksteisest kaugel.. sellist, nagu ütleme lõunamaades, kus terve suguvõsa hoiab hästi kokku.. ja Aafrikas, seal kasvatatakse lapsi, nagu oleks oma lapsed eksju, kui sugulased surevad.. meil on see küll kaugem, aga see on alati nii olnud. Et nõrgemaid aidatakse.

Aga millised vormid heategevusest võiksid Sinu hinnangul vajalikud olla? Millised vormid.. no ma arvan, et siin igaüks nagu leiab mingil moel nagu enda tee, enda võimalused, enda variandid.. kellele mida siis elu ette mängib ja ma arvan, et kuidas siis see südametunnistus tööle hakkab.. nagu erinevaid asju – et kes võib-olla võtab endale kuskilt mõne lapse kasvatada, kes.. ma arvan, et rikkurid suures osas, kes näiteks teevad annetusi maandavad oma südametunnistust ühe ja teise asja pärast võib-olla. Et kes missugusel moel – mõni rahaliselt, võib-olla mõni vanatädi keedab teistele moosi, kes on vaesem.. ja nii edasi.. ja eks igaüks oma võimaluste piires.. kes teeb tasuta tööd näiteks..

Kust peaks tulema initsiatiiv – heategevusest rääkimisel, selle teema fookusesse toomisel? Noh, mingil määral, noh, nagu ma ennem ütlesin – see on olnud aegade algusest saadik ja hakkab tegelikult inimese südametunnistusest peale. Kindlasti ütleme ka nagu meid kõiki mõjutab mingil määral ütleme reklaam ja ajakirjandus ja televisioon.. et kui seal on selline soov suhtumine sellesse, siis see levib ju ja me võtame need trendid omaks. **Aga kelle vastutusala see võiks olla?** Ta peaks.. kui ta nüüd niimoodi, mida rohkem ta on riigi vastutusala, seda tugevamini ta toimib kindlasti.. et on olemas riigi poolt ka paigas ütleme kõik need sotsiaaltöötajad ja igasugused sellised hooldajad ja sellised hooldekodud ja turvakodud ja kõik sellised asjad. Et nendel oleks ka mingisugune riigi toetus, et mida rohkem riiki neid toetab, seda tugevamini see süsteem toimib. Ja et, et.. praegusel ajal, ma olen mõne asjaga kokku puutunud, et need sotsiaaltöötajad, nad tihtipeale minu meelest upuvad mingisugustesse paberitesse.. noored, kes lõpetavad mingisugused koolid, igasuguste nõunike ja asjadena.. et nad teevad seda paberitööd, aga need inimesed on ikka kuskil laokil. See peaks olema ikkagi riigi poolt teisiti suunatud, rohkem tegevusele, andma rohkem sellised võimalusi, et ka reaalne abi jõuaks inimesteni.. aga seal on kindlasti samamoodi mingid arenguetapid ja asjad.. et see läheb kindlasti aastatega, aegadega paremaks. Et kui riik tugevneb, siis tugevneb see sotsiaalbaas ka.. et kõigepealt igaüks püüdis ise ellu jääda, siis riik püüdis ellu jääda, siis tulid need igasugused parteid, kes meid suunasid usinasti hästi kapitalismile ja nüüd on meil natuke aega hakata vaatama seda sotsiaalpoolt ka.. mida rohkem riik läheb jõukaks, siis ma arvan, et seda rohkem see pool hakkab ka arenema. Nüüd meil oleks nagu juba aeg natukene vasakpoolsema valitsuse jaoks.. sest neid parempoolseid meil on juba hästi palju olnud ja need on väga head tööd teinud selle riigi arengu suhtes, eks.. nüüd võiks siis natuke selline rahva peale mõtleval valitsus ka tulla.. sest seda kihistumist ja lõhestumist on ühiskonnas väga palju. Aga ma ei tea, ma arvan, et see mingil moel on riigi arengule tulnud ka kasuks.. et kõigepealt peab see riik jalad alla saama, et firmad toimiksid ja kõik sellised asjad.. et on teatud rikkus juba olemas.. ja siis saab seda selle baasilt juba hakata ka ümber jagama.

Aga praegusel hetkel sa hindad, et heategevuse pool ei ole riigis piisavalt tagatud? Ei, kindlasti ei ole.

Mida heategevuses osalemine sinu hinnangul võiks inimesele anda? Noh, seal ongi see südametunnistuse asi, et.. kindlasti paljud teevad seda head nii, et keegi ei kuulegi. Et käib ja aitab – kui ta näeb, et on abi vaja. Ja nagu ma ennem ka ütlesin, siis mõned kindlasti maandavad sellega oma südametunnistust. Et okei, ma olen siin nüüd sahnmerdanud küll siia-sinna hästi palju, ma siis nüüd annetan ka.. ja paljudele noh paraku ka, ma tean elust üksjagu neid näiteid ka, et kui näiteks kasvõi siin Hiiu maal on mingisugune annetus või mingisugune selline asi, siis mitmed firmad teevad seda puhtalt selle pärast, et siis pärast on nimekiri kuskil ajalehes. Nad saavad tegelikult kaudselt kasumit läbi selle – kutsuvad inimesi veel rohkem tarbima. Ja suured firmad nagu, noh.. ma ei hakka nimesid ütleva – suured ja jõukad – et see on ju nendel puhtalt selle baasil, et see oleks neile kasulik, nende imidzile kasulik. Ikkagi vaadatakse, et mida tagasi saadakse.. heast südamest teevad heategevust võib-olla sellised vasemad vanamemmed ja võib-olla selline lihtsam rahvas, kes teeb seda tõesti südamest ja näeb, et on vaja aidata.. aga, ma olen küll seda meelt, et mida suurem firma, mida jõukam ja kui seda tegevusviisi vaadata, et kuidas see käib.. siis see käib küll selle baasilt, et see oleks meedias hästi kajastatud, korduvalt ja korduvalt.. mingi vana raamatu annetus – kasvõi mingid vanad raamatud, kuskilt kokku kogutud ja lastekodule viidud.. miljardite kasumite juures siis seda vanade raamatute kogumist siis edastatakse ka hästi hoolega.. et seal nagu seda küll ei ole, et parem käsi ei tea, mida vasak teeb..

Mida heategevus veel võiks inimesele anda – üks asi oli see südametunnistuse maandamine või teine siis see, et sa tunned, et oled hea inimene.. aga kas on veel midagi? Ega ma vist tegelikult ei oska rohkem midagi välja tuua. Eks ta selline südametunnistuse asi ole neile, kes seda südamega teevad.. teistel on ta jälle imidzi küsimus.

Aga kui palju heategevusest meedias on räägitud.. samamoodi, kas sulle meenub, mis toonil sellest on räägitud? See ongi nii nagu ma ütlesin, et mida suurem ja jõukam on firma, seda selgemalt on näha see meedias kajastamise moment. Et on tellitud praktiliselt rääkijad ja edastajad... see on PR. Muidugi positiivne pool on see, et tõesti keegi saab sellest kasu, et kes seda abi vajab – tal on see abi nii või teisiti olemas.. näiteks Hansapanga poolt on majandatud seda SOS-lasteküla ja see on kõik selline hästi tänuväärne asi, aga samas on.. samas selline hästi suur promomine sinna juurde on ikka neile kõigile omane. **Ja sa pigem pead seda valeks?** Selles mõttes on ta positiivne, et ta kutsub nagu.. ta kutsub nagu võib-olla siis nagu ka teisi ennast promoma, näitama, et see on nagu praegu selline kuum sõna – ma teen head.. aga minule jääb siit nagu natuke okas hinge.. seda köögipoolt ma olen ka ise natuke näinud.. et seda head teha selle nimel, et kõik mind kiidaksid ja sellest räägiksid.. heategevus peaks olema siiski selline, et siin ei ole mingit peidetud kasu soovi.

Ma annan sulle ühe meediateksti lugeda. Mis mõtteid see tekitas? Ta natuke kattus selle jutuga ka, mis me rääkinud juba oleme.. et heategevuse seest on see hing ära kadunud tihtipeale. Ja loomulikult on see, et abivajajate armee on tõesti lõputu – on tõelisi hädasolijaid ja on siis.. me teame hästi palju ka näiteks pettusi.. mingisugune.. koerte varjupaiga annetused kaovad kuhugi ei-tea-kuhu ja see on ka muidugi üks asi, mis teeb sellised lihtsad tavalised annetajad väga ettevaatlikuks. Et võib-olla paljud on jätnud ka oma annetuse tegemata selle pärast, et ta ei ole kindel, kuhu see raha läheb. **Aga oled sa autoriga samal arvamusel?** Üldiselt küll jah.. sest et noh, ütleva tõesti nagu ta siin räägib sellest juuksurist, et.. noh, neil on see nii tugev usk. Aga ega me tegelikult ei ole noh.. sõltub muidugi inimesest, võib-olla on üksikuid.. aga loomulikult me oleme ettevaatlikud, ega me tõesti igäüht nagu tuppa ei lase ja nii edasi.. et pigem aitame nagu kaugjuhtimise teel. Füüsiliselt aitame sellist inimest, keda natuke ikkagi teame ja tunneme. Aga

ma niimoodi naisterahvana arvan küll, et kui keegi näiteks kraavis lamab, siis ma võib-olla küll lähen ja küsin, et mis on juhtunud, aga ega ma väga endale koju küll tuppa ei kipu tooma.

Mis sa arvad, miks inimesed üldse peaks annetama? No see on seesama, et me saame ikkagi jälle.. et mina annan enda käest võib-olla mingi väikese asja ära, aga teisel on see võib-olla elu ja surma küsimus. **Aga mis võiks panna osad inimesed teisi aitama?** Tavainimese tasandil on ta ikkagi see ju puhtalt, et ma näen, et inimesel on abi vaja ja kui mul on see võimalus, siis ma aitan. Ehk siis see, et kes ise paremini oma eluga toime tulevad, need aitavad teisi.. ütleme selline kogukonna tasand, et tugevam aitab nõrgemat. **Kas võiks veel olla motiive, mis paneks inimesed teisi aitama, annetama?** Noh, ütleme seesama asi, mis ma olen ise mõned korrad niimoodi kogenud, et.. ta läheb tegelikult jälle selle südametunnistuse juurde, või selle noh, et ma ei saa sellest nagu mööda vaadata.. et kui pere näiteks on praegu sellises olukorras, et neid on veel võimalik aidata.. et kui sa näed nagu mingit langust, et kõik läheb nagu järjest hullemaks.. siis tabad ennast sellelt mõttelt, et võib-olla pool aastat veel ja neid ei saa enam keegi aidata.. ikkagi selline, et sa näed seda häda.

Varem on ka ülikollis tehtud uuringuid taolisel teemal ja seal on välja toodud veel erinevaid motiive. Näiteks võiduvõimalus – EMT on teinud kampaania, kus on võimalik toetada erinevaid abivajajaid ja võita mobiiltelefoni. Mida sa sellisest motiivist arvad? Nojah, ütleme, et kui see raha või see annetus läheb sellele abivajajale, siis see on tema jaoks igati positiivne. No, las ta siis olla, sest paljud inimesed paneb tõesti see võiduvõimalus tegutsema. Vähemalt see toetus siis koguneb. **Aga kuidas sinu puhul see motivatsioon võiks töötada?** Mina ei ole kunagi mänginud ei ühtegi seda lotot televiisorist ega mingit sellise asja.. minu jaoks selline asi on nagu natuke hasartmäng mõnes mõttes.. nüüd ma teen selle asja, et võita.. ma näen töö juures näiteks kuidas hästi paljusid inimesi see tegelikult mõjutab.. loositakse kuskil mingi pesumasin välja või.. mind jätab see täiesti külmaks. Ja heategevuse motiivina ei ole see ka päris õige – aga see on võimalus teatud seltskonna käest see annetus kätte saada.

On välja toodud veel see, et kui sa oled ise midagi taolist läbi elanud, siis sa tunnetad seda probleemi ja oled pigem nõus aitama. Ja seda kindlasti.. seda kindlasti, sellepärast, et inimesed, kes on ise olnud suurtes raskustes, mõistavad teisi inimesi paremini. Kui oled ise ikka väga head elu kogu aeg elanud, et võib-olla tekib siis teatud ülbus ja uhkus, et nad on ise oma hädades süüdi ja nii edasi, aga kui oled ikka oma naha peal üht-teist-kolmandat läbi elanud, siis mõistad rohkem.

Veel on toodud arvamus, et sokireklaam mõjub. Kuidas sina sellesse suhtud? Ma arvan küll, et mõjub, jah. **Aga kas sinu hinnangul peaks shokeerima selle jaoks, et annetamist suunata?** No mingil määral on ta võib-olla isegi õigustatud.. et ta paneb need kõvemad südamed ka võib-olla mõtlema, kui tal on reaalselt see ees. Kui tal endal see elukogemus puudub, et kui ta siis nagu piltlikult näeb, et mis tegelikult toimub. Seal peaks muidugi jääma ka mingi piir, et see shokeerimine nüüd väga jubedaks ei lähe, aga ma arvan, et see võib olla positiivne.

Aga motiiv – et annetamine on tegelikult egoism? Noh, nende jaoks jah, kes nüüd tõesti selle kaudu enda südametunnistust maandavad. Või kes teevad seda selleks, et näidata teistele või sellest rääkida.

Veel on välja toodud, et tunne, et oled kaasa aidanud ühiskonna parandamisele – see motiveerib tegutsema. Ma usun küll. **Kas sinu puhul on ka see motiiv?** No, kui, siis väga kaudselt. Ma siis pigem juba mõtlen nagu ütleme.. selle peale, et ma olen saanud seda inimest või seda kohta aidata, aga mingil määral kaudselt on see jah ka ühiskonna parandamine.

Aga kui palju see võiks mõjutada, et teised kõrval teevad – ma siis annetan ka. No, ma usun küll. Ma usun küll, et ta mõjutab, sest seda on ju näha.. juba kõigest sellest toimuvast.. et ta

muutub lihtsalt popiks mingil määral. No ja iseenesest jah – lõpptulemus on ju sellel positiivne – abi läheb sinna, kus seda on vaja.

Aga mis võiks takistada annetamist?

No võib-olla just see umbusk näiteks – et mida rohkem neid annetuse pettusi välja tuleb, siis see teeb kindlasti ettevaatlikuks. Et ma pean olema ikkagi kindel, et see raha läheb sinna.. või siis misiganes abi läheb ikkagi sinna, kuhu see täpset on mõeldud.. kuhu ma selle annan. Ja siis samamoodi takistab näiteks ka see, et ise.. kes ei ole asju läbi elanud.. nii nagu me enne ka rääkisime – ta ei mõista seda abivajajat. Pigem on see mõtlemine, et ta on ise oma hädades süüdi ja nii edasi.. ja et mis see minu abi ikka aitab ja.. et see on nagu tilgake meres, see ei muuda midagi. Sest ma siiski arvan seda ka, et ka väga vaesed inimesed, pensionärid – nad mingi oma väiksel moel ikkagi aitavad. Noh selles mõttes, et nad ei mõtle selle peale, et oh, mis aitaja ma ikka olen.. see ei olene jõukusastmest üldse.. pigem on nii, et võib-olla teatud seltskond.. no just need samad inimesed, kellel on elu aeg nagu läinud hästi ja kes ei ole nagu läbi elanud ise midagi..

Samamoodi on ka takistavaid tegureid varem uuritud ja siin on välja toodud erinevaid võimalikke tegureid. Näiteks selline suhtumine, et kui sa ise otseselt ühiskonnale kahju ei põhjusta, siis sa ei peaks ka muretsema, et kuidas teised hakkama saavad. Ei, see suhtumine on mulle nagu päris võõras.. et kui ma ise kellelegi otseselt kahju ei tee.. siis vastupidisel juhul oleks ta nagu südametunnistuse maandamine jälle, onju.. et kui ma teen kahju, siis ma maandan oma südametunnistust läbi selle, et teen head.

Veel on takistava tegurina toodud välja see, et sa ei taha vastutust võtta. Et kui sa aidad kedagi, siis sa ka vastutad selle eest. Jah, mõnel puhul küll. See on samamoodi, et ma ei võta endale.. või inimesed ei võta endale.. ütleme see tugiperede süsteem. Paljudel oleks ju võimalik võtta endale laps, kes saaks nende pere käest tuge, aga see on samamoodi – teatud määral see piiraks mu vabadust, see muudab.. tekitab mulle teatud kohustused ja äkki ma hakkamata veel väga armastama ja nii edasi.. et nad pigem loobuvad.. ma parem ei vaata selle probleemi peale, et küll teised aitavad – keegi ikka tuleb, kes aitab.

Aga kui palju võib seda olla, et inimesed ei tule üldse selle peale, et aidata? No eks seda on muidugi ka.. kes tegeleb ainult enda asjade ja probleemidega.. ja kui see mõte nagu pähe tuleb, siis surutakse see kiiresti maha.. et kindlasti seda on. Samamoodi ka, ühiskonnas ei räägita sellest piisavalt ja inimesed elavad oma turvalises keskkonnas, nad ei näegi seda, et kusagil on probleeme..

Veel on välja toodud, et kampaaniad tekitavad vasturefleksi. Jah, mingil määral küll, aga ütleme niimoodi, et tegelikult need kampaaniad võivadki tekitada meis sellist vastureaktsiooni.. et ma ei tee seda selle pärast, et see on nüüd mingi kampaania.. aga samal ajal ta jääb meile kuskile alateadvusesse, see probleem, et kusagil oli keegi, kes vajab abi. Et võib-olla ma järgmine kord lähen kaasa. Et kampaania võib tõesti esialgu tekitada vastureaktsiooni, aga kuhugi jääb ta alles. Pikemaajaline mõju on ikkagi pigem positiivne.

Veel on toodud mõte, et erasektor kasutab annetamiskampaaniaid tehes ära ühiskonna valupunkte, et endale kasumit teenida. Loomulikult – olen seda ka ise kasvõi enda töökohas tunnetanud. No see on seesama, mis me ka enne rääkisime.. nagu meil oli see kasutatud raamatute kogumine ja seda kajastati siis.. siis need vanaemad tõid siis kodust enda lapselaste ja laste raamatuid ja nii edasi, et viia neid kuskile lastehaiglatesse ja lastekodudesse ja.. noh, täiesti selline firmale endale mitte olulist kulu tekitanud kampaania.. no muidugi, asi läks nagu asja ette ja tegemist oli ikkagi heategevuskampaaniaga aga see kajastamine, mis siis igal pool käis.. et kui selle kastikesega siis haiglasse mindi, siis oli eelnevalt ajakirjandust teavitatud ja reporterid kohal ja lambid sähvisid ja nii edasi.. ja tegelikult inimesed tegid ju head.. aga organisatsioon tõmbab

endale tähelepanu – ma olen rikas, jõukas, ilus ja hea ka veel peale selle. Mainekujundamine on ikkagi suurte firmade eesmärk... lõpptulemus on ju muidugi hea, aga.. ma ei tea, mulle isiklikult hakkab selline heategevus nagu vastu, kuigi nähtavasti ta mingil piiril on ju ikkagi ka vajalik. Teen head kasusaamise eesmärgil, aga samas – hea on ju ikkagi tehtud.

Siis on veel välja toodud selline arvamus, et inimeste heategevuses osalemine võimaldab unustada riigil oma sotsiaalsete garantiide andmise kohustused. Noh, nii ja naa võib-olla. Ma siiski arvan, et riigil on ikkagi oma teatud.. natuke pikemaajalised eesmärgid ja asjad paika pandud.. et muidugi valitsuse aeg on niivõrd lühike, et ühe antud lubadused jõuavad.. et kui sealt midagi jõuab toimima hakata, siis tuleb järgmine valitsus. Ma ei usu, et riik nüüd otseselt sellega manipuleerida saab – et las inimesed ise teevad, ma saan kõrvale hoida – seal on ikkagi omad need süsteemid ja asjad, mis pannakse varakult paika, enne kui need üldse toimima hakkavad. Ja see heategevus inimeste poolt ei ole ka nii mastaapne, et võimaldaks riigil oma kohustused unustada. Riigil on ikkagi omad struktuurid, mille väljaarendamine võtab aega ja ma usun, et riik selle peale niiväga ei looda.

Kui sa mõtled, et kes võiks olla ühiskonnas annetajad – et millised need inimesed võiks olla, milliste väärtustega, mis neid ühendada võiks? Need on ikkagi empaatiavõimega inimesed, kes teevad seda puhtast südamest, eksju. Inimesed, kes on ise raskusi läbi elanud, kellel on olemas võime teisi inimesi märgata. Ja teine pool on jälle kõik see, mis me enne rääkisime – et tõesti, maandan enda egoismi või tahan olla märgatav või.. no see pool on ju ka kohe märgata, et kes toimetab vaikselt ja märkamatuks ja kes teeb seda siis suure kisaga.

Aga mille poolest mitteannetajad võiks erineda neist, kes annetavad? Noh, see on ma arvan selline seltskond, kes on oma südame kinni pannud.. oma silmad kinni pannud. Et minu osa siin nagunii midagi ei loe, jumal teab, kuhu see raha läheb või see tegevus.. ma olen nagu tilgake meres, panen lihtsalt oma südame ja silmad kinni ja siis on hea rahulik.. mis see minu asi on.

Aga kas kampaaniatega kaasamine eeldab, et inimestel on ühised, sellised kollektiivsed väärtused? Noh, mingil määral.. mingil määral kindlasti. Et igasugune tegevus võtab nagu kokku teatud väärtustega inimesi, see samamoodi. Ma usun, et ta eeldab. **Aga millised need väärtused võiksid olla?** Noh, näiteks kui mina aitan teist, võib-olla siis kunagi aidatakse mind.. või mis iganes.. kristlikud väärtused.. võib-olla.. ma ei oskagi niimoodi öelda. **On välja toodud kollektivistlikud väärtused, mis siis võiks inimesi koondada ühisele tegevusele. Näiteks sõprus ja armastus ja tugev perekond..** Jah, kogukonnaväärtused ja kindlasti. **Samamoodi ka globaalsemad – riigi julgeolek ja rahu maailmas.** Jah, sest need on nüüd riikide ja nende süsteemide olulised väärtused. Me annetame ka kolmandatele riikidele selle pärast, et me saaksime ise rahulikult elada. See on ju selline suurte globaalsete süsteemide puhul peamine eesmärk.

Aga kas annetajate suhe riiki ja ühiskonda võiks kuidagi erineda mitteannetajate omast? Ma usun küll, et need, kes annetavad ja kes teevad seda nõ puhtamate motiividega, need nagu märkavad üldse rohkem ühiskonda ja kõike seal toimuvat. Need, kes selle annetamise ja heategevusega üldse ei tegele, need on rohkem enesekesksed ja neid ei huvita võib-olla niiväga ka see riik ja ühiskond. Nad elavadki oma elu hästi rahulikult, muidu veel võib-olla tuleb mõni südamevalu.

Kuivõrd võib annetamine sõltuda sellest, et millises elustaadiumis inimene on. Kindlasti ta sõltub. Oleneb muidugi ka kelle puhul, eks. Ma arvan küll, et teatud keskklass näiteks või jõukamad inimesed, et.. et kui nad on ise jõudnud teatud järje peale, siis ma usun küll, et võib olla motiiviks see, et no okei, ma annan selle 100 kr ära, see ei tee mitte midagi.. samamoodi ka, et mida kõrgemale jõuab riigi arengutase.. samamoodi on nagu perekonnas – mida kindlustatamana ma ennast tunnen, seda rohkem paljud hakkavad märkama ka siis teisi enda kõrval. Ütleme nii, et

olmemured on nagu natuke rahulikumad. Kui sul endal ei ole probleeme toimetulekuga, siis sa vaatad ka ringi ja näed enda kõrva teisi.. positiivsema, avatuma, rõõmsama pilguga. Sul on vähem mingeid stresse, pingeid, negativismi, pettumust. Et näed, mind ei aidanud keegi, miks mina pean aitama. Siis ongi hästi paljudel.. hästi palju – mida vaesem on see riik, mida suuremad on lõhed ühiskonnas.. seda rohkem on sellist suhtumist, ma arvan..

Aga kui nüüd rääkida annetamise kampaaniatest, siis mida head need võiksid endaga ühiskonnas kaasa tuua? No just nimelt seda, et lõppeesmärk on ju positiivne – kui saab see aidatud, kelle nimel see kõik tehti, siis on ju kõik hästi. **Aga ühiskonna tasandil?** Ja just nimelt seda ka, et see teadvustamine levib ju.. et on olemas abivajajad ja on olemas võimalus neid aidata ja teha seda siis üsna lihtsalt ja endale suurt kulu tegemata.. kampaania on iseenesest mõne koha pealt.. ütleme see lõpptulemus on ikkagi hea.

Kas on ka mingeid negatiivseid tagajärgi, mida kampaaniad võiks endaga kaasa tuua? Just ütleme sellised asjad, et kui on teada, et kampaania on tehtud ja tuleb paari aasta pärast välja, et see läks ei tea kuhu, minu jaoks on see küll olnud hästi selline... ääretult negatiivne ja haigettegev moment. Et oligi siin just kunagi juttu.. oli mingi koerte varjupaiga kontonumber öeldi ja kõik said sinna raha kanda.. ja pärast siis selle raha eest kes ostis mingi maja ja misiganes asjad.. ma nii täpselt seda ei mäleta.. aga vot sellised pet.. asjad – selline negatiivne ärakasutamine.. et see.. **kas on veel mingeid halbu tagajärgi, mis võiks kampaaniatega kaasas käia?** No ütleme see, et inimesed on üksjagu võibolla nendest kampaaniatest nagu tüdinenud ka, väsinud. Võib tekkida nagu see moment, et ma olen üle küllastunud, et üks pakub mulle seda teist kolmandat. kes ronib aknast sisse, kes uksest, kes telefoni kaudu, kes teleka kaudu.. et selline üleküllastumise moment.. et seal on jälle see kampaania läbiviimise andekus, et kui palju ma taban selle naelapea pihta, et kuidas ma nagu seda kujundan ja teen nii, et see inimestele vastu ei hakka, mingi kanali leidmine.. mis nagu toimiks.. õrn mängumaa.

Aga kas sa oskad mingeid rolle välja tuua, mida need kampaaniad võiks endas kanda? Peale rahakogumise. Noh, kindlasti võib-olla ka siis see, et võib-olla siis see ellukutsumine ei pruugi olla suunatud hädasolijale.. vaid üks ja teie kampaania või annetus võib-olla loodab siis ütleme ise enda mingile toimingule jalad alla saada ja mingid asjad käima saada. Midagi nagu sellist, et ise.. me teame ju, et on olemas igasugused toetused ja igasugused noh sellised kanalid, et ma kasutan seda lihtsalt ära..

Kas sa oskad välja tuua konkreetseid annetamisele suunavaid kampaaniaid? Noh, ütleme nagu meil oli see raamatute oma.. siis on veel olnud ju kasvõi meil koguduses, kus Tallinnas tehti mingi lastekodu või turvakodu kiriku juurde, siis riideid ja moose ja misiganes asju.. noh, koguduste kaudu ma usun, et seda on päris palju, selliseid signaale, et kui keegi saab aidata.. meil tööjuures on nagu alalõpmata siselehel mingi konto number üleval, et aidata seda turvakodu või seda lastekodu.. **aga kui palju sellega kaasa minnakse?** Ma ei tea seda. Seda tagasisidet sellisel kujul.. kui ta ei ole meil selline ametlik, avalik meediakampaania, siis selliseid väiksemaid palveid – seda ei tea. **Aga veel avalikke kampaaniaid, mis meenuvad?**

Noh, oli ju siin telekas.. jõulude ajal on see muidugi massiline, eksju.. on need lastehaiglad ja sünnitushaiglad ja üldse haiglad.. aparaatide kogumine.. ja siis turvakodude ja selliste asjade algatused.. ütleme alustused.. ja neid nagu onju.

Aga kas mõni kampaania on sind ka annetama suunanud? Ma olen jah neid sõnumeid siin saatnud paar korda, et sünnitusmajale ja.. ja siis kui on olnud neid riietekogumise kampaaniad ja ma tean, et mul seisab siin mitu kotitäit asju, mida ma ei oska kuhugi panna. Aga kampaaniatega ma olen võib-olla vähem kaasa läinud, et pigem võib-olla ise pakkunud siin.. ütleme neid asju, mida mul endal.. ma tean, et teisel on väga vaja ja noh, selline ütleme, isiklik jagamine. **Ja samamoodi ka siis rahaline toetus on pigem isiklik?** Pigem isiklik jah. Et nende

kampaaniatega.. kuna ma oma töö tõttu olen nende kampaaniatega nagu hästi üle ujutatud, siis ma jah väga üritan vaadata, et kui palju see mind nagu.. selles mõttes nagu puudutab, et ta ei ole nagu puhas kampaania, et ma tean, et sellest võib tõesti nüüd abi olla. Aga ma olen pigem jah selline individualist, et ma vaatan ise.. ja kui ma näen, et kuskil on vaja ja mul on võimalus, siis ma aitan.. jah, pigem ma olen ise tegutsenud.

Aga kui palju siin on nüüd seda, et sa lihtsalt ei usalda, et mis selle rahaga edasi tehakse, kui seda kampaania korras kogutakse? On küll jah, mingil määral on küll see sees, täiesti kohe. Ma olen seda üha rohkem tegelikult nagu tabanud, ikkagi see usaldusväärsus ka. Et see, kelle kaudu või kuidas see kogumine toimub. Ja mind on see küll puudutanud jah. Kuigi ma olen mõelnud ka niipidi, et olgu, et see annetus, see ei tee mind ju vaesemaks, ma võin ta ju siis.. et kui ta nüüd läheb sinna õigesse kohta, siis keegi saab abi ja kui ei lähe, siis minuga ei juhtu ka midagi. Et aga noh, kuidagi on tõesti väga haavanud sellised tagasisided, et tehti mingi kogumine ja see läks ei tea kuhu. Et millegipärast on puudutanud. **Samas võib olla ka see pool, et kui sinu raha läheb ühte suurde kampaania katlasse, siis sa ei oma otsest kontakti abivajajaga.** Jah, mingil määral.. võib-olla see on minu piiratud küsimus, eksole. Mingil määral on ta mind mõjutanud küll. Aga ütleme, nagu need sos-lasteküla ja sellised asjad, need on küll nagu puudutanud, et sinna nagu annetusi teinud niimoodi.. ma arvan, et need on nagu sellised kindlad asjad.

Aga kas sa oskad välja tuua ka mõnda kampaaniat, mis on sinu hinnangul halb või ebaeetiline? Noh, ütleme, see eetika pool ongi see, et kui on ikka väga näha, et ma reklaamin sellega ennast.. aga üldiselt niimoodi nagu ette ei tule, et lõpptulemus on ju enamasti ikkagi hea. Et kuidas siis keegi seda esitanud.. otseselt jah sellist väga halba kampaaniat mul ei tule ette.

Kas sinu annetused on olnud mingis kindlas valdkonnas, mis sind rohkem puudutaks? Võib-olla just need laste probleemid, noh, sellised õnnetud. See nagu on mind küll puudutanud, see jääb mulle kohe kõrva rohkem.

Kas sa mõne kampaania üle oled annetanud ka oma tutvusringkonnas? Ega ma tegelikult ei ole. See meie raamatute kogumine – see oli küll selline, mis nagu väga vastu hakkas.. justnimelt see.. kuna ma sellega ise ka otseselt kokku puutusin... ja kui lähed haiglasse oma raamatukastiga ja siis on kõik ajakirjanikud kohal seal.. see oli nii, et otseselt sinna sisse astudes hakkas see küll väga vastu.. ja seda olen nagu tuttavatega rääkind ka. Aga rohkem ma ei ole nii otseselt kokku puutunud.

Aga kui sa nüüd tuleviku peale mõtled, siis kas sa annetad tulevikus samamoodi? Ma usun küll jah. Ega ma.. **samamoodi pigem laste valdkond ja pigem isiklikud annetused?** Jah, ma arvan küll. Ma üldiselt üldse kaldun.. ma tean, et ma olen selline individualist. Ma pean enda sees kõik ise läbi mõtlema ja ise toimetama. Et ma ei lähe väga kampaaniatega kaasa – mul võtab ikka pikalt aega. Võib-olla midagi jääb alateadvusesse ja kui ma seda ikka kuulen mingi aja tagant jälle ja jälle, siis võib-olla ma mingi aja pärast avastan ennast mõttelt, et võib-olla tõesti. Aga üldiselt ma arvan, et ma jään sama liini juurde.

Aga kui palju sa oled mitterahalist annetust ehk siis näiteks tasuta tööd teinud? Ma usun, et kogukonna piirides küll mingil määral. Loomulikult ma võiks seda kordades rohkem teha, nagu näiteks sinu isa teeb ja toimetab ja elab väga palju teistele inimestele ja teeb tohutult palju. Minul on need miljonid korrad väiksemad need tegemised selle koha pealt, aga ma usun küll, et kus ikka ma näen, et ma saan aidata, sinna ma ka lähen ja toimetan ja see tasu pool ei tule pähe küll. Kui ma lähen aitan seda, kellel endal midagi ei ole, siis ma ei oota midagi vastu.

Aga kuidas sa suhtud püsiannetuse tegemisse?

Positiivselt. Kui ikkagi keegi on enda jaoks selle läbi mõelnud, et vot see on kanal, mis pidevalt abi vajab, siis miks mitte. Aga alati tuleb see ka läbi mõelda, et öeldakse ju, et õpeta see hädaline

kala püüdma selle asemel, et sa talle kogu aeg kala kätte viid. See pool ka nagu püsiannetusel. No, mis ma olen vaadanud, näiteks, et tehakse praegu püsikorraldused baptisti palvemaja ehitamiseks ja inimesed kannavad sinna regulaarselt raha, sest seal on praegu regulaarselt seda abi vaja.. ja noh, positiivne. Ma ei saa võib-olla korraga annetada väga suurt summat, aga siis ma annetan niimoodi.. et ei.. kui asi on läbi mõeldud ja see raha läheb õigesse kohta, siis muidugi.

Vaatame lõpetuseks mõnda kampaania kujundust. Kas sa mäletad seda kampaaniat (Väike rahasüst)? Seda otseselt ma vist ei olegi näinud, mul on selline tunne. Telekas on küll olnud neid Tartu Ülikooli Kliinikumi asju, aga seda pilti ma ei mäleta. **Aga mis mõtteid see tekitab?** No see süstal on natukene karm siin minu meelest, aga iseenesest päris normaalne. **Kas see sind kutsuks annetama?** Mm, no see karu võiks olla võib-olla mingi lapse süles siin pigem või laps karu süles. **Et praegu jääb see side lastega liiga väikeseks sinu jaoks?** Jah, et see nagu natukene selline.. see süstal on sellina karm ja lapsed nagu pigem kardavad, et mingi onu tuleb torkima. **Aga kuidas see sõnum sinu hinnangul siin kohale jõuab?** Kuna see on Tartu Ülikooli Kliinikum ja kuna meil on olnud suguvõsas otseselt laps, kes on tänu sellele kohale ellu jäänud läbi tohutu arstide tööde, siis see puudutab kindlasti.. ma tean, mis tööd seal majas tehakse. Et ma arvan, et.. no näiteks ütleme, kasvõi see Pelgulinna sünnitusmaja, need igasugused aparaadid.. see on mind puudutanud küll, sest ma tean, et neid on ostetud ka.. sealt on tulnud see tagasiside, et on saanud selle või teise asja.. see on see teema, mis mind puudutab jah.. **aga kas see sõnum tuleb siit hästi välja?** Väike rahasüst igal kuul.. ma ei ole seda reklaamipoolt niiväga õppinud.. **ei peagi olema, lihtsalt, kuidas sulle kui reklaami vaatajale tundub.** Ma arvan, et normaalne. **Kas on mingeid halbu külgi ka, mis võiks siin teisiti olla?** Ei ma niimoodi ei leia. **Et siit jääb pigem emotsioon, et sa näed, et on abi vaja ja sa pigem oleksid ka nõus aitama neid?** Jah, kui see pilt nüüd natukene teine oleks. Tekst ja see mõte.. no selle saab siit küll kätte, aga võib-olla ta võiks natukene rõõmsam olla. Tegelikult jah, et häda on nagu käes, siis võib ka see süngem olla. Ma paneks ühe väikese lapse sinna karu sülele, siis oleks okei.

Vaatame Selveri kampaaniat. Mis mõtteid see tekitab? No, see on nüüd armsam pilt iseenesest. **Mida siin tahetakse öelda?** Et lähebki siis igalt ostult see 10 senti.. nukralt haiglavoodis.. no, see on jälle nagu see siis, et haigla saab osta mingeid aparaate ja natukene nagu arened. Ja see 10 senti ka jälle selline.. ma nüüd selle pärast Selverisse ostma kindlasti ei lähe ja ei osta Selveri kaudu, sest ma tean, et see sinna läheb.. aga iseenesest kui ma seda osta seal sooritan juba ja seda näen, siis vaatan, et väga hea. **Aga mis mulje see Selverist jätab?** Positiivse. **Aga kas sulle ei tundu, et see 10 senti ostusummalt – et Selver võiks ju rohkem annetada?** Oh jumal, teades neid igasuguseid rehkendusi, mida need firmad seal taga teevad.. kuidas väga jõukad firmad ka 5 senti kaupa kalkuleerivad, et siis.. muidugi võiks jah, kindlasti võiks. Aga tundes neid kalkulatsioone on ka see, et nad üldse midagi teevad juba hea. **Aga kas see ei jäta sellist muljet, et Selver tahab lihtsalt, et sa oma ostud neilt teed, et see annetus on ettekääne ainult?** Noh, see on neil kõigil ju.. lõpptulemus on ju ikkagi see, et kui see raha läheb sinna, kuhu see kogutakse.. ja Selveritel on ju väga korralik käive, no muidugi see võiks olla 50 senti, mis siis ka viiekordistaks seda summat kohe ja oleks ka täiesti normaalne.. aga niisugused nad juba kord on hea, kui nad üldse midagi märkavad.

Kas sa siin teeksid ka midagi teistmoodi, selle kujunduse juures? Ma arvan, et ..no ütleme, et see on mingi selgitav osa.. et kui ma nüüd sellesse süvenen, et siis okei, ma saan aru, mida öelda tahetakse.. aga see „Koos on kergem”, see on nagu hea.. võib-olla see tekst võiks siis olla ka nagu mingi selline lühem ja konkreetsem lause – ta jääb nagu pikaks.. ja ma pean siin ees nagu pikalt peatuma.. kui see osa oleks kokkuvõtlikum ja kui see mu tähelepanu ärataks, siis ma vaataks selle osa ka, et mis kuhu läheb. Aga et ma ei pea seda nagu nii detailselt siin pikalt hakkama lahkama. **Kas sa seda märkasid, et siin all on veel eraldi, et „aita ka sina”?** seda ma ausalt öeldes

praegu niimoodi.. see jäigi mul juba kahe silma vahele.. et liiga palju infot on. Et see nagu jäi ette ja seda osa ma ka ausalt öeldes ei märganud.. ma nägin sloganit, lugesin läbi selle sloganialuse teksti ja nägin seda punasega välja toodud kirja, et Selver annetas 10 senti igalt ostusummalt. No need igasugused annetuse-korjanduskastid.. ma ei tea kui palju need üldse enam tähelepanu äratavad. Need on nii tavaliseks saanud ja sa ei tea täpselt, kuhu su raha läheb. Seal mul tekib alati see tunne, et ma panen nüüd selle raha ei tea kellele kuhu, et ma küll kindel ei ole.. see on nagu suhteliselt mõttetu.. välismaalased panevad sinna raha palju.

Viimane visuaal on ERLE kampaania. Mis mõtteid see tekitab? Seda kampaaniat ma ei ole näinud. Kindlasti see tekitab seda emotsiooni, et peaks aitama.. sest et noh, ma ütlen, et kas see mõjutab või ei mõjuta, aga ma olen ju ise ka kokku puutunud sellise lapsega ja teades seda, mis see kõik maksab.. mis need operatsioonid ja mis need ravid ja.. ja kui lapse 1 toidukord, kui ta oli imik, see üks lutipudel, maksis 250 krooni, et selleks, et laps jääks ellu.. et siis, kui muidu ma veel võiks mõelda, et on mingi kampaania ja mingi selline asi.. et lihtsalt, kas ja kuhu ja kas õigesse kohta see raha läheb, siis see nagu ise niimoodi läbi elades, et jah, mind ta puudutaks. **Kas see ei mõju šokeerivalt või häirivalt, et lastel on siin käed, jalad ära lõigatud?** Aga nad.. selliseid lapsi on ju. **Aga mida see slogan sulle ütleb?** No sellist lapse.. laste omavahelist sellist mõistmist või aitamist.. see on see emotsioon.. et ma näen kohe, et me olime sõbrad. Ja ise.. see on jälle samamoodi, et mida sa oled ise läbi elanud elus. Et minul oli ka lapsepõlves lapsepõlvesõber, kellega läks nagu hästi halvasti.. kes jäi auto alla ja sai surma.. et nagu ise sellise asja läbi elanuna sa tead ka seda.. ütleme, selles mõttes seda lapse hinge. Nad ei mõtle niipalju sellise.. no nad ei mõtle niipalju selle peale, et mis nüüd siis saab, kui ma annan need käed ära.. vaid see on see emotsionaalne pool, et ma tahan teda aidata. **Aga see, et seda näidatakse läbi laste – kuidas sa sellesse suhtud?** Olles ise nagu lapsena selle asja läbi elanud – et noh, minule jõuab see kohale. Võib-olla mõnele ei jõua. **Tahad sa midagi veel täiendada?** Jah ta on nagu tõesti võib-olla pigem selline lapse emotsioon.. et selline laste.. lapse armastus eksju teise vastu. Ma ei tea, kui ma nüüd nendesse tekstidesse süvenen.. ei ikkagi, las ta olla.. kõik on nagu normaalne. Et püsiannetusega.. ma arvan jah seda, et kui ise ei ole seda asja läbi elanud, nendel võib-olla tekib jah rohkem küsimusi, et kas see raha läheb ikka õigesse kohta ja nii edasi.. aga.. aga minule ta nagu mõjub. **Kas sa teeksid midagi teistmoodi ka siin?** Ta on küllaltki šokeeriv.. eriti see ilma käteta poisi pilt. Aga võib-olla sellega nagu tulebki välja see rohkem.. see, mis seal valutab, see, mida on vaja seal aidata. Et ükskord on see Erle võib-olla selline. See kampaania on hea.

9. Intervjueeritav

A, M, 40 a, spetsialist, kõrgharidus, Tallinn, kõrgem sissetulek, 2 last

Kuidas sa heategevusesse suhtud? Mm.. **Milline on sinu arvamus annetamise vajalikkusest?** Annetamine on vajalik, igal tasandil.. **Aga oskad sa välja tuua ka erinevaid tasandeid?** Annetamise üks tasand on annetamine tänaval – seda suudab igaiüks teha. Heategevus on selline sõna, mis on mastaapsem.. **Aga kui sa mõtled heategevusest, siis kuidas see peaks ühiskonnas toimima?** Siin tekib see, et meie ühiskond ei ole nii kaugel, et.. no, seesama tänava tasand – see on meile selge. Heategevus – selleks peaks jõudma ühiskonnaga mingile tasandile, et tajuda heategevust kui ühte selget ühiskonna osa. Mina näiteks täna sel päeval ei taju seda, aga ma tajun läbi selle, et on olemas teatud inimesed, kellel, ütleme, rahalised võimalused on natuke teised. Eks nende puhul on ta mingi konkreetne hulk mingeid finantse, mida jagataksegi ümber. Ütleme, igal inimesel on.. siit jõuame sinna välja, et tegelikult võiks ju igal inimesel olla mingi hulk

niiõelda summat heategevuse jaoks, mida me ümber jagame. Siin on teine aspekt veel – et heategevus toimib igal tasandil – ütleme, annetada suudab ka näiteks see, kellel on väga raske. Tal on endal olnud mingil hetkel probleem ja ta on abi saanud. Siis tulebki, et heategevus koosneb tegelikult kahest aspektist – üks on see, et sul on võimalus seda teha, teine on vajadus seda teha. Aga vajadus tekib nagu arusaamisest, mõistmisest, ka valust näiteks.. et sa oled ise selle läbi elanud.

Aga millised erinevad vormid heategevusest võiks ühiskonnas vajalikud olla? Tegelikult peaks aja maha võtma ja mõtlema, et mis on heategevuse vormid üldse.. äkki ma mõtlen väga piiratult.. et heategevus on niiõelda kellegi väljapakutud lahendile vastamine finantsiga.. see on selline tavamõtlemine. Kellelgi on abi vaja, tahab osta mingeid seadmeid haiglatesse ja me pakume välja mingi hulga raha, mida oleme nõus sinna kandma. See on üks selge aspekt heategevusest. **See on siis rahaline annetus.** Me jõuame sinnamaani, et see ei ole ainuke.. me saame ka ennast kuhugi appi suunata, me saame ise midagi ära teha. **Jah, see on tasuta töö, füüsiline töö.** Ja hakkad vaikselt läbi oma tuttavate mõtlema, siis ma tean arste, kes on käinud Eestist väljapool maavärina piirkonnas tööd tegemas. See ongi.. et seal oli aspekt, et seal oli huvitav kindlasti, aga ta ei teinud seda raha pärast. Ta läks, oli kolm-neli kuud seal, tegi tööd.. ta pani tegelikult mängu tunduvalt rohkem kui raha. Sest seal olid igasugu haigusohud, igasugu ütleme ohud, mis ta endaga võis juhtuda. See oli üks aspekt, jah – ennast niiõelda täies mahus kellelegi annetada, kellegi jaoks tööd teha. **Kas on veel võimalikke vorme heategevuses?** Ma usun, et sinna vahepeale.. no, ka asjade äraandmine.. niiõelda, korrektne asjade ümberjaotamine.. mingil hetkel meil jääbki asju üle, me neid asju enam ise ei vaja ja siis saamegi need teistele suunata.

Kes peaks initsiatiivi riigis hoidma, heategevusest rääkima, probleeme tõstatama, teemat suunama? Kuipalju üldse on heategevus riigiga seotud, kas ta peab olema riigiga seotud? Pigem ma arvan, et.. heategevus on selline valdkond, mis ei peaks olema riigiga seotud. Üldjuhul, asjad, mis toimivad vabalt ja loomulikult, mis ei ole nagu suunatud, ei ole reegleid, need toimivad paremini. Võtame näiteks Eesti vabaduse, eestlaseks olemise tunde näite: aastal 88 toimis see väga tugevalt, ei olnud mingeid reglemente, ta oli vaba ja ta oli palju ehtsam. Täna, kus meil on riik ja kõik tugevam, see tunne ei ole enam nii tugev. Kui me loome riigi poolt heategevuse jaoks mingid piirangud, mingid eesmärgid või reglemendi, siis tegelikult võib-olla rikume selle loomuliku sealt ära, mis seda asja toidab, seda üleval hoiab. Ja ta ei toimi äkki enam.. ma pakun, et heategevus ei peaks olema riiklikul tasandil reguleeritav. Ta peaks olema niiõelda vabas vormis ise tekkiv, altpoolt üles, oma initsiatiivil. **Aga näiteks kolmas sektor ja tema roll siin?** Siin tuleb üks väga huvitav aspekt mängu – nendesamade mittetulundusühingutega on seotud igasuguseid lugusid. Ma täpselt ei mäleta, aga see on aspekt, mis rikub selle mittetulundusühingute kaudu reguleeritava heategevuse ära. **Kas sul on mingeid näiteid?** Näited on äkki liiga ebatäpsed.. jääb meelde lihtsalt, et kõik kogumised ja hilisemad ümberjaotamised ei ole olnud korrektsed, see ei ole läinud õigetes kohtadesse. Tuleb mängu omakasu, mis on ka loomulik. Algne eesmärk deformeerub ja raha ei lähe sinna, mille jaoks seda kogutud on. Selle võib jagada kaheks, eksju. Üks on ütleme täielik ebaausus, mis on see, et keegi loob mittetulundusühingu eesmärgiga saada endale mingit tulu – see on selge rikkumine ja kui selline asi kusagil välja tuleb, siis see kahjustab kogu heategevuse mainet. Ja see ongi ütleme näiteks ka minu puhul, mis võtab mingi hulga annetuse soovi vähemaks. Selle niiõelda riski tajumine, et ebaausus on ka selles valdkonnas olemas. Ja teine on see, et lihtsalt mittesihipärane kasutamine – kõik on õige, keegi kedagi ei peta, aga annetus ei ole nagu põhjendatud. Siin tuleb mingi näide meelde, mis minu annetamist on seganud – kuhu ei annetaks on see, et ütleme haigekassa... ja kogutakse annetusi näiteks seadmete ostmiseks ja samas ma tean, et sama seade on ostetud ka

haigekassa rahade eest. Näiteks mingi südamekontrolliaparaat on ostetud mingi aeg tagasi haigekassa rahade eest ja sama aparadi jaoks kogutakse raha läbi heategevuse.. siis tekib nagu võrdlev aspekt ja see on kindlasti mingi tõrge, mis segab heategevust tegemast. See ei tohiks olla paralleelne. Mis kindlasti hästi toimib, on see, et kui kellelgi konkreetselt, inimesel on õnnetus. Siit tuleb ka kohe meelde reklaaminäide – vahepeal tehti reklaame, kus mingi laps oli ilma käteta, mingi laps ilma jalgadeta – see reklaam hakkas alguses silma ja toimis jube hästi, ta mõjus. Ja hiljem, kui ajakirjandusest oli see asi läbi jooksnud, sain ma pihta, et tegelikult oli reklaam nagu väga õieti üles ehitatud, sest seal taga oli samamoodi üldine lugu, üldkogumine, aga ta oli isikupärastatud kuidagi, mingite konkreetsete näidetega, laste tüüpide, nimedega ja tema looga – palun aita mind jalule, aita mind nägema. Heategevuse puhul see nõ aspekt, et ta on mingi isikuga, kellegi looga seotud, toimib. Ja samas see haigla aparadi näide, see on nagu teine pool – see ei toimi. Kui ta on selline üldine, mingi seadme kogumine, mida saab osta ka muudmoodi, siis see ei toimi. Kõik aspektid on seotud inimese enda minaga ja sellega, kuidas sina ta välja loed. Oma kogemus - mida ma tean, kuidas see mahub minu maailma.

Kuidas sa arvad, mida heategevuses osalemine heategijale anda võib? Kõige elementaarsem, mis kõigil on kindlasti sarnane, on see, et me kõik tunneme ennast vahepeal halvana, pahana ja oleme teinud kellegi peale kõva häält – ja siis see on üks hetk, kus sa võid iseeneses tunda, et sa oled tegelikult hea, et sa oled päriselt hea. Ja ütleme heategevus tihti on nii, et see on inkognito, seda peaks tegema nii, et keegi ei tea, keegi ei saagi sellest teada ja selt tekibki see hea tunne, et ma olen päriselt hea. See usk endasse või see paneb iseennast koos enda minaga uskuma, et ma olengi hea. Ilma, et ma seda kellelegi teisele ütlema lähen. **Kas võib veel olla midagi?** Mina nagu ütleme heategevuse puhul – avalikku poolt, ma arvan, et ei ole olemas. Mina enda aspektist – ma ei teeks kunagi heategevust selle pärast, et keegi saaks teada, et ma olen hea, et kellelegi seda näidata. Samas, kui ma mõtlen Eesti nõ edetabeli, nende inimeste peale – seal on kindlasti selliseid.. nähes nende inimeste käitumist – seal tekivad inimesed, kes teevad head edevuse pärast. Ütleme, sellest aspektist viimase aasta jooksul ma olen avastanud, et mingid inimesed on tegelikult teistsugused, kui ma olen siiani arvanud. Nende puhul tuleb mängu see aspekt, et nad võivadki edevad olla – nad teevad heategevust selleks, et seda märgataks. See on kindlasti mingi inimtüübi puhul täiesi olemasolev aspekt, ajend heategevuseks. **Kas võib veel olla?** Võib-olla see, et noh, mingit pidi nagu tasakaalustab.. et kui ma mõtlen, et mingil hetkel võib minul endal minna.. no, kui minul selles aspektis endal muret ei ole, et siis see on nagu võrdsustav.. et kui ma endalt ära annan sellele, kes seda vajab, siis ta mingitpidi nagu tasakaalustab olukorda. Et ühiskonnas oleks balanss – kui sa näed seda vahet, ilmselt sa selleks pead tajuma, et see vahe on hästi suur. Näiteks, kui mina olen nägija ja tema ei ole nägija, siis see vahe, vastuolu on nii suur, et ma olen nõus mingi osa ümber jagama. Aga samas tekib küsimus, näiteks nägemise puhul – kui mina olen nägija, siis kas ma olen nõus enda nägemisest mingi osa ära andma, et teine saaks ka nägijaks? Inimene on egoist.. me jõuame sinna välja, et kui me kanname selle raha peale üle, siis see nägemise näide on selles mõttes hea, et ühel hetkel tulebki piir vastu. Et ma võingi oma annetuste.. kindlasti ongi igaühel mingi hulk raha ja võimalusi, mida ollakse nõus välja jagama. See on teatud kogus – see on niiõelda ülejääk. See on protsent iga inimese puhul. Kui ma mõtlen selle üle, siis mina ilmselt olen nii ennast hoidev, et ei suudaks anda poolt oma nägemist ära, et teine näeks paremini. Kindlasti jõuaks kokkuleppele mingis osas, aga samas on teine inimene, kes on valmis andma ära pool oma nägemisest. Minu aspekt, et miks mina teen annetusi – ma hakkan praegu mõtlema, et äkki ma ei ole hea inimene – et minus seda hingejõudu ei ole, et ma läheks ja annaks ära kogu oma nägemise. Tuues mängu jälle raha – on võimalik tõsta kupüüre ühest kohast teise ilma, et sa ise tegelikult midagi endast ära annad. See ongi hea põhjus öelda, et rahaliselt ma võin ju ka midagi anda – see on kõige kergem tee, anda ära raha.

Kas sulle meenub kui palju on meedias annetamisest räägitud ja mis toonil seda tehakse?

Päris palju räägitakse. Annetamise teemalisi kampaaniaid on palju olnud, minu arvates päris palju. Nad hakkavad silma ja jäävad meelde.. ütleme, valimisreklaame on veel rohkem, aga heategevusreklaamid puudutavad kuidagi ja jäävad meelde. Üldjuhul on heategevuse reklaamid niipalju läbi mõeldud, et nad on kas šokeerivad või nagu hellalt puudutav või mingitpidi on see konks talle külge pandud, ma näen tänu sellele. Ma mõtlen, et kui palju ma neid reklaame näinud olen, siis võin öelda, et nad jagunevad kaheks: osad on need, mis püüavad ehmatada, tänu sellele ehmatamisele jäävad nad ka meelde. Ma ei oska öelda, kas on palju..

Aga heategevuse teema üldisemalt ühiskonnas – ajakirjanike poolt – kui palju sulle meenub, et on sõna võetud? Ajakirjanduses artiklitena ei meenu. Kampaaniad on meelde jäänud ainult. Täitsa huvitav, et üldse ei meenu. **Aga kas kampaaniakokkuvõtteid meenub, kus on välja toodud, et palju koguti ja mis selle rahaga tehti?** Mingite haiglaseadmete jaoks tuleb vist meelde mõni jah.. kui sul on endal kokkupuude kampaaniaga, siis sa vist paned jah rohkem tähele neid kokkuvõtteid. **Aga sa mainisid ka enne, et kampaania ilma käteta, jalgadeta lastest – et selle osas jäi sulle ajakirjandusest kõrvu.** See käte-jalgadeta oli reklaamitegijate poolt väga hästi üles ehitatud, väga loogiliselt, inimesi puudutavalt. Aga nüüd on küsimus see, et kas õigesti või valesti – nii nagu iga meedia puhul on küsimus, et mis on kommunikatsioon, mis on turundus – kaks iseasja. Ühe puhul on kõik lubatud, teise puhul ei ole. Samamoodi ka heategevus – see peaks olema aus, läbipaistev, tegelik, aga me teeme seda reklaamivahenditega, kus on kõik lubatud.. need vahendid ei hoia enam heategevust puhtana. On ära nähtud ka see, et kui kellelgi konkreetsel lapsel on abi vaja – tal on nimi, tal on lugu – see raha laekub täitsa hästi.. üldjuhul on sama, et kui keegi küsib oma lapsele operatsiooni jaoks raha, siis üldjuhul, kui keegi aitab kampaania läbi mõelda, siis see toimib, raha laekub. Samamoodi, see käte-jalgadeta reklaam – seal mindi sama motiivi peale välja tegelikult. Otsiti mingid lapsed, nimed ja hiljem tuligi välja, mulle meenub, et need olid terved lapsed. Nad olid tegelikult terved lapsed, kes olid näitlejate osas, kandsid selle motiivi välja. Ja selle puhul tekkiski see, et jäi natuke petetud tunne, et see ei olnud nagu aus päris. Et sellise reklaami ülesehitamisel peab olema jube ettevaatlik, et õiged motiivid tuleb küll leida, aga ta peaks olema lõpuni aus – see laps peaks seal ka olema ikkagi tegelik lugu, mitte näideldud. Siin tuleb see – heategevus kui riiklikult suunatav haru – see on siiski üks suur kogum, kui keegi sinna tilga tõrva tilgutab, siis see mõjutab ikka tervikut. Küsimus, et kas keegi võiks heategevust koos hoida – siis keegi võiks jah kontrollida seda asja, mis tagaks selle, et ta on eetiline. Me mõtleme üldjuhul, et heategevus on eetiline, aga läheb aega mööda ja me avastame, et heategevus ei olegi alati eetiline – mis rikub selle ära? Tekivad aspektid, mis heidavad negatiivset varju valdkonnale, mille puhul me eeldame, et ta on puutumatu ja puhas.

Ma annan sulle ühe artikli lugeda heategevusest. Mis mõtteid see tekitas?

See esimene osa- ma arvan, et enamik inimesi mõtleb selle üle, et meis võiks olla kõigis niipalju hingejõudu, et me suudaksime inimesi aidata olenemata sellest, milline see inimene on, kes ta on ja milline ta välja näeb. Ma arvan, et inimese hinges või enamikes meist on alles see, et me tahame seda teha, lihtsalt me ei ole vaimselt mingil hetkel nii tugevad. Siin tulebki see, et artikli teine pool - mis õpetab meid vaimselt nii tugevaks, et me suudaksime olla annetajad niiöelda hingeliselt annetajad – see ongi see kasvatus ja pedagoogika. Siin tulebki vahele see, millest me ka enne rääkisime – maailm on suur, liiguvad suured rahad, et raha kätte saada on vaja reklaamikampaaniaid, suhtlemist, kommunikatsiooni. See peabki kellegi käes olema. Kui mõtleme laiemalt, siis reklaamifirmad teevad oma tööd ja teenivad siit oma kasumit. Kas seda on võimalik riiklikult teha, ma ei tea. Ma ei teagi, miks see riiklik suunamine mind nii kummitama jäi, aga ma mõtlen, et kuidas ta peaks olema suunatud nii, et ta ei oleks äri. Samas, olles

kaasaegne inimene ma tean, et kogu informatsioon on kommunikatsioon, ükski asi tänasel päeval ei liigu ilma kommunikatsioonita, et jõuda sinu-minuni, keegi peab selle informatsiooni meieni kommunikeerima, vahendama. Ma olen autoriga nõus peale ühe aspekti – ma ei tea, kas heategevus on nii jõulude keskne, nagu ta siin ütleb, kas ta on nii ühes ajaühikus kinni. Ta on ajas kinni – palju me üldse leiame aega nii mõelda, jõulud on läbi ajaloo olnud see hetk, kus meil on olnud rohkem aega mõelda. Kui mul tekiks tavaaasta lõikes ka ühel hetkel sellist aega, et mõelda, küll ma jõuaksin ka sama mõtte juurde välja. Et elu kiirus sunnib peale ja siit ütleme tuleb ka seesama kommunikatsiooni vahendamine – et seda peabki jõuliselt ja tugevalt vahendama, muidu seda lihtsalt ei panda tähele.

Kui sa mõtled selle üle, et miks üldse inimesed peaksid annetama?

Minu arvamus on see, et lugedes kasvõi seda artiklit – siin toimus ka ümberjagamine. Tegelikult see on üks mehhanism ühiskonnas, kus oleks võimalik läbi jõumeetodeid kasutamata, läbi loomulikult inimliku tunnetuse nõ vahendeid ümber jagada. Siin tuleb mängu see, et ühel hetkel kellelgi ongi võib-olla niipalju raha, et ta seda ise ära ei tarbi või ütleme.. kipub raha peale see jutt kogu aeg minema, aga seesama artikkel toob välja ka, et annetus võib olla mitmetasandiline. Negatiivse poole pealt – et mulle.. mul mõelda nii, et minna kellelegi süüa viima ja teha – see on mõte, mis on olemas, aga oskus seda teha, et see mõte, et nüüd ma võtangi kätte, võtan aja maha ja teen seda.. see on nii nagu iga tegevuse jaoks on vaja mingit oskust – ma arvan, et heategevus sellisel inimlikul tasandil, ilma finantsita on tegevus, mida peab oskama teha – keegi peab seda õpetama, suunama. Minu jutt kipub kogu aeg minema finantsi peale – heategevus ja finants – aga see kõik ei ole nii, see on kergema vastupanu teed minek. See on see, mida ma saan kindlasti teha, ilma, et ma midagi valesti teeks, ilma, et ma kannataks. Ja see on see, millega tekib tunne – et see peakski nii olema. Aga võib-olla peakski olema nii, et heategevuse mingi protsent oleks palganumbrisse kirjutatud? Aga siis tuleb kohe see kontrollmehhanism ja..

Mõeldes selle peale veel, et miks ühed inimesed peaksid teisi aitama, miks inimesed peaksid annetama? Jah nad peaksid annetama – sest elu on juhus. Me ei tea, mis määrab selle, miks kellelgi nii läheb, miks kellelgi paremini/halvemini läheb, see on mingi moment, keegi saab õnnetult surma, keegi jääb vigaseks.. kellelgi on rohkem elus õnne, tal läheb elus hästi, ta ostab maja õige koha peale, müüb selle kallimalt maha – see on juhus. Annetus on nagu negatiivne juhus teistpidi tagasi, aga juhus, mida me saame suunata. Me võime.. tegelikult me saame suunata abi sinna, kuhu me soovime – selle jaoks, keda me aitame, on see juhus, aga meie saame mingitpidi tema saatust suunata, teda aidata. **Et sa leiad, et inimestel, kellel läheb hästi, nad peaksid ka neid aitama, kes ei tule oma eluga nii hästi toime?** Jah.

Varem on ka ülikoolis läbi viidud uuringuid ja on välja toodud erinevaid motiive, mis võiks panna inimesi annetama. Siin on välja toodud lunastus – ehk seesama motiiv, mida sina ka enne puudutasid. Et läbi heategevuse ostetakse endale puhast südametunnistust. Kindlasti, jah. **Oled sa ise ka seda tundnud?** Ma olen tundnud mingit mõistmist.. kuidas, noh viimase paari nädala jooksul näide, kuidas mõistmine võib muutuda või millest ta nagu tekib.. selline näide, et läksin postkontorisse mingit kirja ära viima ja ukse taga seisis kerjus, kes mütsiga ootas seal raha.. ma läksin mööda, ma ei tea, mis aspekt sel hetkel tekkis, aga ta ei kõitnud mu tähelepanu.. ma läksin postkontorisse, mul läks seal meeletult aega, et saata tähtitud kiri. Mul läks seal mingi 45 minutit, aga minu jaoks see oli terve igavik. Seal võeti pensione välja, mingeid hobby-halli pakke ja ma suutsin saba lõpus vihastada, andeks anda ja lõppkokkuvõttes, kui ma oma asjad tehtud sain, ma ei olnud enam vihane – ma olin loobunud võitlemast. Sest see ajakadu oli minu jaoks juba meeletu. Ja ma tulin välja ja see kerjus seisis ikka veel seal ja ootas oma raha. Tema jaoks oli see aeg nagu seisma jäänud.. ja ma annetasin, jah ma andsin talle.. siin ei olnud selles summas küsimus, aga see oli läbi selle mõistmise. Ma mõistsin, et temal on meeletult aega,

aga tal ei ole seda.. et ressursid on nagu teistpidi jaotatud.. ja ühel hetkel, kui minult oli nii palju aega ära võetud, siis läbi selle oma kaotusvalu ma mõistsin, et ma võiksin nagu.. see aeg oli nii pikk, et tavaliselt ma vihastan selle asja peale, aga ma jõudsin vihastada, andeks anda ja ära mõista.. ja see ei olnud lunastus, see oli puhtalt läbi mõistmise antud, aga.. kellelgi võib olla aega puudu, kellelgi raha. Annetamise põhjus võib olla tegelikult väga imelik, ma isegi ei oska öelda, mis see sel hetkel oli.. see on hästi palju selles situatsiooni kinni ja selles, kuidas sa sel hetkel mõtled, seal peab mingi seos tekkima. See on nagu kindel, et annetus toimub siis, kui tekib mingi seos. Näiteks teades firmajuhte, siis nad annetavad tavaliselt sinna spordialale, mida nad ise kunagi teinud on. Mingi oma kogemus või mõtte seos või kui oled midagi taolist läbi elanud.

Veel on motiivina välja toodud võiduvõimalus, näiteks EMTI oli kampaania, kus said võita mobiiltelefoni. See ei lähtu mitte.. loterii on selline asi, millega ei võida, aga ta on hea meelelahutus, huvi selle vastu, et kas on võimalik tõesti võita. **Kas sa pead seda motiivina valeks?** Motiivina, ei pea valeks, aga mõttetuks. Vale ei ole, aga ei toimi, ei ole õige, põhjendamatu. Ei ole õige aspekt, ma ei saa ka öelda, et oleks vale, aga ei ole põhjendatud, loogiline. Aga lõppeesmärgi nimel ei ole see motiiv häiriv.

Veel on välja toodud, et šokireklaam mõjub. Ta mõjub jah teatud hetkel – ta peab olema väga täpselt paigas, iga hetk on see, et vint saab üle keeratud ja ma keeran selja ja ei vaata rohkem. Et see on andekuse küsimus – reklaamifirma poolt peab see olema tehtud nii, et ta on ehmatav, sa jääd vaatama ja sa teed ka annetuse. Seos peab tekkima impulsi ja tegevuse vahele. See tähendab, et piir on väga õrn. Ta ei tohi olla väga valuline – kohe meenub reklaam, kus mingi laps oli põsega ja seal tekib kohe vastureaktsioon.. minu jaoks see ei toimi, praktiliselt ma korraks vaatan ja pööran pilgu ära – minu poolt jääb see info vastu võtmata.

Motiivina võib vaadata ka seda, et annetamine on egoism, et sa näitad ennast hea inimesena. Kas sa pead seda õigeks? Ma hakkamõtlema, et eks ma selles mõttes pean õigeks, et ütleme, mingit pidi me ju tahame või ei taha, taandame selle raha peale. Raha on nagu mõõtühik, me saame ikkagi mingi koguse selle vastu ümber vahetada. Selle jaoks, et neid mõõtühikuid kellegi käest kätte saada, kellel neid palju on, tuleb kasutada.. et loterii minu jaoks ei ole põhjendatud, või ma ei tunne seda valdkonda, neid inimesi, kelle jaoks ta nagu tööle hakkab, kelle jaoks ta motiiv on.. aga edevus ma arvan, et on nagu nende inimeste valdkonna motivatsioon, kus niiöelda läbi edevuse on võimalik võita väga head tulemust, kus need rahad on suured. Jumala pärast – kui edevus toimib, siis ei ole selle vastu midagi, paneme ta tööle, olge edevad, kaunid, säravad, aga annetage. **Aga annetamise sisuline tähendus ju muutub läbi selle?** Siis me jõuame sinna, et.. ühtpidi me tahame kedagi aidata, aga teistpidi ka annetaja jaoks peab jääma mingi aspekt alles sellest tegevusest. Kui tema jaoks on see edevus oluline aspekt, siis las ta olla. Me ei keela ka neid mobiiltelefone välja loosisest, kui need kellegi jaoks on olulised. Heategevus – kas siin saab öelda, et eesmärk pühitseb abinõu? Et kui me suudame selle ümberjagamise nagu ära toimetada mingite vahenditega, siis seal on nagu palju asju lubatud. Ja sealt edasi ütleme selle kasutus – kui suudaks selle poole ka niimoodi tööle panna, et oleks sihipärane, siis oleks väga hea.

Tunne, et sa oled kaasa aidanud ühiskonna parandamisele – kui palju see võiks motiiv olla? Et sa näed oma väikeses teos suuremat tervikut. See jääb sellesse valdkonda, et me sööme kartulikoori ja ehitame Eesti vabariiki – mingil hetkel ta toimib, aga kui sügavalt järgi mõelda, siis ta ei toimi. Ta tegelikult on sihipäratu, sihitu. Jälle kipub see riiklik süsteem sisse tulema – me ikkagi tahame, et annetusel oleks mingi sihtmärk olemas. Kui ta on ühiskondlik – et usk, et ühiskond muutub paremaks, siis.. see on ju olemas tegelikult – need on maksud. Maksud on ühiskondlik ümberjagamine, mille üle meil puudub igasugune kontroll, et mis sellega tehakse. Kunagi tehti näiteks teedemaks, et tehakse teid paremaks – aga raha hakkas hästi laekuma ja

keegi ei tahtnud sellega enam teid ehitada, see raha läks mujale. Seal on see aspekt, et kui seda mingi valemiga teha ja öelda, et läheb ühiskonna jaoks, siis ta lähebki kuhugi ühiskonna jaoks.. aga see on väga laialivalguv, kellegi jaoks on hea näiteks see, et kuplid on kullatud.

Kas võiks olla ka mingeid annetamist takistavaid tegureid? Sa enne tõid välja usaldamatuse probleemi, kas võib veel midagi olla? Isiklikud aspektid said juba räägitud. Ei oska öelda hetkel.. aita mind.

Varasemates uuringutes on välja toodud takistava tegurina näiteks suhtumine, et kui ise otseselt ühiskonnale kahju ei tee, siis ei pea ka muretsema, kuidas teised hakkama saavad. Seal on puudu seesama meie kasvatus.. ideaalne oleks, et meil kõigil läheb hästi, me oleksime võrdsete võimalustega, ühtemoodi õnnelikud, terved, tugevad.. aga me ei ole. Alati on ühiskond, elanikkond ta on mingitpidi ära kaldunud, me oleme kõik kuskil seal.. alati on neid, kellel läheb meist paremini ja neid, kellel läheb meist halvemini. Ei tohiks tekkida olukorda, et ma ei peaks kedagi aitama.

Veel on takistava tegurina välja toodud see, et ma ei taha vastutust võtta – kui ma selle probleemiga tegelen, siis ma muutun selle eest vastutavaks. Vastupidi, minu meelest see on kõige väiksema vastutusega asi üldse – ma minimaalse oma vaevaga teen midagi, ilma et ma peaks vastutama. **Eks see oleneb ka hästi palju sellest, et mida sa teed – kui sa raha annad, siis see võib-olla ei muuda sind vastutavaks, sa teed selle ära ja unustad. Aga kui sa viid näiteks kodututele suppi, siis nad ootavad, et sa teeksid seda ka järgmisel nädalal.** Me jõudsime selle teemani välja, mille sina minu jaoks täna siin lahti mõtestasid – on see, et annetus sellisel viisil, et läbi enda tegevuse. Ma pean tunnistama, et see on tegevus, mida ma ei ole kunagi teinud ja siin tuleb oskus ja seal tuleb mingil hetkel ka vastutus. Nii et, see võib küll olla takistav tegur see vastutuse võtmine.

Inimesed on harjunud mõtlema oma lähiringile, nad ei tule selle peale, et peaks veel kedagi endast kaugemal nägema ja aitama. Vastutusala kattub kindlasti jah oma lähiringkonnaga. Seal on see vastutus olemas jah.. aga kaugemale viies, sellest ringist välja, siis jah.. **Kindlasti on ka see, et selline võõraste probleemide märkamine nõuab ühiskondlikku suunamist, igal inimesel on oma väike elu ja probleemid. Nad ei pruugigi mõelda, et kusagil on keegi, kes vajab minu rahalist panust või minu tööd, abi.** Jah, et mina olen täna peale selle intervjuu lõppemist teadlikum, ma oskan laiemalt vaadata, mõistan probleeme. Jah, see aspekt on olemas – info vajadus, ma ei pruugi teada, märgata.

Veel on toodud takistava tegurina, et kampaaniad tekitavad vasturefleksi. Jah kindlasti.. aga kampaaniatel on oma aeg ja kampaaniad ei saa 100% kõigile ühtmoodi mõjuda – kampaaniad on mõeldud mingile grupile inimestele, kellele nad mõjuvad õigesti ja kes selle tagajärjel ka tegutsevad. Kampaaniad riivavad, aga ilma ka ei saa.

Aga arvamus, et erasektori kampaaniates kasutatakse ära ühiskonna valupunkte ja läbi selle kogutakse tegelikult endale kasumit? Jah, see on nii. Seda ma olen tundnud ja see on aspekt, mis on hästi negatiivne, mis segab, kui sa selle ära tunned. On vaja mitu positiivset momenti, et sellest uuesti üle saada, see võib pikka aega annetamist takistada.

Kas toetusfondide poolt läbi viidud aparatuuride jaoks raha kogumiste kampaaniates –seal sa oled ka tundnud seda? Seal tekib mingil hetkel jah, et.. **Aga millest see sõltub, millal see tekib?** Mingist informatiivsusest, et kui ma tean midagi.. see on ikkagi mingi informatsiooni hulk, mida ma mingi teema osas valdan, kas see on tõene või mitte, aga siit tekivad enda jaoks mingid seosed ja need võivad olla ka valed tegelikult, lihtsalt ajan näiteks kaks asja enda jaoks segamini ja teen mingi tõlgenduse.. aga see oht on olemas, et ma tõlgendan enda jaoks seda valesti. Et siin on väga oluline info juhtimine.

Aga arvamus, et heategevus võimaldab riigil unustada oma sotsiaalsete garantiide tagamise kohustuse? See ei ole tõene väide, ta ei ole nii, need on ikkagi erinevad asjad.

Kui sa proovid enda jaoks koondada annetajatest pilti – kes võiks olla annetajad ühiskonnas, millised ühised jooned neid võiks iseloomustada? Mingi hingejõud siis ütleme, et ta on.. empaatiavõime kindlasti. **Aga mille poolest nad veel võiks esile tõusta neist, kes ei anneta?** Selle küsimuse peale mõeldes tekib minul mõte, et kas sa tead nagu kedagi, kes ei anneta? Ütleme, et kui tuleb välja, et ma olen inimene, kes ei anneta, siis nagu ei suuda.. ma usun, et igal inimesel on see annetamise potentsiaal olemas. Hetkel ei suuda küll välja mõelda inimesi, kes ei oleks valmis annetama. Ma arvan, et praktiliselt kõik inimesed on annetajad.. siis ma mõtlesin, et millal annetamine teoks saab? Siis ma jõudsin sinna välja, et infoühiskonnas on vaja leida see motiiv või teguviis, et inimesel oleks võimalus see teguviis teostada. Inimesi tuleb lihtsalt juhtida. Muidugi sügav austus nende vastu, kes teevad seda oma sisemisel sunnil – et lähevad ja viivadki igal teispäeval suppi, et jõuame sinnamaani välja, et inimesi tuleks hingeliselt niipalju harida, et enamus inimesi näeks enda kõrval abivajajaid. Hingeharidus on meil täna väga puudulik. Ja kindlasti on probleemiks ka aeg – et meil oleks aega mõelda selle peale.

Kui sa mõtled annetajate peale, siis kas nende suhe riiki võiks millegi poolest erineda mitteannetajate omast? Ütleme, mis on annetus? annetus on hinge, mõtte tagajärjel tekkiv tegu, siis jõuame sinna, et annetus teona on samaväärne kui annetus mingil muul moel.. siis kuidas sa neid asju riigi ees mõõtma hakkad, see ei ole niiviisi mõõdetav. **Kas annetajad võiksid olla ühiskondlikult aktiivsemad?** Võib-olla küll jah, aktiivsemad. Või neile läheb rohkem korda ka riigi käekäik.

Ma mõtlen ikka edasi selle üle, et kas heategevus saaks olla kuidagi riiklikult suunatav.. mina olen seda meelt, et heategevus peab olema, ta on olemas, ta on mingi kogus headust, mida tuleks ümber jagada.. küsimus, kas seda headust peaks ümber jagama kuidagi süsteemselt? Kas heategevus on süsteem, mida võiks suunata.. ma ei näe seda võimalust, aga ma mõtlen, et kas seda saab kuidagi suunata? ilmselt siiski ta muunduks sel juhul.

Mida head võiksid endaga kaasa tuua heategevuskampaaniad? Kampaania võiks ju üles ehitada kuidagi väga ilusti – et mõlemad osapooled, kes saab ja kes annab – tunnevad seda mõistmist. Mul endal oli väga ilus kogemus – Eesti Päevalehe Maarja küla toetuse kontsert – minu arvates väga perfektselt teostatud asi. Sellelsamal kontserdil olles tekkis arusaamine, et see võibki olla mõlemale poolele selline mõistmine, et sa tajud ühel hetkel inimesi, kes vaimu poolest mõtlevad võib-olla teisiti kui sina, aga sa hakkad neid mõistma. Abi andmine sellisel kujul on minu jaoks nii nagu peab, nagu ta ideaalis võiks olla. Et sa saad heategijana lisaks lunastusele ka omale hingejõudu, tekib mõistmine erinevate inimeste vahel. Jumal ei ole meid kõiki ühtemoodi loonud, seal tekkiski mõistmine, et need inimesed, kelle on vaimselt probleeme, ka nemad võivad hästi elada, luues endale kodu, mikromaailma, kus on kõik olemas. See kontsert oli väga hästi tehtud tegelikult, ta puudutas nii, et see tunne oli hea, see äratundmine, et maailm ongi nagu mitmepalgeline, ilma et oleks valus.

Et see pool on hea, et kampaaniad toovad mõistmist ja näitavad erinevaid ühiskonna probleeme. Kas võiks veel midagi head olla, mida kampaaniad endaga kaasa toovad? Ei tule meelde.. äkki ma mõtlen liiga kitsalt..

Aga kas oskad välja tuua, mida halba võiks heategevuskampaaniad endaga kaasa tuua? Nagu enne ka rääkisime, siis kommertslike võtete kasutamine, samuti heategevuse tähenduse muutumine läbi kampaaniate, negatiivse alatoonis lisandumine, kui heategevusega seostatakse petturlusjuhtumeid. Samuti see, et kampaaniad ei ole alati eetilised, ausad. Siin võikski välja tuua mingi eetikakomisjoni vajaduse – kampaania on nii suur avalik vorm, et selle osas võiks olla mingi eetikakontroll. Samas igasugune kontroll tekitab mingi ühepalgelisuse, aga teistpidi võiks

olla mingi kontroll selle koha pealt, et kõik kampaaniad ei lähe avalikuks. See hoiaks ära heategevuse eetikaprobleemid.

Kas võib olla veel midagi negatiivset, mida kampaaniad endaga kaasa võivad tuua? Jah, ütleme, kui neid kampaaniaid on palju, siis võib tekkida mulje, et heategevust on palju, ilma et nad tegelikult mingit tulemit tekitaks. Tekib mõte, et heategevust on nii palju, et minu abi ei ole enam vaja.

Kui sa proovid meenutada kampaaniaid, siis mis sulle meenub? Eks nad on omavahel väga segamini.. see käte-jalgadeta kampaania, see on viimasest ajast kõige meeldejäävam. See Maarja küla on samuti olnud meeldejääv – ja tegelikult ongi nii, et kui sul mingi teemaga tekib kokkupuude, siis sa leiad ka niiõelda selle info üles ja sa oled nõus ka sama teemat millegipärast uuesti käsitsema, sul on see side olemas ja sa näed seal mingit tulemit. See Maarja küla on näiteks minu jaoks olnud huvipakkuv, siin on mingi seos minu tööga, tulevad välja isiklikud omadused, kogemused – seal ehitatakse hooneid, inimesed saavad endale uued kodud, see on ehitus, mida ma tean – olen näinud neid numbmeid, kokkuvõtteid. Tagasiside peab ikka olema iga heategevuse puhul. Kui ma viin ka süüa, siis ma näen, inimene saab kõhu täis. See ongi see isiklik kontakt, mis on vaja. Kui ma lihtsalt kannan kusagile raha, siis seda ei teki – teen üks, kaks, aga kolmandat korda enam ei tee, kui ma tagasisidet ei saa. Kaob see niiõelda toimemehhanism sealt tagant ära.

Kas mõni kampaania on sind ka mõjutanud isiklikult? Mmm, jah. **Meenub sulle?** Noh, seesama Maarja küla seotud asi – seal oli see kontsert ja seal tekkis ka side. **Kas meenub veel mõni?** On ka muud, aga need on väga isiklikud asjad, haigustega ennekoike seotud.

Räägime sinu heategevusega seonduvast isiklikust kogemusest – kas sul on mingi kindel valdkond, milles sa kaasa aitad? Sa töid välja Maarja küla, aga kas on veel mõni südamelähedane teema? Sealt tuleb see, et asjad, millega sa oled ise kokku puutunud. Kui sa oled põdenud läbi mingid haigused, kui sinu lähedastega juhtub midagi.. sealt tekivad need pidepunktid ja ka teemad, mis jäävad alles sinu jaoks ja need ongi need teemad, millega sa kaasa lähed heategevuskampaaniates. On kampaaniad, milles sa nagu.. kampaaniad võivad sind kahel põhjusel puudutamata jätta – üks on see, et sa ei tunne teemat, ei tea seda teemat, haiguslugu, neid põhjuseid; teine on see, et reklaam on sinu jaoks ebameeldiv, et sa ei lähe sellega kaasa visuaalsel põhjusel. Et see niiõelda teema tundmine on üks aspekt – heategevus on siiski hästi isiklikust kogemusest lähtuv tegevus.

Kas sa oled teinud ka püsiannetusi? Ei ole teinud. **Aga kuidas sa suhtud sellesse?** Seesama heategevusmaks, millest enne juttu oli – see meenutab seda. Et lepime mingi protsendi kokku ja hakkame igal kuul maksma ja see toimib. **Aga kui sul on võimalik teha püsiannetus mingi sinu jaoks olulise teemaga seonduvalt, näiteks maarja küla. Kas see ikkagi kategoriseeruks sinu jaoks selle heategevusmaksu alla või vaataksid sa seda isiklikumalt?** Ikkagi, mina isiklikult paneks selle püsikorralduse kahtluse alla. Ta nagu ei.. kui me lepime kokku, igal juhul, kui ta muutub rutiinseks, siis sealt kaob see.. siin tulevad ka isikuomaduse mängu – ma ei kasuta üldse püsikorraldusi, mulle ei meeldi automaatsed toimingud minu pangakontol, mulle meeldib asju kontrollida, ma tahan teada, mis juhtub. Ei poolda püsikorraldust kindlasti.

Aga kuidas sa suhtud tasuta töö tegemisse? Ma peaksin seda tegema – see on see aspekt, mille sina täna minu jaoks avasid. Et on võimalik teha ka niiõelda.. sundida tegema, ära andma asju, mida sul kõige vähem on.. sul on aega kõige vähem, aga ole nii tugev, et mine ja anna kellelegi oma aega.. see sunnib sind mõtlema ja järgmine kord teed mõne asja võib-olla teisiti. See võiks olla selline nõ püsikorraldus – et iga pühapäev lähen ja teengi midagi head. **Sa ei välista enda jaoks seda?** See on pigem see valdkond, et me peame ennast muutma – see on aspekt, mida ma võiksin enda juures tulevikus muuta, elus natuke teisiti teha.

Kas sa oled ka kampaaniate üle arutlenud oma tutvusringkonnas? Jah, ikka. Aga millised teemad tavaliselt teil arutluse alla tulevad? Selle taga on see, et reklaamivaldkond on üldse selline huvitav asi, et kui midagi silma jääb, siis sa võib-olla mõtled, et miks on nii tehtud ja rohkem võib-olla visuaali ja värvi, mõõdu aspektist. Sisu üle ütleme kindlasti vähem, siit tuleb mängu jälle isiklik aspekt – puudutavad need kampaaniad, mis sulle võib-olla rohkem haiget teevad läbi sinu isikliku kogemuse ja neist sa väga ka rääkida ei taha. Pigem siis räägid läbi välise vormi, kujunduse.

Vaatame lõpetuseks mõnda kampaaniavisuaali. Sellest kampaaniast me rääkisime enne (ERLE). Mis mõtteid see tekitab sinus? Mind huvitab, kes selle reklaami tegi, mis firma siin oli taga? Watson&Watson teeb Tartu Lastehaigla toetusfondi kampaaniaid läbi aastate, nad teevad seda tööd tasuta, niipalju kui mina tean. Ütleme, et reklaamina ta oli väga hea reklaam, aga siin oli taga mingi lugu, mis ühel hetkel hakkas segama. Ütleme, kui oleks see taustsüsteem, et ta teeb tasuta seda reklaami – väga eetiline, reklaam ise päris ilusti tehtud ja nüüd tuleks kellelgi tagada see, et siit mingit jama välja ei tuleks, et ta jääkski ilusaks ja puhtaks. Siin juhtus mingi lugu taga, aga mulle ei tule meelde, mingi „aga” siin oli. **Aga kuidas sa suhtud nende laste kasutamisse siin? Sina said aru, et need ongi haiged lapsed?** Ei olnud nii – kui ma praegu vaatan, siis ma jään selle juurde, et reklaam on hästi tehtud. Kui ma sellesse süvenen praegu.. kui ma seda tänaval nägin, siis ma ka tajusin, et see võiks olla mingi kooliõde või koolivend, siin on välja öeldud ka kellele see läheb ja miks. Reklaam on tehtud korrektselt. **Sa ei teeks siin midagi teisiti?** Siin oleks tulnud lihtsalt tagada eetilisus, et siit tagant oleks võinud tulla artikkel, et kõik läks hästi. Ilmselt on siin ka see, et inimesed ei märka neid tagasiside-artikleid. Formaadid on nii erinevad – visuaal on tänaval aga pärast ilmub ajalehes kusagil märkamatu A5 nupuke. Ma arvan, et see panigi hästi annetama ja oli hea reklaam. Kui ma siin midagi oskaks välja tuua, mida teisiti teha, siis ma võiks ametit vahetada. Tahtsin veel öelda seda, et see oli selline reklaam, mida sa jäid vaatama, sa lugesid selle läbi, süvenesid. See on väga professionaalselt tehtud – kõik need aspektid, mis on annetamise tegemiseks vajalikud, on ülesse leitud, tööle pandud, siin olemas. Isikustatud, inimeste kaudu esitatud, ausus – kõik on korrektne. Jõuabki sinna, et samas on see heategevus mingi kogum, mida tuleks hoida nii puhtana, et ta toimiks igal ajahetkel meie kõigi jaoks.

Vaatame järgmist kampaaniat (Selver), mis mõtteid see tekitab? Reklaam on meeles, aga mul on meeles, et see ei olnud hea reklaam.. ma peaks ta nüüd uuesti läbi lugema, et meenutada, miks ma seda enda jaoks ei aktsepteerinud. Siin oli mingi „aga”. Ütleme, selle eelmise Erle kampaania puhul oli küsimus, et miks ma ei annetanud – see oli puhtalt aja küsimus. Kui oleks olnud mingi hetk, siis selle peale oleksin ma annetanud. Siit tuleb see aspekt, et kui see oleks hästi mugavaks tehtud, siis see annetus oleks toiminud. Siin ma mäletan, et oli see, et ma ei annetaks. Aga miks, ma ei mäleta.. aga ma loen selle läbi ja ma usun, et siin tekib mingi probleem, miks see ei oleks usutav niiöelda. **Loe need tekstid siin reklaamil läbi.** Seesama aspekt, millest me ka enne rääkisime, sellesama reklaami peal toimiski. Puhtalt seesama valdkond, mida katab Haigekassa ja kus me tegelikult maksame sotsiaalmaksu, millest seda kõike hoitakse üleval – nüüd tekib siia kõrvale veel mingi teine summa, mis kaob niiöelda kuhugi suurde kasti, mis ei toimi.. et see sisu on minu jaoks seesama mõttetu, üldine, nõ ühiskondlik heategevusmaks. Siit puudub see niiöelda side selle konkreetse pidepunktiga ja kontrolli võimalus, et kuhu see raha tegelikult läheb ja mis sellega juhtub. Samuti ei ole siin isiklikku aspekti juures – see läheb lihtsalt haiglatele. Viga ei ole kindlasti pildis, pilt on isegi õige. Pikk nimekiri, kuhu kõik see raha läheb – igale poole natukene läheb.. see ei toimi minu jaoks! Ei toiminud ka siis, kui ta üleval oli. **Aga mis mõtteid see Selver siin tekitab?** Sellega on nii, et kui ma selle kiiresti läbi loen, siis ma ei saagi täpselt aru, et miks see Selver siin teeb. Kui ma selle

hoolikalt läbi loen, siis tegelikult Selver tahab nagu head teha, hoolida, ta ongi siin vahel ja.. ärge toppige selliseid asju siia vahele, ei ole vaja ju! Kui ma hakkan analüüsima, miks ta on.. kas Selver saab endale kasumit sellest, ei ole ju vaja – ma hakkan otsima Selveri kasu siin taga.. ja lõpuks ikka ei saa aru, kas on või pole.. „Tule tee oma ostud Selveris!” – poe reklaam peaks olema üks ja heategevus sellest ikkagi lahus! Mida rohkem ma hakkan analüüsima, siis ma näengi, et see on puhtalt Selveri reklaam, see on valel alustel reklaam.. sõidad autoga mööda, loed: „Tule tee oma ostud Selverist”- negatiivne, loed järgmise lause „annan 10 senti ära” – okei, pikk rida – kokkuvõttes on see jama!

Vaatame viimast reklaami (Väike rahasüst), kas see meenub sulle? Tuleb küll meelde. Siin on seesama asi, mida mina ei aktsepteeri – on see, et iga kuu natuke süstida, suts-ja-suts, automaatselt natuke kogu aeg.. võib-olla ei lähe põhimõtetega kokku, võib-olla ei lähe niiöelda selle, selle.. aga ma arvan tegelikult seda, et kui oleks võrreldavad nende reklaamide ajad, riputused, mõõdud, siis ma olen kindel, et see esimene (Erle) on töötanud, see on järgmine (Selver) ja see ei ole üldse toiminud (Väike rahasüst). Kui need näitajad oleks kontrollitavad.. siin on sellist.. siin on see viga, et ta kordab sedasama asja, mis Erle – klassikaliselt õigesti tehtud, aga millegipärast ei toimi enam. **Mis mõttes kordab sama asja?** Ma ei oskagi öelda, siin toimub see värvide mäng, sama käekirjaga tehtud, must taust.. aga samas palju sõbralikum ja pehmem, see karu – tal läheb isegi hästi, vaata kui rõõmsa näoga ta on, ei olegi nagu mingit muret, ei kutsu toetama. **Aga see sõnum siin, kas see jõudis sulle kohale?** Siin on see sõnum nagu ise natuke.. kõik reklaamid ei toimi mingil põhjusel, mõned kukuvad välja, mõned mitte.. siin on midagi paigast ära, mis minu jaoks ei toimi.. see väike rahasüst ja.. ei toimi, ma ei oskagi sulle öelda, miks. Samuti sõnamäng ei toimi – me räägime heategevusest ja kasutame väljendit rahasüst. Jumalast kole väljend tegelikult. See on odav reklaaminipp ja viib eesmärgist kaugemale.

10. Intervjuueeritav:

MA, M, 38 a, spetsialist, kõrgharidus, Tallinn, kõrgem sissetulek

Kuidas sa suhtud heategevusse? Hästi. **Seleta veidi lahti. Head tuleb teha.. Aga kuidas see peaks riigis toimima?** Minu arvates see on iga inimese isiklik asi suhteliselt. Seda nagu.. Vähemalt see otsus on küll isiklik, initsiatiivi võib jah näidata kuskil mingi institutsiooni poolt. Küsi järgmine küsimus.

Aga mis institutsioon see peaks olema, kas riiklik või kelle poolt peaks see suunatav olema? Ma arvan, et ta võiks rohkem nagu mittetulundusühing olla. Sest riigi poolt tegelikult ma ei saaks sellest aru, sest riik kogub makse, eks. Ja nagu tema peaks oma selle maksu eest suutma ära teha, mitte et ta hakkaks veel heategevuseks sinna juurde küsima. Et see on nagu teine level. Näiteks mulle ongi jäänud arusaamatuks, et miks näiteks lastemeditsiini peab toetama heategevusest – see on ju puhtalt riigi pärusmaa, miks riik midagi ei tee. Et kogu aeg on mingile Lastehaiglale vaja mingit raha annetada, et kuhu see eelarve siis pannakse, mis üle pidavat laekuma kogu aeg.. see on nagu minu arvamus või ootus riigi suhtes – et tema ei peaks nagu seda raha kerjama. Et mittekindlustatud, nemad võivad seda teha, aga mitte riik.

Aga millised erinevad vormid heategevusest võiksid vajalikud olla ühiskonnas? No mis meil praegu on – rahaküsimine, mõnel juhul vist mingeid asju kogutakse lastekodudele näiteks mingeid mänguasju, no ja rahakogumine on valdav eks - annetada mingile kontole või SMS-iga. See on ka tegelikult universaalne, tal on vahetusväärtus.. muidu need asjad võivad olla nii, et sul tegelikult ei olegi vaja neid. No ja heategevus.. igasugune abi eks ole võiks ka sinna alla kuuluda – nii vaimne kui ka mingisugune, noh.. füüsiline jah, näiteks invaliidi abistamine.. igapäevaselt

keegi käib poes.. need kõik on minu hinnangul vajalikud.. keegi peaks nende eest hoolitsema. Soomes on ka see väga levinud – see on riigi poolt suunatud, invaliididele kindlustatakse abistajad. **Aga kuidas see Eestis võiks toimida, kelle poolt peaks olema initsiatiiv?** See võiks olla riiklikult rahastatud, ei saa nagu ootama jääda, et inimene.. no, altruiste ei ole nii palju, et nad läheks teeks seda omal vabal tahtel ilma rahata, omast vabast ajast.. no, siis peab tuttav inimene olema. Neid on jube vähe tegelikult, kes läheks võõra juurde.

Mis sa arvad, mida heategevuses osalemine inimesele, sellele heategijale annab? Egot upitab. See on nagu – ise oled rahul pärast seda.. nagu Tamjärv ütles, et altruism on üks egoismi vorme – ma teen ise head, aga saan ka hea tunde sellest. Noh, see ongi tegelikult üks põhipoint, motivaator, mis paneb inimese head tegema. Mis sa muud seal tagasi saad – tänu silmades, eks. **Samas see rahaline annetus telefoni teel või panka on nii mitteisiklik, et seal sul seda tagasisidestatust ei ole.** See on mitteisiklik jah, et see ei paista välja ja seal seda tänulikkust ei tunneta. **Aga kas võiks veel midagi olla peale selle ego upitamise?** Et mis heategevus annab inimesele või? See on missioonist ilmselt, ka mingi parema ühiskonna ehitamine.. et annad oma osa sellesse. No, üks abistamise vormidest oli ka see naftareostus siin, kus riik ei teinud praktiliselt midagi, tegidki vabatahtlikud.. ka see on üks heategevusvormidest.

Oskad sa veel välja tuua motiive, mis võiks panna inimese head tegema? Ega ei oskagi.. no võib-olla ka see, et kui ta mõtleb, et kunagi, kui temal abi vaja läheb, siis aidatakse ka teda.

Kas sulle meenub ka meedias, kas ja kuidas heategevusest räägitakse? No kampaaniaid on näha olnud, et neid üleskutseid, et annetada.. aga selle vajaduse genereerimine nagu või noh, et.. ega ma ei oska nüüd nimetada küll, et midagi oleks selles suunas tehtud, et üldse seda vajadust head teha ühiskonnas kasvatada. Sellist süstemaatilist tööd nagu ei ole tehtud.. eks ta kaudselt tuleb igalt poolt välja aga niimoodi otseselt mulle ei meenu küll praegu.. mingit kampaaniat või.. no ja kampaania kokkuvõtteid on ka olnud.

Ma annan sulle ühe artikli lugeda. Mis mõtteid sul tekkis? No jutt jumala õige, mida ta seal kirjeldab – et heategevust ei tehta mitte sisemisest vajadusest vaid kampaaniate korras. Ja abivajajate grupe on palju ja neile pööratakse tähelepanu tõesti kord aastas, jõulude ajal eksole, lastekodudele ja kodututele.. ja see kolmas oli ka õige, mida ma olen ka ise tunnetanud – et neid abivajajaid on nii palju, neid, kes käe sirutavad ja sa ei oska nende seast valikut teha, sa kõiki ei jõua aidata ja siis sa distantseerid ennast sellest või kapseldud. Et ei oska seda ühte ja õiget valikut teha. Samas ka firmade poolt – heategevus on pööratud äriks, see on osa nagu mainekujundusest, et kaalutakse hästi hoolikalt, mis see mulle tagasi toob. See on kaup kauba vastu – endale ostetakse positiivset imagot. **Aga kuidas heategevus peaks toimima?** Nii nagu on seal artikli sissejuhatuses kirjeldatud seda India näidet – nii ta oleks heategevus ehedal kujul, eks. **Aga arvad, et see oleks võimalik?** Ma arvan, et see oleks võimalik, kui firmad.. no näiteks, kui inimesed saavad piisavalt jõukateks, et kui tal ei ole raha vaja enam esmatasandi vajaduste rahuldamiseks. Et tal on mingi kindel seljatagune ja jalgealune olemas. Et ta ei pea mõtlema, et okei, täna mul raha on, aga homme võib-olla pole, et ma ei julge ära anda seda. Kui vaadata jälle Soome poole, siis seal on see kasulaste mingi aktsioon või.. ja juba mitmeid aastaid – et Soome inimesed saavad võtta endale mingist Aafrika külast nõ kasulapse, see on selles mõttes virtuaalne, et ta ei ole seda last näost-näku näinud, aga ta kogu aeg saadab talle raha. Ja mitte sellele lapsele personaalselt, et see käiks ringi ja uhkeldaks värviliste riietega ja mobiiltelefoniga, aga see tegelikult jaotatakse küla keskselt kõigile, et see jaotatakse seal kogukonnas abivajajatele, et luuakse paremat ühiskonda selle lapse ümber. **Ehk siis heategevus isikustatakse?** Jah, et inimese jaoks – ta teab pilti ja lapse lugu ja siis ta saab ennast tunda parema inimesena. See on hästi pop, neid kampaaniaid tehakse Soome raadios pidevalt. **Aga kas Soomes endal ei ole probleeme lastekodulastega?** Tundub, et ei ole.. kui nad otsivad neid Aafrikast.. seal on ilmselt

see teisiti lahendatud, ilmselt lastekodud on riiklikult nii hästi ülal peetud, et nad ei vaja enam juurde ja siis otsitakse neid, kes abi vajavad.

Varem on ka uuritud annetamise võimalikke motiive ja siin on välja toodud lunastus. Mis sina sellisest motiivist arvad? Jaa, võib küll olla. See on see karma võlg, mida sa maksad. Ma ei oska öelda, kas sa reageeriksid just mingi konkreetse keisi peale, et ma teen seda sellepärast, et mul tookord oli nii.. aga selline üldisem.. eriti ma arvan need, kes millessegi usuvad, et neil oleks viimsel kohtupäeval midagi ette näidata.. aga jah, su mõtted keerlevad mingi probleemi ümber ja see on selline üldine tuletus, see lunastuse saamine. Et sa kogud endale ka aktiva poolele midagi, et teed midagi kasulikku.

Siis on välja toodud veel võiduvõimalus, näiteks EMT kampaania, kus annetades sai võita mobiiltelefoni. Nojah, see on juba selgelt omakasupüüdlik.. ta ei olegi siis nagu.. ütleme, annetaja oli siis ju EMT, mitte see, kes seda raha SMS-iga saatis, tema oli loteriis osaleja, ma arvan. Ma ei tea, kui ta oli niimoodi üles ehitatud, siis noh, väga paljud nägid kindlasti selles ainult mobiiltelefoni. Ja EMT sai läbi selle sotsiaalset külge, seda hoolivust, näitas, et me siin annetame. Tegelikult, kõik oli win-win, igaüks sai midagi.. kuigi ta oli igast küljest omakasupüüdlik, aga loodame, et see abivajaja sai siiski aidatud.

Kui palju võiks annetamist mõjutada see, et sa ise oled midagi taolist läbi elanud? Ma arvan, et väga palju.. et kui ikka oma nahal oled midagi ära tundnud, siis sa mõistad seda ikka oluliselt paremini, oskad ennast panna sellesse olukorda. Siit tuleb empaatiavõime.

Veel on välja toodud, et šokireklaam mõjub. no šokireklaam mõjub alati, vähemalt tõmbab tähelepanu ja võib mõtlema panna. **Aga kuidas sa annetamise puhul šokireklaami suhtud?** No, ega kellelegi ei meeldi tegelikult, kui talle näidatakse mingeid šokireklaami kätetuid, jalutuid, surnuid, mida iganes.. no, lihtsalt ei meeldi, esteetiliselt pole hea vaadata neid ja ilmselt nagu inimesed väldiksid neid teemasid üldse.. neid koledaid ja jõhkraid teemasid.. aga muudmoodi see ilmselt päralt ei jõuaks, osad paneb see mõtlema jälle. **Aga kas see võib ka vastupidi mõjuda – et pigem see tõukab mind eemale?** No, see võib anda alibi tegelikult sellele, et ma ei anneta nüüd selle pärast, et see reklaam oli vaata selline kole ja halb.. et see võib lihtsalt mingi alibi olla, et aitab sind distantseerida sellest, et tood selle kilbiks.

Kui palju võib see mõjutada, et teised kõrval teevad, ma teen ka? Kindlasti, eeskuju mõjutab, jaa. Üldse kogu inimtegevust, et karjaloomad nagu me oleme, et eriti kui karja juht midagi teeb, arvamusi liider, et siis teed kergemini järgi.. ta annab sulle staatusele midagi, et mingi grupi silmis tõstab su väärtust, annab sulle kuuluvuse. See oleks küll motivaator, ma arvan.. selle kaudu saaksid justkui tagasi seda.. sinu maine tõuseb mingi grupi silmis, kes on sulle oluline. See ongi egoismi üks vormidest, altruism, sa tõstad enda egot.

Kas võiks olla ka miski, mis takistab annetamist? Oskad sa enda kogemusest midagi välja tuua? Jaa. Näiteks noh, sa kunagi ei tea, et kas see raha jõuab õigesse kohta. Et kogutakse küll mingisse fondi onju, aga kuhu ta siis täpselt läheb või, et.. selle kohta võib igasugu jutte kuulda.. et mitte võib-olla küll Eestist, aga välismaalt.. siin oli just noh, see, kes Maakri tänaval ära tükeldati, mingi soomlane, oli ka vähiliidu rahadega mingit sahker-mahkerit teinud. Ja siis teinekord ei teagi, et see abivajaja, kas ta teeb näo, et ta seda abi vajab või ta vajab ka tegelikult. Ma olen ise ka tähele pannud näiteks kerjuste puhul.. kunagi käisin tihedalt tööasjus Postimajas ja seal oli trepi peal mingisugune koht sissekäigu juures, kus koguti almust ja mingi vanamees seisis seal sildiga, et tal on 4 last ja tööd ei ole ja annetage.. ja järgmine päev seisis üks teine vanamees täpselt sama sildiga. Et see on lihtsalt töövahend.. ükskord löödi seal mingit lahingut koha pärast, see oli hea koht ja taheti sealt ära ajada.. ükskord nägin Viru tänaval kerjust, kes oli karkudega, ilma jalgadeta ja tal oli soomlastega tekkinud konflikt, et nad olid talle liiga vähe raha andnud, et olid talle marga pihku surunud ja ta karjus ja räuskas seal koledate sõnadega ja viskas neile selle

mündi järgi, et võtke oma kuradi.. noh, ta ei vaja tegelikult seda abi, ta ei oska vastu võtta. Ta ootab, et sina oled rikas soome turist, et tee mind ratsa rikkaks.. et tegelikult on see omaette teenimisallikas ja nad ei vaja seda raha. Või siis ka ajakirjanduses on olnud näiteid, kus kirjeldatakse prükkarite elu, kes enne olid seal Pääsküla prügimäel, et kui palju keegi teenib päevas.. nad teenivad rohkem kui mina, et paneb nagu mõtlema, et kas nad ikka vajavad seda..

Aga kampaania korras kogutava annetuse puhul, kas siin samamoodi takistab see? No siin on jälle – tekib tõrge, kui mingi riiklik struktuur küsib raha, näiteks Lastehaigla.. et riigi asi oleks tegelikult ka seda poolt vaadata, mitte oodata, et siis heategevuskorras seal tehnikat soetatatakse, et nii viletsasti meil just ei lähe.

Kas võib veel olla mingeid takistavaid tegureid? No minu puhul on kindlasti ka see, et mul on tööandja telefon. Ma ei saa saata SMSe, see on tööandja kuritarvitamine, see ei ole minu raha, ma kasutan võõrast raha. Ise ma olen kerjustele sularaha andnud küll, kui ma näen, et nad vajavad seda. Kui inimene vajab abi, näed, et tal on raske, siis ma saan talle natuke ikka anda sularaha. Samuti tuttavatele ei keeldu heategevusest või abist.. aga jah, kui sa ei tea nagu konkreetselt, et millega on tegemist, et kui palju tegelikult inimene seda abi vajab, siis see takistab annetamist.

Aga kui palju sa oled meedias tähele pannud, et nende aparatuuride kogumise kampaaniate kohta on tagasisidet antud? Ilmselt see ikka jookseb läbi ka kuskilt, aga see ei ole silma jäänud.. seda ilmselt ei tehta sama intensiivsusega, nagu algselt seda kampaaniat.. kuskilt jookseb see läbi, aga mastaabid on erinevad, see ei jää meelde.

Varasemates uuringutes on ka välja toodud erinevaid põhjuseid, mis võivad takistada annetamist. Näiteks suhtumine, et kui sa ise otseselt ühiskonnale kahju ei tee, siis sa ei pea ka muretsema, et kuidas teised hakkama saavad. Jah, võib ka olla. Aga mis sa sellisest suhtumisest arvad? Kui ma mõtlen, siis ilmselt ma vist kvalifitseeruks sinna kategooriasse.. et kui ma mõtlen, et ma otseselt halba ei tee, siis see on ka ju heategu juba, eks. Aga ma ei ütle, et see välistaks, et siis sa üldse ei tee.. et sellega ainult piirdudki.. aga tõesti, see on nagu valikuline, see on su enda valik. Tõesti selliseid ema-theresasid on vähe, kes seda iga päev, kogu aeg ilma valikuta teevad. Sa ikka valid ju, et kellele sa teed, millal sa teed, mida teed. **Aga millest need valikud võiksid oleneda?** See ongi just see, et kui palju sa tausta tead, kindlasti ka sellest oleneb.. kui sa suudad otsustada, et kuhu su annetus siis läheb, kas ta läheb õigesse kohta, õigele inimesele. **Kui palju see probleem siin rolli mängib?** See jääb ikkagi üksikisiku tasandile, sa toetad ikkagi konkreetsed inimest, see on situatsioonis väga palju kinni.

Veel on toodud välja see, et ei soovi vastutust võtta. Et kui sa üks kord sekkud, siis sinult jäädaksegi seda ootama. No see on jah.. kuigi ta päris nii ei ole, et sa jääd vastutama.. aga kui sa juba korra seod, ükskord aitad, siis jah.. kergem on võib-olla distantseeruda sellest, mitte mõelda selle peale. Kui sa juba mõtled, siis sa oled seotud.. aga ma ei usu, et sa otseselt vastutama jääks selle eest.

Need tegevused võivad olla ka erinevad, näiteks tasuta töö või see, et ma viin kellelegi iga nädal süüa.. seda küll, et siis tekib nagu kohustus väikene. Sul on järgmine kord väga raske ei öelda.

Veel on välja toodud, et inimesed ei tule selle pealegi, et aidata. Ma ei usu, et keegi selle peale ei tuleks.. võib-olla tõesti jah, et kui sa ikkagi näed, et probleem on olemas.. aga kergem on teha nagu, et ma ei näe seda.. ma arvan. **Palju võib olla ka selliseid, kes tõesti ei näegi seda.** Noh, ma ei usu, et sa nüüd mitte midagi ei näe, sa pead ikka täiesti klaasi taga siis elama. Et kui sa sõidad ainult tumedate klaasidega autoga uksest-ukseni ja käid ainult kõrgetes majades, siis sa tõesti ei näe seda viletsust ja probleeme. Aga ma usun, et kuskil sa ikka kohtud nende asjadega. Noh, lehti ikka loed eks ja uudiseid vaatad.

Veel on toodud probleemina, et inimestel on kiire, neil pole aega kampaaniates osaleda. Seda ka.. see kiirus muudab kõik pealiskaudseteks.. sa jõuad asjadega tegeleda ainult pealiskaudselt.. mitte nagu see India juuksur, et tal on tõesti aega ja ta suudab nagu, tal on empaatiat selle võrra rohkem.. me libiseme asjadest üle, nagu lutsukivi, hops-hops-hops. **Aga kas see on siirdeühiskonna probleem või?** See on.. kindlasti ka seda.. kapitalism üldiselt on ka juba niimoodi loodud, et sa pead kogu aeg jooksuma. Kui sa ei jookse, siis sa hakkad maha jääma. Aga nagu meie siirdeühiskonnas siis seda enam.. kui vaadata arenenud Euroopa poole, siis seal on elutempo rahulikum kindlasti, no neil on asjad paigas. Me peame neile järgi jõudma.. kindlasti on selle pärast kiirust ja pealiskaudsust rohkem ja iseenda peale mõtlemist. Sul ei ole endalgi homse päeva suhtes täit kindlust, et homme midagi ei juhtu. Elu on siiaamaani näidanud, et *the only constant is the change*, et kõikkogu aeg muutub, sa ei tea, mis olukord on homme-ülehomme.

Aga arvamus, et erasektori heategevuskampaaniates kasutatakse ühiskonna valupunkte ära ja tegelikult suurendatakse läbi selle oma kasumit. Näiteks, et EMT ei hooli nendest tänavalastest, vaid hoolib ainult oma kasumist.. No see on iga äriettevõtte esmane ülesanne ja selleks ta loodud ongi, et käivet ja kasumit suurendada. **Ehk sina ka pigem ei usalda erasektori poolt läbi viidavaid heategevuskampaaniaid?** Eei, noh ta ei ole ju.. ma ei saa uskuda, et see on üdini aus ja missioonitundest lähtuv. See on ikkagi kaalutletud. **Aga sa pigem ei osaleks neis?** Ma pigem ei osaleks.

Samamoodi on toodud välja ka ebaaususe probleem heategevuses. Kas sa oled ka ise kogenud seda mõne kampaania puhul – oled sa andnud raha ja seda on kasutatud teisel eesmärgil? Organisatsiooni tasandil mitte – seal sa ei näegi, kuhu see raha läheb.. aga mis ma enne rääkisin – isiku tasandil küll, need paar näidet. Need, kes mängivad abivajajat ja tegelikult justkui ei ole abivajajad.. sa näed, et see on tegelikult business, see on äri.

Aga arvamus, et heategevus võimaldab riigil unustada oma sotsiaalsete garantiide andmise kohustuse? Ma arvan, et riik lõppkokkuvõttes siiski ei pääse sellest.. et heategevusega sa ei suuda kõiki neid asju ära ei lahenda, heategevus on kord aastas kampaania korras tehtav asi (kodutud sauna), aga tegelikult on terve aasta vaja neid probleeme lahendada, rutiinselt.. ja siin seda heategevuse hooleks jätta ei saa, tõesti, neid abivajajaid on niivõrd palju, et lihtsalt ei jõuta seda kõike heategevusest ära teha. Aga küll see ka kosub ajapikku, ma ei usu, et riik jääbki lootma heategevusele.

Kui sa proovid mõelda annetajate koonportree peale, siis millised võiks olla need inimesed, kes ühiskonnas annetavad? Ma arvan, et nad on juba natuke vanemad, rohkem naisi, kui niimoodi sotsdemi järgi võtta. Ja tegelikult nad ise ei pruugi olla üldse hästi kindlustatud, aga just see, et nad on seda mingit viletsust näinud üks ja see suunab neid abistama.. ta oskab paremini ennast sellesse olukorda panna. **Aga miks sa arvad, et rohkem naisi?** Mul on millegipärast selline tunne, et nad lihtsalt on sellised hoolivamad. **Oskad sa veel mingeid jooni välja tuua – millised väärtushinnangud neil võiks olla?** Noh, nad on kindlasti sellised elutervemad, nad ei osale sellises võistluses suure auhinna nimel onju, ei ole sellised oravad rattas, ei mõtle ainult materiaalselt, nad ei ole ainult raha peale väljas.

Aga kas nende suhe riiki ja ühiskonda võiks kuidagi erineda mitteannetanute omast? Ma arvan, et ühiskonda kindlasti, ma ei tea, kuidas riiki.. kui ta just neid kollektiivseid väärtusi seab ettepoole individualistlikest.. et siis ta nagu oskab vaadata ka ühiskonna peale ja talle läheb see korda, et kuhu poole ühiskond liigub. Ei mõtle ainult enda asjade peale.

Aga kui palju võiks annetamise valmidus oleneda sellest, et millises elustaadiumis inimene on? Vanemad inimesed ei ole enam niiväga liigestest lahti, väärtushinnangud on välja kujunenud.. nad teavad juba, mis on mis ja tunnevad õiged asjad ära. Selles mõttes ma arvan, et inimesed, kellel on suurem elukogemus, need on pigem valmis annetama.

Kui sa mõtled annetamise kampaaniate peale, siis mida sa arvad, mida head nad võiksid endaga ühiskonnas kaasa tuua? Nad aitavad probleeme tõstatada, toovad välja need valupunktid ja lasevad ka sul märgata seda, neid abivajajaid. **Kui palju nad hoiakuid võiksid muuta?** Eks nad omajagu kindlasti, et.. noh, eesmärk oleks ka ju see, et see muutuks sulle normiks, mitte erandiks. Et sa jõudu mööda osaledki.. või vähemalt, et sa võtad heategu kui normaalset nähtust ja mõtledki rohkem ühiskonna peale, kollektivistlikumalt.

Aga kas need kampaaniad võiks endaga ka midagi halba kaasa tuua? Noh, siis kui riik hakkaks mõtlema, et nüüd ongi kõik hästi – nad saavad ise hakkama. Aga ühiskonnas.. ma ei tea, et kellegi hoiakut nad negatiivselt mõjutaksid.. ma ei usu, et siin midagi negatiivset väga kaasa tuleb.

Milliseid annetamise kampaaniaid sa mäletad? no, lastehaiglad – need on iga-aastased, juba pikk traditsioon. Aga konkreetset ei meenu – mingeid aparate on kogu aeg vaja osta.. võib-olla mingid doonorikampaaniad.. **Kui palju sa mäletad erasektori kampaaniaid?** Ega mulle väga meelde ei jää.. sel hetkel ma märkan, aga uued asjad tulevad peale ja ta jääb ikka mingi kuluturkihi alla, kuhu tuleb järjest uusi asju peale. Ja kui sa ise seal osaline ei ole, vaevalt, et ta sulle meelde jääb. **Aga kas mõni kampaania on sind kutsunud ka annetama, et oled mõelnud, et selle kampaania raames ka annetaksin?** Mul on ka ilmselt see, et ma ei oska valida, milline on see kõige õigem.. ma tean, et ma kõiki ei jõua toetada kindlasti, aga milline on see üks ja õige, et kelle kasuks ma peaksin otsustama.. ja siis ta ongi jäänud valimata.. võib-olla tõesti, kui oleks mingi asi, mis endale läheks rohkem korda või oleks ennast või tuttavaid-lähedusi puudutavad, siis mõtleksid rohkem nende peale. Aga sa vaatad, et neid käsi on sinu poole sirutunud nii palju, et sa lihtsalt astud sammu tagasi.

Aga sinu enda side heategevusega – sa mainisid, et sa ei ole annetamise kampaaniates osalenud? Kampaaniates ma jah osalenud ei ole, aga ma olen andnud raha kerjustele. **Aga millised need ajendid on olnud, kui sa oled seda teinud?** Kahju hakkab lihtsalt inimestest. Mul oli vahepeal juba stammkunde.. pensioniametis, seal oli üks selline teismeline vene poiss, ta käis karkudega, tal oli jalgadel midagi viga ja ta oli tumm, ta ei rääkinud, vänderdas niimoodi imelikult.. ja tal oli kiri kaasas, ema kirjutatud venekeelne kiri. Ma ei vaevunud lugema, mis seal peal oli, andsin lihtsalt 25 krooni.

Kui sa mõtled tuleviku peale, siis kas sa pigem samamoodi kampaaniates ei annetaks? Ei, ma ei välista.. kui läheb korda, siis pigem osaleksin.

Aga kas see võiks olla mingis kindlas valdkonnas? Pigem ikka selline inimlik õnnetus, ma arvan.. et selline riiklik struktuur, riiklik asi ei lähe korda – Lastehaiglaste aparate osta.. aga jah, kui inimestega midagi juhtub, siis nad tavaliselt ei ole ka ise selles süüdi ja siis ma olen küll valmis aitama.

Aga heategevus sellel tasandil, et tasuta tööd teha, kuidas sa sellesse suhtud? Jaa, see tuleb kindlasti kõne alla.. ma olen ühe korra kaalunud ka seda.. see oli eelmisel aastal, enne valimisi, kui Pirital oli mingi õlireostus.. aga ma ei läinud selle pärast, et siis oleks uudistesse sattunud, ma ei taha uudistesse sattuda. Seal oli ka nii, et mingid vabatahtlikud koristasid seal vist.

Aga püsiannetuse tegemine, kuidas sa sellesse suhtud? See peab olema hästi sihitud.. et just nagu see Soome näide oli, et mingi laps kusagil Aafrikas ja raha läheb kogu aeg sinna. Et sa kontrollid seda, et ei pane kuhugi suurde katlasse, kus tagaukse kaudu osa rahvast lahkub kogu aeg, et peetakse nende elustiili üleval. Selles mõttes, et ma nagu ei usalda esmapilgul asju, seal peab olema mingi usaldus.

Lõpetuseks vaatame mõnda kampaania visuaali. Kas sulle meenub see kampaania (Väike rahasiüst)? Seda karumõmmi ma olen vist näinud. **Mis mõtteid see visuaal tekitab?** Noh, näed, et tegemist on lastega, et tegemist on meditsiiniga – läbi selle karu ja süstla. **Kas see teema saab**

juba kaugelt selgeks või võib jääda mulje, et siin on mingi muu teema hoopis? Ega ta otsesõnu kohe selgeks ei tee, see ei ole šokireklaam.. šokireklaam oleks sulle kohe selgeks teinud, et millega on tegemist.. oleks siin mingi hingingaakuv väikelaps..

Kuidas see sõnum siit välja tuleb? Et keegi tahab raha saada. Ma ei saa nagu koheselt aru, et kuhu see raha nagu läheb.. seda ma pean hakkama siit lugema. Noh, ma ütlesin - ma ei saa sellest aru, see peaks olema riigi probleem, mis kanditakse siis osavalt avalikku sektorisse.. lihtsalt rõhutakse sellele kaastundele, et lapsed on need, kes alati saavad abi ja kaastunnet, eks. See on minu jaoks hästi võlts, selline odava trikiga püüdmine. **Aga kas see põhisõnum tuleb siit sinu jaoks hästi välja, kui sa seda alumist teksti ei loe?** Ei, sa pead ikkagi lugema, et sa ei saa aru..

Aga mis see sõnum peaks olema, et sa saaksid aru sellest kohe? Tegelikult sõnum peaks olema.. ilmselt see probleem peaks olema välja toodud, miks siis... et sa näeksid seda probleemi.. sest tegelikult see raha andmine on juba järgmine samm. Kõigepealt sa tahaks ikkagi teada, et mille jaoks sa annad seda raha. Et kõigepealt peaks olema püstitatud ülesanne, see eesmärk millega sa tahaks kaasa minna.. aga see, kui sinu käest kõigepealt otse raha küsitakse ja alles siis hakatakse kusagil all seletama, et milleks, siis tundub, et just see raha on nagu tähtsam..

Aga teeksid sa veel midagi teistmoodi siin? No ilmselt visuaal peaks siis mingi muu olema, hetkel see karu ei anna seda mõtet edasi.. ta toetab ainult praegust sloganit oma süstlaga. **Mis sa sellest sõnamängust arvad: väike rahasüst igal kuul?** Kui siin küsitakse püsiannetust, siis nii ta tegelikult on.. see ongi nagu rahasüst, natuke igal kuul. Siin tekib kohe küsimus, et kas see jääbki lõputult niimoodi kestma, et annan sõrme, võetakse käsi.. et peangi maksma elu lõpuni või saan ma seda ka katkestada kusagil? **Eks see ilmselt on Hansapanga teenuste kirjelduse all.** No ega see püsiakorralduste katkestamine ei ole ka lihtsaks tehtud, et mine panka kohale ja.. liitumine tehakse sulle lihtsaks, aga sealt väljatulemine enam nii lihtne ei ole. Ma arvan, et see tehakse sulle meelega keeruliseks.. sest püsiakorraldus on kõige tulusam asi – see tagab lojaalsuse. Sa unustad ära, et sa maksad, sa ei pane tähele.. see on konksu otsa võtmine, turunduslik nipp. Kui sul on püsiakorraldus, siis võidakse su selja taga tõsta hinda nii, et sa ei pane tähele.

Mis sa arvad, kellele see reklaam suunatud on? Ilmselt kõigile neile, kellel jääb iga kuu üle kas siis 25 krooni või 100 krooni, et kellelt on midagi võtta.. ega ta otseselt kellegagi ei räägi küll.. ma ei teagi, kellele see suunatud on. Lapsed võivad vaadata, et oi, kui nunnu karu, aga neilt pole jälle midagi võtta. **Eks läbi sellise mängukaru näitamise ta räägib võib-olla lapsevanematega.** Kindlasti läheb korda neile, kellel on olnud lastega probleeme, kelle lapsed on sealt kliinikust läbi käinud ja kes teavad konkreetset olukorda ja neid probleeme seal, et riik ei toeta ja katus jookseb läbi –tadadaa onju.. mina vaatan, et Tartu Ülikooli Kliinikum – peaks ju väärikas asutus olema, et kuidas tal saab nüüd nii kehvasti minna.. ma ei usu seda, ma ei tea seda kohapealset olukorda. Minu ettekujutuses nad äkki ei vaja seda. Tartu Ülikoolil läheb hästi onju.. see vajadus ei tule siit minu jaoks välja kusagilt. Siin on täpselt see, et võtame need lapsed, et neile tuntakse kõige rohkem kaasa, no et siis äkki rahakoti raud käib kiiremini klõpsti lahti. See on kõige selline kergem tee, odavam nipp. Samas siin jääb ka ebamääraseks, et mismoodi see minu raha neid lapsi aitab.. ma ei saa ka aru, ma näen, et siin tahetakse kliinikumile üldiselt raha, et katust parandada ja linoleumi panna.. lapsed siit otseselt abi ei saa. Ikkagi igal kampaanial peaks olema konkreetne abivajaja, persoon seal taga.. kindlasti see aitab kaasa.

Tahad sa veel midagi selle kohta öelda? Ma ei tea, mis ma oskan veel siin öelda.. mõnele kindlasti süstal seostub hoopis narkomaaniaga onju, mulle õnneks mitte.. aga ma arvan, et nooremale põlvkonnale seostub see kohe narkomaaniaga.

Vaatame järgmist kampaaniat (Selver). Mis mõtteid see tekitab? No siin on see laps välja toodud, see töötab reklaami kindlasti paremini kui karu. Nii.. aga siin kui vaatad, et igalt ostusummalt 10 senti, siis mõtled, et keda see 10 senti ikka aitab, see nagu ei olegi mingi

toetamine. Aga see on nii äraleierdatud teema, et need lapsed on seal haiglas ja neil on seal paha olla ja.. ma ei usu seda. Et nüüd läbi pikkade aastate see on ikka nii vilets seal. See on lihtsalt selline kerge teema.. just mõeldakse välja, et peaks midagi tegema, et seda sotsiaalset hoolivust tõsta.. nii, mis me siis teeme? Noh, lapsed, muidugi! ma võib-olla ise ütleks ka.. **aga mis mulje see Selverist jätab?** No, eesmärk on ju läbi näha, et mida siin on taotletud.. pigem minu jaoks mõjuks see palju paremini, kui ei oleks mingi kampaania vaid Selver teataks, et vot, me annetasime Lastehaiglatele nii palju raha, onju. Et mina arvan jah, see raha võetakse minu käest ja nemad annavad, nemad on õudsalt head onud, tegelikult jagavad minu raha.. aga kui nad selle vaikselt kokku korjaks ja ühel hetkel lihtsalt annaks selle kellelegi, siis see tõstaks nende väärtust minu silmis rohkem, sest siis nad annaks nagu oma raha. Ma tahaks näha nende panust.. siin on hetkel ikkagi see, et „tule tee oma ostud Selverist”, nad kutsuvad mind endale kasumit tooma, mitte heategevust tegema. **Aga see alumine tekst, „Tule aita ka sina”, mis sa sellest arvad?** No ma ei tea. Kas ma peaks Selverit nagu jõledalt usaldama, et ma annan kassiirile selle 10 krooni ja võin usaldada, et see raha läheb õigesse kohta, et ei panda oma tasku? Ma tean mitut näidet, ma ise küll tšekke ei kontrolli, aga meil tööjuures tullakse lõunal poest ja vaadatakse, et on pandud teiste asjade vahele Kinder üllatusmuna.. ja mitu korda.. mis tähendab seda, et õhtul see kassiir viib oma lapsele üllatusmuna. Kellegi teise raha eest.. Kassiirid on täpselt nii usaldusväärsed minu jaoks. Ma tahan näha rohkem altruismi – kui sa tahad head teha, siis tee seda altruismist, mitte omakasust. Kui see on ikka nii läbinähtavalt omakasu peal, siis see peletab eemale, heategevusele jääb halb maik juurde.

Kas see kampaania meenub sulle (Erle)? See tuleb mulle küll meelde, jah. Siin oli konkreetne keiss, siin nende lastega midagi juhtus, onju? Seda ma panin tähele küll ja sellest ka ajakirjanduses räägiti, see oli üsna hiljuti, kas eelmise aasta lõpus või.. **ei, ta oli ikka 2004 aastal.** Päriselt või? See tundub, et oli poole aasta eest. Minu arvates see on nagu.. see töötaks kõige paremini. **Aga mis mulje nende laste kasutamine siin jätab, ilma käte ja jalgadeta?** Ei, mind see ei häiri.. siin näidatakse ikkagi seda probleemi, et sa kujutadki ette, et see laps peabki nii elama.. **Aga sulle ei jäänud muljet, et nendel lastel ei ole ka tegelikult käsi-jalgu?** Noh, ma saan sellest keelest aru ilmselt, mida mulle öelda tahetakse, et ma oskan siit nagu edasi mõelda.. et ma ei piirdu sellega, mida siin näidatakse.. et sellel lapsel on ka nüüd jalad ära võetud.. aga see slogan ju ka räägibki, et ma annaksin ära oma jalad selle teise tüdruku eest. **Kuidas sulle see sõnum mõjub?** paneb mõtlema, see paneb rohkem mõtlema.. just, koputab minu südametunnistusele, et mida sa teeks, kas sa ka midagi teeks. **Aga kuidas sulle see tundub, et on need lapsed toodud siia välja, et räägitakse ühe lapse probleemidest läbi teiste laste?** Minu arvates on see väga hea.. et tegelikult sellele abivajajale ei meeldiks, kui teda siin näidatakse.. ja siis räägitaksegi läbi selle abivajaja lähedaste, läbi selle ringi, kes teda tunnevad, et mida nemad teeksid. Ja tegelikult see on hea. **Aga sul ei teki muljet, et see on lavastatud?** Seda muljet mul ei tekkinud, aga ma oleksin siis ääretult pettunud, kui see nii oleks.. siis oleks ikka tagasilöök. See usaldus on hästi habras tekkima, kui sa selle niimoodi ära killid, siis seda ei teki jälle pikka aega. **Minu meelest meedias ka räägiti, et kui sa vaatad neid lapsi, siis kas nad võiksid olla omavahel sõbrad?** Siin tundub vanusevahe küll olevat neil ja võib-olla selle haige lapse pilt on mingist varasemast ajast. Noh, selles mõttes, ma usun, et see nii on.. ma ei näe siin mingit pettust taga.. ma ei suudaks nagu uskuda, et see oleks kõik lavastus või fiktsioon. Siis ei läheks kohe mitte! **Kas see kampaania kutsub sind annetama?** See võib-olla isegi kutsuks.. siin nüüd ei osteta mingit aparati, aga laps saab raviraha.. siin on muidugi jälle see püsikorraldus, seda ma ei poolda. **Aga kas sa siin ei mõtle, et miks Haigekassa seda ravi ei taga?** Noh, seda Haigekassa olukorda me ka teame natukene.. nendega on kogu aeg mingi jant. Ja kindlasti Eesti ühiskonnas tänapäeval invaliidid ikkagi virelevad, et neile ei tagata vajaminevat miinimumi, see on üsna

pisku, mis nad saavad. Inimesed võiksid siin toetada.. aga siin on jälle küsimus, et kelle sa siis valid, keda sa toetad..

Mul üks tuttav.. võttis oma perre 2 last suvalisest perest.. seal oli ka nii, et ta tahtis kedagi nagu.. noh, ta on majanduslikult väga hästi kindlustatud, et tal nagu seda muret ei ole.. ja hakkas ka mõtlema lihtsalt puhtast altruismist, et võiks kedagi toetada. Et valiks välja mingi pere, kes on meedias olnud (perekond Rasv, paljulapseline) ja abi vajanud, et annetaks neile.. ja nad läksid kohaliku sotsiaaltöötajaga rääkima ja said selle tõelise pildi teada, et tegelikult need on sellised afišeeritud pered, kellel läheb tegelikult väga hästi, kes on või sees. Neil on teotajaid nii palju. Nad kirjutavad jälle mingi kirja ja neile saadetakse konteineritega asju (Balti Laevaremonditehas siin saatis neile jalgrattaid ja arvuteid ja asju). Ja tegelikult see pilt seal maapiirkonnas on kohutav, kui palju on neid abivajajaid peresid, kui palju on alkohoolikuid, kus kasvavad peres lapsed.. ja siis oligi nii, et mingi paljulapseline pere, kus vanematelt võeti ära vanemlikud õigused ja lapsed taheti lastekodudesse panna.. ja sotsiaaltöötajad ei viitsinudki tegeleda, neile oli lihtsam see, et võtame lapsed ära ja panema lastekodusse. Sealt ta võttiski kaks last oma peresse, tal endal kaks last oli juba. Ja ta ütleski, et sealt ta sai endale ikka tõelise pidi ette ja see oli ikka täiesti šokeeriv. Ja kui palju neid Eestis on.. ja siis hakkadki mõtlema, et kelle sa siit välja valid, keda sa toetad.. ja siin tahetakse saada ühele püsiannetust. Pealtnägijast on meelde jäänud üks vana mees, 7 kümpi, igast pensionist ta ostis lastekodudele värvipliiatseid.. tal tegelikult ei olnud raha üle ju..
Tahad sa veel midagi täiendada selle reklaami kohta? See on selline šokikas ja selline peabki olema.. et ei ole üle piiri mindud, aga sa näed seda probleemi. Ja siin on ka just, et sinu oma südametunnistusele mängitakse, just see eeskuju, et mina teeksin nii, mina teeks, kas sina ka teeks? Selles mõttes nagu hästi.

11. Intervjueeritav:

MA, M, 58 a, ettevõtte juht, kõrgharidus, Hiiumaa, kõrgem sissetulek, 2 last

Kuidas sa suhtud heategevusse?

Mis on üldse heategevus? Kui keegi on ilma jalgadeta ja istub ja kerjab ja ma talle paar münti viskan, siis kas see on heategevus? Ilmselt sissetuleku suurusest sõltuvalt – kui keegi saab 50 000 kuus ja kui ta annab 500 või 1000, siis sa ei puhu ju pasunat selle peale.. aga kui keegi saab 1000 krooni kuus ja annab 50 või 100 krooni ära, siis see on juba heategevus, suurem annetus tema jaoks. Mis siis nüüd on annetus – mulle öeldi, et ma olen hea palgaga väikeettevõtja, ilmselt saan rohkem palka kui Eesti keskmine, aga samas vähem, kui Eesti keskmine ettevõtja. Mis on minu puhul siis annetus, 500 ju ei ole annetus? **No tegelikult ikkagi on – kui sa annad 500 krooni mõne aparraadi ostmiseks või mõne kampaania raames või kellelegi abivajajale, siis see on ikkagi annetus.**

Vaatame erinevad heategevuse ja annetamisega seotud küsimusi, alguses selline teemasse sissejuhatav küsimus, et milline on sinu suhtumine heategevusse? Heategevus on vajalik, kindlasti vajalik ja heategevus tasakaalustab sissetulekuid. Kui keegi.. no James Watt tegi mootori väga ammu ja ega ei ole masinatel vahet – sisuliselt Ford, seal Citroen või midagi muud eksole, kui keegi ostab Jaguari, mis on tehniliselt kehva masin, järelikult ta juba annetab. Tähendab, ta ostab selle hea kuulsusega kehva masina ja on nõus selle panna eest palju maksma, kuigi ta tegelikult teab, et see ei kesta kaua. Aga imidž eksole.. see on juba.. aga ta maksab palju selle eest ja see läheb ühiskonda kõik ja see on hea tegelikult ekole. Kuigi..

Kas sa arvad, et annetamine on enda imidžile kasu toomine? Ei no, päris kindlasti, jah.. see on üks motivatsioon. Tähendab, noh, minu arust ka, kes käivad matustel ja nutavad seal..

omaksed teinekord ei nuta, aga, no näete, kui hea ma olen, ma nutan. **Et sisuliselt see on enda headuse tõestamine?** Jah seda kindlasti.. või ta nutab siis selle pärast, et ta võib varsti ise seal olla. Aga kindlasti on see – inimene vajab tähelepanu, inimene vajab aplausi ja see on üks võimalus. Aga väikeettevõtjal on seda sandisti teha näiteks, kui juba kolmas või neljas aasta meie firma annab toetust linnale raha vastu taevast lasta.. see tulemõll vana-aasta õhtul.. ja firma sattus esimest korda ajalehte, ma olin selle peale nõrдинud, selle pärast, et kõik meie töötajad ei teeni nii palju.. nad võiks öelda, et ma oleks võinud selle töötajate vahel ära jagada, eksole. Teiselt poolt on see avalikustamine, annetuste avalikustamine on halb. Kui ta tuleb südamest, siis sa ei vaja seda reklaami enam. Kui sa leiad, et kuhugi tuleks anda, siis sa annad. Aga kui sa annad, siis tuleb ka neid, kes veel vajavad.. näiteks tal on vaja sportimiseks, aga ma eelistaksin haridust, aga ta tuleb ja kerjab.. tal on vaja laagrisse kuhugi minna. Ma ei pea seda vajalikuks. Tsirkus on muidugi ilus asi, aga mina ei toeta tsirkust.. ma naudin ka seda, aga ma ei toeta seda. Nii et avalikustamine – päris kindlasti mina ei taha, mina keeldun.. kõigile, kes on tulnud küsima, ma olen öelnud, et seda ei tohi levitada.. sest mul on kindlasti töötajaid, kes ei teeni nii palju... kui tahaksid, kunagi ei teeni keegi nii palju, kui vaja oleks onju. Ja kui ma jagan siis kahte lehte raha.. kui ma jagan ka läbi firma, siis sisuliselt ma võiks selle ju kasumina välja võtta. Kui ma siia sinna raha olen andnud, siis igal juhul ei taha ma reklaami sinna, see peab vaikselt käima.

Aga millised erinevaid heategevusvorme sa pead vajalikuks ühiskonnas. Üks on nüüd see rahaline annatus, aga veel.. Noh, tähendab, mina alustasin oma seda teed 150 krooniga taskus, nii nagu kõik eestlased. Mina ei ole pärandina midagi saanud eksole.. ja oletame, et ma sattusin kogemata laine peale, võib-olla ma olin rohkem valmis selleks laineks, niiviisi seal peal istuma. Ja siis.. aga raha ei ole, aga oli võimalus midagi vedada.. näiteks ma vedasin aastaid Soomest humanitaarabi, ei sõitnud tühjalt, ühesõnaga, võtsin auto täis.. aga ma ei kujuta ette, et mulle peaks selle eest hoosianna laulma, aga.. ma tulin ju tühjalt, miks ma ei oleks võinud siis neid peale võtta. Küla teadis, et ma müüsin – ma võtsin 10 krooni pesumasina eest, sain niiöelda bensiini lisakulu tagasi.. see vorm on võimalik eksole, kui keegi midagi.. kui hiidlased ostavad Tallinnast mingit kaupa, mida Hiiumaal ei ole.. mul oli Citroen, ma käisin asju toomas, nüüd on sõiduauto ja enam ei saa. See on üks vorm, et sa aitad kedagi.. minu puhul näiteks puude lõhkumine kipub ära jääma juba, omal puud lõhkuda ja jõudu ja aega ei jää üle. Eks ikka materiaalne annetus on see, mis on jäänud.. ikka olen nagu rohkem valiv. Tähendab, kui siis see tulek ületab selle piiri, kust enam rohkem ei jaksa raisata, ka mõistlikule asjale, siis on lihtsalt nõ suhtumise küsimus, et kuhu sa annetat.. kas siis haridusele või spordile.

Aga kes peaks ühiskonnas heategevuse teemat üleval hoidma või kust peaks initsiatiiv tulema? See tuleb rikkuse kasvades ise.. siin ei ole vaja, nii nagu ei ole ametiühinguid vaja, sest, kui ma ei maksa piisavalt palka, siis lähevad töötajad naabri juurde.. seda ei pea keegi üleval pidama, see tuleb ise. Tähendab.. on raske olla rikas üksi keset suurt vaesust.. ehk see ei olegi võimalik. Tähendab, ei pääse see tipp piisavalt kõrgele, kui ta alt juurde ei kasvata. Ei ole võimalik üksi metsas äri teha, selle jaoks on vaja, et sul oleks ümber infrastruktuur, et sul oleks ümber haritud inimesed, kes suudavad õppida, kes tahavad õppida seda eriala, mida sul vaja on ja nii edasi. Tähendab, me ei saa üksi olla rikkad ja õnnelikud, me oleme ühiskonnas – järelikult, ühiskond peab kaasa tulema. Ma ei saa eralduda.. püramiid ei ole televisioonimast, et all ei ole midagi ja üleval on suur paks hunnik rikkaid. Ühiskond on püramiid, alt peab järgi tulema. Kui me tahame püramiidi kõrgemaks ajada, kui ma tahan paremini elada, siis peavad alt inimesed järgi tulema. **Aga sa arvad, et heategevust ei ole vaja kusagilt suunata, et see reguleerub ise?** **Et ei ole vaja suunamist riigi või kolmanda sektori poolt?** Riik ei.. riik peab võtma takistused.. praegu on nii, et kui keegi tuleb minu käest küsima 100-t krooni, kunagi seda oli, koolivihikute jaoks.. või laagri jaoks, siis talle tuleb see ootamatult, et tegelikult on seal sotsiaalmaksud taga.. ja

tegelikult kui ma maksaks seda mitteametlikult palgana, siis on maksud veel suuremad.. tuleb veel sinna otsa nõ luksusmaks.. riik peaks jätma selle võimaluse.. aga kui riik ei ole seda võimalust jätnud, siis järelikult on riigil endal raha vähe. Mis noh.. riik on ka noor alles. **Aga kolmas sektor, mis nende roll võiks heategevuse juures olla?** Noh, koordineeritud tegevus on tõhusam.. on suurfirmasid, kus on töötajate palgad väiksemad, nt Elcoteq – neil on töötajate palgad palju väiksemad kui meie firmas ja nad on kõvad aitajad. No, reklaami pärast. Ja eks nad.. aga nüüd, et see raha läheks siis tõesti sinna, mida on ühiskonnale kõige rohkem vaja.. et mitte ainult sellisesse väljapaistvasse või esiletõstetud valdkonda, vaid igale poole, kus seda raha vaja on.. selleks on neid heategevusorganisatsioone vaja.

Mida heategevus inimesele annab, sellele heategijale? Eks ta ikka ühelt poolt annab rahulduse, ta annab, noh, ütleme niiviisi, et suurettevõtjate naised, kes võib-olla ei rahuldu erialase tööga, mis nad on õppinud kunagi, või ekole presidendiprouad osalevad igal pool sellistes.. eks ta neile annab enesetoetuse. Tähendab, inimene olemuselt püüab olla hea. Inimesed on head olemuselt.. ja siis tänu mingitele juhustele, kokkusattumistele, võib-olla haigustele, tont teab, mis veel, võib ta midagi halba teha.. aga inimene tahab olla hea, alati kõigile meeldib olla see suur heategija, näha tänulikke pilke jne... niiet, see on inimesele loomupärane, nagu õhk, ta toitub sellest.. ja peeglisse on julgem vaadata, kui sina sööd ainult liha ja teine on leivakoorte peal, siis on piinlik peeglisse vaadata. **Kas sa oskad midagi veel välja tuua, mida heategevus inimestele annab?** Ega rohkem.. üks asi on noh inimesele.. küsimus on.. üks on reklaam eksle, reklaam minule.. Šmigunile annavad toetust ekole need, kes vajavad oma silti tema otsa ees. Ja need, kes Šmigunidele ei anna, püüavad väikesi lapsi näiteks basseini aidata, need on nagu suuremad aitajad.. ja ikkagi see rahulolu ja arusaamine, et minu lapsed ei saa olla kaugelt õnnelikumad, kui ümberringi on suur vaesus. Tal peab olema sõpru, kes oskavad ta lastega mängida või olla samal tasemel. Ei ole võimalik minna heasse kooli, osta sinna head õpetajat, ei ole võimalik metsa rajada head kooli kui ei ole seda, kust perest tulevad need lapsed kooli.. kas antakse endale aru, et ümbrus peab olema sama rikas.. eino, mitte sama rikas, see on kommunism.. aga et peab olema minimaalne tase, muidu lihtsalt ei ole ise õnnelik. See on üks võimalus. Aga paljud kindlasti, see Ema Theresa ja teised samalaadsed, kes küll oma raha ei kuluta, aga oma energiat ja tervist.. vajavad ja saavad rahulduse sellest.

Aga kui palju sulle meenub, et on meedias räägitud heategevusest? Ee.. no ütleme niiviisi, et ega ei loe ajalehest heategevuslikke artikleid, või artikleid heategevusest. Olen ettevõtja ja ma pean tundma seda keskkonda, kus ma olen, ma usun, et see aitab mul firmat juhtida ja firmat pidada. Ma ei loe neid roosamanna-lugusid. Aga see tuleb ise.. ma ei tea, televiisorist, siit-sealt, ma ei väldi seda infot, kui ta tuleb. **Aga milline toon või mis emotsioon on sulle jäänud sellest? Või kuidas sellest räägitakse?** Noh, ega ei ole nii julget inimest, kes heategevust kiruda julgeks.. isegi, kui tal.. noh, kerjusele mündi viskamine ei ole heategevus, soodustab laiskelu, aga.. see ei ole populaarne, mis ma praegu ütlen.. ega ei ole nii julget inimest, kes heategevusest halvasti räägiks. Ega seda ei saa üheselt võtta, et meedias kõik on aus. Tähendab, ta on see, mis ta on ja meedias ikkagi peab midagi väga uut ja kardinaalset rääkima, et keegi üldse lehte ostaks.. seal võimendatakse selliseid teravaid, ootamatuid, reklaamitud asju.. aga ega mulle ei ole heategevusest rääkimine, noh, rohkem kuulmine, ma kuulen raadiost seda.. ei ole midagi negatiivset loonud.. aga ma annan endale aru, et ega nad negatiivsega turule ka ei tule.

Ma annan sulle ühe artikli lugeda heategevuse teemal. Mis mõtteid see artikkel tekitas? No esiteks see, et India näiteid ei ole mõtet Eestisse tuua. See on niisugune tühi loba, mille pärast.. ilmselt India filosoofia jaoks, ma kujutan ette, me oleme veel koopaelanikud. Ja võrrelda midagi, mis on Indias leeprahaige, me oleme võib-olla niipalju lollid, et me ei tea, et see leepra ei ole ohtlik näiteks. Praegu me peame hakkama nende aidsihaigetega koos elama ja arenenumad

ühiskonnad juba elavad ammu koos ja midagi ei ole juhtunud, eksole. Niiet India näiteid Eestisse ja üldse Euroopasse tassida, see on niisugune.. jah, see peab olema julge temp. tähendab, et hakata neid üldse tassima siia, India – see on hoopis midagi muud.. kui seal laip vedeleb jões, ei torma keegi seda laipa välja tooma, see on usk ja ta peabki seal olema, ta ei tohigi mujal olla ja nii edasi.. India on jama! Meie jaoks.. me ei küündi oma mõistusega üldse sinna. See on minu arvamus.

Jõulud.. nojah, minul läks selle jõulu ajal ka kingituste peale, ma kujutan ette, tublisti üle 10 000. jõul - kui inimene vajab... see on see jälle, et inimesed on olemuselt head ja nüüd ta koondab selle ühte kohta ja ühte hetke, et saaks nagu rohkem teha midagi.. on ju kama kõik, et millal kinkida.. no – see on vanast ajast sisse kujunenud aeg, põllutööd on tehtud, metsa veel minna ei saa ja kaks nädalat vaheaega.. ega jõulud ei ole seotud Kristuse ja ristiusuga, jõul on ürgvana aeg, ürgvana komme. Seal on inimesed kõige avatumad sellele teemale, neil on aega, nad ei siple.. aga kui ma lähen hommikul kell 6 tööle ja tulen õhtul kell 8 tagasi, no mida mul on aega mõelda.

Aga, noh.. seda esiteks. Teiseks, jah, see müür, kuhu need ettevõtted taha poevad.. Mida rohkem on annetajaid, seda rohkem on annetuse vajajaid. See on selge, eksole.. noh, teiselt poolt, mingi tasakaal peab olema. See on nagu töötuse puhul ka, see on küll ebapopulaarne rääkida, et töötus on hea asi, aga TIPis õpetati meid turumajandusse juba vene ajal ja on välja öeldud, et töötus ei tohi langeda alla 5%, eksole.. ja need 5% peavad oleme täiesti terved, täiesti elujõulised ja oskustöölised, mitte kaltsakad, kes ei oska midagi ja ei tahagi osata.. ilmselt on nende abivajajatega täpselt sama lugu – nad on ühiskonnas olemas, nad peavad alati olema, nad ei kao kuhugi.. ükski ühiskond ei ole nii rikas eksole.. ainuke asi, et Ameerika abivajaja võib-olla ühendriikide põhjaosariikides seal elab paremini, kui meie minister. See on kõik suhe, eksole. See on antud ühiskonnas välja toodud.. igas ühiskonnas on omad kriteeriumid, kes on abivajaja, kes ei ole abivajaja. Ilmselt nad peavad kogu aeg olemas olema, et kasvõi meenutada seda, et sa oled seal. Igauks loob, riik, iga ühiskond loob kõik need grupid.. kui nad ei ole olemas, siis nad tuleb luua, tahes või tahtmata.. see ei sõltu meist.. ta on lihtsalt, see on ühiskonna loomupärane.. ilmselt.. ma ei ole ühiskonnaõpetust õppinud, ma olen tipikas, Raua kooli insener, aga.. ju nad on, peavad olemas olema, kasvõi selleks, et rahuldada oma heategevusvajadust, noh, näiteks. Näiteks kerjused ajavad mind vihale eksole – on statistikat tehtud, et nad teenivad rohkem, kui meie üliõpilased näiteks. No, miks ma peaksin viskama kerjusele, kui üliõpilane rikub oma magu, süües ebakvaliteetset ja ometi tast on tulemas ühiskonna parim osa.. meile tulevad põgenikud Eestisse, kellele rahvusvahelised organisatsioonid nõuavad kindlat suhtumist, sa pead andma talle süüa-juua, sa ei tohi teda vangi panna, ja nii edasi, tema kongis peab olema see ja teine ja seitsmes eksole ja kui sa vaatad ta kongi- ja elutingimusi ja toidulauda, siis see on palju parem, kui üliõpilastel.. no mille pagana pärast, see on ju absurd.. aga see on võetud prantslastelt eksole, kes on oma tootlikkusega nii kaugel, et nad võivad seda šõud teha, nende jaoks see on kerjus, meie maa peal rikas inimene.. noh, annetamine ja kõik see on eluvorme ja see ei kao kuhugi, mingi meie ühiskond kuitahes rikkaks. Ikkagi on neid, kes siis erinevatel põhjustel, kas ei viitsi või ei oska – tulevad küsima. Aga ma kujutan ette, et väikeettevõtted, nagu mina, valivad oma annetuse objektid ka selle järgi, et keda tunned, keda tead. **Eks siin on usalduse küsimus oluline.** Et ma tean, kuhu see raha läheb, eksole.. möödunud aastal, või oli see sel aastal – ma ei mäleta, no pole oluline.. kusagil aastavahetuse kanti - mina ja minu pere, meil läks 40 000, andsin oma raha käest eks.. jah, ma ei andnud võõrastele.. ei oskagi võõrastele anda, ma ei tea, milleks ta seda raha kasutab.. mitte see hirm ei ole ka, aga ei olegi raha üle.. ei ole veel nii rikkad, et jagada.. ma ei saa anda kellelegi seitsmendale, kui mul oma peres on.. ee.. üks laps on teoloogia lõpetanud, tema mees on teoloog – neil ei ole raha.. mismoodi ma nüüd lähen kuhugi mujale pakkuma, kui oma laps vajaks vastavalt oma haridusele võib-olla rohkem võimalusi. Noh, kasvõi

selleks, et käia maailmas ringi, kasvatada oma last paremini, anda talle tunde lisaks kõrvalt.. kõik maksab, midagi ei tule ilma. Õpetada keeli, kõik maksab. Ma ei saa tänavale minna ja võõrastele anda, sest oma ümbruskond, niiöelda ringkond siis, on veel vaene.. ma ei saa minna kuhugi kallile heategevusüritusele, kus ainuüksi minek maksab juba.. kui mu lapsel on midagi vaja. **See on kindlasti omavahel seotud - kui sa oled mingile tasandile jõudnud, su lähedased on järjele saanud, siis sul on silmi võõrastele abivajajatele.** No, siis jääb raha üle, jah, siis ma püüan seda abitust ja kasvõi mustust või tont teab – seda vähendada eksole, et ma pääseks ka puhta jalaga, nii piltlikult öeldes – puhta jalaga käima. Mul on tütar eksole Tartus, doktorant, aga tal ei ole lähedalt süüa. Noh, ta jah oma laps, sinna peaks rohkem andma muidugi – aga ka ühiskonna tasandil on targem aidata seda doktorandi, kui.. kui.. inimest, kes seal silla all elab. Pariis on rikas, aga seal on kõik sillaalused inimesi täis. Me võime neile raha jagada, aga ikka nad lähevad ja ööbivad seal. Nad ei tule sealt ära – see on nende keskkond, nende loomulik olek.. aga Eesti on nii vaene, et siin jüri mõisasid ja neid on vähe, kes võiksid.. ja kindlasti nad jagavadki, ilma reklaamita, aga neid on pagana vähe siin.. enamus on ise näljaga pooleks – no nälg oli palju öeldud, aga omalgi on vajadused rahuldamata.

Aga miks inimesed üldse peaks annetama? Aga see on see, et kui on õnnestunud oma tööga endale saada rohkem, kui sa hetkel vajad, siis tekibki see mõte, et aga kui annaks natuke vasakule, võib-olla veidike paremale, eksole. Sellele, kes nüüd kasutaks seda minu tõekspidamistele vastavalt.. eks narkomaanil on ju valu, kui ta ei saa hashishit, aga ma ei anna ju talle selle ostmiseks, aga ma ei anna ju talle.. see on absurd, vot ei anna.. või ma annan siis organisatsioonile eksole, kes ta võib ta sealt välja tuua.. töökad ja Eestile vajalikud inimesed ei saa end ravitud raha puudusel, miks ma peaksin siis oma raha andma minnalasknud inimesele, kes.. ei ole muud kui ainult nakkusohtu, mida varem sureb, seda parem.. jah, oleks mu oma poeg selles olukorras või tütar, siis ma ilmselt ei räägiks nii, aga siis ma ei oleks ka objektiivne hindaja. **Et ikkagi mõjutab hästi ka palju see, kui probleem on sinu lähikonnas?** Ei noh, kahtlemata, tähendab ei oskagi.. ei näegi kaugele.. miks ma läheksin Andalusiasse neid Aafrikast ületulnud põgenikke aitama, kui siinsamas ümbergi on probleeme.. Eestis ja veelvähem omas peres, omas lähikonnas.. meil läheb perest välja üsna palju raha iga aasta.. möödunud aastal läks 40 000.. **Kindlasti hästi palju mõjutab, et kui sa ise oled midagi taolist läbi elanud, et siis sa märkad ka seda probleemi ühiskonnas.** Noh, ei.. ega ma ei ole rikkast perest päris jah.. nõukogude ajal oli haritlaste pere määratud vaesusesse ja põllumees, põline rikas, tema jõi ühe õhtuga rohkem raha ära, kui haritlaste pere üldse teenis.. õpetaja või arst või insener või.. ma nüüd läksin vist kõrvale..

Varem on ka ülikoolis uuritud annetamise teemat ja siin on välja toodud erinevaid motiive, miks inimesed võiksid annetada. Siin on välja toodud arvamus, et paremal järjel olevad inimesed peaksidki teisi aitama. Kuidas sina sellesse suhtud? No ega.. narr oleks, kui kerjuselt tuleks printsile raha, ikka printsilt kerjusele.. see on täiesti iseenesest mõistetav, seesama teema, eks, et me tahame ju ise kõrgemale, kaugemale, rohkem näha ja nii edasi.. aga, et see püramiid kasvaks, siis peab teda altpoolt kasvatama, et ülespoole pääseda.. ja noh, inimene on põhiolemuselt hea, ega ta muidu vist ei oleks inimeseks saanud.

Samamoodi on välja toodud lunastus – et inimesed tahavad lunastust saada läbi heategevuse, teiste aitamise. Jah, kuigi on öeldud, et kui viimasel hetkel pärast sadu tapmisi andeks palud, siis oled sa samal järjel, kui inimene, kes on terve elu oma piskust teisi teotanud.. siis siin tundub kusagil kahvel tekkivat, arusaamatu.. ma olen tipikas ja ma arvutan, emotsioonid on vähemal tasemel, kui loogiline arutluskäik.. kui ta enne surmamõistmist jõudis lunastusele mõelda ja tahta, siis ta on võib-olla paremal järjel kui mina.. aga oli see nüüd see teema, mida sa mõtlesid? **Ilmselt ka ülekantud tähenduses lunastus – et kui näiteks oled raha saanud**

ebaausal moel, siis püüad seda läbi heategevuse kuidagi lunastada. Noh, tähendab... ebaausal teel rikkaks saanud.. Ameerikas olevat selline arusaam, et iga rikkuse alge on kriminaalne.. ja ometi on neid rikkaid, kes annetavad tohutuid.. ta on kriminaalne sel hetkel, seaduste suhtes, mis seal kehtivad.. eks seadused muutuvad.. ebaausal teel.. noh, jah.. otse varastamine või tapmine ja rikkaks saamine – see on ebaausal teel saadud.. see ei ole nii üheselt võetav mõiste. **Aga samas – võib olla, et inimesel on motiiviks lunastus.** No, kahtlemata, jah.. aga ikkagi, pärast seda, kui ta oma kõht on täis.. ta ei jaksaks mõelda, kui ta oma kõht on tühi. Eks ikka võib-olla lunastus kaudne motiiv.

Ka on välja toodud võiduvõimalus, näiteks EMT kampaania, kus annetades sai võita mobiiltelefoni. No, vaevalt, et see mobiiltelefon nüüd kedagi motiveerib 25 kr andma.. vähemalt, minu loogika järgi, ma ei usu.. aga võib-olla on inimesi, kes loodavad selle peale... kui mina oleks hakanud oma äri niimoodi loteriil osaledes ja lootnud, et ehk ma võidan ja hakkan kõvaks ärimeheks, siis usun, et ilmselt mul ei oleks midagi. **Sa ei pea seda motiivi õigeks?** Ei, noh, eks ta võib-olla meelitab veidike rohkem raha kokku.. no, aga siin oli ka ju haiglale korjati raha ja me kõik olime hasartis.. vana-aasta õhtul loeti juba, et Keskhaigla (endine Keskhaigla, ekssole) mingile aparaadile niipalju ja naapalju, et peaaegu juba miljon käes.. üle miljoni.. ja siis paari kuu pärast kuulsime, et poliitilised parteid lasid eelmise direktori lahti ja nad pidid vallandamise toetuseks andma sellesama miljoni jagu. Vot nüüd on küsimus, et kas ma olen järgmine kord nii loll, et mingisuguse aparaadi sildi all annan poliitilistele vallandustoetustele oma raha.. **See teeb ettevaatlikuks?** No, igal juhul, jah.. tähendab see oli ju sama haigla direktor võeti maha ja järgmine pandi teine asemele ja talle maksti miljoni jagu vallandustoetust.. ju see raha samast tuli, muidu poleks ju võimalik maksta.. kõik need poliitilised mängud – ega enam kedagi ei huvitagi aated või võim.. lihtsalt mängitakse selle peale, et omad poisid võimu peale, pärast laseme lahti vallandustoetustega. Kaks kuud on tööl olnud, tehakse paleepööre, vahetatakse kogu seltskond.. kahe kuu palgaks miljon.. no, mamma mia, milleks tööd teha..

Kuidas võiks annetamist mõjutada šokireklaam? No, tähendab, kui šokireklaam on tõeline, siis see annetaja on kadunud.. ta sai šoki. Et-et.. šokireklaam, halvasti mõjutab, ma arvan.. et inimene, kes südamerabandusega loojakarja läheb, mis annetaja ta on. **No, see on selline väga otsene tõlgendus, siin on mõeldud ülekantumas tähenduses – reklaam, mis tõmbab vaataja tähelepanu läbi ootamatu ja valusa, koleda näitamise.** Reklaam on reklaam. Reklaam on ajaraiskamine, võib-olla ta peab olema, ta mõjub alateadvuse kuhugi.. ma ei usu seda reklaami ja narr on uskuda, et Eestis on nii palju.. nii suurt harimatust, et keegi usub reklaami. Reklaami – see nagu ta on serveeritud – see on ikkagi *show* ja need näitlejad elavad hästi ja.. või, kas elavad hästi, aga tervis on korras neil. Reklaam on.. tsirkus.. aga alateadvusse ta mõikab ja võib-olla.. alateadlikku mõjutust ma ei oska kommenteerida, ma ei tunnetata seda, aga kindlasti ta mõikab. **Aga kas sa pead õigeks, kui seda tehakse läbi šokeeriva kujundi?** Ma ei usugi üldse, et šokk kedagi paneb.. see on.. annetama.. kui on tõeline šokk ja see on tõesti hästi lavastatud, siis sa värised paar-kolm päeva ja jääd tööl ülesanded täitmata, aga mitte ei jookse annetama.. šokk on jama ja reklaam on.. noh, ju ta olema peab, aga sellisel tasemel nagu ta täna on – see on ajaraiskamine. Kui nad ei ole kindlaks teinud, et alateadvus töötab.. no töötab kindlasti..

Veel on toodud arvamus, et annetamine on egoism. Kindlasti kellelegi egoism.. see on täpselt samamoodi nagu matustele minek ja seal nutmine – et näete, kui hea inimene ma olen.. annetamine on samamoodi – kellele egoism, kellele vajadus.. ego, noh, ego.. ego on tõlkes mina.. ei saagi olla midagi muud ju.. meile on antud instinktid elama jääda, sugu teha, mida iganes, noh.. see on see ego.. egoism on üks väljamõeldud sõna.. eks ta ongi see.. tähendab, ühiskond peab olema hea, kui ta tahab veel paremaks saada, ümbruskond peab järgi tulema. Seda võib võtta – see on egoism ekssole, kui ma aitan ühiskonda selleks, et ise saaks kaugemale vaadata. Et ma

ronin kõrgemale, et saaks kaugemale näha – see on egoism eksole, aga samas, kui see aitab seda alumist järele, siis nimeta seda kuidas tahad. See on küsimus, et kuidas egoismi defineerida. Vene ajal oli tõusiklikkus äärmiselt halb sõna, selle eest võis kinni minna. Praegu vaatad ringi – annaks jumal rohkem tõusikuid, sest tõusik tõuseb, nagu helikopter ja viib edasi. Tõusikuid on vaja, karjeriste on vaja.. karjerism ei ole paha – see viib edasi. See on.. egoism ja karjerism on võib-olla kaks suuremat edasiviijat.. ja peab edasi liikuma ju, kui me tahame.. elada.

Kas on ka midagi, mis võiks takistada annetamist? Oma vaesus või ringkonna vaesus tähendab – siis võõrastele ei anna. Kui kellelegi anda, siis alustame ikka oma lastest.. ma ju saan või muretsen lapsi.. no ikka selleks, et neil hea oleks.

Kas ebaausus annetamise juures võib ka olla takistav? Noh, jah.. tähendab, küsimus on selles, et mis on siis ebaaus raha kasutamine.. kui küsib üheks ja kasutab teiseks.. minu juures on raha käinud küsimas inimesed, kellel on rohkem raha kui minul, aga tal ei ole raha vot just selle asja läbiviimiseks, mis on ta elu unistus.. näha Corridat ja seejärel surra.. aga ma ei pea maksma talle Corridale sõidu raha, kui mu laps tahab ülikooli minna, siis ma maksan sinna selle raha.. ja kui mul on valida, kas oma laps või võõras laps, siis on selge. See on see vanema kohus – ära tee last, kui sa ei hoolitse tema eest.. ikka oma laps enne ja kui üle jääb, siis jah.

Varasemates uurimustes on ka välja toodud võimalikke annetamist takistavaid tegureid. Näiteks suhtumine, et kui ma ise ühiskonnale otseselt kahju ei tee, siis ma ei pea ka muretsema, et kuidas teised hakkama saavad. Mis sina sellest hoiakust arvad? Kui sa ise kahju ei tee.. einoh, ei saa rikkust koguneda metsas elades, käbisid korjates.. rikkus saab ikkagi tekkida ühiskonnas – järelikult kindlasti kellegi arvelt. Ja teades seda, et ta on kellegi arvelt saadud, siis tuleb seda ka veidike laiali jagada tähendab, neile, kelle arvelt see on saadud. Seda ei saa muidugi otseselt käsitleda, et ma olen kellegi taskust korjanud raha ja masina ostnud.. aga ikkagi – metsas üksi elades rikkaks ei saa. Käbihunniku otsas ei ole rikas, aga rahahunniku otsas saab olla ainult ühiskonnas.

Samamoodi on takistava tegurina välja toodud, et ei taha vastutust võtta – et kui ma aitan kaasa mingi probleemi lahendamisele, siis ma ka vastutan selle eest. no, tähendab, no minul ettevõtjana on vastutada muu asja eest, kui heategevuse eest.. ütleme siis niimoodi, et minu heategevus on see, et me maksame makse, et need heategevad organisatsioonid saaksid olla.. võib-olla ei oleks sel hetkel leidunud teist inimest, kes oleks noh.. nendele tööd andnud, kelle kaudu nüüd see heategevus võimalikuks on saanud. Nad on teinud tööd, sealt jääb veidike järele, nüüd me jagame seda laiali.. ta on ikkagi.. ütle uuesti see küsimus, mul läks mõte.. **Et inimesed kardavad heategevuses osaledes vastutust võtta.** No, vastutust ei saagi võtta, tähendab.. vastutust saab võtta asjade eest, milles sa oled pädev ja mida sa tead, mille kohta sul on informatsioon. ega inimene ei saa kõike teada – igäühel on omad liistud, kingsepal omad ja nii edasi.. et ma ei saa.. ja kui ma hakkan vastutust võtma iga asja eest, mis on ühiskonnas halb, siis ma ei ole suuteline enam tegema oma tööd. Ja kui me ikkagi jääme oma liistude juurde, siis me oleme ühiskonnale kõige kasulikumad. Niiviisi, ei olegi võimalik võtta vastutust asjade eest, mida ei tunne, selleks on omad spetsialistid.. ülikoolid koolitavad ja heategevad organisatsioonid ja..

Veel on toodud arvamus, et annetamise kampaaniad tekitavad vasturefleksi. Ei pruugi. No muidugi see näide, mis ma tõin Keskhaignlale aparadi ostmiseks ja hiljem jagati see raha vallandustoetuseks – see asi kindlasti takistab ja teist korda nii loll ei ole.. aga kampaania, üks kampaania ikka aitab.. tähendab, kui lihtsalt annetusi niimoodi igapäevaselt korjata, siis ei pruugi sellele koolile katust peale saada, aga pool katust ei ole lahendus. Pool katust on sama hea, kui üldse katust ei oleks. Järelikult, et tervet katust peale saada, on vaja teha kampaania ja inimesi suunata ja ehitada see katus valmis. **(lühike paus, retsiendi telefonikõne)** Ma ei tea, kas ma

nüüd vastan su küsimustele ka sisulisi vastuseid.. **Selles intervjuus ei ole õigeid ja valesid vastuseid, siin on Sinu arvamus oluline, Sinu suhtumised.** No, ma ei ole humanitaar ikkagi, ma olen reaalarvade esindaja ja siukene.. kasvõi sõnaseadmine, et see.. **Aga selline loogiline arutlus annabki rohkem infot, kui lihtsalt emotsioonide väljendamine.** Noh, ega emotsioonideta ei saa, aga need on niikuinii.. need suunavad ka, millise valemi ma valin, kui arvutama hakkan.. aga ma võin ju rääkida ainult arvutamisest, aga lõppude lõpuks on see ikkagi selline, võib-olla mingil määral juhuslikult leitud valem..

Vaadates veel väljatoodud takistavaid tegureid, siis on toodud suhtumine, et erasektori heategevuskampaaniates kasutatakse ära ühiskonna valupunkte ja suurendatakse seeläbi tegelikult oma käivet. Aaa.. erasektor.. **Just erasektori heategevuskampaaniad, näiteks seesama enne toodud EMT näide.** Eee.. noh, annetada nii, et kahju väiksem oleks – ei ole midagi halba selles. Sest lõppude lõpuks ikkagi edasiviiv jõud on ühiskonnas ikkagi seesama erasektor ja sedasama raha raiskamist on avalikus sektoris kaugelt rohkem. Nemad jagavad ja annetavad võõrast raha, erasektor võtab ikkagi enda taskust ja annetab. Et, et.. nad püüavad aidata võimalikult väiksemat kahjumit tuues või võimalikult vähem kasumit vähendades.. kui on kahjum, siis keegi ei annetagi.. aga et ikkagi, otsitakse erinevaid variante.. noh, ühes loteriis võitis 10 000 eest raamatuid, mis noh.. raamatukauplus – ta andis oma riigis seisma jäänud raamatuid, mida keegi ei jaksanud osta ehk selle 10 000 eest.. mis selles halba on – üks pere sai endale kõvasti raamatuid ja.. ja ilma mobiilita jällegi tänapäeva maailma ei kujuta hästi ette, niiet, tähendab, kui kusagilt see telefon ikkagi.. sellega ei kasvata seda käivet, kui ta annab osa telefonidest ilma välja.. eks ta populariseerib ikkagi ja EMT saab kõnede arvelt selle oluliselt tagasi jälle. Aga ega ta midagi korralikku ei ole.. annetanud mobiilid ei ole sugugi.. eks igasugust tehakse, EMT annab võib-olla ka niisama raha käest ära, aga EMT omanikering on nii suur, et kui nad seal raha välja jagaksid, siis hakkavad väikeaktsionärid lärmama. Ja seal ei olegi enam nii lihtne. **Eks seal on ka kindel eesmärk, miks nad seda teevad. Ega nad ei tee heategevust lihtsalt selleks, et head teha..** eks seal taga on imidži ehitamine ja uue tarbija võitmine kindlasti ka ja eesmärgid on seal peidetud. Selleks, et ka homme anda midagi, tuleb ikkagi firma olukorda ja seisukorda parendada. Kui firma reklaami ei tee, jääb firma nõrgaks ja annab veel vähem raha kõrvale. Kõik on seotud omavahel ja niimoodi üheselt ei saagi asju võtta – eks heategevus on heategevus ja see aitab.. noh, jah.. aitab ühiskonna põhjakihti või põhjajäänuid järele, ilma milleta jälle ei saa tipud ülespoole liikuda. See sama lugu, mida ma enne rääkisin.

Aga kui mõelda, et kes võiks ühiskonnas rohkem annetada – millised väärtushinnangud neil võiks olla, mis neid võiks ühendada, kuidas neid saaks kirjeldada? Noh, ma olen arvamusel.. vot, seda ei saa kõvasti välja öelda, aga ma olen arvamusel, et näiteks maffia annetab sporti. Noh, jah.. üdini paha-paha-paha, aga annetab sporti ja me kõik naudime, kui see sportlane võidab. Me saame sellest rahulduse, me tunneme ennast hästi, me oleme jälle paremad eestlased ja meil on hea olla.. no, nagu mingeid piire.. **Aga kui sa mõtled neile inimestele, kes võiks annetada, siis millised nad sinu hinnangul on? Kuidas sa neid iseloomustaksid?** Noh, vaeselt ei saa midagi võtta, vaesel ei ole ka midagi anda, vaene suudab ainult kaasa nutta ja halada.. et nad on siiski rikkamad inimesed. **Samas annetavad ka pensionärid ja väikese sissetulekuga inimesed.** No, annetavad jah.. 5 krooni, aga me teame, et selle 5 krooniga midagi ei saa, sellega ei saa isegi arsti visiidile.. niiet, see 5 krooni annetamine on ikkagi eneserahuldamine, aga kas ta sellest endale ise aru annab? Minu ema tahtis haiglas olles ühele prouale anda vene ajal 3 rubla ja see keeldus seda võtmast, et ta harjub selle rikkusega, sest tema pension oli 5 rubla. Niiet, see on see vene notsalgikute kapsaaga, oli seal ka 5 rublaseid pensione. **Aga selliseid annetajate ühiseid jooni ei oska välja tuua?** Ei oska.. noh. inimene.. miks ei oska – inimene on olemuselt hea ja ta tahab hea olla ja igal inimesel januneb selle järgi, et noh näiteks, jah, et niiöelda

hosianna-hüüdjad käiksid sabas ja.. no, eks ei taha selle pärast, et häbeneb, aga lõppkokkuvõttes inimesed tahavad näha tänulikke pilke enda ümber.. tal tuleb.. parem uni, näiteks.

Aga kui sa mõtled annetamise kampaaniate peale, siis mida head need endaga ühiskonnas võiksid kaasa tuua? No, kampaania – see on jälle mingi kindel siht, mingi kindla puudujäägi likvideerimine. **See on nüüd otseselt ühe kindla kampaania siht, aga kui mõelda üldiselt annetamise kampaaniate peale, siis mida need kampaaniad endaga ühiskonnas kaasa toovad?** Kampaanial on pealkiri ja ju ta edendab seda sama kitsaskohta. Eks ikka on kampaanial.. ei saa ju pahandada, kampaanialikku suhtumist. See on ikkagi ühiskonna siis.. või ühiskonna niiöelda informeerimine ühes kindlas suunas tegutsema ja sellest asjast.. ega 5 krooniga seda asja ei paranda, selleks on vaja 5 miljonit. No, selle ajab ikkagi ainult kampaania korras kokku. **Aga samas kampaaniate kaudu saab muuta ka ühiskonna suhtumisi.** Noh, kasvõi seegi, et kui mõni ei märka või ta ei ole andnud endale aru, et tal jääb ka raha veidike üle.. sest see miljon Kesksaiglale saadi ka 5-krooniste annetuste kaupa kokku. 5 krooni oli vist üks helistamine, teine oli 25 krooni ja seal oli vist 100ne ka. Et ikkagi väikestest summadest saab teinekord päris suured summad kokku ja seda on võimalik ainult kampaania korras, sest noh, 5 krooni ju jääb ikkagi üle.. no, mitte just igapähe, aga ütleme, et 70% Eesti rahvast ei ole 5 krooni andmine probleem ja kui sealt miljonid tulevad, siis on ju väga hea.

Aga kas on ka midagi halba, mida heategevuskampaaniad endaga kaasa võivad tuua? No, ei usu. Halb kampaania on sõjakampaania, rohkem ei tule hetkel ette.

Kas mõni konkreetne kampaania meenub ka? No, see Kesksaigla laste tarvis tehtud kampaania. **Kas see oli jõulutunneli raames?** Ei tea.. aga ei meenu rohkem otseselt kampaaniaid.. erinevad annetuskampaaniad, kus telefoni teel saab annetada.. ta tuleb hetkeks ainult.. minu missioon on ikka edendada sedasama firmat ja mitte sealt kasumit välja võtta vaid pöörata see uuesti firma edendamisse tagasi – see on minu annetus. Võiks ju välja võtta seda raha, aga teistpidi jälle.. võib-olla on egoism, mis keelab, selle pärast, et kui ma nõrgendan firmat, siis ma nõrgendan oma tulevikku ja nii edasi.. seda võib vaadata mistahes vinklist, alati leiab mingi põhjenduse – see filosoofia on nii paindlik asi, et seda annab igale poole väänata.

Aga kui tuleviku peale mõelda enda annetamise mõttes, siis kas tulevikus võiks see olla ka sinu jaoks võimalik, et Sa annetaksid ka võõrastele? Eks ikka, kui lähiringkond.. kõigil mu lastel on kõht täis ja kõik lapsed on.. kui neil on kindel peavari, kui neil on haridus, kui neil on õpivõlad makstud ja.. ja.. kui ma anna kusagile 10 000 kõrvale, siis ma võiks ju mõne lapse õppelaenu maksta, eksle.. mul on praegu laste õppelaenu kusagil 150 000 eest, see ei ole väike summa.. ja see õppelaen on, noh, ta on ütleme ühiskonnale kasulikult investeeritud raha, mõned on jälle targemaks saanud. Teiselt poolt võib seda jälle võtta kui egoismi, et näe – oleks võinud panna kraavi kaevama, nüüd raiskavad aega õppimise peale. Et võib vaadata mis vinklist tahes. Niiet, kui mul peaks tulema.. aga, noh, tõenäosus, et nii väikeses keskkonnas nagu Hiiumaa ei tule seda raha nii palju kokku, et saaks nagu ise, tõsiselt annetuse kampaaniate peale mõelda.. vaevalt, et perifeerias elades tekib see võimalus, et jääb midagi liialt.. palgad on seal niivõrd väikesed, et ei jää midagi.. **Aga kas on mingi kindel valdkond, mis tunduks südamelähedasem, et mida Sa tulevikus võiksid toetada?** Haridus. Haridus igal juhul jah, tähendab, kui on haridus.. selle taha jääb kõik.. selle taha jääb kõik pidama.. kõik, tähendab, harimatu töölisega on kehvem tööd teha, kui hästi harituga.. ja harituse taha jäävad kõik ühiskonna mured.. haritus ja haridus.. kasvõi presidendi valimine, eksle.. harimatu valib ühe ja haritud teise, aga kuna haritud on vähem, siis võidabki president, kelle sugulased joovad.. ja vaatamata kõigele, mida rohkem joob, seda rohkem kaasahäaletajaid, sest joodikuid on rohkem kui professoreid.

Aga kuidas sa suhtud püsiannetuse tegemisse, näiteks mingi väike summa kindla probleemi lahenduseks igakuiselt? Eesti ettevõtjad ja kõik me maksame makse ja see ongi meie püsiannetus. Tähendab, kui me ei viili kõrvale riigimaksude maksmisest.. lõppude lõpuks on ikkagi riigi poolt paika pandud, enamus spetsialiste on ikka pädevad ja teavad, kuhu raha läheb. Kui me võtame raha mustalt välja.. minu arvates see on juba suur asi, kui me ei maksa mustalt palka, ei saa musta palka – me laseme kõik läbi sotsiaalmaksude kanda ja see oleks nagu püsiannetus. **Aga isiku tasandil?** Isiku tasandil.. pensionile.. noore inimese pensionile panek on halvim, mida võiks teha.. kui kellelegi hakkaks pidevalt.. noh, hariduse jaoks on võimalik ka niimoodi, et annad allkirja, ta saab minna kooli, ta saab laenu võtta ja siis see on tema oma raha, ta raiskab nagu oma raha, ta on palju ettevaatlikum sellega. Kergelt tulnud raha läheb ka kergelt, mina arvan nii.

Lõpuks vaatame mõnda kampaania kujundust. Mis mõtteid see kampaania tekitab? (Väike rahasüst igal kuul) Täna ma olen firmajuht, homme ma ei pruugi enam olla. Ja.. aga annetused, kui on leping tehtud, kantakse pidevalt maha ja siis ma pean hakkama seda raha kerjama, et ennast hinges hoida.. see oli nüüd üks mustemaid stsenaariumeid. Aga mitte võimatu stsenaarium. Minu vanuses enam uut töökohta ei saa ja kui ma selle koha pealt.. ja kas ma oskangi alluv olla.. ühel päeval mul ei ole enam raha, mul ei ole pangas raha. Püsiannetusi ma saaksin.. kui ma oleksin rantjee, et jookseb.. kindlalt raha jookseb, ma võtan.. ma võtan püsirahavoogudest 2% kõrvale, nõus, siis on võimalik. Aga siis ma teeksin ka sellise lepingu, et 2%, tuleb see siis 50 000 või 5 krooni.. selliseid püsilepinguid ma peaksin nagu.. selline püsileping ei ole õige – see on lihtsameelsete inimeste püüdmine, ta võib väga suurtesse makseraskustesse sattuda. Leping on leping ja me ei tea, mis meil 5 aasta pärast juhtub. **Aga lepingu saab olukorra muutudes lõpetada.** Püsikorralduse leping.. noh, me ei kontrolli enam niikuinii kõiki oma rahavoogusid, mis meil.. meil on elamiseks vajalikud lepingud pankadega, me maksame veel liisinguid.. ei, raha peab olema reaalne – ma vaatan ja näen – see kuu jääb üle. Ega ma ikkagi ei söö oma raha kõike ära, kõhtu ei mahu lihtsalt, püksirihm ei ulata kinni.. tähendab, see peab ikkagi olema hetkel üle jäävast rahast. Ma tean täpselt kui teen annetust, ma tean oma pangaarvet, ma tean, et elektriarved on kõik makstud, 28-s kuupäev, et ma võin selle 50 krooni anda aga.. leping 5 krooni peale hirmutab mind rohkem, kui korra 50 krooni andmine. **Aga see kampaania kujundus, mis mõtteid see tekitab?** See.. tähendab, ju ta narkomaania.. narkomaanide toetuseks on, niiet.. **Nii, et see süstal siin viitab narkomaanidele?** See viitab.. narkosüstijatele viitab see jah.. kui nüüd teksti ei loeks, siis.. armas inimene, kes on hakanud narkootikumide pruukima.. kooli uuest on pääsenud sisse kommipakkujad.. neid on harjutatud mingisuguse narkootikumiga ja ju ta siis torgib ennast. **Tegelikult on see üleskutse koguda lastehaigla aparaatide jaoks..** aga süstal – kui me räägime süstaldest, siis see ikkagi tuleb silme ette kuvand narkomaanidest, kes süstivad.. tähendab, see on kehva kuvand. **Ta küll seostub selle sloganiga siin: Väike rahasüst igal kuul, aga samas ta jätab vale mulje..** see on.. see reklaam minu jaoks on – mul pole aega lugeda seda.. see reklaam, ma vaatan sellele peale ja kuvand viitab süstijatele..

Vaatame Selveri kampaaniat. Mis mõtteid see tekitab? No Selver paneb igale tootele 10 senti otsa ja.. ja selle ta siis annetab ära.. tema saab oma kasumi ikka kätte.. aga see on nüüd jälle kampaania korras – ta korjab selle suurelt hulgalt inimestelt ja annetab siis ühele kindlale eesmärgile. et kampaania korras aitab suuremate probleemide lahendamisele.. tehnika haiglas on kallis ja kui seda tehnikat ei ole, siis inimesed on kaua haiglas, kui on tehnika hea, on paar päeva ja saavad koju.. et noh, ega Selver oma süsteemile liiga ei tee – on selge, et kõik alendused ja allahindlused on enne sisse arvestatud ja.. aga siin on võimalik suuri asju ära teha, sest Selveri süsteem on suur ja.. aga ei lähe ma selle pärast Selverisse, et ta seda kampaaniat korraldab, vaid

selle pärast, et see Selver või mõni muu Selver – tähendab, minu jaoks on and kõik Selvleid, on nad Rimid või muud asjad – ta jääb mulle jalgu lihtsalt. **Et sa ei muudaks selle pärast oma harjumisi?** Ei, kindlasti mitte.. tähendab, bensiin on niipalju kallis selleks, et hakata sõitma kuhugi ilusama reklaamiga kohta.. ma ostan selle siitsamast.. ja ega Selver teeb selle 10 senti, teised teevad niisamuti. Niiet, ega.. küll on teistel Rimidel samad vigurid, millega käive kasvab ja annetavad.. nad peavad ikkagi inimsõbralikult käituma, et inimesed tuleks.. see on sisse kodeeritud – metsas ei tee äri.. see ei ole pahatahtlik, et Selver tahab saada jalad tugevamini maha ja annetab selle nimel. Kui Selveri huvid ja ühiskonna huvid kattuvad, siis nii peabki olema.. järelikult tuleb teha võimalikuks, et juhtide huvid kattuksid abivajajate huvidega, ühiskonna huvidega ja siis läheb kõik hästi. Siis ühiskond areneb. Kui juhtidel tekivad teised huvid, kui ühiskonnal, vot, siis on asi halb. Peabki olema, et huvid kattuksid – Selver saab käivet juurde ja Lastehaigla saab abi..

Aga mis mulje see kampaania sinu jaoks Selverist jätab? Noh, ei ole mingit pilti Selveri süsteemist – minule on nad ühed kauplused kõik.. **Et see ei tõsta teda sinu jaoks esile?** Ei, tähendab, mina selle pärast Selverit ei vali, et siin on ilus lapse pilt või et nad toetavad.. ma ei näe, kuhu poodi ma lähen – mul on oluline, et ma saan oma vajaliku sealt ruttu. Ma tean ainult niipalju, et Hiiumaal on ta kallim, kui mandril.. ja teistpidi jälle, Hiiumaa peab ka seda kuidagi üleval hoidma ja ennem ma jätan linnas ostmata ja ostan Hiiumaalt, et see väike regioon kosuks. Aga mitte selle pärast, et Selver on või ei ole..

Viimane kampaania (Erle), mis mõtteid see tekitab? No, üle pingutatud jah.. ei anna keegi käsi ära, ei anna keegi jalgu ära.. fototrikid on hästi õnnestunud, aga no uskuda nüüd, et keegi annab.. ei.. vaata, inimene peab eelkõige ennast elujõulisena ja korras hoidma.. ja ainuüksi sellega, kui ta elab normaalset elu ja.. ja jahib normaalset.. suuremat.. kasumit, aitab ta ühiskonda. See elu on niimoodi paika pandud, et sa ei saa ennast tõsta ilma, et sa aitaks ühiskonda.. aga teha ennast invaliidiks, see on niisugune.. kellegi aitamiseks.. no, mis abi sellest ühiskonnale on.. ma ei tea, kes on see Erle, ma ei tea, mis tal viga on. Mis tolku on sellest, et me ühe teeme invaliidiks ja teise teeme terveks – ühiskond kaotab seeläbi ühe juba palju suurema inimese ühe mingisuguse.. võib-olla tast tuleb narkar.. aga see, kes annab oma jalad ära, on korralik inimene.. nõme reklaam. **Kuigi siin on tahetud anda seda kuvandit, et lapsed on nõus oma jalad ära andma ja kas sina oled valmis annetama raha?** Ei, nad ei ole nõus.. see on loll kuvand.. see on show ja.. me ei tea, kellele see mõjub.. kas on nii seniilset inimest olemas, kelle see paneb kihama ja paneb annetama ja.. see on see täpselt samuti, nagu tehti inetut reklaami selle südame.. mis ta oli.. selle verehaige pärast.. et kasutati odavat.. et andke talle ja see ühiskonnaaktiivne verehaige inimene jääb elama eksole, kui tema ravi maksab tuhande teise inimese ravi, siis see on kurjast ühiskonna suhtes. See on täpselt samuti, kui riik muudab oma sotsiaalpoliitikat ja kõike – annab terroristidele miljoni, selleks et välja osta ühte reporterit, kes on ise roninud lolli olukorda, selle asemel, et.. samal ajal saavad Itaalias surma veel 5 reporterit.. see on ju loll tsirkus selle ühe pärast seal. Miljon.. ja teistele, kes autoõnnetuses surma said, mitte kopikatki.. see on.. see on, einoh, mängida odavalt.. ma ei tea, võib-olla on inimesi, kellele selline kampaania mõjub. eks see oleneb haridusest ja arusaamisest.. see võiks olla suunatud väga harimatule inimesele.. või olen ma tipi koolis nii arvutajaks tehtud.. aga see reklaam on halb.

Kas sa soovid veel lõpetuseks oma mõtteid annetamise teemal täiendada? Eh, kuna inimesed tahavad head olla, siis annetamised niikuinii tulevad südamest ja inimesed annetavad oma võimaluste piires, ära unustamata oma vajadusi.. ja annaks jumal rikkamat ühiskonda, on ka meie kerjused rikkamad, elavad paremini kui.. kui seal Indias, no Indiat ei saa muidugi võrrelda, see on teine ühiskond.. ega ei olegi, inimesed on olemuselt head ja teevad kõikvõimaliku selleks, et teistel oleks sama hea, sest.. sest.. ma kujutan ette, et üks hea tervis juures olev inimene tunneb

piinlikkust ja maru sandisti end, kui ta ümber on 1000 jalutut näiteks, kes oma kõntidega kuidagi niiviisi... et see on väga valus, et.. et siis ta tahaks võib-olla endal ka jalad alt ära lõigata, et olla sarnane.. inimene ei taha erineda väga. Kui ta tahab olla rikas, järelikult.. mida paremad autod on miljonäridel, seda suurem tõenäosus on, et ka vaesed inimesed saavad endale auto. See ei ole ikkagi.. ja muidugi egoism – egoism on kõike valitsev, kõike suunav, liikumapanev jõud. Ikkagi läbi enda hinnatakse kõike, nii ühiskonda kui annetust.. see ei saagi teistmoodi olla – meile on jumalast antud instinktid, mida me peame järgima, noh.. jah.. liigi alalhoidmiseks siis või suva.. see süsteem toimib nii – mõeldes endale, oma heale käekäigule, mõtled sa tahes või tahtmata.. ei ole võimalik oma käekäiku parandada, parandamata ümbruskonda. Et saada kuiva jalaga koju, pead sa tänava puhtaks pühkima, aga sealt tulevad ka vaesemad kuiva jalaga läbi.. nii arvan mina.

12. Intervjueeritav:

A, M, 41 a, firmajuht, kõrgharidus, Hiiumaa, kõrgem sissetulek, 2 last

Kuidas sa suhtud heategevusse? Heategevusel on alati kaks otsa, et seal on raske on.. et noh, kes vajavad heategevust – heategevust on kindlasti vaja neile. Aga siin on ka vana Hiina vanasõna, et kas anda kala või anda õnge, eksole.. heategevusel on nii hea kui halb pool, aga sisuliselt ma arvan, et ta on vajalik. Ainult selle väljaselgitamise ja uurimisega, peaks tegelema.

Et seda tuleks suunata? Aga kes ühiskonnas võiks sellega tegeleda, suunata, et heategevus läheks õigesse kohta? Ma arvan, et sellega peaks tegelema Sotsiaalministeerium ja kohalikud omavalitsused ja isegi pigem rohkem kohalikud omavalitsused, sest nemad teavad inimesi, kes vajavad abi ja samuti, et milleks nad seda abi kasutavad.. et, et mitte tekitada sellist õpitud abituse sündroomi, et inimestele antakse muudkui abi ja ta on harjunud seda abi saama ja kui ühel päeval nüüd abi ei saa, siis on pahandus majas. Et, et.. selles mõttes, kõige lihtsam ja julmem oleks eks looduslik valik – et kes ei saa hakkama, need surevad välja.. aga siin ei saa päris nii võtta – asjaolud ju muutuvad ja kellel siin keegi peres sureb ära või juhtub mingi õnnetus.. et kaasaegses ühiskonnas on siiski vaja sellist teiste abi..

Aga see pool, et tavakodanikke kutsutakse ülesse kampaaniate korras annetama. Kes seda poolt ühiskonnas peaks suunama? Noh, praegu.. mina olen nagu vaadanud, et need kampaaniad on selles mõttes nagu.. ma ei saa kohati.. minu meelest on nad rumalalt tehtud, kui otse öelda.. et ma ei saa aru, et kas tõesti mina pean annetama igasugu meditsiiniaparaatide ostmiseks. Kui meil on olemas maksusüsteem ja kõik asjad.. et miks see Tartu ülikooli kliinikum siis peab inimeste käest raha küsima mingisuguste masinate ostmiseks.

Sa ei pea seda õigeks? Seda ma küll õigeks ei pea.

Aga milliste valdkondade puhul võiks kaasata heategevusse tavakodanikke? Noh, meditsiiniaparatuuri ostmisse ma suhtun halvasti selle pärast, et ma ise tegelen selle valdkonnaga. Aga kindlasti on ka muid asju.. kui, siis muidugi ainult meditsiiniaparatuuri jaoks küsida raha, aga.. minu arvates peaks riik nagu sellised asjad saama toimetatud ise. Ma ei ole kuulnud, et mujal maailmas, ma võin eksida ka, kindlasti kusagil tehakse korjandusi igasuguste, ka aparatuuri ostmiseks.. aga noh, mingite laste esmaabi seadmed ja – need peaks küll riik ise ostma.. igasugused muud, ma ei ole muidugi nii kodus ka meditsiini valdkonnas, et öelda, mis valdkonnad läheks ja mis ei läheks sinna alla.. aga noh, kureerima peaks seda samamoodi, Sotsiaalministeerium. Kes kureerib raviala üldiselt.. aga ma ei tea, selles mõttes, et riik ikkagi toodab mingit majanduse koguprodukti, mis on üks kindel ja kuidagi see maksusüsteemidega tuleks seda kuidagi kompenseerida, et ta läheks.. et see süsteem nagu kuidagi töötaks. Ikkagi riigi rahavood peaks olema selliselt jagatud, et ei peaks inimeste käest küsima. Selleks tuleb siis kasvõi makse tõsta – no, siis maksavad muidugi kõik jälle, aga kõik ei taha selles osaleda või ei

taha kõikides asjades osaleda vaid valikuliselt. Ja valikuliselt on muidugi see, et mis puudutab rohkem või oma lähedaste asi või miski, mis on tuttav. Aga ma ei usu, et riik päris hakkama saab nende rahade õiglase korjamise ja jagamisega – ikka jääb subjektiivne maik asjale juurde ja see toob omakorda võimaluse jälle kellelgi korruptsiooniga tegeleda. Ja eks see käib ka ilmselt arenenud ühiskonnas asja juurde. Aga.. noh, mis, kui palju inimesed peaksid annetama ja milles – see on selline väga lai teema, ma ei oska seda öelda.. aga võib-olla jah see, mis puudutab teisi inimesi – seesama meditsiin, mis ma alguses ütlesin, et ei peaks tegelikult küsima inimestelt raha – et ma ei näe mingit olulisemat temaatikat ka, et millele inimestelt raha küsida. Et, kui, siis ikka meditsiin.

Mida heategevuses osalemine inimestele võiks anda, neile, kes seda heategevust teevad?

Noh, heategevuses osalemine minu meelest annab seda, et.. noh kaks võimalust – annab inimesele sellise hea tunde, et ta on midagi andnud ja ta on selles asjas osalenud ja teine variant on see, et ta tahab kellelegi lihtsalt näidata, et see on selline näitlik, demonstriativne heategevuses – selline žest, et meie tegime seda, teist ja kolmandat. Laias laastus kaks varianti – võib-olla sinna vahepeale jääb selline asi ka, et oma mingi.. kellelgi on olnud mingeid läbielamisi ja peres või tuttavate ringis on keegi kannatanud mingi asja tõttu ja siis tänu sellele.. ma usun, et ikka isiklik aspekt on siin määrav, päris sellist altruistlikku aspekti on siin kindlasti vähe. Mingi 20% või umbes. Et enamusi inimesi paneb ikkagi liikuma see, mis neid isiklikult puudutab. Või kust nad kasu saavad.

Kui sa mõtled heategevusest rääkimise peale meedias, siis kas sulle meenub, kas ja mis toonil sellest räägitakse? Ma ei ole eriti.. ma ei ole viimastel aastatel.. no, ma loen ajalehtede pealkirjad läbi, aga mul ei tule ette, et heategevusest oleks eriti räägitud. Igasugust muud juttu küll, aga heategevusest ikka suhteliselt vähe. UNICEF nagu tuleb meelde, Elle Kull – minu arvates nad on asjalikud, ei ole pealetükkivad ja ei räägi sellest jube palju ja kogu aeg – kui rääkida jube palju ja kogu aeg, siis see tüütab ühel hetkel ära. Aga UNICEF on sümpaatne teema, lapsed ja.. mis on alati selline heategevusteema. Aga muu heategevuse teema – ma vaatan just neid igasuguseid haiglaid, kes annetustega ostavad endale igasugust meditsiiniaparatuuri, mis peaks nagu tegelikult siis riik tagama läbi selle ravirahade või Haigekassa. Samas, haigekassaraha on alati vähe, aga kas siis inimesed ise peavad oma riigile ostma selliseid esmaabiseadmeid ja asju või?? No, ma ei tea – ju siis peavad või? Et siis midagi muuta võib-olla või..

Minu meelest näitab see ebakompetentsust ka – et inimesed ei oska, haiglad ei oska planeerida oma vajadusi ja mis neil nagu vaja on.. ja miks see nii on – noh ma ei teagi, kas siis juhtkonnad vahelduvad nii kiiresti tänu sellele päevapoliitikale või millele.. no ja siis ei suudeta planeerida, et näiteks 5 aasta pärast on vaja mingit masinat. Samas, see peaks olema hästi lihtne tegelikult – tuleks vaadata ka kuidas teised on teinud, soomlased, sakslased, poolakad või siis ungarlased, kes on eks elatustasemelt enam-vähem samal tasemel. Ei peagi ju jalgratast leiutama, saab vaadata – teistelt eeskujul võtta, et kuidas need asjad on arenenud, muutunud. Aga inimestel on aega vähe ja siis tehakse vigu, seda vähest aega ei kasutata õigesti.

Ma annan sulle ühe annetamisteemalise artikli lugeda. Mis mõtteid see sinus tekitas? Meil nagu puudub selline pikem traditsioon või juured – me oleme rahvuse või riigina alles niivõrd noored. Et kui 800 aastat minna tagasi, siis inimesed on ise hädas olnud, et üks sõda ja üks okupant vahetab teise.. et kas nüüd see 12 aastat, noh, me muidugi oleme näinud viletsust ka ja eks inimesed tõesti aitavad, kui on vaja ja kui on jõulude ajal, kui on kombeks.. aga sellist kindlat nagu ei ole ja nii nagu ida kultuurides on see karma eks – India on tegelikult kohutavalt must maa, aga ega seal haigusi või neid haigestumisi rohkem ei ole.. ega need nakkushaigused ei ole ka seal nii ohtlikud, kui neid meile püütakse näidata. Eks see on ka seesama hirm ja rumalus ja mis tuleneb inimeste uskumistest, võib-olla kultuuritaustast.. et mida inimesed kardavad, mida

mitte... sest mina näiteks ütlen, et mina küll näiteks omale jõulude ajal kodutut tuppa ei võtaks. Lastekodulastega on nagu teine lugu, aga.. isegi nagu võtaks, aga tekib mõte, et okei – võetakse lastekodulaps enda juurde nädalaks koju, mis on tema jaoks nagu võõras keskkond. Kas ta tunnebki ennast hästi seal – ta võetakse koju, kus kõik on teistmoodi, keskkonda, kus ta ei ole kunagi olnud.. võib-olla on lugenud kusagilt.. ja siis ta peab tagasi minema – et mis see talle annab? Siis sa peaksid ta omale võtma – et kui sa hakkad kellegagi tegelema, siis sa võtad kohustuse – sa pead temaga tegelema ka edaspidi, minema lõpuni. Vastasel juhul on see lihtsalt vastutustundetu eneserahuldamine, selline näitlik tegelemine... te kas naabrid ka said teada, et ma aitasin. Teine asi on supiköögid – et antakse iga päeva talle sooja suppi, et tal püsiks hing sees ja.. no, aga ma mõtlen, et kas neid ei saaks kuidagi rakendada. Eks neid on püütud ka kasutada kuskil koristustöödel ja.. aga ma mõtlen, et miks üldse on nii, et inimene on kodutu ja songib siin prügikaste? Ilmselt on siin ta ühiskonnamuutused ja eks neid elu hammasrataste vahele jääjaid on kõvasti. Vat ei tea täpselt kõiki neid mehhanisme ja miks ta nii on, aga jah, keegi lihtsalt on alla andnud ja tal võib-olla on selliselt hea.. võib-olla see nende ringkond ja ühiskond on.. no täpselt see, et nii nagu võib-olla meil on neist vale ettekujutus, nii on ka neil meist vale ettekujutus, et kuidas neil tegelikult seal on- ehk neil ei olegi halb?

Aga kui sa mõtled, et mis võiks panna osad inimesed teisi aitama, neile annetama? Mis sa veel välja tooksid selle kõrval, mis sa juba enne nimetasid? Noh, ilmselt on see, et informeeritus, et mingeid asju on vaja ja milleks seda vaja on ja miks seda riik ei suuda tagada või miks peab seda just selle kampaania korras ostma. Et inimeste teadlikkus ikkagi. Aga just ma vaatan, et inimestel ei ole aega süveneda üldse. Hommikul, kui sa loed lehed läbi, need pealkirjad – sa ei süvenegi üldse – see infouputus on niivõrd suur, et sa ei jõua enam nagu jälgida seda.. sellepärast ongi, et see kiirelt arenev ühiskond ja see kapitalism on ilmselt toonud kaasa lihtsalt selle, et inimestel ei ole aega.. ei enda jaoks ega rääkimata siis teiste jaoks. Siin tuleb seesama Maslow hierarhia, et kui sul on nagu põhivajadused rahuldatud, siis see heategevus on seal kuskil ülevamal pool.. aga samas on jällegi see, et noh tõesti anda mingi laste esmaabiaparaadi ostmiseks 100 krooni, tegelikult see on.. seda leiab tegelikult iga inimene.. aga miks nad seda ei tee – nad ei tea ilmselt. Või siis läheb meelest ära või ei puuduta neid.. ja siis on veel üks asi, et noh ma annan selle raha ära – see raha on kuidagi anonüümne – ma ei tea, kas selle eest osteti siis midagi või ei ostetud, kas ma sain siis selle eest mingi hammasratta või ei saanud.. siis tuleks kuskil ka pärast mingisugune kuskil nimekiri, et annetati niipalju, see läks sellesse fondi ja siis osteti selle eest selline asi. Tagasisidet nagu ei ole.. samas ma mõtlen, et kui mina annan 100 kr ära selle masina jaoks, siis kas mind niiväga see huvitabki enam, et mul on sellest faktist nagu küll. Et ma olen annetanud ja ma usaldan neid inimesi ja kas ma tõesti peaksin hakkama siis.. no, muidugi tegelikult peaks, sest et lehed ju kirjutavad, kus üks fond on tühjaks varastatud ja teine on jalga lasknud ja nii edasi, eksole. Keegi on kedagi petnud jälle.. aga laias laastus see on sama asi, see on selline hirm jälle, et see puhutakse ülesse - tegelikult seda on vähe, aga see hakkab kohe nagu silma ja see puhutakse ülesse ja meediast jääb mulje, et kogu heategevus on määratud. Ja siis inimesed mõtlevad, et ahah – kui see nüüd niimoodi on, et keegi selle endale taskusse paneb, no mida ma siis annetan, fondi juhtkond vahetub, raha kasutatakse poliitiliseks reklaamiks jne. Ja siis inimesed ei tahagi nagu anda – et puudub minu arvates selline annetamise nagu süsteem või.. ma ei julge nagu öelda päris, aga kohati see annetamine on nagu väärastunud, et kõikideks asjadeks küsitakse raha ja.. noh, mul endal on ka paar MTÜd ja meil on ka kindlad sponsorid ja annetajad, kes annavad.. ja kui sulle korra on antud, siis see muutub rutiiniks ja sulle antakse iga aasta.. aga mingit uut asja kusagile sisse süüa, see võtab niipalju aega ja aastaid. No muidugi see on ka iseenesestmõistetav, sest ettevõtetel on eelarved ja plaanid. Samuti peredel on eelarved.. sa ei saa öelda, et nüüd ma sulle enam ei anna, annan mujale. See ongi seesama

jagamise küsimus – kui sa oled ühele andnud, siis sa ei saa teisele nagu.. sa pead valima, et mida sa toetad. Ja kohati on see tõesti nagu väärastunud, et kas ma tõesti pean kõigeks-kõigeks-kõigeks annetama-annetama-annetama. Et kas see noh, enesega hakkamasaamine – noh, mille üks äärmus on siis need kodutud ja lastekodulapsed – et miks laps jääb lastekodusse.. noh, muidugi on see teada – eks vanemad on pätid ja joodikud ja lähevad vangi, aga kas see.. kas ka 100 aastat tagasi olid ka samad probleemid.. vallas oli vaeseid küll aga vald ise nad kuidagi toitis ära, samuti toonane meditsiin. **Eks üks erinevus on ka see, et massimeedia toob ka kauged probleemid sulle koju, et seda tundub kõike rohkem olevat. Samuti on ühiskonna kiire areng sellist kihistumist ja valupunkte soodustav.** Jah, me oleme küllaltki rumalad, me ei tea, milleks need probleemid on, kas nad peavad olema? Mille jaoks üldse see häda ja viletsus.. Võib-olla see on üks osa sellest elust, et me peame seda ka nägema.. Aga ilmselt on siis hea, et sellest räägitakse. Ega mina ei ole ka mõelnud nende asjade peale pikalt – kui mulle öeldi, et selline temaatika ja siis ma ka natuke mõtlesin, et mis temaatika on.. ja et kas ma pean sellist meediajuttu ajama või ausalt rääkima, et kui sa teed nagu koolitööd, et mida sealt oodatakse. **Ikka sisulist külge uurin, et mida inimesed sellest temaatikast arvavad, milliseid probleeme nad näevad, kuidas ühiskonda tunnetavad.** Aga ongi, et praegu ma mõtlen ise ka sügavamalt järele – ma ei olegi nagu väga selle peale varem niimoodi mõelnud. Et see on olnud selline juhuslik – et kui kellelgi on midagi kusagil juhtunud, siis ma olen püüdnud ka ikka aidata, verd pakkunud ja nahka pakkunud ja annetanud ka.. aga et lihtsalt ma lähen verekeskusesse regulaarseks doonoriks – ma lihtsalt ei taha. Ma ei taha, et mul on kohustus.

Aga mis sa sellest arvad, et paremal järjel olevad inimesed peaksid toetama neid, kes ühiskonnas toime ei tule? Noh, peaks ja nagu ei peaks ka.. neil on.. no, see on seesama maksusüsteem, kus rikkamatelt võetakse rohkem ja vaesematelt vähem, aga see kaotab selle konkurentsi ära, võtab selle mõtte üldse rikastuda. Muidugi, kas inimene peabki üldse rikastuma palju? Seda võib muidugi teha nii ja naa, aga põhimõtteliselt küll, et kui võtta nüüd mingiteks hädavajadusteks, siis paeks võtma tõesti võib-olla siis rikkamatelt ja jagama vaesematele. Tihti rikastutakse teiste arvelt ja ka teiste tervise arvelt – siis neile tegevusaladele (näiteks söekaevandus) võiks panna mingid erimaksud, et ettevõtte ise toetab oma töötajate tervist. Aga kui panna talle suuremad maksud peale, siis kaob ära jälle motivatsioon. Seda on raske öelda, et kui palju kelleltki ära võtta ja kuidas ümber jagada, et kõik oleks võrdne. See on ju aegade algusest peale olnud, et Robin Hood võttis rikastelt ja jagas vaestele, aga õigluse piiri siia tõmmata on raske. Aga inimesed on erinevad ja kuidas panna kedagi midagi tegema, kuidas leida tegevusalad, et kõik oleksid võimalikult kasulikud, eks sellega ole ühiskonnateadlased tegelenud, et missugune ühiskonnakord on kõige parem.

Aga kui mõelda motiivide peale, et mis võiks panna inimesed annetama? Ma arvan, et ikka läbi isikliku tagumiku niiöelda käib see asi.. ma arvan, et panna inimesed lihtsalt raha andma, ma ei tea, kuidas seda suudetaks teha. Ikka läbi selle, et isiklik tasand – keegi su lähikonnast on läbi elanud, või isiklik kogemus või sa tead nagu teemat.. et sul on onud keegi tuttav vähihaige ja sa tead, et kui ta oleks saanud õiget abi, siis ta oleks elama jäänud.. tegelikult see peaks olema ideaalis nii, et kui kõik teevad oma töö südamega ära, siis see peakski toimima – tegelikult see jagamise süsteem on ju olemas, haiglate süsteem ja Sotsiaalministeerium ja.. siis ei oleks siia kõrvale vaja veel teist aparraati, mis hoiaks selle aparraadi töö. Selline poolinvaliidse süsteemi poolvägisi jõus hoidmine ei ole õige. Minu arvates on see pigem motivatsioonisüsteemis ja inimeste sellises hingehariduses, põhimõtetes kinni – et mida inimene peab nagu oluliseks elus. Mis on nagu tähtis? Et seesama, et kui näiteks kodutu siin prügikaste laamendab, siis pannakse lukud neile peale ja mida kõike ei tehta, aga mina näiteks tegin nii.. kodutud ajasid siin ka sodi laiali ja ma üks hommik läksin sinna ja ütlesin, et ma hakkan teid igal hommikul siit ära ajama,

kui te ei korista seda prügikasti ümbrust puhtaks. Te võite seda teha, kui tahate, aga ümbruskond peab olema puhas. Ja meil pandi ka lukk peale prügikastile, aga ma andsin kodututele võtme ja ütlesin, et te võite siin käia, aga kõik peab olema puhas. Ja sellest ajast juba 7 aastat on prügikasti ümbrus puhas. Pigem ma leian, et inimesi tuleb harida, neid suunata õigesti tegema, ise abi otsima ja õpetama ka abi vastuvõtmist. Aga põhimõtteliselt ma leian, et inimesed süsteemis teevad midagi valesti ja peavad siis juurde minema küsima kodanike käest. Aga inimestel pole enam aega mõelda ja nad teevad vigu, arvutid mõtlevad meie eest ja meedia mõtleb meie eest – meile pannakse mingeid mõtteid pähe, mis me siis omaks võtame ja väga raske on selles infotulvas teha õigeid otsuseid, et mis on tähtis ja mis ei ole tähtis. Samamoodi – meditsiinis – kas me peame neid haigeid nii kaua elus hoidma? Ma ei tea, pole minu öelda. Näiteks, ma puutun kokku kunstneeru teemaga – vanasti inimesed surid lihtsalt ära. Aga nüüd neid hoitakse elus – nad näevad suht viletsad välja ja seda vist ei tohi siin öelda, aga neist ei ole ühiskonnale mingit kasu. Ainuke kasu on see, et neid hoitakse elus, nad on kellegi vanemad, kellegi lapsed, nad teevad võib-olla kellelegi head meelt oma olemasoluga. Sellest peaks nagu piisama, kui keegi on kellegi jaoks olemas ja teda hoitakse nagu... aga noh, kui kaua siis hoida? Kui palju see maksma läheb, seesama Mare Valmanni juhtum, kus kohutavaid rahasid küsiti ja.. aga noh, see ongi see raha küsimus, et kui palju mingi asi maksab – et me toodame mingi asja, mis on tohutult kallis ja mis aitab kedagi elus hoida, me anname talle seda aasta aega ja siis ütleme, et enam raha ei ole.. kas niimoodi saab teha? Et nagu aatompommi leiutamine või midagi sellist. Noh, tundub kohati väga kaootiline, aga samas on see suure süsteemi mingi osa. Et ei teagi teinekord hinnata, et mis millegi jaoks hea on.

Varasemates uuringutes on ka käsitletud võimalikke annetamise motiive. Näiteks on toodud lunastus motiivina – mis sina sellest arvad? Näiteks, kui inimene on teinud vigu või on rikastunud teiste arvelt jne. Ma arvan, et ta nii ongi.. et tõesti on ka siin arvamus, et esimene miljon on alati varastatud ja mingil hetkel kui neid miljoneid on juba palju ja sa näed, et see ei anna sulle tegelikult juurde midagi.. aga kas sa näed seda, millal sa näed seda?? See aristokraatia tekkimine võtab aega aastasadu, ma isegi ei tea, vist 1000 aastat võtab aristokraadi kasvatamine aega.. aga meil ei ole aristokraate ju – meil on väga palju rahamehed lihtsalt matsid, eksle.. ja annetavad väga juhuslikult siia-sinna ja puudubki nagu selline süsteem. Mujal ilmas, no mitte mujal ilmas, aga Ida kultuurides on seesama karma süsteem, et sul on karma võlg ja sind on pandud elama halbadesse tingimusesse ja sellega sa teenid seda tagasi, lunastad oma eksimusi.. eks neid uskumusi on palju, aga kes neid teab.. aga kindlasti jah, kui inimene on läbi pettuse oma raha kokku ajanud või siis mingite seadustega laveerides ja ta ei ole selle eest karistada saanud, siis see näitab jällegi, et mingi süsteem kusagil ei tööta. Tegelikult nagu riik või süsteem – inimene on alati leidlikum, kui mingi riigiparaat. Samas, kõik seda teavad, aga seal ei teki seda kriitilist massi, et ühiskond nagu hakkaks eetilisel toimima. Mina olen ka oma ettevõtmistes alati püüdnud jälgida.. no püüdnud, ega ma ka alati ei ole eetilisel käitunud, aga püüdnud.. kõik teavad, et peaks nagu tegema õigesti, aga mingi hetkel inimesed murduvad, et antakse alla sellele lihtsamale teele, at nüüd ja kohe ja ma saan selle asja. Inimesed ei kannata ära oodata seda õiget ja magusat suutäit, kiirustatakse igasuguste otsustega. Annetamise puhul ka, et kui algse küsimuse juurde tagasi tulla, et inimestel kellele on palju raha, et nad peaks annetama – samas ma ei tea, ma vaatan, et nad ei anneta, nende vajadused lähevad järjest suuremaks.. ja samas, 2 hingamisaparaati osta oleks neile tühine summa, aga ilmselt nad mõtlevad, et miks nad peaksid annetama, kui nemad on edukad, on riskeerinud, on teinud raha, see on nende raha ja miks nemad peaksid annetama, kui keegi teine seda ei tee, kui riigi süsteem ei toimi.

Nende inimeste väärtused ongi võib-olla rahakesksed, igasugu mustade äride ajast on möödas napilt 10 aastat, loomulikult nad ei ole kardinaalselt muutunud. Väga hästi toimib selline võrdse

jaotuse süsteem kurjategijate maailmas, ma ei mõtle pätte, vaid kurjategijaid. Seal on ühiskassa, kust jaotatakse kõigile ausalt ja õiglaselt – igale riigile eeskujuks, kuidas maksusüsteem toimib, samuti etikett ja eetika. **Muidugi see on jõumeetod, mis seda õiglust reguleerib.** Jah, seda küll ja ma tahtsingi selleni jõuda, et tegelikult kõik ju lähtub sellest samast motivatsioonisüsteemist, et kes.. isegi mitte kes, vaid kuidas seda tehakse. Kas seda tehakse vanade traditsioonide vaimus või nüüd on hakanud tulema uued peale, noored, kes ei hooli vanadest traditsioonidest. Kõik on kaduv, aga mingisugune.. autoriteetne kurjategijate maailm hoiab küll väga täpset ja korralikku süsteemi ja seda hoitakse muidugi puhtalt jõuga.

Mida sa arvad šokireklaamidest heategevuse motiveerimisel? Noh siin on jälle see piiri küsimus, et kas ja kuidas seda teha. Igal inimesel on erinev valulävi, et seda häda, risti ja viletsust nagu näidata kõigile suurelt ja laialt, siis inimene lõpuks harjub sellega ära ja küsib, „aga mis siis”? Ma ei tea, mul ei ole ka õiget kontakti niisuguste teismeliste maailmaga, et mis nemad arvavad, aga sealt hakkab ju kõik pihta. Et kas nad jälgivad, kas nad vaatavad ühiskonnas toimuvaid protsesse ja kas see läheb neile korda või ei lähe.. või on ainuke motivatsioon õppida ära inglise keel ja minna kusagile kalkuneid kitkuma. Või on tekkinud teise mentaliteet, et me oleme ikkagi eestlased ja me elame Eestis ja soovime siin selle asja kuidagi jalule tõsta. Sealt tulevadki väärtushinnangud, et ma saan osta endale maja ja auto – auto on ju põhiline noortel. Kui riigisüsteem ei suuda seda tagada inimestele, elukeskkonda ja liikumisvahendit, milleta tänapäeval ei kujuta ette oma elu, et siis on eesmärk need vajadused ise tagada ja nii liigutaksegi Eesti ühiskonnast ära.

Mis võiks takistada heategevuses osalemist, annetamist? Midagi tegelikult, absoluutselt, sest igaüks saab midagi ära annetatud. Kui vaadata oma kuu kulutusi – poeskäike, siis üks viiendik on küll sealt selline, et võiks ära jätta ja mujale suunata. Aga see ongi see, et inimesed nagu mõtlevad ka, no, mina vähemalt mõtlen nii – et mille jaoks see riik on, mille jaoks see süsteem meil siin on? kui samas niipalju on seda korruptsiooni ja miks mina pean seda laiska ametnikku kinni maksma, kes ei tee nagu midagi.. aga mis takistab, ongi ma arvan inimeste väärtushinnangud ja teine asi, mis takistab on ikkagi vaesus ka.. kui inimesel ei ole endal, siis nad ei anneta ja suur osa eestlastest ei tule oma vajaduste katmisega toime.

Sa mainisid väärtushinnanguid – mis sa arvad, millised väärtushinnangud neil inimestel on, kes annetavad? Empaatia eelkõige loomuomadustelt, et ta saaks teiste inimeste murest aru.. aga samas ma ei ole ka näinud midagi peale haiglale, kes küsivad ühe ja teise aparadi jaoks, aga minu meelest on siin palju suuremad probleemid just noortega, igasugused lastekodud ja kuni kolooniateni välja.. et nad valutavad südant ühiskonna pärast laiemalt.

Aga mis takistab, ma arvan, et ikkagi seesama majanduslik olukord, et ei ole midagi annetada ja kui ei taheta ka sinu vanu riideid, mis sul on, siis sa ei saa selles osaleda. No näiteks ma olen pakkunud kodututele süüa, aga nad ei taha, nad ütlevad, et neil on süüa, neil on esmavajadused kaetud.. nad ei maksa makse, ei käi tööl, samas neil on kõik olemas. Aga ma ei tea, palju neist külma talvega ära sureb või mis siis saab, kui nad haigeks jäävad. Takistab ka infopuudus ja hea südame puudus ehk siis hoolimatus.

Aga kas see võib takistada, et sa ei taha vastutust võtta nende probleemide eest? Et kui sa annetad, siis sa võtad nagu vastutuse? Ma ei arva nii, sest see peaks olema väga tark ja arenenud inimene, kes nii mõtleb. Kui sa mõtled seda vastutuse võtmist, et ma annetan ja.. võib-olla tekib küll jah seotus selle probleemiga ja see võib takistada inimest. Nojah, näiteks seesama lastekodulapse võtmise teema – ma ei saa teda üheks korraks võtta.. samas ma ei tea ka, kes ta on, mulle antakse suvaline inimene ja pigem ma kardan, et ta kirjutab mu koduse vara ülesse ja tuleb paari nädala pärast sellele järgi. Oleks see stiilis, et olen Kõpus ja tean, et seal on üksikema, kelle mees jäi sõtta ja ta käib ise koolis või tööl kusagil, et siis ma tean teda ja võin võtta teda

külakorda. Ikka peab teadma ja tundma inimest, keda sa otseselt aitad. Aga kas see on heategevus, et inimene nagu ära hellitada ja ta siis tagasi lükata sinna hoolimatusse, pigem ma arvan, et see ei ole heategevus, sa teed halba inimesele sellega.

Aga kas annetamiskampaaniad tekitavad sinus trotsi? Tekitavad ja juba kahjuks üsna palju, peab ütlema. Et ma lasen nagu silme eest mööda, ma ei jälgi enam. No, mul on tegelikult tänu sellele ka, et mul viimasel ajal on elu muutunud, et ma aasta aega tegutsen uues sfääris, meditsiinisfääris ja mul küllaltki palju aega, jõudu ja jaksu läheb selle peale. Et mul ei ole aega selleks aega.. ma praegu tegutsen ikkagi sellistes Maslow hierarhia mitte madalates sfäärides, aga seal poole peal ja tänu sellele, et ma pean õppima palju asju ümber meditsiinis ja inimesi ja süsteemi ja.. no, sellest üksi ei piisa, et ma tean, et mul on laos 200 asja sees ja kui mulle helistatakse ja öeldakse, et ei ole sees, siis ma pean uurima, miks ei ole.. ja tihti tuleb välja, et inimesed on lihtsalt töö tegemata jätnud või on rumalad ja usuvad arvutit ega kontrolli ise. Ja kui intensiiv küsib, siis öeldakse, et ei ole.. inimesed surevad ära tänu sellele, et keegi jätab töö tegemata.

Kuidagi mulle tundub, et ma ei ole viimasel ajal.. mul ei ole nagu.. mul on enda sisse elamise aeg pigem praegu, et võib-olla paari aasta pärast ma vaatan jälle rohkem ringi ja panen tähele.. aga kuidagi need kampaaniad jätavad enamuses küllaltki sellise rumala mulje, need mis on.. et teeme seda ja teema üheskoos ja.. sellised võltsid ja ma ei usu sellesse. Ja seesama šokireklaam, mis sa ütlesid, see mõjub ka nagu negatiivselt, et päris nii neid asju ikkagi teha ei saa. See tekitab mingit trotsi ja mõtteid.. ja samas, kui me vaatame, et riik kulutab mingitele asjadele hirmsat moodi raha, et noh, minu isiklikust seisukohast – okupatsioon Iraagis, et miks me sellele asjale raha kulutame, et miks me ei osta neile lastele hingamisaparaati selle asemel? Mida me teeme seal, mis me saame sealt? Et kas tõesti keegi arvab, et kui venelased tulevad siia Eestisse, et siis NATO väed on siin sees ja, aga mis see tegelikult on, miks me tegelikult seal Iraagis oleme, me ei tea seda! Mida keegi selle eest nagu saab, mingi põhjus seal on, aga me ei tea.

Aga millised need kampaaniad olema peaks, et nad ei tunduks sulle rumalad? Noh, kas see kampaania.. noh, kas see on üldse õige vorm? Äkki on kusagil lastud mööda mingi asi, mingi planeerimine.. no, tihtipeale ma näen, et meditsiinis tehakse riigihankeid. Meil on olemas kehtiv leping, et me anname neile masinaid, kui nad ostavad niipalju tarvikuid neile masinatele aastas ja nüüd nad hakkavad tegema riigihanget. Kui sa siis tuletad juristile meelde, et meil on olemas 5-aastane leping, siis ta ütleb, ups, me ei saagi seda riigihanget teha. Aga kui sa küsid, et miks seda riigihanget tehakse, siis öeldakse, et „selleks, et saaks odavamalt”. Aga see näitab seda, et tegemist on profaanidega, kes ei.. no odavalt.. on olemas valdkondi, kus sa ei saa sellest lähtuda ainult.. sa pead lähtuma vajadustest, osta odavaid viletsaid asju, siis mõne aasta pärast vajad sa uuesti samu asju. Ma ei tea, kui palju neid annetusi – ma ei ole ise jälginud, ma ei tea, palju neid annetuskampaaniaid on tehtud. Aga siin on ka teistes valdkondades – näiteks Maanteeameti kampaania „Sebra aitab” – mis on ka täiesti kuritegelik kampaania, no ei aita sebra, kui sa ei vaata ja auti tuleb sõidab sust vingudes üle. Sulle võib õigus jääda, aga sealsamas haiglas pannakse sind selle odava aparadi külge ja sa sured ikka ära või tehakse sind viletsamaks ja sinust saab näiteks mingisugune *ureemik* seal. Ma vaatan, et väga palju tehakse sellist profaanlikku, et see tase läheb alla – võib-olla see ongi sellest, et neid on liiga palju. Muidugi ma lähen iseendaga vastuollu, et ise ütlen, et ma ei ole väga jälginud seda asja, aga mõni asi, mis jääb nagu silma.. ma ei tea, kas see on parastamisest või kiuslikkusest, et näed, ise olete lollid ja teete asju viletsalt, et kas see on inimlik parastamise külg, mis välja lööb? Ja kui vaadata veel, et mis need on maksuma läinud, siis.. me ei saa enam aru, mis on hea, mis on halb, mida kiita, mida laita – puudub selline kodanikujulgus või kodanikualgatus, mis peaks olema selle annetamise aluseks või.. noh, võib-olla mul ei ole mingit kahtlust UNICEFile annetada, ma ostan näiteks oma

jõulukaadid alati UNICEFilt, alati. See on mingisugune, iga aasta mingi 1000 krooni eest vist. Ma tean, et see on hea süsteem, Elle Kull on usaldusväärne inimene, eksole, ma tean, et see läheb korda. Aga kuskile mujale anda mingisugune 200-300 krooni, ma ei tea, kas see läheb, kas sest on tolku. Mul ei ole usaldust. Ja kerjustele raha andmine - see on süsteem, mis vajab järjest rohkem, kui neid ei suunata abi õigesti kasutama. Nad harjuvad abi saama, aga sellest ei ole kasu. Ma ei tea, kas inimestel on sees see enesega toimetuleku mehhanism või nagu Käinas minu naabrimees kunagi ütles, et ära istu laiemalt kui su tagumik ulatub, muidu vajad sa abi varsti laiema tooli jaoks. Kui istuksid õige laiusega, siis sul ei oleks seda abi vaja. Et heategevus, siin peaks vaatama, et mis need valdkonnad nagu on ja noh näiteks - see ei lähe küll heategevuse alla, aga mida ma vaatasin - mu vanem poiss õpib ka nüüd Sisekaitseakadeemias päästeteenistust ja päästjaid, tuletõrjujaid on Eestis ainult 200 tükki, 200 inimest ainult - see on Eesti mõistes selline keskmine või natuke suurem ettevõtte. Ja riik ei suuda neil palka tõsta, olukord on vilets lähivad minema, alla miinimumi.. mis see lahendus siis on - kas me hakkame järgmiseks neile raha ja reeideid koguma?? See on kellegi tegematajätmine. Siin peaks nagu vaatama, et mis valdkonnad üldse nagu peaks kuuluma heategevuse alla, et kas laste ja lastekodude ülespoputamise ja seal viletsa personali ja viletsa tehnika hoidmine, kas see on heategevuse? Kas see toodab, kas see ühiskonnale - kui need lapsed saavad suureks, tulevad sealt lastekodudest välja, mis siis saab? Kas nad on vanadekodude kandidaadid? Et kui julm see looduslik valik peaks olema, kui palju aidatakse, mida aidatakse.. humanism ja inimese abituks tegemine aetakse tihtipeale segi. Et ega see liigne poputamine ja sulgpätkade vahele panemine ei aita, see ei ole humanism, pigem vastupidi - sa tekitad inimesele vale arusaamise asjast, hoiad teda mingis kookonis ja kui ühel päeval näiteks see juhtub purunema, siis on pahandust kui palju.

Aga kas ja mida heategevuskampaaniad endaga head võiks kaasa tuua ühiskonnas? Noh, teadvustada, et mingisugune probleem on olemas, et inimesed hakkaksid mõtlema. Samamoodi keegi, kes on oma töö jätnud tegemata, mingisugune amet, ametimees.. et kust seda raha leida. Samas on seda hästi raske planeerida, et kuhupoole asjad liiguvad - näiteks kui palju meil o täna lastekodulapsi, kui palju on aasta pärast. Niipalju kui mina olen tegelenud igasugu eelarvestamistega - üks asi peab alati paika, nad kunagi ei lähe täkkesse. Alati lähivad nad mööda ja kui kohtuavalt palju mõttetuid asju süsteemid genereerivad (igasugu uuringud, mida tegelikult ei kasutata). Aga kampaaniatel - on kaks varianti - kas saadakse eesmärk või tekib mingi vastasseis. See on nagu väga riskantne, mingi asi kampaania peale üles ehitada, võidukaotusvõimalused on nagu võrdsed, kas me saame raha kokku või mitte. Ja kui ei saa mingi aparadi ostmiseks raha kokku, kogun näiteks kampaaniaga 80%, mis siis edasi saab? Mis selle rahaga teha, kas tagasi anda või midagi muud osta selle eest. Kui ma ostan midagi muud selle eest, siis see raha, mis ma annetasin hingamisaparadi jaoks, siis see läheb hoopis kusagile mujale. Kes seda jõuab siis jälgida. Aga mingid kampaaniad, mis siin olid, mis läksid kiiresti ja hästi - Pärnus see esimene uputus - siin oli inimeselt inimesele, selline inimlik kaastunne, meedia näitas ja torm oli igal pool ja kõik teadsid, et jama on ja et Pärnus on kõige hullem ja siis see toimis hästi. Mul üks sõber ütles kunagi, et tsivilisatsioon on õpetanud inimese abituks - ehitatakse suured kõrghooned ja mingi katastroofi korral ei saada sealt kõrghoonest alla. Et selline maalähedus, see talupojatarkus hakkab nagu ära kaduma.

Annetamine on ka nii, et osad annetavad, et hädasolijat aidata ja teine on see, et annetatakse selleks, et näidata.

Aga kuidas sa suhtud erasektori poolt läbiviidavatesse heategevuskampaaniatesse? Kui palju siin on seda, et kasutatakse ära ühiskonna valupunkte oma käibe suurendamiseks tegelikult? Eks ta ikka on, ma usun, et kõik kasutavad. Ja nutikaid inimesi on alati, aga ma ise ei ole otseselt seda tähele pannud. Eks see on eetika ja etiketi küsimus - nii nagu vanasti oli,

muidugi, me ilmselt idealiseerime seda vana aega ka üle. Aga ma ei usu, et inimene siin evolutsiooniga on viimase 50 000 või 10 000 aastaga oluliselt muutunud – ikka on hirm, nälg ja sugutung, mis panevad inimese liikuma. Ja need on tegelikult sul seljaajus sees – need panevad sind tegutsema. See, et inimesed kasutavad kõiki võimalusi oma äri edendamiseks, seda ma ei oska pahaks panna, aga mis hetkest tuleb siia vahele see eetika küsimus, seda ma ei oska ette kirjutada.

Kes sinu hinnangul annetavad ühiskonnas? Ma ei teagi.. kes annetavad, mis mina olen tähele pannud – annetatakse poliitilistele parteidele ja annetavad need, kes saavad sealt kasu. Et toetan seda erakonda ja pärast võidan selle riigihanke. **Aga tavakodanike tasandil?** Ma arvan, et suhteliselt keskmikud annetavad, kes elavad sellist reaalselt elu.. kellel on kuu sissetuleks ikkagi keskmine – temal ei ole väärtushinnangud läinud puhtalt raha ja raha taastootmise peale, et tal on aega mõelda ka endale ja oma hingele. Ma arvan jah, et sellised keskmikud annetavad, kellel on just enda jaoks aega – ma arvan, et siin ei määra see rahasumma suurus vaid just see, et kuidas sa oma aega kasutad, et kas sul on aega mõelda või sul ei ole aega mõelda. Kõigi vigade põhjus on alati aeg – inimesed kiirustavad, neil pole aega mõelda, nad püüavad demonstreerida, et nad on otsusekindlad. Mõnikord on tõesti instinktist lähtuvad otsused õiged, aga mõnikord võid sa sellega ka mööda panna. Jälle see piiri küsimus, et kuhu piir panna. Tegelikult me teame, mis on hea ja mis on halb, aga me sisendame endale, et ah, ma teen selle asja kiirelt ära ja keegi seda ei näe.. tegelikult me ju teame, mis on hea, mis on halb..

Milline sinu enda side heategevusega on? Suhteliselt vilets viimasel ajal – nüüd ma ei ole annetanud. Aga varem küll, nii raha kui ka asju. aga suuremalt jaolt olen ikka ise abivajajaid leidnud ja neid aidanud. Ma pean ikkagi tundma seda probleemi, seda inimest, et minu abi läheks õigesse kohta.

Ma mõtlesin ka, kui Estonia läks põhja, et seal kutsuti üles annetama 1000 kr ja isegi läbi Hiiumaa kuidagi oli see teema.. ja ma mõtlesin ka, et annetan.. aga siis oli info, et saad mingi nime sinna tahvlile ja ma hakkasin mõtlema, et mille jaoks? Mida see annab mulle? See oli jah selle mälestusmärgi püstitamiseks – et pannaks minu nimi sinna, et ma olen annetanud – et see on tegelikult odav ja lame. Ja siis ma ei teinudki seda, kuigi mul oli kõik olemas ja mul oli plaan seda teha, aga ma hakkasin selle sisu peale mõtlema ja sain aru, et need motiivid seal on valed.. aga just see emotsionaalne otsus, kaastunne.. aga mida see annab kellelegi, kellel on elukaaslane või lähedased merre uppunud, kui minu nimi on seal mälestusmärgi peal, pigem vastupidi, eksole. Aga annetamisega on side jah olnud viimasel ajal vilets. Ma olen küllaltki palju viimasel ajal, no mida ma ise otseselt annetamiseks ei pea, aga selle karate-klubi assotsiatsiooni tegevusse olen annetanud oma aega, raha ja jõupingutusi. Me rõhutame ka sellist kõrget moraali ja ausust ja.. läbi selle sa saad reageerida, meel peab olema puhas ja rahulik. Ma olen sinna küllalt palju annetanud, aga see on läbi hobi. Ja mingit edevust võib-olla ka toidab, et sa tegeled karatega ja must vöö ja nii edasi.

Aga tuleviku peale mõeldes, kas on mingi valdkond, kus sa oleksid valmis aitama, mis on sulle südamelähedasem? Ma usun küll.. ma olen mõelnud seda, et ma tahaks ideaalis olla seotud just selliste lastega, laste hädadega, aga kas nagu annetada... see on sama küsimus, et kas anda kala või õng, ma tahaks annetada just seda teadmist, suhtumist õpetada. Just seesama noor inimene on hästi vastuvõtlik eeskujudele ja nii heale kui halvale. Me tegime siin aastat 4-5 tagasi koostöös Politsei ja turvafirmaga üht projekti, „Et suvi ei läheks luhta”, mis oli suunitletud noortele, kes olid suvel sunnitud jääma Tallinna ja me viisime läbi neile trenne, erinevad Eestis võitluskunsti klubid. Ja meil oli 500 last saalis ja reeglina trenni viisid läbi 4-5 inimest ja tulid pedagoogid, kes imestasid, et see on uskumatu.. teil on 500 last ja nad teevad kaasa, ei lärma.. see on asi, mis on mulle südamelähedane, suunata noori, et neil huvi tekiks. Ma olen mõelnud pigem

sellise asja peale kui et teenida miljoneid, leida siit tagaõuest naftat eksole ja anda siis kuskile fondidesse.. see on nii mitteisiklik, ma pigem tahan ise teha midagi, otse. Mind panebki mõtlema, et heategevus sellel kujul, et raha andmine – kas see ongi üldse heategevus? Mina mõtlen alati, kui ma midagi teen või plaanin, et kuidas seda teha tõhusalt või kuidas seda teha nii, et see annaks parima tulemuse. Tihti see nõuabki aega, et sa mõtled asjad enda jaoks läbi.. et miks need probleemid on tekkinud.. Mõnikord on hästi lihtsad asjad, mille muutmise sa saad süsteemi paremini tööle panna. Näiteks lastekodulastele osteti mingeid jalgrattaid, aga ma ei tea, kas see on hea. Sul lihtsalt ühel päeval seisab see jalgratas seina ääres, kui sa ei ole mitte mingit vaeva näinud, siis tal puudub sinu jaoks väärtus. Siis ma nõuan, et mulle antaks auto ja lõpuks korter.. ma nõuan ühiskonnalt kompensatsiooni selle eest, et olen pidanud olema Puiatu koolis ja mind ei ole õpetatud.. pigem on see väärtuste küsimus – inimeste väärtushinnanguid tuleks suunata.

Vaatame lõpetuseks mõnda kampaaniat. Kas sulle meenub see kampaania (Erle)? nojah, minu meelest on siin mindud nagu üle piiri ja asja ikka väga lihtsustatud. Anname käed-jalad ära.. no, äkki ongi keegi, kes on pisut vääristunud psüühikaga ja lõikab kellelgi jalad ära ja ütleb, et palun Erle, siin on sulle jalad. Et, kas see on ikka põhjendatud.. see küll liigutab ja tore on lugeda, et liigesepõletik ja me aitame.. aga kui palju neid veel on, kellel on liigesepõletik? Miks see tekib? Millest see on – äkki sellest, et lapsed ei saa õiget toitu või sünnitusmajas on valed aparaadid – me ei tea seda, ma arvan, et seal on palju asju. Ma arvan, et nii ei peaks tegema neid asju, kas siin on Benettonist saadud tuult ja jõudu? Et see turundus on Eestis uus ja huvitav, abinõu pühendab eesmärgi, aga kas sellest midagi tolku ka on, ma ei tea. „80 000 kr aastas on Haigekassa jaoks liiga palju” – aga kas see on ravitav üldse? Või see nõuab pidevat ravi? Ja kui palju neid on – tekib veel 10 tk.. kas meil on see asi nagu kontrolli all? On meil ülevaade? Nii nagu mina räägin, nii muidugi ei saa rääkida, sest tegemist on lastega.. minu hinnangul ikkagi see pilt siin on liiast. Riigis peaks olema mingi teine mehhanism, mis tagaks sellele Erlele ravi või mingisugune rahvusvahelised fondid või mingi koostöö.. Mulle ei meeldi see kampaania, mängitakse mingitel kehtel, püütakse mul tekitada kaastunnet ja võib-olla süütunnet, aga minul tekib see, et keegi on jätnud oma töö tegemata. Kliinikum on hästi aktiivne just nende igasuguste kampaaniatega.. ühest küljest on nad tublid, nad teevad oma tööd ja haiged saavad ravi.. aga kui palju seal on nüüd altruismi ja kui palju on Haigekassalt raha välja peksmist?

Vaatame järgmist kampaaniat (Selver)?

Mul tekib ikkagi teatud määral küüniline mõte, et miks Selver seda teeb? Ma ei ole näinud seda kampaaniat. Mina leian, et see ei ole nagu eetiline tegelikult – kauplus ei peaks tegelema laste tervishoiuga Eestis, ei tohiks tegeleda. Sest siin me löömegi need piirid häguseks, et me kõik annetame. Teisest küljest on see tohutult sümpaatne, aga minu ikkagi tekib mõte, et keegi on jätnud oma töö tegemata... kui ei saa hakkama, siis see on võib-olla muidugi lahendus – et inimene päästetakse.. võib-olla see on selline ajutine lahendus.. ja järgmine kord Sotsiaalministeerium annab selle raha või tuleme Iraagist ära ja anname need miljonid siia. Samas siin see üleskutse, et „tule tee oma ostud Selverist”, see on ikka kohatu. Neid kaht asja ikka kokku panna ei tohiks. Ja 10 senti ainult – mis see keskmine ost on, 100-200 vast ikka on. See on pool protsenti.. kui öeldaks, et see on 0,3-0,5% ostusummalt, siis ma võib-olla isegi mõtleksin sellele. aga ikkagi, kui mind õpetatakse niimoodi mõtlema, et ma sellega aitan kedagi, siis kas see on ikka õige? Samas, kui see inimese elu päästab, siis on see hea eksole.. see on seesama filosoofia küsimus, et 10 inimese elu päästa, tuleb 1 inimese elu ohverdada.

Väike rahasüst igal kuul.

„Väike rahasüst igal kuul...” – näe see on kliinikum jällegi. Noja, aga miks ikkagi riik ei tegele sellega, et miks on Kliinikum löönud käega Haigekassa peale, et nüüd on lausa püsikorraldus. Miks see on nii? Kui see tõesti aitaks nii, et me igaks maksame.. võib-olla tõesti, et me ei maksa

sots-maksu ja see koguneb meile mingile arvele, mida me kasutada ei saa, ainult kindlateks eesmärkideks, raviks ja seal meiega kokkuleppel võidakse võtta 10% ära kellegi aitamiseks, aga öeldakse, et selle jaoks ja selle raha me võtame. Ja sa saad seda jälgida internetist – mis muidugi tähendab, et keegi peab seda sisestama ja see on jällegi kulude kasv.

Aga mis mulje see kampaania jätab, see kujundus ja sõnum? see on selline imearmas, et sa lihtsalt pead annetama, et sul ei jäeta.. väga hästi tehtud – suur karumõmm ja süstal, ja väike rahasüst siis. Ei küsita ju palju tegelikult, aga miks me oleme oma riigiga nii kaugele jõudnud, et me peame sellist asja tegema? Et see on võib-olla küüniline, aga... ja alati just laste peal käib see mäng. Aga kas selle lapse elushoidmine, kes vanasti oleks ära surnud – eks see ei ole jälle minu arutada, kui meil on võimalus, et arstiabi on nii kaugele arenenud, eks siis tuleb seda ära kasutada.. et kas tuumaenergiat kasutatakse energeetikas või pommide ehitamiseks, see on täpselt inimese enda valida.. temaatika on hea, aga kas vahendid.. äkki me teeme midagi valesti, et peame niimoodi raha küsima.

LISA 4. Süvaintervjuu küsimustik

1. Kuidas sa suhtud heategevusse?
2. Millised vormid heategevusest võiksid sinu hinnangul vajalikud olla?
3. Kust peaks tulema initsiatiiv?
4. Mida heategevuses osalemine inimesele annab?
5. Kas meenub, kas ja kuidas on räägitud annetamisest meedias – kas meenuvad eredamad juhtumid? Proovi meenutada ja kirjeldada, mil viisil meedia seda temaatikat valgustab.
6. Palun loe seda annetamiseteemalist meediateksti. Mida sa arvad sellest tekstist? Milline toon siin annetamises vajalikkusest kõlama jääb?
7. Miks inimesed peaks/ei peaks annetama?
8. Mis paneb või võiks panna osad inimesed teisi aitama? Raha annetama? (spontaanne)
9. Osad intervjuueritavad on öelnud, et paremal järjel olevad inimesed peaksid toetama teisi, abivajajaid. Mis sina sellest arvad?
10. Ülikoolis on ka varem tehtud uuringuid, kus on vaadeldud ka annetamise temaatikat ja inimeste võimalikke motiive annetamisel. Seal on välja toodud erinevaid motiive (käin ükshaaval läbi motiivid), mida sina neist arvad:
 - a. lunastus – oma pattude lunastamine läbi heategevuse, ehk siis rikkad tunnevad, et neil lasub mingi kohustus, koorem.
 - b. võiduvõimalus – näiteks EMTI oli selline kampaania, kus said annetades võita mobiiltelefone. Kasusaamise moment on juures, et kas selline motiiv ärgitaks sind tegevusele?
 - c. emotsioon, et oled hea inimene, oled kedagi aidanud, endal on hea tunne.
 - d. kui on lapsed või kui oled ise midagi taolist läbi elanud, siis oled hoolivam.
 - e. šokireklaam mõjub ja kutsub annetama. Mis sina sellest arvad?
 - f. saada vanadest asjadest lahti, ei raatsi ära visata, teised saavad sest abi
 - g. annetamine on egoism – sa rahuldad oma ego, annetamine on demonstratiivne tegevus
 - h. inimestel tunne, et on head teinud ja kaasa aidanud ühiskonna parandamisele
 - i. teised teevad kõrval, teed ka (inimene tahab tunnustust, tahab teha, nagu teised)
 - j. sotsiaalne keskkond mõjutab
 - k. kui iseendaga saadakse hakkama, siis jääb rohkem aega teiste peale mõtlemiseks
11. Mis võiks sinu hinnangul takistada annetamist?
12. Etteantud vastuste kommenteerimine:
 - a. siin on välja toodud suhtumine: kui ise otseselt ühiskonnale kahju ei põhjusta, siis ei pea ka muretsema, et mis teised teevad
 - b. ei taha vastutust võtta –ei viitsi tegeleda selle probleemiga ühiskonnas, ei lähe kampaaniaga kaasa
 - c. enamus inimesi oleks nõus head tegema, kui neile see nina alla viia ja ära seletada – inimesed ei tule ise selle pealegi, et aidata
 - d. inimesed mõtlevad oma lähiringile ja sellist üldist abstraktset kollektiivset vastutust ei ole
 - e. annetamise kampaaniad tekitavad vastureflekse - mängitakse helladel tunnetel – elementaarsete sünniabi aparatuuride jaoks peaks ikka riik abi andma.
 - f. inimestel on kiire, pole aega kampaaniatega kaasa minna (mitte helistamine, SMS, aga näiteks riiete andmine jne)

- g. nähakse ainult oma elu ja vajadusi
 - h. erasektori heategevuskampaaniates on ühiskonna valupunktide ärakasutamine oma käibe suurendamiseks. Heategevusüritusi tehakse promo eesmärgil
 - i. kui raha kogutakse ühe inimese jaoks, siis seda pelgan – palju ebaausaid inimesi
 - j. see võimaldab riigil unustada oma sotsiaalarantiide andmise kohustused ja lükata need ettevõtete ja sotsiaalselt tundlike inimeste kaela
13. Kes sinu hinnangul rohkem annetavad ühiskonnas?
 14. Mille poolest annetajad sinu hinnangul erinevad neist, kes ei anneta? On neil mingeid ühiseid jooni?
 15. Etteantud vastuste kommenteerimine: mis sina arvad, kas kampaaniatega kaasamine eeldab, et inimestel on ühised kollektiivsed väärtushinnangud?
 16. Kas annetanute suhe riiki ja ühiskonda võiks erineda mitteannetanute omast? Mille poolest?
 17. Aga mis sa sellest arvad, kas annetamine sõltub ka sellest, et millises elustaadiumis inimene on?
 18. Mida annetamisele suunavad kampaaniad ühiskonnas endaga kaasa toovad? Head, halba?
 19. Milline on olnud sinu side heategevusega - kas oled osalenud mõnes heategevusaktsioonis, kampaanias? Oled Sa teinud ka annetusi (rahalisi)?
 20. Millisel ajendil sa oled otsustanud annetada? Mis on sind motiveerinud, tegutsema pannud?
 21. Kas sa oled annetanud ühekordselt või oled teinud ka rohkem rahalisi annetusi?
 22. Kas see on mingis kindlas valdkonnas olnud?
 23. Kas sul on olnud ka mingeid takistavaid tegureid mõnikord, miks sa ei ole saanud/tahtnud annetamiskampaanias osaleda?
 24. Kas sa mõne kampaania üle oled arutanud oma tutvusringkonnas, sõpradega? Millised on olnud suhtumised?
 25. Kas sa tulevikus annetad veel ja kas see on mingi kindel valdkond?
 26. Kuidas sa sellesse suhtud – kas sa võiksid tulevikus teha ka püsivamaid annetusi või on see ikka pigem selline ühekordne tegevus, kampaaniaga impulsil tehtav tegevus?
 27. Kas sa tulevikus oleksid valmis ka teistes heategevusvormides kaasa lööma, näiteks vabatahtlik töö?
 28. Vaatame mõnda annetamisega seonduvat reklaami.
 - a. Kas see kampaania tuleb meelde sulle? Iseloomusta reklaami pärast põgusat vaatamist.
 - b. Mis mõtteid see tekitas, või mis emotsioone see esile kutsus? Mis seosed sul tekkisid?
 - c. Aga mis sa selle kampaania visuaalist arvad, mida siin on tahetud öelda?
 - d. Mis selle kampaania nõrgad küljed võiks olla?
 - e. Aga tugevad küljed?
 - f. Milliseks sa hindad selle reklaami mõju enda jaoks?

LISA 5. Stiimulmaterjalina kasutatud reklaamid. „Väike rahasüst igal kuul”

Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefondi poolt 2003 sügisel läbi viidud annetuskampaania kutsus ülesse inimesi tegema püsiannetusi Tartu Ülikooli Kliinikumi väikeste patsientide aitamiseks. Sõnumis ei olnud välja toodud, mille jaoks konkreetselt annetusi kasutatakse. Visuaalis oli kasutatud mängukaru (viide lastele) suure süstlaga. Süstla kasutamine viitab haiglale aga toetab ka kampaania sloganis kasutatud sõnamängu: „Väike rahasüst”.

**Väike rahasüst
IGAL KUUL**

Toeta Tartu Ülikooli Kliinikumi väikeseid patsiente püsiannetusega,
sõlmides hanza.netis või oma pangas püsikorralduse lepingu!
Püsiannetus on mugav, kuna ülekanded toimuvad automaatselt,
ega ole rahaliselt kulukas, sest saad ise Sulle sobiva summa valida.
Püsiannetus südameasjaks!

24h on avatud ka meie annetustelefonid:
0 900 5025 annetat 25 krooni. 0 900 5100 annetat 100 krooni.

Lastefond
Tartu Ülikooli Kliinikum
www.lastefond.ee

Meie pangakontod: Hansapank 221015828742 • Ühispank 10220014910011 • Sampo Pank 334408530000 • Nordea Pank 17285384

LISA 6. Stiimulmaterjalina kasutatud reklaamid. Selveri kampaania: „Koos on kergem!”

Selveri kampaania oli tarbimusliku suunitlusega erasektori heategevuskampaania, kus Selver kutsus inimesi üles oma ostud Selverist tegema. Igalt ostusummalt 10 senti annetas Selver erinevatele lastehaiglatele üle Eesti. Annetuse üle-eesilise jaotamise taga võib vaadata Selveri esindatust neis piirkondades ning arvestamist eeldusega, et inimesed on pigem valmis annetama oma kogukonnale.

Kampaania slogan: „Koos on kergem!” ei ütle otsesõnu välja, mida inimene tegema peaks. Otsene üleskutse: „Tule tee oma ostud Selverist” mõjub pigem erahuvi demonstreerivalt kui ühiskondlikult vastutustundliku käitumisena. Kampaania visuaali häirib tekstirohkus ja sõnumi hajutatus. Väikelapse kasutamine reklaamis tõmbab tähelepanu ja äratav kaastunnet.

Koos on kergem!

Sajad lapsed üle Eesti peavad nukralt haiglavoodis lebama, sest paranemine võtab kogu kaua aega... Aga meie saame neid üheskoos kiiremini koju aidata!

Tule tee oma ostud Selveris, sest 10.02-02.03

annetab Selver igalt ostusummalt 10 senti

Tallinna Lastehaiglatele, Pärnu, Kuressaare, Rakvere ja Võru haiglate lasteosakondadele ja Viljandi Haigla laste taastusravile. Haiglad saavad osta kasulikke aparate ja lapsed saavad rutem terveks!

Aita ka Sina! Kõigis Selverites on ka korjanduskastid ning kassades on väljas 10-kroonised annetus-kupongid, igale haiglatele omad. Või üks või mitu kupongi välja, anna kassilrile ja ta lisab annetuse Sinu ostusummale.

Aitame üheskoos ja väikestest heategudest saab suur!

SELVER
Hea mõte

LISA 7. Stiimulmaterjalina kasutatud reklaamid. "Erle kampaania"

Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond viis 2004. sügisel läbi kampaania liigesehaige Erle jaoks raviraha kogumiseks. Kampaania visuaalis oli kasutatud šokireklaami võtteid – lastel oli fototöötluse käigus eemaldatud käed-jalad, kampaania slogan: „Ma annaksin Erlele oma käed/jalad ära!” kutsus inimesi šokireklaamile omaste võtetega reageerima, edasi mõtlema ja seeläbi annetama (püsiannetus). Kampaania oli isikustatud, abi paluti läbi Erle koolikaaslaste, abivajaja Erle oli fotol eksponeeritud.

Ma annaksin Erlele oma KÄED ÄRA.

Koolivend Andre
11-aastane

Ma annaksin Erlele oma JALAD ÄRA.

Klassiõde Annaliis
9-aastane

"Me käime Erlega koos koolis. Tartus, Mart Reiniku Gümnaasiumis. Erlel on liigesed väga haiged, nii et tal käed ja jalad kogu aeg õudsest valutavad. Varsti ta võib-olla ei saagi enam üldse liigutada, sest ta ravimine on liiga kallis. Kui me saaksime, siis me annaksime Erlele oma käed ja jalad ära."

Andre ja Annaliis

9-aastane Erle põeb nii rasket liigesepõletikku, et ühel päeval võib ta lihtsalt invaliidistuda. Teda võib veel aidata paljudes maades järeleproovitud bioloogiline ravi. Aga 80 000 krooni aastas on Halsekassa jaoks liiga palju, et üks väike tüdruk saaks ise kooli kepsutada või palli mängida.

Toeta Erlet püsiannetusega,
sõlmides internetipangas püsikorralduslepingu. Tartu Ülikooli Kliinikumi pangakonto number Hansapangas on 221015828742, selgituse reale kirjuta "Erle".

lastefond
Tartu Ülikooli Kliinikum
www.lastefond.ee

Aidata saad ka kõnega annetustelefonidele:

900 5025	900 5100	900 5500
annetad 25 krooni	annetad 100 krooni	annetad 500 krooni

LISA 8. Stiimulmaterjalina kasutatud artikkel

(23.12.2004 EPL)

ÜLO MATTHEUS: Kuhu on kadunud heategevuse hing?

Empaatia on võime näha asju teise inimese silmadega ja talle kaasa tunda. Jõulude ajal on kombeks kaasa tunda kodutuile või ka lastekodulastele.

Ent kui palju meil seda empaatiat ikkagi on? Kas söandaksime jõulude ajal mõne kodutu tuppa lasta ja talle süüa pakkuda, nagu vanasti tavaks?

Vaevalt küll, sest empaatia asemel domineerib hirm ja vastikus. Kunagi Indias käies sattusin ühele Delhi tänavale, kus istus reas rodu hindudest teenusepakkujaid – üks vuristas õmblusmasinaga riideid parandada, teine käias nuge, kolmas lõikas habet ja ajas juukseid.

Tolle juuksuri juurde tuli üks leeprahaige mees, kelle haigus oli arenenud niikaugele, et ta polnud enam nina peas ja seda kattis must side. Kui ta juukselõikuse ajaks sideme ära võttis, polnud avanev pilt just kenamate killast. Sellele vaatamata pügas juuksur ta juukseid, rääkis temaga sõbralikult ja naeratas talle nagu igale kliendile, sellal kui mind valdas õudus.

Hindust juuksurit ei ajendanud ilmselt ainult vaesus. See oli midagi enamat: karma seadusest tulenev kaastunne ja juuksuri veendumus, et teistesse heasoovlikult suhtudes parandab ta enda karmat.

Heategevus müügiks

On suur õnn, et on olemas jõulud, mil vähemalt kordki aastas leiab head tegemine Eestiski soodsa väljundi ja laia ühiskondliku kõlapinna. Kodutud saavad käia saunas ja neile ostetakse uued saapad ning söödetakse kõht suppi täis. Kampaania korras tehakse ka kontserte, millest soetatakse lastehaiglale meditsiinitarvikuid või toetatakse lastekodusid. Ülejäänud aasta on rutiinne raha lunimine ja sponsorite otsimine.

Tänane tõde on, et abivajajaid ja neid esindavaid organisatsioone on rohkem, kui Eesti ühiskond on valmis annetama. Abivajajate loetelu on lõputu.

Abi või rahalist toetust vajavate organisatsioonide suur hulk on surunud annetajad kaitsemüüride taha. Iga suurema firma PR-töötaja arvutis on rutiinne äraütlemlaskiri potentsiaalsele rahataotlejale. Selles teatab firma, missuguseid heategevus- või ka spordivaldkondi ta toetab, põhjendades samas, miks ta lükkab tagasi seekordse abipaluja taotluse.

Seega võib öelda, et jõuludevahelisel ajal on kogu hea- ja sponsortegevus surutud kindlatesse raamidesse ja kes nendesse raamidesse ei mahu, võibki jääda uksi kulutama.

Tänapäeval võime rääkida delegeeritud heategevusest, kus kindel grupp heategevus- ja spordiorganisatsioone täidab ettevõtte heategevuslikku tellimust. Ettevõtte jaoks on see eelkõige osa imago kujundamisest, millega sageli kaasneb ulatuslik mainekampaania, mille korraldamine on antud hoopiski reklaamiagentuuridele. Seega on heategevus lihtsalt osa ärist.

Ent kuhu on kadunud heategevuse tõeline hing? Miks on kristlikust usupühast saanud äri ja kommertsipillerkaar, kus ka heategevus pannakse müüki? Selle üle tasuks mõelda, ja mitte ainult jõulude ajal. Ilmselt tuleks süveneda probleemi juurteni – hariduse ja hingeõpetuse puudustesse nii kodus kui ka koolis. Täna lastest saavad ju kunagi täiskasvanud ja nende empaatiavõime on meie kätes. Aga pedagoogika ja hingeõpetus vist ongi juba teine teema.

Ülo Mattheus, kirjanik

Eesti Päevaleht

